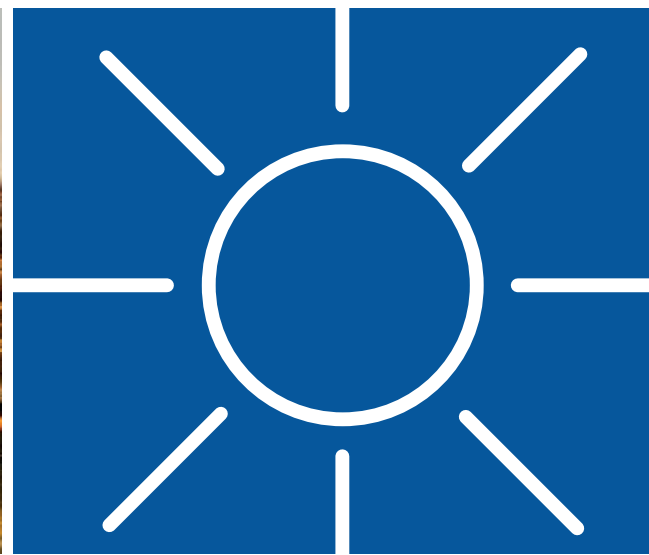

Kristiansand
kommune

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2027-2030

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Kommunedirektørens innledning

Vi har god grunn til å være stolte av den fine og mangfoldige kommunen vår. Bystyrets tidligere prioriteringer er lagt til grunn for kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2027-2030. Budsjettet er på over 11 milliarder kr årlig og skal legge til rette for gode, likeverdige og fremtidsrettede tjenester for innbyggerne. Vi skal også investere i bygg og infrastruktur.

Kommunesektoren i Norge står overfor et sterkt og økende press på flere fronter, preget av stram økonomi og mangel på arbeidskraft. I Kristiansand har vi jobbet flere år med omstilling og innsparinger, og det går den rette veien. Økonomiplanen for 2027-2030 viser et positivt resultat hvert år, men som fortsatt krever stramme prioriteringer for å sikre økonomisk handlingsrom framover. Det er hovedbudskapet også i denne økonomiplanen. Vi har store fremtidige prosjekter som vi må legge til rette for i inneværende økonomiplan; blant annet Agder Arena, bygging og drift av nye sykehjemsplasser på Strømmehaven i 2031 og planlegging av et nytt omsorgssenter i 2033.

En ny sikkerhetspolitisk situasjon, endrede økonomiske rammebetingelser og samfunnsutfordringer som ungt utenforskap, demografiendringer og klima og natur krever omstilling og systematisk utviklingsarbeid over tid. Vi må utforske og ta i bruk ny teknologi og innovative løsninger i tett samarbeid med innbyggerne og resten av regionen. Kommunedirektøren foreslår i denne økonomiplanen en økt satsing på digitalisering som vi har kalt «teknologiløft». Innføring av nytt elektronisk pasientjournalssystem vil også bidra til dette.

Investeringsbudsjettet er på 7 milliarder kr i perioden. Dette medfører at 508 mill. kr foreslås overført fra drift til investering for å redusere låneopptak. Handlingsregelen på netto lånegjeld under 8,8 milliarder kr overholdes.

Visjonen til Kristiansand kommune er «Sterkere sammen». Kristiansand kommune skal være en kommune som spiller på lag, har ting på stell og er på hugget. Vi skårer godt på ulike kåringer som sammenligner kommuner. Vi har gode fagmiljøer, dyktige ledere og ansvarlige politikere. Økonomiplanen gir rom for å utvikle kommunen på en god og ansvarlig måte, sammen med engasjerte innbyggere og næringsliv. Vi er sterkere sammen.

Bystyret skal behandle årsbudsjett og økonomiplan 16. desember 2026. Det er bystyret som gjennom sine prioriteringer og vedtak fastsetter kommunens økonomiske rammer for perioden 2027-2030. Jeg ønsker bystyret lykke til med budsjettbehandlingen!

Camilla Dunsæd
Kommunedirektør

Innhold

Kommunedirektørens innledning	
1 Økonomiske hovedlinjer	1
2 Det kommunale styringssystemet	3
3 Samfunnsutvikling	6
3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand	6
3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand	10
3.3 Utslipp av klimagasser	13
4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen	14
4.1 Visjon og hovedgrep	14
4.2 Attraktiv og miljøvennlig	16
4.3 Inkluderende og mangfoldig	19
4.4 Skapende og kompetent	27
4.5 Indikatorer på samfunnsutvikling	30
5 Forutsetninger for å lykkes	34
5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet	34
5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass	44
5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst og utviklingsorientert organisasjon	47
5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon	48
5.5 Kristiansand kommune skal være en miljøvennlig organisasjon	49
5.6 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden	52
5.7 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser	55
6 Klimabudsjett	57
7 Økonomiske hovedoversikter og sammendrag drift og investering	63
8 Kommunens områder	75
1 Kommunedirektør	78
2 Organisasjon og teknologi	80
3 Økonomi og virksomhetsstyring	88
4 Oppvekst	94
4.10 Oppvekststab	114
4.11 Skole	115
4.12 Barnehage	120
4.13 Barne- og familietjenester	122
4.14 Investeringsbudsjett	125
5 Helse og mestring	134
5.10 Helse- og mestringsdirektørens stab	156
5.11 Forvaltning og koordinering	161
5.12 Livsmestring	165
5.13 Helsefremming og inkludering	169
5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering	172
5.15 Omsorgssenter	175
5.16 Investeringsbudsjett	178

6	Kultur og innbyggerdialog.....	184
7	By- og stedsutvikling	204
	7.10 By- og stedsutvikling stab.....	215
	7.11 Ingeniørvesenet	216
	7.12 Parkvesenet	223
	7.13 Plan og bygg	228
	7.14 Eiendom.....	230
	7.15 Klima og arealutvikling.....	239
8	Næring og Nav.....	246
	8.7 Næring og Nav administrasjon.....	250
	8.8 Næringsavdelingen	253
	8.9 Nav.....	255
9	Utenomsektorielt	262
10	Planoppgaver 2027-2030	288
11	Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027	294

Figurliste

Figur 1: Det kommunale plan- og styringssystemet.....	3
Figur 2: Befolkningsvekst siden 2016 i Kristiansand kommune	7
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune	7
Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst	8
Figur 5: Aldersbæreevne Kristiansand kommune.....	8
Figur 6: Andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger	9
Figur 7: Demografikostnader Kristiansand 2027-2032.....	34
Figur 8: Korrigert netto driftsresultat 2027-2030 i mill. kr.....	36
Figur 9: Sentralt disposisjonsfond 2020-2030 i mill. kr.....	38
Figur 10: Netto lånegjeld 2020-2030 i mill. kr	39
Figur 11: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2024.....	57
Figur 12: Sammenligning av utslippsstørrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2023.....	59
Figur 13: Samlede sektorfordelte klimagassutslipp i Kristiansand kommune	60
Figur 14: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder	104
Figur 15: Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. trinn	104
Figur 16: Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.....	144
Figur 17: Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv	145
Figur 18: Forventet antall unge mottakere av heldøgns omsorgs- og hjemmetjenester fra 2024-2050	146
Figur 19: Fremskrevet antall innbyggere med demens 2024-2050.....	146
Figur 20: Demografikostnader Kristiansand 2027-2032	147
Figur 21: Framskrivninger pleie og omsorg	148
Figur 22: Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser	278
Figur 23: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket.....	278

1 Økonomiske hovedlinjer

Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi ble vedtatt av bystyret 26. mars 2025. Det er denne, sammen med bystyrets prioriteringer i økonomiplan 2026-2029 som er lagt til grunn for økonomiplanen for 2027-2030.

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2027-2030 presenteres i bystyret 23. september 2026. Statsbudsjettet for 2027 legges fram 7. oktober og 2. tertialrapport 2026 for Kristiansand kommune blir vedtatt i bystyret 28. oktober 2026. Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2027-2030 inneholder derfor ikke konsekvensene av statsbudsjett og tertialrapport. Kommunedirektøren vil orientere om eventuelle nye økonomiske rammebetingelser i formannskapet 21. oktober 2026.

Økonomiplan 2027-2030 gir rom for et omfattende investeringsprogram med særlig vekt på prosjekter innen skole og omsorgstjenester. Driftsopplegget er imidlertid stramt og baserer seg på tidligere omprioriteringer i alle områdene. Bystyrets hovedprioritering om økonomisk kontroll er fulgt opp. Det er få nye driftstiltak i økonomiplanen, og hovedgrepet er å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Bystyrets satsing på brukerstyrt personlig assistent (BPA) og fritt brukervalg på hjemmesykepleietjenester er fulgt opp.

I økonomiplan 2027-2030 er budsjetttrammen til Helse og mestring økt i forhold til økonomiplan 2026-2029, men det vil fortsatt være utfordrende å tilpasse driften til de økonomiske rammene. Økt behov for omsorgstjenester som følge av endret demografi, kompenseres ikke fullt ut i perioden. Presset på tjenestene og omstillingsbehovet vil dermed øke. Budsjetttrammen til oppvekst er justert for elevtallsnedgang på skole og økning av barn på barnehage. Alle områdene har i tillegg fått redusert budsjettamme som følge av redusert bosetting av flyktninger. Det er krevende å tilpasse kostnadene etter reduserte budsjettammer.

Kommunedirektøren foreslår noen mindre innsparingstiltak, men legger opp til en større omstillingsprosess fram mot økonomiplan 2028-2031. Det er lagt inn økte midler til digitalisering og teknologiløft som et ledd i dette.

Bystyrets måltall for overordnet økonomistyring vedrørende størrelse på resultat og disposisjonsfond nås ikke i perioden. Alle handlingsreglene er fulgt opp. Det er budsjettert med positivt korrigert netto driftsresultat hvert år og samlet sett på 351,4 mill. kr for hele økonomiplanperioden. Det brukes netto 181 mill. kr av sentralt disposisjonsfond, i tillegg til 70 mill. kr av fond for integreringstilskudd.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden på 6,9 mrd. kr. Dette er 900 mill. kr mer enn i forrige økonomiplan, og skyldes blant annet økt utlån til KNAS på 360 mill. kr til kjøp av Lagmannsholmen, oppdaterte kostnadsoverslag på ny barneskole på Hånes på 161 mill. kr, ny brannstasjon med 50 mill. kr og nye prosjekter med om lag 300 mill. kr.

Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 437 mill. kr. De største investeringene er nye sykehjemsplasser til 628 mill. kr ved Strømmehaven som forventes ferdigstilt i 2031 og nytt helsehus til 433 mill. kr i perioden som forventes ferdigstilt i 2028. Det er videre avsatt 82 mill. kr til Krisesenter og det bygges 6 boliger for rusfeltet og psykisk helse til 73,7 mill. kr.

Det er en satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 391 mill. kr. Hovedinvesteringene er ny barneskole på Brattbakken (717 mill. kr), utvidelse og rehabilitering av Slettheia skole (241 mill. kr) og Tordenskjoldsgate skole (262 mill. kr). Bygging av ny brannstasjon ligger inne med 239 mill. kr og 94 mill. kr til oppgradering av hovedbiblioteket. Det er avsatt 72 mill. kr til kunstgressbaner og 55 mill. kr til energiprojekter.

Økonomiske hovedlinjer

Det investeres 2 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet.

Det høye investeringsnivået fører til høy gjeld. Netto lånegjeld ligger under lånetaket i 2027-2030 og er helt likt som taket i 2028. For å klare dette foreslås det å overføre 508 mill. kr fra drift til investering. I 2027 vil netto lånegjeld ligge 222 mill. kr under lånetaket på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 60 mill. kr under lånetaket i 2030. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Netto renter, utbytte og avdragsutgifter stiger i driften med 107 mill. kr fra 2027 til 2030 i faste 2027 priser.

I økonomiplan 2027-2030 er det følgende korrigerte netto driftsresultat, positivt hvert år:

I mill. kr.	2027	2028	2029	2030	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	39,4	67,4	154,7	89,8	351,3

*Korrigert for netto premieavvik og bundne fond

2 Det kommunale styringssystemet

Kommuneplanen og økonomiplanen er sentrale styringsdokumenter som inngår i det kommunale styringssystemet. Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi ble vedtatt av bystyret 26. mars 2025. Det er denne, sammen med bystyrets vedtak og hovedprioriteringer i økonomiplan 2026-2029, som er lagt til grunn for økonomiplan for 2027-2030. Figuren illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengen mellom disse:

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år av nyvalgt bystyre, og vedtas senest ett år etter at bystyret er konstituert. Planstrategien er ikke en plan, men drøfter utviklingstrekk og avklarer hvilke planoppgaver bystyret skal prioritere i valgperioden, og det skal tas stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Planstrategien har ingen rettsvirkning verken for kommunen eller andre (PBL. § 10-1).

Figuren nedenfor illustrerer kommunens viktigste styringsdokumenter og sammenhengen mellom disse:

Figur 1: Det kommunale plan- og styringssystemet

Kilde: Kristiansand kommune, Kommuneplanens samfunnsdel Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanen er kommunens viktigste overordnede plan som legger føringer for all planlegging i kommunen. Kommuneplanen er langsiktig og består av en arealdel og en samfunnsdel.

Kommuneplanens samfunnsdel gir retning til utvikling av lokalsamfunnet og bidrar til at globale, nasjonale og regionale mål tilpasses lokale forhold. Kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom mål og tiltak i økonomiplanen som utgjør kommuneplanens handlingsdel.

Kommuneplanens arealdel skal utarbeides etter at samfunnsdelen er vedtatt. Arealdelen skal følge opp overordnet arealstrategi i samfunnsdelen og skal bidra til å nå målene for bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk i kommunen.

Temaplaner skal bidra til å konkretisere og gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel. En temaplan kan utarbeides innenfor et tema eller fagområde hvor det er behov for et eget styringsdokument over en lengre periode, og som beskriver nødvendig omstilling sett opp mot utfordringsbildet. Temaplanene skal ha tydelig formål og funksjon. Hovedmål skal i utgangspunktet hentes fra samfunnsdelen og konkretiseres i delmål i temaplanene. Oppfølging av delmål og tiltak fra temaplaner prioriteres i økonomiplanen.

Kommunedelplaner kan utarbeides for bestemte områder (areal), tema eller virksomhetsområder. De skal følge opp utvalgte mål i kommuneplanens samfunnsdel eller konkretisere arealbruken for et avgrenset geografisk område.

Økonomiplanen viser hvordan satsingsområdene fra kommuneplanens samfunnsdel følges opp gjennom økonomiske prioriteringer, mål og konkrete tiltak de neste fire årene. Delmål og tiltak kan også bli prioritert i økonomiplanen på bakgrunn av temaplaner og andre satsinger som ikke kommer direkte fra et planarbeid.

- Økonomiplanen rulleres årlig og vedtas av bystyret. Det er dermed bystyret som setter ambisjonsnivået knyttet til mål, ressurser og tjenestenivå.
- Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. (Kommuneloven § 14). Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.
- Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

Det skal være god sammenheng mellom samfunnsdelen og arealdelen, og samfunnsdelen og oppfølgende handlingsdel. Kommuneloven forsterker koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Virksomhetsplaner viser hvordan områdene følger opp målene og **rapportering** skjer gjennom året i tertialrapporter 2 ganger i året til politisk nivå og endelig i årsrapporten.

Resultater fra foregående år og rapporteringer i budsjettåret er viktig for å vurdere om vedtatte mål er nådd og prioriteringer fulgt opp. Årsregnskap og årsberetninger gir viktig informasjon for neste rullering av økonomiplanen.

Ivaretagelse av budsjettforutsetninger og budsjettpremisser

Budsjettforutsetninger og budsjettpremisser for bruk av bevilgninger blir gitt når økonomiplanen vedtas. Dette skjer på følgende måte:

- Premissene gis i form at av budsjettet vedtas på kommunalsjefsnivå og kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak. Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene.
- Konkrete budsjettendringer fra år til år og premissene for disse endringene vises i økonomiplanen i egne tabeller med tilhørende tekstlige beskrivelser. Dette gjelder både rammeøkninger og reduksjoner/innsparingskrav. Eventuelle endringer i forutsetninger, utsettelse og lignende omtales i tertialrapporter og årsrapporten.

- Det budsjetteres med bruk/avsetning av/til budne fond og disposisjonsfond der dette er planlagt.
- For bevilgninger til investeringer beskrives premisser for bruk og fremdrift i økonomiplan, og endringer/omprioriteringer av disse bevilgningene gjøres ikke uten politisk vedtak.
- Hovedmål og delmål i økonomiplanen gir også premisser for bruk av midlene gjennom å peke ut retning og ambisjonsnivå på vesentlige områder.

Premisser for bruken av, og hvordan avvik fra premissene følges opp, er videre regulert i kommunens økonomireglement og delegeringsreglementet med flere. Dette er basert på kommuneloven.

Synliggjøring av kommunens utgifter

I henhold til kommuneloven skal obligatoriske bevilgningsoversikter på drift (5-4 1. ledd og 2. ledd) og investering (5-5. 1. ledd og 2. ledd) følge økonomiplanen og oppdateres i tråd med politisk vedtak. Dette er økonomiske oversikter som viser bevilgninger på drift, finansiering, låneopptak, netto finans mm. og investering på kommunenivå og områdenivå. Økonomiplan og økonomiske oversikter skal sendes Statsforvalteren innen 30 dager etter politisk vedtak.

Kommunene er pliktige til å legge fram detaljert økonomisk oversikt på ulike driftsposter (5-6) til Statsforvalteren innen 1. mars året etter vedtatt økonomiplan. Det vil si hvor mye kommunen bruker på lønn, andre driftsutgifter osv. men ikke på enhetsnivå.

I henhold til budsjettforutsetningene og budsjettpremissene vedtar bystyret budsjettet på kommunalsjefnivå, og det kan ikke omprioriteres til andre formål og tjenester uten politisk vedtak, (jamfør vedtatt økonomireglement i bystyremøte 11. oktober 2023). Dette skjer eventuelt ved behandling av tertialrapportene. En økonomiplan vedtas for 4 år og det er opprinnelig budsjett fra året før som et utgangspunkt for de neste tre årene. Dette betyr at det bare er *budsjettendringer* i forhold til året før som fremstilles i tabeller i økonomiplanen. Disse budsjettendringene kan både være vedtak som er fattet av bystyret fram i tid fra tidligere økonomiplaner eller nye forslag fra kommunedirektøren.

Innenfor kommunalsjefområdene har administrasjonen fullmakt til å bruke de innsatsfaktorene som er hensiktsmessig. Tanken er at politikken ligger i prioriteringen mellom tjenestene og ikke i valg av innsatsfaktorer (f.eks. lønn, konsulentkjøp, tilskudd og inventar). Det er likevel unntak fra hovedregelen ved at bystyret vedtar konkrete tilskuddsposter – både på tema/tjeneste og til konkrete organisasjoner eller andre samarbeidspartnere.

Det er fastsatt rammer for alle kommunalsjefområdene, men det foreligger ikke et detaljert tallbudsjett for alle enhetene i kommunen når kommunedirektøren legger frem økonomiplanen. Når budsjettet er endelig vedtatt i desember har alle ledere med budsjettansvar frist til 1. februar med å detaljbudsjettere årsbudsjettet for sin enhet/avdeling. Dette gjøres først når rammene er kjent etter vedtak i desember. Det gjøres så en stor jobb både med ISF (innsatsstyrt finansiering) modell i Helse- og mestring og demografimodellen i Oppvekst for å fordele rammene på enhetene. Detaljbudsjett legges inn i økonomisystemet og rapporteres på, på alle nivå gjennom året.

Økonomiplanen legges fram i henhold til vedtatt økonomireglement og legger opp til vedtak på kommunalsjefnivå i tråd med vedtatt økonomireglement.

3 Samfunnsutvikling

Verden er i endring. Megatrendene klimaendringer, demografiendringer, globalisering, urbanisering og digitalisering påvirker også Kristiansand. En mer urolig verden med kriser og krig gjør at Norge, og Kristiansand, må ha større fokus på sikkerhet og beredskap.

3.1 Utviklingstrekk i Kristiansand

[Kristiansands utfordringsbilde](#) peker på demografiendringer, klimaendringer, naturmangfoldskrise, økende sosial ulikhet, mangel på kompetent arbeidskraft og trangere økonomiske rammer. Dette er utfordringer som det er viktig å finne gode løsninger på, og som utfordrer kommunen på å tenke nytt når vi utvikler fremtidens Kristiansand.

Kristiansand vil fortsette å vokse, men veksten antas å bli lavere enn tidligere

Befolkningen i Kristiansand kommune utgjør 119 287 innbyggere pr. 01.01.26. Det forventes en befolkningsvekst i Kristiansand som er noe høyere sammenlignet med resten av Norge. Veksten i landsdelen er sterkest i og rundt Kristiansand.

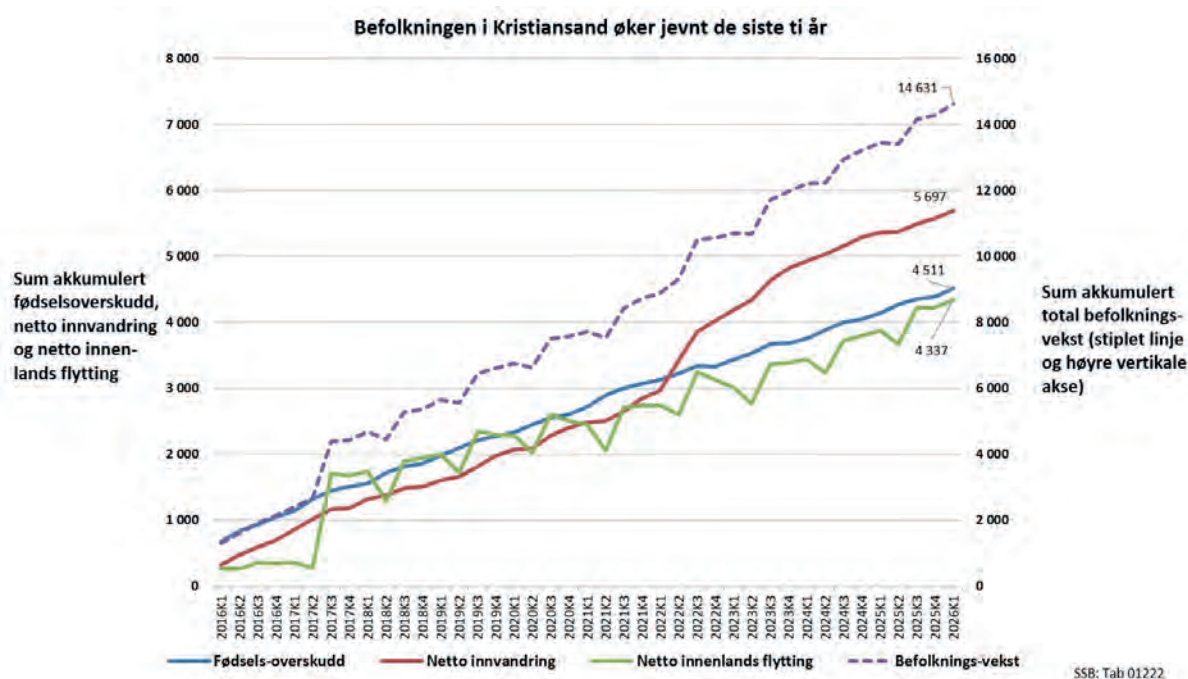
De siste årene har innbyggertallet i Kristiansand økt langsommere enn tidligere og befolkningsveksten forventes å bli svakere i tiåret som kommer enn i tiåret som har gått. Framskrivninger per juni 2026 viser at Kristiansand vil ha ca. 129 400 innbyggere i 2035 og 141 400 i 2050. Framskrivningen er et estimat fra SSB, og er basert på dagens kunnskap og middelalternativet for fertilitet, dødelighet, netto innvandring og netto inn-/ utflytting av kommunen.

Utviklingstrender

I perioden 2020 til 2026 ser vi at det er netto innvandring som har bidratt sterkest til befolkningsveksten, spesielt med de siste års innvandring fra Ukraina. Fødselsoverskuddet reduseres litt periode for periode, både på grunn av lavere antall fødte, men også påvirket av at antall eldre som dør øker. Dødeligheten blant eldre som gruppe er ikke stigende, det er et stigende antall innbyggere i disse aldersklasser som fører til økningen.

Befolkningsveksten i 2025, på 1 066 personer, var fordelt slik; fødselsoverskudd 343, netto innvandring 279 og netto innenlands innflytting 432. I tillegg er det 12 nye innbyggere som ikke er kategorisert.

Figur 2: Befolkningsvekst siden 2016 i Kristiansand kommune, fordelt på fødselsoverskudd og innflytting.

Kilde: SSB tabell 01222

Aldersmessig befolkningsendring

Befolkningens alderssammensetning i Kristiansand blir vesentlig endret i årene som kommer. Fremskrivninger frem til 2035 viser en økning i antall for alle aldersgrupper, bortsett fra gruppen 6-15 år som reduseres i antall. I gruppen 80 år+ er økningen i antall og andel av befolkningen relativt kraftig.

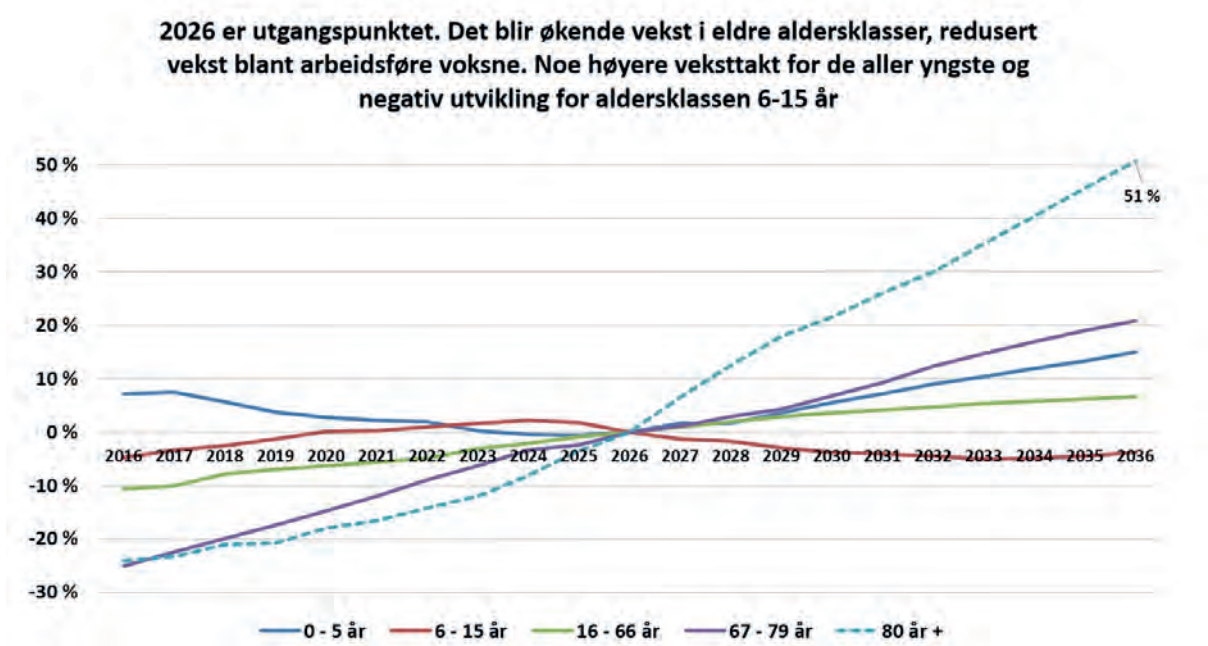
Figur 3: Befolkningsframskriving Kristiansand kommune viser reduksjon i antall yngre og økning i antall eldre.

Antall innbyggere i Kristiansand kommune 2026 og fremskrevet til 2036

Alder/år	2026	Endring i perioden	2036	Endring i prosent	Illustrasjon av endring år for år, 2026-2036
0 - 5 år	7 413	1 104	8 517	15 %	
6 - 15 år	14 119	-544	13 575	-4 %	
16 - 66 år	79 515	5 212	84 727	7 %	
67 - 79 år	12 895	2 676	15 571	21 %	
80 år +	5 345	2 706	8 051	51 %	
Alle	119 287	11 154	130 441	9 %	

Kilde: SSB tabell 07459 og 14746

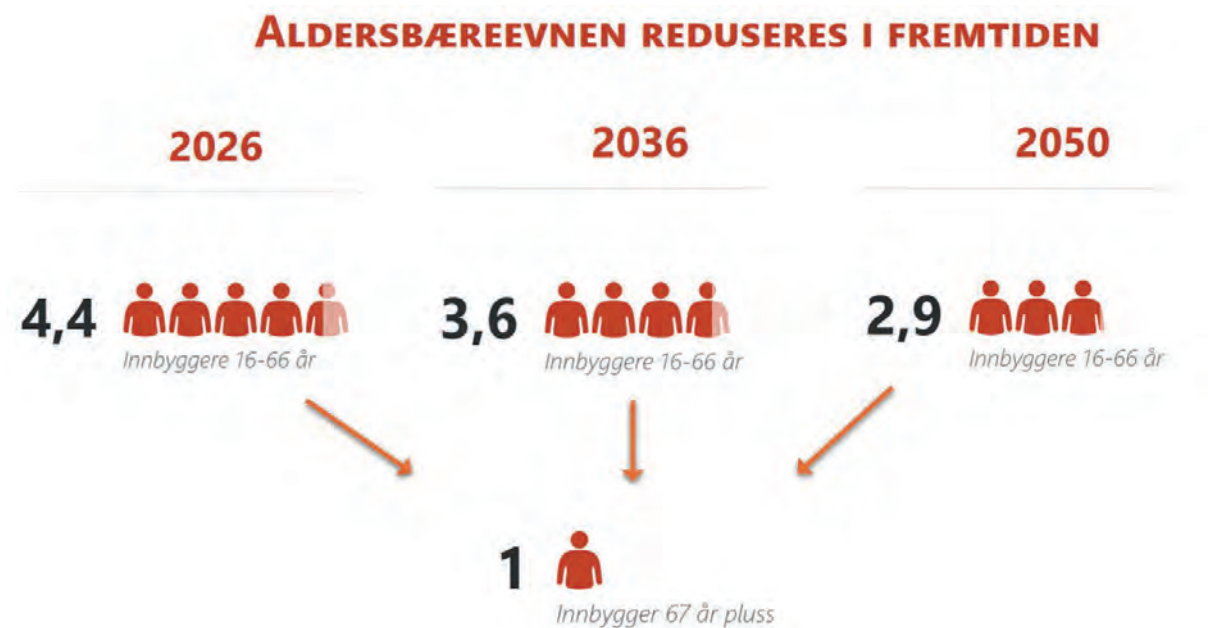
Figur 4: Prosentvis endring i befolkningsvekst, vist per aldersgruppe, med utgangspunkt og null i 2026.

Kilde: SSB tabell 07459 og 14746

Endringene i alderssammensetning reduserer aldersbæreevnen i Kristiansand, i 2036 blir det 3,7 yrkesaktive per person over 66 år. En aldrende befolkning vil medføre betydelig større behov for alle typer helse- og omsorgstjenester. Utviklingen vil føre til finansierungs- og prioriteringsutfordringer i kommunen og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen.

Figur 5: Aldersbæreevne, Kristiansand kommune.

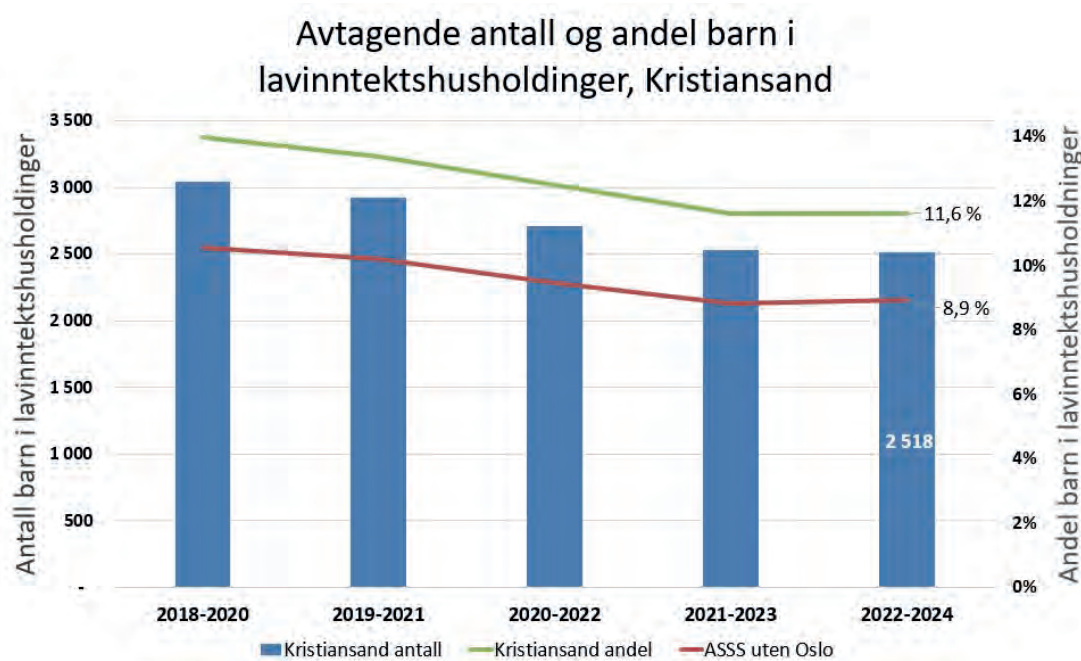
Kilde: SSB tabell 14746

For mange står utenfor utdanningsløp, arbeids- og samfunnsliv

Utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnslivet er viktige ressurser for å oppnå et godt liv og bør være tilgjengelige for alle innbyggere. Utenforskap fra disse arenaene påvirker samfunnsøkonomi, levekår og folkehelsen negativt. Kristiansand kommune kommer dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder flere grunnleggende sosioøkonomiske faktorer, som utdanning, arbeid og inntekt.

I Kristiansand er det 2 518 barn i aldersgruppen 0-17 år (11,6 %) som bor i familier med vedvarende lavinntektshusholdninger. Antallet er redusert i de siste årene, men andelen er fortsatt større enn gjennomsnittet både for landet og for sammenlignbare storbykommuner (ASSS). Barn med innvandrerbakgrunn blir stadig mer overrepresentert, og yrkesinntekt, eller mangel på sådan, er den viktigste forklaringsfaktoren når lavinntekt analyseres. Barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt har høyere risiko for svakere skoleresultater og manglende tilknytning til arbeidslivet som voksen, sammenlignet med andre barn.

Figur 6: Andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger i Kristiansand har et høyere nivå sammenlignet med et gjennomsnitt av storbykommuner i ASSS.

Kilde: SSB, tabell 12944, Antall og andel barn i vedvarende lavinntektshusholdninger (EU60), Kristiansand og ASSS-snitt.

I Kristiansand øker andelen som fullfører videregående opplæring innen fem-seks år. I perioden 2022-2024 var andelen 83 % (Kilde FHI: [Lenke til statistikk, Folkehelseinstituttet](#)). Fremdeles er det en høy andel som ikke fullfører innen normert tid. Gjennomføring i videregående opplæring henger sammen med foreldrenes utdanningsnivå og med innvandrerbakgrunn. Jenter gjennomfører i større grad enn gutter, og frafallet er høyere for yrkesfaglige utdanningsprogram enn for studieforberedende program.

Andelen sysselsatte i alderen 15-74 år i Kristiansand var i 2025 på 65,8 %. Det er en nedgang fra 2024, og andelen er fremdeles lavere enn gjennomsnittet for sammenlignbare storbykommuner. Kristiansand har en lavere yrkestilknytning i alle aldersgrupper, og for begge kjønn, selv om avstanden er størst for kvinner. Av de sysselsatte er det i Kristiansand også en høyere andel som jobber deltid sammenlignet med andre storbykommuner, særlig gjelder dette kvinner.

I Kristiansand er det flere unge under 30 år som har nedsatt arbeidsevne enn i sammenlignbare storbyer (ASSS) og landet som helhet. I januar 2026 var 7,1 % av befolkningen under 30 år registrert med nedsatt arbeidsevne mot et gjennomsnitt på 5,7 % i ASSS uten Oslo og 6,2 % i landet. (Kilde: Agdertall.no <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#nedsatt-arbeidsevne>)

Andel unge uføre 18-29 år er også høyere i Kristiansand sammenlignet med ASSS, og var i desember 2025 på 2,6 %. Antallet unge uføre 18-29 år ble mer enn doblet fra 2014-2020, men har siden stabilisert seg på et litt lavere nivå. (Kilde: Agdertall.no, <https://agdertall.no/arbeidsliv/tall-fra-nav/#uforetrygd>). Andelen av de unge som mottar sosialhjelp, ligger ved siste måling (2025) under gjennomsnittet i ASSS.

Tall for 2025 viser at 9,5 % av unge under 30 år var helt uten arbeid, utdanning eller opplæring i Kristiansand. (Dette defineres som NEET – “Not in Education, Employment, or Training”). NEET-andelen har vært jevnt over fallende siden 2015, og ved siste måling ligger Kristiansand for første gang under snittet for sammenlignbare storbykommuner. Blant dem som havner i NEET-gruppen, er det en større andel som kun har utdanning på grunnskolenivå, samt en høyere andel innvandrere.

I Kristiansand fordeler levekårene seg ulikt mellom geografiske lokalområder. Vi finner blant annet store geografiske forskjeller i andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntektshusholdninger, frafall i videregående utdanning og andel unge uføre. Noen områder har en tendens til opphopning av levekårsutfordringer.

Forskjeller i levekår skaper sosiale helseforskjeller, systematiske forskjeller i helsetilstand etter utdanning, arbeid og inntekt. I Kristiansand har personer med videregående eller høyere utdanningsnivå en høyere forventet levealder enn personer med grunnskole som høyeste utdanningsnivå. I perioden 2017-2023 var forskjellen (innbyggere 30 år) på 5,8 år ([Lenke til statistikk, Folkehelseinstituttet](#)). Sammenlignet med gjennomsnittet til andre storbykommuner har Kristiansand lavere forventet levealder i begge utdanningsgrupper.

3.2 Næringssituasjonen for Kristiansand

Næringslivet i Kristiansand omfatter 13 884 bedrifter og representerer nær 43 000 arbeidsplasser i privat sektor. Dette kapittelet gir et bilde av næringslivets struktur, opplevelse av markedssituasjonen og peker på forhold som vil ha betydning for videre vekst og verdiskaping.

Tre trekk peker seg ut. Kristiansand har et vedvarende gap i sysselsettingsandel sammenlignet med landet for øvrig, noe som representerer et uutnyttet potensial. Tilgangen på ønsket kompetanse er allerede en utfordring, og vil trolig bli mer krevende i planperioden. Samtidig er bostedsattraktiviteten styrket, noe som gir et godt utgangspunkt for å møte disse utfordringene.

Verdiskaping og produktivitet

Verdiskapingen (summen av lønnskostnader og driftsresultat) i Kristiansand økte fra ca. 43 mrd. kr i 2023 til ca. 45,6 mrd. kr i 2024, tilsvarende 1,78 prosent av landets samlede verdiskaping. Tallene er nominelle, men økningen var sterkere enn inflasjonen og også sterkere enn veksten nasjonalt i 2024. Bransjene med høyest verdiskaping i Kristiansand er finans, eiendom og utleie, fulgt av bygg og anlegg og verkstedindustri.

Når bransjene deles inn i tre grupper fordeler verdiskapingen i Kristiansand seg slik:

- «Basisnæringer»
som vanligvis konkurrerer nasjonalt eller internasjonalt har en verdiskaping på ca. 15,55 mrd. kr.

- «Besøksnæringer» (avhengig av at kunden må være fysisk til stede og omfatter handel, overnatting og servering) har verdiskaping på omtrent 4,63 mrd. kr.
- «Regionale næringer», som utgjør resten, er bransjer vi ofte finner mye av i regionsentra (eksempelvis agentur, bygg, transport tjenester) stod for en verdiskaping på ca. 25,45 mrd. kr.

Fordi produktiviteten varierer betydelig mellom bransjer, får næringsstrukturen i et område stor betydning for den samlede verdiskapingen per årsverk. Et eksempel på forskjellene i produktivitet er at Finans, eiendom og utleie i Kristiansand hadde en verdiskaping per årsverk på 5,55 mrd. kr , mens servering i Kristiansand hadde 0,61 mill. kr per årsverk.

Bransjestrukturen i Kristiansand tilsier en lavere produktivitet enn landsgjennomsnittet. I Norge hadde næringslivet en verdiskaping per årsverk i 2024 på ca. 1, 6 mill. kr. samlet sett, mot ca. 1,33 mill. kr i Kristiansand.

Kilde: Telemarksforskning/regionalanalyse.no

Ansatte og sysselsetting

Næringslivet i Kristiansand hadde en lav vekst i antall ansatte før korona i 2020. Etter at koronakrisen inntraff har næringslivet hatt en bedre vekst enn i resten av landet.

Størst prosentvis vekst i ansatte i Kristiansand i 2025 finnes innen aktiviteter, overnatting og private helsetjenester. Størst prosentvis nedgang i ansatte var innen en tradisjonell bransje som olje og gass, og i støttefunksjoner som utleie av arbeidskraft. De siste to kvartalene av 2025 flatet veksten i antall ansatte i Kristiansand ut.

Kristiansand har hatt lavere sysselsettingsandel enn landsgjennomsnittet i alle år siden 2004 og avstanden til landsgjennomsnittet har økt. På slutten av 2025 hadde Kristiansand en sysselsettingsandel på 65,8 prosent, mens tilsvarende andel for Norge var 67,8 prosent. Kristiansand, Drammen og Fredrikstad har klart lavere sysselsettingsandel enn de øvrige ni sammenligningsbyene.

Kilde: Telemarksforskning/regionalanalyse.no

Gapet på to prosent i sysselsettingen representerer et uutnyttet vekstpotensial både for næringslivet og kommunens inntektsgrunnlag som ville blitt utløst om Kristiansand fikk samme sysselsettingsandel som landet.

Nyetableringer

I 2025 var det 1792 nyetableringer i Kristiansand og etableringsfrekvensen har vært høyere enn i Norge i alle årene siden 2009.

Blant sammenlignbare byer ligger Kristiansand midt på treet når det gjelder nyetableringer.

Generelt er det stor forskjell på etableringsfrekvensen i ulike bransjer. Noen bransjer, som tele og IKT, teknisk/vitenskapelige tjenester, andre tjenester, barnehager og undervisning og aktiviteter, har høy etableringsfrekvens. Andre bransjer, som landbruk, produksjon av oljeplattformer og overnatting, har få nyetableringer i forhold til antall eksisterende bedrifter. Større byer har en høyere andel av bedriftene i bransjer med hyppige nyetableringer, noe som gir et visst strukturelt fortrinn.

Kilde: Telemarksforskning/regionalanalyse.no

Forventninger og usikkerhet

Konjunkturbarometeret for Sør-Norge måler forventninger til omsetning, lønnsomhet, investeringer, ordresreserve og årsverk, basert på svar fra 1050 bedrifter i Agder og seks andre fylker.

Målingen viser at det ved inngangen til 2026 er forventninger om økt aktivitet, flere ansettelser og solid lønnsomhet. Samtidig viser målingen at mange bedrifter holder igjen på investeringer, blant annet på grunn av usikkerhet rundt rammevilkår, økte kostnader og dempet etterspørsel.

Optimismen er størst blant vestlandsbedriftene, etterfulgt av bedriftene i Vestfold og Stor-Oslo. Også næringslivet i Rogaland, Telemark og Buskerud har positive forventninger til 2026, men på et noe lavere nivå enn tidligere målinger. Agder skiller seg ut i motsatt ende av skalaen blant de sju fylkene i målingen, der bedriftene samlet sett forventer en viss nedgang det kommende året.

Det er store bransjeforskjeller i utsiktene for 2026. Bygg- og anleggsnæringen har hatt nedgang over flere år, og forventer fortsatt utfordringer fremover. Selv om det i høst var tegn til bedring i enkelte deler av landet, viser januar-målingen at bransjen samlet sett ser ut til å få et krevende år også i 2026. På den andre siden er det industrien, varehandelen og bedriftene innen olje og gass som er mest optimistiske. Disse næringene forventer økt omsetning, flere ansettelser og styrket ordresreserve i tiden som kommer.

Kilde: Sparebank1 Sør-Norge, Konjunkturbarometeret for Agder, januar 2026.

En nyere måling fra Norges Bank som kartlegger hvordan bedriftene betegner sin økonomiske situasjon i lys av forhold som etterspørsel, lønnsomhet og utsikter gir et noe mer positivt bilde. Den viser at bedriftene i Kristiansand-området fremdeles er positive til sin økonomiske situasjon. Utsiktene er likevel forbundet med betydelig usikkerhet, særlig knyttet til geopolitisk uro, handelspolitiske spenninger og effekten av rentenivå på investerings- og forbruksvilje.

Kilde: Norges Bank, Regionalt nettverk 1/2026

Etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft

NAV Agder sin bedriftsundersøkelse for 2026 bygger på svar fra 860 virksomheter i fylket. Den viser at netto 11 prosent av bedriftene forventer å ha flere ansatte om ett år, mot 9 prosent i 2025 (netto=andel som forventer vekst minus andel som forventer nedgang). Dette er på linje med landsgjennomsnittet.

I alt estimeres det en mangel på 1 653 ansatte i fylket. Det er 140 flere enn i fjor, og mangelen er i år fordelt over et bredere spekter av næringer. 15 prosent av bedriftene fikk ikke tak i den kompetansen de trengte i løpet av siste kvartal. Ni prosent fikk ikke besatt stillingene i det hele tatt, og seks prosent måtte ansette noen med lavere formell kompetanse enn ønsket.

Helse- og sosialsektoren sliter mest med rekruttering, med en estimert mangel på 374 ansatte. Bygg- og anleggsbransjen og varehandelen følger etter med henholdsvis 216 og 206 ubesatte stillinger. Blant yrkesgruppene er behovet størst for helsefagarbeidere, etterfulgt av elektrikere, sykepleiere og andre helseyrker. Samlet sett krever nær halvparten av stillingene med mangel fagskole eller høyere utdanning, noe som understreker at behovet ikke bare handler om volum, men i høy grad om spesialisert kompetanse.

Kilde: Bedriftsundersøkelsen NAV Agder, 20. mai 2026.

Næringslivet er etter vår oppfatning noe avventende med ansettelser for tiden og rekruttering av spesialistkompetanse fra utlandet synes å ha falt i de første fire månedene av 2026. Denne indikasjonen

springer ut fra at kommunens tjeneste for å bistå virksomheter med å hente spesialister fra utlandet (Relocation Agder) – har fått færre oppdrag enn normalt i årets fire første måneder. Tjenesten har avtale med 23 private og offentlige virksomheter og har normalt 100–120 oppdrag årlig.

Bostedsattraktivitet

Frem til 2012 var bostedsattraktiviteten i Kristiansand negativ – til tross for høy arbeidsplassvekst ga det ikke utslag i tilsvarende innflytting. Mellom 2013 og 2019 falt også arbeidsplassveksten, men de siste seks årene har bildet snudd og Kristiansand har hatt både sterk arbeidsplassvekst og positiv bostedsattraktivitet.

I 2025 vokste folketallet med 0,9 prosent. Dette fra et fødselsoverskudd på 0,3 prosent og netto innflytting på 0,6 prosent.

Kilde: Telemarksforskning/regionalanalyse.no

Årets vertskommune for næringslivet 2026

Bildet som tegnes gjennom indikatorene og innsatsen knyttet til blant annet sysselsetting, positiv bostedsattraktivitet og høy etableringsfrekvens, gjenspeiles delvis i en ekstern anerkjennelse. I mars 2026 ble Kristiansand kåret til «Årets vertskommune for næringslivet 2026» av NHO og KS, sammen med Bærum. Prisen settes hvert år på kommuner som skiller seg positivt ut i samspillet med næringslivet, og juryen trakk særlig frem byens offensive satsing og tette dialog med næringsaktørene.

Kilder:

[Telemarksforskning, Regional analyse](#)

[Sparebank1 Sør-Norge, Konjunkturbarometeret for Sør-Norge, januar 2026](#)

[Norges Bank, Regionalt nettverk, 1/2026](#)

[NHO, Vinner av årets vertskapskommune 2026](#)

[NAV Agder, Bedriftsundersøkelsen 2026, mai 2026](#)

3.3 Utslipp av klimagasser

De direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune har vist en positiv utvikling over tid, med en tydelig nedgang i utslippene fra 481 tusen tonn i 2015 til 382 tusen tonn CO₂ ekvivalenter i 2024 [[Miljødirektoratet](#)].

Fra 2023 til 2024 har utslippene gått ned i noen sektorer. Utslipp fra energiforsyning økte med 8 800 tonn som følge av økte mengder avfall som gikk til forbrenning. Utslipp i annen mobil forbrenning økte med ca. 3 600 tonn grunnet høyere salgstall av avgiftsfri diesel fordelt til kommunen. Veitrafikk gikk samlet sett ned med ca. 5 300 tonn, hvorav tunge kjøretøy utgjorde 1 400 av disse (elektrifisering). Utslipp fra industri, olje og gass økte med ca. 3 900 tonn med økte utslipp fra industri på Fiskåtangen. Utslipp fra oppvarming gikk ned 24 prosentpoeng, eller 2 250 tonn grunnet lavere salg av LPG. Utslipp fra sjøfart og avfall og avløp gikk ned med henholdsvis 1 750 og 1 800 tonn.

For en nærmere gjennomgang av målbaner, utslippsgap og nødvendige tiltak, vises det til **kapittel 6 – Klimabudsjett**.

4 Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

4.1 Visjon og hovedgrep

Bærekraftig utvikling - Kristiansand mot 2030

Kommuneplanens samfunnsdel *Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030* er kommunens strategi for å møte muligheter og utfordringer fremover, og er førende for økonomiplanen. Kommuneplanens visjon «sterkere sammen» peker framover, og setter retning for hvordan vi ønsker å utvikle byen og lokalsamfunnet i et langsiktig perspektiv.

Tre satsingsområder med mål og strategier peker på områder som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i perioden fram mot 2030. Kristiansand skal være:

- Attraktiv og miljøvennlig
- Inkluderende og mangfoldig
- Skapende og kompetent

FNs bærekraftsmål legger premisser for bærekraftig samfunnsutvikling i norske kommuner, og er lagt til grunn for Kristiansands kommuneplan. De omfatter økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. De tre dimensjonene henger sammen og påvirker hverandre.

Kommuneplanens handlingsdel - oppfølging i økonomiplanperioden

Kommuneplanens samfunnsdel er grunnlaget for utarbeidelse av økonomiplanen 2027-2030. Målene og strategiene i samfunnsdelen er langsiktige. Økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel og viser hva som blir prioritert de neste fire årene.

Kommuneplanens samfunnsdel er strukturert i tre satsingsområder med hver sine fem hovedmål. Hvert hovedmål har strategier som viser hvordan kommunen vil oppnå målet. I utarbeidelse av økonomiplanen meldes inn delmål som viser det kommunen skal oppnå i økonomiplanperioden. Delmålene hentes fortrinnsvis fra kommunens temaplaner.

Du finner en oversikt over kommuneplanens målstruktur i tabellen nedenfor.

Visjon	Kommunens langsiktige felles retning
Satsingsområde	Satsingsområder for å møte muligheter og utfordringer i samfunnet på <i>lang sikt</i>
Hovedmål	Hovedmål viser <i>hva</i> kommunens skal oppnå innen hvert satsingsområde på <i>lang sikt</i>

Strategi	Strategier forteller <i>hvordan</i> kommunens skal oppnå hovedmålene på lang sikt
Delmål	Delmål er det som kommunen felles skal oppnå i 2027-2030 (basert på temaplaner).

Kommuneplanens samfunnsdel følges også videre opp gjennom ulike planer, prosjekter og tiltak, samt gjennom den løpende driften og organiseringen av arbeidet.

Prioriteringer i årets økonomiplan for perioden 2027-2030

Kommunens utfordringsbilde viser at det de nærmeste årene handler om å få lavere utslipp, ingen utenforskap og flere i arbeid. Det vil også være større risiko for kriser og alvorlige hendelser. Totalberedskap og tillit er derfor viktige fokuspunkt i tillegg til taktskifte og økt omstillingsevne.

Ut ifra utfordringsbildet og de tre satsingsområdene, er det lagt opp til å løfte fram fem av hovedmålene fra samfunnsdelen for felles satsing i økonomiplanperioden:

Fem prioriterte hovedmål:

1. Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.
2. I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet
3. I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
4. Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller.
5. Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende

For perioden 2027-2030 vektlegges følgende særskilte fokusområder hvor det kreves prioriteringsvurderinger på tvers av direktørområdene:

Særskilte fokusområder:

1. Samhandling om barn og unge med sammensatte behov
2. Flere i arbeid – og ungt utenforskap
3. Totalberedskap
4. Klima (dette ivaretas av klimabudsjetteamet)

Punkt d) om klima ivaretas i kapittel om klima og miljø under *Forutsetninger for å lykkes*.

Kapittelet er delt inn i fem avsnitt, ett for hvert hovedmål. Under hvert hovedmål finner du kommunens viktigste innsatser for å nå hovedmålet i 2027-2030, etterfulgt av delmål for å nå hovedmålet.

Bystyrets vedtak og hovedprioriteringer – oppfølging av kommuneplanen

På bakgrunn av kommunens utfordringsbilde så vedtok bystyret 5 hovedprioriteringer for økonomiplanen 2025-2028:

- Økonomisk kontroll (Skapende og kompetent og Forutsetninger for å lykkes)
- God oppvekst og mer deltakelse for barn og unge (Inkluderende og mangfoldig)
- Aktiv seniorpolitikk for livskvalitet og møteplasser (Inkluderende og mangfoldig)
- Sosiale utfordringer og bekjempelse av utenforskap (Inkluderende og mangfoldig)
- Beredskap, ta vare på natur og klima (Attraktiv og miljøvennlig og Forutsetninger for å lykkes)

I tillegg til dette vedtok bystyret i økonomiplan 2026-2029 fem nye hovedprioriteringer som bygger på de tidligere hovedprioriteringene under overskriften «Et budsjett som bygger Kristiansand videre». Disse 5 hovedprioriteringene kan settes inn under kommuneplanens satsingsområder, i hovedsak under Inkluderende og mangfoldig og Attraktiv og miljøvennlig:

- Hjelp de som trenger det og gi folke bedre rom i sin privatøkonomi
- Løfte skolen
- Tenke nytt for et samfunn for flere eldre
- Løfte frivilligheten og samarbeider for inkludering og helse
- Fortsatt satse på beredskap, klima og gjenbruk.

De økonomiske tiltakene som hørte inn under hver satsing ble lagt under hvert respektive driftsbudsjett.

Bystyrets hovedprioriteringer og oppfølging av kommuneplanens satsingsområder sammenfaller godt og er lagt til grunn for kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2027-2030.

I tabell 2 under finner du en kort oversikt over hovedmål og de viktigste innsatser i økonomiplanen 2027-2030. De tre særskilte fokusområder er inkorporert under hovedmål, samme som de politiske hovedprioriteringene for 2027-2030.

Hovedmål	Viktigste satsinger 2027-2030
1. Sosialt rettferdig lavutslippssamfunn	Bærekraftig byutvikling, grønn mobilitet, klimavennlig utbygging, ombruk, sosial rettferdighet, samarbeid, fornybar energi, grønn næringsutvikling, grønne anskaffelser og bærekraftig oppvekst.
2. Tillit og samfunnsdeltakelse	Nettverksmobilisering, frivillighet, sosial inkludering, møteplasser, innbyggerdialog, aldersvennlighet, folkehelse, mangfold og tillit, beredskap og samfunnssikkerhet, samskaping ml. kommune og lokalsamfunn.
3. Utdanning og arbeid	Inkludering i skole, arbeidsdeltakelse, ungdomsinnsats, kompetanseutvikling, kvalifisering, integrering, språk og arbeid, lærlingeordninger, inkluderende rekruttering og trygg digital oppvekst.
4. Levekår og helse	Tidlig innsats, tverrfaglig samhandling, sosial utjevning, familiestøtte, pårørendearbeid, områdeløft, digital inkludering, boligsosial utvikling, helsefremmende nærmiljøer og gode oppvekstsvilkår.
5. Attraktiv kommune	Grønn verdiskaping, næringsvekst, kompetansetiltrekning, infrastruktur, universitetsutvikling, helseklyngeutvikling, sentrumsutvikling, digitalisering og KI, idretts- og arrangementsutvikling samt kunst- og kultursatsing.

4.2 Attraktiv og miljøvennlig

Prioritert hovedmål 2030

Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015

Slik gjør vi det:

- etablere og forbedre samarbeid med aktører i hele samfunnet som kan bidra til at kommunens ambisjoner om bærekraftig klimaomstilling realiseres
- involvere innbyggere, frivilligheten, ideelle organisasjoner, næringsliv og akademia i omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn
- gjennomføre klimatiltak med vekt på sosial rettferdighet
- utvikle byggeområder med klima- og miljøvennlige løsninger i samarbeid med utbyggere

- legge til rette for omstilling til fornybare energiløsninger

De direkte klimagassutslippene i Kristiansand kommune som geografisk område er redusert siden referanseåret 2015. Veitrafikk er fortsatt den største utslippskilden, men det er flere store utslippskilder innenfor Kristiansand kommunes grenser, blant annet energiforsyning, sjøfart, annen mobilforbrenning (anleggsdiesel, anlegg og landbruk) derfor er det behov for et bredt og helhetlig arbeid. Reduksjonen i utslippene går ikke raskt nok og stor innsats for å nå dette målet er fremdeles nødvendig.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2027-2030

Bærekraftig byutvikling

Kommuneplanens arealdel, Byvekstavgiftens premisser for byutvikling og utbyggingsprogrammet er kommunens viktigste verktøy for å redusere klimagassutslippene. I byområder skal hovedtyngden av vekst i boliger, arbeidsplasser og tjenester planlegges slik at transportbehovet begrenses og legges til rette for kollektivtransport, sykkel og gange.

Det utarbeides ny utbyggingspolitikk fram mot sommeren 2027 som følger opp føringer i kommuneplanens arealdel, boligsosial handlingsplan og eiendomsstrategien. I påvente av ny utbyggingspolitikk fortsetter kommunen å stimulere til en utbyggingspolitikk som ivaretar målet om kompakt utbygging gjennom kommunens årlige utbyggingsprogram, som vektlegger prioritering av senterområder og kollektivknutepunkter, og fortsetter utviklingen med fortetting og transformasjon innenfor 10-minuttersbyen. Områdeplaner for bydelssentrene prioriteres videre i tråd med ønsket utvikling.

Klimavennlig utbygging og gjenbruk av bygg

Revidert Klima- og miljøstrategi for bygge- og anleggsplasser er vedtatt januar 2026. Klimavennlige løsninger blir vektlagt i planlegging av investeringer i formålsbygg og muligheter for gjenbruk av bygningsmasse og arealer som allerede er bebygd blir utredet. Gjenbruk blir prioritert der det er mulig og hensiktsmessig. Bærekraftige og miljøvennlige løsninger prioriteres også i utvikling og forvaltning av kommunens idrettsanlegg.

Bærekraftig utbygging prioriteres også gjennom FutureBuilt, et innovasjonsprogram for by- og stedsutvikling, med høye krav til lavere klimagassutslipp og sosial bærekraft. Det er oppstart av to offentlige prosjekter i perioden og dialog med private aktører i byggebransjen i programmet som utvikler forbildeprosjekter innen bygg, områdeutvikling og mobilitet.

Økt samarbeid for sosial rettferdig klimaomstilling

Flere av kommunens stedsutviklingsprosesser prioriterer i større grad involvering av ulike lokale aktører og samarbeidspartnere blant annet igjennom bydelsmeldinger og mulighetsstudier, og utvidet innbyggerdialog med innbyggeres om vanligvis ikke medvirker i tidligfase i byggeprosjekt. Det jobbes med sambruksløsninger i og for lokalsamfunn, på tvers av områder, fag og bransjer. På den måten jobber kommunen for en sosial rettferdig klimaomstilling.

Kommunen utarbeider nå temaplan for arkitektur som skal bidra til fortetting med kvalitet. Planen skal være et grunnlag for samarbeid med eksterne aktører, og krav i bygg- og plansaker som styrker egenart, identitet, og mangfoldige og kulturhistoriske verdier i by- og nærmiljø. Planen blir et viktig verktøy for dialog med ulike fag og eksterne aktører som bidrar i by- og stedsutvikling.

Det er økt fokus på at frivillig sektor tar del i det grønne skiftet. Kommunen har flere tilskuddsordninger som blant annet retter seg mot frivilligheten. Folkets klimadugnad, der søkerne er lag, foreninger, ikke-kommersielle organisasjoner og enkeltpersoner, og tilskuddsordning til tiltak mot marin forurensning og kommunens klima- og omstillingsfond.

Alle ordningene skal bidra til å nå kommunens overordnede mål innenfor klima og miljø.

Bølgen bærekraftsenter fortsetter å være en viktig samarbeidspart for kommunen med deres målsetting om å bidra til raskere grønn omstilling, et godt lokalsamfunn og en mer rettferdig verden. REDO-prosjektet og Ombrukshub er eksempler på viktige samarbeid for omstilling.

Omstilling til fornybare energiformer

Kommunen jobber i perioden med næringsaktører for klimaomstilling gjennom satsinger på fornybar energi, og bidrar inn i konsortier og prosjekter innenfor eksempelvis hydrogen og havvind, sirkulære løsninger og grønt gründerskap. Kommunen fortsetter samarbeidet om Bærekraftig forretningside-konkurranse for å legge til rette for at fremtidens arbeidsplasser bidrar til omstilling og bærekraftig næringsutvikling.

Anskaffelser og miljøledelse

Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Det skal vurderes hvorvidt alternative løsninger for behovsdekning kan være mindre miljøbelastende gjennom hele livsløpet. I Kristiansand kommune skal det derfor stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

Klima- og miljøfokus innen oppvekst- og helsetjenestene

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Rammeplanen for barnehage og læreplanen for grunnskolen fremhever viktigheten av bevissthet om bærekraftig utvikling blant barna. Både i barnehage og på skole er det et fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Kommunens arbeid mot matsvinn videreføres i både barnehage og skole. Når det gjelder matsvinnreduserende tiltak ved kommunens omsorgssentre, forsøker kommunen å opprettholde resultatet av arbeidet på dagens nivå. Tiltaket er ikke prioritert videre i klimabudsjettet og som en følge må målet om å oppnå 50% reduksjon i matsvinn i 2030 reduseres til 20%.

Kommunens arbeid med klimagassreduksjon i egen organisasjon er beskrevet under kapittelet Forutsetninger for å lykkes.

Delmål 2027-2030

Delmål	Plan
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	Byvekstavtalen og Klima- og miljøstrategien
Jordbruksarealer opprettholdes	Kommuneplanens arealdel. Klima- og miljøstrategien
Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert	Klima- og miljøstrategien
Gjenbruk av bygningsmasse blir prioritert foran nybygg dersom løsningen kan tilrettelegge for hensiktsmessig tjenestedrift	Klima- og miljøstrategien
Frivillig sektor tar del i det grønne skiftet	Temaplan Frivillighet
Utvikle og forvalte idrettsanlegg med bærekraftige og miljøvennlige løsninger og lang levetid i samarbeid med utbyggere og idrettsorganisasjoner	Temaplan Idrett og friluftsliv

Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Klima- og miljøstrategien
Kristiansand kommune er ledende innen energiproduksjon basert på regionens fortrinn, kompetansemiljøer og fornybare ressurser.	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen
Kristiansand kommune tilrettelegger for nye investeringer i energinæringer for å sikre et næringsliv i bærekraftig utvikling og vekst.	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen
Kristiansand kommune har konkurransefordeler gjennom bærekraftig bruk av naturressurser og innovative sirkulære verdikjeder	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen

4.3 Inkluderende og mangfoldig

Prioritert hovedmål 2030

I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet

Slik gjør vi det:

- motivere til samfunnsengasjement og demokratisk deltakelse
- sikre likeverdige forhold for deltakelse i informasjonssamfunnet
- skape nye måter for dialog og samarbeid mellom kommunen og innbyggerne
- legge til rette for at alle innbyggere kan delta aktivt i kunst-, kultur- og fritidslivet
- sikre aktiv samhandling med frivillig sektor og ideelle organisasjoner
- være en foregangskommune innen likestilling, inkludering og mangfold
- fremme forståelse for ulike kulturer og bekjempe radikaliserings

Offentlig sektor utfordres av endrede demografiske endringer, relativt færre yrkesaktive og rekrutteringsutfordringer innen helsesektoren. Økt mobilisering av storsamfunnet er nødvendig framover. Samtidig opplever kommunen at geopolitiske spenninger og sikkerhetspolitiske endringer gjør at beredskap for kriser og krig nå er en sentral del av nasjonale og lokale prioriteringer. Demokrati og tillit er sentrale forutsetninger for bred deltakelse, økt ansvarlighet for seg selv og andre, og for å bygge robuste lokalsamfunn - særlig når krisen rammer.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2027-2030

Mobilisering av nettverk og nærmiljø

Temaplan helse og omsorg ble vedtatt i 2025. Planen setter retning for utviklingen av kommunens fremtidige helsetjenester og har et særlig fokus på mobilisering av ressurser og aktører på tvers av frivillig, sivil- og offentlig sektor. Konkret prioriteres tiltak for å styrke sosial kontakt, bruke metodikk som stimulerer nettverk, lokalsamfunn og nabolag på nye måter, og å legge til rette for at eldre kan være aktive bidragsyttere, også i utviklingen av fremtidens tjenester.

Implementering av temaplan helse og omsorg krever en tverrfaglig og tverrgående innsats i organisasjonen og vil ha en høy prioritet i perioden.

Konkret prioriteres prosjektet "Styrking av bidrag fra nettverk og nærmiljø". Prosjektet skal stimulere til at nettverk og nærmiljø tar en aktiv rolle i hverdagen til innbyggere og pårørende som har behov for det.

I prosjektet utvikles modeller i samarbeid med ideelle organisasjoner som kan invitere og koordinere personer i nettverk og nærmiljø til å bidra med sosial støtte og praktisk hjelp.

Lokale møteplasser for samvær og aktivitet

Det er et mål at innbyggerne bruker biblioteket og andre kulturarenaer som et møtested for ytringsfrihet, demokratibyggning, kunst og kultur, og et sted for deling av livserfaring, kunnskap og ferdigheter. Hovedbiblioteket ligger sentralt i Kvadraturen i Kunsten og litteraturens hus med filialer i Vågsbygd, Tangvall, Nodeland og kombinasjonsbibliotek på Finsland, Flekkerøy og Hellemyr. Bibliotektilbudet utvides med en ny filial i øst fra 2028 og sikrer en mere likeverdig geografisk tilgang i tilbudet.

I fjor gjennomførte kommunen en kartlegging av lokalmiljø som mangler tilstrekkelig møteplasser for eldre. Kartleggingen benyttes i 2027 til å stimulere til å videreutvikle lokale møteplasser for sosialt samvær og aktivitet. Særsilt fokus vil være å inspirere frivillige organisasjoner, lag og foreninger til å tilby aktivitet og møteplasser til barn, ungdom, voksne og eldre med nedsatt fysisk og/eller kognitiv funksjon. Kommunen skal i perioden bidra til tekniske løsninger videreutvikles som bedre kan samle og koordinere frivillige ressurser.

Økt innbyggerdialog

Kommunen vil fortsette utviklingen av innbyggerdialogen. Dialogen mellom kommuneadministrasjonen og innbyggere skjer flere steder i organisasjonen i forbindelse med tjenesteyting og -utvikling, plansaker, høringsprosesser og servicefunksjoner. Sentrale arenaer for dialog er bibliotekene, innbyggertorg, bydelsråd, velforeninger, og frivillige organisasjoner. Det vil også være fokus på å utvikle digitale verktøy for dialog med innbyggere.

Den kraftige veksten i den eldste delen av befolkningen gir en betydelig økning i antallet innbyggere som vil ha en kognitiv svikt- eller demenslidelse. Dette har stor betydning, ikke bare for tjenesteinnretning og -volum, men også for hvordan byen, lokalsamfunn og senterområder tilrettelegges og utvikles. Ansvar- og oppgavedeling mellom profesjoner, brukere, pårørende, nabolag, lokalsamfunn og øvrige samfunnsaktører påvirker hvordan en klarer å utvikle Kristiansand til et inkluderende, aldersvennlig samfunn.

Områdesatsingen er også en arena for utvikling av innbyggerdialog og tillitsskapende møter fram mot 2028 der flere direktørområder bidrar.

Forebygge radikaliserings og fremme et åpent samfunn

Det er et mål at lokalsamfunnene i Kristiansand er aktive og inkluderende, og bidrar til friskere liv, å motvirke ensomhet og fremmer inkludering og trygghet. Temaplan frivillighet 2022-2026, Strategi for likestilling, inkludering og mangfold - "Det er mennesker det handler om" og Kriminalitetsforebyggende plan for Kristiansand - "Sammen om en tryggere hverdag" skal rulleres i perioden. Alle planene legger viktige føringer for et åpent og tillitsskapende samfunn som fremmer forståelse for ulike kulturer og bekjemper radikaliserings. Lokalsamfunn som tar ansvar for hverandre er også en viktig ressurs i beredskapssammenheng.

Revidert folkehelselov skjerper kravene til kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid, evaluering av tiltak og ivaretagelse av folkehelsehensyn i planlegging og beredskap. Livskvalitet, sosial utjevning, barnets beste tillegges større vekt og miljørettet helsevern (miljø og helse) knyttes tettere til det systematiske folkehelsearbeidet. Lovendringene vil påvirke kommunens folkehelsearbeid i planperioden.

Beredskap og samfunnssikkerhet (særskilt fokusområde)

Kristiansand er en trygg kommune. Det er fordi innbyggere, ansatte i kommunen, nødetater og kommunens samarbeidspartnere hver dag arbeider med å forebygge og håndtere hendelser og farer som på ulike måter kan gjøre skade på samfunnet. Samtidig er samfunnssikkerheten under større press nå enn for 5–10 år siden. Krigen i Europa, økt geopolitisk uro, et mer digitalt og sårbart samfunn, klimaendringer og et raskere og mer sammensatt risikobilde stiller nye krav til kommunen.

Kommunen er bærebjelken i oppbygging av den sivile delen av den nasjonale totalberedskapen. Vi kan ikke utelukke krig, krigslignende tilstander og hybride trusler som blir krevende for kommunen. Det er viktig at vi forstår alvoret og på bakgrunn av det, og styrker og prioriterer arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap på alle nivåer i kommunen, og i sivilsamfunnet.

I dag er kommunens beredskapsarbeid kun i startgroppen av de store endringene som kreves for å snu egen organisasjon til å møte utfordringene som er skissert i nasjonale trusselvurderinger og stortingsmeldinger.

I perioden bør det vektlegges følgende innsatsområder:

- Tydeliggjøre risikobildet slik at kommunens beslutningstakere får god risikoforståelse for å kunne prioritere innsatser riktig, og at kommunens risikokommunikasjon bidrar til å redusere unødig uro. Målet er å styrke tilliten til kommunen og øke kunnskapen og forståelsen om faktisk risiko og egen-beredskap.
- Kommunen må øke evnen til å håndtere store og komplekse hendelser som varer over tid og berører flere tjenestoområder. Å bygge en samkjørt og handlekraftig beredskapsorganisasjon vil ta tid og kreve ressurser. Målet er å forberede kommunen til fortsatt å levere tjenester til befolkningen og understøtte totalforsvaret i krise og krig.
- Kommunens ledelse på alle nivåer må øke trening på kriseledelse, dilemmaer og prioriteringer for å bygge sikkerhet- og beredskapskultur. Kompetanseplaner for systematisk trening på kommunens kritiske tjenestoområder må prioriteres, øvelser og evaluering av øvelser og hendelser må følges opp med konkrete tiltak og oppdateringer i virksomhetenes planverk.
- Kritiske samfunnsfunksjoner må gjøres sterkere. Digital sikkerhet, informasjonssikkerhet må bygges slik at alle kritiske tjenester evner å håndtere hendelser også over tid. Kommunens beredskap må bli en naturlig del av kommunens kritiske tjenester i tråd med de skjerpede lovkrav. Verdikjeder og forsyningssikkerhet må sikres, alternative løsninger og kommunikasjon til ansatte må prioriteres for å kunne lede og styre kommunen når strøm og e-com lammes, men også trygge innbyggere i det øvre krisespekteret.
- Beskyttelse av befolkningen må planlegges og gjennomføres i henhold til den nye nasjonale forskriften som er under utarbeidelse.

Kommunens samlede innsats skal styrke evnen til å håndtere hendelser i hele krisespekteret, med forebygging som grunnlag og samordning som forutsetning. Arbeidet baseres på nasjonale beredskapsprinsipper og utvikles gjennom samarbeid og kunnskapsdeling.

Kommunen prioriterer i perioden forbedret tilgang til drivstoff i en krisesituasjon med bortfall av strøm og/eller redusert tilgang på drivstoff. Konkret er det foreslått å investere i et tankanlegg for HVO-diesel og bensin på Dalane. Anlegget vil bidra til økt forsyningssikkerhet på drivstoff til kommunens bil- og maskinpark samt at det gir bedre tilgang av drivstoff til f.eks. nødstrømsaggregat ved formålsbygg og pumpestasjoner/vannforsyning.

Det arbeides effektivt med prosjekter og prosjektsøknader for å styrke planlegging og trening på beredskapsforberedelser. Prosjektene bidrar til bedre kunnskap om risikoforhold og hvordan samarbeid mellom beredskapssetater og frivillige best kan organiseres.

Nav Kristiansand har en viktig opprettholdende rolle for de mest utsatte i samfunnet. Områdets beredskapsplan skal sikre at Nav sitt samfunnsansvar blir ivaretatt, og at Kristiansands innbyggerne får nødvendige tjenester dersom uønsket situasjon oppstår. Det skal jobbes videre med Nav sin rolle inn mot kommunens overordnede beredskapsplan etter nylig sammenslåing til felles direktørområde Næring og Nav. Områdets beredskapsarbeid skal også sikre nødvendige tjenester til næringslivet ved uønskede hendelser, i tråd med overordnet beredskapsplan.

Samfunnet har gjort seg veldig avhengig av strøm, digital kommunikasjon og nett. Krigen i Ukraina har vist at informasjon og kommunikasjon til innbyggere er viktig også uten at dette fungerer. Derfor har kommunen etablert kommunikasjonspunkter som er et viktig tiltak for å underbygge alle punkter over for å sikre kommunikasjon til egne ansatte, men også til innbyggere. Finansiering av alternativ kommunikasjon til informasjonspunktene er så langt.

Delmål 2027-2030

Delmål	Plan
Lokalsamfunnene er aktive og inkluderende, og bidrar til friskere liv, å motvirke ensomhet og fremme inkludering og trygghet	Temaplan helse og omsorg
Innbyggere og deres pårørende som opplever skade, sykdom eller nedsatt funksjon, får støtte fra nærmiljø og nettverk.	Temaplan helse og omsorg
Innbyggerne bruker biblioteket og andre kulturarenaer som et møtested for ytringsfrihet, meningsutveksling, demokratibygging, kunst og kultur	Temaplan Bibliotek
Kristiansand er et fyrtårn i kampen mot radikalisering og voldelig ekstremisme	Kriminalitetsforebyggende plan

Prioritert hovedmål 2030

I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv

Slik gjør vi det:

- utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring
- bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn
- sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger
- bidra til at flere fullfører utdanning for å møte fremtidens kompetansebehov

I Kristiansand er det fremdeles en stor andel av innbyggerne som ikke deltar i utdanningsløp og arbeidsliv. Andelen unge utenfor utdanning og arbeid har de siste årene gått gradvis nedover i Kristiansand, og er i 2025 lavere enn sammenlignbare storbykommuner og landet. Reduksjonen i andel utenfor skyldes i hovedsak en økende andel i utdanning, mens vi fortsatt skårer dårligere på sysselsetting blant unge. For å øke deltakelse i utdanning og arbeid er det fremdeles behov for innsats på dette feltet.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2027-2030

Kommunen vil videreutvikle tiltak og virkemidler som motvirker «utenforskap» i samfunnet og bidrar til økt deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Innsatser for å sikre inkludering i utdanningsløpet

Kommunen jobber kontinuerlig med å sikre kvaliteten i det universelle opplæringstilbudet.

I økonomiplanperioden legger læreplanfornyelsen og stortingsmeldingen 34; Bedre, læring, motivasjon og trivsel på 5-10. trinn føringer for å utvikle en mer praktisk og relevant skole gjennom kompetanseheving og tilskudd til utstyr. Dette er viktig for å motvirke utenforskap nå og på sikt, og styrke elevers engasjement i utdanningsforløpet.

Det jobbes også videre med å forebygge frafall fra skolen igjennom målrettet innsats for elever med bekymringsfullt skolefravær.

Innsatser for inkludering i arbeidslivet

Kommunedirektøren etablerte i fjor nytt direktørområde, Næring og Nav, med mål om å styrke den strategiske og organisatoriske kapasiteten i arbeidet med inkludering og arbeidsdeltakelse og å legge til rette for en langsiktig og offensiv satsing mot utenforskap. Næring og Nav fortsetter å bidra til at flere innbyggere deltar i utdanning og arbeidsliv gjennom kvalifisering, arbeidsrettet oppfølging, samarbeid med arbeidsgivere og tiltak som reduserer utenforskap.

Flere i arbeid - prioritering av virkningsfulle tiltak (særsilt fokusområde)

Flere i arbeid videreføres som et forpliktende samarbeid mellom offentlige og private aktører. Innsatsen skal bidra til økt arbeidsdeltakelse, styrke overgangen mellom utdanning og arbeid og redusere ungt utenforskap. Det er i 2026 etablert et partnerskap mellom Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, Nav Agder og Universitetet i Agder. Varodd og ideelle og frivillige organisasjoner er viktige samarbeidspartnere i utviklingsarbeidet. Det jobbes med å finne de strukturelle grep som best bidrar til å få flere til å gjennomføre skole og finne sin plass i arbeidslivet. Arbeidet skal forbedre systemer og prosesser som gjør det enklere for arbeidsgivere å rekruttere utradisjonelt.

Virkningsfulle tiltak og forbedring av arbeidsformer fra programmet prioriteres videre i 2027 gjennom følgende prioriterte aktiviteter: videreutvikling av arbeidsledermodellen, Flere i arbeid garantien og nettverket INN for arbeidsgivere, styrke språktrening på arbeidsplasser, ny arbeidsrettet fellestjeneste for ungdom, ungdomsveileder i skole, benytte handlingsrom i kvalifikasjonsprinsippet i større grad og ordninger som styrker overgang til videregående utdanning. Flere områder i kommunen bidrar i arbeidet. Agder fylkeskommune fortsetter sin rolle som pådriver for en regional satsing på unge i Agder. Dette inkluderer å videreutvikle samarbeidstiltak i Flere i arbeid. Flere i arbeid-samarbeidet vil inngå som en sentral del av Agder fylkeskommunes satsning Ung i Agder og #Vårt Agder.

Kommunens innsats som arbeidsgiver for økt inkludering og rekruttering er beskrevet i kapittelet Forutsetninger for å lykkes.

Lærlinger og integreringstiltak

Kristiansand kommune fortsetter å satse på praksisplasser og fleksible kvalifiseringsløp. Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingebedrift. God kvalitet på oppfølging av lærlinger forebygger frafall fra utdanningsløpet. I tillegg er det etablert traineeprogram for innvandrere med høyere utdanning.

Kommunen vil finne frem til de virkningsfulle integreringstiltakene som fører til at overgangen til arbeid sikres bedre enn tilfellet er i dag. Opparbeidelse av språkkompetanse er sentralt i dette arbeidet. Samarbeid mellom Helse og mestring, Oppvekst, Næring og Nav videreføres rundt koordineringen av arbeid- og språkpraksis til bosatte flyktninger.

Sørge for en trygg digital oppvekst for barn og unge

Kristiansand kommune vil bidra til en trygg og inkluderende digital oppvekst ved å styrke barn og unges digitale kompetanse og dømmekraft, sikre trygge digitale lærings- og oppvekstmiljøer og ivareta deres rettigheter i utviklingen av digitale tjenester.

Arbeidet bygger på nasjonale læreplaner, strategier og føringer for barn og unges digitale hverdag.

Delmål 2027-2030

Delmål	Plan
Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring	Kommuneplanens samfunnsdel
Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn	Kommuneplanens samfunnsdel
Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Kommuneplanens samfunnsdel
Bidra til at flere fullfører utdanning for å møte framtidens kompetansebehov	Kommuneplanens samfunnsdel
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Flere i arbeid
Det er god balanse mellom tilbud og etterspørsel etter relevant kompetanse i det regionale arbeidsmarkedet.	Strategi for verdiskapning i Kristisandsregionen

Prioritert hovedmål 2030

Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller

Slik gjør vi det:

- arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer
- bruke boligpolitikken til å redusere geografiske levekårsforskjeller og utvikle et variert og godt boligtilbud i hele kommunen
- legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår
- legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom

Levekårene i Kristiansand kommune er ulikt fordelt i befolkningen og der er i enkelte områder tendenser til en opphoping av lavere levekår, særlig gjelder dette utenforskap fra arbeidslivet og barn i lavinntektshusholdninger. For å bedre levekårene generelt i kommunen og bidra til en rettferdig fordeling av goder og byrder er fortsatt innsats knyttet til levekår nødvendig.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2027-2030

Sikre tidlig og tverrfaglig innsats

I tråd med Temaplan helse og omsorg videreutvikler kommunen helsefremmende og forebyggende innsatser for å gi befolkningen i alle aldre mulighet for å leve selvstendige liv så lenge som mulig.

Det er en økning i barn og unge med omfattende og sammensatte behov for helse-, oppvekst- og omsorgstjenester, og unge som har behov for samtidig innsats fra flere kommunale instanser øker. Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er viktig for å fremme inkludering av flest mulig. Plan for forebygging av omsorgssvikt og overgrep, og temaplan for psykisk helse 2024-2032 er retningsgivende for dette arbeidet. Viktige innsatser er Gatepuls, beredskapsteam og skolemiljøteam, områdesatsing og

ulike familiestøttende tiltak. Dette er også sentrale innsatser for å utjevne levekårsforskjeller i befolkningen.

Samhandling for barn og unge med sammensatte behov (særskilt fokusområde)

Det er en prioritert satsing å styrke samhandlingen mellom Oppvekst og Helse og mestring for barn og unge med sammensatte behov. Arbeidet retter seg særlig mot mer helhetlig og koordinert ressursbruk. Satsingen er basert på et utredningsarbeid og det jobbes konkret med å se på nye samarbeidsstrukturer, lovgivning, tjenesteutførelse, overganger, og gir oversikt over tiltak som tilbys.

I perioden etableres en dedikert barnekoordinatorstilling i koordinerende enhet i Helse og mestring for bedre oppfølging og samordning for målgruppen. Videre vurderes tiltak som styrket familieveiledning, og beste innretning på et kommunalt omsorgstilbud til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Samtidig er det behov for å avklare og utvikle tilbud til barn som ikke kan benytte ordinær SFO, der ansvar og finansiering i dag er uklart.

Næring og Nav bidrar i arbeidet med tidlig og koordinert innsats for barn, unge og familier med sammensatte utfordringer, med særlig vekt på å forebygge utenforskap og styrke overgangen til utdanning og arbeid.

Innsatser for barnefamilier med utfordrende levekår og sosialt utjevnerende tiltak

Det skal være gjennomgripende i kommunens arbeid å jobbe for å redusere sosial ulikhet i befolkningen. Arbeidet med å utvikle god kvalitet i det ordinære tilbudet i barnehager, skoler og helsetjenester for barn og unge er det viktigste bidraget for å utjevne sosiale forskjeller.

Kommunen viderefører også tiltak som styrker mestring og ressurser hos barn og familier som har utfordrende levekår. Det gjelder blant annet ICDP-foreldreveiledning, foreldreressurser i barnehagen og Sammen på vei, som hjelper utsatte familier navigere i systemet og finne veien videre mot utdanning, arbeid og bedre livskvalitet. Arbeidet med temaplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt er godt i gang, og redusert foreldrebetaling i barnehage og SFO videreføres i perioden.

Samhandling med og støtte til pårørende

I tråd med Temaplan helse og omsorg prioriteres gjennomføring av prosjektet Proaktiv pårørendestøtte. Prosjektet skal videreutvikle pårørendearbeidet i kommunen i alle tjenestene, med hovedfokus på pårørende med omsorgsoppgaver hele døgnet for personer med demens, rus- og psykisk helseutfordringer og barn med utviklingshemming. Hensikten er å støtte disse pårørende slik at de kan være en ressurs over tid, ha lavere risiko for sykdom eller utmattelse, og oppleve økt livskvalitet.

Innsatser for å bedre områder med levekårsutfordringer

Igjennom områdesatsingen jobber kommunen i perioden 2023-2028 målrettet med å bedre de sosiale og miljømessige levekårene i lokalområdene Fergefjellet, Eg og Posebyen. Satsingen sikter mot å løfte levekårsutsatte områder og som krever en tverrfaglig innsats fra flere områder i kommunen. Det satses videre på bærekraftig stedsutvikling, å styrke lokalsamfunnet og å styrke oppvekst- og levekårsforhold. Arbeid og metoder skal være overførbare til øvrige levekårsutsatte områder i kommunen og nasjonalt.

Bydelsmelding for Slettheia fra 2026 er en levekårskartlegging og en mulighetsstudie. Bydelsmeldingen ser på hvordan Slettheia kan utvikles til et enda bedre nærmiljø og en trygg og levende bydel som fremmer trivsel, livskvalitet og gode levekår. Bydelsmeldingen fungerer som kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet og meldingen følges i 2027 blant annet opp ved å styrke læringsmiljø og foreldresamarbeidet i området.

I tråd med prinsipper for senter- og stedsutvikling i kommuneplanens arealdel tilrettelegger kommunen for en sammensetning av boligtyper, størrelse og boformer som sikrer stabilitet og gode levekår i alle bydeler. Transformering og utbedring av skoler og nærmiljø i levekårsutsatte områder er prioritert.

Inkludere alle i et digitalt samfunn

For at innbyggerne skal kunne benytte kommunens digitale tjenester, må kommunen utvikle tjenester som er enkle, trygge og tilgjengelige. Samtidig må det arbeides målrettet med digital kompetanse og mestring i befolkningen. Ved digitalisering av tjenester skal kommunen vurdere hvilke løsninger som gir størst verdi for innbyggerne og kommunen, og sikre at nødvendige støtte- og opplæringstilbud er tilgjengelige, blant annet gjennom Digihjelpen og bibliotekenes tilbud.

Boligsosiale satsinger: Tilpasse boligmasse og oppfølgingstjenester

Kommunens boligpolitiske prioriteringer er nedfelt i kommunes boligsosiale handlingsplan 2024-2034. Målet med planen er å sørge for at vanskeligstilte personer på boligmarkedet får hjelp til å bo og at kommunen har egnede boliger til målgruppen.

Det er en utfordring at den kommunale boligmassen ikke er tilpasset behovet i målgruppen og at det er et betydelig vedlikeholdsetterslep på boligene. Etterslep på boligetableringer gir økte ventelister på bolig og press på nødboliger. Det er særlig bostedsløse med rus- og psykiske helseutfordringer og store barnefamilier som mangler egnet bolig.

Den krevende boligsosiale situasjonen er et prioritert samarbeidsområde på tvers av direktørområder i perioden. Kartlegging av boligmassen og planer for hvordan denne bedre kan tilpasses dagens behov er prioriterte oppgaver. Det skal blant annet utarbeides en "tjenestetrapp" som viser det differensierte boligtilbudet og fastsetter hva som skal tilbys i boliger med heldøgnsbemanning. Et særskilt fokus er også å utrede nye alternative tomter for samlokaliserte boliger for vanskeligstilte med helseutfordringer knyttet til rus og psykisk helse.

Et eget prosjekt i 2027 er "Eie et hjem", der det gis bistand til kjøp av egen kommunal bolig. Tiltaket skal bidra til at flere innbyggere eier egen bolig, økt sirkulasjon i kommunal boligmasse og et redusert press på nødboligene.

De kommunale boligstiftelser ble opphevet i 2025. Innlemmelsen av boligstiftelsene gir kommunen mer frihet ved at de disponerer alle boligene selv og det økonomiske handlingsrommet bedres blant annet ved at verdiene i stiftelsene går inn i en lukket økonomi for bolig. Frigjorte midler brukes blant annet til å styrke vedlikeholdet av de kommunale boliger.

Innsatser for helsefremmende omgivelser og aktiviteter

Det er fortsatt en prioritet at alle i Kristiansand har god tilgang til nærturområder, det er et mål i perioden å øke andel boliger som ligger nærmere enn 500 m fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur.

Arbeidet med trafiksikkerhet særlig knyttet til barn og unge og trafiksikker skolevei er høyt prioritert. Hjertesoneprosjekt er vedtatt og allerede i gang på flere skoler. I arbeid med trafiksikkerhet er det minst like viktig med holdningsskapende arbeid som fysiske trafiksikkerhetstiltak og arbeidet sees også i sammenheng med ny trafiksikkerhetsplan for perioden 2027-2030, som forventes politisk behandlet på slutten av 2026.

Delmål 2027-2030

Delmål	Plan
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	Kommuneplanens arealdel
Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet	Boligsosial handlingsplan
Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder.	Boligsosial handlingsplan
Kristiansand kommune gir bærekraftige helse- og omsorgstjenester på rett nivå basert på den enkeltes behov, uavhengig av alder eller diagnose.	Temaplan Helse og omsorg
Pårørende til personer med behov for helse- og omsorgstjenester er en ressurs som kommunen samhandler med og gir støtte til	Temaplan Helse og omsorg
Innbyggere får økt trygghet i at de selv kan mestre påkjenninger	Temaplan for psykisk helse
Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet oppfølging	Temaplan for psykisk helse
Arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer	Kommuneplanens samfunnsdel
Legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår	Kommuneplanens samfunnsdel
Legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom	Kommuneplanens samfunnsdel
Barn og unge med omfattende og sammensatte behov får koordinert og tverrfaglig hjelp	Temaplan for psykisk helse
Kristiansand er en foregangskommune når det gjelder likestilling inkludering og mangfold.	Kommuneplanens samfunnsdel

4.4 Skapende og kompetent**Prioritert hovedmål 2030****Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende**

Slik gjør vi det:

- gjøre det attraktivt å starte opp og drive ulike typer virksomheter
- være attraktiv vertskommune for bedrifter, arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional betydning
- synliggjøre Kristiansands økonomiske, kulturelle og naturgitte kvaliteter og muligheter
- styrke Kristiansands posisjon og omdømme som teknologi- og kompetanseregion i samfunnsliv og frivillig arbeid

Behovet for arbeidskraft er allerede til stede i Kristiansand og etterspørselen etter arbeidskraft og kompetanse vil bare øke ytterligere i årene som kommer, på bakgrunn av demografiendringene i samfunnet. Det er behov for å tiltrekke seg og beholde både studenter og arbeidstakere, samt tilrettelegge for både næringsliv og en omstilling til fornybarregionen.

Sentrale satsinger innen hovedmålet 2027-2030

En attraktiv kommune

Kommunen fortsetter i 2027 å følge opp visjonen i «Fornybarregionen - Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen» vedtatt i 2024 av de seks kommunene i regionen. Visjonen er at Kristiansandsregionen skal bli landets ledende fornybarregion og mest attraktive og bærekraftige region. Strategien bygger på seks satsingsområder: energinæringer, infrastruktur og næringsareal, opplevelser, arbeidsplasser og kompetanse, internasjonal konkurranseevne, innovasjon samt omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn.

Arbeidet følges opp gjennom handlingsplanen for 2024-2028 og kommunen arbeider i perioden målrettet med å legge til rette for næringsutvikling og nye etableringer, samtidig som en vil tiltrekke, inkludere og beholde studenter og arbeidstakere. Dette skjer blant annet gjennom tiltak som Vekst i Sør, Work Without Borders, Relocation Agder og Welcome Hub Agder, Driv Agder, Innoventus Sør, Visit Sørlandet og Visit Sørlandet Convention Bureau.

Tilgang til kraft, vei, havn og attraktive næringsarealer er avgjørende for videre vekst, framtidig næringsutvikling og verdiskaping. Kommunen prioriterer derfor utvikling av viktig infrastruktur, effektive og forutsigbare plan- og byggesaksprosesser, samt synliggjøring av tilgjengelige næringsarealer overfor mulige etablerere og investorer.

Regionen har gode forutsetninger for vekst innen forsvar, teknologi og kunnskapsintensive næringer. Kommunen bidrar til dette gjennom støtte til leverandørindustri og forsvarsrelaterte etableringer i Kristiansandsregionen.

Kommunen styrker attraktiviteten i Kvadraturen gjennom forbedrede byrom, aktivitet og nye tilbud for innbyggere og besøkende. Lagmannsholmen utvikles til en ny attraktiv bydel med boliger, næring, restauranter, kaféer andre offentlige og/private virksomheter i tillegg til promenade, bademuligheter som vil være til glede for byens innbyggere, turister og næringsliv. I tillegg videreutvikles nasjonale og internasjonale møteplasser som Demokratiuka og Europakonferansen i samarbeid med eksterne partnere, som bidrar til å synliggjøre Kristiansand som en attraktiv kommune og region.

Universitetsbyen Kristiansand

I perioden prioriteres utviklingen av Universitetsbyen Kristiansand. Arbeidet handler om byutviklingsgrep som integrerer by, campus og næringsliv (Universitetsbyen Kristiansand, utviklingsplan 2040). Lund Torv er nylig utviklet med nye studentboliger og kommunen prioriterer videre tilrettelegging for bussring (Kvadraturen, Lund, universitetet og sykehuset) i perioden.

Arbeidet sees i sammenheng med Universitetsstrategien 2030 som beskrives under kapittelet, Forutsetninger for å lykkes.

Helsebyen Eg videreutvikles

Helsebyen Eg ligger i tilknytning til Kvadraturen, et område som utvikles for helserelaterte virksomheter som kan ha nytte av å ligge i tilknytting til sykehuset. Det er igangsatt bygging av nytt akuttbygg og kommunalt helsehus med legevakt på sykehusområdet, samt utbygging av ny ambulansestasjon, med mulighet for etablering av andre virksomheter. Helsehuset blir gjennomført som ett felles byggeprosjekt for Kristiansand kommune og Sørlandet sykehus, med ferdigstilling våren 2029. Området som helhet spiller en viktig rolle i å styrke Kristiansands posisjon som regional helseklynge.

Kommunen er en pådriver regionalt og nasjonalt og attraktiv kompetansepartner

Igjennom satsningen Flere i arbeid er kommunen en pådriver for nye nasjonale, regionale og lokale løsninger på utenforskap blant unge under 30 år i utdanningsløpet og arbeidslivet.

På helse- og omsorgsfeltet i kommunen er det også stort behov for omstilling. Utviklingsarbeidet innen helse og omsorg prioriteres videre, blant annet gjennom Kristiansands pådriverrolle, leder- og sekretariatsfunksjoner i ulike prosjekt, nettverk og interkommunalt samarbeid.

Følgende regionale nettverk har prioritet i perioden:

- **Helsefelleskapet Agder** som en formalisert samarbeidsarena der 25 kommuner på Agder og Sørlandets sykehus HF planlegger og utvikler helse- omsorgstjenester, og et godt desentralisert helsetilbud.
- **KOSS** - Kommunalt strategisk samarbeidsorgan, som er kommuner i Agder som skal effektivisere strukturene og sikre sammenheng mellom satsing i Helsefelleskapet, e-helsefeltet og forskning.
- **Regionale nettverk innen helse- og velferdsteknologi** som skal sikre drift, implementering og utvikling av teknologi som understøtter behovene kommunen har for å utvikle bærekraftige og fremtidsrettede helsetjenester.
- **K10-nettverket** som er nasjonalt strategisk kommunesamarbeid mellom de 10 største kommunene i Norge.

I tillegg prioritere kommunen det bilaterale samarbeid med Sørlandets sykehus HF om effektiv drift av støttetjenester, digitale løsninger for informasjonsflyt, videreutvikling av pasientflyt, arbeidsprosesser og kompetanse, samt nytt akuttbygg og kommunalt helsehus.

I 2027 vil det bli tildelt midler til nasjonale forsknings- og innovasjonssentre som skal bidra til å styrke bærekraften i kommunale helse-, omsorgs- og velferdstjenester. Gjennom rollen som regional koordinator og klyngeleder i Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF) vil posisjonering av Agder-kommunene gjennom forprosjekter bli vektlagt.

Kristiansand som teknologi og kompetanseregion

Kristiansand kommune skal være en aktiv bidragsyter i nasjonale og regionale satsinger innen digitalisering, kunstig intelligens og digitale fellesløsninger. Gjennom samarbeid med offentlig sektor, akademia, næringsliv og systemleverandører skal kommunen bidra til innovasjon, kompetanseutvikling og bedre tjenester for innbyggere og næringsliv. Kommunen har allerede en sterk nasjonal og regional posisjon på området, som videre skal styrkes gjennom aktiv deltakelse i utviklingen av fremtidens digitale løsninger.

Idrettsbydelen Gimle – utvikling av Agder Arena

Realisering av idrettsbydelen Gimle har høy prioritet og arbeidet med Agder Arena inngår som en sentral del av denne. Forprosjektrapporten for arenaen er politisk behandling og det jobbes videre med avklaringer knyttet til ambisjonsnivå, finansiering, eier- og driftsmodell, fremdriftsplan samt avtalefesting av nivået på ekstern finansiering.

Arenaen skal bidra til læring, aktivitet og fellesskap gjennom hele livsløpet og kan tilføre kommunen og regionen et unikt og banebrytende supplement for idrett, kultur, undervisning, folkehelse, arrangementer, konserter og kompetansemiljøer. Arbeidet vil sees i sammenheng med utviklingen av Universitetsbyen Kristiansand.

Synliggjøre kulturelle muligheter

Kunst og kultur i Kristiansand bidrar til kvalitet og attraktivitet i sentrumsområder og nærmiljøer. Kommunen vil i perioden sikre at innbyggere møter kunst og kultur igjennom hele livsløpet igjennom kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av idretts, kunst- og kulturfeltet.

For å kunne tilrettelegge for gode kulturopplevelser og arrangementer i hele kommunen prioriteres det å arbeide med utvikling og oppgradering av kulturarenaer i kommunen.

I tråd med kommunens vedtatte Kulturstrategi 2023-2030 har kommunen bidratt til arbeidet med det nye Vest-Agder museumsbygget i Nodeviga som åpner i 2028. Store kulturinstitusjoner som Kilden og Kunstsilo har satt Kristiansand på det internasjonale kultur-kartet, i perioden prioriteres ung kultur og satsingen på Kristiansand som europeisk barnefilmby.

Rehabilitering hovedbiblioteket i Kunsten og litteraturens hus.

I mai 2025 ble det gjennomført en tilstandsvurdering av bibliotekbygget i sentrum. Basert på rapporten er det utarbeidet behovsutredning for en full rehabilitering av «Kunsten og litteraturens hus» med ferdigstillelse i 2029.

Delmål 2027-2030

Delmål	Plan
I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i senterområder og nærområder	Kulturstrategien
Kristiansand er en attraktiv vertskommune for arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional dimensjon	Temaplan idrettsliv og friluftsliv
Kristiansand kommune tiltrekker oss nye innbyggere, besøkende og næringsliv.	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen
Regionen er kjennetegnet av godt samspill mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv.	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen
Kristiansand kommune har sterke innovasjonsmiljøer og kultur for entreprenørskap.	Strategi for verdiskapning i Kristiansandsregionen

4.5 Indikatorer på samfunnsutvikling

Hovedmål	Delmål	Indikator	2023	2024	Snitt ASSS u/Oslo 2024
Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015		Direkte klimagassutslipp for Kristiansand som geografisk område, målt i %-endring	-0,35 %	-10,4 %	-
		Dyrka mark (daa)		25 148	-
		Andel boliger som etableres i eller nær		67 %	-

		senterområdene (snitt siste 5 år)			
		Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i %-endring	-0,6 %	-	
I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv	Økt sysselsetting i befolkningen	Sysselsettingsgrad personer under 30 år	61,2 % (2023)	61,2 % (2024)	62,7 % (2024)
		Sysselsettingsgrad personer 20-66 år	74,4 % (2023)	74,2 % (2024)	78,0 % (2024)
		Sysselsettingsgrad innvandrere 20-66 år	63,1 % (2023)	62,7 % (2024)	69,5 % (2024)
		Samlet andel mottakere av AAP og uføretrygd under 30 år	7,6 % (juni 2024)	7,5 % (juni 2025)	6,0 %
	Økt deltakelse i utdanning	Andel som er i utdanning 15-29 år	27,2 % (2023)	27,2 % (2024)	26,6 % (2024)
		Andel som består VG1	89,4 % (2024)	89,3 % (2025)	-
		Andel unge som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	81% (2020-2022)	82% (2021-2023)	-
		Andel innvandrere som gjennomfører videregående utdanning innen fem/seks år	61 % (2020-2022)	66 % (2021-2023)	-
		Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	10,2 % (2023)	9,9 % (2024)	9,7 % (2024)
		Andel innvandrere 15-29 år som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)	23,4 % (2023)	21,8 % (2024)	22,6 % (2024)

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller	Andel barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt er på samme nivå eller lavere enn sammenlignbare storkommuner	Andelen barn og unge som vokser opp i husholdninger med vedvarende lavinntekt i kommunen	12,5% (2020-2022)	11,6 % (2021-2023)	8,8 % (2022-2024)
		Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer	50,8% (2022)	51,1 % (2023)	-
		Andelen husholdninger med vedvarende lavinntekt som har mer enn halvparten av husholdningsinntekten fra offentlige overføringer	56,9% (2022)	58,1 % (2023)	-
		Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt som bor trangt	44,6 % (2023)	42,2 % (2024)	-
		Andelen barnefamilier med vedvarende lavinntekt som leier bolig	55 % (2023)	56,4 % (2024)	-
		Andelen ungdom som har foreldre med lav utdanning som gjennomfører videregående utdanning	60 % (2022)	64 % (2023)	-
		Antall barn i lavinntektsfamilier som har gratis kjernetid i barnehage	848	718	-
		Antall barn i lavinntektsfamilier som har redusert betaling for SFO	413	326	-
Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende			42 244	42 909	-
		Antall arbeidsplasser i privat næringsliv	(2023)	(2024)	

Sterkere sammen – oppfølging av kommuneplanen

Antall kommersielle overnattinger i Kristiansandsregionen	968 724 (2023)	927 027 (2024)	-
Antall søkere med UiA som førstevalg	6 059 (2023)	6 327 (2024)	-
Boligpriser, sykepleierindeksen*	46 % (2023)	48 % (2024)	-
Antall innbyggere	116 986	118 221	-

* Sykepleierindeksen måler hvor stor andel av de omsatte boligene en singel sykepleier får finansiering til å kjøpe. Dersom sykepleieren kan kjøpe en høy andel av boligene i en by, er boligprisene i byen lave.

5 Forutsetninger for å lykkes

For at Kristiansand kommune skal lykkes med satsingsområdene må sentrale rammebetingelser være på plass. Organisasjonen Kristiansand kommune skal kjennetegnes av "å være på": *På lag - På stell - På hugget*

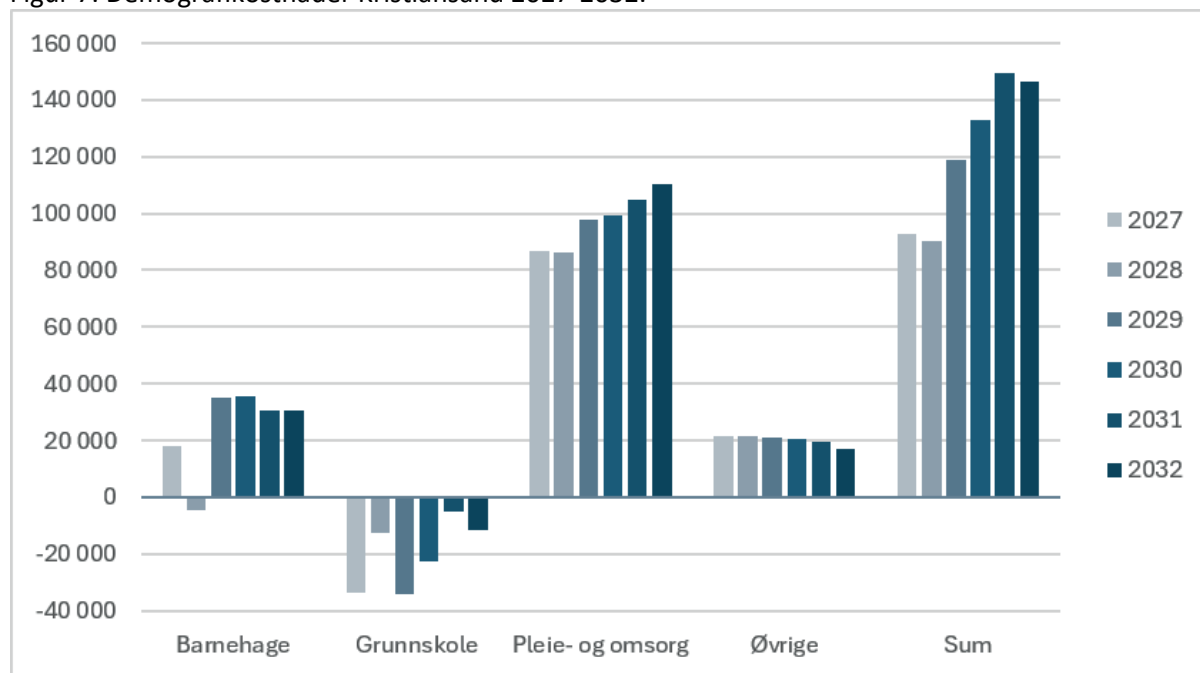
5.1 Kristiansand kommune skal ha økonomisk handlefrihet

Vekst i frie inntekter og demografikostnader

I Kommuneproposisjonen 2027 er det ikke fastsatt et isolert, endelig prosentanslag for skatteveksten i 2027. Dette skyldes at det konkrete skatteanslaget og skatteøret for 2027 først vedtas i det endelige statsbudsjettet til høsten. Regjeringen legger imidlertid i Kommuneproposisjonen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2027 på mellom 2,8 og 3,2 mrd. kr, hvorav 2,4 mrd. kroner er relatert til forventet økning i tjenesteomfang som følge av befolkningsendringer (demografikompensasjon).

Ifølge beregningene på demografi vil Kristiansand de neste 4 årene i gjennomsnitt måtte øke brutto driftsutgifter med 109 mill. kr årlig for å kunne videreføre tjenestetilbudet på nivå med landsgjennomsnittets standard og dekningsgrader for 2026. Utgiftsbehovet til pleie og omsorg antas å øke med i gjennomsnitt 92 mill. kr per år. Innen grunnskole ventes en nedgang i utgiftsbehovet på 26 mill. kr per år mens barnehages utgiftsbehov i gjennomsnitt har en årlig økning på 21 mill. kr. Kristiansand har lavere kostnadsnivå enn landsgjennomsnittet derfor er kommunens egne beregninger lavere (jfr. kapittel 3).

Figur 7: Demografikostnader Kristiansand 2027-2032.

Kilde: SSB/KS

Økonomisk handlefrihet sikres gjennom effektiv ressursbruk

En grunnleggende forutsetning i kommuneplanen er at kommunens økonomiske handlefrihet skal sikres gjennom effektiv ressursbruk. Kommunens innbyggere skal gis et så godt tjenestetilbud som mulig innenfor de økonomiske rammene. Bystyret har vedtatt 2 måltall og 7 handlingsregler for kommunens økonomistyring.

Mål for økonomistyring:

Driftsmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
1. Korrigert netto resultatgrad bør være minimum 1,0 %	Korrigert netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	0,76 %	1,0 %	1,0 %
2. Sentralt disposisjonsfond bør utgjøre minimum 4,0 %	Sentralt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	2,5 %	4,0 %	4,0 %

Handlingsregler for økonomistyring:

1. Korrigert netto lånegjeld skal være maksimalt 8,8 mrd. kr nominelt.
2. Netto premieavvik skal hvert år avsettes til fond for dekning av premieavvik.
3. Energiverksfondet skal prisjusteres hvert år.
4. Utbytteinntekter skal kun benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.
5. Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.
6. Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet.
7. Midler uten bindinger fra staten som tilfaller kommunen i løpet av et år skal tilføres disposisjonsfondet eller brukes til nedbetaling av gjeld.

Økonomiplanen for 2022-2030 er basert på disse måltallene og handlingsreglene. Det har ikke vært mulig å oppfylle måltallene på korrigert netto driftsresultat og sentralt disposisjonsfond.

Måltall 1: Korrigert netto driftsresultat (korrigert netto driftsresultat/sum driftsinntekter)

Resultatet er svakere enn måltallet alle årene utenom 2029 hvor korrigert netto driftsresultat er 1,28% målt opp mot brutto driftsinntekter. Det korrigerede resultatet for årene 2027-2030 er samlet budsjettert til 351,3 mill. kr i pluss.

Kristiansand kommune bruker korrigert netto driftsresultat og ikke ordinært netto driftsresultat som grunnlag for måltall 1. Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik. Dette gir et riktigere bilde av den underliggende driften.

I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene. Det vil si om lag 200 mill. kr i 2027. Anbefalingen gjelder kommunesektoren samlet sett og må fastsettes per kommune. Anbefalingen er ulik fra kommune til kommune og avhenger i hovedsak av gjeldsnivå. Har kommunen et høyere gjeldsnivå enn gjennomsnittet bør også netto driftsresultat være høyere enn gjennomsnittet. Kristiansand har en høyere gjeld enn landsnittet og bør derfor ha et måltall som høyere enn anbefalingen på 1,75 %.

Kommunens korrigerte netto driftsresultat (netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond og netto premieavvik) bør det enkelte år i økonomiplanen som et minimum være positivt.

Etter at ny livsvarig AFP skal tas med i de beregnede pensjonskostnadene fra 2025 og det at departementet har gjort justeringer i beregningsforutsetningene for pensjonskostnadene både i 2026 og 2027, så har dette endret premieavviket som påvirker det ordinære resultatet. Forutsetningene er derfor endret og Kommunedirektøren vil derfor komme tilbake til bystyret med en egen sak i 2027 om hva måltallet på korrigert netto driftsresultat bør være for at ordinært netto driftsresultat skal bli høyere enn TBU sin anbefaling på 1,75 %.

Korrigert netto driftsresultat på 1 % av sum driftsinntekter utgjør om lag 120 mill. kr. Det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet er å redusere netto lånegjeld. Det letter presset på driften og gir på sikt en mulighet for å nå målet om økt netto driftsresultat.

Kristiansand kommune forventer et positivt resultat i 2026 og det er budsjettert et positivt resultat alle år i økonomiplanperioden - selv om målsetningen ikke nås alle årene. Hovedårsaken til dette er forventet realøkning i frie inntekter, budsjettkontroll i områdene og måten kommunen har håndtert budsjetteringen av pensjon på.

Det korrigerte resultatet for årene 2027-2030 er budsjettert til 351,3 mill. kr i pluss.

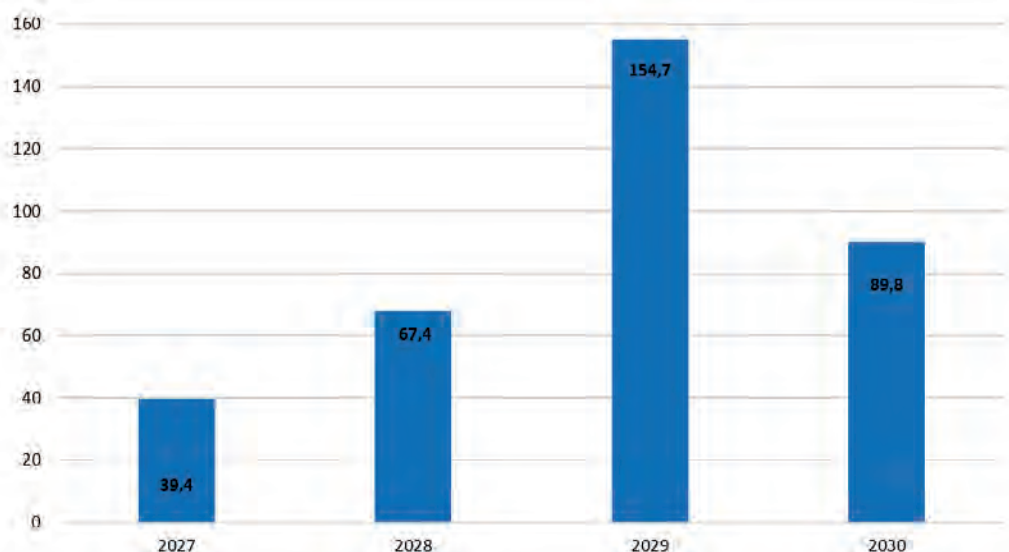
I økonomiplan 2027-2030 er det følgende korrigert netto driftsresultat, med positivt resultat i hele perioden:

I mill. kr.	2027	2028	2029	2030	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	39,4	67,4	154,7	89,8	351,3

*Korrigert for netto premieavvik og bruk/avsetning bundne fond

Det korrigerte netto driftsresultatet er på 39,4 mill. kr (0,33 %) i 2027, 67,4 mill. kr (0,56 %) i 2028, 154,7 mill. kr (1,28 %) i 2029, og 89,8 mill. kr (0,74 %) i 2030. Samlet sett er resultatet positivt med 351,3 mill. kr i økonomiplanperioden. Resultatet er svakere enn måltallet alle årene utenom 2029 i perioden.

Figur 8: Korrigert netto driftsresultat 2027-2030 i mill. kr.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser resultatet av kommunens ordinære, løpende drift innenfor det finansielt orienterte regnskapssystemet. Det betyr at man har korrigert for virkningen av avskrivninger og erstattet dette med avdrag på lån. Netto driftsresultat er driftsinntekter fratrasket driftsutgifter og netto finansutgifter. Netto driftsresultat vises i de økonomiske oversiktene § 5-4. 1. ledd og §5-6.

Netto driftsresultat sier hvor stor andel av driftsinntektene som kan benyttes til finansiering av investeringer og avsetninger til fond. Overføring til investering og bruk/avsetning til fond foretas altså etter netto driftsresultatet. I henhold til anbefalingen fra TBU (Teknisk Beregningsutvalg) bør ordinært netto driftsresultat være på 1,75 % av driftsinntektene over tid. Netto driftsresultat benyttes ofte til å beskrive kommunens økonomiske handlefrihet. Handlefriheten påvirkes imidlertid også av avsetninger til og bruk av bundne fond samt netto premieavvik som beskrives nærmere under korrigert netto driftsresultat.

Tabellen under viser at ordinært netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat. Kommunens korrigerte resultat er 111,4 mill. kr dårligere enn kommunens ordinære resultat i perioden som skyldes positivt netto premieavvik.

Tall i 1000 kr	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2029	Budsjett 2030
Netto driftsresultat	-73 178	-94 241	-161 598	-133 712
Netto premieavvik (avsetning premieavvikfond)	33 797	26 828	6 882	43 904
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-
Korrigert netto driftsresultat	-39 382	-67 413	-154 716	-89 812

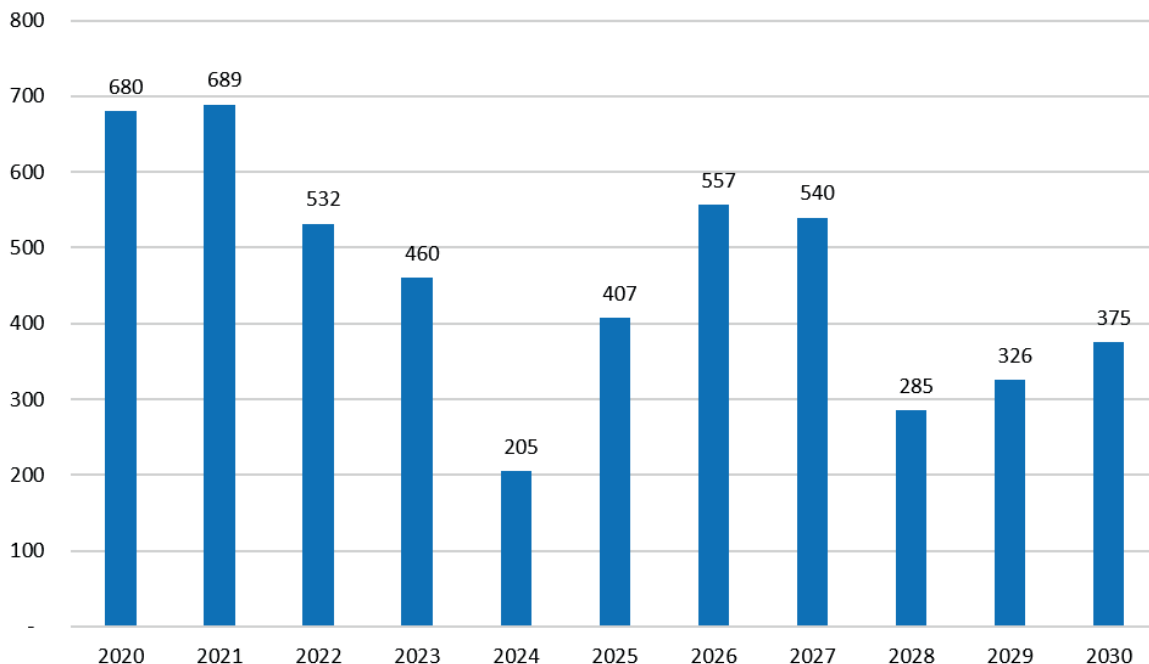
Måltall 2: Størrelse på det sentrale disposisjonsfondet

Måltallet nås i 2027, men ikke i perioden 2028-2030.

I henhold til det vedtatte måltallet bør det sentrale disposisjonsfondet utgjøre 4 % av sum driftsinntekter, som utgjør om lag 480 mill. kr. Det forventes at det sentrale disposisjonsfondet ved utgangen av 2026 er på 557 mill. kr (prognose pr. april 2026).

Kommunedirektøren foreslår at det overføres 508 000 kr fra drift til investering for å komme under gjeldstaket. Derfor brukes det samlet netto 181 mill. kr av sentralt disposisjonsfond i 4-års perioden for å saldere budsjettet. Som nevnt nås måltallet i 2026 og 2027, men ikke i perioden 2028-2030. Sentralt disposisjonsfond vil være på om lag 375 mill. kr (3,1 %) 31.12.2030, noe som er under målsettingen. Det brukes i tillegg 65 mill. kr av fond for integreringstilskudd i perioden.

Figur 9: Sentralt disposisjonsfond 2020-2029 i mill. kr (pr. 31.12).

2026 tall er basert på prognose april 2025.

Handlingsregel 1: Korrigert netto lånegjeld skal være maksimalt 8,8 mrd. kr nominelt

Denne handlingsregelen følges opp i hele økonomiplanperioden 2027-2029.

Netto lånegjeld ligger under lånetaket i 2027-2030 og er helt likt som taket i 2028. I 2027 vil netto lånegjeld ligge 222 mill. kr under lånetaket på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 60 mill. kr under lånetaket i 2030. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Netto renter, utbytte og avdragsutgifter stiger i driften med 169 mill. kr fra 2027 til 2030 i løpende priser. I faste 2027 priser utgjør det en økning på 107 mill.kr.

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden på ca. 6,9 mrd. kr. Se avsnittet [investeringsbudsjettet](#) for mere detaljer. Bruk av lån er den viktigste finansieringskilden for investeringene. Ca. 61 % finansieres ved bruk av lån i perioden. Dette innebærer økt press på driften i form av økte rente- og avdragsutgifter. Egenfinansieringen er på ca. 39 % i perioden og består av salg av fast eiendom, momskompensasjon, tilskudd, mottatte avdrag på utlån av egne midler og bruk av fond.

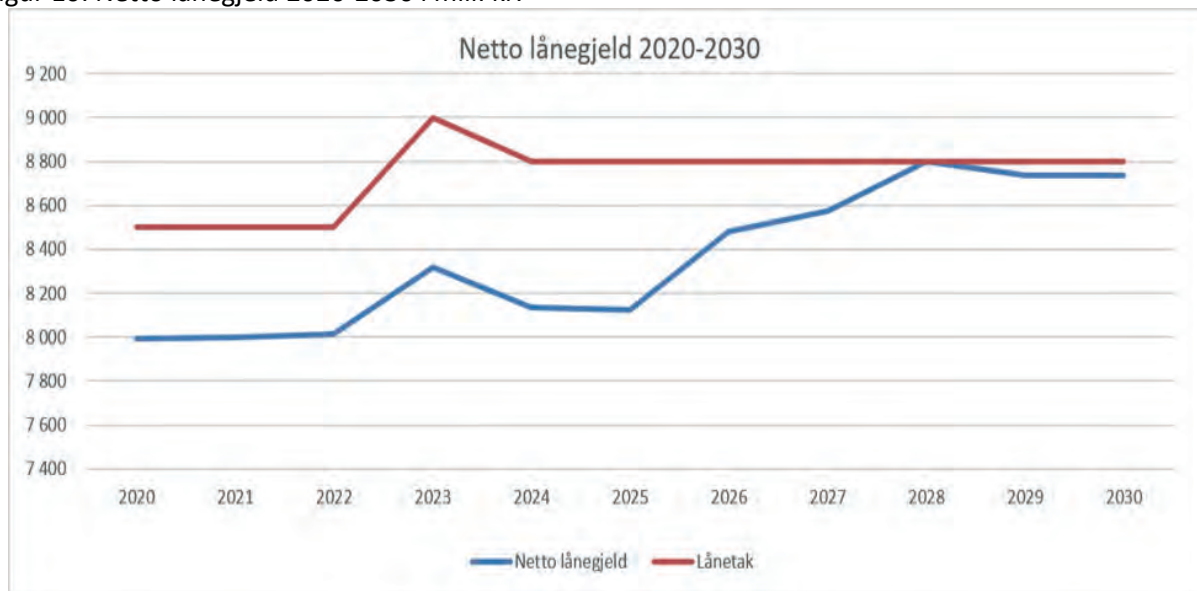
Kommunens lånegjeld er fortsatt høy, men netto lånegjeld er blitt redusert de siste årene etter bystyrets prioriteringer. Bystyret har også fulgt opp handlingsregelen og holdt seg innenfor gjeldstaket. Gjeldstaket har ikke vært prisjustert, som i realiteten innebærer at gjeldstaket reduseres hvert år. KOSTRA sin definisjon av netto lånegjeld (langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser fratrasket utlån og ubrukte lånemidler) viser at Kristiansand kommune i 2025 hadde lavere netto lånegjeld enn både de øvrige ASSS-kommunene og kommunene i resten av landet. Kristiansand kommune hadde også lavere netto finansutgifter målt mot driftsinntektene, enn både de øvrige ASSS-kommunene og kommunene i resten av landet i 2025.

I 2030 forventes netto lånegjeld å ligge 60 mill. kr under lånetaket på 8,8 mrd. kr. I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 562 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 4,1 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2,2 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 1,9 mrd. kr. For å

redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 562 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår. Finansreglementet har bestemmelser om blant annet rentesikring av lånegjelden.

Figur 10: Netto lånegjeld 2020-2030 i mill. kr.

Handlingsregel 2: Netto premieavvik skal hvert år avsettes til fond for dekning av premieavvik

Denne handlingsregelen følges opp i hele økonomiplanperioden 2027-2029.

Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapene (KKP, KLP og SPK) og en beregnet pensjonskostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Det vil si at det året det positive premieavviket oppstår blir det inntektsført i driftsregnskapet og avsatt som gjeld i balansen som må tilbakeføres til drift. Med andre ord dette positive premieavviket som oppstår det ene året blir de neste 7 årene utgiftsført i driftsregnskapet med 1/7 hvert år. Dette er såkalt amortisering.

Netto premieavvik er årets premieavvik minus amortisering. Når netto premieavvik (premieavvik minus amortisering) blir negativt vil det belaste driften og redusere netto driftsresultat. Eller motsatt når netto premieavvik blir positivt vil det forbedre netto driftsresultat. Fra ordningen ble innført i 2002 har pensjonspremien samlet sett hvert år vært høyere enn pensjonskostnaden. Det betyr at regnskapsresultatet ser bedre ut enn likviditetsresultatet. Dersom ikke det positive netto premieavviket settes av på fond, svekkes likviditeten. Når netto premieavvik blir negativt skal premieavviksfondet benyttes for å dekke inn dette.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der netto premieavvik avsettes til fond for inndekning av premieavviket.

Handlingsregel 3: Energiverksfondet skal prisjusteres hvert år

Denne handlingsregelen følges opp i hele økonomiplanperioden 2027-2029.

Energiverksfondet ventes å være på 1,249 mrd. kr ved inngangen til 2027 etter prisjustering som utgjør 24 mill. kr i 2026. Det forventes positiv avkastning også i 2026 som tilføres driftsregnskapet.

I økonomiplanen 2027-2030 har kommunedirektøren innarbeidet årlig avkastning på 6,3 % i hele perioden. Dette er en økning på 0,4 % i forhold til vedtatt økonomiplan 2026-2029. Anslaget er noe forsiktig sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler. Økningen utgjør ca. 5 mill. kr hvert år i perioden. Bakgrunnen for å øke avkastningsforventningen fra 5,9 % til 6,3 % er hovedsakelig økte markedsrenter.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel der energiverksfondet prisjusteres hvert år for å opprettholde realverdien. I økonomiplan 2027-2030 prisjusteres fondet hvert år slik at handlingsregelen følges. Fondet prisjusteres med 24 mill. kr hvert år, og fondets verdi vil utgjøre 1 345 mill. kr ved utgangen av 2030, når man inkluderer verdien av utlånet til KNAS på 360 mill. kr som er nærmere omtalt under kapittelet «oversikt over fondsmidler».

Handlingsregel 4: Utbytteinntekter skal kun benyttes til å finansiere varige driftsutgifter dersom utbyttet er stabilt over tid.

Denne handlingsregelen følges opp i hele økonomiplanperioden 2027-2029.

Det er opp til styret i aksjeselskapene å fastsette utbytte. Det vil derfor være noe usikkerhet knyttet til hvor mye kommunen som eier kan legge til grunn i økonomiplanen.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel, som innebærer at deler av ekstra høyt utbytte skal disponeres til engangsutgifter, dvs. at det kun er et jevnt utbyttelnivå over tid som skal finansiere løpende drift. Det legges til grunn at utbyttelnivået i økonomiplanperioden representerer et nytt jevnt normalnivå for selskapene, og hele utbyttene bokføres i driftsregnskapet.

Handlingsregel 5: Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.

Denne handlingsregelen følges opp i hele økonomiplanperioden 2027-2029.

Bystyret vedtok i økonomiplan 2025-2028 å redusere eiendomsskatten, dette ble videreført i økonomiplanen 2026-2029. Kommunedirektøren har videreført reduksjonen i økonomiplan for 2027-2030. Eiendomsskatten reduseres med 23,5 mill.kr fra 2027 til 2030 i faste 2027 priser og skattesatsen reduseres fra 1,93 ‰ til 1,84 ‰.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt og skattesats lagt til grunn i økonomiplanen:

Tall i 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Eiendomsskatt løpende pris (1,93 promille i 2027)	328 989	328 989	328 989	328 989
Skattesats	1,93 ‰	1,91 ‰	1,88 ‰	1,84 ‰
I Faste 2027- priser	328 989	320 965	312 393	305 499

Handlingsregel 6: Salgsinntekter fra salg av utleieboliger avsettes i sin helhet til rehabilitering av boliger eller kjøp av boliger for utleie til vanskeligstilte på boligmarkedet

Denne handlingsregelen følges opp i økonomiplanperioden 2027-2030.

Kommunen investerer samlet sett mer i boliger innen habilitering, rusomsorg og psykisk helse og andre utleieboliger for vanskeligstilte, enn det som selges av utleieboliger samlet sett til samme formål. I perioden utgjør det 89,5 mill. kr.

I den grad det selges for mer enn det som er budsjettet det enkelte år avsettes midlene til fond for rehabilitering, kjøp og bygging av nye tilpassede boliger.

Kommunedirektøren vil årlig utarbeide en oversikt som beskriver tilstandsgrader og vedlikeholdsbehov for de ulike typene boliger.

Handlingsregel 7: Midler uten bindinger fra staten som tilfaller kommunen i løpet av et år skal tilføres disposisjonsfondet eller brukes til nedbetaling av gjeld

Denne handlingsregelen følges opp i økonomiplanperioden 2027-2030.

Kommunedirektøren følger opp dette i framtidige tertialrapporter og økonomiplaner.

Oppsummert så nås ikke måltallene i økonomiplanperioden, men alle handlingsreglene nås.

Innsparingskrav

Tidligere vedtatte innsparingstiltak

Kommunen arbeider kontinuerlig med å effektivisere driften. Innsparingstiltakene fra tidligere økonomiplaner er videreført. Sammenlignet med 2019 er totale innsparingstiltak på 168 mill. kr i 2025 og 200 mill. kr i 2030 i forhold til 2019. Store deler av dette er direkte knyttet til reduksjon av administrasjonskostnader.

Bystyret vedtok i økonomiplan 2024-2027 et generelt trekk på 3 mill. kr i 2025, 4 mill. kr i 2026 og 5 mill. kr fra 2027 knyttet til «sammenslåing av områder og reduksjon av kommunalsjefer». Ny organisering med reduksjon av et stabsområde ble iverksatt 1. mars 2025. I den forbindelse ble det kravet økt til 3,6 mill. kr i 2025 og 7,2 mill. kr årlig fra 2026.

I tillegg til dette så økte bystyret innsparingskravene i budsjettbehandlingen i økonomiplan 2025-2028 forhold til kommunedirektørens forslag med 9 mill. kr i 2025 og 10 mill. kr fra 2026.

Bystyret har ikke vedtatt økte innsparingskrav i økonomiplanen for 2026-2029.

Vurdering økt innsparingskrav

Den økonomiske situasjonen til Oppvekst og Helse og mestring er krevende. Tjenesteområdene har store utfordringer med å omprioritere ressurser for å gå i balanse i løpet av 2026. I tillegg har organisasjonen vært igjennom omorganiseringer de siste årene.

Kommunedirektøren foreslår en mindre økning av innsparingskrav i økonomiplanen for 2027-2030. Innsparingskravet til Organisasjon og teknologi økes med 2 mill. kr fra 2029 på bakgrunn av gevinster ved innføring av økt digitalisering. Det foreslås videre at kultur og innbyggerdialog får et økt innsparingskrav på 1,6 mill. kr i 2029 og 2,4 mill. kr fra 2030. Dette som en delfinansiering av Agder Arena. Innsparingskravet tas ut ved naturlig avgang.

Det tas sikte på å innarbeide vesentlig større innsparingstiltak ved rulleringen av økonomiplanen for 2028-2031 for å skape rom for økte driftsrammer hovedsakelig for Helse og mestring. Det arbeides med et teknologiløft med økt satsing på digitalisering, ytterligere strukturendringer, arealeffektivisering, reduserte administrasjonskostnader og ENØK.

Innsparingskrav fordelt pr. område

Innsparingskrav for områdene utgjør 3,5 mill. kr i 2027 stigende til 7,9 mill. kr fra 2030. Tabellen viser økningen i krav i forhold til 2026 og er fordelt slik pr. område (avrundet):

	2027	2028	2029	2030
Kommunedirektør og kommuneadvokatkontor	0	0	0	0
Organisasjon og teknologi	-700	-700	-2 700	-2 700
Økonomi og virksomhetsstyring	-800	-800	-800	-800
Oppvekst	0	0	0	0
Helse og mestring*	0	0	0	0
Kultur og innbyggerdialog	-800	-800	-2 400	-3 200
By- og stedsutvikling	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Næring og Nav	-200	-200	-200	-200
Sum	-3 500	-3 500	-7 100	-7 900

Både Helse og mestring og Oppvekst har i tillegg til dette store omprioriteringstiltak som er vedtatt tidligere for å komme i budsjettbalanse i løpet av 2026.

Områdene har spesifisert kravene på konkrete tiltak (se områdekapitlene).

Det må også tas hensyn til manglende kompensasjon for demografi for de fleste tjenester, noe som igjen innebærer at innsparingskravet i realiteten er vesentlig større. Dette gjelder i størst omfang for omsorgstjenesten.

Det er i flere av områdene lagt opp til redusert bemanning i stabsfunksjonene. Kommunedirektøren fortsetter med ansettelses- og vikarstopp som virkemiddel i 2027. Før beslutning om at en ledig stilling ikke skal utlyses, vil det bli gjennomført en forenklet ROS-analyse i den aktuelle enheten. Dette for å bli bevisst konsekvensen, samt at den lokale medbestemmelsesgruppen involveres.

Det vil videre jobbes med å ta i bruk ny teknologi innen flere tjenester. Det er satt av midler til å utprøve nye løsninger innen omsorgstjenestene. Innen skoletjenesten er det vedtatt om lag 61,4 mill. kr i perioden til IKT i undervisningen. Det ligger også mange muligheter innen administrative tjenester.

Det er tidligere vedtatt et prosjekt for installasjon av solcelleanlegg på takene til kommunale bygg. Prosjektet går inn i sin avsluttende fase i den kommende perioden, og det er satt av 15 mill. kr til formålet. Som følge av tiltakene er det lagt inn økte besparelser på strøm fra 2027, med 2,4 mill. kr i 2027 og om lag 9,9 mill. kr i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren foreslår å igangsette et nytt energieffektiviseringsprosjekt i 2027, med mål om å redusere energiforbruket og dermed energikostnadene i kommunens bygningsmasse. Det er satt av 14 mill. kr til prosjektet i 2027 og totalt 55 mill. kr i perioden. Prosjektet bygger på en forutsetning om at energiforbruket gradvis reduseres etter hvert som tiltakene gjennomføres. Det er derfor lagt inn forventede innsparinger på strøm på 9,4 mill. kr i planperioden.

Det investeres i ladestasjoner for kommunale biler, og bilparken vil gradvis bestå av en større andel el-biler. Dette vil føre til reduserte kostnader på drivstoff.

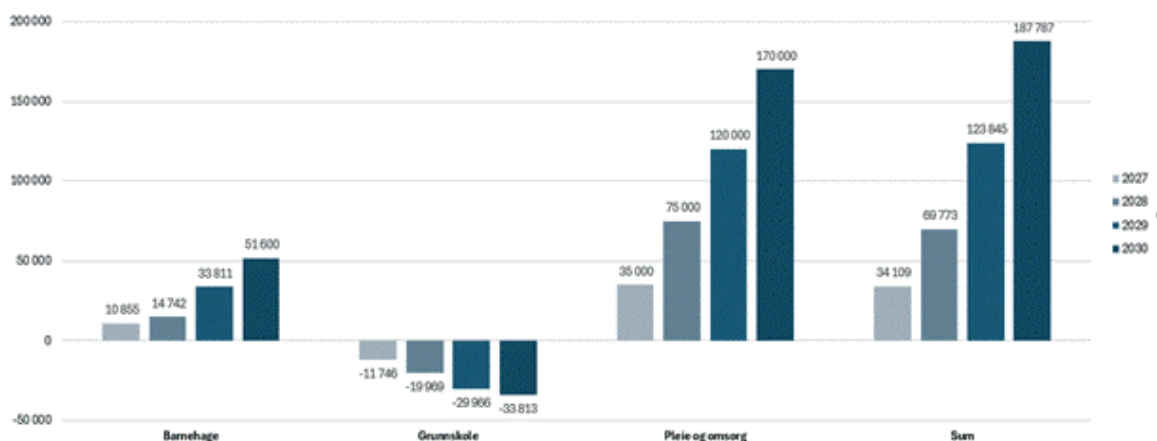
Det arbeides kontinuerlig med arealeffektivisering. Det er innarbeidet en reduksjon i budsjetttrammen til NAV og andre kommunale tjenester som er lokalisert i Gyldengården fra 2026 både vedrørende lavere leiepris sammenlignet med da kontrakten ble inngått i 2008 og redusert arealbehov. Samlet sett anslås besparelsen til om lag 11 mill. kr fra 2027 da det er full årseffekt av nye leieavtaler.

Omfordeling av driftsrammer som følge av endringer i demografi

Kristiansand kommune har i flere år overført budsjettmidler fra Oppvekst til Helse og mestring. Oppvekst sitt budsjett er basert på en demografimodell som beregner pris pr. elev og antall barn i barnehagene. Dersom antall elever går ned så trekkes budsjetttrammen til Oppvekst, skole tilsvarende.

Her er vridning av ressurser fra Oppvekst til Helse og mestring i tillegg til økt ramme pga. demografi i foreløpig forslag til økonomiplan 2027-2030:

Tall i 1000 kr

I tillegg til dette foregår det omstillingsarbeid internt i områdene, blant annet så har Helse og mestring omprioritert om lag 100 mill. kr årlig fra 2026 fra interne tjenester for å komme i budsjettbalanse og skaffe rom til økt kapasitet. Oppvekst har også gjort store omprioriteringer internt.

Kristiansand kommune skal utvide omsorgssenter på Strømme i 2031 og planlegger for bygging av et nytt omsorgssenter på østsiden av byen i 2033. Økonomisk handlingsrom må skaffes i budsjettene framover for å frigjøre både driftsmidler og investeringsmidler til bygging og drift av disse. Oppnåelse av vedtatte måltall og handlingsregler blir viktig i disse budsjettprosessene.

5.2 Kristiansand kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass

For at kommunen som arbeidsgiver skal kunne løse de utfordringene organisasjonen står overfor vil satsingsområder i planperioden være å utvikle felles verdier, god ledelse og organisasjonskultur, sikre helsefremmende arbeidsplasser og å ha riktig kompetanse.

Under redegjøres det nærmere for noen satsingsområder som alle er forankret i kommunens arbeidsgiverstrategi.

Organisasjonskultur og ledelse

Arbeidsgiverstrategien uttrykker kommunens ønskede retning for ledelse, samarbeid og organisasjonskultur. Kommunens arbeidsplasser skal kjennetegnes av respekt, samarbeid, ansvarlighet og utvikling

Mestringsorientert ledelse ligger til grunn for kommunens arbeid med ledelse og organisasjonsutvikling. Arbeidsmiljøkartlegging gjennomført i 2026 følges opp i 2027.

Lederopplæring og lederutvikling

Mange av veivalgene i arbeidsgiverstrategien legger føringer for både lederopplæring og lederutvikling. Områdene har uttrykt et tydelig ønske om å prioritere lederopplæring.

Når det gjelder lederutvikling på tvers av områdene satses det blant annet på:

- **Mentorprogram:** Aktuelt for både nye og mer erfarne ledere, støtter opp under ønsket kultur- og kompetanseutvikling.
- **Ledergruppeutvikling:** Det arbeides målrettet med ledergruppeutvikling i kommunen ved å ta utgangspunkt i ledergruppeprofilen Effect.
- **Lederutviklingsprogrammet «PÅ»:** Det er utarbeidet et felles rammeverk for lederutvikling basert på ønskede kjennetegn, læringsmål og lederatferder for ledere i Kristiansand kommune. Lederutviklingsprogrammet gjennomføres over 10–12 måneder og består av seks åtteukers moduler med faglige temaer. Modulene inkluderer forberedende oppgaver, heldagssamlinger, arbeid med individuelle læringsmål og læringsgrupper, og skal bidra til styrket lederkompetanse og en mer enhetlig ledelsespraksis i kommunen.

Våren 2026 startet to nye kull for enhetsledere og avdelingsledere, med totalt 53 deltakere fra alle tjenesteområdene. I august 2026 startet et kull for alle direktører og kommunalsjefer/ledernivå 1 og 2. Lederutviklingsprogrammet vil fortsette i økonomiplanperioden 2027-2030.

Likestilt arbeidsliv

Kristiansand kommune er sertifisert som en likestilt kommune av "Likestilt arbeidsliv".

Helsefremmende arbeidsplasser

En helsefremmende arbeidsplass innebærer at arbeidet blir organisert og tilpasset den enkeltes arbeidsevne, ferdigheter, alder og livssituasjon. Kommunen som arbeidsgiver skal legge forholdene til rette slik at medarbeidere og ledere har et ønske om, og en helse til, å stå i jobb.

Høsten 2026 ble det igangsatt en konseptfase med formål å utforske og konkretisere en digital løsning som kan støtte systematisk, rettferdig og transparent utnyttelse av ansattes gjenværende arbeidskapasitet ved sykefravær. Kommunen mangler i dag en digital løsning som understøtter prinsippene i Kristiansandsmodellen og sikrer en mer enhetlig, effektiv og forutsigbar oppfølging av

sykemeldte. Tiltaket skal underbygge og forenkle oppfølgingen av kommunens strategier for nærvær, arbeidsmiljø, digitalisering og IA-arbeid, samt for å sikre forsvarlig drift og god ressursutnyttelse.

Nærvær

Måltallsrapportering for sykefravær gir kommunens enhetsledere myndighet til å fastsette hvilken ambisjon enheten skal ha for nærvær på kort og lang sikt, samt hvordan enheten skal oppnå disse målene. Måltallene akkumuleres til et felles måltall for sykefravær for hvert enkelt direktørområde samt kommunen samlet sett.

For 2026 har dette vært krevende i og med at innføringen av nytt ERP system har gjort det vanskelig å hente ut statistikk for sykefravær fra systemet.

Heltidskulturprosjektet ble avsluttet ved utgangen av 2024, i denne forbindelse ble det i mai 2025 vedtatt retningslinjer for å øke antall heltidsansatte i kommunen. Disse retningslinjene er gjennomført i driften og det arbeides fortsatt med å øke andelen heltidsstillinger.

Kommunen som arbeidsgiver – en satsing for økt inkludering og rekruttering

Innsatsområdet *kommunen som arbeidsgiver* i programmet **Flere i arbeid** hadde blant annet som målsetting å bidra til at kommunen kvalifiserer og rekrutterer flere personer som står utenfor arbeidslivet. Det femårige programmet ble avsluttet i 2025. Det videre arbeidet er lagt i ordinær drift, og inngår i det videre partnerskapet mellom kommunen, fylkeskommunen, Nav, næringslivet og andre samarbeidspartnere.

Sluttrapporten for programmet forelå i februar 2026 og kan i korte trekk oppsummeres slik:

- Tverrsektorielt og forpliktende samarbeid mellom kommune, fylkeskommune, Nav, næringsliv og academia har bidratt til mer sammenhengende tjenester og redusert systemhindre for unge på vei mot utdanning og arbeid.
- Tidlig innsats, praktiske læringsarenaer og tett oppfølging i overganger har styrket unges forutsetninger for å fullføre utdanning og delta i arbeidslivet.
- Arbeidsgivernære kvalifiserings- og rekrutteringsmodeller har vist at inkludering lykkes best når arbeidsgivere får støtte, oppfølging og tilgang til relevante virkemidler

Kristiansand kommune har et mål om å være i front når det gjelder opplæring og arbeidstregning for personer som er utenfor arbeidslivet. Arbeidsgiverstrategien viser til at alle direktørområder skal ha fokus på opplæring og rekruttering av personer utenfor arbeidslivet og identifisere hvilke oppgaver de kan bidra til å løse.

Forutsetningene for videre måloppnåelse er å videreføre det forpliktende samarbeidet mellom unge, offentlige aktører og arbeidslivet. Videre sikre tilstrekkelige ressurser til samhandling og tjenesteutvikling, slik at kommunen som arbeidsgiver klarer å benytte handlingsrommet til å lære opp kandidater og ansette dem i våre systemer og strukturer. Det prioriteres å bygge videre arbeid på kunnskap, måling og bred involvering av sentrale aktører.

Indikatorer på flere i arbeid

Indikatorer i Flere i arbeid er nødvendige for å kunne måle utvikling, vurdere måloppnåelse og identifisere områder som krever ytterligere innsats. Indikatorer skal bidra til å skape en felles forståelse mellom kommunen som arbeidsgiver og samarbeidspartnerne, samt gi grunnlag for kunnskapsbaserte beslutninger og synliggjøre om tiltakene som gjennomføres faktisk bidrar til økt inkludering, kvalifisering og rekruttering.

For satsingen «Kommunen som arbeidsgiver» vil indikatorer gjøre det mulig å følge utviklingen over tid, blant annet når det gjelder antall personer som kommer inn i kvalifiseringsløp, praksisplasser, lærlingeordningen og ordinært arbeid. Indikatorene vil gi grunnlag for læring, forbedring og prioritering av ressurser, samtidig bidra til ansvarliggjøring og transparens i samarbeidet mellom kommunen, Nav, fylkeskommunen og øvrige aktører.

Kristiansand kommune vil sammen med samarbeidspartnere i 2027 beslutte hvilke indikatorer som skal kunne følges opp, for å se om satsingen gir de ønskede effektene, og ved behov justere tiltak og virkemidler for å styrke måloppnåelsen. Delmål og indikatorer vil bli lagt inn i styringsportalen og følges opp gjennom den ordinære styringsdialogen i 2027 mellom kommunedirektør og områdedirektør.

Ansettelses- og vikarstopp

Kommunedirektøren har innført ansettelses- og vikar stopp som et virkemiddel for å tilpasse driften til kommunens økonomiske rammer. Ordningen videreføres i tråd med gjeldende beslutninger og praktiseres innenfor fastsatte retningslinjer og unntaksbestemmelser.

Livsfasepolitikk

Kommunens livsfasepolitikk skal bidra til at medarbeidere i ulike faser av arbeidslivet opplever mestring, utvikling og mulighet til å stå lengst mulig i arbeid. Livsfasepolitikken inngår som en del av kommunens samlede arbeidsgiverpolitikk og følges opp gjennom ordinær ledelse og personalforvaltnin

Kompetanse og rekruttering

Tilgang på nødvendig kompetanse er viktig for kommunens tjenesteproduksjon. Arbeidet med rekruttering, kompetanseutvikling og kompetansestyring videreføres innenfor vedtatte rammer. █

Kommunen skal arbeide for profesjonelle og effektive rekrutteringsprosesser og benytte digitale løsninger som understøtter dette arbeidet. Utvikling av rekrutteringsprosesser og kompetansestyring ses i sammenheng med øvrig organisasjons- og systemutvikling

Arbeidet med etikk, antikorrupsjon og internkontroll

Kommunen skal kjennetegnes ved høy bevissthet om etikk, habilitet og god forvaltningsskikk. Arbeidet med etikk, varsling, internkontroll og forebygging av korrupsjon skal bidra til å sikre innbyggernes tillit til kommunen som tjenesteyter, myndighetsutøver, arbeidsgiver og forvalter av fellesskapets ressurser. Arbeidet vil følge anbefalingene fra KS.

Det vil særlig legges vekt på:

- styrke kompetanse og bevissthet om etikk, habilitet, varsling og korrupsjonsforebygging blant ledere, ansatte og folkevalgte
- videreutvikle arbeidet med risikovurderinger innenfor områder som er særlig utsatt for uetisk adferd, misligheter og korrupsjon
- Videreføre arbeidet med egenkontroll/internkontroll hos Anskaffelser i kommunen. Dette omfatter systematisk dokumentasjon av vurderinger som foretas i forbindelse med anskaffelsesprosesser, samt gjennomføring av sidemannskontroll i form av anskaffelsesråd sammen med fagansvarlig på Anskaffelser eller Kommuneadvokaten før utlysning og tildeling av konkurranser.
- styrke arbeidet mot velferds kriminalitet

Driftsmål 2027-2030

Driftsmål	Indikator	Siste måling	Mål 2027	Mål 2030*
Nærværet øker hvert år, og alle ledere har et ekstra søkelys på å redusere arbeidsrelatert sykefravær	Sykefravær i prosent	9,9 %	7,9 %	7,5 %

*Måltall for sykefravær settes årlig av enhetsledere for inneværende år og tre år frem i tid.

5.3 Kristiansand kommune skal være en kvalitetsbevisst og utviklingsorientert organisasjon

God styring av kommunen, sammen med systematisk arbeid for å utvikle og forbedre tjenestene, er viktig for å bruke ressursene på en god måte og skape tillit til kommunen.

Ved å jobbe målrettet med kvalitet og forbedring sikrer kommunen at lover og regler følges, at politiske vedtak blir gjennomført, og at tjenestene omstilles og utvikles. Dette bidrar til økt tillit mellom kommunen, innbyggerne, brukerne, politikerne og samarbeidspartnerne.

Driftsmål

Kristiansand kommune leverer gode tjenester med riktig kvalitet og omfang

Kommunens tjenester er målrettede, helhetlig utformet, godt koordinert og mobiliserer innbyggernes egne ressurser

Kristiansand kommune har en effektiv og helhetlig virksomhetsstyring og en målrettet og risikobasert internkontroll

Prioritert innsats for å nå målene:

Helhetlig virksomhetsstyring og internkontroll:

- Videreutvikle metoder og verktøy for målstyring, styringsdata, resultatoppfølging, styrings- og kvalitetsdialog mellom ledelsesnivåer.
- Videreutvikle metoder og prosesser for sikre målrettede prioriteringer av innsatser og ressurser for å nå kommunens mål.
- Inkludere god risikostyring i den helhetlige virksomhetsstyringen og utvide bruken av digitalt verktøy for registrering og oppfølging av risikoområder.
- Gjøre reglementer, prosedyrer og policyer enklere å finne og lettere å forstå. Blant annet gjennom bruk av KI.
- Videreutvikle en god meldekultur for avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag, og benytte dette til kontinuerlig forbedring, oppfølging og læring.
- Ledere tilrettelegger for en kultur blant ansatte for å jobbe med forbedring av egen praksis gjennom kollektive prosesser der bruk av kvalitative og kvantitative data og kunnskap fra forskning er sentralt.

Tjenestekvalitet:

- I all tjenesteutvikling og forbedringsarbeid er **samhandling med innbyggere, brukere og pårørende og ressursene de representerer** helt vesentlige. De gode løsningene skapes sammen. Kristiansand kommune skal fortsatt videreutvikle metoder og modeller for hvordan kommunen i utøver sine roller i velferdssamfunnet, hvor innbyggere og brukeres ressurser blir sett og brukt. Denne tilnærmingen vektlegges i kommunens ledelsesutvikling og kulturbygging. Dette vektlegges å prøve ut nye metoder eksempelvis i områdesatsingen for Kvadraturen/Eg.
- **Velfungerende intern samhandling** mellom tjenester er et viktig premiss for å sikre mer helhetlig og koordinerte tjenester til innbyggerne. Forbedret internt samhandling omkring barn/unge med sammensatte behov er fortsatt et høyt prioritert forbedringsområde. Forbedringsarbeidet handler blant annet om nye samarbeidsstrukturer og tettere samarbeid i planlegging og utforming av tjenester. Videreutvikling av det interne samarbeidet på det boligsosiale feltet og integreringsområdet har også høy prioritet.
- **Bruker- og innbyggerundersøkelser** er et viktig verktøy for å innhente brukerstemmen på en systematisk måte i videreutvikling av tjenestene. Flere av disse gjennomføres med faste mellomrom, og dette er prioritert å gjennomføre i flere ulike tjenester i neste periode.
- Annet systematisk kvalitetsarbeid i tjenestene som har høyt prioritet i perioden er:
 - **Oppvekst:** Systematisk arbeidet med barnehage og skolebasert vurdering, kvalitetsdialog og rapportering ifm. Kvalitetsmelding.
 - **Helse og mestring:** Systematiske kompetansehevingstiltak og internrevisjoner på ulike risiko-områder. Eksempelvis medikamenthåndtering, fallforebygging og utagerende adferd. Årlig ledelses gjennomgang av styringssystemet og systematisk hendelsesgjennomgang av alvorlige hendelser.
 - **By- og stedsutvikling:** Kompetanseheving og verktøy for oppfølging av seriositetsbestemmelser. Systematisk HMS-arbeid inkludert hendelsesgjennomgang av alvorlige hendelser for å sikre læring.
 - **Kultur og innbyggerdialog:** Kompetansehevingstiltak/fagmøter for ledere og andre ressurspersoner for å forsterke, systematisere og samarbeide om kvalitets- og internkontrollarbeidet.

5.4 Kristiansand kommune skal være en digital og innovativ organisasjon

Digitalisering er et sentralt virkemiddel for å møte utfordringer knyttet til demografi, økonomi, kompetansebehov, økte forventninger til kommunale tjenester, og for å nå målene i kommuneplanen. I tråd med den nasjonale digitaliseringsstrategien og kommunens egen digitaliseringsstrategi Smartere sammen, skal Kristiansand kommune bruke teknologi, data og innovasjon til å utvikle bedre tjenester, mer effektivisere arbeidsprosesser og styrke samfunnsutviklingen.

I en tid med strammere økonomiske rammer må digitaliseringsarbeidet rettes mot tiltak som gir størst mulig verdi for innbyggere, ansatte og kommunen som helhet. Satsingene skal bidra til bedre ressursutnyttelse, økt kvalitet i tjenestene og frigjøring av kapasitet til kommunens kjerneoppgaver. Utviklingen skal skje på en trygg og ansvarlig måte.

Informasjonssikkerhet, personvern, digital inkludering og etisk bruk av teknologi skal ligge til grunn for kommunens digitale utvikling. Samtidig må kommunen styrke den digitale kompetansen og evnen til å ta i bruk nye arbeidsformer og teknologiske muligheter. Som landsdelens største kommune skal Kristiansand også være en digital moden og innovativ organisasjon som samarbeider aktivt regionalt og nasjonalt. Kristiansand skal ha god kjennskap til den kommunale samstyringsstrukturen, bidra til utvikling av fellesløsninger der det gir mest nytte, og posisjonere seg for å kunne påvirke utviklingen.

I økonomiplanperioden vil kommunen særlig prioritere arbeidet innenfor følgende områder:

- **Brukervennlige og sammenhengende tjenester**, som setter innbyggernes behov i sentrum og gjør digitale løsninger til førstevalg.
- **Trygg og ansvarlig digitalisering**, med vekt på å styrke arbeidet med informasjonssikkerhet, personvern, en robust digital infrastruktur og forsvarlige beredskapsløsninger.
- **Digital kompetanse og inkludering**, slik at både ansatte, folkevalgte og innbyggere kan delta i den digitale utviklingen.
- **Bedre utnytte mulighetene med kunstig intelligens, automatisering og bedre bruk av data**, for å støtte opp om kommunens tjenesteutvikling, beslutningsprosesser og effektiv ressursbruk.
- **Fornyelse av sentrale fagsystemer som understøtter kommunens mest sentrale arbeidsprosesser og tjenester**, herunder videre gevinstrealisering fra nytt ERP-system og anskaffelse av ny elektronisk pasientjournal.
- **God intern styring og prioritering av digitaliseringsporteføljen**, slik at ressursene brukes på tiltak med størst nytte og gevinstpotensial i en tid med begrensede ressurser.

I 2027 gjennomfører Kristiansand kommune en konseptfase for et teknologiløft, med mål om å styrke kommunens samlede gjennomføringsevne og evne til å utnytte teknologi og digitalisering for å møte demografiske og økonomiske utfordringer. Konseptfasen skal bygge videre på eksisterende initiativer og gi grunnlag for prioriterte tiltak i økonomiplanen 2028–2031.

5.5 Kristiansand kommune skal være en miljøvennlig organisasjon

En miljøvennlig organisasjon

Kristiansand kommune som organisasjon oppnådde gode resultater i 2025, og reduserte klimagassutslippene fra egen drift med 13,4 prosent. Kommunen fortsetter med samme ambisjonsnivå i 2027. Kommunens overordnede klima- og miljøstrategi setter mål innenfor syv satsingsområder; arealbruk og naturmangfold, mat og jordbruk, grønn mobilitet og logistikk, bærekraftig steds- og eiendomsutvikling, grønn omstilling i næringslivet, forbruk og avfall og klimaledelse.

I tillegg til den overordnede strategien, ble det i 2022 utarbeidet egne mål og indikatorer for Kristiansand kommunes drift, for bedre å kunne følge opp og evaluere effekten av interne klima- og miljøtiltak i organisasjonen. Hvert år settes det nye mål for neste økonomiplanperioden. I 2026 er det satt langsiktige mål for 2035, og det er gjort noen endringer i indikatorene:

- Bygg og anlegg:
 - Ordlyden i indikatoren “Andel av utslippsfri energibruk (el-andel) på kommunale byggeplasser” endres til “Andel lavutslipp energibruk på kommunale byggeplasser”. Dette er en presisering av tidligere ordlyd, og det er fortsatt det samme som måles.
 - Ordlyden i indikatoren “Sorteringsgrad for avfall på kommunale bygge- og anleggsplasser økes” endres til “Sorteringsgrad for avfall på kommunale byggeplasser økes”. Det er ingen endringer i hva som rapporteres på, også tidligere år er det kun byggeplassene det har blitt rapportert på.
- Tjenestereiser og transport:
 - Ordet "fossilt" er lagt til i indikatorene for liter drivstoff for både person- og varebiler og maskiner, for å tydeliggjøre at biodrivstoff ikke telles med her.
 - Indikatoren “Kjøregodtgjørelse og taxi” har tidligere målt totalt antall kilometer kjørt med taxi og kjøregodtgjørelse, og er nå endret kun til å gjelde de kilometerne som er kjørt med fossile biler. Ordlyden i indikatoren er endret til “Kjøregodtgjørelse og taxi - fossilbiler (km)”.

Driftsmål 2027-2030:

Kategori	Driftsmål	Indikator	Referanseår (2021)	Resultat 2025	Mål 2027	Mål 2030	Mål 2035
Klima	Kristiansand kommunes klimagassutslipp knyttet til drift av egen virksomhet er redusert med 55% fra 2021 til 2030	Klimagassutslipp for organisasjonen	7540 tonn CO2e	8194 tonn CO2e	22 %	55 %	70-75 %
Bygg og anlegg	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg er så lave som mulig	Andel av lavutslipp energibruk på kommunale byggeplasser	0	17,8 %	60 %	90 %	95 %
		Sorteringsgrad for avfall på kommunale byggeplasser økes	81 %	97,6 %	98,5 %	100 %	100 %
		Avfallsmengde kg/m2 ved avsluttede nye byggeprosjekt	33 kg	26,1 kg	18 kg	15 kg	13 kg
Energi	Kristiansand kommunes energiforbruk er redusert med 8 % kWh per m2 fra 2020 til 2030	Totalt strømforbruk per kvadratmeter (kwh/kvm)	104 kWh/m2	98,5 kWh/m2	97,5 kWh/m2	95,5 kWh/m2	94,5 kWh/m2
		Totalt innkjøpt strøm (ref. år 2023)	87,6 mill. kWh	81,9 mill. kWh	81 mill. kWh	77,9 mill. kWh	74,5 mill. kWh
		Egenprodusert strøm (ref. år 2024)	1,4 mill. kWh 2024	2,67 mill. kWh	3,4 mill. kWh	4,7 mill. kWh	6 mill. kWh
		Energibruk fjernvarme/-kjøling (ref. år 2023)	14,6 mill. kWh	14,1 mill. kWh	14,0 mill. kWh	13,8 mill. kWh	13,4 mill. kWh
Avfall og matsvinn	Kristiansand kommunes produserte mengde restavfall og	Total mengde restavfall i kg	1.843.252 kg	1.399.107 k kg	37 %	50 %	65 %

Forutsetninger for å lykkes

matsvinn er halvert fra 2021 til 2030		Kildesorteringsgrad i % i egen drift (ref. år 2023)	42 %	43 %	50 %	60 %	65 %
		Total mengde matsvinn i kg	243.690 kg	161.674 kg	33 %	50 %	70-75 %
Innkjøp og anskaffelser	Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp	Andel omsetning fra miljøsertifiserte leverandører (ref. år 2023)	47 %	78 %	80 %	84 %	90 %
		Andel miljøsertifiserte leverandører (topp 100) (ref. år 2023)	53 %	53 %	57 %	63 %	70 %
Tjenestereiser og transport	Kristiansand kommunes reisevirksomhet er redusert og større andel av reiser skjer ved klimavennlig transport	Antall flyreiser (anslag nye Krs i 2019)	4 500	3550	48 %	50 %	65 %
		Liter fossilt drivstoff person- og varebiler (ref. år 2023)	243.341 liter	293.025 liter	45 %	95 %	95 %
		Liter fossilt drivstoff maskiner (ref. år 2023)	492.260 liter	409.354 liter	25 %	50 %	65 %
		Kjøregodtgjørelse og taxi - fossilbiler (km) (ref. år 2023)	1.367.994 km	1.330.629 km	30 %	50 %	65 %

Kjøretøy	Kristiansand kommunes klimagassutslipp fra kjøretøy er så lave som mulig	Andel utslippsfrie person- og varebiler	44 %	60 %	74 %	95 %	95 %
----------	--	---	------	------	------	------	------

Prioritert innsats for å nå målene:

I 2023 vedtok bystyret klima- og miljøstrategi og handlingsplan. Arbeidet med å følge disse opp prioriteres. Noen tiltak kan gjennomføres innenfor budsjetttrammen, mens andre trenger finansiering og kan spilles inn som klimatilskudd ved rullering av økonomiplanen. Tiltak som er prioritert og finansiert ligger i kapittel 5 - Klimabudsjettet.

Arbeidet med implementering av Miljøfyrtårn som klima- og miljøledelsessystem er godt i gang. Enhetene følges opp årlig i forbindelse med rapportering, fastsetting av nye mål og tiltak, samt hvert tredje år når de skal resertifiseres. I tillegg arbeides det med systemet sentralt i kommunen.

Det er et mål å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning, redusert forbruk og en mer sirkulær økonomi. Det er særlig oppmerksomhet på marin forsøpling i samfunnet og reduksjon av matsvinn ved kommunens omsorgssentre, barnehager og skoler/SFO. I klimabudsjettet ligger det tiltak om miljøstasjoner for bedre kildesortering på utendørs idrettsanlegg og innendørs idrettshaller, og internt ombruk av møbler, inventar og byggematerialer. Kommunen får midler fra et EU-program for å arbeide med økt ombruk og reparasjon (REDO).

I kommunens klima- og miljøstrategi for bygg og anlegg settes det ambisiøse mål for kommunens egne byggeprosjekt. Overordnet mål er at kommunens bygninger skal ha så lave klimagassutslipp som mulig i et livsløpsspektiv. Klima- og miljøkravene vil ha betydning både for materialbruk, energiløsninger, utslipp fra byggeplass, avfallsmengde, sorteringsgrad og gjenbruk. Det er for eksempel et fokus å utvikle og forvalte idrettsanlegg med bærekraftige og miljøvennlige løsninger og lang levetid i samarbeid med utbyggere og idrettsorganisasjoner. Mulighetsstudien "Ombruksløftet", som ser på løsninger for at kommunen skal øke ombruk av byggematerialer, er startet opp i 2026 og skal ferdigstilles i 2027.

Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen og nå klimamålene. I Kristiansand kommune skal det derfor blant annet stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører. Det er opprettet en samhandlingssgruppe med deltakere fra Anskaffelser og Klima og areal, som skal arbeide mer strategisk med anskaffelser som har stor effekt på klima og miljø.

Kommunen skifter ut bilparken fra fossil til nullutslippsbiler, og i klimabudsjettet er det lagt inn utskiftning av to fossile lastebiler til elektriske, i tillegg til kjøp av en ny elektrisk lastebil. Samtidig fortsetter arbeidet med å redusere reisevirksomhet, blant annet gjennom økt bruk av digitale verktøy og deltakelse. Det er i perioden prioritert å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene, samtidig som det tilrettelegges bedre for sykling gjennom midler til både sykkelboder, elsykler til enhetene og elsykler som ansatte kan lease.

5.6 Kristiansand kommune skal vektlegge samhandling med omverden

Lokal samhandling

Kommunens ulike tjenester vil videreføre samhandling med sine innbyggere og ulike lokale aktører både når det gjelder utvikling av kommunale tjenester, steds- og lokalsamfunnsutvikling. Dette innebærer

samhandling med innbyggere og tjenestemottakere, pårørende, frivillige, studenter, næringslivsaktører, sosiale entreprenører, interesseforeninger, academia, velforeninger og bydelsråd.

Områdesatsingen er et samarbeid mellom kommunen og statlige myndigheter for å bedre levekårene i utsatte lokalområder. I Kristiansand er Posebyen-Eg utprøvingsområde. I perioden 2023-2028 tester kommunen modeller for lokal samhandling med innbyggere og lokale frivillige og ideelle aktører. Testarenaer for samhandlingen er hovedsakelig utbyggingsprosesser og tjenesteutvikling til barn, unge og familier, samt relasjonsbygging i nærområdet. Nabolagsfestival er et konkret initiativ.

I 2026-2027 undersøker prosjektet "Styrking av bidrag fra nettverk og nærmiljø» modeller og tiltak for å styrke bidrag fra nærmiljø og nettverk til innbyggere som er rammet av sykdom, skade eller funksjonsfall. Prosjektet er en oppfølging av kommunens temaplan Helse og omsorg for mobilisering av sivilsamfunnet og en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgstjenestene.

Kommunen samhandler med innbyggere i flere av kommunens lokalsamfunn gjennom bydelsråd. Lokalt mobiliserer bydelsrådene stadig flere innbyggere, velforeninger og frivillige organisasjoner til sosiale aktiviteter i bydelene. I 2027 videreføres kommunens årlige dialogmøter med bydelsrådenes representanter, hvor erfarings- og informasjonsutveksling står sentralt.

Regional samhandling

Regionplan Agder er førende for det regionale samarbeidet. Formålet er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Basert på dette vil Kristiansand kommune videreutvikle samarbeidet med nabokommuner, fylkeskommune, sykehus, UiA og andre regionale samarbeidsaktører gjennom Region Kristiansand og andre ulike samhandlingsstrukturer på Agder-nivå, herunder #vårtagder.

I 2027 vil regionalt samarbeid om samfunnssikkerhet og beredskap ha høy prioritet. I tillegg vil Agder Arena være et viktig utviklingsarbeid i samarbeid med mange regionale aktører.

Universitet i Agder (UiA) er en sentral samarbeidspartner for Kristiansand, og samarbeidet både på faglig nivå og på politisk og administrativt toppledernivå videreføres i 2027 gjennom etablerte møteflater. Dette for å både styrke tjenestekvalitet, videreutvikle faglig samarbeid gjennom forsknings- og utviklingsprosjekt, faglige nettverk, samt studentsamarbeid om praksis og oppgaveskriving.

Det regionale prosjektsamarbeidet om studenttrivsel ble avsluttet i 2026. Målet var å få høy andel av studentene i Kristiansand og Grimstad til å trives og oppleve tilhørighet, slik at flere studenter velger å bli i Agder etter endte studier. Det videre regionale samarbeidet vil organiseres gjennom fire tematiske samarbeidsforum innen studiestart, frivillighet, arbeidsliv og kommunikasjon. Kristiansand kommune vil delta i alle fire samarbeidsforumene. I det videre samarbeidet blir det viktig at kommunen internt er tydelig på alle områdenes oppgaver, roller og ansvar.

Kristiansand vil fortsette å bidra til å utvikle framtidsrettet og bærekraftige helsetjenester på Agder sammen med Sørlandet Sykehus Helseforetak (SSHF) og andre Agder-kommuner. Målet er å utvikle helsetjenestene til beste for befolkningen på Agder ved å prioritere de samlede ressursene best mulig. Helsefelleskapet er en viktig arena i den sammenheng.

Kristiansand skal videreutvikle rollen som motorkommune for det som kalles kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF Sør). KSF Sør er en regional samarbeidsarena for kommuner i Agder for å styrke kommunenes samarbeid med universitet, forskningsinstitutter og andre kompetansemiljøer. Arenaen er utviklet i samarbeid med kommunene i Agder og Kommunenes sentralforbund (KS). Målet er

å styrke kommunenes rolle i forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling. I etableringsfasen av KSF prioriteres de kommunale helse-, omsorgs- og velferdstjenestene.

Alle 25 kommunene i Agder har gått sammen for å kjøpe felles elektronisk pasientjournal-system. Dette skal gi bedre informasjonsflyt, enklere samarbeid mellom kommunene og en mer helhetlig tjeneste for innbyggerne. Kristiansand leder anskaffelsesarbeidet i samarbeid med IKT Agder og Det Digitale Vestre Agder (DDV). Selve anskaffelsen skal gjøres i løpet av 2026. Dette blir et av de største systemanskaffelsene som er gjort regionalt. Den nye løsningen vil bli tatt i bruk i alle Agder-kommunene i løpet av 2027 og 2028.

Samhandling på nasjonalt nivå med KS og andre kommuner

Storbyene har kompetanse og utviklingsmiljø som gjør dem til sentrale pådrivere og foregangskommuner for utvikling av kommunesektoren. For å kunne møte omstillingsbehov og utvikle kunnskap om hvordan kommunene best skal ruste seg for framtida, vil Kristiansand videreføre samarbeidet med andre storbyer og KS gjennom ulike faglige og strategiske nettverk. Det gjelder særlig samarbeid mellom de 8 største kommunene i Norge gjennom KS storbynettverk, både på administrativt og politisk nivå, og i KS program for storbyrettet forskning. Disse nettverkene er også viktige arenaer for dialog med sentrale myndigheter om storbyrelevante tema.

I tillegg er det svært viktig for Kristiansand å dele kunnskap og erfaring med storbyer og andre store kommuner gjennom for eksempel storbynettverk næringssjefer, storbynettverk beredskap, helseledernettsverk og arbeidsgivernettsverk. Disse nettverkene driver også fram felles satsinger og utviklingsarbeid som er nyttig både for den enkelte kommune og generelt for offentlig sektor.

Kristiansand viderefører deltakelse i ASSS-samarbeidet med de 12 største kommunene, og deltakelsen i tjenestevise nettverksgrupper for å utvikle og bruke sammenlignbare data for å forbedre egne tjenester. I tillegg møtes ledere fra de 10 største kommunene på flere fagområder for sikre erfaringsdeling, og sammenligning for å avdekke hvor det er størst potensial for effektivisering (såkalte "K10-nettverk").

Samhandling internasjonalt

Kristiansand skal være en vekstkraftig og internasjonalt orientert regionhovedstad. Dette er forankret i kommuneplanens samfunnsdel. For å nå disse målene blir samarbeid gjennom nettverk, delegasjonsbesøk, felles prosjekter på tvers av landegrenser viktig for kompetanseutvikling, innovasjon og løsninger på felles samfunnsutfordringer.

Europa står overfor utfordringer knyttet til geopolitisk uro, sikkerhet, beredskap, klimaomstilling og økonomisk utvikling. Norge er tett knyttet til EU gjennom EØS-avtalen. Utviklingen i EUs politikk innen energi, klima, digitalisering, beredskap og næringsutvikling har stor betydning for kommunesektoren. I 2027 vil arbeidet med EUs nye flerårige rammebudsjett (Multiannual Financial Framework MFF) for 2028-2034 og prioriteringene etter 2028 være særlig viktig å følge. Dette vil påvirke både kommunenes rammevilkår og mulighetene for deltakelse i europeiske programmer og samarbeidsprosjekter.

Agder Europakontor vil være et viktig verktøy for Kristiansand kommune ved å gi tilgang til kunnskap om EU-politikk, finansieringsmuligheter og strategiske nettverk.

Kristiansand kommune vil videreføre samarbeidet med vennskapsbyen Mykolaiv i Ukraina. Samarbeidet bidrar til kunnskapsutveksling, solidaritet og innsikt i beredskap og samfunnsutvikling.

I 2027 markerer Kristiansand og Münster 60 år som vennskapsbyer, noe som gir en anledning til å synliggjøre betydningen av langsiktig internasjonalt samarbeid.

Kommunen vil videreføre satsingen på Europakonferansen for demokrati og menneskerettigheter og Demokratiuka i samarbeid med regionale, nasjonale og internasjonale partnere.

Kristiansand kommune vil også styrke regionens konkurransekraft gjennom internasjonale nettverk, delegasjoner, partnerskap og samarbeidsprosjekter. Innsatsen skal bidra til investeringer, arbeidsplasser og tilgang på kompetanse, med særlig vekt på energinæringer, hydrogen og internasjonalt næringsliv. Gjennom Relocation Agder arbeides det samtidig for å tiltrekke og beholde internasjonal arbeidskraft og kompetanse i regionen.

5.7 Kristiansand kommune skal være rustet til å møte kriser og alvorlige hendelser

Kommunen skal være rustet til å møte kriser, krig og alvorlige hendelser. Kommunens administrative ledelse og politiske utvalg har drøftet KS' debattheft «Taktskifte for skjerpet beredskap» (2025), med mål om å forankre beredskapsarbeidet sterkere i hele organisasjonen.

Justis- og beredskapsministerens brev av 16.03.2026 om kommunenes rolle i krise og krig, samt DSBs veileder av 15.07.2026, synliggjør et utvidet ansvar for kommunene innen samfunnssikkerhet og totalberedskap.

Nasjonale trusselvurderinger og konkrete hendelser gir et stadig mer komplisert og alvorlige bilde av cyberhendelser hvor offentlige og kommunale verdier og sensitiv informasjon trues. Politiet viser til mer alvorlige kriminelle saker som skjer i et større spekter og som tar stor kapasitet hvor forebyggende innsats kunne vært prioritert.

Håndteringen av alle større hendelser og kriser ledes av kommunens kriseledelse og samordnes både internt og i samarbeid med eksterne aktører i arbeidsutvalget for kriseledelsen. Det er en økning av planlegging og øvelser mellom nasjonalt nivå og lokalt nivå, basert på styrking av totalforsvaret og et uttalt ønske fra kommunens ledelse om økt fokus i alle områdene som følge av endringene i trusselbildet.

Kommunedirektøren foreslår at det legges inn ressurser i økonomiplanen til en stilling fra 2028 med halvårseffekt for 2027 innen beredskap. Effekten vil være at beredskapssjef og rådgiver beredskap vil kunne prioritere samfunnssikkerhet og beredskap fra 2027 når en ny stilling tar over oppgaver innen informasjonssikkerhet og personvern.

Det vil fortsatt være naturhendelser og trusler mot den globale folkehelsen som er mest sannsynlige scenarioer på kort sikt. Cyberhendelser og sabotasje mot kritisk infrastruktur vil påvirke kommunens tjenester i varierende grad. Erfaringene fra Lørenskog kommune viser at et angrep kan medføre betydelig tap av lagret informasjon om sensitiv og helserelevante forhold som senere kan dukke opp på det mørke nettet. En slik situasjon vil være særdeles kostbart for kommunen og gi betydelig omdømmeutfordringer i befolkningen.

Kommunen er helt avhengig av at alle tjenester endrer fokus i en ny sikkerhetspolitisk tid, og tenker gjennom hvorledes egne tjenester skal kunne fungere selv om kritisk infrastruktur som strøm, Ecom, vann eller forsyninger svikter over tid. Beredskapsplaner må etableres på flere nivåer i tjenestene og trenes på som en naturlig del av det å være rustet til å møte kriser, krig og alvorlige hendelser.

Langvarige strømbrydd og andre alvorlige beredskapssituasjoner

Bystyret vedtok i 1. tertialrapport 2025 følgende: *“Bystyret ber administrasjonen i sammenheng med rullering av budsjett og økonomiplan vise til utfordringer og nødvendige tiltak innen både drift og investering for å sikre levering av nødvendige tjenester ved langvarige strømbrydd og andre alvorlige beredskapssituasjoner. Det bør også belyses kapasitet for lagring av mat og medisiner ved byens helseinstitusjoner”.*

For å sikre kommunens beredskap og tilgang til drivstoff i en krisesituasjon med bortfall av strøm og/eller redusert tilgang til drivstoff er det foreslått å investere i et tankanlegg på Dalane. Anlegget vil bidra til forbedret drivstofftilgang til både kommunens bil- og maskinpark og til nødstrømaggregat ved formålsbygg, pumpestasjoner/vannforsyning. m.m. Kommunedirektøren foreslår å sette av 1,5 mill. kr i 2030.

Kommunens arbeidsutvalg for kriseledelsen har arbeidet aktivt med utfordringene og gjennomført konkrete øvelser og vurderinger som omhandler alle kritiske tjenester. Resultatet fra øvelsene viser at kommunikasjonsutfordringene vil være avgjørende for opprettholdelse av tjenester. Tjenestene vil måtte gå over til manuelle rutiner og fysisk oppmøte på de fleste steder.

Kommunens tjenester er bygd opp med en robusthet som skal kunne klare å levere tjenester så langt det er mulig. Det betyr at helsetjenester vil bli gitt også ved langvarig strømutfall opp mot 7 døgn. Vannverket vil også levere vann til befolkningen, men med redusert mengde som innbyggerne er vant med når det er lite vann i magasinene.

Samtidige hendelser i annen kritisk infrastruktur i samfunnet vil kunne gjøre situasjonen ytterlig vanskelig for opprettholdelse av kommunens tjenester. Helhetlig ROS analyse for kommunen oppdateres i høst hvor krise- og krig innarbeides i analysen og tas inn i kommunens beredskapsplanverk fra 2027.

6 Klimabudsjett

6.1 Innledning

Klimabudsjettet er et styringsverktøy som viser klimagassutslippene i egen kommune og gir en kort oversikt over innførte tiltak som vil føre til reduksjon av klimagassutslippene. Metodikken brukt i forrige økonomiplan er lagt til grunn for beregningene som er fremstilt i budsjettet for 2027 – 2030. Kommunen fokuserer i hovedsak på egne tiltak i klimabudsjettet, men har i tillegg en løpende dialog med flere av aksjeselskapene der kommunen er eier eller deleier. Disse selskapene beskriver sine egne tiltak i sine respektive årsmeldinger, og er ikke inkludert direkte i kommunens klimaregnskap- eller budsjett. Kommunen har også engasjert de større industriaktørene for å tilrettelegge og samarbeide om reduksjon av klimagasser innenfor kommunens geografiske område, samt starte arbeidet med å evaluere de indirekte utslippene utenfor kommunegrensene som er vanskeligere å kvantifisere. Alt dette vil bidra i større grad til å komme nærmere Kristiansands klimamål.

6.2 Endringer i tallgrunnlaget fra Miljødirektoratet

Utslippstillene fra Miljødirektoratet som danner grunnlaget for kommunens klimagassbudsjett kan bli justert når det oppdages feil i rapporterte data, når nye og mer presise datakilder blir tilgjengelige, eller når beregningsmetodene forbedres i tråd med internasjonale standarder og ny kunnskap. Dette sikrer at tallene er mest mulig pålitelige og sammenlignbare over tid, noe som er avgjørende for å kunne følge utviklingen og sette inn riktige klimatiltak lokalt. Også i år er det endringer i beregningsmetodene, og endringene er gitt tilbakevirkende kraft. Den største endringen er at utslipp fra produkter med fluorgasser har blitt inkludert i utslippsregnskapet for første gang.

6.3 Sammendrag av klimagasstatistikken for Kristiansand

Figur 11: Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand i 2024, i henhold til Miljødirektoratets kommunefordelte klimagass-statistikk, fordelt på sektorer (innerste sirkel) og mer detaljerte utslippskilder (ytterste sirkel). Tallene angir utslipp i 1000 tonn CO₂.

Ifølge Miljødirektoratets kommunefordelte klimagassstatistikk, var de direkte klimagassutslippene fra Kristiansand kommune som geografisk område 381 898 tonn CO₂-ekvivalenter i 2024. Dette var en økning på 1,3 % i forhold til 2023 og en nedgang på 20,7 % i forhold til 2015. For å komme i rute med målene om 55 % reduksjon innen 2030, burde man nå ha hatt en nedgang på i overkant av 32,9 % ved utgangen av 2024. Dette tilsvarer et gap på 12,3 prosentpoeng i forhold til målbanen. Klimagassutslippene fra Kristiansand kommune som organisasjon i 2025 er anslått til 7 095 tonn CO₂-ekvivalenter, som tilsvarer litt under 1,9 % av de totale direkte utslippene for kommunen. Dette gjør kommunen som organisasjon til en liten brikke i de totale klimagassutslippene, og det plasserer oss som en aktør som må arbeide utad mot våre innbyggere og næringsliv for å kunne ha en vesentlig effekt på de større utslippene.

6.3.1.1.1 Utslippskategorier

I klimagassstatistikken fra Miljødirektoratet for Kristiansand kommune rapporteres kun direkte utslipp. I tillegg kommer indirekte utslipp, men disse er kun estimert.

Direkte utslipp: Dette er de utslippene som fysisk skjer innenfor grensene til Kristiansand kommune som geografisk område. Det er disse utslippene kommunen blir målt på i forhold til klimagassreduksjoner opp mot målet om 55 % utslippskutt.

Indirekte utslipp: Dette er utslipp som fysisk skjer utenfor Kristiansands grenser, men som forårsakes av kommunens og innbyggernes forbruk av varer og tjenester, samt bygge- og anleggsaktivitet innenfor kommunegrensen (forbundet med hele forsyningskjeden, inkludert transport, produksjon og utvinning av råvarer).

I Kristiansand kommune skiller vi mellom *direkte utslipp egen drift*, *direkte utslipp geografisk begrenset* og *direkte og indirekte utslipp* estimert fra nasjonale data fra Miljødirektoratet.

Figur 12: Sammenligning av utslipps-størrelser for klimagassutslippene tilskrevet Kristiansand i 2023.

Som geografisk område har Kristiansand kommune mange store utslippskilder uten at noen enkelt kilde dominerer. Dette gjør at omfattende utslippskutt krever innsats på flere områder enn i kommuner med et mer ensformig utslippsbilde. I Kristiansand kommune er det tre store industrivirksomheter med store prosessrelaterte klimagassutslipp, høy andel sjøfartsutslipp, et regionalt avfallsforbrenningsanlegg, samt Kjevik lufthavn. I tillegg til disse kildene har Kristiansand relativt store utslipp fra veitransport og fra bygg- og anleggsvirksomhet, på lik linje med de fleste bykommuner.

Det er viktig å understreke at industrivirksomhetene, sjøfarten samt forbrenningsanlegget hos Returkraft gir viktige bidrag både til Kristiansands og norsk økonomi, men gir utslipp i Kristiansand fordi aktivitetene finner sted innenfor Kristiansands grenser.

6.4 Fordeling av klimagassutslippene i Kristiansand kommune

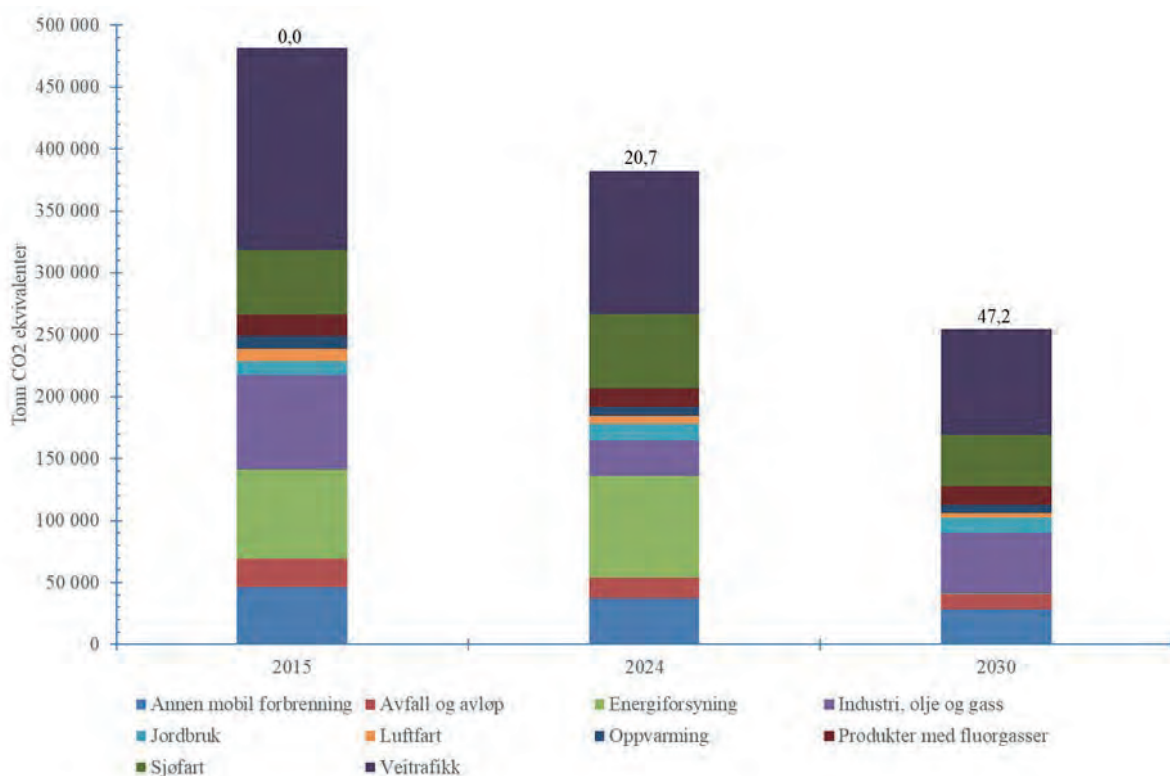
Miljødirektoratets kommunefordelte klimagasstatistikk publiseres årlig og utgjør basisgrunnlaget for Kristiansands klimabudsjett. Klimagasstatistikken viser utslipp av klimagasser i Kristiansand innenfor kommunens grenser.

Fra 2023 til 2024 har utslippene gått ned i noen sektorer. Utslipp fra energiforsyning økte med 8 800 tonn som følge av økte mengder avfall som gikk til forbrenning. Utslipp i annen mobil forbrenning økte med ca. 3 600 tonn grunnet høyere salgstall av avgiftsfri diesel fordelt til kommunen. Veitrafikk gikk samlet sett ned med ca. 5 300 tonn, hvorav tunge kjøretøy utgjorde 1 400 av disse (elektrifisering). Utslipp fra industri, olje og gass økte med ca. 3 900 tonn med økte utslipp fra industri på Fiskåtangen. Utslipp fra oppvarming gikk ned 24 prosentpoeng, eller 2 250 tonn grunnet lavere salg av LPG. Utslipp fra sjøfart og avfall og avløp gikk ned med henholdsvis 1 750 og 1 800 tonn.

6.5 Klarer Kristiansand kommune 55 % målet?

Figur 13: Samlede sektorfordelte klimagassutslipp i Kristiansand kommune for referanseåret 2015, rapporteringsåret 2023, og utslippsestimat for målåret 2030. Tallene over søylene viser prosentpoeng reduksjon med referanse til 2015.

Klimabudsjett

Kristiansand har satt et mål om å redusere sine direkte klimagassutslipp med 55 % i forhold til referanseåret 2015. Å nå målet om 55 % kutt i de direkte klimagassutslippene er avhengig av statlige føringer, som deretter må følges opp på kommunalt nivå. Selv med dette er det vanskelig å nå målet. Figuren ovenfor viser hva som er oppnåelig med planlagte tiltak, hvor kommunen ligger an til å oppnå en reduksjon på 47,2 prosent i forhold til referanseåret. Dette inkluderer karbonfangst på Returkraft.

Kommunen kan oppnå betydelige deler av kuttene gjennom en rekke kommunale virkemidler, som tilgang til og avgifter på parkering, bompenger og utvidet kollektivtilbud, samt nullvekst i veitrafikk, krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i egne og kommersielle byggeprosjekter, videre utbygging av kapasitet for landstrøm og insentiver til lavutslipp i havna, samt karbonfangst og ettersorteringsanlegg hos Returkraft.

For å oppnå varige og målrettede reduksjoner i klimagassutslipp, kan Kristiansand kommune følge en sektorvistilnærming i tråd med kommunens omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn. Klimaarbeidet bør være systematisk og forankret i både kommunens egen virksomhet og i samfunnet for øvrig. Det betyr at tiltakene bør tilpasses de ulike utslippskildene som kommunen blir målt på.

Kun gjennom en helhetlig og koordinert innsats på tvers av sektorene, kan Kristiansand kommune redusere utslippene i tråd med sine klimamål og bidra til den nasjonale og globale klimainnsatsen.

Kristiansand kommune styrer videre etter et sett med nøye utarbeidede indikatorer for å nå mål om intern utslippsreduksjon. Det er satt ambisiøse mål om utslippsreduksjon fra bl.a. strømforbruk, fossilfrie byggeplasser, avfall og matsvinn samt tjenestereiser. Det legges inn finansiering til nye tiltak med klimaprofil i økonomiplanperioden som matsvinnprosjekt, kildesortering i idrettshaller og elektriske lastebiler. Flere av tiltakene som har fått finansiering gjennom klimabudsjettet tidligere, videreføres i økonomiplanperioden.

Klimabudsjett

Tabellene nedenfor viser tiltak med finansiering i økonomiplanen for 2027 - 2030. Tabellene viser navn på tiltaket, estimerte kostnader for 2027 – 2030, hvilken utslippssektor tiltakene adresserer og CO2-ekvivalent reduksjoner.

6.6 Klimatiltak med i økonomiplanen

Direkte og indirekte utslipp Kristiansand kommune

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Finansiering økonomiplanperioden	Reduksjon 2027	Reduksjon 2028	Reduksjon 2029	Reduksjon 2030
Energiprojekt trinn 5	55 450 000	28,0	57,0	96,0	114,0
ENØK Flomlys utendørsanlegg til LED	3 425 000	2 880,0	2 880,0	2 880,0	2 880,0
Etablering av ladestasjoner	12 800 000	593,0	610,0	60,0	60,0
Folkets klimadugnad	2 044 000	657,0	657,0	657,0	657,0
Internt ombruk av møbler og inventar	5 252 000	16,0	16,0	16,0	16,0
Klima- og miljø kampanjer	1 500 000	600,0	600,0	600,0	600,0
Klima- og omstillingsfondet	16 978 000	3 484,0	3 484,0	0,0	0,0
Matsvinnprosjekter i tjenestene	1 000 000	100,0	100,0	100,0	100,0
Panteordning for vedovner	756 000	11,3	11,3	11,3	11,3
Sykkelparkering og sykkelboder	2 000 000	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	101 205 000	8 369,3	8 415,3	4 420,3	4 438,3

Direkte utslipp egen drift

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Finansiering økonomiplanperioden	Reduksjon 2027	Reduksjon 2028	Reduksjon 2029	Reduksjon 2030
Kjøp av biodiesel / Klimakvoter	716 000	83,0	83,0	83,0	83,0
Miljøstasjoner innendørs idrettsanlegg	350 000	52,0	52,0	52,0	52,0
Nullutslipps kommunal bilpark	83 200 000	3 092,0	4 080,0	5 353,0	6 578,0
Nullutslipps maskinpark	11 000 000	46,0	138,0	138,0	138,0
Sykkeltiltak	1 336 000	100,0	0,0	0,0	0,0
Sum	96 602 000	3 373,0	4 353,0	5 626,0	6 851,0

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Klimatiltak	Finansiering økonomiplanperioden
Kommunale skolehager	1 800 000
Marin forsøpling og matsvinn	4 080 000
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	383 000
Sum	6 263 000

6.7 Konklusjon

Kristiansand kommune har registrert en økning i klimagassutslipp på 1,3 % fra 2023 til 2024. Dette viser at kommunen som geografisk område trolig ikke kommer til å nå målene for klimagassutslippskutt for 2030. Selv om det er gjort store fremskritt i reduksjon av utslippene fra kommunens egen drift, viser tallene for kommunen geografisk begrenset at det fortsatt er et betydelig gap mellom dagens utvikling og målene som er satt. Det faktum at kommunens egne utslipp bare utgjør en liten andel av de totale utslippene, understreker nødvendigheten av å engasjere innbyggere, næringsliv og andre aktører i klimaarbeidet. Kommunen har for øvrig publisert et klima- og miljøbarometer som viser tallgrunnlaget for kommunens utslippsstatistikk. Barometeret finnes

her: <https://www.baerekraftigkristiansand.no/temasider/klima-og-miljobarometer>

I sum representerer kommunens innsats for å redusere klimagassutslippene et positivt steg i riktig retning mot en mer bærekraftig fremtid. Selv om det fortsatt gjenstår mye arbeid, er Kristiansand på rett vei mot å bli en mer bærekraftig og miljøvennlig kommune. Tiltakene som er innført for å oppmuntre til grønn praksis, både i offentlig og privat sektor, viser at kommunen har en helhetlig tilnærming til klima- og miljøvern.

7 Økonomiske hovedoversikter og sammendrag drift og investering

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000 kr	Oppr. budsjett 2026	2027	2028	2029	2030
Rammetilskudd	-4 554 669	-4 795 447	-4 840 587	-4 889 709	-4 940 219
Inntekts- og formuesskatt	-4 497 930	-4 709 482	-4 759 725	-4 809 530	-4 858 845
Eiendomsskatt	-329 551	-328 989	-320 965	-312 393	-305 499
Andre generelle driftsinntekter	-396 592	-291 381	-225 521	-166 053	-148 640
Sum generelle driftsinntekter	-9 778 742	-10 125 299	-10 146 798	-10 177 685	-10 253 203
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	9 069 285	9 351 208	9 284 063	9 255 184	9 311 845
Avskrivninger	745 100	745 100	745 100	745 100	745 100
Sum netto driftsutgifter	9 814 385	10 096 308	10 029 163	10 000 284	10 056 945
Brutto driftsresultat	35 643	-28 991	-117 635	-177 401	-196 258
Renteinntekter	-136 890	-178 467	-176 852	-167 873	-169 236
Utbytter	-69 184	-111 738	-82 170	-83 444	-85 483
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-72 283	-78 695	-78 251	-77 782	-77 289
Renteutgifter	468 450	542 398	567 059	540 122	590 875
Avdrag på lån	493 113	527 416	538 714	549 884	548 783
Netto finansutgifter	683 206	700 914	768 499	760 908	807 650
Motpost avskrivninger	-745 100	-745 100	-745 100	-745 100	-745 100
Netto driftsresultat	-26 251	-73 177	-94 236	-161 594	-133 708
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	0	70 000	315 000	98 000	25 000
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	29 751	57 797	50 828	72 135	117 092
Bruk av disposisjonsfond	-3 500	-54 618	-271 586	-8 537	-8 380
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	26 251	73 179	94 242	161 598	133 712
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000 kr	Oppr. budsjett 2026	2027	2028	2029	2030
Kommunedirektør	19 247	21 061	20 561	20 561	20 561
Organisasjon og teknologi	317 375	346 182	334 157	336 342	329 881
Økonomi og virksomhetsstyring	239 362	251 624	256 600	261 538	268 238
Oppvekst	3 750 577	3 924 893	3 903 820	3 898 597	3 913 702
Helse og mestring	3 368 490	3 551 613	3 567 058	3 582 621	3 620 421

Økonomiske hovedoversikter

Beløp i 1000 kr

	Oppr. budsjett 2026	2027	2028	2029	2030
Kultur og innbyggerdialog	443 067	470 308	460 579	450 885	465 085
By- og stedsutvikling	383 916	366 479	352 262	329 244	315 929
Næring og Nav	469 983	504 507	463 578	462 348	462 348
Utenomsektorielt	77 268	-85 459	-74 553	-86 953	-84 320
Sum bevilgninger drift, netto	9 069 285	9 351 208	9 284 063	9 255 184	9 311 845
Herav:					
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	9 069 285	9 351 208	9 284 063	9 255 184	9 311 845

Sammendrag driftsbudsjett

En viktig budsjettpremiss er at utgangspunktet for budsjetttrammen er opprinnelig årsbudsjett for 2026. Det betyr at alle budsjettendringer er i forhold til opprinnelig budsjetttramme for 2026. Dersom et tiltak er en reduksjon, vil det framkomme med et minusbeløp i budsjettendrings-tabellene.

Enkelte kommentarer til driftsbudsjettet pr. område:

Kommunedirektøren og kommuneadvokatkontoret

Driftsbudsjettet til dette området består av lønns- og driftsutgifter til kommunedirektøren, kommunalsjef eierskap og kommuneadvokatkontoret som er lagt direkte under kommunedirektøren. Kommunedirektøren foreslår at kommunedirektørens budsjett tilføres 1 mill. kr til en egen omstillingspott til "taktskifte". Midlene er tenkt brukt til å bistå områdene i omstillingsarbeid.

Organisasjon og teknologi

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 15,1 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 13,7 mill. kr.

Hovedårsaken til budsjettøkningen er økning av lisenskostnadene til Microsoft med 5,1 6 mill. kr og 6,5 mill. kr til valgavvikling i 2027. Kommunedirektøren foreslår at IT sitt budsjett styrkes med 2,9 mill. kr til "digital grunnmur", 2 mill. kr til årlig pott Kunstig intelligens (KI) i tillegg til engangskostnader til etablering av KI på 1,3 mill. kr i 2027. Dette for å gjøre organisasjonen mer rustet til økt bruk av digitalisering. Kommunedirektøren foreslår at det legges inn et økt innsparingskrav på 2 mill. kr fra 2029 i reduserte stillinger for å finansiere satsingen på digitalisering.

Det er lagt inn 6,5 mill. kr til Kommunevalg i 2027 og 6,5 mill. kr til Stortingsvalg i 2029. Finansiering og antall læringer er uendret fra 2026 og er på 175 personer.

Innsparingskravet i området er på 730 000 kr i 2027 i forhold til 2026. Innsparingskravet i 2030 i forhold til 2026 er på 2,7 mill. kr

Økonomi og virksomhetsstyring

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 3,8 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 8 mill. kr. Budsjettet til Økonomi og virksomhetsstyring inneholder tilskudd til Kristiansandsregionens brann og redning (KBR) med 127 mill. kr i 2027.

Økonomiske hovedoversikter

Hovedårsaken til budsjettøkningen er økt tilskudd til Kristiansandsregionens brann og redning (KBR) på 5,7 mill. kr og overføring av lønnsmidler til innkjøpsrådgiver fra Eiendom til Anskaffelse.

Kommunen må kjøpe nytt Konkurransegjennomføringssystem for anskaffelser i 2027. Dette vil koste 800 000 kr i 2027 og 900 000 kr årlig fra 2028. Kommunedirektøren foreslår at området tilføres midlene, men må finansiere 400 000 kr selv i 2027.

Det ble i økonomiplan 2026-2029 vedtatt en nedjustering av Kontrollutvalgets sekretariatsfunksjon fra 2027. Dette er ikke mulig før 2029 og 513 000 kr legges inn i budsjettet i 2027 og i 2028.

Budsjettet til revisjon og kontrollutvalget ligger i økonomiområdet og er på 12,8 mill. kr. Dette er en økning i forhold til 2026 på 439 000 kr som er i henhold til budsjettvedtaket i Kontrollutvalget.

Innsparingskravet i området er på 761 000 kr mill. kr i 2027 i forhold til 2026. Det er ingen økning videre i perioden.

Oppvekst

Områdets driftsbudsjett er netto økt fra 2026 til 2027 med 20,6 mill. kr. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 154 mill. kr. De største endringene er pensjon private barnehager med 5 mill. kr, lønnsglidning på 4 mill. kr, flere barn på kompetanseavdeling skole med 4,5 mill. kr, midlertidige løsninger på Tordenskjoldsgate skole med 5,9 mill. kr og justeringer på demografi.

Oppvekst er justert for demografiske endringer med en reduksjon i skole på 8,5 mill. kr og barnehage har fått en økning på 10,8 mill. kr i 2027 i sammenlignet med 2026.

Kommunedirektøren forslår også å legge inn 1,8 mill. kr til MST- Can (bistand i hjemmet) for å forebygge institusjonsplasseringer i Barne- og familietjenesten.

Kravet om full barnehagedekning er fulgt opp i perioden og det antas at kommunen har overkapasitet på 131 barnehageplasser høsten 2026. Forventet antall barn i barnehagealder øker i perioden som gjør at antall ledige barnehageplasser reduseres. Høsten 2030 beregnes det å bli 34 ledige barnehageplasser.

Oppvekst har ingen nye vedtatte eller foreslåtte innsparingstiltak i perioden, men har flere omprioriteringstiltak som får helårsvirkning innenfor skoleområdet. Tiltakene skal frigjøre midler for å styrke ordinær drift i grunnskolen.

Totale omprioriteringstiltak er på 5 mill. kr i 2027 og 4,5 mill. kr fra 2028.

Helse og mestring

Helse og mestring sitt driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 37,7 mill. kr i tillegg til kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 145 mill. kr.

Budsjettøkningene er i hovedsak knyttet til økt budsjett til brukerstyrt personlig assist (BPA), fritt brukervalg hjemmetjeneste, aktivitetsvekst habilitering, åpning av nye Randesund omsorgssenter og innføring av nytt elektronisk pasientjournalssystem (EPJ) i 2027 og økte demografikostnader.

Området er kompensert for kostnader som følge av demografisk vekst i perioden med 26 mill. kr i 2027, økende til 161 mill. kr fra 2030. Beregninger fra KS tilsier imidlertid at udekket behov justert for forskjeller i utgiftsnivå da er 53 mill. kr i 2027 og 181 mill. kr fra 2030. Økte inntekter fra egenbetaling for institusjonsopphold, tilsvarende 19 mill.kr fra 2027 og økende i perioden, er lagt inn i budsjettet og må sees i sammenheng manglende kompensasjon for demografikostnader i perioden.

Budsjettet ble i økonomiplan 2026-2029 tilført midler til økte administrative kostnader og prosjektledelse knyttet til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien med 2 mill. kr i 2026 og 12 mill. kr årlig fra 2027. Kommunedirektøren foreslår at budsjettet knyttet til innføring av ordningen, nedjusteres med 4 mill. kr i 2027 på bakgrunn av at ordningen mest sannsynlig ikke får helårseffekt.

For at kommunene skal overholde vedtatt måltall knyttet til gjeldstak, ble byggestart av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven i forrige økonomiplan vedtatt utsatt, med planlagt ferdigstilling i 2031. Som en følge av dette er også det neste nye sykehjemmet forskjøvet med planlagt ferdigstilling i 2033. Underdekningen av langtidsplasser vil øke i perioden som følge av dette. Helse og mestring har derfor videreført midler til flere kompenserende tiltak for hjemmeboende for å sikre forsvarlige tjenester i perioden.

Nye Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Randesund omsorgssenter vil i full drift ha 58 plasser. Det planlegges gradvis åpning med 28 plasser fra 01.05.27. I tillegg åpnes to ekstra plasser som et tiltak for å håndtere renovering av fasaden ved Valhalla som vil starte tidlig 2027. Kommunedirektøren foreslår også at det legges inn 10 mill. kr til midlertidige løsninger på bakgrunn av renovering av fasaden på Valhalla og 5 mill. kr i 2028. Dette skal sikre forsvarlig drift av korttidsplasser under renoveringen. Det foretas ny vurdering av tidspunkt for åpning av resterende plasser ved Randesund i løpet av 2027. På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet i etterkant av at Randesund omsorgssenter åpner.

Kostnader til anskaffelse og implementering av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) er lagt inn med 22 mill. kr årlig. Økte lisenskostnader til ordinær drift er i tillegg lagt inn med 3,8 mill. kr årlig fra 2027.

Helse og mestring har ingen nye innsparingstiltak i perioden, men har flere omprioriteringstiltak og tiltak for å komme i budsjettbalanse. Videreføring av vedtatte tiltak og budsjettbalanse ved inngangen til 2027 er en forutsetning for foreslått budsjettopplegg.

Økonomiplan for 2027-2030 innebærer et svært stramt økonomisk opplegg for Helse og mestring, hvor det blant annet videreføres en lavere kompensasjon for demografikostnader enn det framskrivningene tilsier.

Kultur og innbyggerdialog (ekskl. Kirkelig fellestråd)

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 7,1 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 15,5 mill. kr. Budsjettøkningen skyldes i hovedsak utbetaling av økt tilskudd til nytt museumsbygg i Nodeviga og bibliotek/møteplass på Rona.

Nytt museumsbygg på Odderøya i regi av Vest-Agder museet har en total kostnadsramme på 420 mill. kr eks. mva. Kommunens finansieringsbidrag utgjør 35 mill. kr og blir utbetalt etter vedtatt betalingsplan med 11,2 mill. kr i 2026, 15,8 mill. kr i 2027, 7,6 mill. kr i 2028.

Det ble i økonomiplan 2026-2029 vedtatt 2,7 mill. kr årlig fra 2027 og ytterligere 2 mill. kr fra 2028 til nytt bibliotek/møteplass på Rona.

Bystyret har i tidligere økonomiplaner vedtatt økt tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner. Økningen i 2027 utgjør 788 000 kr og 1,05 mill. kr fra 2028. Totalt tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner øker til 6,99 mill. kr i 2027 og 7,41 mill. kr i 2028.

Kommunens tilskudd til Kilden teater- og konserthus er på 38,59 mill. kr i 2027. Tilskuddet blir justert i statsbudsjett for 2027. Dette vil kommunedirektøren innarbeide tilsvarende i saksframlegg i november etter at statsbudsjett er lagt fram.

Kommunedirektøren foreslår at området tilføres 2 mill. kr til nytt publiseringsverktøy i2027.

Ordningen med Fritidsfond videreføres som et tiltak for å sikre at barn fra lavinntektsfamilier kan være med i minst en fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes økonomi.

Kommunedirektøren foreslår videre at det legges inn en avsetning på 15 mill. kr til leiekostnader av Agder Arena. Agder Arena skal gjøre Gimle til et kraftsenter for idrett, kultur, utdanning og forskning. Dette vil bli et samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, idrettens aktører, academia og andre fra frivillig sektor.

Innsparingskrav i Kultur og innbyggerdialog er på 800 000 kr i 2027 i forhold til 2026. Innsparingskravet i 2030 i forhold til 2026 er på 3,2 mill. kr.

Kirkelig fellesråd

Kommunalt driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettert på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 79,9 mill. kr i 2027. Kommunedirektøren foreslår ingen økning i driftstilskuddet til Kirkelig fellesråd utover kompensasjon for pris- og lønnsvekst på 3,3 mill. kr.

Kommunedirektøren har ikke foreslått nye innsparingskrav til Kirkelig fellesråd.

By- og stedsutvikling

Områdets driftsbudsjett er redusert fra 2026 til 2027 med 41,2 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 23,8 mill. kr. Hovedårsaken til budsjettendringene er økte kapitalkostnader knyttet til vann og avløp. Kapitalkostnadene dekkes av gebyrinntekter og øker ingeniørvesenets netto inntektsramme med 43,3 mill. kr.

Endringer som styrker budsjetttrammen er blant annet økte FDV kostnader (forvaltning, drift og vedlikehold) med 12,2 mill. kr til Lauvåsen skole og nytt omsorgssenter. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i hele byggets levetid. Det er videre lagt inn en netto kompensasjon for bortfall av inntekter ved salg av parkeringshus med 2,9 mill. kr. Rivning av gangbro over E 39 og innløsning av 2 boliger lagt inn med 5,9 mill. kr

Bortfall av inntekter ved salg av kommunale eiendommer er lagt inn med 2,5 mill. kr fra 2027. Driften av parkeringshus tatt ned fra 2027 med 1,5 mill. kr som øker til 3 mill. kr fra 2029 som en konsekvens av salg av parkeringshus. Vedlikehold av bolig øker med 1 mill. kr pr år i perioden.

Endringer som reduserer budsjetttrammen, er reduserte energiutgifter med 2 mill. kr pr år. Økt inntektskrav til parkering med 5 mill. kr i 2027 som øker gradvis til 13,5 mill. kr fra 2029. Det ble i økonomiplan 2026-2029 vedtatt økt inntektskrav til småbåthavner med 1 mill. kr i 2026 som øker til 2 mill. kr i 2027.

Det er tidligere vedtatt et prosjekt for installasjon av solcelleanlegg på takene til kommunale bygg. Prosjektet går inn i sin avsluttende fase i den kommende perioden, og det er satt av 15 mill. kr til formålet. Som følge av tiltakene er det lagt inn økte besparelser på strøm fra 2027, med 2,4 mill. kr i 2027 og om lag 9,9 mill. kr i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren foreslår å igangsette et nytt energieffektiviseringsprosjekt i 2027, med mål om å redusere energiforbruket og dermed energikostnadene i kommunens bygningsmasse. Det er satt av 14 mill. kr til prosjektet i 2027 og totalt 55 mill. kr i perioden. Prosjektet bygger på en forutsetning om at

energiforbruket gradvis reduseres etter hvert som tiltakene gjennomføres. Det er derfor lagt inn forventede innsparinger på strøm på 9,4 mill. kr i økonomiplanperioden.

Innsparingskrav i By- og stedsutvikling er på 1 mill. kr i 2027 i forhold til 2026. Kommunedirektøren foreslår ingen økning utover i økonomiplanperioden.

NAV og Næring

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 14 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 20,5 mill. kr.

De største endringene er knyttet til integreringsområdet i Nav. Lavere bosetting gir et nedtrekk på om lag 21,5 mill. kr fra 2026 til 2027. Samtidig tilpasses budsjetttrammen for økonomisk sosialhjelp med om lag 36 mill. kr. Dette er i hovedsak en korrigering av et for lavt budsjettnivå og ikke en styrking av tjenestenivået. Det vedvarende sosialhjelpsbehovet gjør at store deler av kapasiteten innen økonomisk saksbehandling videreføres i 2027.

For Næringsavdelingen og Næring og Nav administrasjon er endringer fra 2026 til 2027 hovedsakelig knyttet til økt tilskudd til Vitensenteret med 1 mill. kr (fra 2 til 3 mill. kr i 2027) og uttrekk av en tidligere rammeoverføring til programmet Flere i arbeid på 1,4 mill. kr. "Flere i arbeid garantien" kommer inn i 2028 med 1,16 mill. kr.

Videreføring av natthjem ligger inne med 9,2 mill. kr årlig fra 2027.

Innsparingskrav i området er på 240 000 kr i 2027 i forhold til 2026. Kommunedirektøren foreslår ingen økning utover i økonomiplanperioden.

Integrering og bosetting av flyktninger

Kristiansand kommune er inne i en ny fase etter de ekstraordinært høye bosettingstallene i perioden 2022–2025. Det er lagt til grunn en nedgang i bosettingen fra 160 flyktninger i 2026 til 150 flyktninger i 2027 og 100 årlige bosettinger fra 2028, i tillegg til 9 årlige familieegjenforeninger. Som følge av redusert bosetting og at de store bosettingskullene fra 2022–2024 gradvis utgår av tilskuddsordningene reduseres de statlige inntektene raskere enn kommunens kostnader.

Utover vedtatt økonomiplan er budsjetttrammene til områdene redusert med netto 118 mill. kr over 4-årsperioden til integreringstiltak. Det er videre tildelt 36,5 mill. kr årlig til økte sosialhjelpskostnader fra integreringstilskudd. Det må brukes 65,2 mill. kr av fond for integreringstilskudd for å finansiere kostnader til integreringstiltak i områdene som ikke kan tas ned like raskt som de reduserte inntektene fra staten i økonomiplanperioden.

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030
Investeringer i varige driftsmidler	1 611 630	1 715 969	1 599 543	1 258 176
Tilskudd til andres investeringer	26 252	22 900	20 370	19 679
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	58 772	100 242	61 747	63 291
Utlån av egne midler	0	360 000	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 696 654	2 199 111	1 681 660	1 341 146
Kompensasjon for merverdiavgift	-198 736	-204 369	-207 357	-125 850
Tilskudd fra andre	-183 787	-38 511	-174 581	-25 341
Salg av varige driftsmidler	-162 350	-129 786	-326 128	-19 650
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0

Økonomiske hovedoversikter

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-2 416	-2 416	-2 716	-27 716
Bruk av lån	-1 079 000	-1 121 000	-873 000	-1 064 000
Sum investeringsinntekter	-1 626 289	-1 496 082	-1 583 782	-1 262 557
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	110 000	115 000	120 000	125 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-110 000	-115 000	-120 000	-125 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	-70 000	-315 000	-98 000	-25 000
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	61 175	75 893	63 064	9 825
Bruk av ubundet investeringsfond	-61 540	-463 922	-62 942	-63 414
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-70 365	-703 029	-97 878	-78 589
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030	Sum 2027-2030
Organisasjon og teknologi	12 100	3 000	3 000	6 000	24 100
Oppvekst	346 286	565 392	534 550	40 850	1 487 078
Helse og mestring	402 184	245 861	315 550	474 050	1 437 645
Kultur og innbyggerdialog	41 760	79 620	88 750	19 850	229 980
By- og stedsutvikling	809 300	822 096	657 693	717 426	3 006 515
Investeringer i varige driftsmidler	1 611 630	1 715 969	1 599 543	1 258 176	6 185 318

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030	Sum 2027-2030
Kirken Den Norske (eksl.mva)	7 000	7 000	7 000	7 000	28 000
Egenkapitaltilskudd	991	1 016	1 041	1 067	4 115
Kristiansand kapell - tak	2 500	0	0	0	2 500
Voie kirkegård - utvidelse	429	0	0	0	429
Justeringsavtaler	15 332	14 884	12 329	11 612	54 157
Tilskudd til andres investeringer	26 252	22 900	20 370	19 679	89 201

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030	Sum 2027-2030
Ansvarlig kapital KKP (Kr.sand kommunale pensjonskasse)	55 350	56 734	58 152	59 606	229 842
Ansvarlig kapital KLP (Kommunal landspensjonskasse)	3 422	3 508	3 595	3 685	14 210
Egenkapitaltilskudd KNAS	0	40 000	0	0	40 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	58 772	100 242	61 747	63 291	284 052

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000 kr

	2027	2028	2029	2030	Sum 2027-2030
Ansvarlig lån KNAS	0	360 000	0	0	360 000
Utlån av egne midler	0	360 000	0	0	360 000
Sum del 1-4	1 696 654	2 199 111	1 681 660	1 341 146	6 918 571

Sammendrag investeringsbudsjett

Hovedsatsingen på investeringer følger av vedtatt økonomiplan for 2026-2029 og ligger i hovedsak på vann og avløp (VAR området), Skole, Kultur- og innbyggerdialog og Helse og mestring.

Enkelte kommentarer til investeringsbudsjettet pr. område:

Organisasjon og teknologi

Det er lagt inn 23,8 mill. kr i perioden til IT kapasitet og sikkerhet av moduler og programmer. I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskifting av aksesspunkter samt brannmur. Det er i tillegg budsjettert med 300 000 kr til iPader til nytt bystyre i 2027.

Oppvekst

Lauvåsen ungdomsskole, ny ungdomsskole på Lauvåsen for 385 elever fra Hånes og Tveit ligger inne med 421 mill. kr. Skolen er ferdigstilt til skolestart 2027. Hånes skole og bydelshus, barneskole for 600 elever fra Hånes, ligger inne med 718 mill. kr i perioden. Prosjektkostnaden er beregnet til 729 mill. kr. Byggestart er planlagt 2028 med ferdigstillelse i løpet av 2029.

Det er lagt inn 250,4 mill. kr til utvidelse og rehabilitering av Tordenskjoldsgate skole med oppstart bygging i 2026 og ferdigstillelse til skolestart 2028. Total prosjektkostnad er 260 mill. kr. Det er ved tidligere rullering av økonomiplanen lagt inn driftsmidler til å inngå leieforhold med Solon Eiendom med hensyn til utvikling og bygging av enkelte spesialrom for skolen trenger og som nærmiljøet vi ha nytte av.

Utvidelse og rehabilitering av Slettheia skole ligger inne med 241 mill.kr i perioden. Oppstart bygging i 2028 og ferdigstillelse i 2029. Det ligger også inne midler i 2027 for å kunne opprettholde utegruppe ved Skårungen barnehage (8,3 mill.kr).

Som følge av vedtak i skolebehovsplanen er det lagt inn midler i 2026 til nødvendige oppgraderinger på Tunballen skole (3,88 mill.kr) for å kunne ta imot elevene fra Rosseland skole. Det er også lagt inn midler til strakstiltak på Fiskå skole (9,6 mill.kr).

Det lagt inn 21 mill. til planlegging av rehabilitering og nybygg på Møvig skole, med mulig byggestart høsten 2030. Det er videre lagt inn 3,4 mill. i 2027, for å lukke avvik på Mottaksskolen. Det er også satt av 10,7 mill. i perioden 2027-29, for utskifting av belysningsarmatur og radiatorovner ved Kongsgård skolesenter.

Det skal opprettes en ny kompetanseavdeling ved Dvergsnes skole, Odderhei. Kostnadsrammen er 7 mill., og skal utføres før skolestart 2027.

Sak om skolestruktur i Randesund ble vedtatt våren 2026. På grunn av den store elevtallsveksten og manglende kapasitet på både barne- og ungdomstrinnet, er det lagt inn avsetninger i hele perioden på til sammen 16 mill. kr til planlegging og en mulig byggestart i 2031.

Bevilgningen på 3 mill. kr til oppgraderingstiltak på de eldste kommunale barnehagene er videreført i perioden i samsvar med behovsutredning som er foretatt. Det er lagt inn årlig bevilgning på 3 mill. til opprustning av uteområde i barnehage og skole.

Det er lagt opp til gjennomføring av oppvekstområdets IKT-plan som legger opp til «1:1 dekning» av IKT-utstyr i skolen. Det ligger inne 61,4 mill. kr i perioden til IKT undervisning/digitalisering i perioden. Noe av bevilgningen benyttes også mot barnehage.

Helse og mestring

6 samlokaliserte boliger med småhusmodell til personer med rusproblematikk på Voie Ringvei blir ferdigstilt i 2027, med planlagt drift fra 2028.

Det er lagt inn investeringsmidler til en ny bolig for rus- og psykisk helsefeltet som skal etableres etter ferdigstilling av boligene på Voie med ferdigstilling i 2029.

Nytt omsorgssenter ferdigstilles på Randesund i slutten av 2026. Det etableres 58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 eksisterende omsorgsboliger. Det er lagt inn driftsmidler for 14 nye plasser. Driftsmidler for øvrige plasser håndteres ved omdisponering av driftsmidler i kommunalområdet. Det nye omsorgssenteret planlegges åpnet gradvis, i to faser i 2027 og 2028.

Nye sykehjemsplasser Strømmehaven 2031 omhandler rivning av eksisterende sykehjemsplasser og å erstatte eksisterende bygningsmasse for omsorgsboligene i leilighet med sykehjemsplasser. Dette muliggjør en kapasitetsutvidelse til opp til 84 plasser. Bygningsmassen er en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Planlegging er igangsatt og prosjektet planlegges ferdigstilt i 2031.

Det er lagt inn investeringsmidler til 120-144 plasser i det nye omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven, med planlagt ferdigstilling i 2033. Det er lagt inn investeringsmidler fra 2029 til konseptutredning og prosjektering av dette omsorgssenteret.

Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, vil det i 2026 bli utarbeidet en behovsplan som inkluderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Resultater fra denne behovsplanen vil kunne påvirke investeringsprosjektet for Omsorgssenter 2033.

Det er lagt inn investeringsmidler til Helsehus som er et samarbeidsprosjekt med Sørlandet sykehus med tanke på bærekraftig tjenesteutvikling og synergier innenfor akuttmedisinske tjenester. Det planlegges ny legevakt og andre kommunale tjenester samlokalisert med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet er under bygging og forventes ferdigstilt i 2029.

Avsetninger til oppstart av bygging av et nytt aktivitetssenter for habilitering lagt inn fra 2028 med forventet ferdigstilling i 2031. Det pågår utviklingsarbeid på habiliteringsfeltet som vil bli fulgt opp i neste rullering med hensyn til vurdering av riktig kapasitet og tidspunkt for gjennomføring av prosjektet.

Det er lagt inn midler til etablering av reservestrøm for Kjøkkenservice for å sikre matberedskap for omsorgssentrene og hjemmeboende som mottar mat fra kommunen.

Oppstart av utvidelse av Jegersberg gård er forskøvet med ett år, det er lagt inn en avsetning i 2029.

Det er lagt inn midler til nye takheiser i sykehjem i 2027. Behov for ytterligere budsjett i påfølgende år må vurderes i neste rullering, med utgangspunkt i erfaringer med kostnadsnivå og gjennomføring i 2027.

Krisesenter for menn og Krisesenter for kvinner har behov for nye lokaler. Tiltak må iverksettes snarest og det er lagt investeringsmidler fra 2027. Det er videre lagt inn midler til etablering av 2 nye nødboliger som erstatter dagens nødboliger på Midtheilia. Lokalisering er ikke avklart.

Kultur og innbyggerdialog

Kommunedirektøren forslår å gjennomføre en rehabilitering av hovedbiblioteket i tråd med tidligere utarbeidet rapport. En slik hovedoppgradering er planlagt gjennomført i 2028 og 2029 med en antatt byggetid på 15 måneder. Prosjektkostnaden er 153,4 mill. kr, herav 143,3 mill. kr i økonomiplanperioden.

Bevilgningen til utbygging av kunstgressbaner ligger inne med 18 mill. kr årlig, totalt 72 mill. kr i perioden. I tillegg delfinansierer kommunen ny fotballbane på Kongsgård (totalt budsjett 18 mill. kr). Det er/vil bli igangsatt planlegging av prosjektene på Slettheia, Søgne (Tangvall Arena), Flekkerøy (Arcikon Arena) Fagerholt, Karuss, Kongsgård bane 1, Sukkevann, Voiebanen, Havlimyra og Vårdåsbanen i økonomiplanperioden.

Det er avsatt 800 000 kr årlig til rehabiliteringsprosjekter og oppgraderinger på idrettsanlegg.

Det er tidligere vedtatt LED belysning av utendørsanlegg i økonomiplanperioden. Total prosjektkostnad er på 17,6 mill. kr. Gjenværende bevilgning i 2027 er på 3,4 mill. kr. Investeringsprosjektet gir alene besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 2,2 mill. kr i denne økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren foreslår innkjøp av nytt beskyttelsesgulv til idrettshaller til 1,6 mill. kr i 2027 og 600 000 kr til oppgradering av kultursalens scene med takrigg/heis på Søgne gamle prestegård som oppgraderes for å ivareta sikkerhetskrav.

I klimabudsjettet er det tidligere vedtatt å anskaffe miljøstasjoner for kildesortering på kommunens utendørs idrettsanlegg. Bevilgningen i 2027 er på 213 000 kr og i 2028 på 170 000 kr.

Kirkelig fellesråd

Kirkelig fellesråd melder om store utbedringsbehov. Kommunedirektøren foreslår at det generelle investeringstilskuddet til Kirkelig fellesråd økes med 2 mill. kr fra 5 mill. kr til 7 mill. kr årlig. I tillegg kommer egenkapitaltilskudd på om lag 1 mill. kr i året. Det er tidligere vedtatt en utvidelse av Voie kirkegård til 29,7 mill. kr med ferdigstilling i 2027, hvorav 11,4 mill. kr lå inne i 2025, 17,9 mill. i 2026 og 0,4 mill. kr gjenstår i 2027.

Det er tidligere vedtatt utbedring av skifertaket på Kristiansand kapell til 2,5 mill. kr i 2027.

By- og stedsutvikling

Investeringsbudsjettet til by- og stedsutvikling er omfattende og består av mange prosjekter. Arbeidsplaner og faste bevilgninger ligger fast i perioden kun med noe kompensasjon for prisvekst.

Bystyret har vedtatt byvekstavtale for Kristiansandsregionen. Det ligger inne 5 mill. kr årlig i investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene (15 %). Det ligger også inne 10 mill. kr årlig i driftsbudsjettet.

Det er satt av 15 mill. kr i perioden til å ferdigstille prosjektet med å etablere solceller på kommunens bygg. Det er foretatt en ny mulighetsstudie for å kartlegge ytterligere energieffektiviseringstiltak. Det innebærer blant annet å ta i bruk bergvarmepumper, installerer varmepumper og fortsette utskifting

til LED-belysning. Det er planlagt tiltak med en samlet kostnadsramme på 67,4 mill. kr og det er satt av 55,4 mill. kr til prosjektet i perioden.

Det er satt av 8 mill. kr til brannsikring av kommunale bygg og det er bevilget 6,15 mill. kr i perioden til å fortsette utskifting av eldre heiser, samt 8 mill. kr til radontiltak i kommunens bygningsmasse.

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov. Det er gjennomført en behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I forrige økonomiplan ble det gjort en avsetning på 192 mill. kr. I oppdaterte kalkyler, hvor ferdigstilling er planlagt medio 2029, ble prosjektkostnaden vurdert til 244 mill. kr, hvorav 239 mill. kr i perioden. På grunn av prosjektets størrelse, blir det gjennomført ekstern usikkerhetsanalyse knyttet til denne avsetningskalkylen.

Til rehabilitering av kommunale boliger er det en årlig bevilgning på 3 mill. kr, totalt 12 mill. kr i perioden. I tillegg er det lagt inn midler til kjøp og oppgradering av kommunale boliger. Det er lagt inn salgsinntekter ved salg av kommunale boliger med til sammen 89,5 mill. kr. Salgsinntekten skal brukes til rehabilitering, kjøp og bygging av nye tilpassede boliger.

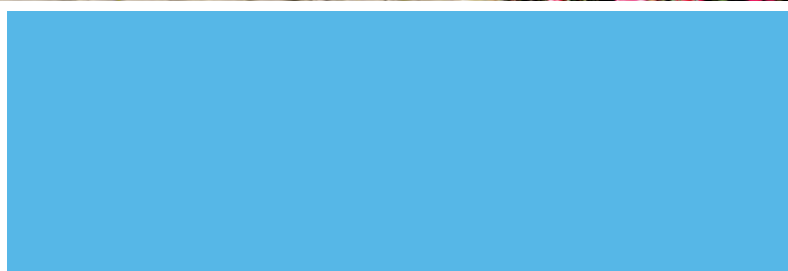
En tilstandsanalyse viser at fasadekonstruksjonen på Valhalla helsesenter har skader og mangler som innebærer høy risiko for personsikkerhet. Det er kartlagt hvordan dette kan utbedres, og samtidig ivareta tjenestens behov i byggeperioden. Oppdatert kalkyle viser en samlet brutto prosjektkostnad på om lag 79 mill. kroner. Støtte fra Enova er ventet å utgjøre 1 mill. kr.

I perioden er det blant annet satt av 72,5 mill. kr til utbedring av dammer og 60 mill. kr til vei, skifte gatebelysning til LED. Til kjøp av transportmidler og maskiner er det bevilget totalt 186 mill. kr i perioden inkludert 14 mill. kr til el-lastebiler. Haus bro er fullfinansiert ved 35 mill. kr fra byvekstmidler, total bevilgning er 77,6 mill. kr.

Det er budsjettet med salgsinntekter knyttet til utleieboliger, boligpolitiske prosjekter, fast eiendom og utbyggingsområder på 638 mill. kr i perioden. Kostnadssiden er på 35,4 mill. kr.

Investeringer knyttet til selvkostområdet vann og avløp utgjør 2 mrd. kr i perioden. Det må etableres en ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er total innarbeidet 379 mill. kr i økonomiplanen i perioden.

Reservevannforsyning øst har perioden en bevilgning på 204 mill. kr. I tillegg kommer nytt vannbehandlingsanlegg ved Grimevann i samarbeid med Lillesand kommune. Det er avsatt 198 mill. kr i perioden til dette.

8 Kommunens områder

1 Kommunedirektør

1.1 Kort om området

Området består av Kommunedirektøren, kommunalsjef for eierskap og kommuneadvokatkontoret.

1.2 Hovedutfordringer

Kommuneadvokaten

Hovedutfordringene de siste årene har vært økende arbeidsbelastning på flere fagområder, hvor tendensen er at oppdragene blir mer komplekse. Barnevernsfeltet er et område der saksmengden har økt betydelig de siste årene. Dersom tendensen til økt sakstilfang fortsetter, vil belastningen til tider kunne bli for stor for å kunne gi forsvarlig bistand av ønsket kvalitet, og kontoret vil da i større grad be om at advokatoppdrag, settes ut for ekstern bistand. Det ble i økonomiplan 2026-2029 tilført en ekstra stilling fra 2026, dette vil avhjelpe situasjonen. Kontorets stramme økonomi nødvendiggjør en meget streng prioritering av deltakelse på kurs, abonnementer mm.

1.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunedirektør	5 118	19 247	21 061	20 561	20 561	20 561
Sum	5 118	19 247	21 061	20 561	20 561	20 561

Driftsbudsjett er fra 2026 til 2027 økt med 994 000 kr, utover lønns- og prisvekst som er på 735 000 kr, til sammen 1,81 mill. kr. I hovedsak skyldes dette at kommunedirektøren tilføres 1 mill. kr i midler til omstillingspott for taktskifte i 2027. Fra 2028 er det lagt inn årlig 500 000 kr til denne potten.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	19 247	19 247	19 247	19 247
Sum Deflator	481	481	481	481
Sum Lønns- og prisjustering	339	339	339	339
Vedtatte endringer	820	820	820	820
Vedtatt ramme	20 067	20 067	20 067	20 067
Nye tiltak				
Kaffetrekke Kommuneadvokat	-6	-6	-6	-6
Taktskifte - omstillingspott	1 000	500	500	500
Sum Nye tiltak	994	494	494	494
Nye tiltak og realendringer	994	494	494	494
Ramme 2027-2030	21 061	20 561	20 561	20 561

Nye tiltak

Taktskifte – omstillingspott

Kommunedirektøren foreslår at det settes av 1 mill. kr i 2027 og 500 000 kr fra 2028 til organisering og bistand til omstillingsprosjekter i områdene.

2 Organisasjon og teknologi

2.1 Kort om området

Organisasjon har 121 faste årsverk fordelt på 134 fast ansatte. I tillegg kommer lærlinger, som i snitt gjennom året er ca. 175 personer. Området er fra 2025 organisert i tjenesteområdene HR, IT og digitalisering, Politikk og Administrasjon, samt Lønn. I tillegg er Bedriftshelsetjenesten og Beredskap/Informasjonssikkerhet direkte underlagt organisasjonsdirektøren.

HR består av to avdelinger; Lederstøtte og Rekruttering og kompetanse. Tjenesteleveranser omfatter ansvar for personaltjenester, overordnet arbeidsgiverpolitikk, lov- og reglement, bistand i komplekse personalsaker, IA-arbeid, HMS, medarbeiderundersøkelse, bistand i omstillings- og nedbemanningsprosesser, personalforsikringer, strategisk kompetanseutvikling, lønnspolitikk og -forhandlinger, tariffarbeid, e-læring, bistand organisasjonsutviklingsprosesser, rekruttering av ledere og nøkkelpersoner, lederstøtte, lederopplæring, lederutvikling, organisasjonsutvikling, Lim-arbeid (ARP) Flere i arbeid/kommunen som arbeidsgiver, omplassering pga. helse eller overtallighet (VIA), partsarbeid, hovedtillitsvalgte og fagopplæring.

IT og digitalisering skal være en strategisk samarbeidspartner for tjenesteområdene, og sikre en robust, sikker og fremtidsrettet digital grunnmur. Gjennom målrettet bruk av teknologi, data og kunstig intelligens skal vi støtte utvikling, omstilling og gevinstrealisering i hele organisasjonen. IT og digitalisering bistår i utviklingen av brukervennlige digitale tjenester, etablerer felles arkitektur og plattformer for samhandling og innovasjon, og sørger for stabil og sikker drift av kommunens systemer og infrastruktur. Samtidig skal kommunen utnytte data og kunstig intelligens bedre til beslutningsstøtte, automatisering og tjenesteforbedring, og styrke kompetansen hos ansatte og folkevalgte. Økt fokus på standardisering, fellesløsninger og gevinstrealisering skal gi bedre gjennomføringsevne og bidra til å møte fremtidens behov innenfor strammere økonomiske rammer.

Politikk og administrasjon er delt i Politisk- og administrativt sekretariat (PAS) og Dokumentsenteret. PAS yter støttetjenester for administrativ ledelse, har ansvar for gjennomføring av kommune-, fylkesting- og stortingsvalg og er sekretariat for politisk ledelse og politiske utvalg i kommunen. Elevombudet og Personvernombudet inngår også i denne avdelingen. Dokumentsenteret er ansvarlig for kommunens digitale arkiver, journalføring av inn- og utgående korrespondanse i aktuelle systemer, publisering i offentlig journal, behandling av innsynskrav og tilrettelegging for digital samhandling internt og med innbyggere og næringsliv.

Lønn har ansvar for å sikre riktig utbetaling av lønn, innrapportere lønns- og personalopplysninger, samt søke refusjoner for alle ansatte i kommunen. Lønnsavdelingen forvalter også systemeierskapet til kommunens lønns- og personalsystem herunder kvalitetssikring av kommunens lønns- og personalprosesser.

Bedriftshelsetjenesten er fagkyndig og rådgivende tjeneste som bistår arbeidsgiver med å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø. Tjenesten gir råd og støtte i HMS-arbeid, helseovervåking og bidrar ved tilrettelegging. BHT tilbyr opplæring, deltar i risikovurderinger og gir faglige råd ved omstillinger.

Beredskapssjef har ansvar for fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap og leder kommunens arbeidsutvalg for kriseledelsen. Han deltar i kommunens Kriseledelse og møter i fylkesberedskapsrådet. Beredskapssjef er delegert myndighet som autorisasjonsansvarlig etter sikkerhetsloven.

Beredskapssjefen er kommunens informasjonssikkerhetsansvarlig og følger opp arbeidet etter policydokument for informasjonssikkerhet og personvern i kommunen.

2.2 Hovedutfordringer

Organisasjonsutvikling og fremtidig fokus

Etter to organisasjonsutviklingsprosesser i henholdsvis 2022 og 2024 er det fremdeles fokus på å konsolidere og utvikle den nye organiseringen i samsvar med behov. Tverrfaglig samarbeid mellom stabsområdene prioriteres for å sikre helhetlig utvikling og effektiv ressursutnyttelse. Det kan være en utfordring å balansere etterspørselen fra tjenesteområdene mot både tilgjengelige ressurser og riktig kvalitet.

Innføring av nytt ERP-system har bidratt til betydelige utfordringer på kort sikt, men på lengre sikt forventes systemet å gi effektiviseringsgevinster. Arbeidet med å konkretisere gevinster ses på for hele kommunen under ett.

Følgende fagområder vil være særlig prioriterte i kommende periode:

- Digitalisering og teknologiutvikling
- Inkluderende arbeidsliv og sykefraværsoppfølging
- Helse, miljø og sikkerhet (HMS)
- Beredskap og samfunnssikkerhet
- Informasjonssikkerhet og personvern.

2.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2027	2028	2029	2030
Innsparingstiltak administrasjon	-538	-538	-538	-538
Nedbemannning i områder for å finansiere satsing digitalisering	0	0	-2 000	-2 000
Reduksjon områderammer	-193	-193	-193	-193
Totalsum	-731	-731	-2 731	-2 731

Området har tidligere vedtatte innsparingskrav knyttet til administrasjon og reduksjon i områdets driftsrammer som til sammen utgjør 731 000 kr fra og med 2027. Innsparingskravet fordeles på HR, Politikk og administrasjon og på IT og digitalisering. Bedriftshelsetjenesten og Lønn skjermes da de anses å ha minst mulighet til innsparing. Innsparingskravet tas på ordinært driftsbudsjett.

For å finansiere satsingen på digitalisering foreslår kommunedirektøren at det legges inn 2 mill. kr i innsparingskrav fra 2029. Det legges til grunn at dette kan realiseres gjennom økt bruk av ny teknologi og kunstig intelligens (AI), slik at behovet for arbeidskraft reduseres. Det vil bli arbeidet videre med å identifisere hvor i området det er størst potensial for nedbemanning. Dette vil også bli tydeligere etter hvert som digitaliseringsarbeidet modnes, og effektene av nye digitale løsninger og arbeidsformer blir synlige.

2.4 Hovedprioriteringer

I økonomiplanarbeidet prioriterer området de mest kritiske tiltakene for beredskap, informasjonssikkerhet, digital grunnmur, KI-satsing og nødvendig oppfølging etter ERP.

Digitalisering og teknologiutvikling

Den digitale grunnmuren er en forutsetning for at kommunen kan utvikle og levere gode digitale tjenester. Dette omfatter stabil og skalerbar IT-infrastruktur, standardiserte plattformer, god integrasjonsevne og robuste løsninger for identitets- og tilgangsstyring. Samtidig er informasjonssikkerhet og personvern avgjørende for tillit. Økt bruk av nasjonale felleskomponenter og

standardisering skal bidra til gjenbruk, redusert kompleksitet og bedre samspill i det nasjonale økosystemet.

Et styrket datafundament er avgjørende for videre digitalisering og bruk av kunstig intelligens (KI). Kommunen vil derfor kartlegge og prioritere sine viktigste datasett, avklare dataeierskap og forbedre datakvalitet. Arbeidet tar utgangspunkt i tjenestene og skal gi bedre grunnlag for integrasjoner, automatisering, analyse og KI.

Kommunen skal også klargjøre for trygg og målrettet bruk av KI. Det innebærer å kartlegge aktuelle bruksområder, særlig innen dokumentasjon, saksbehandling, innbyggerdialog og kvalitetssystemer, og vurdere juridiske, sikkerhetsmessige og organisatoriske rammer. Arbeidet skal gi et tydelig beslutningsgrunnlag for prioritering, pilotering og gevinstrealisering.

På bakgrunn av dette foreslår kommunedirektøren å legge inn midler til å etablere en helhetlig digital grunnmur, samt til engangskostnader til KI og til en KI pott.

Digital grunnmur handler om å etablere grunnleggende forutsetninger for digitalisering, automatisering og trygg bruk av KI. KI engangskostnader gjelder et strategisk forprosjekt som handler om styring og retning, samt pilot for KI-transkribering fra HR og bedriftshelsetjenesten. Tiltakene er viktige for å legge til rette for fremtidig effektivisering og mer målrettet ressursbruk. For å finansiere digitaliseringssatsingen er områdets ramme redusert med 2 millioner kroner fra 2029. Det legges til grunn at innsparingen kan realiseres gjennom nedbemanning.

Inkluderende arbeidsliv og sykefraværsoppfølging

Det vurderes fortløpende nye tiltak og metoder for å styrke inkluderende arbeidsliv (IA) og nærværarbeid i kommunens tjenester, med mål om å redusere sykefraværet. Det har vært fokus på å videreutvikle innsatsen innen arbeidstrening, inkludering og kvalifisering, dette arbeidet opprettholdes.

Økte økonomiske rammer fra bystyret til fagopplæringen for lærlinger, kombinert med målrettede tilskudd fra NAV og fylkeskommunen, gir grunnlag for å øke antallet unge voksne som følger løp mot fagbrev eller kompetansebevis.

Det satses videre på arbeidstrening og prøveordninger, i dialog med tillitsvalgte, der kvalifikasjonsprinsippet ikke er til hinder for fast ansettelse. Selv om innsatsen favner bredt, vurderes den som særlig viktig for å møte fremtidens personellutfordringer innen helse- og omsorgssektoren.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

For å styrke det systematiske arbeidsmiljøarbeidet skal det gjennomføres en helhetlig arbeidsmiljøundersøkelse. Resultatene skal brukes til målrettede tiltak som fremmer trivsel, helse og forebygger belastninger. Bedriftshelsetjenesten (BHT) skal brukes mer forebyggende og som en strategisk partner, med tiltak basert på forskningsbasert og anerkjent kunnskap. Gjennom kunnskapsbaserte tilnærminger og tidlig innsats skal kommunen legge til rette for et helsefremmende og bærekraftig arbeidsmiljø.

Kommunen skal også styrke det forebyggende arbeidet knyttet til rus og avhengighet gjennom et mer systematisk AKA-arbeid. I samarbeid med BHT, tillitsvalgte og vernetjenesten skal det utvikles en helhetlig tilnærming med vekt på tidlig innsats. Ledere og ansatte skal få økt kompetanse om risikofaktorer og tidlige tegn, og relevante verktøy og rutiner skal være lett tilgjengelige. Målet er et inkluderende og trygt arbeidsmiljø med sterk vekt på forebygging.

Beredskap og samfunnssikkerhet

Kommunen intensiverer arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap for å møte økte krav til robusthet, samordning og krisehåndtering. Både forebygging og håndteringsevne prioriteres.

I perioden vektlegges særlig:

- Totalforsvar og samvirke: Opprettholde kritiske tjenester og sikre styring og koordinering i krise og krig.
- Oppdatert planverk: Videreutvikle og operasjonalisere beredskapsplaner i tråd med et skjerpet trussel- og risikobilde.
- Kriseledelse og øvelser: Styrke trening og samordning internt og med eksterne aktører for å øke beredskapsevnen.
- Digital sikkerhet: Forsterke arbeidet med informasjonssikkerhet, hendelseshåndtering og sikkerhetskultur i takt med økende digital avhengighet.
- Klimaberedskap: Tilpasse infrastruktur og tjenester til økt risiko for ekstremvær.
- Helse- og omsorgsberedskap: Sikre kontinuitet i kritiske tjenester gjennom økt samspill og beredskapsfokus.
- Beskyttelse av befolkningen: Videreføre arbeid med tilfluktsrom og planlegging av beskyttelsestiltak.

Kommunens samlede innsats skal styrke evnen til å håndtere hendelser i hele krisespekteret, med forebygging som grunnlag og samordning som forutsetning. Arbeidet baseres på nasjonale beredskapsprinsipper og utvikles gjennom samarbeid og kunnskapsdeling.

For å møte den sikkerhetspolitiske utviklingen og de økende kravene til kommunal beredskap og informasjonssikkerhet, er det behov for å styrke innsatsen på området. Både et økt trusselbilde og nye regulatoriske krav, herunder EU-forordninger og regelverk knyttet til kunstig intelligens (AI Act), stiller større krav til kommunens arbeid med styring, risikohåndtering og etterlevelse.

For å ivareta disse oppgavene foreslås det å styrke beredskapsarbeidet med én ny stilling. Som følge av den økende kompleksiteten og omfanget innen fagområdene, vurderes det også som nødvendig å organisere beredskap og informasjonssikkerhet som to separate ansvarsområder.

Informasjonssikkerhet og personvern

Kommunedirektøren ga i november organisasjonsdirektøren i oppdrag å utarbeide en anbefaling for oppfølging av personvernombudets rapporter for 2024 og 2025. Rapportene avdekker samlet sett syv avvik. Oppfølgingen er også vurdert opp mot formannskapets prioritering av styrket beredskap og digital sikkerhet.

2.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

2.5.1 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv

Kommunen har en viktig rolle som stor lærlingbedrift. Det innebærer et særlig ansvar for å tilby arbeidstrening, kvalifisering mot kompetansebevis og lærlingplasser. Det er viktig å ha god kvalitet på oppfølging av lærlinger så de ikke faller ut av utdanningsløpet. I tillegg er det etablert traineeprogram for innvandrere med høyere utdanning.

Det er åpnet opp for at kommunen kan ansette inntil 20 personer per år som etter gitte kriterier er unntatt fra kvalifikasjonsprinsippet.

Kommunen har gjort flere positive erfaringer gjennom programmet "Flere i arbeid". Nå som programmet er avsluttet tas erfaringene med videre inn i ordinær drift.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
En høyere andel unge under 30 år er i arbeid	Antall lærlingeplasser er økt	175	175	175

2.6 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2025	Budsjett 2026	Økonomiplan			
			2027	2028	2029	2030
Organisasjon og teknologi	257 909	317 375	346 182	334 157	336 342	329 881
Sum	257 909	317 375	346 182	334 157	336 342	329 881

Organisasjon sitt driftsbudsjett er fra 2026 til 2027 økt med 15,1 mill. kr, utover pris- og lønnsvekst som er på 13,7 mill. kr, til sammen 28,8 mill. kr. De største endringene i budsjettet gjelder økning i Microsoft lisenser med 5,1 mill. kr og 6,5 mill. kr til stortingsvalg i 2027. Det er i tillegg lagt inn 2,85 mill. kr til Digital grunnmur, 2 mill.kr til KI pott og 1,27 mill. kr til KI engangskostnader.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	317 375	317 375	317 375	317 375
Sum Deflator	7 934	7 934	7 934	7 934
Sum Lønns- og prisjustering	5 749	5 749	5 749	5 749
Sum Integreringstilskudd	72	-1 261	-1 261	-1 261
Tidligere vedtatte tiltak				
Arealoptimaliseringsprosjektet - delfinansiering	0	105	105	105
Digitalt kompetansestyringssystem	0	-1 208	-1 208	-1 208
Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026	-483	-483	-483	-483
Folkevalgt opplæring	-539	-539	-539	-539
IT - Bredbåndsutbygging	-953	-953	-953	-953
IT - Microsoft økning i lisenser	5 125	5 125	5 125	5 125
Lønn	-205	-205	-205	-205
Mer effektiv politisk organisering/struktur	-525	-1 051	-1 051	-1 051
Valgavvikling	6 461	0	6 461	0
Andre tiltak og tekniske justeringer	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
Sum Tidligere vedtatte tiltak	7 343	-747	5 715	-747
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-731	-731	-731	-731
Vedtatte endringer	20 367	10 945	17 406	10 945
Vedtatt ramme	337 742	328 320	334 781	328 320
Sum Innsparingstiltak	0	0	-2 000	-2 000
Nye tiltak				
Beredskap 1 årsverk	600	1 200	1 200	1 200
Digitalisering - digital grunnmur	2 850	1 000	0	0
Digitalisering - KI engangskostnader	1 270	540	0	0
Digitalisering - KI pott	2 000	2 000	2 000	2 000
Flytting av budsjettmidler fra Frivillighet til PAS	791	791	791	791
Kafédrift v/Varodd på Kongens senter	359	236	0	0
Lavere godtgjøring til politikerne - Bystyresak	-200	-700	-700	-700
Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT	250	250	0	0
Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT	250	250	0	0
Andre tiltak og tekniske justeringer	270	270	270	270
Sum Nye tiltak	8 440	5 837	3 561	3 561
Nye tiltak og realendringer	8 440	5 837	1 561	1 561
Ramme 2027-2030	346 182	334 157	336 342	329 881

Tidligere vedtatte tiltak

Arealoptimaliseringsprosjektet - delfinansiering

I prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplasser blir det kjøpt inn nye PCer i deler av 2. etg. i Rådhuskvartalet. Som følge av det forventes en besparelse på mindre innkjøp av nytt PC-utstyr på 100 000 kr i 3 år for Organisasjon.

Digitalt kompetansestyringssystem

Midler bevilget til digital kompetansestyring i 2026 og 2027.

Finansiering 25% jordmorstilling BHT fra HM og Oppvekst 2025 og 2026

Det er gjort en avtale om at Oppvekst og Helse og mestring dekker 25% hver av kostnadene til jordmorstilling i 2025 og 2026 ettersom jobben som gjøres fører til besparelser i deres områder.

Folkevalgt opplæring

Gjelder besparelse som følge av at bystyret har vedtatt at folkevalgtopplæringen i 2027 skal være i et kommunalt bygg og gjennomføres uten vesentlige merkostnader.

IT - Bredbåndsutbygging

Kommunens andel for å ferdigstille bredbåndsutbyggingen. Prosjektet ferdigstilles i 2026.

IT - Microsoft økning i lisenser

I 2026 er økningen ut fra dagens priser. I 2027 skal det inngås en ny 3-årig entrepriseavtale med Microsoft der lisensen antas å øke med ca. 5 mill. kr.

Mer effektiv politisk organisering/struktur

Bystyret ba om sak om mer effektiv politisk organisering/struktur ved en senere anledning. Rammen til Organisasjon reduseres.

Valgavvikling

Midler til valgavvikling. Midlene ligger inne hvert 2. år.

Nye tiltak

Beredskap 1 årsverk

Økning fra 1 til 2 årsverk på beredskap basert på behovet som er oppstått som følge av nye sikkerhetspolitisk situasjon og sees opp mot både KDL og formannskapetets vedtak, samt instruksjer/forventninger både fra justis og beredskapsministeren og Statsforvalteren.

Økt ramme til beredskap er en forutsetning for å splitte fagområdene Beredskap og Informasjonssikkerhet.

Digitalisering - digital grunnmur

Tiltaket skal etablere grunnleggende forutsetninger for digitalisering, automatisering og trygg bruk av KI.

Digitalisering - KI engangskostnader

Engangskostnader for å etablere et helhetlig prosjekt for trygg og målrettet bruk av KI i kommunen, inkludert kartlegging, styringsmodell og prioritering av piloter – hvor KI-basert transkribering inngår som et konkret første pilotområde.

Digitalisering - KI pott

Etablering av KI-pott for å øke iverksettingen av KI-initiativer. Midlene skal støtte felles prosjekter på tvers av tjenesteområder, inkludert piloter som kan testes og senere skaleres i kommunen.

Flytting av budsjettmidler fra Frivillighet til PAS

Gjelder overføring av ansvaret og utgifter for ungdommens bystyre, rådet for personer med funksjonsnedsettelse og eldrerådet.

Kafédrift v/Varodd på Kongens senter

Midler til drift av Kafé v/Varodd på Kongens senter

Lavere godtgjøring til politikerne - Bystyresak

Reduserte kostnader basert på vedtak i bystyresak 52/26 der det ble vedtatt nedleggelse av kommunalutvalget, samt reduksjon i antall medlemmer i bystyret og hovedutvalgene.

Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT

Helse og mestring viderefører sin andel av finansiering i 2 år, tilsvarende om lag 25 % til jordmor ved BHT, som et ledd i nærværarbeidet. Evalueres med tanke på effekt.

Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT

Oppvekst viderefører finansiering av ressurs til jordmortjenesten ved BHT i 2 år, tilsvarende om lag 25 % til jordmor ved BHT, som et ledd i nærværarbeidet.

Investeringsstabell

Beløp i 1000 kr	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
Investeringer							
Ipad til bystyret	600	300	0	0	0	300	0
IT-kapasitet og sikkerhet		11 800	3 000	3 000	6 000	23 800	0
Sum Investeringer	600	12 100	3 000	3 000	6 000	24 100	0

Ipad til bystyret

Etter kommunevalget i 2027 vil det nye bystyret ha behov for nye iPader. Investeringsbevilgningen er på 300 000 kr.

IT-kapasitet og sikkerhet

Prosjektet er en løpende bevilgning og benyttes til nødvendige tiltak for å vedlikeholde den tekniske standarden på infrastrukturen. Det omfatter blant annet vedlikehold av datanettet og serverparken, samt ulike sikkerhetstiltak. Noen av tiltakene er i tråd med planlagte behov, mens andre behov igjen kommer som en følge av akutte hendelser.

I 2027 er det planlagt større investeringer i form av utskiftninger av aksesspunkter samt brannmur.

I 2030 er det behov for utskifting og fornying av aksesspunkter. Dette innebærer et finansieringsbehov på 3 mill. kr utover vedtatt ramme, med en totalramme på 6 mill. kr. Formålet er å sikre en forsvarlig digital infrastruktur i samsvar med tjenestenes behov.

3 Økonomi og virksomhetsstyring

3.1 Kort om området

Området Økonomi og virksomhetsstyring ble etablert våren 2025. I området er det fem staber med hvert sitt områdeansvar: Strategi, analyse og styring, Økonomistyring inkludert eierskap, Anskaffelser, Regnskap og Forskning og utvikling. Økonomi og virksomhetsstyring fungerer som en sentralisert stabs- og støttetjeneste for de andre tjenesteområdene i kommunen. Totalt er det 80 ansatte fordelt på 73 årsverk. Budsjettet for kontrollutvalget, Region Kristiansand, Europakontoret og tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS er også en del av områdets budsjetttramme.

Strategi, analyse og styring har det overordnede ansvaret for virksomhetsstyring, internkontroll og kvalitetsarbeid i Kristiansand kommune. I tillegg ligger det overordnede ansvaret for kommuneplanens samfunnsdel, plan- og styringssystemet, topplederstøtte, prosessleder kompetanse, samt analyse og statistikk og koordinering av kommunens internasjonale arbeid til området.

Økonomistyring er en sentralisert tjeneste som har hovedansvaret for utarbeidelse av kommunens økonomiplan, tertialrapportering og overordnet økonomistyring for områdene. Anskaffelser er en sentralisert tjeneste og har ansvar for å gjennomføre anskaffelsesprosesser for kommunens innkjøp som overstiger 500 000 kr i tråd med lov og forskrift.

Regnskap er ansvarlig for både den løpende regnskapsføringen og gjennomføringen av årsoppgjøret for ca. 35 særregnskaper, i tillegg til å håndtere bykasseregnskapet. Finansforvaltningen ivaretas også av her, samt ansvaret for administrasjonen av kommunens økonomisystem.

Forskning og utvikling bidrar blant annet til innovasjon i kommunens tjenester sammen med områdene og eksterne samarbeidspartnere, i tillegg til å være pådriver for forskning og innovasjonsarbeid fra idéfase til implementering og gevinstrealisering. Det er bindeleddet mellom kommunens tjenester og akademia, og har i tillegg ansvar for Kommunenes samarbeidsarena for forskning for region Agder.

Området er dedikert til å være en pådriver for effektivisering og kontinuerlig forbedring av økonomistyringen, samt understøtte annet utviklingsarbeid.

3.2 Hovedutfordringer

I starten av økonomiplanperioden vil drift og videreutvikling av det nylig innførte ERP-systemet kreve betydelig innsats i form av tid og kompetanse. Dette omfatter blant annet oppfølging, nødvendige tilpasninger og videreutvikling av interne rutiner i tråd med systemets funksjonalitet.

ERP-systemet ble innført i 2026, og implementeringen medførte et omfattende arbeid for organisasjonen. Som forventet i en innførings- og oppstartsfasen oppstod det utfordringer knyttet til systemtilpasning, opplæring og etablering av nye arbeidsprosesser. Erfaringene fra 2026 tilsier at det fortsatt vil være behov for oppfølging og justeringer for å sikre effektiv drift, noe som også vil påvirke ressursdisponering og behov i perioden.

Fokus på å sikre gyldig avtaledekning for kommunens innkjøpsbehov opprettholdes. Anskaffelser står i en presset situasjon knyttet til kapasitet og arbeider med å vri ressurser over mot avtaleoppfølging. Tilknytning til OFA vil bidra her, men selskapets produksjon har i en periode vært påvirket av lavere bemanning. Fortsatt fokus på opplæring og lojalitet til bruk av eksisterende avtaler vil være av betydning for å få økt etterlevelse av anskaffelsesregelverket i kommunen.

Området står videre overfor ressursutfordringer knyttet til bemanningsendringer, nye oppgaver og innsparingskrav. Viktig nøkkelkompetanse har falt bort som følge av pensjonering, og flere funksjoner er sårbare ved fravær.

For å bidra til omstilling og sikre bærekraftig økonomi er det behov for økt digitalisering. Selv om det faglige ansvaret ligger i Organisasjon og teknologi, har alle områder en rolle i å styrke kommunens digitale modenhet. For Økonomi og virksomhetsstyring innebærer dette særlig ansvar for helhetlig prioritering, porteføljestyling, gevinstrealisering og utvikling av styringsinformasjon.

3.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2027	2028	2029	2030
Anskaffelser	-441	-441	-441	-441
Forskning og utvikling	-320	-320	-320	-320
Økonomistyring	0	0	0	0
Totalsum	-761	-761	-761	-761

Innsparingskravene for økonomiplan 2027–2030 må ses i sammenheng med tidligere vedtatte økonomiplaner, som fortsatt får virkning i perioden, samt rammereduksjonen knyttet til sentralisering av AFP-ordningen i kommunen. Området har derfor gjennomført flere tiltak enn det som fremkommer i innsparingstabellen. Det er i tillegg viktig å få frem at området i 2025 og 2026 samlet sett har redusert bemanningen tilsvarende 5 årsverk – ett årsverk på hver av stabsenhetene.

3.4 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene tar utgangspunkt i utfordringsbildet i området. Erfaringene fra innføringen av ERP-systemet i 2026 legger føringer for arbeidet med systemet i økonomiplanperioden. I tiden fremover vil innsatsen rettes mot å videreutvikle og konsolidere løsningene som er tatt i bruk, med særlig vekt på å forbedre arbeidsprosesser og sikre en helhetlig utnyttelse av systemet. Målet er å realisere gevinstene av implementeringen over tid, noe som danner et viktig grunnlag for både effektiv drift og målrettet utviklingsarbeid i perioden.

Parallelt med dette vil det være viktig å styrke arbeidet med kommunens anskaffelser og avtaleoppfølging. For området vil prioriteringene knytte seg til å styrke avtaledekningen, øke etterlevelsen og gradvis dreie ressursbruken mot mer systematisk avtaleoppfølging. Samarbeidet med OFA vil være et viktig bidrag i dette arbeidet, samt må dette ses i sammenheng med kapasitetssituasjonen og behovet for å utnytte eksisterende avtaler bedre.

For å møte kommunens økonomiske utfordringer og omstillingsbehov vil det også være nødvendig med en langsiktig og helhetlig tilnærming til styring og prioritering. Økonomi og virksomhetsstyring vil ha en sentral rolle i å understøtte dette gjennom porteføljestyling, gevinstrealisering og utvikling av styringsinformasjon, i tett samspill med stabsområdet Organisasjon og teknologi.

Dette arbeidet henger tett sammen med behovet for kontinuerlig forbedring og økt gevinstrealisering på tvers av kommunen. Området vil derfor, sammen med andre ressurser fra sentrale stabsområder, vektlegge å bistå driftsområdene med forbedringsarbeid og styrket innsats innen gevinstarbeid i prosjekter og utviklingsarbeid i ordinær drift. I 2027 vil det bli tildelt midler til nasjonale forsknings- og innovasjonssentre som skal bidra til å styrke bærekraften i kommunale helse-, omsorgs- og velferdstjenester. Gjennom rollen som regional koordinator og klyngeleder i Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF) vil posisjonering av Agder-kommunene gjennom forprosjekter bli vektlagt.

Samtidig vil gevinstrealisering stå sentralt i flere større utviklingsløp. Området vil bidra i gevinstarbeid knyttet til innføring av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) i kommunen og i andre Agder-kommuner, samt bistå KS nasjonalt i arbeidet med å styrke kommunenes gevinstrealisering. I videreføringen av Flere i arbeid bistår Økonomi og virksomhetsstyring med ny styringsstruktur, kontakt med forskningsmiljøer, strategisk kommunikasjon og innarbeidelse av relevante nøkkeltall i den ordinære virksomhetsstyringen.

3.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

3.5.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål: Kristiansand kommune bruker innkjøp og anskaffelser strategisk for å redusere miljøbelastningen, samt direkte og indirekte klimagassutslipp.

Kommunen skal bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå klimamålene. Det skal vurderes hvorvidt alternative løsninger for behovsdekning kan være mindre miljøbelastende gjennom hele livsløpet. I Kristiansand kommune skal det derfor stilles krav til systemer for miljøledelse hos leverandører.

3.6 Planoppgaver

Endringer av planoppgaver 2027-2030 gjøres i tråd med bystyrets vedtak om «planvask». Følgende planer skal utarbeides og følges opp av økonomiområdet i perioden 2027-2030:

Eierskapsmeldingen

Etter kommuneloven § 26-1 skal kommunen minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Ny eierskapsmelding ble vedtatt i 2026, og det legges opp til at det utarbeides ny eierskapsmelding ved ny valgperiode.

Universitetsbystrategien ble vedtatt i 2019 og varer til 2030. Den er grunnlaget for nødvendig samordning med UiA på et viktig fag- og politikkområde. Strategien følges opp gjennom en fast møttestruktur etablert mellom UiA og Kristiansand kommune, på både politisk og administrativt ledelsesnivå. Universitetsbystrategien foreslås forlenget i nåværende form, da den er retningsgivende for samarbeidet. Den vil bli revidert med oppstart i 2028, og vil da gjøres om til Temaplan for universitetsbyen i tråd med nytt plansystem.

3.7 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Økonomi og virksomhetsstyring	95 005	108 509	111 711	112 212	112 198	112 198
KBR	105 432	118 516	127 113	131 588	137 040	143 740
Kontrollutvalget og revisjon	11 646	12 337	12 800	12 800	12 300	12 300
Sum	212 083	239 362	251 624	256 600	261 538	268 238

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 3,8 mill. kr. Området er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst med 8,06 mill. kr. Endringene er i hovedsak knyttet til økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) på 5,7 mill. kr. Rammereduksjon skyldes innsparingstiltak, samt reduserte kostnader knyttet til innføring av nytt ERP system på 2,1 mill. kr.

Budsjettet til Økonomi og virksomhetsstyring inneholder tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning (KBR) med 127 mill. kr og tilskudd til kontrollutvalget og revisjon med 12,8 mill. kr i 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	239 362	239 362	239 362	239 362
Sum Deflator	5 984	5 984	5 984	5 984
Sum Lønns- og prisjustering	2 078	2 078	2 078	2 078
Tidligere vedtatte tiltak				
Innføring av nytt ERP system	-2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon	-512	-512	-512	-512
Rammejustering redusert disposisjonsfond	-2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Rammejustering redusert disposisjonsfond	2 050	2 050	2 050	2 050
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)	4 202	4 202	4 202	4 202
Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)	-191	1 435	-314	-314
Økte driftskostnader ERP	-512	-512	-512	-512
Sum Tidligere vedtatte tiltak	834	2 460	711	711
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-761	-761	-761	-761
Vedtatte endringer	8 136	9 761	8 013	8 013
Vedtatt ramme	247 498	249 124	247 375	247 375
Nye tiltak				
Agder kommunerevisjon IKS - Økt tilskudd	439	439	439	439
Anskaffelse av nytt KGV/KAV - system	400	900	900	900
KBR IKS - Økt tilskudd	1 650	4 500	11 700	18 400
Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon - utsatt effekt	513	513	0	0
Overføring lønnsmidler Innkjøpsrådgiver til Anskaffelser	1 076	1 076	1 076	1 076
Studentrådet fra Kultur og innbyggerdialog	80	80	80	80
Andre tiltak og tekniske justeringer	-32	-32	-32	-32
Sum Nye tiltak	4 126	7 476	14 163	20 863
Nye tiltak og realendringer	4 126	7 476	14 163	20 863
Ramme 2027-2030	251 624	256 600	261 538	268 238

Tidligere vedtatte tiltak

Innføring av nytt ERP system

Kostnader knyttet til innføring av nytt ERP-system er finansiert av bykassa i prosjektperioden, før midlene leveres tilbake i sin fullhet fra 2027. Midlene er i hovedsak knyttet til frikjøp av ansatte.

Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon

Kommunedirektøren vil vurdere en mer effektiv og kostnadsbesparende sekretariatsfunksjon for kontrollutvalget og har lagt inn en besparelse på 500 000 kr fra 2027.

Rammejustering redusert disposisjonsfond

I 2025 og 2026 ble områdets budsjett styrket med 2 mill. kr hvert av årene med midler for å finansiere 2 årsverk som tidligere er finansiert av områdets disposisjonsfond. Fondet ble tilsvarende redusert.

Rammejustering redusert disposisjonsfond

Henger sammen med tidligere vedtatt tiltak. Midlene ble levert tilbake i 1. tertialrapport 2025, og fordeles likt i økonomiplanperioden.

Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)

Det ble gjennomført en beredskapsanalyse for KBR IKS. Kravet til bemanning øker blant annet når tettstedet Kristiansand passerer 100 000 innbyggere rundt år 2030. Det planlegges rehabilitering av Kristiansand Brannstasjon samt planlegging av permanent øvingsanlegg i 2028/29 og ny kasernert stasjon på vestsiden i kommunen i 2030. Dette gir kapitalkostnader som må dekkes av eierkommunene dersom tiltakene skal gjennomføres.

For 2025 ble det vedtatt et tilskudd tilsvarende pris- og lønnsjustert tilskudd for 2024, samt en økning på 391 000 kr til 110 sentralen. Det er 1 mill. kr lavere tilskudd enn forslaget fra administrasjonen i KBR IKS. Det legges til grunn at KBR IKS bruker disposisjonsfondet i 2025. For årene 2026-2028 er vedtatt økonomiplan lavere enn forslaget fra KBR IKS (1,5 mill. kr i 2026, 2 mill. kr i 2027 og 2,8 mill. kr lavere i 2028).

Økt tilskudd til Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR)

Økt tilskudd til KBR knytter seg til bemanningsøkning og kostnader for Nasjonalt kommunesamarbeid for 110-sentralene IKS som overstiger deflatorjusteringen.

Økte driftskostnader ERP

Lisenskostnader og andre driftskostnader knyttet til nytt ERP-system øker fra dagens økonomiske ramme.

Nye tiltak

Agder kommunerevisjon IKS - Økt tilskudd

Økt tilskudd til Agder kommunerevisjon knytter seg til kostnader som overstiger deflatorjusteringen.

Anskaffelse av nytt KGV/KAV - system

Det vil illa. perioden være aktuelt/behov for å anskaffe nytt KGV/KAV-verktøy (konkurransejennomførings- /kontraktsadministrasjonsverktøy) for anskaffelser. Dette er et system som brukes for å tilfredsstille krav i anskaffelseslov og -forskrift blant annet knyttet til at all kommunikasjon i konkurranser skal være skriftlig, og som sørger for sikker innlevering av tilbud og sporbarhet. Eksisterende system er på gammel plattform og er i gang med å fases ut fra leverandørens side (tilbys ikke i markedet lenger). Avtalen har også vart såpass lenge at den nå må konkurranseutsettes på nytt igjen i løpet av nærmeste framtid

KBR IKS - Økt tilskudd

Økt tilskudd til KBR knytter seg til ekstraordinær lønnsøkning, samt økning til leiekostnader. Kristiansand kommune skal rehabilitere og utvide brannstasjonen til Kristiansandregion brann og redning IKS. Når ny brannstasjon er ferdig øker husleien. Det er forutsatt en byggeperiode på halvannet år, og at ny husleie gjelder for et halvt år i 2029 og med helårseffekt fra 2030.

Kontrollutvalget: Besparelse oppsigelse sekretariatsfunksjon - utsatt effekt

Henger sammen med tidligere vedtatt tiltak fra økonomiplan 2026 - 2029. Bystyret har bedt Kontrollutvalget å vurdere sekretariatsfunksjonen basert på at Kristiansand kommune har høye kostnader til VETAKS sammenlignet med andre kommuner. Det var opprinnelig lagt inn en besparelse på kr 500 000 kr fra 2027, kommunedirektøren foreslår nå at dette skal være fra 2029.

Overføring lønnsmidler Innkjøpsrådgiver til Anskaffelser

Eiendom overfører lønnsmidler for en rådgiverstilling til Anskaffelser. Tidligere var en rådgiverstilling dedikert til å jobbe med anskaffelser for Eiendom. På grunn av endret organisering er det mer hensiktsmessig med en overføring av budsjettmidler på 1,05 mill. kr fra By- og stedsutvikling, eiendom framfor intern fakturering.

Studentrådet fra Kultur og innbyggerdialog

Økonomi og virksomhetsstyring v/Strategi, analyse og styring har overtatt ansvar for oppfølging av studentrådet fra Kultur og innbyggerdialog etter at studentutvalget ble lagt ned som politisk utvalg. Dette ses i sammenheng med oppfølging etter Studenttrivsels prosjektet og koordinering av universitetsarbeidet.

4 Oppvekst

4.1 Kort om området

Oppvekst har ansvaret for et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge som skal sikre trygge oppvekstsvilkår og gode læringsarenaer for barn og ungdom. Opplevelsen av å være inkludert i fellesskapet er grunnleggende for at barn og unge skal oppleve trygghet, mestring, mening og glede, og for all læring og utvikling. Inkludering må også forstås og ses i et videre og mer langsiktig perspektiv, der formålet er at alle barn og unge i fremtiden skal kunne delta og påvirke i arbeids- og samfunnsliv, og få et godt og meningsfullt liv.

Disse hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel er særlig sentrale for området:

- I Kristiansand oppnår vi mer med mindre ressursbruk
- I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet.
- I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.
- Kristiansand er en helsefremmende by med reduserte levekårsforskjeller.
- Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse.

Området består av disse kommunalsjefområdene:

- Direktørområde med stab.
- Barnehage (Barnehageeier for kommunale barnehager og barnehagemyndighet for kommunale og private barnehager).
- Skole og SFO.
- Barne- og familietjenester (helsetjenester for barn og unge, barnevern, pedagogisk-psykologisk tjeneste og enhet for oppvekstmiljø).

Området har et netto driftsbudsjett på ca. 3,9 mrd. kr og totalt 2 750 faste årsverk (i 2025), fordelt på 3 460 fast ansatte (i 2025).

4.2 Hovedutfordringer

De fleste barn og unge i Kristiansand har en god oppvekst. Ungdata-undersøkelsen fra 2025 viser at et stort flertall av elevene har det bra, og resultatene fra Elevundersøkelsen viser høy trivsel på alle trinn sammenlignet med landsgjennomsnittet. Elevene rapporterer om gode relasjoner til foreldre, venner og lærere, og mange opplever et trygt og inkluderende skolemiljø. Foreldreundersøkelsen viser også høy tilfredshet med barnehagetilbudet. Dette gir et solid utgangspunkt for læring, utvikling og deltakelse.

Samtidig er utfordringsbildet sammensatt, og det er betydelige forskjeller i barns og unges oppvekstsvilkår. Flere barn og unge strever med psykiske helseutfordringer, og noen lever med omsorgssvikt, vold og overgrep. Ungdomsvold og kriminalitet er en alvorlig samfunnsutfordring, selv om de aller fleste ungdommer ikke begår lovbrudd. Dette krever målrettede tiltak og tett, forpliktende samarbeid mellom kommunale tjenester, politi, frivillige aktører og familier.

Oppvekstreformen har medført at kommunen har overtatt flere oppgaver som tidligere lå hos staten. Dette stiller økte krav til omstilling, kapasitet og kompetanse for å lykkes med tidlig innsats og helhetlige tjenester. Det er behov for styrket tverrfaglig samarbeid, både innen oppvekstområdet og i samspill med andre kommunalområder og frivillig sektor. Barn og unges medvirkning, samt aktiv foreldreinvolvering, er avgjørende for kvalitet i tjenestene.

Mange barn og unge i Kristiansand vokser opp i lavinntektsfamilier. Sosioøkonomisk bakgrunn har stor betydning for psykososial helse, læringsutbytte og gjennomføring i utdanningsløpet. Barn med

innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant dem som møter sammensatte utfordringer. Utdanningssystemet lykkes i for liten grad med å kompensere for disse forskjellene, og for mange elever går ut av grunnskolen uten tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter. Dette øker risikoen for utenforskap senere i livet.

Elevundersøkelsen viser, i likhet med nasjonale tall, at andelen elever som rapporterer mobbing har gått noe ned, men nivået er fortsatt for høyt. Samtidig oppgir mange av elevene som rapporterer mobbing at de likevel trives på skolen. Dette viser kompleksiteten i elevenes skolehverdag og understreker behovet for en helhetlig, systematisk og kunnskapsbasert tilnærming til skolemiljøarbeidet. Mobbing har alvorlige konsekvenser for de berørte og krever omfattende oppfølging. Lovverket stiller strenge krav til dokumentasjon og tiltak, noe som er ressurskrevende. Flere ansatte opplever vold og trakassering i arbeidshverdagen, men antall avvik har gått ned det siste året. Dette kan indikere at kompetanseheving og tiltak for å ivareta ansatte har hatt ønsket effekt.

Omfanget av spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt opplæring har gått noe ned de siste to årene, men nivået er fortsatt høyt. Dette utfordrer ressursbruken, da økt bruk av individrettede tiltak kan gå på bekostning av det ordinære tilbudet og grunnbemanningen, og bidra til en negativ utviklingsspiral.

Samfunnsutviklingen preges av økt individualisering, noe som også gjenspeiles i forventninger til tjenestene. Etterspørselen etter individtilpassede løsninger øker, og dette utfordrer balansen mellom individuelle rettigheter og fellesskapets behov innenfor begrensede økonomiske rammer.

Elevenes motivasjon for læring synker gjennom skoleløpet, særlig på mellomtrinnet. Læreplanfornyelsen og stortingsmeldingen *Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* (Meld. St. 34, 2023–2024) gir tydelige føringer om å utvikle en mer praktisk, relevant og variert skolehverdag. Dette er sentralt for å styrke elevenes engasjement og forebygge frafall og utenforskap.

Digitale medier er en integrert del av barn og unges liv. Økt skjermbruk kan ha negative konsekvenser for helse, konsentrasjon og sosial samhandling, samtidig som digitale verktøy og kunstig intelligens gir nye muligheter for læring og tilpasning. Dette stiller krav til at ansatte har oppdatert digital og pedagogisk kompetanse for å utnytte mulighetene og håndtere utfordringene på en ansvarlig måte.

Bekymringsfullt skolefravær øker. Årsakene er ofte sammensatte, og elever med nevroutviklingsforstyrrelser og komplekse behov er overrepresentert. Kommunen har igangsatt kompetanseheving gjennom nasjonale tiltak, men utfordringen krever fortsatt målrettet innsats, tidlig identifisering og tett samarbeid med foresatte og andre tjenester.

Samfunnsutviklingen preges av økt kompleksitet og rask endringstakt. Krig, internasjonale konflikter og utfordringer mot demokratiske verdier påvirker også barn og unge i Kristiansand. Dette understreker behovet for å styrke arbeidet med demokrati, medborgerskap og kritisk tenkning, og gi barn og unge forutsetninger for å delta aktivt i samfunnet.

Press på økonomien

Området hadde et negativt resultat i 2025 på 14,7 mill. kr, men særlig innen skoleområdet og institusjons- og akutt plasseringer i barnevernet var de underliggende driftsutfordringene større enn resultatet isolert sett gir uttrykk for. Arbeidet med driftstilpasninger fortsetter, men det er fortsatt utfordringer knyttet til å levere tjenester innenfor budsjettammene.

Flere skoler befinner seg i en krevende økonomisk situasjon og det er flere forhold som gjør at økonomien til ordinær skoledrift strammes inn:

- Økt omfang av lovpålagte tiltak knyttet til enkeltelever med behov for særskilt oppfølging og tilrettelegging. Innskjerpingen av Opplæringslovens § 12 har medført flere inngripende tiltak som krever økt bemanning.
- Økning i antall elever med medisinske behov og elever innenfor autismespekteret. Kompetanseavdelingene er fulle, og flere elever som tidligere ville fått sitt tilbud der, må nå få tilrettelegging på nærskolen.
- Skoleområdet står overfor en betydelig nedgang i elevtallet i grunnskolen de kommende årene. Dette medfører reduserte økonomiske rammer, som igjen krever justeringer i bemanningen ved skolene for å oppnå økonomisk balanse. Høsten 2026 er det ca 160 elever færre enn foregående skoleår. Det innebærer rammereduksjon på ca. 14 mill. kr på årsbasis. I perioden 2021-2026 er det forøvrig blitt 450 færre elever i grunnskolen.
- Lønnsglidning som følge av at mange lærere tar videreutdanning årlig, og at alle grunnskolelærere uteksamineres nå med mastergrad (lektor) og starter på en langt høyere lønn enn tidligere. Det er lagt inn en økning i rammen på 4 mill. kr fra 2027 (økende til 12 mill. kr i 2029), men det er likevel en underkompensering.
- En kostbar skolestruktur, hvor mange enheter gir økte utgifter til administrasjon og ledelse, samtidig som små skoler og eldre bygningsmasse begrenser muligheten for effektiv gruppestørrelse og ressursutnyttelse. I tillegg kommer også kostnadene ved å drifte en større bygningsmasse enn nødvendig.

Nedleggelsen av Rosseland skole og omprioritering av frigjorte midler bidrar til å dempe de økonomiske konsekvensene av elevtallsnedgangen. Dette reduserer i noen grad behovet for inngripende innsparingstiltak i den øvrige skolestrukturen.

Veksten i antall institusjons- og akutt plasseringer som en har sett de siste årene, kan se ut til å ha flatet noe ut i 2026. Det er likevel flere barn på institusjon enn man har budsjett til. I 2026 hadde Barnevernet ramme til å budsjettere med ca. 19 barn plassert i institusjon, mens det per august er 25 barn som er plassert på institusjon etter barnevernloven. Det er vedvarende utfordringer med å rekruttere fosterhjem, og tilgangen på spesialiserte fosterhjem er begrenset. Dette representerer en betydelig økonomisk utfordring som forventes å vedvare i 2027, og det vil være nødvendig med virkningsfulle innsatser tidligere og omprioriteringer i økonomiplanperioden for å håndtere dette.

Barnevernet forventer et merforbruk på om lag 10 mill. kr i 2026. Avviket er i hovedsak knyttet til institusjonsplasseringer, helsesaker, oppdragstakere og juridisk bistand. 25 institusjonsplasseringer i 2026 er noe lavere enn året før, men nivået vurderes som usikkert og kan variere gjennom året. Merforbruket dempes noe av innsparing på lønn som følge av vakanser og sykefravær.

Det arbeides målrettet med å redusere omfanget av institusjonsplasseringer i barnevernet, og det forventes en nedgang i antall plasseringer i planperioden. Samtidig viser erfaringene at kostnadsnivået fortsatt er høyt, og at utviklingen er beheftet med usikkerhet. Det ble fra 2026 lagt inn en styrking av rammen til barnevernet. Denne styrkingen har imidlertid ikke vært tilstrekkelig til å dekke de reelle kostnadene knyttet til tjenesten. Situasjonen medfører et vedvarende økonomisk press på barnevernet og barne- og familietjenestene, og det vil være behov for fortsatt omstilling og prioritering for å oppnå økonomisk balanse i perioden.

Barnevernet har også utgifter knyttet til barn med rettigheter etter flere lovverk. Kostnadene for disse plassene er estimert til 9,5 mill. kr i 2026, som er 2,5 mill. kr over budsjett. Flere av barna mottar tjenester med 1-til-1- eller 2-til-1-bemanning, noe som gjør tjenestene svært ressurskrevende. Det vil bli foretatt en vurdering av disse vedtakene for å avklare om enkelte burde vært hjemlet i helse- og omsorgslovgivningen, og dermed kvalifisert for refusjon gjennom ordningen for ressurskrevende tjenester.

I forbindelse med innføring av masterkrav i barnevernet, har det vært betydelig lønnsglidning som ikke kompenseres gjennom ordinær lønnskompensasjon. Dette kravet er nå bortfalt, men merkostnadene fram til 2026 på ca. 5,5 mill.kr har måttet håndteres innenfor barnevernets rammer.

Endringene i finansiering av pensjon i private barnehager gir med stor sannsynlighet vesentlig høyere utgifter enn den statlige kompensasjonen. Merkostnaden utover den statlige kompensasjonen kan ligge opptil 17 mill. kr.

Tilskuddsordninger

Endringer i statlige tilskuddsordninger innen forebyggende arbeid gir økt økonomisk usikkerhet i planperioden. Fra 2026 legges det opp til mer programbasert finansiering, med begrenset lokalt handlingsrom og redusert forutsigbarhet, blant annet knyttet til styrkningsmidler til skolehelsetjenesten. En betydelig andel av dagens aktivitet, mer enn 50 mill.kr, er finansiert gjennom tilskudd som er midlertidige eller uforutsigbare. Flere tilskudd som ikke omfattes av den nye programfinansieringen er i dag kun finansiert fram til 2027 eller 2028, herunder blant annet beredskapsteam og «Sammen på vei».

Dersom disse tilskuddene ikke videreføres, vil det medføre behov for omfattende omstilling. Dette kan innebære reduksjon i bemanning og nedskalering av tiltak, og vil kunne svekke innsatsen på sentrale forebyggingsområder.

Integreringstilskudd

Etter en periode med historisk høy ankomst av flyktninger og asylsøkere, er det nå en betydelig reduksjon i ankomstene. Oppvekst har ansvar for opplærings- og tjenestetilbud til barn, unge og familier med flyktningbakgrunn. Selv om bosettingen reduseres, vil tidligere bosettingskull fortsatt ha behov for tjenester innen barnehage, grunnskole og skolehelsetjeneste i flere år fremover. Tjenestebehovet påvirkes særlig av språkopplæring, mottaks- og innføringstilbud samt barn og unge med sammensatte behov. Familiегjenforente barn med omfattende hjelpebehov kan medføre betydelige kostnader uten tilsvarende statlig finansiering.

I planperioden foreslås en gradvis tilpasning av tjenestenivået, samtidig som målrettede tiltak for inkludering, språk og kvalifisering opprettholdes. For Kongsgård skolesenter vil reduserte bosettingstall og bortfall av tilskudd gi en betydelig inntektsnedgang. Det vil være krevende å tilpasse kostnadsnivået i samme tempo som inntektene faller, uten at dette får konsekvenser for kapasitet og tjenestetilbud.

Det er fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til framtidige statlige rammevilkår, herunder endringer i regelverk, ny integreringsstrategi og videre håndtering av personer med kollektiv beskyttelse. Dette kan påvirke tjenestebehov, finansiering og behov for omstilling i planperioden.

4.3 Endrede forutsetninger

Store deler av oppvekstfeltet er regulert i nasjonale styringsdokumenter, lovverk og forskrifter. Nylig er det vedtatt, eller forventes vedtatt, endringer som vil legge føringer for flere tjenester i oppvekst i perioden:

- **Ny opplæringslov/endringer i opplæringsloven:** Ny opplæringslov ble innført med virkning fra august 2024. Endringene er i hovedsak implementert, men endringene som gjelder retten til individuelt tilrettelagt opplæring og personlig assistanse må fortsatt ha fokus med hensyn til å ivareta intensjonene med endringen.
- **Stortingsmelding 34, *En mer praktisk skole, bedre læring, motivasjon og trivsel på 5-10 trinn.*** Meldingen vil ha stort fokus med hensyn til at skolen blir mer praktisk og relevant.

- **NOU 2026: 10 - Fellesskolen - Bærebjelken i framtidens samfunn** vurderer hvordan fellesskolen kan gi likeverdig opplæring til alle elever og ha et inkluderende, trygt og godt skolemiljø. Foreslår tiltak som gjelder:
 - skolens innhold og hva elevene skal lære
 - lærerprofesjonen og profesjonell skoleledelse
 - skolen som samfunnsinstitusjon
- **Nytt nasjonalt kvalitetsvurderingssystem i skole:** Utvalget for kvalitetsvurdering i skolen leverte NOU 2023:27 i november 2023. NOUen anbefalte flere endringer som gjelder kvalitetsvurdering og som kan få stor betydning for skolens arbeid, herunder eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Høring ble gjennomført våren 2024, innstilling kan ventes i 2026/27 og endringer iverksettes fra 2028.
- **Kvalitetsvurdering i barnehage.** Kristiansand kommune skal delta i pilot i udirs arbeid med å utvikle system for å støtte lokalt arbeid med kvalitetsutvikling i barnehagene.
- **Lov- og forskriftsendring om finansiering av private barnehager.** Endringene iverksettes fra august 2026 og får betydning for de private barnehagenes økonomiske vilkår og kommunens saksbehandling og oppfølging framover. Et særlig tema i lovendringene gjelder pensjon. Endringene som er vedtatt her vurderes å gi vesentlige merutgifter for kommunen.
- **Ny nasjonal veileder for barn og unges psykiske helse:** Kommuner er pålagt å klargjøre hvilket psykisk helsetilbud vi har til barn og unge - utover helsestasjon og skolehelsetjenesten. Omstillingsarbeidet i Barn og familie har som siktemål å klargjøre og styrke tilbudet framover.
- **Tilskuddsordningene for kollektiv kompetanseheving** (rekomp, decomp, kompetanseløftet), **veiledningsordning for nyutdannede** og **ordninger for videreutdanning** i barnehage, skole og PPT ble slått sammen fra 2026. Endringen forventes å øke kommunens handlingsrom framover for å prioritere egnede kompetansetiltak. Rammene til ordningene er imidlertid blitt redusert.
- **Endringer i opplæringsloven:**
 - Adgang til fysisk inngripen ved fysiske og verbale krenkelser.
 - Innskjerpinger når det gjelder skjermbruk på 1.-4. trinn og 15 års aldersgrense for bruk av sosiale medier.
 - Forslag om å midlertidig kunne flytte en elev.
- **Endrede arbeidsvilkår for kommunens fysioterapeuter** - som følge av sentral avtale får fysioterapeuter et lønnstillegg utover normal lønnsvekst mot at de skal jobbe noe mer. Merkostnadene må håndteres innenfor rammen til helsetjenestene i oppvekst og helse og mestrings.
- **Barnevernsreformen** - Den store omstillingen i Barn- og familietjenester er et svar på barnevernsreformen. Med omstillingen er målet å komme tidligere inn i problemutviklingen og med mer treffsikre tiltak.
- Endringer i **statlige tilskuddsordninger** innen forebyggende arbeid representerer en betydelig usikkerhet i planperioden. Kommunen mottar i dag omfattende midler gjennom flere nasjonale tilskuddsordninger, som i stor grad finansierer innsats og stillinger på området. Fra 2026 og framover legges det opp til at flere av disse ordningene slås sammen til mer programbasert finansiering. Omleggingen er fra statlig hold begrunnet med økt fleksibilitet og behov for bedre samordning. Samtidig vurderes det lokale handlingsrommet som begrenset, blant annet som følge av føringer og krav knyttet til ordningene, jf. hovedutfordringer.

4.4 Innsparinger

Oppvekst har ingen vedtatte innsparingskrav i perioden.

Andre innsparingstiltak knyttet til omprioriteringer i området

Tall i 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Innsparinger og omprioriteringer til Skole				
Nedleggelse av Rosseland skole	-2 450	-2 450	-2 450	-2 450
Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit	-460	-1 050	-1 050	-1 050
Mottaksskolen endret driftsform		0	0	0
Videreutdanning - redusert kommunal egenandel	-500	-1000	-1000	-1000
Omprioritering fra skolerammen til Flere i arbeid - ungdomsveiledere	-1 500			
Sum Skole	-4 910	-4 500	-4 500	-4 500
Totale innsparinger/omprioriteringer	-4 910	-4 500	-4 500	-4 500

Kommentarer til tiltakene:

Nedleggelse av Rosseland skole

Midlene frigjøres som følge av bortfall av ledelse, administrasjon og særskilte kompensasjoner skolen har fått som følge av at den har få elever på trinnene. I tillegg vil merforbruk som skolen har hatt i alle år etter kommunesammenslåingen bortfalle.

Ny skolestruktur U-trinn Hånes/Tveit

Når den nye ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig, til skolestart 2027, slås ungdomstrinnet på Tveit og Hånes sammen. Sammenslåingen vil gi en innsparingseffekt som følge av at 1-10 skolen på Ve har en høyere finansiering enn når den blir 1-7 skole.

Etter og videreutdanning - naturlig nedtrapping og omlegging av ordningen

Selv om rammen som følge av omlegging av ordningen reduseres fra statens side reduseres noe, forventes den kommunale egenandelen i forbindelse med statens videreutdanningsopplegg (jf. kompetansekravene) forventes å kunne nedtrappes noe. Dette som følge av at antall som oppfyller kompetansekravene øker. Rammen for den kommunale egenandelen blir imidlertid vurdert og justert årlig i forhold til behovet.

Mottaksskolen

Mottaksskolen har i tidligere økonomiplanen blitt vedtatt nedlagt, men nedleggelsen har vært skjøvet på ved flere rullinger. De siste årene har Kristiansand hatt en rekordhøy bosetning, som nå avtar. Nivået er likevel fortsatt høyt. Derfor har det ikke vært rom for å gjøre endringer i forhold til tilbudet for nyankomne. Det er i gang et prosjekt som skal bedre kvaliteten på opplæringen av barn med flerspråklig bakgrunn. Innretting og organisering av innføringstilbud i fremtiden vil være del av arbeidet. Aktuelle alternativ til dagens modell kan være et desentralisert tilbud eller en modell der de minste elevene går direkte til nærskolen og med sentralisert innføringstilbud der elevene også har tilhørighet på sin nærskole. Det vil komme egen sak om organisering av innføringstilbudet som del av en større sak om styrking av språkopplæringen for elever med flerspråklig bakgrunn. Det vurderes imidlertid ikke å være grunnlag for å ta ut besparelsen på 1,5 mill. kr som tidligere har ligget inne. Eventuelle midler som kan

frigjøres i ledelse/administrasjon bør omdisponeres til å styrke veiledning og kompetansetiltak for lærere i nærskolene.

Omprioritering Flere i arbeid - ungdomsveiledere

I forbindelse med Flere i arbeid programmet er det utprøvd et tiltak med ungdomsveiledere. Tiltaket er finansiert med midler fra programmet ut 2026. På grunn av at tiltaket skal evalueres i 2027, omprioriteres midler fra rammen til ungdomsskolene med 1,5 mill.kr, i tillegg til at det legges inn 1 mill. kr fra integreringstilskudd for å dekke kostnader ut skoleåret 2026/27.

4.5 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for oppvekstområdet er å styrke fellesskapsarenaene gjennom høy kvalitet i de ordinære og universelle tjenestene. Helsestasjon, barnehage og skole/SFO er sentrale arenaer for inkludering, tilhørighet og læring. Utvikling av trygge, gode og inkluderende læringsmiljøer skal bidra til å gjenreise og styrke fellesskapene, øke læringsutbyttet og forebygge utenforskap. God kvalitet i det ordinære tilbudet er det viktigste virkemiddelet for å utjevne sosiale forskjeller og redusere behovet for individrettede tiltak.

Innsatsen for å forebygge og redusere vold og trusler, mobbing og andre krenkelser skal videreføres og forsterkes. I tillegg skal ansatte i barnehage og skole skal rustes bedre for å håndtere slike situasjoner gjennom opplæring. Det er et mål å sikre trygge læringsmiljøer for barn og elever, og gode og forsvarlige arbeidsmiljøer for ansatte. Arbeidet med å redusere bekymringsfullt skolefravær og styrke barns og unges deltakelse i fellesskapene er også høyt prioritert, og forutsetter tidlig innsats og tett samarbeid med foresatte og mellom tjenester.

For å sikre likeverdig kvalitet i tjenestene skal arbeidet med systematisk kvalitetsvurdering videreutvikles. Det legges vekt på organisasjonsutvikling gjennom sterke lederteam og deling av kunnskap på tvers av enheter gjennom lærende nettverk, kombinert med tett og målrettet oppfølging.

Oppfølging av Stortingsmelding 34 *Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* vil ha et tydelig fokus i perioden. Dette innebærer videreutvikling av en mer praktisk og relevant skole, styrking av elevenes motivasjon og læringsutbytte, samt særlig innsats på grunnleggende ferdigheter, herunder leseopplæringen. Arbeidet med gode overganger i utdanningsløpet, spesielt mellom barne- og ungdomsskole, skal forsterkes for å sikre kontinuitet og helhet i oppfølgingen av elevene. Innsats rettet mot overgangen mellom grunnskole og videregående skole er en sentral innsats innenfor *Flere i arbeid*. Innsatsen forsterkes gjennom at enda flere elever får ta arbeidslivsfag på videregående skole og pilotprosjekt med ungdomsveiledere som støtter ungdom i overgangen til videregående skole.

Forebyggende innsats er et gjennomgående satsingsområde. Omorganiseringen av barne- og familietjenestene skal legge til rette for tidlig og helhetlig innsats, bedre samhandling og mer koordinerte tjenester for barn og unge med sammensatte behov. Gjennom lokale prioriteringer, støttet av statlig finansiering, videreføres arbeidet mot vold og overgrep mot barn. Andre viktige innsatser er Gatepuls, beredskapsteam og skolemiljøteam, områdesatsing og ulike familiestøttende tiltak. Dette er også viktige innsatser for å utjevne levekårsforskjeller.

Kommunen vil også styrke arbeidet med demokratiforståelse og medborgerskap. Barn og unges stemme skal vektlegges i utviklingen av tjenester og lokalsamfunn, og oppvekstarenaene skal bidra til å gi barn og unge forutsetninger for å kunne delta i og verne om demokratiet i en urolig verden.

Økonomiske prioriteringer

Oppvekstområdet står overfor betydelige økonomiske driftsutfordringer, særlig knyttet til grunnskole drift, samt institusjons- og akutt plasseringer i barnevernet. Prognosen (pr 1. tertial 2026) for

Oppvekst

2026 viser et forventet merforbruk på om lag 16,5 mill. kr. Når det tas hensyn til mindrebeklastningen i 2026 som følge av ekstra lønnskjøring i desember 2025, vurderes den underliggende driftsbeklastansen å være ca. 24,5 mill. kr.

På bakgrunn av dette er det ikke rom for særlige nye tiltak. Prioriteringene vil derfor gjelde å omfordele og bruke ressurser på primæroppgavene og på innsatser som bidrar til forebygging og redusert omfang av individuelle tjenester.

Grunnskole

Grunnskolene får betydelig reduserte rammer som følge av elevnedgang, med en reduksjon på 18,8 mill. kr fra 2025 til 2026, og ytterligere 11,7 mill. kr i 2027, økende til 33,8 mill. kr i 2030 sammenlignet med 2026. Dette krever en gradvis tilpasning av bemanningen til faktisk elevtall.

Ser man bort fra rammereduksjonen som følge av elevnedgangen, styrkes skoledriften med ca. 5 mill. kr i 2027 sammenlignet med 2026, som følge av nedleggelsen av Rosseland skole og sammenslåing av ungdomstrinnet på Hånes og Ve. I tillegg kommer effekt av at årlig merforbruk på Rosseland vil bortfalle.

For å kompensere for lønnsglidning i skolene er det vedtatt å styrke rammen med 4 mill. kr i 2027, økende med 4 mill. kr årlig til totalt 12 mill. kr i 2029. Kommunedirektøren forslår nå en ytterligere styrking med 4 mill. kr fra 2030, som da gir en økning på 16 mill. kr i 2030 sammenlignet med 2026. I tillegg foreslås det å legge inn 4,5 mill. kr som kompensasjon for flere elever i kompetanseavdelinger.

Innføring av søskenmoderasjon på tvers av barnehage og SFO ble vedtatt i økonomiplan 2026–2029, og SFO-rammen ble tilført 675 000 kroner for å finansiere tiltaket. Oppdaterte beregninger viser at ordningen medfører høyere kostnader enn tidligere lagt til grunn. Det foreslås å dekke merkostnaden ved å omprioritere deler av merinntekten knyttet til foreslått innføring av kostpenger i SFO.

Barnehage

Gjennom systematisk innsats for å justere nivå på styrket tilbud i barnehage og ved gradvis styrking av rammene, har tjenesten – etter flere år med overforbruk – justert aktivitetsnivået. Det forventes nå drift innenfor vedtatt budsjett ramme framover. Dette er et kontinuerlig forbedringsarbeid som vil videreføres i planperioden.

Stortinget har i tre runder, senest i RNB 26 bevilget midler til toppet bemanning i barnehage og økt bemanning gjennom økning av rammetilskudd. Samlet sett gir dette i underkant av 43 mill.kr til ekstra bemanning utover de ordinære rammene. Styrkingen er i hovedsak benyttet til å sette inn bemanning når pedagogene har sin plantid. De private barnehagene oppfattes også å prioritere midlene til dette formålet. Det forventes at ordningen vil bli videreført fra statens side.

Barne- og familietjenester

Omorganiseringen av barne- og familietjenestene har som mål å styrke det forebyggende arbeidet, slik at færre saker ender i barnevernet. Omorganiseringen har innebåret omfordeling av ressurser og reduksjon i lederstillinger, noe som forventes å gi økonomiske gevinster når alle tiltakene er gjennomført. Omorganiseringen forventes også å gi resultater i form av færre barn med behov for omfattende tiltak i barnevernet, herunder institusjonsplasseringer. Dersom det lykkes å begrense nye institusjonsplasseringer, vil dette gi betydelig økonomisk effekt.

For å oppnå dette er det avgjørende å styrke den forebyggende innsatsen. Særlig er et tilgjengelig og målrettet helsetilbud til barn og unge, herunder innsats knyttet til skadelig rusbruk, av stor betydning.

Barnevernet har utfordringer knyttet til et vedvarende høyt antall institusjonsplasseringer, samtidig som tilgangen på fosterhjem er begrenset. For å styrke mulighet for at flere barn kan bo hjemme eller i familiebaserte tiltak, er det behov for tidlige og målrettede tiltak. Det foreslås derfor å starte opp med tiltaket MST-CAN (Multi Systemic Therapy – Child Abuse and Neglect) i Barnevernet. MST-CAN er et forskningsbasert behandlingstilbud for familier der det forekommer alvorlig vold eller omsorgssvikt, og hvor hensikten er å unngå plasseringer utenfor hjemmet. Forskning viser at tiltaket kan redusere risikoen for nye voldshendelser, styrke foreldrenes omsorgsevne, bedre den psykiske helsen hos både barn og foreldre og bidra til færre plasseringer utenfor hjemmet.

Omstillingsarbeidet

For å møte betydelige driftsutfordringer innen oppvekstområdet, iverksettes og forsterkes flere tiltak for å sikre økonomisk balanse i 2027 og i planperioden:

Redusere behovet for institusjonsplasseringer

Dette er målet for det store omstillingsarbeidet i Barn- og familietjenestene. I tillegg vil det være økt fokus på kvalitetsarbeid og prioriteringer i tjenestene. Styrkingen av BUFDIR ventes å medføre at staten ivaretar sin bistandsplikt overfor kommunene langt bedre enn tidligere. Det kan imidlertid ikke forventes at det er mulig å redusere antall institusjonsplasseringer med 5 plasser (jf budsjett) på kort sikt. Det må derfor fortsatt påregnes å måtte omprioritere noe fra andre tjenester i barn og familie, i tillegg til å bruke sentrale disposisjonsfond.

Omstillingsarbeid som følge av elevtallsnedgang

Som følge av elevtallsnedgang reduseres skolerammen, noe som gir rom for omprioritering til økende behov i omsorgstjenestene. Tilpasning til reduserte rammer er krevende for skolene det gjelder og aktualiserer endringer med hensyn til grenser for skoleinntak og organiseringsformer, som blant annet sammenslåing av klasser, aldersblanding mv.

Grunnskolene - holde budsjettrammer

Den økonomiske oppfølging av enkeltskoler som har merforbruk er forsterket. Alle skolene skal ha skriftlig plan for å komme i budsjettbalanse. I tillegg er det aktuelt å gå inn særlig på enkeltskoler med innsatsteam for å se helhetlig på skolens økonomiske og faglige drift. Det ligger ellers noe styrking inne av budsjettrammen som følge av tidligere tiltak og omprioriteringer. Videre vil innføring av kostpenger for gratistilbudet i SFO bidra til å oppnå budsjettbalanse. I tillegg er det avsatt en del midler på sentralt disposisjonsfond for å kompensere enkeltskoler som har uforholdsmessige store behov knyttet til enkeltelever som ikke fanges opp av tildelingsmodellen. Skolene samlet sett et betydelig negativt disposisjonsfond. Det vil bli vurdert ulike modeller for hvordan dette skal håndteres med tanke på tilbakebetaling og eventuell kompensasjon fra bykassa til 1. tertial 2027.

Samhandling helse barn/unge med behov for sammensatte tjenester

Det er en prioritert satsing å styrke samhandlingen mellom Oppvekst og Helse og mestring for barn og unge med sammensatte behov. Arbeidet retter seg særlig mot mer helhetlig og koordinert ressursbruk, blant annet gjennom kartlegging av hvilke tjenester som kan inngå i refusjonsordningen for ressurskrevende brukere. Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som beskriver kommunens samlede ansvar for barn og unge med sammensatte behov. Dette gir oversikt over eksisterende tiltak, peker på utfordringer og uklarheter, og danner grunnlag for videre prioriteringer og avklaringer av ansvar på tvers av tjenester. Arbeidet følges opp i det videre utviklingsarbeidet. Etablering av en dedikert barnekoordinatorstilling i koordinerende enhet i Helse og mestring er et viktig tiltak for å sikre bedre oppfølging og samordning for målgruppen.

Videre vurderes tiltak som kan bidra til å redusere behovet for mer omfattende og kostnadskrevende tjenester, herunder styrket familieveiledning. Sentralt i det videre arbeidet er å vurdere fremtidig behov

og innretning på et kommunalt omsorgstilbud til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet, som kan være et viktig alternativ til institusjonsplasseringer langt utenfor kommunen. Dette kan bidra til mer stabile og helhetlige forløp for ungdommene, og redusere utfordringer knyttet til avstand, relasjonsbygging og oppfølging. Samtidig er det behov for å avklare og utvikle tilbud til barn som ikke kan benytte ordinær SFO, der ansvar og finansiering i dag er uklart. Samlet sett skal prioriteringene bidra til bedre tjenestekvalitet, mer effektiv ressursbruk og redusert risiko for at behovet for omfattende tiltak øker.

Integreringsarbeidet

Reduserte bosettingstall og lavere statlige inntekter krever tilpasninger i tjenestene samtidig som kommunen videreutvikler integreringsarbeidet. Høsten 2026 er det igangsatt et arbeid for å etablere et mer helhetlig og forpliktende rammeverk for integrering, med tydeligere rolleavklaringer og økt samhandling på tvers av tjenesteområder. Arbeidet skal bidra til mer effektiv ressursbruk og et bærekraftig tjenestetilbud.

Det er fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til framtidige statlige rammevilkår, herunder endringer i regelverk, ny integreringsstrategi og videre håndtering av personer med kollektiv beskyttelse. Dette kan påvirke tjenestebehov, finansiering og behov for omstilling i planperioden.

Bortfall av øremerkede midler fra staten til forebyggende tjenester

En betydelig andel av dagens aktivitet, særlig innen barne- og familietjenester er finansiert gjennom tilskudd som er midlertidige eller uforutsigbare. Dette gjelder midler på over 50 mill. kr, som også finansierer et tilsvarende omfang av ansatte. Flere tilskudd som ikke omfattes av den nye programfinansieringen er i dag kun finansiert fram til 2027 eller 2028, herunder blant annet beredskapsteam og «Sammen på vei».

Dersom disse tilskuddene ikke videreføres, vil det medføre behov for omfattende omstilling. Dette kan innebære reduksjon i bemanning og nedskalering av tiltak, og vil kunne svekke innsatsen på sentrale forebyggingsområder. Området må derfor prioritere hvilke tiltak og funksjoner som skal videreføres innenfor ordinære rammer, og utvikle strategier for å håndtere bortfall av tilskudd på en mest mulig målrettet og bærekraftig måte.

Strukturtiltak

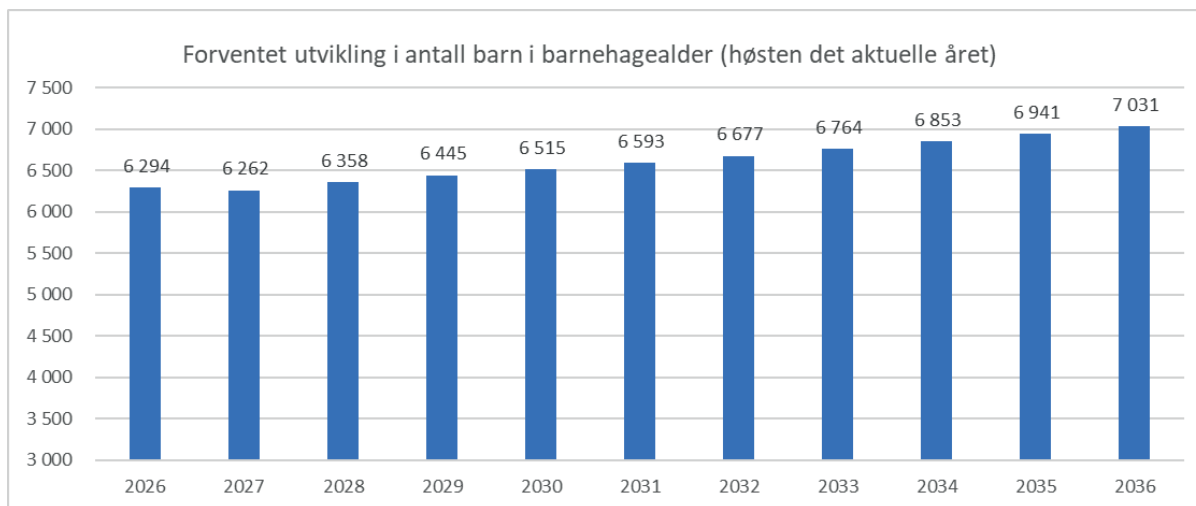
Bystyret fattet i 2025 vedtak i saken om skolestruktur i Kristiansand. Som en konsekvens av saken ble Rosseland skole lagt ned til skoleåret 2026/27. Kommunedirektøren mener at utfordringene som ble pekt på i saken fortsatt er gyldige med hensyn til fallende elevtall, forutsetninger for kvalitativ god skoledrift med godt støttesystem på skolen og at økonomiske midler i størst mulig grad bør brukes på innholdet i skolen fremfor til ledelse, administrasjon og drift/vedlikehold av unødige stor bygningsmasse. Tilpasning til reduserte rammer som følge av færre elever er krevende for skolene det gjelder og aktualiserer endringer med hensyn til grenser for skoleinntak og organiseringsformer, som blant annet sammenslåing av klasser, aldersblanding mv.

Sak om skolestruktur på Grim i henhold til bystyrets vedtak vil komme i 2027 etter en høringsprosess. Hovedtema i høringen vil gjelde løsninger for kompetanseavdelingen på Krossen som en konsekvens av å samle barnetrinnet.

Demografi**Barnehage**

Figurene nedenfor viser forventet antall barn på høsten det aktuelle året.

Figur 14: Forventet utvikling i antall barn i barnehagealder (høsten det aktuelle året)

Antall barn i barnehagealder forventes fra 2027 til 2036 å øke med 769 barn. I økonomiplanperioden 2027-2030 forventes det at barnetallet øker med 253 barn.

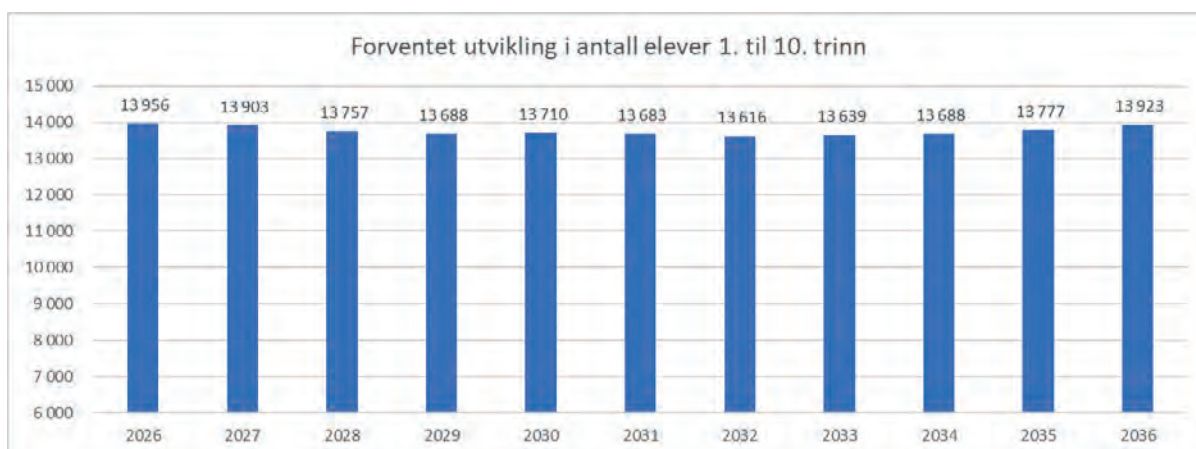
Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene i tusen kr.

Demografikompensasjonen er noe lavere enn i økonomiplan 2026-2029. Grunnen til at Oppvekst barnehage tilføres midler i 2027, selv om antall barn fra 2026 går litt ned, er at antall barn 1-2 år øker betydelig. Drift av småbarnsplasser (1-2 år) koster nesten dobbelt så mye som plasser til store barn (3-6 år).

2027	2028	2029	2030
10 855	14 742	33 811	51 600

Skole

Figur 15: Forventet elevtallsutvikling 1. – 10. trinn (høsten det aktuelle året)

Elevtallet i skole forventes å synke med 192 elever fra 2027 til 2030. I 2036 forventes det å være 20 flere elever enn i 2027. Fra 2026 til 2027 forventes det en nedgang på 53 elever.

Tabellen under viser de økonomiske konsekvensene av demografiendringene. Hensyntatt den betydelige elevtallsnedgangen som har vært de foregående år (ca. 450 elever færre i 2026 enn i 2021) og at nedgangen vil fortsette ytterligere med ca. 350 elever fram til 2032, vil dette by på særlig store utfordring for skolene å tilpasse seg. Nedtrekket i perioden er imidlertid noe lavere enn i økonomiplan 2026-29:

2027	2028	2029	2030
-11 746	-19 969	-29 966	-33 813

Satser til private barnehager i 2027

Driftstilskuddssatsene fastsettes i henhold til forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Satsene for 2027 beregnes med utgangspunkt i regnskapstall fra kommunale barnehager i 2025, justert for lønns- og prisvekst fram til 2027.

I tillegg til kostnadsnivået i de kommunale barnehagene påvirkes satsene blant annet av kommunal deflator og øvrige statlige rammebetingelser.

Som følge av endringer i barnehageloven med tilhørende forskrifter, kan det for 2027 bli noe endring i totalt tilskudd. Ny lokal forskrift om tilskuddssatser vil bli behandlet politisk i november.

Endring i pensjonssøknadsordning til private barnehager

Taket i søknadsordningen for private barnehager med høye pensjonsutgifter ble i forliket om revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2026 økt fra 13 til 16 prosent. Kommunene ble kompensert med 96 mill. kroner for økte utgifter, hvorav Kristiansand kommunes andel er anslått til om lag 2 mill. kr. Frem til 2026 var ordningen blant annet avhengig av om pensjonsavtalene var inngått før eller etter 1. januar 2019, samt kommunens egne pensjonskostnader, inkludert bruk av premiefond.

Kristiansand har en høyere andel private barnehager enn landsgjennomsnittet. Det gjør at omleggingen får større økonomiske konsekvenser for Kristiansand enn for andre kommuner. Samtidig vurderes den samlede statlige kompensasjonen som vesentlig lavere enn de faktiske kostnadene ordningen vil medføre.

De private barnehagene i Kristiansand har anslagsvis gjennomsnittlige pensjonskostnader på om lag 13 %, men det er variasjoner mellom barnehagene. Med et gjennomsnitt på 13 % anslås underdekningen i barnehagerammen til å være om lag 5 mill. kr, etter fradrag for 5 mill. kr som allerede ligger i rammen og 2 mill. kr i den statlige kompensasjon gjennom revidert nasjonalbudsjett (RNB). Det vurderes imidlertid som sannsynlig at de faktiske pensjonskostnadene er høyere. Dersom gjennomsnittet er, eller på sikt øker til, 15 %, kan underdekningen i barnehagerammen øke til 17 mill. kr.

De endelige kostnadene vil først kunne fastslås når søknadene fra de private barnehagene foreligger. Det er derfor usikkerhet knyttet til kommunens samlede merutgifter. For å håndtere dette bevilges det i første omgang 5 mill. kr.

Barnehagebehov 2027-2030

Antall barn i barnehagealder forventes å øke i årene framover. Per i dag er det imidlertid noe ledig kapasitet i kommunen. Selv om barnetallet øker, er det derfor ikke behov for å etablere mange nye barnehageplasser i økonomiplanperioden. Samtidig er det områder hvor veksten i barnetall vil være betydelig.

Oppvekst

Det er særlig behov for å øke kapasiteten i Indre Randesund. Drangsvann barnehage, som åpnet høsten 2024, fikk i økonomiplanen for 2025–2028 konsesjon til å utvide med 70 plasser fra 2027 og opptil 120 plasser på sikt. Dette ser ut til å være tilstrekkelig for å dekke behovet i området. Prognosene for vekst er nå noe lavere enn tidligere.

Mot slutten av økonomiplanperioden kan det oppstå behov for flere barnehageplasser på Lund. Det legges derfor opp til at Kongsgård barnehage, ved behov, kan tas i bruk som en midlertidig løsning med om lag 45 plasser.

Spiren barnehage har tidligere fått tillatelse til å samle sine virksomheter til én ny barnehage på Tangvall fra høsten 2027. Barnehagen hadde tidligere fire lokasjoner (og har i dag to). Utbyggingen vil gi om lag 30 flere plasser enn i dag, noe som er viktig for kapasiteten i Søgne.

På lengre sikt forventes det behov for flere barnehageplasser på Hånes. Prognosene tyder imidlertid på at behovet kan forskyves fra 2030 til 2031, ettersom det ikke ventes vekst i antall barn i den kommende fireårsperioden. Tiltaket er derfor ikke inkludert i økonomiplanperioden. Det er også en viss utveksling av barnehageplasser mellom Hånes og Søm, og utvidelsen av Drangsvann barnehage forventes å bidra til å avlaste opptaket på Hånes.

Etter økonomiplanperioden forventes det behov for ytterligere barnehageutbygging i vestre del av Søgne, på Hånes, på Lund og muligens også i Kvadraturen/Eg og Vågsbygd.

Barnehageopptaket høsten 2026 gikk generelt sett relativt bra, men det var utfordringer med å tilby plasser på østsiden av byen, særlig på Søm og Hånes. Det kunne også vært flere plasser i Søgne, mens det i flere andre deler av kommunen fortsatt er noe ledig kapasitet.

Tabellen nedenfor viser at det høsten 2026 teoretisk er 131 ledige barnehageplasser. I praksis har enkelte barnehager i perioder tatt inn færre barn enn kapasiteten tilsier, men plassene kan tas i bruk når behovet øker igjen.

Høsten 2030 er det beregnet at det kun vil være om lag 34 ledige plasser. Samtidig har veksten i barnetall de siste årene vært lavere enn det befolkningsprognosene har tilsagt. Kommunen velger derfor bevisst å avvente noe med nye utbygginger.

Årstall	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunens prognose. Antall barn 1-5 år (på høsten)	6 294	6 262	6 358	6 445	6 515
Dekningsgrad:	96 %	96 %	96 %	96 %	96 %
Beregnet etterspørsel	6 042	6 011	6 104	6 187	6 254
Antall barnehageplasser	2026	2027	2028	2029	2030
Antall barnehageplasser i kommunen nå	6 173	6 173	6 173	6 173	6 173
Drangsvann barnehage - P Utvidelse (vedtatt)		70	100	120	120
Spiren, nytt barnehagelokale på Tangvall (vedtatt)		30	30	30	30
Midlertidig barnehage, Lund. Kongsgård - K					45
Små private bhg.er som velger å legge ned		-20	-40	-60	-80
Antall barnehageplasser	6 173	6 253	6 263	6 263	6 288
Endring i antall plasser	0	80	90	90	115

Oppvekst

Beregnet barnehagedekning	2026	2027	2028	2029	2030
Forventet etterspørsel	6 042	6 011	6 104	6 187	6 254
Antall barnehageplasser	6 173	6 253	6 263	6 263	6 288
"Ledige" plasser	131	242	159	76	34

Endringer i forhold til økonomiplan 2026-2029

- Ved fjorårets rullering av økonomiplanen var det lagt opp til etablering av en ny privat barnehage på Lauvåsen i 2030. Oppstarten er nå forskjøvet med ett år.
- Det planlegges også midlertidig drift av 45 plasser i Kongsgård barnehage. I fjorårets økonomiplan ble det anslått at denne løsningen ville være nødvendig i 2029 og 2030. Oppstarten forventes nå å bli forskjøvet med ett år.

Voietun barnehage

Det er utarbeidet en behovsutredning for Voietun barnehage. Bakgrunnen er barnehagens bygningsmessige tilstand, sannsynlig behov for flere barnehageplasser og for å få en vurdering om det er bedre å rehabilitere og bygge om Voie skole til barnehage eller ta utgangspunkt i barnehagetomta. Behovsutredningen konkluderer med at det klart beste alternativet er at skolen rehabiliteres og bygges om til barnehage. Tomten er bedre egnet, løsningen er billigst og man vil unngå midlertidige løsninger. Konklusjonen er i samsvar med ett mulighetsstudie fra 2023. Kommunedirektøren ser imidlertid ikke rom for å prioritere investeringen i økonomiplanperioden, men at det skal legges til grunn at skolen skal bygges om til barnehage i fremtiden. Frigjort barnehagetomt vil da kunne selges til boligformål.

Skolebehov

Fremtidige skolebehov ble vurdert i skolebehovsplanen som ble behandlet av bystyret i mars 2025. I tillegg ble det vedtatt ny skolestruktur i Indre Randesund. Generelt er det betydelig samlet overkapasitet på skolene i Kristiansand. I tillegg forventes elevtallet å synke framover.

I områdene med kapasitetsutfordringer er det vedtatt eller avsatt midler til å løse behovene. Det gjelder:

- Kvadraturen (Tordenskjoldsgate skole),
- Hånes (barne- og ungdomstrinnet)
- Indre Randesund (Haumyrheia, Strømme og Vardåsen skoler).
- Slettheia skole

I økonomiplanen er det lagt inn finansiering slik at ungdomsskolen på Lauvåsen er ferdig til skolestart i 2027 og Tordenskjoldsgate skole er ferdig til skolestart i 2028. Barneskolen på Hånes (Brattbakken skole) planlegges ferdigstilt ved årsskifte 2029/30. Bygging av den nye barneskolen i Randesund foreslås, på grunn av gjeldstaket og økonomiske hensyn ellers utsatt 2 år, men oppstart bygging i 2031. Det må derfor påregnes behov for midlertidige løsninger både på Haumyrheia og Strømme.

Vedlikeholdsbehov

Flere skoler og barnehager har et omfattende vedlikeholds- og rehabiliteringsbehov. På barnehage ligger det inne en årlig avsetning på 3 mill. kr til indre oppgraderingstiltak. På skole ble behovene kartlagt i skolebehovsplan del 1 og kostnadsberegnet i del 2. På bakgrunn av dette ble det bevilget 30 mill. kr til akutttiltak som i hovedsak gjelder sikkerhet - trafikk og uteområder. Behovene er vesentlig større, men det er ikke funnet rom for å øke innsatsen.

Andre investeringstiltak gjelder Møvig skole, utvidelse av kompetanseavdeling på Dvergsnes skoleenhet, Kongsgård skolesenter og Mottaksskolen. Det henvises til investeringskapitlet for nærmere beskrivelser.

4.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

4.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: I Kristiansand oppnår vi mer med mindre ressursbruk

Barnehager og skoler er sentrale i kommunens felles innsats for klima og miljø. Gjennom den daglige driften kan de bidra til å redusere klimagassutslipp, blant annet ved å legge til rette for og oppmuntre til at barn og elever i mindre grad transporteres med bil til og fra barnehage og skole. Videre kan virksomhetene redusere ansattes reiseaktivitet og stimulere til bruk av mer klimavennlige transportformer.

Mange enheter arbeider også målrettet med å utvikle en kultur for gjenbruk, blant annet gjennom bytte av leker, utstyr og klær. Dette gir samtidig mulighet til å koble den daglige driften med det pedagogiske arbeidet. Gjennom praktiske erfaringer fra hverdagen kan barn og elever utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Slik styrkes forståelsen av at den enkeltes handlinger og valg har betydning.

Rammeplan for barnehagen understreker betydningen av bevissthet rundt bærekraftig utvikling. I læreplanverket for grunnskolen er bærekraftig utvikling ett av tre tverrfaglige temaer som skal integreres i alle fag. Barn og unge skal få økt kunnskap om lokale, nasjonale og globale klima- og miljøutfordringer, og de skal delta i aktiviteter som fremmer bærekraftig utvikling.

Både i barnehage og skole er det et tydelig fokus på gode naturopplevelser og det å ta vare på miljøet. Eksempler på dette er naturgrupper i barnehagene, uteskole og skolehager, samt tiltak for å redusere matsvinn og fremme gjenbruk.

Ressursinnsats innenfor delmål: Tilrettelegge for sirkulære løsninger, ansvarlig forbruk og produksjon

- Alle barnehager, skoler og enheter/avdelinger i barn- og familietjenester er Miljøfyrtårn-sertifisert.
- Prosjekt for å få ned matsvinn i barnehagen i samarbeid med miljøvernheten, med finansieringsstøtte fra Miljødirektoratet (Klimasats) og Agder fylkeskommune. Satsingen er også foreslått videreført i SFO.
- Fokus på kildesortering og gjenbruk i samarbeid med Avfall Sør og Blå Kors.
- Samarbeid med Geitmyra matkultursenter om bærekraftig mat og måltider.
- Elsykkelprosjekt i barnehagene for å gi familier mulighet til å teste klimavennlig transport.

4.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet

Kvaliteten innenfor de ordinære tjenestene i oppvekst er grunnleggende for at kommunen skal lykkes med arbeidet innenfor dette satsingsområdet. Barnehager og skoler er de to mest sentrale inkluderingsarenaene i barns oppvekst. For at alle barn og unge skal oppleve trygghet, trivsel og læring er fokuset på å skape trygge og gode relasjoner et hovedfokus i kvalitetsarbeidet.

Tidlig innsats og god samhandling mellom tjenestene er også viktig for å hindre utenforskap. Forebyggende plan som ble vedtatt i 2024 vil være retningsgivende for dette arbeidet.

Rammeplan for barnehager, læreplanen for grunnskolen og føringer i andre nasjonale retningslinjer gjør også at tjenestene innenfor oppvekstområdet har økt oppmerksomhet på temaet livsmestring. Fysisk og psykisk helse, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner er sentralt i dette arbeidet.

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre at barn og unge blir verdsatt som den de er og utvikler ferdigheter til å mestre eget liv

- Videreføre innsatser som *Mini-RISK*, *Sånn funker vi*, og *Vanlig, men vondt* for å styrke barn og unges mestringstro.

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre nulltoleranse mot mobbing, vold og overgrep

- Nullvisjonen mot vold og overgrep følges opp gjennom programmet Trygg sammen.
- Jobbe systematisk og kontinuerlig med å forebygge, avdekke og håndtere mobbing i barnehager og skoler.
- Enhet for trygt og godt skolemiljø (tidligere mobilt team) støtter skolene i vanskelige læringsmiljø- og mobbesaker.
- PPT har ressursteam for trygt og godt barnehagemiljø som støtter barnehagene i vanskelige læringsmiljø- og mobbesaker.
- Kompetanseheving i samarbeid med UH, bl.a. gjennom implementering av Dialogmodellen i skolene.
- Havåsen barnehage, Espira Vedderheia barnehage og Lunde skole deltar i Læringsmiljøprosjektet i samarbeid med Universitetet i Stavanger for å fremme trygge og gode barnehage- og skolemiljø.
- Beredskapsteam for å forebygge vold og ungdomskriminalitet.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Sikre nulltoleranse mot mobbing, vold og overgrep	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	10,6 %	5,0 %	3,0 %
	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	10,1 %	5,0 %	3,0 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Så tidlig som mulig iverksette tiltak for de som står i fare for å falle utenfor

- Tverrfaglig arena (TFA), Foreldreressurs i barnehage og Sammen på vei, er eksempler på tidlig innsats.
- Videreutvikle prosjektet Skoleporten ved Tinntjønn skole for elever med bekymringsfullt skolefravær.
- Familieråd og foreldreråd.

Ressursinnsats innenfor delmål: Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Barn og unge opplever tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet	Barnets trivsel i barnehagen (skala 1-5)	4,8	4,8	4,8
	Elevenes trivsel i skolen (skala 1-5, gjennomsnitt 5.-10. trinn)	4,2	4,2	4,2

Hovedmål: I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv**Ressursinnsats innenfor delmål: Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring**

- Videreutdanning og kollektive kompetansetiltak i barnehager, skoler og PPT i samarbeid med UIA gjennom tilskuddsordningene.
- Videreutvikle system for kvalitetsvurdering i barnehager og skoler.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring	Barnets utvikling i barnehagen (skala 1-5)	4,7	4,7	4,7
	Grunnskolepoeng (skala 10-60)	42,2	42,5	42,5
	Nasjonale prøver 5. trinn, skalapoeng engelsk, lesing og regning	49,7	50,0	50,0
	Nasjonale prøver 8. trinn, skalapoeng engelsk, lesing og regning	49,0	50,0	50,0

Ressursinnsats innenfor delmål: Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn

- 12 timers gratis SFO for 1.–3. trinn.
- Styrke rekruttering av minoritetsspråklige barn til barnehage.
- Lav makspris i barnehage.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Bidra til økt andel barn i barnehage og SFO, med særlig oppmerksomhet på utsatte barn	Andel minoritetsspråklige barn (1-5 år) som går i barnehage	88,0 %	89,0 %	92,0 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger

- Implementere inkluderende støttesystem for å gi et tilpasset tilbud til alle barn og elever i barnehager og skoler.
- Styrke intensiv opplæring på 1.-4. trinn for elever som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, engelsk og regning.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Andel barn som mottar spesialpedagogisk hjelp i barnehagen	3,5 %	3,4 %	3,1 %
	Andel elever som mottar individuelt tilrettelagt opplæring	6,1 %	6,0 %	5,2 %
	Andel undervisningstimer som går til individuelt tilrettelagt opplæring	17,1 %	17,0 %	16,2 %

Ressursinnsats innenfor delmål: Bidra til at flere fullfører utdanning for å møte framtidens kompetansebehov

- Samarbeid med videregående skole og næringsliv om valgfag, arbeidslivsfag og entreprenørskap.

Oppvekst

- Arbeidsuke og bedriftsbesøk på alle skoler på ungdomstrinnet.
- Alle ungdomsskoler tilbyr arbeidslivsfag på alle trinn.
- Stryket innsats på karriereveiledning og rundt overgang til videregående skole gjennom programmet Flere i arbeid.
- Utvikle en mer praktisk skole (i tråd med føringene i Meld. St. 34) gjennom kompetanseheving og tilskudd til utstyr for å gjennomføre praktisk undervisning.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller

Ressursinnsats innenfor delmål: Arbeide aktivt for å forbedre områder med store levekårsutfordringer

- Områdesatsing i Kvadraturen nordøst og Eg: Tverrfaglig innsats for å styrke oppvekstvilkår, med fokus på tidlig innsats, foreldrestøtte og nærmiljøutvikling. Oppfølging av bydelsmelding Slettheia gjennom å styrke læringsmiljø og foreldresamarbeid.
- Foreldreressurs i barnehage: Tilgjengelig støtteperson i barnehagen som hjelper familier med lav tillit til systemet, språkbarrierer eller sosiale utfordringer.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for mestring og bruk av egne ressurser hos barnefamilier som har utfordrende levekår

- ICDP foreldreveiledning: Tilbud om veiledning i foreldrerollen, med fokus på å styrke relasjonen mellom barn og foreldre.
- Sammen på vei: Et tiltak som gir familier støtte til å navigere i systemet og finne veien videre mot utdanning, arbeid og bedre livskvalitet.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom

- Integrering av bevegelse i undervisningen for å fremme helse og læring gjennom prosjektet Sånn funker vi.
- Samarbeid med Geitmyra matkultursenter om mat og måltider i barnehage, SFO og skole som fremmer helse, bærekraft og matglede.
- Det legges til rette for at skolene planlegges for, og brukes som, møteplasser for ungdom på ettermiddag og kveldstid. Barnehagenes og skolenes uteområder er viktige ressurser for nærmiljøene.

Ressursinnsats innenfor delmål: Barn og unge med omfattende og sammensatte behov får koordinert og tverrfaglig hjelp.

- Omorganisering innenfor barn og familie for at tjenestene fanger opp barn og unge med sammensatte behov tidlig og koordinere innsatsen rundt dem.
- Helsesykepleiere samarbeider med barnevern om familier med sammensatte utfordringer, gjennom samtaler, hjemmebesøk og oppfølging.
- Nye samarbeidsstrukturer mellom oppvekst og helse og mestring

4.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand er en ledende kompetanseby

Gjennomføring av videregående opplæring er viktig for å bli kvalifisert for arbeidslivet, og oppvekst er en sentral i dette arbeidet. Meld. St. 34 (2023-2024) skaper forventninger om at vi må utvikle en skole som er mer praktisk og relevant. Mulighet for å starte valgfag på mellomtrinnet og å stryke yrkes- og utdanningsveiledning skal gjøre at elever blir bedre i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Flere i arbeid-programmet bidrar til å forsterke dette arbeidet.

Oppvekst bidrar også til å utvikle universitetsbyen Kristiansand gjennom et bredt samarbeid med universitetet. Flere studenter har praksis i kommunen, og ulike samarbeid vektlegger å utvikle partnerskapet. Gjennom blant annet tilskuddsordninger for kompetanseutvikling, videreutdanning, samarbeid omkring masterutdanning og forsknings- og utviklingsprosjektet Handlekraftig oppvekstsektor, får praksisfeltet og universitetet økt felles forståelse for utfordringsbildet. Det skal bidra til en mer kunnskapsbasert praksis i kommunen og til mer relevant forskning og utdanning i UH-sektor.

Ressursinnsats innenfor delmål: Samarbeide med næringslivet, academia og andre offentlige aktører om å få flere i arbeid

- Hospitering, arbeidsuker og samarbeid med næringslivet og UiA gjennom programmet Flere i arbeid.
- Ungt Entreprenørskap og elevbedrifter på 9. trinn for å styrke entreprenørskapskompetanse.

Ressursinnsats innenfor delmål: Legge til rette for livslang læring og mestring med høye forventninger til utvikling

- Kollektiv kompetanseheving og videreutdanning i barnehager og skoler gjennom tilskuddsordningene.
- Veiledning for nytilsatte i barnehager og skoler i samarbeid med UiA.

Ressursinnsats innenfor delmål: Samarbeide systematisk og koordinert med næringslivet og utdanningsinstitusjoner om fremtidens kompetansebehov

- Skolebaserte utviklingsprosjekter med UiA på temaer som inkludering, språk, teknologi og praktisk læring.

Ressursinnsats innenfor delmål: Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand sammen med studenter, universitetet, høyskolene og forskningsinstitutter

- Videreutvikle partnerskapet med UiA gjennom tilskuddsordningene for kollektiv kompetanseutvikling og videreutdanning i barnehager og skoler.
- Samarbeid med UiA om praksisplasser og partnerskoler/barnehager knyttet til lærerutdanningene.
- FoU-prosjektet En handlekraftig oppvekstsektor for å styrke ledelse i barnehager og skoler i samarbeid med UiA.

4.7 Endring betalingssatser

Barnehage

Betalingssatsene fastsettes i samsvar med statens fastsatte makspris og reguleres i statsbudsjettet. Maksprisen for en barnehageplass er 1 200 kr per måned. Grensen for å få 20 timers gratis kjernetid vil våren 2027 være 692 465 kr. Husstander med samlet inntekt under 220 000 kr vil ha rett til reduksjon i foreldrebetaling. Foreldrebetalingen skal maksimalt utgjøre 6 % av husholdningens samlede inntekt.

Kostpenger

Kommunen kan ikke ta mer inn i kostpenger enn det som brukes på matservering til barna. På bakgrunn av dette gjøres det ikke endringer i kostpengesatsen for 2027, og prisen forblir 575 kr i måneden for de kommunale barnehagene. Det ble i 2023 vedtatt en ordning med inntektsgraderte kostpenger og søskenmoderasjon for husholdninger med lav inntekt. Ordningen er beskrevet i vedtektene for de kommunale barnehagene. Grensen for inntektsgradering justeres i samsvar med innslagspunktet for gratis kjernetid som vedtas i statsbudsjettet. Ordningen ble også gjort gjeldende for de private barnehagene ved at det bli gitt refusjon for det reelle tapet som følge av inntektsgraderingen. Etter klage fra PBL har kommunen i 2025 måttet avvike ordningen og i stedet ta dette inn i

selvkostberegningen. Det innebærer at de private barnehagene får like mye kompensasjon uavhengig av foreldres inntekter. Kommunen kan derfor ikke lengre pålegge de private barnehagene å ha inntektsgradererte kostpenger. Inntrykket er imidlertid at de fleste har videreført ordningen.

Skole/SFO

Satsene for foreldrebetaling, gjeldende fra 01.01.2027, er fastsatt i samsvar med de plasstyper som ligger i vedtektene.

Satsene for 2027 er prisjustert med 3,5 %. Søskenmoderasjonen er videreført med 15 %.

Sats for hel plass i SFO blir med dette 4 220 kr per måned for 4. trinn, en økning på 143 kr i forhold til 2026. For 1.-3. trinn utgjør satsen for hel plass i SFO 1 919 kr per måned, en økning på 65 kr i forhold til 2026. Satsene inkluderer kostpenger. Som del av områdesatsingen, tilbys 12 timers gratistilbudet også for 4. trinn på Tordenskjoldsgate skole.

Inntektsgraderingsordning 1.-4. trinn

Inntekt under 200 000 kr for 1.-4. trinn - ingen betaling. Inntekt over 200 000 for 1. til 4. trinn betales maksimalt 6 % av husholdningens samlede inntekt (jf. nasjonal forskrift). Innslagspunktet for redusert betaling er i 2027 en samlet inntekt på 773 667 kr. For elever med særskilte behov på 5. til 10. trinn med SFO-plass - ingen betaling.

Som følge av områdesatsingen, gis øremerkede midler fra staten slik at også 4. trinn på Tordenskjoldsgate skole har inntektsgradering i 2027.

Innføring av kostpenger på 12 timers gratistilbud

Kostpenger er inkludert i betalingssatsene for SFO. For barn som har 12-timers gratistilbud har det fram til nå vært tilbudt gratis kost. Det vurderes som rimelig å innføre kostpenger for dette særskilte oppholdstilbudet, basert på selvkost i SFO. Ut fra beregninger av kostnader til mat og til arbeid med tilberedning, blir kostpenge 300 kr/mnd. Midlene vil bli omprioritert til å styrke den generelle skolerammen og dermed bedre skolenes forutsetninger for å holde budsjettrammene, samt til å kompensere underfinansiering av søskenmoderasjon på tvers av barnehage og SFO (se hovedprioriteringer).

Leie av skolelokaler

Satsene for leie av skolelokaler på timebasis er justert med et kronebeløp tilsvarende 8 kr for gymsal (ny sats 150 kr), 10 kr for klasserom (ny sats 150 kr) og 9 kr for spesialrom (ny sats 300 kr). Satsene knyttet til overnatting er økt med 10 %, da dette krever betydelig merarbeid for skolene. Endringene gjøres gjeldende fra 01.01.27. Gratisprinsippet gjelder for barn og unge, frivillige foreninger og lag som ønsker å benytte kommunale bygg eller gymsaler. Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for hvordan gratisprinsippet skal forvaltes av den enkelte skole. Det foreslås også å innføre egne satser for utleie av skolelokaler til kommersiell bruk. I gebyroversiktet er det ellers tatt en presisering om at leietaker kan faktureres for ekstrapgifter som f.eks. utrykninger og hærverk/ødeleggelser.

4.8 Planoppgaver

Oppvekst har sammen med NAV og Næring og Kultur og innbyggerdialog medansvar for strategiplan for barnefamilier i vedvarende lavinntekt, oppstart 2026.

Ellers er oppfølging av følgende planer særlig sentrale for oppvekst:

- Oppfølging av 0-visjonen - i programmet "Trygg sammen"
- Plan for psykisk helse

Oppvekst

- Plan for forebygging av omsorgssvikt og overgrep, "forebyggende plan"

4.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Oppvekststab	32 537	36 067	36 476	36 114	35 864	36 227
Skole	1 790 048	1 777 379	1 862 643	1 845 220	1 824 279	1 823 032
Barnehage	1 282 532	1 364 077	1 429 386	1 432 633	1 450 901	1 468 090
Barne- og familietjenester	536 065	573 054	596 387	589 853	587 553	586 353
Sum	3 641 181	3 750 577	3 924 893	3 903 820	3 898 597	3 913 702

Oppvekst sitt driftsbudsjett er fra 2026 til 2027 økt med 18,7 mill. kr. Området er i tillegg kompensert med pris- og lønnsvekst på 154 mill. kr.

4.10 Oppvekststab

4.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Oppvekst stab er organisert under to stabsledere og har følgende hovedansvar:

- Støtte kommunalsjefer og direktør i oppfølging av enhetene.
- Saksbehandling og utredning - politisk og administrativt.
- Fagutvikling.
- Barnehagemyndighet.
- Forvaltningsoppgaver som blant annet barnehageopptak, vedtak om spesialpedagogiske tiltak barn i barnehager, individuelt tilrettelagt opplæring i friskoler og fosterbarn i andre kommuner.
- Realisere barnehage- og skoleanlegg i samsvar med investeringsprogram.
- Ulike planoppgaver.

4.10.2 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Oppvekststab	32 537	36 067	36 476	36 114	35 864	36 227
Sum	32 537	36 067	36 476	36 114	35 864	36 227

Kommunalsjefområdet Oppvekst stab sitt driftsbudsjett er redusert med 1,1 mill. kr, utover pris- og lønnsvekst som er på 1,5 mill. kr.

De største endringene er knyttet til:

- Omgjøring fra drift til investeringer for midler knyttet til uteområder, skoler og barnehager, -1,6 mill. kr
- Rajshahi, 363 000 kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	36 067	36 067	36 067	36 067
Sum Deflator	902	902	902	902
Sum Lønns- og prisjustering	636	636	636	636
Tidligere vedtatte tiltak				
Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026	242	242	242	242
Matsvinn 50% stilling	-410	-410	-410	-410
Rajshahi	363	0	0	0
Andre tiltak og tekniske justeringer	0	1	1	1

Oppvekst

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Sum Tidligere vedtatte tiltak	194	-167	-167	-167
Vedtatte endringer	1 732	1 370	1 370	1 370
Vedtatt ramme	37 799	37 437	37 437	37 437
Nye tiltak				
Matsvinn - klimabudsjetttiltak	500	500	0	0
Omgjøring av drift til investering for uteområder	-1 550	-1 550	-1 550	-1 550
Rajshahi	0	0	0	363
Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT	-250	-250	0	0
Andre tiltak og tekniske justeringer	-23	-23	-23	-23
Sum Nye tiltak	-1 323	-1 323	-1 573	-1 210
Nye tiltak og realendringer	-1 323	-1 323	-1 573	-1 210
Ramme 2027-2030	36 476	36 114	35 864	36 227

Tidligere vedtatte tiltak

Finansiering 25 % jordmorstilling BHT fra Oppvekst 2025 og 2026

Jordmorstillingen gjelder et toårig prosjekt i BHT for å arbeide med nærværstiltak som gjelder gravide.

Matsvinn 50% stilling

By- og stedsutvikling har overført midler tilsvarende 50% stilling til et matsvinnprosjekt i barnehage i deler av 2025 og nå for 2026. Denne overføringen tilbakeføres i 2027.

Rajshahi

Rajshahi-aksjon er hvert tredje år, så i denne økonomiplan perioden er den både i 2027 og 2030. Kristiansand kommune bidrar med 2 kr pr innbygger og et administrativ tilskudd.

Nye tiltak

Matsvinn - klimabudsjetttiltak

Oppvekst tilføres 500 000 kr i 2027 og 2028 knyttet til en 50% stilling som i denne perioden skal jobbe med matsvinn i skolene.

Omgjøring av drift til investering for uteområder

I økonomiplan 2026–2029 ble Oppvekst tilført 2 mill. kr til oppgradering og vedlikehold av uteområder ved skoler og barnehager. Midlene ble lagt til driftsrammen. Det er vurdert at om lag 0,5 mill. kr knytter seg til løpende drift i form av reparasjoner og vedlikehold, mens den resterende delen gjelder investeringstiltak. Det foreslås derfor å overføre 1,5 mill. kr fra drift til investering.

Rajshahi

Rajshahi-aksjon er hvert tredje år, så i denne økonomiplan perioden er den både i 2027 og 2030. Kristiansand kommune bidrar med 2 kr pr innbygger og et administrativt tilskudd.

Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT

Oppvekst viderefører finansiering av ressurs til jordmortjenesten ved BHT i 2 år, tilsvarende om lag 25 % til jordmor ved BHT, som et ledd i nærværarbeidet.

4.11 Skole

4.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefsområdet Skole og SFO har grunnskolevirksomhet knyttet til 41 ordinære grunnskoler. Tolv av disse er ungdomsskoler, fire er kombinerte barne- og ungdomsskoler, ett oppvekstsenter der barnehage og skole er samlokalisert og resten er rene barneskoler. Det er skolefritidsordninger knyttet

til de kombinerte skolene og barneskolene. Ved skolene Hellemyr, Krossen, Nygård og Dvergsnes skoleenhet er det egne kompetanseavdelinger for elever med særskilte behov.

Innføringstilbudet til nyankomne innvandrere og flyktninger i grunnskolealder gis ved Mottaksskolen. Voksenopplæringen/Kongsgård skolesenter har ansvaret for grunnskolen for voksne, norsk- og samfunnskunnskap for asylsøkere og introdeltakere, arbeidstrening og kvalifiseringstiltak i introprogrammet og spesialundervisning for voksne. I tillegg sorterer Svømmeopplæringen, Bringsvær leirskole og Støtteenhet for trygt skolemiljø under skoleområdet.

Skoleområdet er kommunens største kommunalsjefsområde med 46 selvstendige enheter som rapporterer til kommunalsjef. I overkant av 2 500 ansatte jobber hver dag med å gi rundt 13 100 elever og 700 voksne et opplærings- og fritidstilbud. På grunn av størrelse, kompleksitet og lederspenn har kommunalsjefsområdet også assisterende kommunalsjef.

4.11.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene i perioden:

- Tilpasse bemanningen til de økonomiske rammene og gjenvinne økonomisk handlingsrom.
- Utvikle en mer praktisk og relevant skole med fokus på:
 - Demokrati og medborgerskap
 - Styrket leseopplæring
 - Bedre språkopplæring for flerspråklige barn
 - Økt profesjonsfaglig digital kompetanse
- Videreutvikle skolens inkluderende støttesystem for å sikre en god og tilpasset opplæring for alle elever.
- Trygg sammen - økt innsats for bedre å kunne forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep
 - Stine Sofie Skolepakke - et opplæringsprogram for alle ansatte i skolen
- Videreføre og forsterke skolens arbeid med å forebygge og håndtere krenkelser, vold og trusler, samt styrke de ansattes kompetanse på området. Innsatsen for å redusere bekymringsfullt skolefravær skal videreutvikles gjennom tidlig innsats og tett samarbeid med foresatte og relevante tjenester
- Videreutvikle den kollektive ledelseskapasiteten i skolen gjennom å:
 - formalisere ledelsesnivå 4
 - utøve tillitsbasert og læringssentrert ledelse
 - implementere *Veileder for ledelse og organisering i skolen*

4.11.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Skole	1 790 048	1 777 379	1 862 643	1 845 220	1 824 279	1 823 032
Sum	1 790 048	1 777 379	1 862 643	1 845 220	1 824 279	1 823 032

Kommunalsjefområdet driftsbudsjett er økt med 8,9 mill. kr. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på 76,4 mill. kr.

Budsjettendringen fordeler seg på følgende endringer:

- Integreringstilskudd - Generelt nedtrekk: -9 mill. kr
- Integreringstilskudd - Utvidet språkopplæring: -2,8 mill. kr
- Integreringstilskudd - diverse tiltak: 13,2 mill. kr
- Lønnsolidning skole: 4,1 mill. kr
- Midlertidig løsninger - Slettheia: 1,67 mill. kr

Oppvekst

- Midlertidig løsninger - Tordenskjoldsgate: 5,9 mill. kr
- Flere barn på kompetanse avdeling skole: 4,5 mill. kr
- Endring demografi: -8,5 mill. kr
- Logopedstilling overført fra skole til PPT: -1,1 mill. kr
- Ny husleie avdeling Tilrettelagt opplæring voksne: 395 000 kr
- Synspedagog overført til PPT: -1,1 mill. kr
- Vintervedlikehold overført til Ingeniørvesenet: -1,1 mill. kr
- Øremerkede midler innlemmet i rammetilskudd: 2,76 mill. kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	1 777 379	1 777 379	1 777 379	1 777 379
Sum Deflator	44 434	44 434	44 434	44 434
Sum Lønns- og prisjustering	31 944	31 944	31 944	31 944
Sum Integreringstilskudd	-7 263	-12 465	-12 465	-12 465
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskjøvet oppstart leieforhold Kvartal 71	0	1 538	1 538	1 538
Lønnsjustering skole	4 100	8 200	12 300	12 300
Midlertidige løsninger Slettheia skole	1 171	3 404	2 093	2 093
Midlertidige løsninger Tordenskjoldsgate skole	3 792	2 562	-436	-436
Sum Tidligere vedtatte tiltak	9 063	15 704	15 495	15 495
Sum Demografijustering	-14 889	-26 268	-38 732	-38 732
Vedtatte endringer	63 290	53 350	40 677	40 677
Vedtatt ramme	1 840 669	1 830 729	1 818 056	1 818 056
Nye tiltak				
Flere barn på kompetanseavdeling skole	4 500	4 500	4 500	4 500
Forskjøvet oppstart leieforhold Kvartal 71 2026 og 2027 ny beregning	0	-588	-588	-588
Fra Oppvekst til Parkvesenet lekeplasskontroll skole Songdalen	-23	-23	-23	-23
Logoped overført fra Skole til PPT	-1 097	-1 097	-1 097	-1 097
Lønnsjustering skole	0	0	0	4 000
Midlertidig løsninger Tordenskjoldsgate skole	2 030	335	0	0
Midlertidige løsninger Slettheia	500	500	500	500
Ny husleie avdeling Tilrettelagt Opplæring Voksne pga salg Helsehus	395	395	395	395
Søgne				
Svømmemidler fra skole	-256	-256	-256	-256
Svømmemidler til barnehage	256	256	256	256
Synspedagog til PPT finansiert av skolene	-103	-103	-103	-103
Synspedagog til PPT finansiert av voksenopplæringen	-982	-982	-982	-982
Vintervedlikehold skole overføres til By og stedsutvikling, Ingeniørvesenet	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Sum Nye tiltak	4 120	1 837	1 502	5 502
Demografijustering				
Demografi kompensasjon for redusert elevtall skoleår 2026/2027	3 257	0	0	0
Demografi nullstilling 2026-2029	14 888	26 268	38 732	38 732
Demografi ny prognose økonomiplan 2027-2030	-11 746	-19 969	-29 966	-33 813
Sum Demografijustering	6 399	6 299	8 766	4 919
Statsbudsjett				
Øremerkede midler i 2025 innlemmet i rammetilskudd, skole	2 755	2 755	2 755	2 755
Sum Statsbudsjett	2 755	2 755	2 755	2 755
Integreringstilskudd				
Integrering Ekstratiltak i grunnskole EM	2 500	1 500	0	0
Integrering Helårs-/heltidskurs introprogram	1 200	1 000	0	0
Integrering Introprogrammet NIA - omstilling	4 000	3 000	0	0
Integrering Kombinasjonsklasser 16-18 år - VGS (grunnskolerett)	2 500	2 000	0	0
Integrering Sammensatte hjelpebehov i grunnskole	2 000	0	0	0
Integrering Ungdomsveileder minoritetsspråklige 10. klasse	1 000	0	0	0
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-4 500	-3 900	-6 800	-8 200
Sum Integreringstilskudd	8 700	3 600	-6 800	-8 200

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Nye tiltak og realendringer	21 974	14 491	6 223	4 976
Ramme 2027-2030	1 862 643	1 845 220	1 824 279	1 823 032

Tidligere vedtatte tiltak

Forskjøvet oppstart leieforhold Kvartal 71

I henhold til sannsynlig fremdrift forskyves oppstart leieforhold Kvartal 71.

Lønnsglidning skole

For å kompensere for økt lønnsvekst i skolene grunnet flere lærer med 5-årig lærerutdannelse/masterutdannelse, foreslås det å styrke rammen med 4 mill. kr i 2027, økende med 4 mill. kr årlig til totalt 12 mill. kr i 2029.

Midlertidige løsninger Slettheia skole

Økning av budsjett til midlertidige løsninger Slettheia skole i forbindelse med utvidelsen.

Midlertidige løsninger Tordenskjoldsgate skole

Midlertidige løsninger ved Tordenskjoldsgate skole i forbindelse med utvidelse og rehabilitering av skolen.

Nye tiltak

Flere barn på kompetanseavdeling skole

Økt budsjett for å kompensere for at flere elever har fått plass ved kompetanseavdeling skoleåret 2026/2027.

Fra Oppvekst til Parkvesenet lekeplasskontroll skole Songdalen

Fra Oppvekst til Parkvesenet lekeplasskontroll skole Songdalen

Logoped overført fra Skole til PPT

Det er flyttet midler til en logoped fra rammen til Skole til Pedagogiske og psykologiske tjenester.

Lønnsglidning skole

For å kompensere for økt lønnsvekst i skolene grunnet flere lærer med 5-årig lærerutdannelse/masterutdannelse, er det vedtatt å styrke rammen med 4 mill. kr i 2027, økende med 4 mill. kr årlig til totalt 12 mill. kr i 2029. Det foreslås nå en ytterligere styrking med 4 mill. kr fra 2030, som da gir en økning på 16 mill. kr i 2030 sammenlignet med 2026.

Midlertidig løsninger Tordenskjoldsgate skole

Korrigerende av budsjett for midlertidige løsninger i forbindelse med byggearbeid ved Tordenskjoldsgate skole.

Midlertidige løsninger Slettheia

Korrigerende av budsjett for midlertidige løsninger ved Slettheia skole

Ny husleie avdeling Tilrettelagt Opplæring Voksne pga salg Helsehus Søgne

Avdeling Tilrettelagt Opplæring Voksne har fått ny husleie grunnet salg av Helsehus Søgne, og skolen kompenseres for dette.

Svømmemidler fra skole

Midler til svømmeopplæring i utendørsanlegg som ble lagt inn i økonomiplan 2026-2029 foreslås å omdisponeres fra skole til barnehagesvømming i private og kommunale barnehager som videreføring av vedtak i 1. tertialrapport 2026, ettersom statlig tilskudd avvikles fra barnehageåret 2026/2027.

Svømmemidler til barnehage

Midler til svømmeopplæring i utendørsanlegg som ble lagt inn i økonomiplan 2026-2029 foreslås å omdisponeres fra skole til barnehagesvømming i private og kommunale barnehager som videreføring av vedtak i 1. tertialrapport 2026, ettersom statlig tilskudd avvikles fra barnehageåret 2026/2027.

Synspedagog til PPT finansiert av skolene

Det foreslås å flytte midler til en synspedagog fra grunnskole til Pedagogiske og psykologiske tjenester, jf. 1. tertialrapport 2026.

Synspedagog til PPT finansiert av voksenopplæringen

Det foreslås å flytte midler til en synspedagog fra Kongsgård skolesenter til Pedagogiske og psykologiske tjenester, jf. 1. tertialrapport 2026.

Vintervedlikehold skole overføres til By og stedsutvikling, Ingeniørvesenet

Ingeniørvesenet overtar ansvaret for vintervedlikehold ved de kommunale skolene.

Statsbudsjett

Øremerkede midler i 2025 innlemmet i rammetilskudd, skole

Øremerkede midler i 2025 knyttet til veiledning av nyansatte lærere i skole er innlemmet i rammetilskudd og det foreslås at området kompenseres for dette.

Integreringstilskudd

Integrering Ekstratiltak i grunnskole EM

Videreføring av finansiering fra 1. tertialrapport 2026 knyttet til enslige mindreårige flyktninger i grunnskolen med 2,5 mill. kr i 2027 og 1,5 mill. kr i 2028. Tiltaket skal bidra til å finansiere innføringsklasser, språkopplæring og øvrige ekstratiltak der tidligere fordeling av særskilt tilskudd ikke har vært benyttet til å dekke kostnadene.

Integrering Helårs-/heltidskurs introprogram

Helårs- og heltidskurs i introduksjonsprogrammet for å oppfylle lovkrav til programinnhold og omfang. Budsjettmidlene overføres fra Helse og mestring (Helsefremming og inkludering) som følge av avvikling av internfakturering.

Integrering Introprogrammet NIA - omstilling

Samtidig som integreringstilskuddet trappes ned, er det viktig å opprettholde målrettede tiltak for inkludering, språkopplæring og kvalifisering. Det foreslås derfor å videreføre finansieringen av Introprogram NIA (Norsk i arbeid) med 4 mill. kr i 2027 og 3 mill. kr i 2028.

Integrering Kombinasjonsklasser 16-18 år - VGS (grunnskolerett)

Videreføring av tiltak fra bystyresak 15/26 med 1,5 mill. kr i 2027 og 1,3 mill. kr i 2028. Finansiering av kombinasjonsklassetilbud for ungdom i alderen 16–18 år med grunnskolerett. Tiltaket bidrar til at ungdommene kan gjennomføre grunnskoleopplæring i et felles opplæringsløp med jevnaldrende elever i videregående skole.

Integrering Sammensatte hjelpebehov i grunnskole

Videreføring av tiltak fra bystyresak 15/26 med 2 mill. kr i 2027. Finansiering knyttet til barn og unge med sammensatte hjelpebehov i grunnskolen. Tiltaket skal bidra til å håndtere økt press på forsterkede skoletilbud og sikre et forsvarlig opplæringstilbud til elever med behov for omfattende tilrettelegging og oppfølging, der ekstratilskudd ikke dekker kommunens samlede merutgifter.

Integrering Ungdomsveileder minoritetsspråklige 10. klasse

Det foreslås å finansiere Ungdomsveiledere i skole med 1 mill. kr fra integreringstilskudd i 2027. Dette er et tiltak for å bidra til at flere unge gjennomfører utdanning, sikre en god overgang fra ungdomsskole til videregående opplæring, forebygge utenforskap og frafall fra skolen, samt styrke oppfølgingen av ungdom som står i fare for å falle ut av skoleløpet.

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

4.12 Barnehage

4.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Barnehageområdet består av til sammen 94 barnehager. Av disse er 34 kommunale barnehager, 48 private barnehager og 12 private familiebarnehager. I tillegg er det også 8 åpne barnehager som gir tilbud til barn og foreldre. Samlet var det per april 5.921 barn som hadde barnehageplass i Kristiansand.

59,5 % av barna går i privat barnehage, mens 40,5 % går i kommunal barnehage.

På barnehagefeltet har kommunen to roller:

- Barnehagemyndighet for alle barnehagene.
- Eier for de kommunale barnehagene.

Som barnehagemyndighet har kommunen ansvar for forvaltningsoppgaver som samlet opptak, tilskudd til private barnehager, tilsyn, godkjenning av barnehager, dispensasjonssøknader og lignende.

Kommunalsjefområdet har også et overordnet ansvar for faglig kvalitet i alle barnehager. Dette krever et godt samarbeid mellom administrasjon, private og kommunale barnehager.

Som eier for de kommunale barnehagene, har kommunalsjefområdet særlig ansvar for lederoppfølging og drift av de kommunale barnehagene innenfor fag, økonomi og personal.

Kommunalsjefområdet har også strategisk ansvar for faglig utvikling i alle kommunens barnehager, både private og kommunale.

4.12.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for neste budsjettår er knyttet til disse områdene:

- Fortsette arbeidet med at alle barn skal oppleve seg inkludert i fellesskapet.
- Systematisk arbeid med å utvikle inkluderende pedagogiske støttesystemer i barnehagene.
- Arbeid med styrket tilbud for enkeltbarn parallelt med videreutvikling av det allmennpedagogiske arbeidet slik at det tilpasses hele barnegruppa i enda større grad enn før.

Oppvekst

- Organisasjonsutvikling med fokus på godt og tydelig lederskap og videreutvikling av de profesjonelle fellesskapene både i og rundt barnehagene.
- Felles fagdager for kommunale og private barnehager med fokus på aktuelle tema.
- Opplæring til alle ansatte i eierlinja i forhold til vold og trusler, og hvordan møte barns utagerende adferd.
- Styrke og videreutvikle kommunens rolle som barnehageeier for egne kommunale barnehager.
- Videre fokus på arbeid med å rekruttere minoritetsspråklige barn til økt barnehagedeltakelse.

4.12.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Barnehage	1 282 532	1 364 077	1 429 386	1 432 633	1 450 901	1 468 090
Sum	1 282 532	1 364 077	1 429 386	1 432 633	1 450 901	1 468 090

Kommunalsjefsområdets driftsbudsjett er fra 2026 til 2027 økt med 13,9 mill. kr. Pris- og lønnsvekst er kompensert med 51,4 mill. kr, slik at budsjettet er 65,3 mill. kr høyere enn i 2026.

De største endringene i budsjettet er:

- Demografikompensasjon for 2027 utgjør 10,8 mill. kr.
- Tilskudd til veiledning av nytilsatte barnehagelærere, 1,2 mill. kr.
- Økt pensjon til private barnehager grunnet endring i RNB 2026 utgjør 5 mill. kr.
- Budsjettrammen er redusert med 2,7 mill. kr som følge av bortfall/reduksjon av integreringstilskudd.
- Rammen er redusert med 500 000 kr som følge av at ansvaret for vintervedlikehold ved de kommunale barnehagene er overført til Ingeniørvesenet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	1 364 077	1 364 077	1 364 077	1 364 077
Sum Deflator	34 102	34 102	34 102	34 102
Sum Lønns- og prisjustering	17 363	17 363	17 363	17 363
Sum Integreringstilskudd	-1 498	-2 339	-2 339	-2 339
Sum Demografijustering	13 211	18 122	40 462	40 462
Vedtatte endringer	63 178	67 248	89 588	89 588
Vedtatt ramme	1 427 254	1 431 325	1 453 664	1 453 664
Nye tiltak				
Fra Oppvekst til Parkvesenet lekeplasskontroll barnehage Songdalen og Søgne	-90	-90	-90	-90
Vintervedlikehold barnehage overført til By- og stedsutvikling, Ingeniørvesenet	-500	-500	-500	-500
Økt pensjon private barnehager - endring i RNB	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	4 410	4 410	4 410	4 410
Demografijustering				
Demografi nullstilling 2026-2029	-13 212	-18 123	-40 463	-40 463
Demografi ny prognose 2027-2030	10 855	14 742	33 811	51 600
Sum Demografijustering	-2 357	-3 381	-6 652	11 137
Statsbudsjett				
Tilskudd til veiledning nytilsatte lærere, gitt i rammetilskudd 2025	1 279	1 279	1 279	1 279
Sum Statsbudsjett	1 279	1 279	1 279	1 279
Integreringstilskudd				
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-1 200	-1 000	-1 800	-2 400
Sum Integreringstilskudd	-1 200	-1 000	-1 800	-2 400
Nye tiltak og realendringer	2 132	1 308	-2 763	14 426

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Ramme 2027-2030	1 429 386	1 432 633	1 450 901	1 468 090

Nye tiltak

Fra Oppvekst til Parkvesenet lekeplasskontroll barnehage Songdalen og Søgne

Gjelder flytting av budsjettmidler fra Barnehage til Parkvesenet for lekeplasskontroll barnehager i Songdalen og Søgne.

Vintervedlikehold barnehage overført til By- og stedsutvikling, Ingeniørvesenet

Ingeniørvesenet overtar ansvaret for vintervedlikehold for de kommunale barnehagene. I tidligere år har kommunen kjøpt disse tjenestene fra private aktører. Dermed flyttes det budsjettmidler på 500 000 kr fra Barnehage til Ingeniørvesenet.

Økt pensjon private barnehager - endring i RNB

Taket i søknadsordningen for private barnehager med høye pensjonsutgifter ble i RNB 2026 økt fra 13 til 16 prosent. Selv om kommunene er kompensert med 96 mill. kroner på landsbasis, tilsvarende om lag 2 mill. kroner for Kristiansand kommune, er dette ikke tilstrekkelig til å dekke de økte kostnadene. Det foreslås derfor at barnehage kompenseres med 5 mill. kr til finansiering av ordningen.

Statsbudsjett

Tilskudd til veiledning nytilsatte lærere, gitt i rammetilskudd 2025

Øremerkede midler i 2025 knyttet til veiledning av nyansatte barnehagelærere er innlemmet i rammetilskudd og det foreslås at området kompenseres for dette.

Integreringstilskudd

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

4.13 Barne- og familietjenester

4.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

I Barne- og familie inngår fire enheter; Helsetjenester barn og unge, Pedagogisk psykologisk Tjeneste (PPT), Oppvekstmiljø og Barnevernstjenesten for Kristiansandregionen.

Barne- og familietjenestene ble omorganisert fra april/mai 2026, med mål om å styrke det forebyggende arbeidet, gi tidligere hjelp til barn og familier før utfordringer utvikler seg til alvorlige problemer.

Oppvekstmiljø ble opprettet etter omorganiseringen og skal jobbe med å styrke livsvilkår, psykisk helse og oppvekstvilkår for barn, unge og deres familier i Kristiansand kommune gjennom helsefremming, forebygging og behandling. PPT samarbeider med barnehager og skoler for å øke kvalitet i læringsmiljøene og sikrer vurdering av enkeltbarns utbytte av opplæringen. Flere spesialpedagogiske fagmiljø er lagt til PPT leders ansvar. Helsetjenester for barn og unge leverer svangerskapsoppfølging, helsestasjon, skolehelse og fysio- og ergoterapi til barn. Barneverntjenesten er et interkommunalt samarbeid med Lillesand og Birkenes kommuner. Videre i økonomiplanen omtales tjenesten kun som "Barnevernet." Barnevernet har også ansvar for akuttberedskap for alle kommuner i Agder og i tillegg driftes nasjonal Alarmtelefon med Chat for barn og unge.

Oppvekst

Tjenestene i Barn og familie er lokalisert til fem "Familiens hus" i bydelene. I tillegg er noe aktivitet lokalisert til Tordenskjoldsgate og Kongsgård skolesenter.

4.13.2 Hovedprioriteringer

Oppvekstreformen innebærer at flere statlige oppgaver og finansieringsansvar innen barnevern er overført til kommunen fra januar 2022. Det stiller særlige store krav til at kommunen lykkes i det forebyggende arbeidet og dreier ressursbruk fra kostbare enkeltsaker til systematisk tidlig innsats. Brukermedvirkning, arbeid med å styrke psykososial støtte og møteplasser for familier med sammenlignbare utfordringer, skal gis høy prioritet.

Hovedprioriteringen for Oppvekst samlet, er å sikre inkludering, deltakelse i opplæringstilbudet og god sammenheng mellom tjenester utenfor barnehage og skole. Det er utarbeidet egen oversikt som gjør synlig tilbud kommunen har til ulike grupper innbyggere og hvilken kompetanse som er tilgjengelig, for å kunne tilby tjenester med høy kvalitet.

Barne- og familietjenester arbeider på ulike måter for å bidra til en hverdag der et opplærings- og fritidstilbud fremmer barn og unges psykiske helse og aktive deltakelse. Foreldrestøtte, familieveiledning, familieråd og faste strukturer for forpliktende samarbeid om kraftfulle forebyggende innsatser prioriteres. Barneverntjenesten prioriterer for å sikre flest mulig tiltak lokalt med bruk av statlige tiltak kun der det er til barnets beste. Det arbeides aktivt med å finne løsninger i barnets kjente omgivelser og i barnets naturlige nettverk.

Det arbeides med å klargjøre ansvarsforhold i kommunen som sikrer at barn og familier som har rett til behandling og bistand etter flere lovverk, opplever tilstrekkelig støtte og koordinering. Det er gjennomført en evaluering av Familiens hus med påfølgende omstilling av tjenestene i Barn og familie.

4.13.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Barne- og familietjenester	536 065	573 054	596 387	589 853	587 553	586 353
Sum	536 065	573 054	596 387	589 853	587 553	586 353

Kommunalsjefområdets driftsbudsjett er redusert fra 2026 til 2027 med 1 mill. kr, utover pris- og lønnsvekst som er på 24,3 mill. kr.

De største endringene i budsjettet er:

- Integreringstilskudd, -4,9 mill.kr
- Integreringstilskudd, skolehelsetjeneste mottaksskolen, 700 000 kr
- Helårseffekt husleie Tordenskjoldsgate, 650 000 kr
- Gatepuls, flyttes over til Helse og mestring, -1 mill. kr
- Logoped til PPT fra Skole, 1 mill. kr
- MST-CAN, 1,8 mill. kr
- Synspedagog til PPT fra Skole, 718 000 kr

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	573 054	573 054	573 054	573 054
Sum Deflator	14 326	14 326	14 326	14 326
Sum Lønns- og prisjustering	9 970	9 970	9 970	9 970
Sum Integreringstilskudd	-2 403	-7 437	-7 437	-7 437

Oppvekst

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Tidligere vedtatte tiltak				
Økt husleie Tordenskjoldsgate ifm. flytting fra Gyldengården	650	650	650	650
Sum Tidligere vedtatte tiltak	650	650	650	650
Vedtatte endringer	22 544	17 509	17 509	17 509
Vedtatt ramme	595 597	590 563	590 563	590 563
Nye tiltak				
Gatepuls, deler flyttes over til Helse og mestring	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025
Logoped til PPT fra Skole	1 097	1 097	1 097	1 097
MST-CAN	1 800	0	0	0
Synspedagog til PPT fra KSS	718	718	718	718
Sum Nye tiltak	2 590	790	790	790
Integreringstilskudd				
Integrering Helsestasjon/skolehelsetjeneste mottaksskolen	700	0	0	0
Integrering Styrking av ICDP-veiledning	0	700	0	0
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-2 500	-2 200	-3 800	-5 000
Sum Integreringstilskudd	-1 800	-1 500	-3 800	-5 000
Nye tiltak og realendringer	790	-710	-3 010	-4 210
Ramme 2027-2030	596 387	589 853	587 553	586 353

Tidligere vedtatte tiltak

Økt husleie Tordenskjoldsgate ifm. flytting fra Gyldengården

Deler av Barne- og familietjenester flyttet fra lokaler i Gyldengården til lokaler i Tordenskjoldsgate våren 2026, nå legges helårseffekten av husleie og felleskostnader inn.

Nye tiltak

Gatepuls, deler flyttes over til Helse og mestring

I 1. tertialrapport i 2026 ble det vedtatt å overføre 1 mill. kr til Gatepuls fra Oppvekstmiljø i Barne- og familietjenester til ungdomstjenesten i Helse og mestring.

Logoped til PPT fra Skole

Det er flyttet midler til en logoped fra rammen til Skole til Pedagogiske og psykologiske tjenester.

MST-CAN

MST-CAN er et forskningsbasert behandlingstilbud for familier der det forekommer alvorlig vold eller omsorgssvikt, og hvor hensikten å unngå plasseringer utenfor hjemmet. Tiltaket finansieres med omprioriteringer internt i Barnevernet og etter hvert av besparelser på fosterhjemsområdet. For å oppnå balanse i oppstartsåret tilføres tiltaket 1,8 mill. kr i 2027.

Synspedagog til PPT fra KSS

Det er flyttet midler til en synspedagog fra Kongsgård skolesenter til Pedagogiske og psykologiske tjenester.

Integreringstilskudd

Integrering Helsestasjon/skolehelsetjeneste mottaksskolen

Tiltaket videreføres også i 2027, man avventer sak vedrørende mottaksskolen.

Integrering Styrking av ICDP-veiledning

ICDP er et internasjonalt program for foreldreveiledning og etterspørselen etter tospråklige ICDP-veiledere har økt de siste årene. For å sikre ICDP-veiledningsgruppene for minoritetsforeldre forlenges dette tiltaket til 2028.

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

4.14 Investeringsstabell

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
Investeringer							
EIE- Fiskå skole - strakstiltak (trinn 1)	9 594	5 000	0	0	0	5 000	0
EIE- Hånes barneskole og bydelshus	729 000	35 970	322 000	360 000	0	717 970	0
EIE- Kompetanseavdeling	7 000	7 000	0	0	0	7 000	0
Dvergsnes skole avd. Odderhei							
EIE- Kongsgård skolesenter, utskiftninger	10 700	3 400	3 600	3 700	0	10 700	0
EIE- Kongsgård skolesenter, pålegg mottaksskolen	3 400	3 400	0	0	0	3 400	0
EIE- Lauvåsen ungdomsskole	421 118	107 366	0	0	0	107 366	-14 000
EIE- Oppgradering kommunale barnehager		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
EIE- Skårungen barnehage - Tilbygg	8 300	8 300	0	0	0	8 300	0
EIE- Tordenskjoldsgate skole - utvidelse	301 500	145 000	117 442	0	0	262 442	-11 435
IKT til undervisning/digitalisering		15 350	15 350	15 350	15 350	61 400	0
Strakstiltak i skolen		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Utendørsarbeid ved skolene		2 500	2 500	2 500	2 500	10 000	0
Sum Investeringer	1 490 612	337 286	464 892	385 550	21 850	1 209 578	-25 435
Avsetninger							
EIE- Møvig skole, utbedring/nybygg	143 000	0	0	8 000	13 000	21 000	0
EIE- Ny barneskole Randesund - Avsetning	740 000	2 000	2 000	6 000	6 000	16 000	0
EIE- Slettheia skole - utvidelse og rehabilitering	245 036	7 000	98 500	135 000	0	240 500	0
Sum Avsetninger	1 128 036	9 000	100 500	149 000	19 000	277 500	0

Forklaring til investeringsstabell

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringsene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Oppvekst er 18,85 mill. kr i 2027 (75,4 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 327 mill. kr i 2027 (1,4 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutningspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

Investeringsbudsjett

EIE- Fiskå skole - strakstiltak (trinn 1)

I Bystyrets behandling av skolebehovsplanen 05.03.2025 SAK 12/25, ble det vedtatt at Fiskå skole ikke legges ned.

Som en konsekvens av at skolen skal opprettholdes, er det gjort en tilstandsanalyse hvor det er laget en oversikt over strakstiltak som må gjøres med bakgrunn i en videre drift i et 5 – 7 årsperspektiv, og hva som må til for å få bygget til å oppnå kravene i bygningsforskriftene.

Basert på tilstandsanalysen gjelder strakstiltakene å tilfredsstille byggetekniske krav på brann, VVS, elektrisitet/automatisering og universell tilgjengelighet. Strakstiltakene er beregnet til 9,59 mill.kr og er lagt inn i 2026. Av hensyn til skoledriften, er 5 mill. kr av bevilgningen skjøvet til 2027.

I et lengre perspektiv er det behov for å løfte hele bygget til å tilfredsstille kravene i TEK17 og løfte bygget til tilstandsgrad 1. Den rent tekniske oppgraderingen er beregnet til å koste ca. 126 mill.kr.

Fiskå skole er en klasseromsskole som ble tatt i bruk i 1965. Det har skjedd mye med pedagogiske arbeidsmåter fram til i dag. I denne utredningen er det ikke gjort noen vurderinger av endringer i bygget for å legge bedre til rette for dagens innhold, pedagogikk og arbeidsmåter.

For å dekke dagens behov bruker skolen tre klasserom som ligger i Vågsbygd bydelshus. I et lengre perspektiv vil det være naturlig at disse arealene legges inn i skolens egne arealer. Dette er heller ikke tatt hensyn til i tilstandsanalysen.

Ved en større oppgradering iht. dagens krav, jf. tilstandsrapporten, må derfor også skolen bygges om og arealene som ligger i kultursenteret bør erstattes ved å utvide skolen. I skolebehovsplanen ble investeringsrammen (inkludert moms, finans kostnader og prisstigning) for en slik oppgradering, ombygging og utvidelse beregnet til ca. 240 mill. kr (dersom skolen skulle være ferdig til 2029). Dette vurderes fortsatt å ville vært en realistisk kostnad for en permanent løsning for skolen.

EIE- Hånes barneskole og bydelshus

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen for Hånesområdet. Jf. beskrivelse under prosjekt Lauvåsen ungdomsskole. Det ble da vedtatt bygging av nytt bydelshus samlokalisert med ny barneskole på Brattbakken.

Det er gjennomført omfattende medvirkningsprosesser med skolens elever og ansatte, samt lokalmiljø, lag og foreninger. Prosessene har gitt innspill til rom- og funksjonsprogram, som har vært et viktig grunnlag for utlyst designkonkurranse.

På bakgrunn av designkonkurranse gjennomført høsten 2025 mellom tre prekvalifiserte tilbydere, har det våren 2026 vært en bearbeidelse av vinnerutkastet. Parallelt er det gjennomført en prosess med nødvendig reguleringsplan for området.

I forrige økonomiplan ble det lagt inn en avsetning på 568 mill., som muliggjorde en gjennomføring av ny skole og bydelshus med byggestart januar 2028, og forventet ferdigstillelse høsten 2029.

Etter bearbeidelsen i første del av skisseprosjektet, har Bygganalyse AS laget en ny kalkyle for prosjektet. Den nye kalkylen for gjennomføring av prosjektet er beregnet til 729 mill. kr, hvorav 718 mill. kr i perioden.

Hovedårsaken til at kalkylen har økt sammenlignet med avsatt ramme, er krav i reguleringsplanen om etablering av parkeringskjeller. I tillegg har kommunens egne prosjekteringsanvisninger for barnehage og skolebygg medført en viss økning i arealet for skoledelen.

EIE- Kompetanseavdeling Dvergsnes skole avd. Odderhei

I 2025 ble det tatt i bruk en ny avdeling i Valsvigveien for en gruppe på inntil 5-6 elever på 1.- 4. trinn med større funksjonsnedsettelse. Disse elevene bør få tilbud på Odderhei skole når de kommer på mellomtrinnet (de eldste kommer på mellomtrinnet skoleåret 2027-28). I tillegg må kapasitet på Valsvigveien frigjøres til inntak av nye elever på 1.-4. trinn ut fra økt behov for plasser på kompetanseavdelinger.

Det er vurdert to alternative løsninger, en mer omfattende ombygging i underetasje eller en lettere tilpasning av elevarealer i hovedetasjen som blir ledige som følge av nedgang i elevtall. Ombygging av elevarealene i hovedetasjen er vurdert som den faglige og økonomisk mest gunstige løsningen og legges derfor til grunn.

Kostnadsrammen er 7 mill. kr og må utføres før skolestart 2027.

EIE- Kongsgård skolesenter, utskiftninger

Det er stort behov for utskiftninger av belysningsarmaturer og radiatorovner ved hele Kongsgård skolesenter. Disse er svært gamle, og lar seg ikke lenger vedlikeholde på regningssvarende måte. I tillegg til utskifting av armaturer, må det påregnes utskifting av rørføringer mellom fyrrom og radiatorovner for å sikre stabil drift og tilfredsstillende temperaturforhold.

Kristiansand kommune har en langsiktig leieavtale for skoleanlegget. Det er uenighet mellom kommunen og byggeier om ansvar når det gjelder disse utskiftingene. Nødvendige hensyn for brukerne tilsier at tiltakene må utføres uavhengig av løsning på tvist med eier. Kommunen vil derfor ikke erkjenne ansvar selv om tiltakene utføres.

Kostnadene er beregnet til 10,73 mill. kr og er planlagt løst over en treårsperiode (2027-29) med omtrent like bevilgninger hvert år.

EIE- Kongsgård skolesenter, pålegg mottaksskolen

Avdeling for helse og miljø har gitt pålegg om diverse utbedringer på Mottaksskolen. Leieforholdet til Mottaksskolen inngår i en samlet langsiktig leieavtale som gjelder hele Kongsgård skolesenter.

Påleggene gjelder utbedring av de akustiske forholdene og en større renovering av elevtoalettene.

Tiltakene er kostnadsberegnet til 3,36 mill. kr og utføres i 2027.

EIE- Lauvåsen ungdomsskole

Bystyret har i egen sak vedtatt skolestrukturen i Hånesområdet med følgende vedtak:

- Ungdomstrinnet på Hånes og Tveit samlokaliseres i ny felles ungdomsskole for 385 elever med idrettshall på Lauvåsentomta.
- Nytt bydelshus samlokaliseres med barnetrinnet på Brattbakken.
- Ungdomstrinnet realiseres først og Vigvoll skole benyttes som midlertidige løsninger når barneskolen og bydelshuset bygges.
- Tidspunkt for gjennomføring vurderes i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

I økonomiplanen for 2025 - 2028 det lagt inn investeringsmidler som muliggjorde en gjennomføring av ungdomsskoleprosjektet med byggestart juni 2025 og ferdigstillelse juni 2027. Prosjektet omfatter også en 11er fotballbane.

På bakgrunn av designkonkurranse mellom tre prekvalifiserte tilbydere har det bearbejdede vinnerutkastet vært gjenstand for konkurranse om samspillkontrakt for bygging av anlegget.

Prosjektet er i rute, og byggearbeidene er godt i gang. Ungdomstrinnene på Ve og Vigvoll slås sammen når prosjektet er ferdig til skolestart skoleåret 2027/28. Prosjektkostnaden er 421 mill. kr, derav 107,4 i perioden.

EIE- Møvig skole, utbedring/nybygg

Den eldste delen av Møvig skole har svært dårlig teknisk og funksjonell tilstand, med flere bygningsdeler og tekniske anlegg vurdert til TG3. Det er videre flere alvorlige avvik etter tilsyn fra Miljørettet helsevern høsten 2025. Bygningsmassen fremstår som sterkt nedslitt, med utfordringer knyttet til inneklime, akustikk, temperatur, universell utforming og sikkerhet. Forholdene vurderes å ha negativ innvirkning på både læringsmiljø, arbeidsmiljø og elevenes helse og trivsel. Det er allerede utført enkelte strakstiltak

Det er vurdert og utredet flere alternativ. Enten rehabilitere eller rive og bygge nytt, i tillegg til ulikt omfang av bygningsmassen som skal medtas.

På bakgrunn av utredningene er det vurdert at riving av de to mest nedslitte byggene vil være beste løsning begrunnet i:

- Lavest investeringskostnad.
- Lavest livsløpskostnad ellers på grunn av at arealet mindre enn i dag.
- Risikoen for uforutsette kostnader er lav.
- Nybygg vil gi en mer funksjonell løsning for skolen.

Tiltaket er kostnadsberegnet til 143 mill. kr. Til sammenligning er en rehabilitering kostnadsberegnet til ca. 190 mill. kr.

Det er avsatt midler til planlegging og bygging slik at byggestart blir i 2030 med ferdigstillelse i 2031.

EIE- Ny barneskole Randesund - Avsetning

Bystyret har i mars 2026 vedtatt ny skolestruktur i Indre Randesund:

- Det bygges ny barneskole for 550 elever på Hjertetomta
- 7 er kunstgressbane tatt med ute, som en del av 16500 m2 uteareal
- Barneskolen har gymsal tilsvarende størrelse på Hånes, med 2 garderober + 1 lærergarderobe

I tillegg skal Strømme skole, etter at barneskolen er ferdig, bygges om til ungdomsskole med bydelsfunksjoner.

I økonomiplanen er det lagt opp til byggestart i 2031 og ferdigstillelse i 2033. Det er satt av midler til planlegging, herunder detaljregulering fra 2027.

Ved forrige rullering av økonomiplanen var det gjort en avsetning på 412 mill. kr til skolestruktur i Indre Randesund basert på skolestrukturrapporten der alle økonomiske beregninger fremgår i 2025-priser eks moms for å kunne sammenligne alternativene uavhengig av fremdrift/tidspunkt for realisering. På det tidspunktet var for øvrig skolestrukturen ikke avklart.

Ved denne rulleringen er det lagt til moms, prisstigning og finanskostnader i henhold til vedtatt alternativ og beskrevet fremdrift.

Kostnadsrammen er med disse forutsetningene beregnet til 740 mill. kr.

Det vises ellers til bystyresaken om skolestruktur i Randesund.

EIE- Oppgradering kommunale barnehager

I økonomiplan 2023-26 ble det lagt inn en årlig bevilgning på 3 mill. kr til indre oppgraderingstiltak i de eldre kommunale barnehagene. Behovene gjaldt blant annet kjøkken, garderober, stallefasiliteter, innvendige overflater og behov for å bytte dører for å ha innsyn i alle rom. De samlede behovene var beregnet til ca. 34 mill. kr. Rekkefølgen på tiltak gjøres ut fra en prioritering av de største og viktigste behovene. Førsteprioritet har vært å bytte dører med glass, slik at voksne har innsyn i alle rom. Derneft pågår utskifting av kjøkken.

EIE- Skårungen barnehage - Tilbygg

I 2007 ble det satt opp en brakkerigg bestående av tre brakker utenfor Skårungen barnehage i Vågsbygd som skulle fungere som en midlertidig base for naturgruppen. Rikken var midlertidig fordi det forelå planer om en permanent utvidelse. Disse planene utgikk etter at det ble bygget en stor privat barnehage i bydelen, og brakkerikken ble derfor permanent.

Brakkerikken er nå i en svært dårlig forfatning og anses kondemnabel. Etter tilsyn i 2024 fra Miljørettet helsevern ble det gitt en rekke avvik som gjelder fukt og råte, dårlige toalettfasiliteter, temperaturregulering, dårlig innelima mv. Barnehagekapasiteten i Vågsbygd tilsier at de ca. 20 plassene i naturgruppa er nødvendig å opprettholde.

Det er gjennomført en behovsutredning der det er vurdert to alternative løsninger:

- Erstatte brakke med ny brakkeløsning
- Tilbygg til eksisterende barnehage.

Selv om brakkeløsningen er vesentlig billigere (ca. 4,1 mill. kr) anbefales det en permanent utvidelse av eksisterende bygg, men nødvendig ombygging og tilpasning. Dette vil gi en vesentlig mer funksjonell og kvalitativt bedre løsning for både barna og de ansatte. I tillegg vil et slikt tilbygg ha lengre levetid.

Utvidelsen er beregnet til 8,3 mill. kr og lagt inn i 2027.

EIE- Slettheia skole - utvidelse og rehabilitering

Som følge av at Øvre Slettheia skole ble vedtatt nedlagt og slått sammen med Slettheia skole, ble arealbehovet løst med å sette opp midlertidige brakkemoduler.

På bakgrunn av en behovsutredning fra 2023, som omfattet Øvre Slettheia barnehage og utvidelse av Slettheia skole, ble det laget en priskalkyle for å tilrettelegge Slettheia skole for økt elevtall som følge av nedleggelsen av Øvre Slettheia skole og rehabilitering for øvrig av skolen. Høsten 2024 ble priskalkylen fra utredningen oppdatert til 2025 priser. I tillegg ble kostnader for strakstiltak på uteområde fra *Skolebehovsplan del 1 - Tilstandsoversikt*, lagt inn i prosjektet. Det ble også lagt til noen poster som ikke var tatt med i behovsutredningen, som bl.a. midler til inventar og kjøling.

Etter denne oppdateringen ble rammen justert, og prosjektkostnaden satt til 241,5 mill. kr.

Prosjektet omfatter:

- Rehabilitering av Slettheia skole
- Nybygg/tilbygg på 1100m² (inkludert ny gymsal og arealer for å dekke utvidet behov for klasserom/spesialrom og arbeidsplasser)
- Oppgradering av utomhusarealene, og løse overvannsproblematikk
- Etablere trygg adkomst for elevene.

I forbindelse med Bydelsmelding for Slettheia, er det vist til at det er behov for at Slettheia skole får et sterkere rolle som nærmiljøfunksjon. Det er derfor lagt til et areal på 50m² til skolen for å tilrettelegge bedre for nærmiljøbruk. Dette arealet skal romme funksjonene til et anretningskjøkken og stol/bordlager, og et lite areal for å tilrettelegge slik at gymsal og musikkrom kan knyttes sammen og fungere som en samlingsplass for nærmiljøet utenom skoletid.

Linerla barnehage ligger på nabotomten til Slettheia skole. Barnehagen har i dag et stort overvannsproblem. Dette er lagt inn som en del av løsningen for overvannsproblematikken for Slettheia skole.

Basert på vedtak i forrige økonomiplan, har arbeid med planlegging og kontrahering startet opp, og vil pågå ut våren 2028. Et slikt større rehabiliterings-, ombyggings- og utvidelsesprosjekt har betydelige sikkerhetsforhold som krever god tid i planleggingsfasen for å kunne få et vellykket prosjekt faglig og økonomisk. Investeringsrammen som er lagt inn på prosjekter er derfor en avsetning og den videre planleggingsfasen må avklare eventuelle behov for rammejusteringer ved neste rullering. Prosjektkostnaden er beregnet til 245 mill.kr, derav 240 mill.kr i perioden.

Byggefasen er planlagt fra medio 2028 med ferdigstilling i slutten av 2029.

EIE- Tordenskjoldsgate skole - utvidelse

Tordenskjoldsgate skole mangler kapasitet for dagens og fremtidig elevtall, og har samtidig vesentlige bygningsmessige mangler. Miljørettet helsevern har stilt krav om en forpliktende plan for en permanent løsning med oppgradering og utvidelse.

Boligene i Fritz Jensens gate, som i henhold til Kvadraturplanen skal inngå som en del av skolens område, er nå ervervet.

Kvartal 71 («Fylkeshuset»), som ligger vis-à-vis Tordenskjoldsgate skole, planlegges utviklet til boligformål. Det pågår reguleringsarbeid, hvor ett av hovedgrepene er å etablere en tydelig sammenheng mellom Kvartal 71 og skolen. Dette inkluderer blant annet stenging av Lømslands vei og etablering av en gågate mellom skoleområdet og kvartalet.

Ved tidligere rullering av økonomiplanen ble det satt av midler til leie av arealer som del av et samarbeid mellom kommunen og eiendomsutvikler. Hensikten er å utvikle skolearealer med særskilte synergier for lokalmiljøet, integrert i Kvartal 71. Det er nå inngått avtale om leie av totalt 380 m², som skal benyttes til musikkrom, verksteder samt rom for mat og helse. Tiltaket frigjør samtidig arealer på en presset skoletomt og legger til rette for fremtidig kapasitetsutvidelse ved skolen på lengre sikt.

Området inngår sammen med Fergefjellet i den statlig støttede områdesatsingen, finansiert av Kommunal- og distriktsdepartementet. Sambruken med Kvartal 71 har et betydelig potensial for å bidra til måloppnåelse i denne satsingen.

Kostnadsrammen i forrige økonomiplan var på 259,8 mill. kr. Etter at skisseprosjektet er ferdigstilt, er det laget et nytt kostnadsoverslag, hvor rammen for prosjektet er økt til 301,3 mill. kr, hvorav 262,4 mill.kr i perioden. Økningen skyldes økte kostnader ved rehabilitering av økt areal, økt forsterkning av

Oppvekst

bærekonstruksjoner samt at det også er kommet til kostnader i forbindelse med utomhus/vei/fortau i nærliggende arealer til skolen. Det er videre foreslått at ny fotballbane i Nybyen inkluderes i prosjektet samt at det er inkludert midler til å erstatte kommunale boliger som må vike for prosjektet. I tillegg er det lagt inn noe høyere miljøambisjoner enn tidligere, i form av FutureBuilt, men dette vil i stor grad finansieres ved eksterne støtteordninger.

Totalt er det identifisert tilskuddsordninger på 11,4 mill. kr som brukes til finansiering av prosjektet. Det inkluderer blant annet tilskudd fra Klimasats, Enova, Spillemidler og Byvekstmidler.

Byggestart for en utvidelse og rehabilitering planlegges våren 2027, med ferdigstilling november 2028.

Utvidelsen og rehabiliteringen av Tordenskjoldsgate skole med tilleggsarealene i Kvartal 71 vil gi en kapasitet på ca. 200 elever. Det tas også høyde for at skolen kan utvides senere.

Det er avklart at skolen må flytte ut av området i byggeperioden og får i den sammenheng omfattende behov for midlertidige løsninger.

IKT til undervisning/digitalisering

Det ligger til sammen 15,35 mill. kr årlig til IKT i Oppvekst for å realisere kontinuerlig 1:1 dekning av IKT-utstyr i skolene, investering i lokal infrastruktur og kjøp av diverse lisenser. Noe av midlene kan også brukes på barnehage. Nivået er nødvendig for å ha en funksjonell maskinpark med en utskiftingstakt på ca. 4 år.

Strakstiltak i skolen

Årlig bevilgning på 1 mill. kr til å tilrettelegge skoler, og til en viss grad barnehager, for elever og barn med ulike funksjonshemninger. Gjelder særlig hørsels- og bevegelseshemmede. Rammen er ikke tilstrekkelig i forhold til behovet. Det må også brukes midler fra ordinær drift.

Utendørsarbeid ved skolene

Den årlige bevilgningen til opprusting av uteområder ved skoler og barnehager ble ved forrige økonomiplanrullering, som følge av en politisk prioritering, økt fra 1 mill. kroner til 3 mill. kr. Det er vurdert at om lag 0,5 mill. kr av bevilgningen gjelder løpende drift i form av reparasjon og vedlikehold av eksisterende utstyr og lekeapparater. Disse midlene finansieres over driftsbudsjettet. Den resterende delen, 2,5 mill. kr, klassifiseres som investering og inngår i investeringsrammen. Midlene benyttes i stor grad som kommunal egenandel i prosjekter som utløser spillemidler, noe som bidrar til å øke den samlede investeringsverdien betydelig. Den styrkede rammen gir et godt grunnlag for å videreutvikle og heve kvaliteten på uteområdene ved skoler og barnehager.

5 Helse og mestring

5.1 Kort om området

Området har ansvaret for å utvikle og levere tjenester til alle innbyggere innenfor helse-, omsorg- og sosialfeltet. Dette omfatter tjenester til barn, unge og voksne innenfor områder som hjemmetjenester, rehabiliteringstjenester, heldøgns omsorgstjenester, tjenester innen rus- og psykisk helsefeltet, habilitering, bolig og oppfølgingstjenester. Helse og mestring har også ansvar for blant annet legetjenester, frisklivs- og mestringstilbud og tjenester på integreringsfeltet.

Disse hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel er særlig sentrale for området:

- Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015
- Kristiansand er et aldersvennlig samfunn
- I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet
- Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller
- Kristiansand har et variert og bærekraftig arbeids- og næringsliv
- Kristiansand er en drivkraft for forskning, innovasjon og teknologi
- Kristiansand er en drivkraft for hele regionen

Området Helse og mestring består av 5 kommunalsjefområder: Forvaltning og koordinering, Livsmestring, Helsefremming og inkludering, Hjemmetjenester og rehabilitering, Omsorgssenter og Helse- og mestringsdirektørens stab.

Området har et netto driftsbudsjett på ca. 3,5 mrd. kr og totalt 2 748 faste årsverk, fordelt på 4 188 fast ansatte.

5.2 Hovedutfordringer

Helse og mestring har ved inngangen til perioden stor oppmerksomhet og betydelig kapasitet rettet mot å videreføre tiltak som sikrer tilpasset drift til de vedtatte økonomiske rammene. Tiltak for å tilpasse driften til vedtatt budsjett omtales nærmere under Innsparinger og omprioriteringer. Under Hovedprioriteringer beskrives hovedgrep i budsjettforslaget og hvilke vurderinger som ligger til grunn for dette, basert på utfordringsbildet. Under kapitlet Hovedprioriteringer er det også en nærmere redegjørelse for hvordan demografiutviklingen gir utslag med hensyn til forventet aktivitetsvekst og budsjettpremisser som ligger til grunn.

Dette kapitlet gir en oversikt over de utviklingstrekk og konkrete utfordringer som helse- og omsorgstjenestene står overfor fremover:

Økt press på helse- og omsorgstjenestene

- Demografiske endringer utløser behov for omfattende volumøkning innenfor både hjemmetjenester og institusjonstjenester
- Økende demografikostnader kompenseres ikke fullt ut. Underfinansieringen må håndteres i form av omstillinger, økt effektiviserings- og innsparingskrav i tjenestene til befolkningen.
- Endring i sykdomsbildet i befolkningen - flere med store og komplekse bistandsbehov. Økningen har vært og er fortsatt stor, også i yngre aldersgrupper.
- Den markante økningen i andel av de eldste eldre, kommer samtidig som det blir stadig færre i den yrkesaktive aldergruppen
- Økte forventninger til helse- og omsorgstjenestene som ikke kan innfris

- Endringer i spesialisthelsetjenestens behandlingstilbud som følge av deres budsjetttilpasninger, øker presset og forventningene til kommunale tjenester.

Rekrutterings- og omstillingsutfordringer

- Marginalt handlingsrom og ledelseskapasitet til omstillingsarbeid og kompetanseheving av ansatte
- Høyt sykefravær, høy grad av deltid og turn-over
- Økende arbeidskraftutfordring som følge av den demografiske utviklingen: Økt konkurranse om kompetent arbeidskraft og utfordringer med å beholde og rekruttere personell
- Økende gap mellom tilgjengelig kapasitet og behovet for å ta i bruk teknologi

Utenforskap

- Bolig og tjenester til vanskeligstilte på boligmarkedet er ikke tilpasset behovet.
- Høy andel utenfor arbeid og utdanning og høy andel unge uføre og unge på sosialhjelp
- Barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt.
- Prisstigning og press på privatøkonomien fører til økt behov for bistand fra flere tjenesteområder
- Migrasjonssituasjonen krever tilpasning av tiltak som treffer målgruppene hensiktsmessig

De mest krevende utfordringsområdene ved inngangen til neste periode omtales nærmere nedenfor.

Arbeidskraftutfordringen og omstillingsbehov

Temaplan Helse og omsorg har som hovedmål å legge til rette for en bærekraftig utvikling av helse- og omsorgstjenestene frem mot 2035. Kommunens samfunnsoppdrag vil, som følge av endringene i befolkningssammensetning fremover, kreve nye løsninger og kraftfull omstilling. Det utløser behov for en annerledes mobilisering fra både kommune, innbyggere og sentrale samfunnsaktører. Det vil på mange områder innebære å bygge "laget" mer robust med tanke på fellesskap og mestring. Det vil kreve at de ressursene og kompetansen samfunnet har tilgjengelig samlet sett, benyttes på en langt mer bærekraftig måte fremover.

Helse og mestring erfarer at utfordringene knyttet til rekruttering av arbeidskraft øker raskt. Flere av tjenesteområdene har store utfordringer med å sikre riktig kompetanse og tilstrekkelig personell. Dette gjelder for utdanningsgrupper som helsefagarbeidere, sykepleiere, leger og vernepleiere. Kostbare løsninger med bruk av bemanningsbyrå har for eksempel stadig oftere blitt eneste løsning for å rekruttere leger til legevakt. Ved økende rekrutteringsutfordringer også til andre kompetanser, vil dette kunne bli situasjonen i flere deler av tjenesten.

De store tjenesteområdene vil være under betydelig press når det gjelder kapasiteten til å drive omstilling og å gjennomføre kompetansehevede tiltak av ansatte. Tilstrekkelig kapasitet til dette arbeidet er en forutsetning for å kunne møte rekrutteringsutfordringene på en bærekraftig måte. Dette handler om å utvikle nye arbeidsformer, ansvar- og oppgavefordeling, arbeidstidsordninger og organisering med hensyn til bærekraftig bruk av kompetanse fremover. De store tjenesteområdene er kjennetegnet ved stor grad av kompleksitet, noe som krever gjennomgripende omstillingsprosesser. En forutsetning for å lykkes med omstillingene er å sikre tilstrekkelig kapasitet hos ledere på nivå 4 (avdelingsledere) som har et stort lederspenn. Derfor blir kapasitet til å videreutvikle TØRN-arbeidet sentralt i perioden.

Samhandling med Sørlandet sykehus (SSHF) for økt bærekraft i helsetjenesten

For å sikre bærekraft i det totale helsetilbudet til befolkningen, blir felles planlegging og utvikling av tjenestetilbudet mellom kommune og spesialisthelsetjenesten avgjørende fremover. Det vil derfor være

sentralt å sikre ressurser til proaktiv samhandling på særlig sentrale områder: Kompetanse- og oppgavedeling mellom nivåene, utvikling av et differensiert tjenestetilbud tilpasset behovene på fagfelt som rus- og psykisk helse, akuttmedisin og tjenester til skrøpelige eldre. Helsereformutvalget skal utrede og foreslå nye modeller for finansiering, styring og organisering av helse- og omsorgstjenestene. Oppfølging av utredningsarbeidet vil prege samhandlingen ved inngangen til perioden.

E-helse og digitalisering

Digitalisering er en av forutsetningene for å sikre bærekraft i helse- og omsorgstjeneste fremover. Det innføres derfor stadig mer teknologi i tjenestene, noe som innebærer at kommunen må dreie ressurser og kompetanse for å ivareta tilstrekkelig støtte til innføring, drift og forvaltning av systemer. Digitalisering og tjenesteutvikling må skje ved hjelp av koordinerte prosesser, som det må sikres tilrettelagte strukturer og tilstrekkelige ressurser til.

Begrenset kapasitet til digitaliseringsarbeid i kommunen, parallelt med behovet for raskere implementeringstakt, er en utfordring med tanke på det store behovet for å sikre økt omsorgskapasitet i tjenestene. Det er sentralt å sikre effektive prosesser for beslutning og implementering av teknologi og digitale løsninger der det har størst effekt.

Kristiansand kommune har, som resten av kommunene i Norge, begrenset tilgang til digitale løsninger som sikrer tilstrekkelig informasjonsdeling og samhandling mellom ulike helseaktører. De digitale løsningene legger i liten grad til rette for god beslutningsstøtte og støtte til ansattes arbeidsprosesser.

Digitale løsninger som støtter informasjonsdeling, beslutningsstøtte, arbeidsprosesser, og underbygger ny ansvars- og oppgavedeling vil være avgjørende for å få best mulig effekt med hensyn til frigjort tid hos helsepersonell fremover. Investeringene i teknologi er for kommunal sektor framskrevet til 2050, og er estimert til en økning på opp mot fem ganger dagens drifts- og forvaltningskostnader. Store deler av kostnadsøkningen vil være i helse og omsorgstjenestene.

Med den økonomiske situasjonen kommunen er i, vil en i stor grad også være avhengig av ekstern finansiering fremover. Gjennom flere ulike eksterne tilskuddsordninger bevilges det midler som kan bidra til å sikre kapasitet på digitaliseringsarbeid i kommunen. Det er derfor viktig å videreutvikle kapasitet til arbeidet med søknader, rapportering og utviklingsarbeid på dette feltet.

De siste årene har det vært en kontinuerlig økning av nye fagsystem, og økt ressursbruk i forvaltning av systemene, uten at ressurser knyttet til fagsystemansvar er økt. Fagsystemansvaret er også betydelig endret som følge av overgang fra lokal server til skytjenester og kompleksiteten i systemporteføljen. Hvis en ikke klarer å sikre tilstrekkelig sammensetning av kompetanse og ressurser for å ivareta fagsystemansvaret på en forsvarlig måte fremover, vil dette være en risiko med hensyn til å kunne ivareta personopplysningsvern, informasjonssikkerhet, profesjonell avtaleforvaltning og beredskap knyttet til virksomhetskritiske fagsystem.

Gjennom forskriftsendringer er kommunen pålagt å ta i bruk, drifte og betale for nasjonale fellesløsninger. Kostnadsbildet er uforutsigbart i den forstand at endringene skjer fra år til år og er økende ut over pris- og lønnsjusteringer i kommunens budsjett.

Dagens EPJ systemer (elektronisk pasientjournal) tilfredsstiller ikke krav og forventinger til digitale løsninger og skal skiftes ut. Anskaffelse av ny EPJ gjennomføres gjennom regionalt samarbeid i 2026. Implementering av ny EPJ-løsning i Kristiansand kommune innebærer et betydelig ressursbehov. Den største delen av kostnaden for innføring er knyttet til opplæring av personell, i tillegg til kostnader til prosjekt- og innføringsstøtte.

Det er potensial for å gjennomføre deler av opplæring og utvikling med interne ressurser, men det vil også være behov for frikjøp av personell og mulig ekstern bistand. Etter implementeringen må det regnes med økte årlige driftskostnader relatert til lisens, forvaltning og teknisk drift av skybasert løsning. Det er foreløpig avsatt ca. 22 mill. kr årlig til videre drift av systemene. Kommunen er i prosess med å anskaffe et nytt system, slik at det er høyst usikkert hva videre drift av systemet vil koste. Innføring av ny EPJ vil hovedsakelig foregå i 2027, med påfølgende ressursbehov for drift og utvikling av systemet.

Boligsituasjonen til vanskeligstilte

Kommunen har en stor utfordring med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet som har krav på kommunens bistand til å skaffe egnet bolig. Den kommunale boligmassen er ikke tilpasset behov i målgruppene. Dette har ført til kostbare en-til-en løsninger, både innenfor rus- og psykisk helsefeltet og habiliteringsfeltet. Etterslepet på boligetableringer i forhold til behovsøkningen gir økte ventelister på bolig, press på nødboliger og utfordringer med å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Når bolig- og tjenestetilbudet ikke er tilstrekkelig tilpasset behovene i målgruppen, øker også risikoen for konflikter i bomiljø og usikkerhet for naboer. Et hovedtiltak er strategisk utvikling av kommunens totale boligmasse til vanskeligstilte på boligmarkedet, slik at denne blir tilpasset behov i målgruppen.

Det er også en vedvarende bekymring for innbyggere som utgjør en trussel mot samfunnsvernet. Kommunen har ikke juridiske rammer til å håndtere en del av disse innbyggernes behov på en forsvarlig måte. Samhandling med spesialisthelsetjenesten, politi og kriminalomsorgen er avgjørende.

Det er også en økende utfordring å skaffe boliger til store barnefamilier.

Den krevende boligsosiale situasjonen er et prioritert samarbeidsområde på tvers av direktørområder i perioden. Kommunen har tatt grep for å møte disse overordnede utfordringene. Det er avsatt dedikerte ressurser til arbeidet, og det er etablert et tverrfaglig samarbeid mellom direktørområdene Helse og mestring, By- og stedsutvikling og Økonomi og virksomhetsstyring.

Rus – og psykisk helsefeltet

Når det gjelder ungdom er det knyttet bekymring til psykisk helse og rusproblematikk, som igjen har sammenheng med kriminalitetssituasjonen i byen. Det er bekymring for at det ikke er tilstrekkelige forebyggende tiltak som fanger opp unge i risiko tidlig nok, med lav terskel og oppsøkende tilnærminger. Dette er derfor prioritert i samhandlingen på tvers av Helse og mestring, Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog i perioden.

Utfordringene på rusfeltet er i stor grad knyttet til behovet for rehabilitering og ettervern og tilgjengelige og fleksible tjenester med lav terskel. Det er knyttet økende bekymring til utendørs rusmiljø flere steder i bybildet. Dette er gjenstand for samhandling mellom kommunen, organisasjonene på rusfeltet, politiet og brukergruppen selv – hvor en fortløpende vurderer hensiktsmessige tiltak og innsats. Tiltak vil være forankret i Rusmiddelpolitisk temaplan hvor det er avdekket at kommunen må styrke ressursinnsatsen knyttet til nødvendig helsehjelp, overdoseforebyggende arbeid, oppfølging gjennom lavterskel feltarbeid og rehabilitering.

Flyktningsituasjonen

Kommunen står til enhver tid overfor betydelige endringer i rammebetingelsene for integreringsarbeidet, både nasjonalt og lokalt. Dette innebærer også endringer i målgruppe og krav til tjenesten, blant annet med hensyn til måloppnåelse i nasjonale og kommunale strategier. Dette innebærer et komplekst arbeid som krever god koordinering på tvers av mange tjenester. Utbetalinger til livsopphold og andre kostnader ved bosetting dekkes av det statlige integreringsskuddet. Kommunen må finne frem til de virkningsfulle integreringstiltakene som fører til at overgangen til arbeid sikres

bedre enn tilfellet er i dag. Opparbeidelse av språkkompetanse er sentralt i dette arbeidet. Flere brukere med sammensatte og komplekse behov krever mer ressursintensiv oppfølging.

Det har i perioder vært utfordrende å skaffe tilstrekkelig boliger, særlig til unge voksne. I forbindelse med kraftig økning i familiegjenforeninger er det nå svært krevende å skaffe til veie store familieboliger.

Barn og unge med behov for tverrfaglig innsats

Det er en økning av barn og unge med omfattende behov for helse og omsorgstjenester og unge som har behov for samtidig innsats fra flere kommunale instanser og på tvers av forvaltningsnivå. I perioden er det behov for en utredning som kan anbefale hvilket tilbud Kristiansand kommune bør ha for å møte økende behov for bolig- og tjenestetilbud tilpasset barn og unge med omfattende behov for bistand gjennom hele døgnet. Dette håndteres i en struktur som er nedsatt av direktørene for Oppvekst og Helse og mestring, bestående av kommunalsjefer som får bistand fra Økonomi og virksomhetsstyring.

Arbeidet må også sees i sammenheng med Helsedirektoratets oppdrag med å utvikle veiledningsmateriell om rettssikkerheten til barn i barne- og avlastningsboliger.

5.3 Endrede forutsetninger

- Renovering av fasaden på Valhalla Helsesenter hvor kommunen har korttidsplasser, ØHD, legevaktssentral og responscenter – vil innebære at Helse og mestring må finne løsninger for å drifte disse tjenestene mens arbeidet pågår. Det vil generere kostnader knyttet til både drift og mulig også mindre investeringstiltak. Helse og mestring kompenseres for merkostnader.
- Helse- og omsorgsdepartementet foreslår ny lov og endringer i eksisterende regelverk for å innføre EUs helsedataforordning (EHDS) i norsk rett. Målet er å etablere et europeisk helsedataområde med felles regler og standarder som gir innbyggerne bedre kontroll over egne helseopplysninger, samt enklere og sikrere tilgang til data både i pasientbehandling (primærbruk) og til forskning, styring og utvikling (sekundærbruk). Endringene vil innebære økte krav til informasjonssikkerhet og personvern, økte krav til digital infrastruktur og endring i arbeidsprosesser, ressurs- og kompetansebehov.
- Det vil komme endringer knyttet til integrasjonsløsning for helseteknologi som leveres av Norsk Helsenett. Det er foreløpig usikkert hva dette vil kreve.
- Regjeringen har besluttet å avvikle tilskuddsordninger på flere fagområder- blant annet knyttet til opptrappingsplanen på rusfeltet og friskliv og mestring. Midler til videreføring av kommunal innsats på disse områdene, er lagt inn i det generelle rammetilskuddet til kommunene.
- Det er innført en lovendring som ikke lenger gir kommunene adgang til å kreve egenbetaling for trygghetsalarmer gitt som helsehjelp. Kommunen har behov for å tilpasse seg denne endringen. Dette vil gi et inntektstap. Kommunedirektøren foreslår at innbyggere som både har trygghetsalarm og mottar helsetjenester, fritas for egenbetaling. For øvrige innbyggere med trygghetsalarm – som ikke mottar helsetjenester – innføres det en egenbetaling som graderes etter inntektsnivå.
- Stortinget har vedtatt flere endringer i integreringsloven med mål om å få flere innvandrere i varig arbeid. De viktigste tiltakene innebærer strengere krav til arbeidsretting, utvidet målgruppe, og at reglene er tilpasset situasjonen for fordrevne fra Ukraina. Dette vil få konsekvenser for kommunens integreringsarbeid.

Kommunen har fått avvik etter tilsyn, relatert til endring og presisering i lov og forskrift om drift av krisesenter i 2026. Det jobbes med å lukke avvik som handler om forhold knyttet til eksisterende bygningsmasse og er avhengig av investeringer. En må komme tilbake med konkrete løsninger i neste rulling. Statsforvalter holdes orientert.

Basistilskudd fastleger

Endringene i finansieringsmodellen for fastlegeordningen fra 2025 innebærer at en større andel av finansieringen flyttes fra statlige refusjoner til kommunalt finansiert basistilskudd. Fra 1. juli 2026 ble basistilskuddet økt med 8,5 prosent. Tilskuddet overstiger dermed 1 000 kroner per listeinnbygger, og kommunen utbetaler ikke lenger et eget kommunalt basistilskudd.

I statsbudsjettet 2026 mottok kommunene finansiering til trinn 1, men har ikke mottatt tilsvarende økning i rammetilskuddet for trinn 2, noe som medfører økte kostnader for Kristiansand kommune.

Det gjenstår i tillegg et tredje opptrappingstrinn i 2027, noe som skaper usikkerhet om framtidige kommunale merkostnader. Eventuelle kostnadsøkninger vil få helårseffekt fra 2028.

Det er ikke innarbeidet finansiering av helårseffekten av trinn 2 eller opptrappingstrinn 3 i økonomiplanperioden. Endelig konsekvens avhenger av innholdet i statsbudsjettet for 2027.

5.4 Innsparinger

Driftstilpasningstiltak og omprioriteringer

Området har ved inngangen til perioden fortsatt driftsutfordringer på flere tjenesteområder. Dette er hovedsakelig på Omsorgssenter og på habiliteringsfeltet. Det er et budsjettpremiss at Helse og mestring skal gå i driftsbalanse ved inngangen til 2027. Dette krever fortsatt omprioriteringer og ytterligere tiltak for tilpasning. I tillegg til dette har området behov for en langt raskere omstillingshastighet, noe som forutsetter økt kapasitet på sentrale områder. Det forutsetter også støtte til omstillingsprosesser ute i tjenestene.

Helse og mestring er avhengig av å lykkes med det omfattende omstillings- og utviklingsarbeidet i perioden, som følge av demografiutviklingen. Dette er svært krevende da området ikke har tilstrekkelig rammer til dette, verken ute i tjenesteområdene eller sentralt. For å kunne støtte omstilling på noen av de prioriterte innsatsområdene, er det omdisponert stab- og støttefunksjoner fra Helse og mestringsdirektørens stab. Dette gjelder særlig arbeidsgiverfeltet og innsatser knyttet til digitalisering, e-helse og velferdsteknologi og virksomhetsstyring. Ressursvridningen er blant annet rettet mot å sikre utviklingsarbeidet med arbeidstidsordninger og turnus, mentorordninger, kompetanseplanlegging og praksisplasser og lederstøtte i enkeltsaker i forbindelse med IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv). Det er prioritert ressurser for å øke lederstøtte til innføring av teknologi i tjenestene, noe som er helt avgjørende for å oppnå forventede effekter.

Regjeringens pågående arbeid med ny helsereform vil i perioden også påvirke omstillingsarbeidet, med blant annet endring i oppgavefordeling mellom spesialisthelsetjenester og kommuner.

Omstillingsarbeid i tjenestene

Omstillingsarbeidet på rus- og psykisk helsefeltet knyttet til utvikling av bolig- og tjenestetilbudet vil ha prioritet ved inngangen til perioden. Tilsvarende gjelder for habiliteringsfeltet, hvor tilpasningene knyttet til et mer differensiert bolig- og tjenestetilbud enda ikke har fått beregnet effekt. Dette blir det jobbet videre med i tråd med den faglige dreiningen, som er politisk vedtatt. Parallelt vil den faglige dreiningen av aktivitetstilbudet på habiliteringsfeltet, bli gjennomført i løpet av 2027.

Det pågår også et arbeid på tvers av alle områdene i Helse og mestring, som ser på mulighetene for omstilling i tjenestene på natt. Vurdering av tiltak som kan øke kapasiteten, vil en jobbe videre med inn mot neste rullering.

Med bakgrunn i utredningsrapport «Nye perspektiver i Forvaltning og koordinering» er det igangsatt en organisasjonsutviklingsprosess (OU-prosess) i Forvaltning og koordinering. Prosessen har tre definerte

utviklingsområder: Effektive arbeidsprosesser, organisasjonsstruktur og styrings- og ledelsesprosesser. Målet med forbedringsarbeidet er blant annet en bedre saksflyt med strømlinjeformede arbeidsprosesser.

5.5 Hovedprioriteringer

Nedenfor omtales hovedprioriteringene i forslag til budsjettopplegg for Helse og mestring. Det henvises ellers til budsjettiltakene under det enkelte kommunalområde, hvor budsjettendringene kommer frem.

Økonomiske omprioriteringer i området knyttet til behov for omstilling og håndtering av aktivitetsvekst

- Området foreslås å beholde 5 mill. kr som skyldes økte inntekter fra vederlagstrekk i forbindelse med institusjonsopphold. Midlene prioriteres til å dekke kostnader som følger av lovendring og påfølgende inntektssvikt fra egenbetaling trygghetsalårmer.
- 5 mill.kr legges inn til Omsorgssenter som midlertidig driftskompensasjon i påvente av gjennomgang og evaluering av tjenestenivå og incentiver i fremtidig finansieringsmodell. Driftskompensasjonen foreslås redusert til 4 mill. kr i 2028, basert på effekt av tilpasningstiltak.
- Økt behov for vakthold som trygging- og sikkerhetstiltak ved legevakta, tilsvarende 2 mill.kr i 2026 og 2027 dekkes ved omprioriteringer og videre med avsatte demografimidler fra 2029 og 2030. Vurderes ved rullinger i forbindelse med etablering av Helsehuset.
- 11 mill. kr foreslås omprioritert i 2027 til aktivitetsvekst og midlertidig kompensasjon for forsinket gevinstrealisering av vedtatt driftstilpasning på habiliteringsfeltet, redusert til 4 mill. kr i 2028.
- Vridning av 100 % stillingsressurs i Helse og mestringsdirektørens stab til videreføring av omstillingsarbeidet knyttet til arbeidstidsordninger i 2027. Dette innbefatter prosjektledelse til videreføring for uttesting av turnusgenerator. Kostnader til lisenser tilsvarende 0,9 mill. kr er også prioritert.
- Videreføring av en 100 % stillingsressurs til støtte i omstillingsprosesser i tjenestene relatert til ansvars- og oppgavedeling (TØRN) sikres for 2027 ved vridning av ressurser i Helse og mestringsdirektørens stab. Videre i perioden finansieres ressursen ved hjelp av demografimidler
- Økt ressursbehov til fagsystemansvar i forbindelse med innføring av nytt ressursstyringssystem (RS) i Kristiansand kommune, tilsvarende en 100 % stilling fra 2027.
- Ressursbehov knyttet til innføring og drift av nasjonale e-helseløsninger og håndtering av leverandørdialog, beredskap, informasjonssikkerhet og personvern, tilsvarende 1,1 mill. kr.
- Videreføring av ressurs til jordmor ved BHT tilsvarende 25 % stilling, i 2027 og 2028. Evalueres vår 2028 med tanke på videreføring.
- Midler til økt stillingsressurs ved Kriesesenteret, som følge av aktivitetsvekst, tilsvarende Kristiansand kommunes andel, 0,5 mill. kr.
- Økt husleiekostnad til Feltsykepleien og mestringssteam på rusfeltet, fra 2027 tilsvarende 1,7 mill. kr.
- Økt ressurs til nødvendig helsehjelp, overdoseforebyggende arbeid og sosialfaglig oppfølging knyttet til lavterskel rusarbeid og utendørs rusmiljø, tilsvarende 2 mill.kr.
- Økt bilbehov i perioden tilsvarende 0,4 mill. kr.

I forslag til budsjett for Helse og mestring foreslår kommunedirektøren at området kompenseres for økte kostnader og inntektssvikt i perioden knyttet til følgende:

- 1 mill. kr til å harmonisere lønn til ledere på nivå 4 (Avdelingsleder)
- Kostnader til innføring, drift og utvikling av ny elektronisk pasientjournal (EPJ)
- Kostnader i forbindelse med åpning av resterende plasser ved Kleplandstunet
- Økte driftskostnader som følge av renovering av fasade ved Valhalla helsesenter

- Kostnader i forbindelse med Bystyrets vedtak i sak 69/26: *Forvaltningsrevisjon av BPA i Kristiansand kommune- oppfølging av Bystyrets vedtak*

Generelt er området ikke fullt ut kompensert for lønns- og prisvekst og heller ikke for demografikostnader. Underkompensering for demografikostnader i tidligere vedtatte budsjetter betyr ytterligere effektivisering og innsparingskrav i tjenestene i løpet av perioden. I budsjettet for perioden er det foreslått å legge inn 50 mill. kr i kompensasjon for økte demografikostnader i 2030. Midlene er i hovedsak prioritert til planlagt kapasitetsøkning av heldøgns omsorgsplasser, aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet og økt aktivitet i hjemmetjenestene. Mot slutten av perioden er det også avsatt noe midler til å utvikle helsefremmende og forebyggende tiltak, i tråd med Temaplan Helse og Omsorg. Det er også avsatt midler til oppskalering og støtte til omstilling i tjenestene.

Det økonomiske opplegget for Helse og mestring i perioden knyttes i hovedsak til følgende:

- I forbindelse med tidligere utsatt byggestart ved Strømme omsorgssenter til 2031 er det behov for å prioritere nødvendige kompenserende tiltak for å håndtere press på hjemmetjenester og dempe press på heldøgns omsorgsplasser.
- I vedtatt budsjett er det satt av midler til å øke opp nattdøgnstjenesten, fra 2027. Det er vurdert som forsvarlig å utsette oppstart av tiltaket med 6 måneder. Dette utgjør 2 mill.kr som benyttes til å sikre balanse i rullert budsjett.
- Forskyvning og gradvis åpning av heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter. Det planlegges å åpne 28 plasser fra 01.05.27. I tillegg åpnes to plasser for å håndtere rehabilitering av fasaden ved Valhalla. Resterende plasser ved Randesund åpnes i 2028 i tråd med vedtatt økonomiplan.

Kommunedirektøren vurderer fortsatt at dette er forsvarlig i forhold til behovsutviklingen, forutsatt at det blir videreført midler til risikodempende tiltak og at utviklingen i behov for heldøgns plasser overvåkes tett. Eksempel på kompenserende tiltak i perioden er:

- Styrke hjemmetjenester i form av:
 - Styrke kapasitet på hjemmesykepleie
 - Styrke treningsgrupper ved enhet for rehabilitering
 - Styrke med et rehabiliteringsteam til hjemmeboende
 - Tilstrekkelig korttids plasser
- Pårørendestøtte
- Ta i bruk teknologi- behov for å øke opp antall teknikere og støtte til implementering
- Videreutvikling av helsefremmende og forebyggende innsatser i tråd med Temaplan Helse og omsorg

Et sentralt budsjettgrep er at Omsorgssenter får tilført midler som en midlertidig driftskompensasjon i påvente av gjennomgang og evaluering av tjenestenivå og insentiver i fremtidig finansieringsmodell. Dette understøtter det nødvendige og omfattende omstillingsarbeidet som pågår i denne tjenesten.

Tilpasningsarbeidet i habiliteringstjenesten har ikke gitt forventet effekt like raskt som planlagt. Området foreslås derfor tilført midler for å imøtekomme dette delvis og i tillegg dekke noe av aktivitetsveksten på feltet. Arbeidet med differensiering og ny faglig retning på habiliteringsfeltet er videre prioritert i 2027, også når det gjelder aktivitetstilbud (oppfølging av Bystyresak 68/26).

I perioden er det prioritert videre arbeid med bedre samordning, mer effektiv bruk av kompetanse og økt bruk av teknologi for å sikre bærekraftige, trygge og robuste tjenester på natt.

Utvikling på integreringsfeltet

Tilpasning til lavere bosetting og reduserte statlige inntekter vil prege perioden. Samtidig arbeider kommunen med å videreutvikle integreringsfeltet med tanke på behov lokalt og nasjonale føringer. Høsten 2026 er det igangsatt et utviklingsarbeid på feltet, hvor administrasjonen også vil følge opp Bystyrets vedtak i sak 14/26 om styrket sysselsetting blant flyktninger.

Helse og mestring har ansvar for flere tjenestetilbud som påvirkes av bosetting av flyktninger, tjenester til personer i asylmottak og omsorgstilbud til enslige mindreårige flyktninger. Tjenesteområdene har lang erfaring med opp- og nedskalering av tilbudene, men dagens situasjon er ekstraordinær som følge av de høye bosettingstallene etter krigen i Ukraina. Det forventes fortsatt betydelige behov innen helseoppfølging, tolketjenester, boligoppfølging, omsorgstiltak og tjenester til eldre og personer med sammensatte hjelpebehov. Flere av disse tjenestene har et kostnadsbilde som strekker seg utover perioden med statlig finansiering. Særlig familiegjenforeninger og flere med omfattende bistandsbehov, kan medføre betydelige variasjoner i tjenestebehov og kostnader fra år til år.

I økonomiplanperioden foreslås en gradvis tilpasning av tjenestenivået samtidig som enkelte målrettede tiltak videreføres der behovene vurderes å være størst. Det vil være viktig å følge utviklingen i tjenestebehov, kostnader og finansiering, og vurdere behovet for justeringer i forbindelse med 1. og 2. tertial. Endringer i statlige rammevilkår i perioden vil få konsekvenser for finansierings- og omstillingsbehov.

Barn og unge

Det er en prioritert satsing å styrke samhandlingen mellom Oppvekst og Helse og mestring for barn og unge med sammensatte behov. Satsningen er basert på et utredningsarbeid. Etablering av en dedikert barnekoordinatorstilling i koordinerende enhet i Helse og mestring er et viktig tiltak for å sikre bedre oppfølging og samordning for målgruppen.

Sentralt i det videre arbeidet er å vurdere fremtidig behov og innretning på et kommunalt omsorgstilbud til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Det er etablert et tilbud til denne målgruppen ved Langenes. I budsjettforslaget er tiltaket videreført på eksisterende nivå ut perioden, i påvente av utredningen som vil danne grunnlag for neste rullering av økonomiplan. Det er også behov for å avklare og utvikle tilbud til barn som ikke kan benytte ordinær SFO, der ansvar og finansiering i dag er uklart.

Fritt brukervalg:

Kommunen planlegger for innføring av ordningen med fritt brukervalg av hjemmesykepleie. Ordningen skal gjelde for innbyggere fra hele kommunen som mottar hjemmesykepleie, basert på antall timer som blir tildelt fra kommunens forvaltningskontor.

Valg av leverandør og kontraktsinngåelse skal etter planen skje på nyåret 2027. Selve oppstarten er forventet igangsettes høsten 2027.

Privat leverandør skal bruke kommunens nye elektroniske journalsystem (EPJ). Hvis det blir forsinkelser i anskaffelse eller innføring av nytt EPJ-system, vil det medføre behov for utsettelse av innføring fritt brukervalg.

Innføring av ordningen vil medføre både engangskostnader og årlige merkostnader for kommunen. De årlige merkostnadene vil bestå av både transaksjonskostnader og kostnader ved prismodellen. I vedtatt budsjett er det lagt inn 12 mill. kr til økte administrative kostnader fra 2027. På grunn av senere forventet oppstart vil det ikke være helårsdrift i 2027. Derfor reduseres beløpet med 4 mill. kr i 2027.

Foreløpige beregninger tyder på at gjenstående beløp er tilstrekkelig for å dekke de årlige merkostnader.

Totalrammen i dagens hjemmesykepleietjeneste er ca. 360 mill. kr i året (2026). Målet om at 10 % av tjenesten leveres av privat leverandør tilsvarer tjenesteleveranser til om lag 210 brukere. Overgangen til privat leverandør vil skje gradvis. Vekst i volum fremover i tid vil tilfalle både kommunen og private tilbydere og dette vil bidra til smidig håndtering av tilpasninger i kommunens tjenester.

Tjenestevolumet i kommunal tjenesteproduksjon må tilpasses i tråd med volumet den private leverandøren overtar. Dette er vurdert håndterbart innenfor generell turnover, naturlig avgang, endret innleiepraksis og omfordeling av bemanning i tjenesten mellom avdelingene. Personalmessige konsekvenser er drøftet med ansattes representanter. Konklusjonen ble at håndtering av driftstilpasninger kan gjennomføres med de avtalene som allerede er inngått for håndtering av overtallighet. Dersom tilpasninger i kommunal tjenesteproduksjon ikke går som forventet, vil dette håndteres i tertialrapporter, etter drøftinger med tillitsvalgte.

Utviklingen i heldøgns omsorgsplasser i perioden

Høsten 2026 tas de siste 18 gjenstående plassene på Kleplandstunet i bruk.

Utvidelsen av Randesund omsorgssenter forventes ferdigstilt i slutten av 2026. Randesund omsorgssenter vil i full drift ha 58 plasser. Det planlegges å åpne 28 plasser fra 01.05.27. Åpning av de resterende 30 plassene er så langt planlagt i 2028.

På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet i etterkant av at Randesund omsorgssenter åpner. I tillegg har Bystyret i 2026 vedtatt å erstatte 24 omsorgsboliger i leilighet med sykehjemsplasser.

Konseptutredning har vist at det er gjennomførbart å gjenbruke og bygge om bygningsmassen til leilighetene. Dette gir lavere investeringskostnader og redusert klimagassutslipp. Det er i investeringsbudsjett tatt høyde for opp til 84 sykehjemsplasser i byggeprosjektet. Endelig antall plasser avklares i den videre prosjekteringen. De nye sykehjemsplassene utgjør en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Byggeprosjektet er planlagt ferdigstilt i 2031

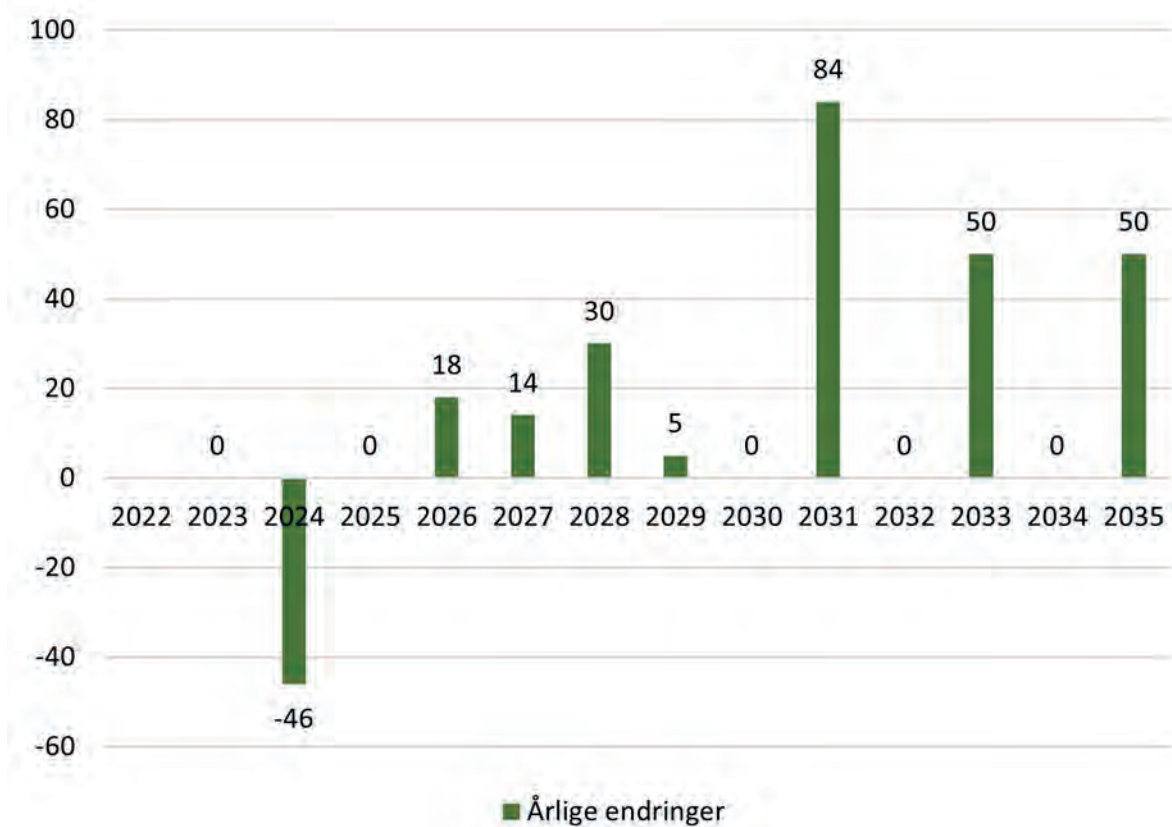
Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, blir det i 2026 utarbeidet en behovsplan som også vurderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Planen skal vurdere tilstand og utforming av eksisterende bygningsmasse, muligheter for utvidelse og økt bærekraft for drift av tjenesten, samt oppdaterte framskrivninger for de ulike type heldøgns omsorgsplasser.

Omsorgsboligkapasiteten er en del av totalkapasiteten for heldøgns omsorgsplasser i perioden. Det har over tid blitt registrert en nedgang i behov for omsorgsboliger i leilighet. Det vurderes fremtidig behov for denne type heldøgns omsorgsplasser i behovsplanen.

Etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven er neste investeringsprosjekt for heldøgns omsorgsplasser prosjektet Omsorgssenter 2033. Bystyret har i 2023 vedtatt at driften av dette neste omsorgssenteret skal konkurranseutsettes. Driftsmidler til gjennomføring av anbudskonkurranse og oppfølging av leverandør ble vedtatt i økonomiplanen 2025-2028. Driftsmidler for tjenesten må håndteres i fremtidige rulleringer av budsjett, og det må vurderes om omsorgssenteret skal åpnes i faser. Dette for å sikre at kapasiteten på heldøgns plasser er i tråd med behovsutviklingen. Resultater fra Behovsplan for omsorgssentrene vil kunne påvirke investeringsprosjektet for dette omsorgssenteret.

Når kapasitetsbehovet vurderes legges det primært vekt på antall langtidsplasser i sykehjem, korttidsplasser i institusjon, og omsorgsbolig i bokollektiv. I perioden 2024 – 2035 kan de gjennomførte og planlagte endringer i det totale antallet vises slik:

Figur 16: Årlige endringer langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

Kilde: Kristiansand kommune.

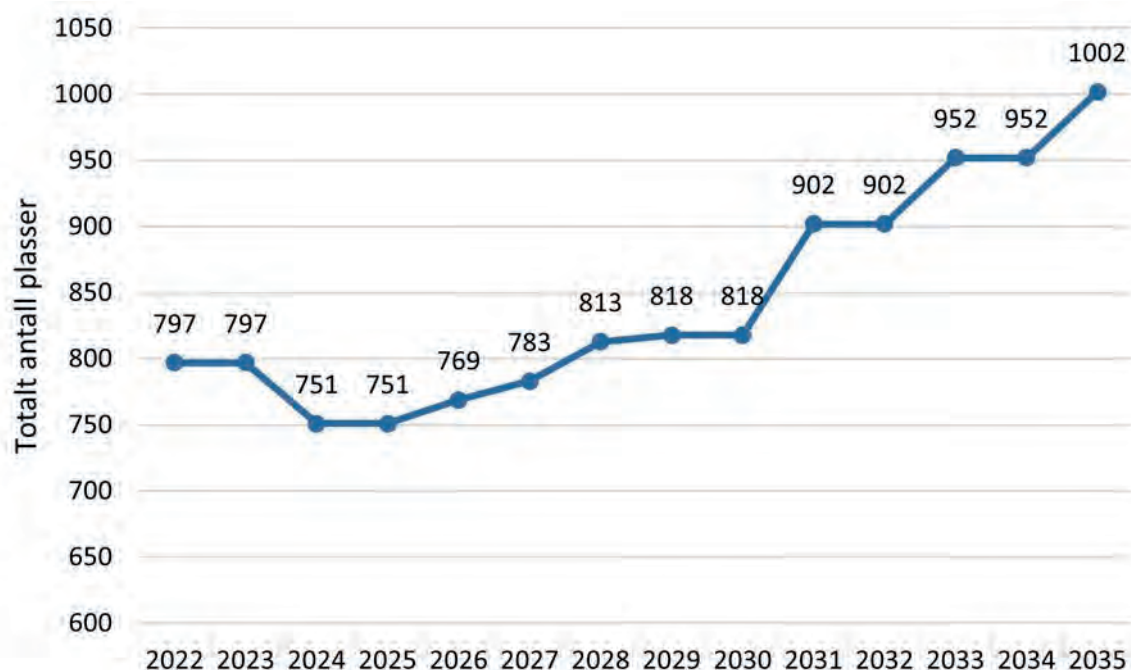
Endringene som er gjennomført/planlegges:

- **2024:** 10 omsorgsboligplasser Songdalstunet stengt, beboere flyttet til omsorgsbolig i leiligheter. 20 korttidsplasser Rehabilitering flyttet fra Kløvertun til Valhalla – reduksjon i antall ordinære korttidsplasser. Kapasiteten er opprettholdt gjennom økt sirkulasjon på eksisterende korttidsplasser. 16 sykehjemsplasser Randesund stengt for å klargjøre for utbygging.
- **2026:** 18 resterende plasser Kleplandstunet åpnes.
- **2027:** 58 nye plasser på Randesund omsorgssenter ferdigstilt. 28 av disse plassene åpnes i 2027. 14 plasser på Strømme overføres til Randesund omsorgssenter.
- **2028:** Estimert tidspunkt for åpning av fase 2 på Randesund omsorgssenter, 30 plasser.
- **2029:** Det etableres 5 spesialiserte korttidsplasser i Helsehuset på Eg
- **2031:** Opp til 84 nye plasser på Strømme er ferdigstilt. Gradvis åpning av disse plassene må vurderes i lys av behov.
- **2033:** Nytt omsorgssenter med opptil 144 plasser åpnes i flere faser, her estimert med 50+50+44 med to års mellomrom.

I begynnelsen av 2027 er det planlagt renovering av fasaden ved Valhalla. Dette vil medføre noe redusert kapasitet og som kompenserende tiltak under byggefasen er det foreslått å åpne ytterligere to langtidsplasser ved Randesund omsorgssenter. Det betyr at det åpnes totalt 30 plasser der i mai 2027. Siden det ikke er klart hvor mange plasser som midlertidig stenges og gjenåpnes ved Valhalla ettersom renoveringsarbeidet skrider frem, er ikke disse justeringene tatt hensyn til i de grafiske fremstillingene over. Det planlegges for kompenserende tiltak slik at kapasiteten på korttidsplasser berøres i så liten grad som mulig under renoveringen.

Med utgangspunkt i disse planene vil utvikling av det totale antallet plasser se slik ut:

Figur 17: Utvikling i totalt antall langtidsplasser, korttidsplasser + omsorgsbolig i bokollektiv.

Kilde: Kristiansand kommune.

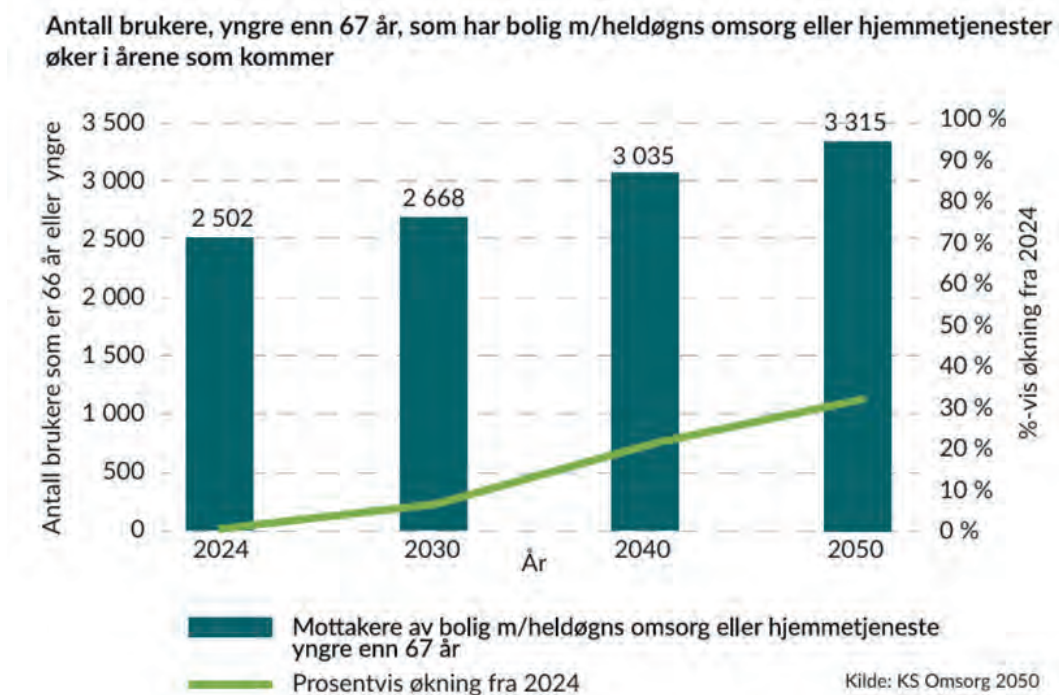
Framskrivningen viser at det økonomiske opplegget knyttet til investering og drift av heldøgns omsorgsplasser, innebærer en risiko for underdekning på heldøgns omsorgsplasser. Derfor er det en sentral budsjettforutsetning at det er omprioritert midler til ytterligere risikodempende tiltak.

Demografiutvikling

Den demografiske utviklingen fremover gir kommunen store omstillingsutfordringer. I 2050 er det en redusert aldersbæreevne tilsvarende 60 % sammenliknet med dagens situasjon.

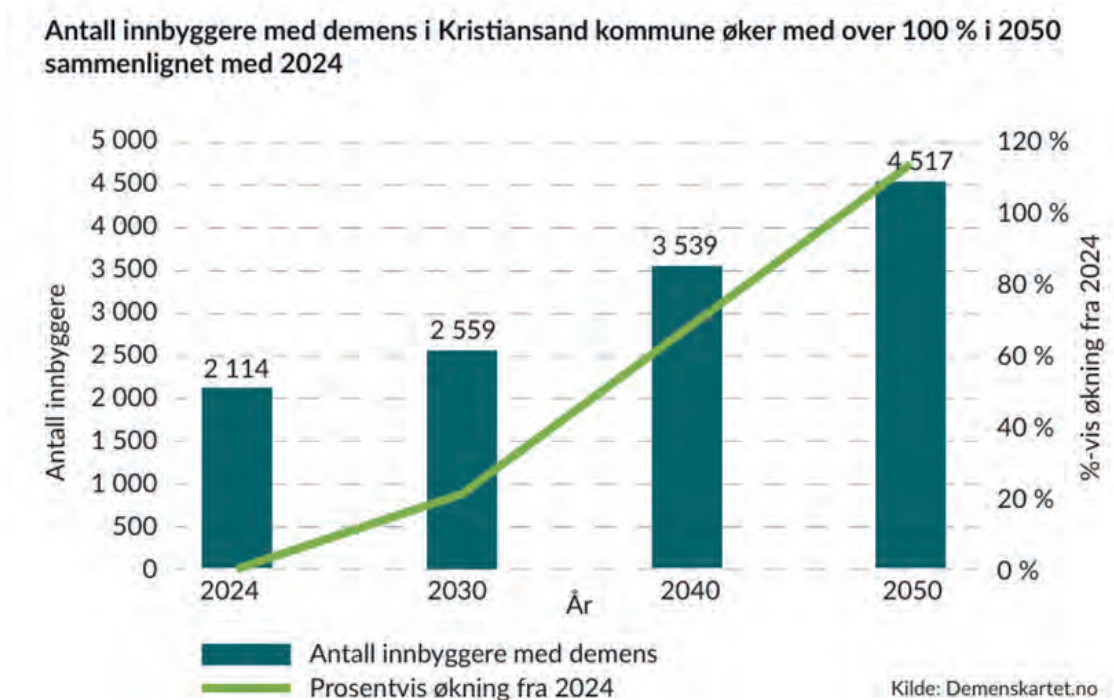
En stor del av presset helse- og omsorgstjenestene opplever nå, skyldes en markant økning i behov over tid i de yngre aldersgruppene. Mange av disse innbyggere har behov for omfattende helse- og omsorgstilbud, og vil også ha det i lang tid fremover. Det er avgjørende at kommunen utvikler gode og bærekraftige tilbud til disse målgruppene fremover. Hvis ikke kommunen lykkes med omstillingsarbeidet på dette området, vil det være svært krevende å håndtere situasjonen når den kraftige veksten i behov hos den eldste befolkningen kommer i tillegg. Uansett vil det bli svært utforende prioriteringer for kommunen fremover.

Figur 18: Fremskrevet antall unge mottakere av heldøgns omsorg eller hjemmetjenester fra 2024-2050.

Den kraftige veksten i den eldste delen av befolkningen vil gi en betydelig økning i antallet innbyggere som vil ha en kognitiv svikt- eller demenslidelse. Dette har stor betydning, ikke bare for tjeneste-innretning og volum, men også for hvordan byen, lokalsamfunn og senterområder tilrettelegges og utvikles. Ansvar- og oppgavedeling mellom profesjoner, brukere, pårørende, nabolag, lokalsamfunn og øvrige samfunnsaktører har stor betydning for hvordan en klarer å utvikle Kristiansand til et aldersvennlig samfunn.

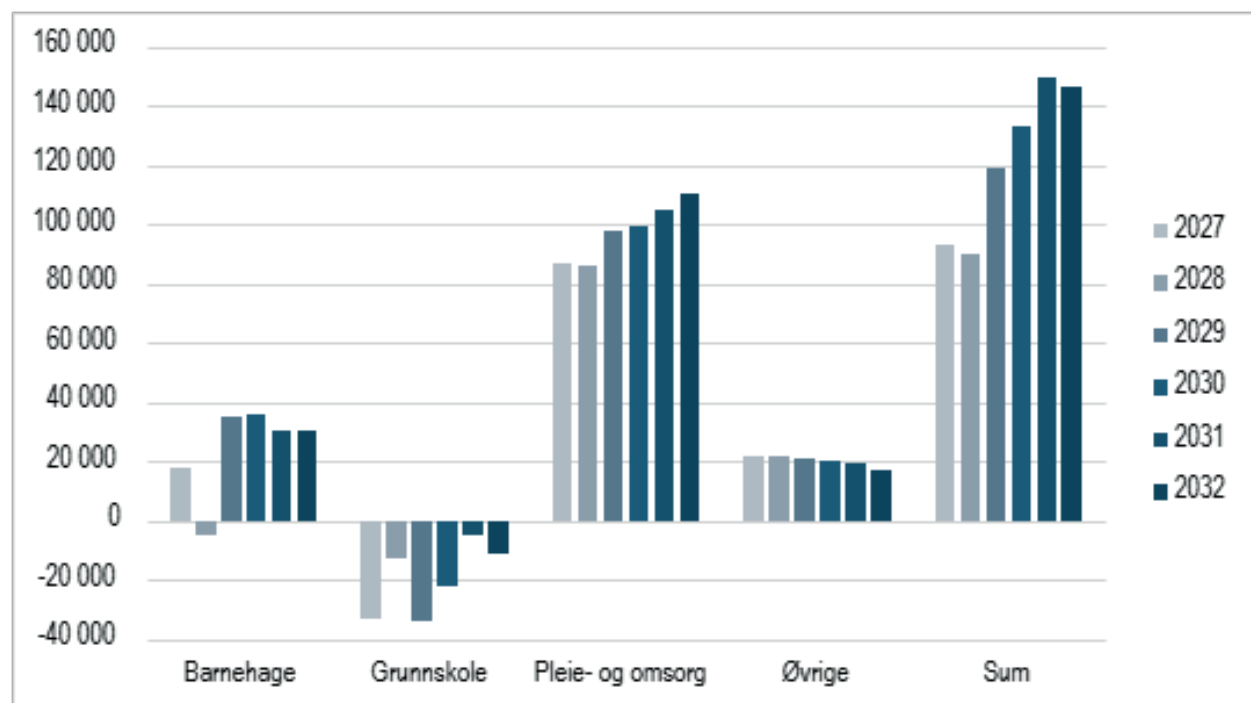
Figur 19: Fremskrevet antall innbyggere med demens 2024-2050

I den neste fireårsperioden blir det viktig å avklare forventningene innbyggerne kan ha til nivå og innhold i kommunale helse- og omsorgstjenester. Det samme gjelder hvilke forventninger kommunen kan ha til innbyggere, brukere og pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner, den voksende eldresressursen og andre sentrale samfunnsaktører. I innbyggerdialogen blir politisk og administrativt nivå i kommunen sentrale tilretteleggere.

I tillegg har kommunen et stort behov for omfattende omstilling av tjenestetilbud. Gjennomgripende omstillingsprosesser vil kreve kapasitet og kompetanse. Det er en stor utfordring å sikre ressurser til dette i perioden, samtidig som tjenestebehovet i befolkningen øker som følge av demografiutviklingen. Helse og mestring er tilført midler til å håndtere veksten, men er ikke kompensert for disse kostnadene fullt ut. Det betyr at behovet for omstillingsressurser ikke kan dekkes innenfor tilførte midler, da disse må prioriteres til tjenestebehov. I forslag til rullert budsjett har Helse og mestring prioritert å vri så mye ressurser som mulig til omstilling, men det vil ikke være tilstrekkelig for å sikre nødvendig omstillingstakt.

Figur 20: Demografikostnader Kristiansand 2027-2032

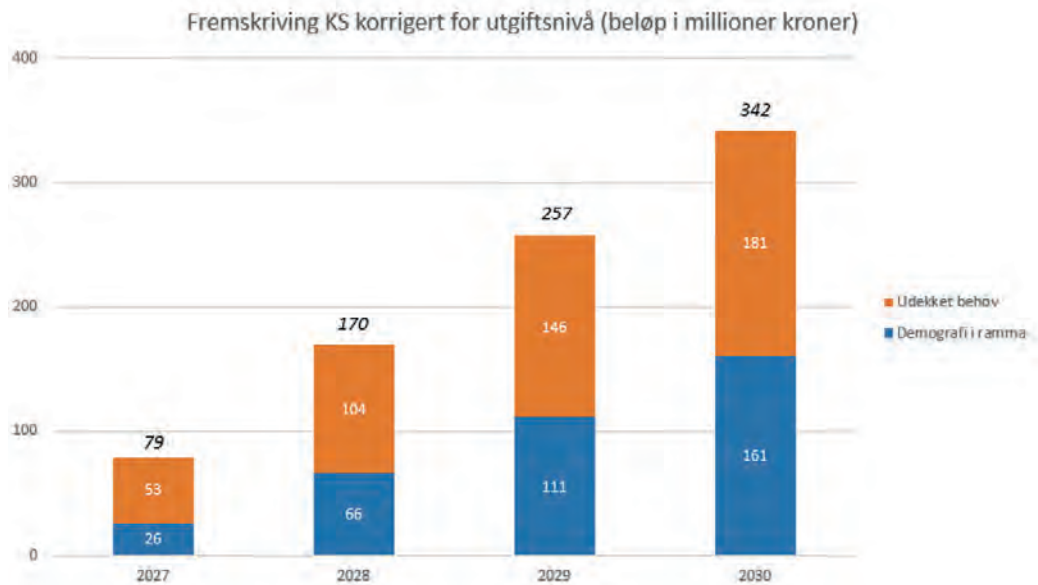
Kilde: ASSS.no.

Tabellen under viser framskrivningen av kostnader opp mot økningen som ligger i vedtatt budsjett for perioden 2027-2030 for pleie- og omsorgstjenestene. Modellen er hentet fra KS og er primært laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre, også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivningene og faktisk befolkningsutvikling.

Beregningene til KS er basert på et noe høyere kostnadsnivå enn det som er aktuelt i Kristiansand. Ved å korrigere for at Kristiansand har et lavere utgiftsnivå vil differensen mellom KS sine kostnadsframskrivninger og demografimidler i budsjettrammen til helse og mestring i 2027 være på ca. 53 mill. kr økende til ca 181 mill. kr i 2030. Underkompensering for demografikostnader i perioder betyr ytterligere effektivisering og innsparingskrav til tjenestene. Dette illustrerer risikoen i vedtatt budsjett og understreker det store behovet for omstilling som er beskrevet i Temaplan Helse og omsorg.

Utgiftsnivået til Kristiansand ligger nærmere snittet for ASSS kommunene innen pleie og omsorg enn tidligere år og det er dette som det er korrigert for i tabellen nedenfor.

Figur 21: Framskrivninger pleie og omsorg.

Kilde: KS.

I million kr	2027	2028	2029	2030
Framskrivning KS korr. for utg. nivå (91,3 % av KS nivå)	79	170	257	342
Demografimidler i rammen til Helse og mestring	26	66	111	161
Differanse i perioden	53	104	146	181

5.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Temaplan Helse og omsorg er kommunens styringsdokument som beskriver behovet for omfattende omstilling for å sikre bærekraftige helse- og omsorgstjenester. I planen brukes transformasjonsbegrepet for å vektlegge hvor omfattende omstillingsbehovet er. Det er nødvendig å styrke og stimulere til strukturer i samfunnet som bidrar til at innbyggere i enda større grad tar vare på seg selv og hverandre. I tillegg arbeides det for en dreining av tjenestetilbudet for å sikre at kommunen også i framtiden kan levere nødvendige tjenester til innbyggerne som har behov for tjenester.

Implementering av Temaplan Helse og omsorg har høy prioritet som en overordnet plan for tjenesteutvikling. I perioden vil det bli jobbet med mange tiltak knyttet til en rekke mål i kommuneplanen. Parallelt arbeides det med gjennomføring av tiltak i Temaplan psykisk helse, Rusmiddelpolitisk handlingsplan og Boligsosial handlingsplan. Det er i hovedsak innsatser knyttet til delmål i disse planene som utgjør Helse og mestrings prioriteringer opp mot kommuneplanens satsingsområder.

Direktør for helse og mestrings prioriteringer innarbeides i områdetets virksomhetsplan gjennom følgende innsatsområder som følges opp i perioden:

- Arbeidsgiverfeltet - koordinert innsats for å beholde og rekruttere

- Planarbeid og omstilling til bærekraftige tjenester - faglig retning som grunnlag for prioritering
- E-helse og digitalisering - ta i bruk teknologi som øker omsorgskapasitet
- Intern virksomhets- og økonomistyring - handlingsrom for bærekraftig utvikling

5.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55% lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål: Matsvinn ved kommunens omsorgssentre er redusert.

Se omtale under Omsorgssenter.

Innsatser for å nå målet:

- Opprettholde etablerte rutiner for redusert matsvinn, også etter avvikling av tilskuddsbasert utviklingsarbeid.

Delmål:

- Andel el-biler av totalt antall tjenestebiler er økt
- Reisevirksomhet i forbindelse med kurs, møter og seminarer er redusert

Se måltall og indikatorer på kommunenivå.

Innsatser for å nå målet:

- Ved anskaffelse av nye tjenestebiler velges el-bil. Unntak er knyttet til forhold som krever fossil-biler for å sikre forsvarlig tjenesteleveranser over hele kommunen gjennom hele døgnet og alle årstider.
- Det er prioritert i perioden å øke bruken av digitale løsninger i tjenestene, der hvor dette er mulig slik at en kan redusere behovet for reise til møter, kurs og seminarer.

Delmål: Gjenbruk av bygningsmasse blir prioritert foran nybygg dersom løsningen kan tilrettelegge for hensiktsmessig tjenestedrift

Innsatser for å nå målet:

- I samarbeid med By- og stedsutvikling vil klimavennlige løsninger bli vektlagt i forbindelse med planlegging av investeringer i helsebygg. Muligheter for gjenbruk av bygningsmasse og arealer som allerede er bebygd vil bli utredet. Dersom gjenbruk kan tilrettelegge for hensiktsmessig tjenestedrift vil disse løsningene bli prioritert.

5.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: Kristiansand er et aldersvennlig samfunn

Kommunens innsatser er i tråd med den nasjonale strategien Bu trygt heime, mht. tiltak for å utvikle aldersvennlig samfunn. Satsningsområdene denne strategien er:

- *Levende lokalsamfunn som tar vare på aktivitet og fellesskap.*
- *Tilpassede botilbud, og gjøre det mulig å bo trygt i eget hjem lengre.*
- *Kompetente medarbeidere.*
- *Trygghet for brukere og støtte til pårørende.*

Delmål:

- Innbyggere i Kristiansand kommune har mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig (Temaplan Helse og omsorg)
- Innbyggere som får skade, sykdom eller nedgang i funksjonsnivå kan i størst mulig grad mestre hverdagen selv (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

- Styrke tiltak og samfunnsstrukturer som bidrar til at flere kan bo trygt i eget hjem så lenge som mulig.
 - Bidra til at sosiale møteplasser blir opprettholdt og utviklet, med tanke på å styrke sosial kontakt og motvirke ensomhet.
 - Ta i bruk metodikk som stimulerer nettverk, lokalsamfunn og nabolag i større grad og på nye måter. (jfr delmål om støtte fra nærmiljø og nettverk).
 - Legge til rette for at eldre som ressurs kan være aktive bidragsytere, også i forbindelse med planlegging og utvikling av fremtidas tjenester.
- Videreutvikle differensiert tjenestetilbud tilpasset de demografiske endringene. Jfr. delmål om bærekraftige tjenester. Deriblant:
 - Riktig kapasitet på heldøgns omsorgsplasser ved hjelp av Behovsplan for omsorgssentre. Nye Randesund omsorgssenter åpner i 2027 og 2028. Utbygging Strømmehaven er under planlegging.
 - Differensiere bo- og tjenestetilbud innenfor habiliteringsfeltet og rus- og psykisk helsefeltet.
 - Styrke hjemmetjenester, rehabilitering og dag- og aktivitetstilbud.
- Fortsette utviklingssamarbeid med stiftelsen Kongens senter, koordinert av By- og stedsutvikling.
- Videreutvikle kommunens innsatser for et demensvennlig samfunn, blant annet gjennom samarbeidet med Nasjonalforeningen for folkehelse.
- Bidra til at eldre innbyggere involveres aktivt i utforming, planlegging og gjennomføring av ulike sosiale aktiviteter og tilbud.

Hovedmål: I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet

Delmål:

- Lokalsamfunnene er aktive og inkluderende, og bidrar til friskere liv, å motvirke ensomhet og fremme inkludering og trygghet (Temaplan Helse og omsorg)
- Innbyggere og deres pårørende som opplever skade, sykdom eller nedsatt funksjon, får støtte fra nærmiljø og nettverk. (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målet:

- Stimulere til å videreutvikle lokale møteplasser for sosialt samvær og aktivitet. Benytte gjennomført kartlegging av lokalmiljø som mangler tilstrekkelig tilbud. (Oppfølging av Bystyresak 56/25)
- Bidra til at tekniske løsninger videreutvikles som bedre kan samle og koordinere frivillige ressurser.
- Utvide samhandling og samskapning mellom kommunen, frivillige og ideelle organisasjoner og sosiale entreprenører.

- Stimulere frivillige organisasjoner, lag og foreninger til å tilby aktivitet og møteplasser til barn, ungdom, voksne og eldre med nedsatt fysisk og/eller kognitiv funksjon.
- Gjennomføre prosjekt Styrking av bidrag fra nettverk og nærmiljø
 - Stimulere til at nettverk og nærmiljø tar en aktiv rolle i bistand i hverdagen til innbyggere og pårørende som har behov for det.
 - Utvikle modeller i samarbeid med ideelle organisasjoner som kan invitere og koordinere personer i nettverk og nærmiljø til å bidra med sosial støtte og praktisk hjelp. Nettverkskartlegging, nettverksmøter og nettverksråd er eksempler på mulige tilnærminger.

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune som reduserer levekårsforskjeller

Delmål:

- Kristiansand kommune gir bærekraftige helse- og omsorgstjenester på rett nivå basert på den enkeltes behov, uavhengig av alder eller diagnose. (Temaplan Helse og omsorg)
- Pårørende til personer med behov for helse- og omsorgstjenester er en ressurs som kommunen samhandler med og gir støtte til (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målet:

- Videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune gjennom utvikling i retning av:
 - Styrking av forebygging, helsefremming og rehabilitering.
 - Styrke ambulerende tjenestetilbud og dagtilbud som bidrar til å utsette behov for mer omfattende og/eller heldøgns tjenester.
 - Økt bruk av gruppebaserte tilbud.
 - Tildeling av tjenester og BPA-ordning (Brukerstyrt personlig assistanse) i tråd med gjeldende nasjonale rammebetingelser og kommunale vedtak.
- Videreutvikle differensiert tjenestetilbud tilpasset de demografiske endringene. Jfr. mål vedr. bo trygt i eget hjem. Deriblant:
 - Helsehuset med nye lokaler til legevakt, Øyeblikkelig hjelp døgn (ØHD), spesialiserte korttidsplasser, responscenter, legevaktsentralen og et legesenter for fastlegetjenester.
 - Styrke hjemmetjenester, rehabilitering og dag- og aktivitetstilbud
- Gjennomføre prosjekt Proaktiv pårørendestøtte - Videreutvikle proaktivt pårørendearbeid i alle tjenestene
- Videreutvikle kompetanse hos ansatte om barn som pårørende.

Delmål: Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet (Boligsosial handlingsplan)

Innsatser for å nå målet:

- Bidra til systematisk og planmessig utvikling av boligmassen i tråd med kommunens nåværende og framtidige behov, i samarbeid med By- og stedsutvikling
- Vurdere nåværende og framtidige behov for samlokaliserte og bemannede boliger, på bakgrunn av gjennomgått eksisterende boligmasse og tjenstedrift
- Utarbeide «tjenestetrapp» som viser det differensierte boligtilbudet og fastsetter hva som skal tilbys i boliger med heldøgns bemanning (tjenestenivå).
- Bidra til realisering av vedtatte boligetableringer i samarbeid med By- og stedsutvikling
- Bidra til reguleringsprosessen for utvalgte tomter for etablering av samlokaliserte boliger med bemanning (Rus- og psykisk helsefeltet) og midlertidige botilbud, i samarbeid med By- og stedsutvikling

Delmål: Midlertidig botilbud (nødbolig) benyttes etter intensjonen, som et kortvarig tilbud ved akutte situasjoner. Oppholdet skal som hovedregel ikke overstige 3 måneder. (Boligsosial handlingsplan)

Innsatser for å nå målet:

- Målrettet og individuell oppfølging med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og ønsker for fremtidig bolig, prioriteres i forbindelse med omorganiserte tjenester på rus- og psykisk helsefeltet.
- Videreutvikle den etablerte ordningen med miljøvaktmester for å øke sirkulasjon i nødboligmassen.
- Prioritere ulike tiltak som skal forhindre at barnefamilier kommer i en situasjon hvor de må tilbys midlertidig botilbud. Dette er et samarbeid mellom NAV, Forvaltning, Livsmestring og Helsefremming og inkludering.
- Gjennomføre prosjektet «Eie et hjem» der Forvaltning og koordinering bistår flere leietakere i kommunale boliger med å kjøpe egen bolig.

Delmål: Innbyggere får økt trygghet i at de selv kan mestre påkjenninger (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målene:

- Tilbud som fremmer helse, livskvalitet og egenmestring som utsetter innbyggernes behov for tjenester videreutvikles i tråd med temaplan Helse og omsorg, slik som frisklivs- lærings- og mestringstilbud.

Delmål: Innbyggere som er i risikogrupper og krevende livssituasjoner blir prioritert for rask avklaring og egnet oppfølging (Temaplan psykisk helse)

Innsatser for å nå målet:

- Helse- og mestring, sammen med Oppvekst viderefører prioritert innsats rettet mot oppsøkende arbeid og tidlige innsatser til barn og ungdom som er i risiko for å utvikle psykiske lidelser og rusproblematikk (for eksempel Gatepuls, ungdomstjenesten og RPH til ungdom).
- Psykisk helse inngår som tema i introduksjonsprogrammet for flyktninger. Tema i samarbeidet mellom tjenester om integrering (for eksempel Kongsgård skolesenter, Integrering og NAV)
- Videreutvikle "Ny inngang" til kommunens tjenester på psykisk helse- og rusfeltet.
- Øke kunnskapen hos ansatte som møter utsatte grupper – benytte gjennomførte VIVAT kurs om selvmordsforebygging til videre kompetanseheving i aktuelle tjenester.
- Livskrisehjelpen ved legevakten videreføres og vurderes for implementering i fast drift ved neste rullering.

5.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand har et variert og bærekraftig arbeids- og næringsliv

Delmål:

- Kommunens arbeidsplasser er tilrettelagt for friskliv og nærvær på arbeidsplassen (Temaplan Helse og omsorg)
- Kristiansand kommune har arbeidsplasser og stillinger som er attraktive for ansatte (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målet:

- Frigjøre tid hos ledere til å jobbe med helsefremmende turnuser og arbeidsmiljø.

- Kommunen videreutvikler ansvar- og oppgavedeling i tjenestene som bidrar til at ansattes kompetanse benyttes mer hensiktsmessig (TØRN).
- Kommunen videreutvikler gode arbeidstidsordninger og livsfasepolitikk i samarbeid med organisasjoner. Seniorpolitikk vektlegges spesielt (TØRN).
- Videreføre TryggEst som metodisk tilnærming som skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep
- Utforming av struktur og rammer for å sikre kompetanseheving med tanke på å forebygge vold og trusler mot ansatte i tjenestene i Helse og Mestring.
- Videreutvikle kompetansehevende tiltak som sikrer god språkforståelse hos ansatte og tilrettelegger for språkvennlige arbeidsplasser.
- Bidra til gjennomføring av prosjektet «Helt i mål» for å styrke etablering av tilrettelagte stillinger gjennom oppgavedeling, for å inkludere flere i arbeidslivet. F.eks. økt bruk av unge uføre, studenter og seniorer i deltidsstillinger innen helsevesenet. Jfr. mål vedr. forskning.
- Samhandling med Sørlandet Sykehus om hensiktsmessig oppgave- og kompetansedeling
- Styrke innsatsen for å bistå medarbeidere til å kvalifisere seg til fagbrev eller kompetansebevis, i samarbeid med NAV og Fylkeskommunen.
- Videreutvikle etablering av arbeidsledere opp mot målgrupper som trenger kvalifiseringsløp på arbeidsplass, elever og studenter for å øke kapasitet til omsorgsoppgaver i tjenestene

Hovedmål: Kristiansand er en drivkraft for forskning, innovasjon og teknologi

Delmål:

- Bruk av digitale løsninger og helseteknologi bidrar til at innbyggere i Kristiansand kommune har mulighet til å bo trygt i eget hjem og nærmiljø så lenge som mulig (Temaplan Helse og omsorg)
- Medarbeidere har tilgang til gode digitale verktøy som sikrer tilgang til nødvendig informasjon, legger til rette for god informasjonsflyt og gir tilgang på kunnskap. Dette gir økt omsorgskapasitet og økt ledelseskapasitet i tjenestene. (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målene:

- Implementering av digitale og teknologiske løsninger som:
 - Understøtter helsefaglige arbeidsprosesser for å utvikle gode og effektive tjenester i hele pasientforløpet og som muliggjør leveranse av gode helse- og omsorgstjenester med mindre personell (økt omsorgskapasitet).
 - Forbedrer brukernes mulighet til å mestre egen hverdag og ta aktivt del i egen helse.
 - Øker brukere og pårørendes opplevelse av trygghet, slik at innbyggere kan bo hjemme lengst mulig.
 - Gir brukere og pårørende økt tilgang til helseinformasjon og veiledning gjennom digitale løsninger.
 - Sikrer god samhandling mellom ulike helseaktører og mellom helsepersonell og brukere/pårørende.
 - Integrerer KI-verktøy som er trygge og bidrar til effektivitet
 - Sikre videreutvikling av effektive digitale kompetanse- og opplæringsverktøy for helsepersonell
 - Sikrer E-helseløsninger som legger til rette for samhandling og sømløs informasjonsdeling.
- Bidrag til regional utvikling og drift og av digitale løsninger
 - Prosjekteier for Regional anskaffelse av ny elektronisk pasientjournal (EPJ) for alle kommuner på Agder.

- Vertskapskommune for responscenter og håndtering av helseteknologi for kommunene på Agder.
- Bidrag til den nasjonale utviklingen av digitale løsninger
 - Utvikle digital selvhjelpsløsning som innbyggere kan benytte ved nyoppståtte helseutfordringer, gjennom prosjekt Helsehjelpspiloten finansiert av Forskningsrådet.
 - Deltakelse i "Felles journalløft" i regi av KS.
 - Utprøving av kommunal nettlege i regi av Helsedirektoratet.

Det er utarbeidet indikatorer til flere av de prioriterte innsatsene som er vist ovenfor. Dette følges opp i forbindelse med rapportering på driftsmål på virksomhetsplannivå.

Delmål: Behovsdrivet forskning på helse- og omsorgstjenestene understøtter kunnskapsbasert tjenesteutvikling (Temaplan Helse og omsorg)

Innsatser for å nå målet:

- Regional samhandling om forskning og utdanning.
- Samarbeidsarena for forskning (KSF) og tilhørende klyngesamarbeid for å styrke grunnlaget for kunnskapsbaserte beslutninger og tjenesteutvikling på prioriterte områder og mer praksisnære utdanningstilbud.
- Campus sør-arbeidet med medisinsk faglig rekruttering.
- Samarbeidet med UIA om psykologutdanningen.
- Prosjekt «Helt i mål» handler om å styrke de kommunale helse- og omsorgstjenestene ved å bruke den store ressursen som personer utenfor arbeid og utdanning utgjør. Dette er et regionalt samarbeidsprosjekt mellom kommuner, Agder fylkeskommune, NAV Agder, KS Agder, USHT, UIA og NORCE.

Hovedmål: Kristiansand er en drivkraft for hele regionen

Delmål: Kristiansand kommune deltar aktivt i utvikling og implementering av kunnskap sammen med sentrale aktører og andre kommuner (Temaplan Helse og omsorg)

Kristiansand kommune har flere roller og funksjoner i det strategiske samarbeidet på helsefeltet regionalt. Gjennom arbeidet i ulike nettverk og fora ivaretas behov og interesser relatert til samarbeidet med spesialisthelsetjenesten, akademia og opp mot regionale råd, utvalg og nasjonale myndigheter. Kristiansand har pådriverrolle, leder- og sekretariatsfunksjoner i mange prosjekter og interkommunale beslutningsorgan og nettverk som har regional og nasjonal verdi. I den svært utfordrende økonomiske situasjonen kommunen er i, og med et begrenset handlingsrom, vil det kreve at en må prioritere de mest sentrale nettverkene med tanke på utvikling av bærekraftige helse-, sosial og omsorgstjenester. I tillegg til dette vil det være sentralt at en innenfor nettverkene prioriterer innsats på de områder som bidrar til å forsterke vedtatte strategier og innsatsområder i kommende periode, se Hovedprioriteringer. Rekrutteringsutfordringer vil være et av de mest kritiske området fremover. En vil i perioden derfor spesielt prioritere arbeidsgiverfeltet og bidra til konstruktivt samarbeid i regionen for å unngå uheldig konkurransesituasjon.

Innsatser for å nå målene:

- Regionalt samarbeid og arbeid i strategiske fagnettverk på helse- og omsorgsfeltet. Følgende nettverk vil ha prioritet i perioden:
 - Helsefellesskapet Agder: Samhandling med spesialisthelsetjenesten. Forsterket samarbeid gjennom gjeldende avtale mellom KS og regjeringen og bevilgede midler til samhandlingstiltak ved eget rekruttering- og samhandlingstilskudd.

- Kommunalt strategisk samarbeidsorgan (KOSS). Helse-, sosial - og omsorgsfeltet i kommunene i Agder. KOSS har fått et fornyet mandat og skal effektivisere strukturene for samarbeidet for på en bedre måte sikre sammenheng mellom satsing i Helsefellesskapet, e-helsefeltet og forskning.
- Regionale nettverk knyttet til e-helse og velferdsteknologi som sikrer drift, implementering og utvikling av teknologi som understøtter de behov området har for å utvikle bærekraftige og fremtidsrettede helsetjenester.
- K10. Nasjonalt strategisk kommunesamarbeid på helsefeltet mellom de ti største byene.
- Bilateralt samarbeid med Sørlandet sykehus HF. Prioriterte samarbeidsområder:
 - Felles byggeprosjekt for nytt akuttbygg og kommunalt helsehus. Samarbeidet omhandler både bygningsmessige løsninger, effektiv drift av støttetjenester, digitale løsninger for informasjonsflyt samt videreutvikling av pasientflyt, arbeidsprosesser og kompetanse. Ny metodikk vil også kunne være overførbart til andre.
 - Rus- og psykisk helsefeltet
 - Helsetjenester til eldrebefolkningen
 - Beredskap
- Videreutvikling av vertskommuneoppdraget for Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT), et nasjonalt oppdrag fra Helsedirektoratet.
 - Forsterke synergier mellom kommunens omstillingsbehov, behovet for fag- og tjenesteutvikling opp mot vertskommuneoppdraget som USHT har.
 - Sikre hensiktsmessig representasjon av USHT i regionale samarbeidsstrukturer for å legge til rette for best mulig realisering av det nasjonale oppdraget.

5.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene gjelder for helse- og omsorgstjenesten. For 2027 legges det til grunn en samlet prisvekst på 3,7 %, iht. forventet kommunal deflator på 3,1% for 2027, samt etterregulering på 0,6% for faktisk deflator 2025-2026. Betaling beregnes av et inntektsavhengig tak som tar utgangspunkt i statens grunnbeløp (G). Brukerbetaling for husstander med inntekt under 2G fastsettes statlig og offentliggjøres i eget rundskriv i desember. Mer informasjon om betalingssatser finnes på kommunens nettsider.

Egenbetalinger for trygghetsalarmer

Egenbetalingssatsene for trygghetsalarm er endret som følge av regelverksendring. Brukere som fyller vilkår for helsehjelp gis fritak for betaling av trygghetsalarm. For resterende brukere som har trygghetsalarm beregnes betaling av et inntektsavhengig tak som tar utgangspunkt i statens grunnbeløp (G).

Endringer som følge av vedtatt statsbudsjett

Fribeløp og egenandeler på sykehjem med hjemmel i forskrift om egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester foreslås oppdatert i samsvar med den generelle kostnadsveksten.

Eventuelle endringer for statsbudsjettet knyttet til 2027 vil bli justert og vil bli redegjort for i kommunedirektørens saksfremlegg i november.

Gjeldende satser for 2026:

- Fribeløpet ved langtidsopphold i institusjon er pr 2026 10 950 kr (statsbudsjettet 2026).
- Maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med samlet inntekt under 2 G er 245 kr (2026)
- For hhv. korttidsopphold og dag- og nattopphold på institusjon er maksimal egenandel 205 kr pr. døgn (2026)
- Satsen for dag/ nattopphold er 115 kr (2026)

- Langtidsbeboere på sykehjem, som uten selv å ønske det legges på dobbeltrom, får redusert egenandel gjennom at det tilstås et fribeløp. Fribe løpet er i samsvar med den generelle kostnadsøkningen og er 52 950 kr (2026). Per i dag tildeler ikke Kristiansand kommune dobbeltrom til innbyggere som ikke ønsker det selv.

5.8 Planoppgaver

Planoppgaver i perioden er knyttet til implementering av tiltak og sørge for at det blir jobbet koordinert med oppfølging av planene direktør for Helse og mestring har ansvaret for, på tvers av alle områder. Dette gjelder Temaplan psykisk helse, Boligsosial temaplan, Temaplan Helse og omsorg og Rusmiddelpolitisk temaplan.

Temaplan Helse og omsorg ble behandlet av Bystyret i mai 2025 (Sak 44/25) og det ble vedtatt at den skal evalueres etter to år, altså i løpet av 2027.

I løpet av 2026 blir det utarbeidet en behovsplan for utvikling av heldøgns omsorgsplasser. Dette foregår i et tett samarbeid mellom By- og stedsutvikling og Helse og mestring. Planen blir lagt frem for politisk orientering tidlig i 2027 og vil danne et sentralt kunnskapsgrunnlag for vurdering av areal- bygg- og tjenestebehov ved neste rullering av økonomiplanen.

5.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Helse- og mestringsdirektørens stab	83 215	125 941	148 422	139 229	149 042	164 542
Forvaltning og koordinering	1 565 333	1 599 607	1 688 710	1 725 666	1 739 391	1 761 991
Livsmestring	526 433	549 997	610 698	618 089	618 589	630 089
Helsefremming og inkludering	305 157	401 952	371 538	351 939	330 289	318 489
Hjemmetjenester og rehabilitering	397 069	447 849	467 459	472 748	489 923	489 923
Omsorgssenter	223 366	243 143	264 786	259 386	255 386	255 386
Sum	3 100 572	3 368 490	3 551 613	3 567 058	3 582 621	3 620 421

Budsjettet for Helse og mestring er fra 2026 til 2027 økt med 37,7 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst med 145 mill. kr. De ulike budsjettpostene beskrives nærmere i tilknytning til kommunalsjefområdene.

5.10 Helse- og mestringsdirektørens stab

5.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Helse og mestringsdirektørens stab består av funksjoner som skal støtte direktørrollen på de fire hovedansvarsområdene som tilligger direktøren i Helse og mestring innenfor politisk nivå, strategi, plan og utvikling, ekstern samhandling og virksomhetsstyring og driftsstøtte.

Organisering av staben og samhandlingen mellom kommunalsjefsområdene er bygget på mål og tenkning bak Kristiansand kommunes samspillmodell. Staben skal betjene og støtte alle nivå i Helse og mestring på prioriterte områder. Staben består av rådgivere med særskilt spisskompetanse på Helse og mestringsfeltet. Staben er delt inn i 3 team: Virksomhetsstyring og driftsstøtte, Strategi- og planarbeid og Utvikling og kompetanse.

I tillegg er det nasjonale vertskommuneoppdraget for USHT (*Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester*) en egen avdeling og ligger til ansvarsområdet til Helse- og mestring stab. USHT nedslagsfelt og ansvarsområde er alle kommunene Vest i Agder.

5.10.2 Hovedprioriteringer

Følge opp prioriterte innsatsområder for Helse og mestring:

- Arbeidsgiverfeltet- koordinert innsats for å beholde og rekruttere
- Planarbeid og omstilling til bærekraftige tjenester- faglig retning som grunnlag for prioritering
- E-helse og digitalisering- ta i bruk teknologi som øker omsorgskapasitet
- Intern virksomhets- og økonomistyring- Handlingsrom for bærekraftig utvikling

5.10.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Helse- og mestringsdirektørens stab	83 215	125 941	148 422	139 229	149 042	164 542
Sum	83 215	125 941	148 422	139 229	149 042	164 542

Kommunalsjefsområdets budsjett, som også innebefatter overordnede ansvar, er fra 2026 til 2027 er økt med ca. 17 mill. kr, som i hovedsak er knyttet til kompensasjon for økte driftsutgifter i forbindelse med fasaderenovering på Valhalla. I tillegg er området tilført midler som en teknisk justering knyttet til leie og byggdrift av Kløvertun. Budsjettet er i tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 5 mill. kr, og det er videreført et inntektsbudsjett på ca. 6 mill. kr i tilskudd til Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT).

Tilskudd til ideelle organisasjoner (tilskuddsordninger) og årlig driftstilskudd til ideelle organisasjoner har en totalramme på ca. 20 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	125 941	125 941	125 941	125 941
Sum Deflator	3 149	3 149	3 149	3 149
Sum Lønns- og prisjustering	1 866	1 866	1 866	1 866
Tidligere vedtatte tiltak				
Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering	9 225	9 225	9 225	9 225
EPJ - engangskostnader og økt drift	13 675	-11 210	-13 773	-13 773
EPJ - utsatt oppstart fra 2026 til 2027	3 421	3 421	3 421	3 421
EPJ - økte lisenskostnader ordinær drift	3 792	3 792	3 792	3 792
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet - omprioritering	-5 253	-5 253	-5 253	-5 253
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	-17 345	-17 345	-17 345	-17 345
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser	-2 207	-2 207	-2 207	-2 207
Fritt brukervalg hjemmesykepleie	10 250	10 250	10 250	10 250
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	30 629	0	0	0
Innføring av fritt brukervalg hjemmesykepleie	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	-13 592	-13 592	-13 592	-13 592
Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter	6 150	6 150	6 150	6 150
Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter	-2 511	-7 124	-7 124	-7 124
Krisesenter	-313	-313	-313	-313
Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter	0	-820	-820	-820
Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter	-12 300	-12 300	-12 300	-12 300
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	13 592	13 592	13 592	13 592
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	3 782	3 782	3 782	3 782
Ressurser årsverk administrasjon overføres fra Helse og mestring stab til Næring og NAV	0	-615	-615	-615

Helse og mestring

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Utvidelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge	-5 253	-5 253	-5 253	-5 253
Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering	0	-769	-769	-769
Økt vederlagsinntekt - omprioritering i Helse og mestring	2 050	4 100	6 150	6 150
Andre tiltak og tekniske justeringer	-2 285	-2 285	-2 285	-2 285
Sum Tidligere vedtatte tiltak	23 508	-36 773	-37 285	-37 285
Sum Demografijustering	-15 228	22 595	37 970	37 970
Vedtatte endringer	13 295	-9 163	5 699	5 699
Vedtatt ramme	139 235	116 777	131 640	131 640
Nye tiltak				
EPJ - økte lisenskostnader	500	11 400	11 400	11 400
Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre	3 200	3 200	3 200	3 200
Harmonisering av lønn for avdelingsledernivå i Helse og mestring	1 000	1 000	1 000	1 000
Midlertidig driftskompensasjon i påvente av effekter av budsjetttilpasning Omsorgssenter	-5 000	-4 000	0	0
Valhalla Helsesenter - renovering av fasade, økte driftskostnader	10 000	5 000	0	0
Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT	-250	-250	0	0
Økning i hjemmetjenesten på natt - forskjøvet oppstart med 6 måneder	2 000	0	0	0
Økt bemanning ved Krisesenteret - Kristiansand kommunes andel	0	-500	-500	-500
Økt vakthold ved legevakten	0	0	-2 000	-2 000
Økte kostnader til bilhold - overføres til Hjemmetjenester	-410	-410	-410	-410
Andre tiltak og tekniske justeringer	4 030	4 030	4 030	4 030
Sum Nye tiltak	15 070	19 470	16 720	16 720
Demografijustering				
Aktivitetsvekst og budsjetttilpasning habilitering	-11 000	-4 000	0	0
Avsetning til aktivitetsvekst barn og unge, Helse og mestring	0	0	0	15 000
Avvikling omsorgsboliger Strømme fra 2026	5 450	7 800	3 000	3 000
Bolig med bemanning på psykisk helse- og rusfeltet	0	0	-1 500	-13 000
Fordelte demografimidler	0	0	0	-38 000
Kompensasjon for demografikostnader til Helse og mestring	0	0	0	50 000
Videreføring av kommunale tiltak på rusfeltet	485	0	0	0
Sum Demografijustering	-5 065	3 800	1 500	17 000
Nye tiltak og realendringer	10 005	23 270	18 220	33 720
Sum Rammefordeling	-818	-818	-818	-818
Interne rammeendringer	-818	-818	-818	-818
Ramme 2027-2030	148 422	139 229	149 042	164 542

Tidligere vedtatte tiltak

Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering

Effekter av ny faglig retning innen habiliteringsfeltet til omfordeling, aktivitetsøkning.

EPJ - engangskostnader og økt drift

Engangskostnader knyttet til anskaffelse og implementering av nytt pasientjournalssystem.

EPJ - utsatt oppstart fra 2026 til 2027

Nedtrekk av lisensmidler knyttet til ny elektronisk pasientjournal grunnet at det i tidligere budsjett ble lagt inn midler til anskaffelsen for tidlig.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtok å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser

Forvaltning og koordineringer følger med på behov for å utøse kapasitet på antall korttidsplasser, som ledd i strategien for å videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune. De vurderer at kapasiteten for neste år er tilstrekkelig og mener at økning av korttidsplasser kan forskyves ett år frem.

Fritt brukervalg hjemmesykepleie

Avsatte midler til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien og økte administrative kostnader i perioden.

Innføring av fritt brukervalg hjemmesykepleie

Avsatte midler til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien og økte administrative kostnader i perioden.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter i økonomiplanen 2026 til 2029.

Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter

Kompensasjon fra overordnede ansvar for at Omsorgssenter håndtere driftsutfordringer. Videreføring fra 1. tertial 2025

Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter

Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å iverksette tiltak som vil bidra til å redusere press på heldøgns omsorgsplasser i perioden. Tiltak som prioriteres i perioden er ny dagsentergruppe, inkl. transport, ekstra treningsgruppe i regi av enhet for rehabilitering, økt kapasitet for hjemmesykepleie på natt og et rehabiliteringsteam.

Krisesenter

Kristiansand kommune er vertskommune for Stiftelsen Sørlandet krisesenter og i forbindelse med kommunesammenslåingen ble ikke budsjetttrammene justert med hensyn til økt innbyggertall i kommunen. Dette har frem til nå vært håndtert via midler fra disposisjonsfond avsatt til krisesenteret som nå er brukt opp.

Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter

I forbindelse med åpning av nye heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter er det behov for å øke kapasitet på legetjenester til sykehjemsbeboere. Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter i 2027.

Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter

Økte vederlagsinntekter tilbakeføres til drift av omsorgssentertjenesten for å håndtere utfordringer med å tilpasse drift til budsjetttrammer. Området jobber videre med ulike omstillingstiltak for å sikre en bærekraftig drift, samtidig så er det avdekket at finansiering til natt tjenestene ikke er tilstrekkelig for å sikre et faglig forsvarlig nivå. Det er behov for å videreføre en styrking av området i perioden.

Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten

Omprioriterte midler ISF Randesund som følge av stenging under byggeperioden for å midlertidig å løse deler av utfordringene i Omsorgssenter.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Midler til aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Ressurser årsverk administrasjon overføres fra Helse og mestring stab til Næring og NAV

I forbindelse med opprettelse av nytt direktørområde Næring og NAV overføres det ressurser til administrasjon ressurser fra Helse og mestring stab til Næring og NAV.

Utvidelse av kapasitet institusjonsavlastning barn og unge

Det prioriteres midler til å utvide kapasiteten på institusjonsavlastning. 10 mill. kr i 2025 og 2026 er omprioriteringer knyttet til forskjøvet oppstart av 32 heldøgns omsorgsplasser på Kleplandstunet. I økonomiplan 2025-2028 ble det vedtatt et nedtrekk på 5 mill. kr fra 2027.

Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering

Endrede rammebetingelser i forbindelse med sentrale forhandlinger kompenseres fra demografimidler fra 2028. Kommunalsjefsområdet håndterer økte utgifter i 2026 og 2027 med egne rammer

Økt vederlagsinntekt - omprioritering i Helse og mestring

Økte merinntekter fra vederlagsinntekt som følge av høyere pris- og lønnsvekst over flere år avsettes til omprioritering til budsjetttilpasninger i Omsorgssenter og andre risikodempende tiltak i perioden.

Nye tiltak

Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre

Det er innført kamera ved fire omsorgssentre og gevinsten knyttet til redusert bemanning på natt realiseres. Dette fremkommer som et nedtrekk på Omsorgssenter og Forvaltning og koordinering i tråd med finansieringsmodell på de ulike omsorgssentrene. Midlene trekkes inn til overordnet ansvar i Helse og mestring og er fordelt ut i det økonomiske opplegget for perioden.

Harmonisering av lønn for avdelingsledernivå i Helse og mestring

1 mill. kr til å harmonisere lønn til ledere på nivå 4.

Midlertidig driftskompensasjon i påvente av effekter av budsjetttilpasning Omsorgssenter

5 mill. kr legges inn til Omsorgssenter som midlertidig driftskompensasjon i påvente av gjennomgang og evaluering av tjenestenivå og insentiver i fremtidig finansieringsmodell. Driftskompensasjonen foreslås redusert til 4 mill. kr i 2028, basert på effekt av tilpasningstiltak.

Valhalla Helsesenter - renovering av fasade, økte driftskostnader

Kompensasjon for merutgifter som følge av renovering av fasaden ved Valhalla knyttet til drift av korttidsplasser.

Videreføring av ressurs til jordmortjenesten ved BHT

Helse og mestring viderefører sin andel av finansiering i 2 år, tilsvarende om lag 25 % til jordmor ved BHT, som et ledd i nærværarbeidet. Evalueres med tanke på effekt.

Økning i hjemmetjenesten på natt - forskjøvet oppstart med 6 måneder

Økning av hjemmetjenesten på natt er lagt inn som et kompenserende tiltak for utsettelse av heldøgns omsorgsplasser. Behovsutviklingen viser at en utsettelse med 6 måneder er forsvarlig med hensyn til press på tjenesten.

Økt bemanning ved Kriesenteret - Kristiansand kommunes andel

Det prioriteres midler til stillingsressurs tilsvarende Kristiansand kommunes andel i verstkommunesamarbeidet ved kriesenteret.

Økt vakthold ved legevakten

For å ivareta sikkerheten til pasienter og ansatte ved legevakten er det behov for å øke opp vaktholdet igjennom døgnet.

Økte kostnader til bilhold - overføres til Hjemmetjenester

Økt driftskostnader til bilhold som følge av aktivitet i tjenestene.

5.11 Forvaltning og koordinering

5.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet er delt inn i tre avdelinger: Mottak og koordinering og to avdelinger med ansvar for bolig- og tjenestetildeling. Kommunalsjefområdet har også enkelte tiltak rettet mot tidlig innsats og forebygging, som kreftkoordinator og hukommelsesteam.

Forvaltning og koordinering har ansvaret for å tildele individuelle helse- og omsorgstjenester. Etter pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven skal det fattes enkeltvedtak ved tildeling for flere tjenester, deriblant helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt, plass i institusjon, avlastningstiltak, omsorgsstønad og brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Kommunalsjefområdet skal sikre likebehandling og ivareta rettsikkerheten til brukerne gjennom profesjonell saksbehandling med tverrfaglige og helhetlige vurderinger av behov. Hovedprinsippet er at Forvaltning og koordinering har myndighet til å fatte vedtak og tildele helse- og omsorgstjenester, i riktig mengde og til riktig tid, i tråd med innbyggernes behov – og har det økonomiske ansvaret for tildelt tjeneste.

Store deler av budsjettet innen somatikk, rus og psykisk helse samt tjenester innen habiliteringsfeltet er knyttet opp til innsatsstyrt finansiering (ISF). Ressursene fordeles ut til utførerne ut fra type og volum på tjenesten. Utførerenhetene blir tildelt midler fortløpende når det fattes enkeltvedtak til brukerne og tjenesten iverksettes.

Forvaltning og koordinering har ansvar for framskrivning og behovsvurdering på kort og lengre sikt – både når det gjelder bolig- og tjenestebehov.

Kommunalsjefområdet er kommunens koordinerende enhet og skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til brukere med behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering. Området har det overordnede ansvaret for arbeid med individuell plan, oppnevning, opplæring og veiledning av koordinatorene.

Forvaltning og koordinering har også ansvar for tildeling av viktige virkemidler rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet; kommunale utleieboliger og Husbankens individuelle økonomiske virkemidler (startlån og tilskudd) er de mest sentrale. Forvaltning og koordinering har i denne forbindelse et tett samarbeid opp mot by- og stedsutvikling som har ansvaret for å fremskaffe, forvalte og utvikle den kommunale utleie- boligmassen. I tillegg har området ansvar for å fremskaffe private leieavtaler ved førstegangsbosetting av flyktninger.

5.11.2 Hovedprioriteringer

- Sikre effektiv fordeling av ressurser i tråd med lovverk og prinsippet om likebehandling. Forankring og god praksis i tråd med vedtatt forvaltnings- og finansieringsmodell er sentralt.
- Sikre systemer for oversikt over behov i ulike målgrupper. Lage gode framskrivningsmodeller i tråd med faglig utvikling, i samarbeid med HM-stab og Økonomi- og virksomhetsstyring.
- Vurdere nåværende og fremtidig behov for samlokaliserte og bemannede boliger, samt fastsette beskrivelser for hva som tilbys i boliger med heldøgns bemanning (tjenestenivå) i tråd med tiltak i boligsosial handlingsplan.
- Vurderinger knyttet til å ta i bruk KOBO jobbes videre med i konseptfase i samarbeid med By- og stedsutvikling.
- Økt fokus på bruk av digitale løsninger og tildeling av individuelle tjenester som sikrer en bærekraftig utvikling.

- Følge opp anbefalinger i rapporten «Nye perspektiver i Forvaltning og koordinering». Hensikten er å vurdere tiltak for å videreutvikle forvaltningsmodellen og sikre en fremtidsrettet organisering og arbeidsflyt i Forvaltning og koordinering som bidrar til en bærekraftig tjenesteutvikling.
- Legge til rette for praksis som sikrer innbyggerne rask hjelp, til rett tid, på rett nivå.
- Implementere prosjektet Ny Inngang til psykisk helse og rusfeltet i fast drift
- Følge opp forbedringspunkter og politiske vedtak i forbindelse med Bystyrets behandling av rapport utarbeidet av Agder Kommunerevisjon IKS – BPA i Kristiansand kommune. (Bystyresak 69/26).
- Videreutvikle dialog med brukere og deres pårørende i tråd med Temaplan Helse og omsorg.
- Tilrettelegge for fremtidsretta finansieringsmodeller på de ulike tjenesteområdene i samarbeid med Økonomi og virksomhetsstyring.
- Gjennomføre et 2-årig prosjekt med mål om at flere leietakere i kommunale boliger får mulighet til å kjøpe egen bolig.
- Innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien i tråd med politiske vedtak

5.11.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Forvaltning og koordinering	1 565 333	1 599 607	1 688 710	1 725 666	1 739 391	1 761 991
Sum	1 565 333	1 599 607	1 688 710	1 725 666	1 739 391	1 761 991

Kommunalsjefområdet budsjett er fra 2026 til 2027 økt med ca. 21 mill. kr. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på om lag 68 mill. kr.

Kommunalsjefsområdet er i tråd med vedtak i Bystyresaken om oppfølgingen av forvaltningsrevisjon av BPA tilført 22,96 mill. kr. i 2027 og videre i perioden. For egenbetaling trygghetsalarmer er inntektsbudsjettet redusert med 5,1 mill. kr som følge av endret regelverk der brukere med vedtak om helsehjelp gis fritak for betaling av trygghetsalarm. Det forventes ytterligere økning i vederlagsinntekter ifm. institusjonsopphold og inntektsbudsjettet er økt med 5 mill. kr. i 2027.

I tilknytning til arbeidet med budsjett tilpasning innenfor habiliteringsfeltet er kommunalsjefsområdet tilført 11 mill. kr. til forventet aktivitetsvekst innen tjenesteområdet i 2027.

Store deler av helse- og omsorgstjenestene finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF). Budsjettmidlene til disse tjenestene ligger på dette kommunalområdet og finansieres med stykkprisfinansiering til de utførende kommunalsjefområdene. De ulike budsjettpostene og prioriteringene som kommer frem hos Forvaltning og koordinering kommenteres og beskrives ytterligere hos tilhørende kommunalsjefområder.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	1 599 607	1 599 607	1 599 607	1 599 607
Sum Deflator	39 990	39 990	39 990	39 990
Sum Lønns- og prisjustering	27 941	27 941	27 941	27 941
Sum Integreringstilskudd	-7 731	-8 961	-8 961	-8 961
Tidligere vedtatte tiltak				
Bortfall av leie Gyldengården	-2 827	-2 827	-2 827	-2 827
Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering	-9 225	-9 225	-9 225	-9 225
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	14 508	14 508	14 508	14 508
Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser	2 207	2 207	2 207	2 207

Beløp i 1000 kr

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Fritt brukervalg av hjemmetjenester - senere oppstart enn 01.01.2027	-4 000	0	0	0
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	-33 253	0	0	0
Innføring av fritt brukervalg hjemmesykepleie	12 000	12 000	12 000	12 000
Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter	13 592	13 592	13 592	13 592
Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet	-3 782	-3 782	-3 782	-3 782
Økt vederlagsinntekt - Forvaltning og koordinering	-2 050	-4 100	-6 150	-6 150
Økte leiekostnader Tordenskjoldsgate 65 Forvaltning fra 15.2.2026	922	922	922	922
Andre tiltak og tekniske justeringer	6 330	6 330	6 330	6 330
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-5 578	29 625	27 575	27 575
Sum Demografijustering	7 420	12 135	27 510	27 510
Vedtatte endringer	62 042	100 731	114 056	114 056
Vedtatt ramme	1 661 649	1 700 338	1 713 663	1 713 663
Nye tiltak				
Ambulerende tjeneste ISF til Lavterskel ramme	-5 067	0	0	0
Budsjettjustering Tordenskjoldsgate 65	3 539	3 539	3 539	3 539
Egenbetaling trygghetsalarm - bortfall av inntekt	5 100	5 100	5 100	5 100
Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre	-4 275	-4 275	-4 275	-4 275
Omprioritering av midler til veiledningsteamet habilitering	-1 661	-1 661	-1 661	-1 661
Oppfølging forvaltningsrevisjon av BPA Bystyresak 91/25	22 960	22 960	22 960	22 960
Overføring av finansieringsmidler Bispegra avlastning	-2 665	-2 665	-2 665	-2 665
Overføring av midler fra ramme til ISF, hjemmesykepleien	1 640	1 640	1 640	1 640
Overføring Ekstraordinær finansiering som ramme til Liane Ringvei	-1 615	-1 615	-1 615	-1 615
Ternevig omsorgsbolig	2 987	2 987	2 987	2 987
Økte inntekter knyttet til vederlag ifm. institusjonsopphold	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Sum Nye tiltak	15 943	21 010	21 010	21 010
Demografijustering				
Aktivitetsvekst og budsjetttilpasning habilitering	11 000	4 000	0	0
Avsetning til planlagt økt kapasitet på heldøgnsplasser, inkludert helsehus	0	0	0	20 000
Avvikling omsorgsboliger Strømme fra 2026	0	0	4 800	4 800
Demografi hjemmebaserte tjenester	0	0	0	3 000
Sum Demografijustering	11 000	4 000	4 800	27 800
Integreringstilskudd				
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-700	-500	-900	-1 300
Sum Integreringstilskudd	-700	-500	-900	-1 300
Nye tiltak og realendringer	26 243	24 510	24 910	47 510
Sum Rammefordeling	818	818	818	818
Interne rammeendringer	818	818	818	818
Ramme 2027-2030	1 688 710	1 725 666	1 739 391	1 761 991

Tidligere vedtatte tiltak

Driftstilpasning effekter av tiltak innen habilitering

Effekter av ny faglig retning innen habiliteringsfeltet til omfordeling, aktivitetsøkning.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtok å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Forskyve omgjøring av 10 langtidsplasser til korttidsplasser

Forvaltning og koordineringer følger med på behov for å utøse kapasitet på antall korttidsplasser, som ledd i strategien for å videreutvikle profilen som hjemmetjenestekommune. De vurderer at kapasiteten for neste år er tilstrekkelig og mener at økning av korttidsplasser kan forskyves ett år frem.

Fritt brukervalg av hjemmetjenester - senere oppstart enn 01.01.2027

På grunn av senere forventet oppstart vil det ikke være helårsdrift i 2027. Derfor reduseres beløpet med 4 mill. kr i 2027.

Innføring av fritt brukervalg hjemmesykepleie

Avsatte midler til innføring av fritt brukervalg i hjemmesykepleien og økte administrative kostnader i perioden.

Innsparing av driftsmidler knyttet til ombygging av nye Randesund omsorgssenter

Midlertidig stenging av Randesund sykehjem gir en besparelse som omprioriteres i Helse og mestring. Se omtale under Omsorgssenter i økonomiplanen 2026 til 2029.

Omsorgsbolig til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet

Midler til aktivitetsvekst knyttet til barn og unge med omfattende bistandsbehov gjennom døgnet. Etablering av botilbud.

Økt vederlagsinntekt - Forvaltning og koordinering

Økte merinntekter fra vederlagsinntekt som følge av høyere pris og lønnsvekst over flere år avsettes til omprioritering til budsjetttilpasninger i Omsorgssenter og andre risikodempende tiltak i perioden.

Nye tiltak

Ambulerende tjeneste ISF til Lavterskel ramme

Endret dimensjonering av tjenestetilbudet innen rus- og psykisk helse, medførte budsjettendring i 1. tertial 2026 som videreføres i 2027. Tjenestenivå og finansieringsmodellen skal evalueres i 2026/2027.

Budsjettjustering Tordenskjoldsgate 65

Ved justering av budsjetttrammen, som en konsekvens av Helse og mestring sin flytting fra Gyldengården til Tordenskjolds gate 65, ble det ikke tatt hensyn til energi og renholdskostnader. For at budsjetttrammene skal bli riktig overføres 3,453 mill. kr fra Eiendom til Helse og mestring.

Egenbetaling trygghetsalarm - bortfall av inntekt

Som følge av regelverksendring får kommunen redusert inntekt fra egenbetaling for trygghetsalarm.

Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre

Det er innført kamera ved fire omsorgssentre og gevinsten knyttet til redusert bemanning på natt realiseres. Dette fremkommer som et nedtrekk på Omsorgssenter og Forvaltning og koordinering i tråd med finansieringsmodell på de ulike omsorgssentrene. Midlene trekkes inn til overordnet ansvar i Helse og mestring og er fordelt ut i det økonomiske opplegget for perioden.

Omprioritering av midler til veiledningsteamet habilitering

For å møte utfordringen med uønsket variasjon på kvalitet i tjenesten, er det besluttet med vedtak i bystyret 1. tertial 2026, å innføre positiv atferdsstøtte som rammeverk for tjenesten. Dette rammeverket har til hensikt å øke livskvaliteten hos tjenestemottakere, samt forebygge og håndtere atferd som utfordrer. Rammeverket er i tråd med CRPD og veilederen Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Oppfølging forvaltningsrevisjon av BPA Bystyresak 91/25

Det legges inn 22,960 mill. kr til finansiering av modell i hht vedtak i Bystyresak 91/25.

Overføring av finansieringsmidler Bispegra avlastning

Overføring av finansieringsmidler fra Forvaltning og koordinering til Livsmestring, Bispegra avlastning, rammefinansiering.

Overføring av midler fra ramme til ISF, hjemmesykepleien

Økning av ISF-satsen til hjemmetjenesten. Midlene overføres fra Hjemmetjeneste og rehabilitering til Forvaltning, og samlet ressursbruk i tjenesten endres ikke av dette.

Overføring Ekstraordinær finansiering som ramme til Liane Ringvei

Oppfølging av endret finansieringsmodell, helårseffekt av endring.

Ternevig omsorgsbolig

Fra 1. juni 2025 overtok Hjemmetjeneste og rehabilitering ansvaret for å levere helsehjelp og praktiske bistand som ISF-vedtak ved Ternevig omsorgsboliger. Basisfinansiering som har vært plassert hos Omsorgssenter overføres derfor til Forvaltning og koordinering som finansierer tjenesten via ISF til Hjemmetjeneste og Rehabilitering. Dette er en teknisk justering.

Økte inntekter knyttet til vederlag ifm. institusjonsopphold

Økte merinntekter fra vederlagsinntekt som følge av pris- og lønnsvekst.

Integreringstilskudd

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

5.12 Livsmestring

5.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Livsmestring har ansvar for store deler av kommunens tjenestetilbud innen psykisk helse, rus og habilitering. Livsmestring har omkring 1600 fast ansatte fordelt på 7 enheter. Det gis råd og veiledning, individuelle oppfølgningstjenester, gruppebaserte tilbud i form av kurs, fritidstilbud, aktivitetstilbud, arbeidstilbud og praktisk bistand og oppfølging i forbindelse med bosituasjon.

Tjenester på habiliteringsfeltet

Kommunalsjefområdet har ansvaret for tjenester til barn, unge og voksne med kognitiv funksjonsnedsettelse.

Habilitering voksne har ansvar for:

- 33 bofellesskap/tiltak som er bemannet gjennom hele døgnet.
- 1 bofellesskap/tiltak med nattevakt og ambulant bemanning.
- 1 bofellesskap/tiltak med ambulant bemanning.
- 6 aktivitetshus som tilbyr fellesskap og aktivitet tilpasset funksjonsnivå og behov.
- 2 ambulerende tjenester som følger opp brukere som ikke har døgntjenester.

Habilitering barn og unge, gir tilbud til multifunksjonshemmede barn og unge i kommunen. Tjenesten har ansvar for:

- 6 kommunale avdelinger som gir avlastningstilbud (døgntilbud, dagtilbud).

- Konsulenter for barn og unge og barnekoordinator.
- Avdeling for privat avlastning/Krutt.
- Nattjeneste til barn og unge.
- Etterskoletidsordning til videregående elever.

Tjenester på psykisk helse- og rusfeltet

Kommunalsjefområdet har følgende tjenestetilbud:

- 4 aktivitetssentre og arbeidsforberedende tiltak til personer med rus- og psykiske lidelser og pårørende.
- Aktiv fritid og støttekontakt ivaretar kommunens arbeidsgiveransvar i brukerstyrt personlig assistent ordninger (BPA).
- Tjenester til unge i aldersgruppen 16-25 år, som består av avdelingene Ungdomstjenesten og Ungdomshelse. Ungdomshelse omfatter blant annet tilbud om skolehelsetjenesten i videregående skole og Helsestasjon for Ungdom (HFU).
- Drop-in (lavterskeltilbud) for både ungdom og voksne. Lavterskeltilbud til både unge og voksne. Samtaler, kurs og grupper.
- Tverrfaglige, ambulante team som tilbyr psykisk helsehjelp og sosialfaglig oppfølging til voksne over 25 år.
- 2 nattpatruljer.
- Midlertidig botilbud (nødbolig).
- Jegersberg gård. Rehabiliteringstilbud for rusavhengige med 26 rehabiliteringsplasser.
- Feltsykepleien og Rusteamet.

Flere av tilbudene i tjenesten er ambulerende og oppsøkende. Disse tiltakene er tilpasset brukere som har utfordringer med å nyttiggjøre seg det ordinære helse- og oppfølgingstilbudet.

5.12.2 Hovedprioriteringer

- Sikre bærekraftig tjenesteutvikling, gjennom tidlig innsats og prioritering av ressurser til innbyggere med stort bistandsbehov, på rus- og psykisk helsefeltet.
- Gjennomføre faglig dreining av bolig- og aktivitetstilbudet på habiliteringsfeltet, i tråd med politiske vedtak.
- Videreføre vedtatte budsjett- og driftstilpasninger på habiliteringsfeltet.
- Videreutvikle kommunale rustjenester i tråd med rusmiddelpolitisk temaplan.
- Sikre bærekraftige driftsmodeller i forbindelse med nyetablering av bemannet bolig på rusfeltet og utvidelse av avlastningstilbud på habiliteringsfeltet.
- Utvikle og sikre effekter av veiledningsteam habilitering.
- Vurdere potensialet for effektivisering av tjenester på natt.
- Sikre samhandling med Oppvekst om felles utfordringsbilde rundt barn og unge.
- Legge til rette for gjennomføring av TØRN omstilling - ansvars- og oppgavedeling, nye turnusordninger, heltid og nærværarbeid.
- Ta i bruk teknologi i tråd med prioriteringer i Helse og mestring.

5.12.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2025	Budsjett 2026	Økonomiplan			
			2027	2028	2029	2030
Livsmestring	526 433	549 997	610 698	618 089	618 589	630 089
Sum	526 433	549 997	610 698	618 089	618 589	630 089

Kommunalsjefområdets budsjett er fra 2026 til 2027 økt med ca. 37,1 mill. kr. I tillegg er området kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende ca. 23,6 mill. kr.

Endringene er i hovedsak knyttet til økte driftsmidler til avlastningsplasser ved Lundeveien 38 på 18,7 mill. kr, samt også endring i finansieringsmodellen i område. ISF-midler på om lag 12,7 mill. kr er tilført Livsmestring sin ramme fra Forvaltning og koordinering.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefsområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. Forventet ISF-finansiering utgjør ca. 540 mill. kr i 2027. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 1,2 mrd. kr. Område har i tillegg et inntektsbudsjett på ca. 63 mill. kr i refusjoner, tilskudd og overføringer.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	549 997	549 997	549 997	549 997
Sum Deflator	13 750	13 750	13 750	13 750
Sum Lønns- og prisjustering	9 848	9 848	9 848	9 848
Sum Integreringstilskudd	-1 205	-3 388	-3 388	-3 388
Tidligere vedtatte tiltak				
Driftsmidler avlastning Lundeveien	5 600	5 600	5 600	5 600
Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei	1 689	13 246	13 246	13 246
Forskjøvet oppstart av utvidelse Lundeveien avlastning	13 138	13 138	13 138	13 138
Krisesenter	313	313	313	313
Sum Tidligere vedtatte tiltak	20 740	32 297	32 297	32 297
Sum Demografijustering	-1 384	-1 384	-1 384	-1 384
Vedtatte endringer	41 749	51 123	51 123	51 123
Vedtatt ramme	591 746	601 119	601 119	601 119
Nye tiltak				
Ambulerende tjeneste ISF til Lavterskel ramme	5 067	0	0	0
Gatepuls ungdom fra Oppvekst til Helse og mestring	1 025	1 025	1 025	1 025
Omprioritering av midler til veiledningsteamet habilitering	1 661	1 661	1 661	1 661
Overføring av finansieringsmidler Bispegtra avlastning	2 665	2 665	2 665	2 665
Overføring Ekstraordinær finansiering som ramme til Liane Ringvei	1 615	1 615	1 615	1 615
Rehabiliteringstilbud Jegersberg gård	1 538	1 538	1 538	1 538
Økt bemanning ved Krisesenteret - Kristiansand kommunes andel	0	500	500	500
Andre tiltak og tekniske justeringer	666	666	666	666
Sum Nye tiltak	14 237	9 670	9 670	9 670
Demografijustering				
Bolig med bemanning på psykisk helse- og rusfeltet	0	0	1 500	13 000
Sum Demografijustering	0	0	1 500	13 000
Statsbudsjett				
Videreføring av kommunale tiltak på rusfeltet	4 515	5 000	5 000	5 000
Sum Statsbudsjett	4 515	5 000	5 000	5 000
Integreringstilskudd				
Integrering helsesykepleier i videregående skole	200	1 300	1 300	1 300
Integrering Sommerjobb-/helårsprosjektet videreføring	0	1 000	0	0
Sum Integreringstilskudd	200	2 300	1 300	1 300
Nye tiltak og realendringer	18 952	16 970	17 470	28 970
Ramme 2027-2030	610 698	618 089	618 589	630 089

Tidligere vedtatte tiltak

Driftsmidler avlastning Lundeveien

Det er prioritert driftsmidler til utvidelse av avlastningsplasser på habiliteringsfeltet, Lundeveien 38. Oppstart januar 2027. Det er investert i 7 nye rom hvorav et benyttes til kontor.

Forskjøvet oppstart av 6 boenheter rus feltet, Voie Ringvei

I forbindelse med forskyving av byggeprosjektet ved Voie Ringvei, blir også drift av tjenesten forskjøvet. Midler avsatt til drift i 2026 og 2027 leveres til Bykassa. Det er avsatt midler i 2027 til oppstart fra 01.01.28.

Forskjøvet oppstart av utvidelse Lundeveien avlastning

Investeringen ved Lundeveien er forskjøvet til 2026, som medfører at midler til drift er avsatt et år for tidlig. Midlene ble levert til Bykassa i 2026. Det er imidlertid omprioritert midler (10 mill. kr) til å øke kapasitet på avlastningstjenesten til barn og unge fra 01.01.25.

Krisesenter

Kristiansand kommune er vertskommune for Stiftelsen Sørlandet krisesenter og i forbindelse med kommunesammenslåingen ble ikke budsjetttrammene justert med hensyn til økt innbyggertall i kommunen. Dette har frem til nå vært håndtert via midler fra disposisjonsfond avsatt til krisesenteret som nå er brukt opp.

Nye tiltak

Ambulerende tjeneste ISF til Lavterskel ramme

Endret dimensjonering av tjenestetilbudet innen rus- og psykisk helse, medførte budsjettendring i 1. tertial 2026 som videreføres i 2027. Tjenestenivå og finansieringsmodellen skal evalueres i 2026/2027.

Gatepuls ungdom fra Oppvekst til Helse og mestring

Videreføring fra 1. tertial knyttet til oppstarten av Gatepuls og beredskapsmodellen. Det er behov for å styrke samarbeidet med videregående skoler, og kommunedirektøren foreslår at 1 mill. kr overføres varig fra Oppvekst Barn- og familietjenester til Livsmestring Ungdomstjenesten.

Omprioritering av midler til veiledningsteamet habilitering

For å møte utfordringen med uønsket variasjon på kvalitet i tjenesten, er det besluttet med vedtak i bystyret 1. tertial 2026, å innføre positiv atferdsstøtte som rammeverk for tjenesten. Dette rammeverket har til hensikt å øke livskvaliteten hos tjenestemottakere, samt forebygge og håndtere atferd som utfordrer. Rammeverket er i tråd med CRPD og veilederen Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Overføring av finansieringsmidler Bispegra avlastning

Overføring av finansieringsmidler fra Forvaltning og koordinering til Livsmestring, Bispegra avlastning, rammefinansiering.

Overføring Ekstraordinær finansiering som ramme til Liane Ringvei

Oppfølging av endret finansieringsmodell, helårseffekt av endring.

Rehabiliteringstilbud Jegersberg gård

Videreføring fra 1. tertial 2026. For å sikre en mer forutsigbar finansiering av kommunens rehabiliteringstilbud ved Jegersberg gård overføres 1,5 mill. kr fra Næring og NAV. Tiltaket bidrar til å avvikle internfakturerings.

Økt bemanning ved Krisesenteret - Kristiansand kommunes andel

Det prioriteres midler til stillingsressurs tilsvarende Kristiansand kommunes andel i verstkommunesamarbeidet ved krisesenteret.

Statsbudsjett

Videreføring av kommunale tiltak på rusfeltet

Stillingsressurser til å sikre nødvendig helsehjelp, overdoseforebygging og sosialfaglig oppfølging og rehabilitering på rusfeltet, samt husleie til lokaler for Feltsykepleie og tilliggende tjenester sentralt i byen. For 2027 er i underkant av halv million kroner benyttet til å dekke inn kostnader til økt

aktivitetsvekst på habiliteringsfeltet. Derfor fremkommer disponeringen på overordnet nivå i helse og mestring for 2027.

Integreringstilskudd

Integrering helsesykepleier i videregående skole

Økning tilsvarende 0,2 mill. kr i 2027 og 1,3 mill. kr fra 2028 for å sikre en samlet årlig finansiering på 1,5 mill. kr til helsesykepleierressurs i videregående skole. Tiltaket er særlig rettet mot elever i kombinasjonsklassene ved de videregående skolene i Kristiansand kommune.

Integrering Sommerjobb-/helårsprosjektet videreføring

Videreføring av 1 mill. kr til sommerjobb- og helårsprosjektet i 2028 på samme nivå som i 2027. Tiltaket bidrar til arbeidserfaring, kvalifisering og økt tilknytning til arbeidslivet blant unge med flyktningbakgrunn.

5.13 Helsefremming og inkludering

5.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet gir tjenester og tilbud til hele kommunen og har ansvar for blant annet miljørettet helsevern, legetjenester, smittevern, integrering og tolketjenester. Området driver frisklivstilbud og andre helsefremmende og forebyggende tilbud. Kommunalsjefområdet har tre enheter.

Mestringsenheten

Mestringsenheten skal fremme helse og utsette innbyggernes behov for tjenester gjennom å legge til rette for deltakelse, aktivitet og mestring. Enheten skal gjennom tidlig innsats redusere forekomsten av og forebygge utvikling av livsstilssykdommer og psykiske plager, slik at den enkelte kan opprettholde sin arbeidsevne og livskvalitet.

Mestringsenheten består av tre avdelinger:

- Friskliv og mestring gir en rekke tilbud til personer som har økt risiko for eller allerede har utviklet sykdom og som trenger hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer.
- Aktiv senior legger til rette for helsefremmende aktiviteter og sosiale møteplasser for hjemmeboende seniorer
- Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud for personer over 16 år med symptomer på angst og depresjon av lett til moderat grad, samt utfordringer rundt stress, søvn, og begynnende rusutfordringer.

Samfunnsmedisinsk enhet

Samfunnsmedisinsk enhet har en bred tilnærming til helse og sykdom og til sammenhengen mellom medisin og samfunn.

- Enheten har ansvar for kommunelegene ved institusjonene med heldøgns omsorgsplasser, helsestasjoner og ved korttids- og rehabiliteringsinstitusjoner, i tillegg til fastlegeadministrasjon i tilknytning til 117 fastlegehemler.
- Enheten har også ansvar for LIS1 og LIS3 i allmennmedisin og driver ett av seks ALIS-kontor i landet. Kontoret prøver ut oppgaver knyttet til opplæring og oppfølging av LIS1 og gir råd til kommuner i regionen om spesialisering i samfunnsmedisin (SamLIS Sør).
- Enheten omfatter også miljørettet helsevern, smittevern, flyktninghelse og vaksinasjonskontor. Voksenvaksinasjonsprogrammet er etablert som en fast tjeneste, og enheten har en sentral rolle i utviklingen av nytt helsehus med legevakt, øyeblikkelig-hjelp-døgnplasser og vaksinasjon.

Integreringsenheten

Integreringsenheten består av to ordinære asylmottak og et tilrettelagt mottak for beboere med helseutfordringer og behov for ekstra oppfølging. Ressurssenteret jobber med bosetting og oppfølging av flyktninger, og Introavdelingen har ansvar for kvalifisering av disse. Enheten har også ansvar for enslige mindreårige flyktninger. Tolketjenesten leverer tolkeoppdrag til hele kommunen og andre aktører som etterspør og kjøper tjenesten.

5.13.2 Hovedprioriteringer

- Utvikle frisklivs- og mestringstilbud i tråd med Temaplan Helse og omsorg, med fokus på forebygging og tidlig innsats.
- Teste ut pilot "Jobben min" i Helse og Mestring, rettet mot ansatte i risiko for sykefravær, i samarbeid med NAV, fastleger og bedriftshelsetjenesten.
- Videreutvikle Aktiv senior som del av helsefremmende og forebyggende arbeid, i tråd med Temaplan Helse og omsorg.
- Forsterke koordinert innsats på integreringsfeltet og tilpasse tjenestene i tråd med vedtatt bosetting og nasjonale føringer
- Videreutvikle samarbeidet mellom Helse og mestring, Oppvekst, Næring og NAV for felles mål og koordinering av arbeid- og språkpraksis til bosatte flyktninger.
- Sikre gjennomføring av utviklingsarbeid på det kommunale integreringsfeltet
- Utvikle startpakke for nybosatte flyktninger som sikrer tidlig kartlegging og oppstart av norskopplæring før introduksjonsprogram.
- Styrke arbeid med familiegjenforeninger gjennom koordinering og samhandling med andre aktører.
- Sikre strategisk utvikling av allmennlegetjenesten i tråd med nasjonale føringer.

5.13.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2025	Budsjett 2026	Økonomiplan			
			2027	2028	2029	2030
Helsefremming og inkludering	305 157	401 952	371 538	351 939	330 289	318 489
Sum	305 157	401 952	371 538	351 939	330 289	318 489

Kommunalsjefsområdets budsjett er fra 2026 til 2027 redusert med om lag 48,3 mill. kr. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på om lag 18 mill. kr.

Tjenesteområdet får økt rammefinansiering på om lag 1,3 mill. kr knyttet til institusjonsleger, samt friskliv og mestringstilbud. Samtidig reduseres integreringstilskudd på om lag 49,6 mill. kr.

Det er budsjettert inntekter og tilskudd på om lag 85 mill. kr. Samlet har tjenesteområdet tilgjengelig om lag 457 mill. kr i 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	401 952	401 952	401 952	401 952
Sum Deflator	10 049	10 049	10 049	10 049
Sum Lønns- og prisjustering	7 889	7 889	7 889	7 889
Sum Integreringstilskudd	-22 767	-60 612	-62 662	-62 662
Tidligere vedtatte tiltak				
Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter	574	820	820	820
Andre tiltak og tekniske justeringer	0	0	0	0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	574	820	820	820
Vedtatte endringer	-4 255	-41 854	-43 904	-43 904

Beløp i 1000 kr

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Vedtatt ramme	397 697	360 098	358 048	358 048
Statsbudsjett				
Statsbudsjettet 2026 fra utviklingstilskudd til ramme Friskliv og mestring	691	691	691	691
Sum Statsbudsjett	691	691	691	691
Integreringstilskudd				
Helårs-/heltidskurs introprogram	-1 200	-1 000	0	0
Integrering ekstratilskudd koordinering	750	750	750	750
Integrering Fagsystem Visma Velferd Flyktning	550	0	0	0
Integrering frisklivstilbud Mestringsenheten	800	800	0	0
Integrering kommunal tolketjeneste	1 500	1 000	1 000	1 000
Integrering miljøvaktmester	-800	0	0	0
Integrering Omsorgsbolig enslige mindreårige	3 000	8 000	2 000	2 000
Integrering sekundærbosetting	-500	0	0	0
Integrering sårbare unge koordinering	550	0	0	0
Integrering ventestønad	-9 000	0	0	0
Integrering økonomisk saksbehandling ventestønad	-1 100	0	0	0
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-21 400	-18 400	-32 200	-44 000
Sum Integreringstilskudd	-26 850	-8 850	-28 450	-40 250
Nye tiltak og realendringer	-26 159	-8 159	-27 759	-39 559
Ramme 2027-2030	371 538	351 939	330 289	318 489

Tidligere vedtatte tiltak

Legeressurs åpning nye Randesund Omsorgssenter

I forbindelse med åpning av nye heldøgns omsorgsplasser ved Randesund omsorgssenter er det behov for å øke kapasitet på legetjenester til sykehjemsbeboere. Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter i 2027

Nye tiltak

Statsbudsjett

Statsbudsjettet 2026 fra utviklingstilskudd til ramme Friskliv og mestring

Videreføring fra 1. tertial 2026 av nasjonalt tilskudd til Friskliv og mestring har bidratt til å styrke det forebyggende arbeidet gjennom lavterskeltiltak. Tilskuddsordningen er avviklet og innarbeidet i rammefinansieringen i statsbudsjettet for 2026.

Integreringstilskudd

Helårs-/heltidskurs introprogram

Helårs- og heltidskurs i introduksjonsprogrammet for å oppfylle lovkrav til programinnhold og omfang. Budsjettmidlene overføres til Oppvekst (KSS) som følge av avvikling av internfakturering.

Integrering ekstratilskudd koordinering

Videreføring av styrket innsats for koordinering og oppfølging av IMDis ekstratilskuddsordninger for å sikre søknader, dokumentasjon og refusjon av kommunens merutgifter, samt håndtere økte krav knyttet til revisjonsplikt.

Integrering Fagsystem Visma Velferd Flyktning

Oppfølging av bystyresak 15/26. Anskaffelse og innføring av nytt fagsystem på integreringsfeltet. Oppstart er utsatt, og finansiering til prosjektledelse foreslås derfor flyttet til 2027.

Integrering frisklivstilbud Mestringsenheten

Videreføring av tiltak fra bystyresak 15/26. Lavterskel helsefremmende frisklivstilbud for å styrke mestring, deltakelse og gjennomføring av kvalifiseringsløp. Tiltaket prøves ut som en toårig pilot.

Integrering kommunal tolketjeneste

Tilpasning av kapasiteten i kommunal tolketjeneste for å sikre etterlevelse av tolkeloven og en helhetlig, samordnet og kostnadseffektiv bruk av tolketjenester på tvers av kommunens tjenesteområder.

Integrering miljøvaktmester

Oppfølging av bystyresak 15/25. Oppstart av arbeid til miljøvaktmester avventes som følge av redusert bosetting.

Integrering Omsorgsbolig enslige mindreårige

Opprettholdelse av omsorgsboligtilbud til enslige mindreårige for å sikre forsvarlig botilbud, oppfølging og gradvis overgang til selvstendighet. Kapasitet vurderes i takt med utviklingen i målgruppen og tjenestebehovet.

Integrering sekundærbosetting

Oppfølging av bystyresak 15/25. Oppstart av arbeid knyttet til koordinering avventes som følge av redusert bosetting.

Integrering sårbare unge koordinering

Videreføring av tiltak fra bystyresak 15/26. Koordinering av tjenester til sårbare unge flyktninger for å sikre helhetlig oppfølging, tidlig innsats og god samhandling mellom tjenesteområdene.

Integrering ventestønad

Tiltaket er foreløpig ikke igangsatt. Midlene leveres tilbake i påvente av nasjonale avklaringer knyttet til innføring av integreringsstønad og eventuelle konsekvenser for kommunens tjenestetilbud.

Integrering økonomisk saksbehandling ventestønad

Deler av finansieringen tilbakeføres som følge av utsatt oppstart av ventestønad. Det videreføres 50 prosent stillingsressurs til oppfølging og forvaltning av IMDis tilskuddsordninger og tilhørende saksbehandling.

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

5.14 Hjemmetjenester og rehabilitering

5.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet har ansvar for flere tjenester som bidrar til at innbyggerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Hjemmebaserte tjenester med hjemmesykepleie og praktisk bistand er sentrale for å sikre opprettholdelse av kommunens hovedstrategi som hjemmetjenestekommune. Tjenestene bidrar til at kommunens innbyggere kan bo trygt hjemme så lenge som mulig. Sammen med dagaktivitetstjenester og rehabiliteringstjenester, samt tilstrekkelig kapasitet med korttidsopphold og rehabiliteringsplasser i institusjon utgjør tjenestene hovedelementene i profilen som hjemmetjenestekommune. Kommunalsjefområdet har også ansvar for døgnberedskapstjenester som

legevakt, responscenter og øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD). Kommunalsjefområdet har omkring 100 fast ansatte med aktiv stillingsprosent, fordelt på seks enheter.

Tre enheter for hjemmetjenester inndelt i geografiske områder (øst, vest og sentrum)

- Helsehjelp i hjemmet (hjemmesykepleie)
- Praktisk bistand (hjemmehjelp)
- Dag- og aktivitetssentre
- Oppfølging av omsorgsboliger ved Ternevig

Enhet for korttidsopphold

- Korttidsopphold og rehabiliteringsopphold ved Valhalla helsesenter
- Korttidsopphold ved Søgne omsorgssenter

Enhet for kommunale akuttmedisinske tjenester

- Øyeblikkelig hjelp døgnoophold (ØHD) og ambulerende blodprøvetaking
- Legevakt (Eg og Tangvall), nettlegetjeneste og drift av en kommunal fastlegehjemmel
- Responscenter for helseteknologi og legevaktsentral for mottak av telefonhenvendelser til legevakt

Enhet for rehabilitering

- Rehabiliteringsmottak, hjelpemiddelformidling og hjelpemiddellager
- Velferdsteknologiteam og transportsentral
- Fysioterapi og ergoterapi, rehabiliteringsteam og sansetap
- Administrasjon av driftsavtaler med private fysioterapeuter

5.14.2 Hovedprioriteringer

- Omstille tjenestene med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig i lys av arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringene.
- Utvikle bærekraftig legevaktstjeneste i tråd med fremtidige behov og nasjonale føringer, blant annet med økt digitalisering.
- Samle og vurdere erfaringer fra nasjonal pilot med Kommunal nettlege som er tilknyttet legevakten.
- Planlegge og forberede samlokalisering av ulike tjenester i nytt Helsehus.
- Ta i bruk og ta ut effekter av digitale løsninger på prioriterte områder i Helse og mestring.
- Området planlegger utvikling av digital hjemmesykepleie i konseptfase, i samarbeid med Forvaltning og koordinering.
- Videreutvikle og styrke dag og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre.
- Videreutvikle og styrke tjenester knyttet til rehabilitering for å utsette behov for høyere omsorgsnivå - deriblant videreutvikling av private fysioterapi-hjemler.
- Utrede løsninger for lokaler til hjemmetjenesten som er tilpasset fremtidige behov.
- Sikre tilpasning til driftsrammene på hjemmesykepleien og bidra i forberedelse med innføring av fritt brukervalg på hjemmesykepleie.
- Sikre tilstrekkelig kapasitet og forsvarlig drift av tjenestetilbudet ved Valhalla Helsesenter i forbindelse med renovering av fasaden på bygget (Korttidsplasser, rehabiliteringstilbud, legevaktsentral og responscenter).

5.14.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Hjemmetjenester og rehabilitering	397 069	447 849	467 459	472 748	489 923	489 923
Sum	397 069	447 849	467 459	472 748	489 923	489 923

Kommunalsjefsområdets samlede budsjetttramme for 2027 er uendret sammenlignet med 2026. I tillegg kompensert for pris- og lønnsvekst tilsvarende om lag 19,5 mill. kr.

Det er tilført midler til kompenserende tiltak som følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter, samt midler til å sikre tilstrekkelig kapasitet i nattjenesten for hjemmeboende. Midler knyttet til forskyving av oppstart for nattjenesten, sammen en teknisk justering for budsjettmidler knyttet til leie og byggdriфт av Kløvertun, er flyttet til overordnet ansvar. Sammenlignet med 2026 holdes dermed budsjettet uendret.

Området har i 2027 budsjettert med om lag 55 mill. kr i inntekter fra tilskudd fra staten, andre kommuner og egenandeler.

Hjemmetjenestene innenfor kommunalsjefsområdet finansieres i tillegg gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF), som ikke fremkommer i budsjetttabellen over. For 2027 er det forventet om lag 417 mill. kr i ISF-finansiering. Samlet sett har kommunalsjefsområdet dermed om lag 884 mill. kr til disposisjon i 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	447 849	447 849	447 849	447 849
Sum Deflator	11 196	11 196	11 196	11 196
Sum Lønns- og prisjustering	8 352	8 352	8 352	8 352
Sum Integreringstilskudd	-132	-2 211	-2 211	-2 211
Tidligere vedtatte tiltak				
Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter	2 511	7 124	7 124	7 124
Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering	0	769	769	769
Andre tiltak og tekniske justeringer	308	308	308	308
Sum Tidligere vedtatte tiltak	2 819	8 200	8 200	8 200
Sum Demografijustering	4 612	4 100	19 475	19 475
Vedtatte endringer	26 847	29 637	45 012	45 012
Vedtatt ramme	474 697	477 486	492 861	492 861
Nye tiltak				
Overføring av midler fra ramme til ISF, hjemmesykepleien	-1 640	-1 640	-1 640	-1 640
Økning i hjemmetjenesten på natt - forskjøvet oppstart med 6 måneder	-2 000	0	0	0
Økt vakthold ved legevakten	0	0	2 000	2 000
Økte kostnader til bilhold - overføres til Hjemmetjenester	410	410	410	410
Andre tiltak og tekniske justeringer	-5 008	-5 008	-5 008	-5 008
Sum Nye tiltak	-8 238	-6 238	-4 238	-4 238
Integreringstilskudd				
Integrering Dag/aktivitetstilbud til eldre	1 000	0	0	0
Integrering Legevakt	0	1 300	1 300	1 300
Integrering Rehabilitering	0	200	0	0
Sum Integreringstilskudd	1 000	1 500	1 300	1 300
Nye tiltak og realendringer	-7 238	-4 738	-2 938	-2 938
Ramme 2027-2030	467 459	472 748	489 923	489 923

Tidligere vedtatte tiltak

Kompenserende tiltak utsatt bygging nye Strømme Omsorgssenter

Som en følge av gradvis åpning av nye plasser ved Randesund omsorgssenter og forskjøvet oppstart av Strømme omsorgssenter er det behov for å iverksette tiltak som vil bidra til å redusere press på heldøgns omsorgsplasser i perioden. Tiltak som prioriteres i perioden er ny dagsentergruppe, inkl. transport, ekstra treningsgruppe i regi av enhet for rehabilitering, økt kapasitet for hjemmesykepleie på natt og et rehabiliteringsteam.

Økt arbeidstid fysioterapeuter - hjemmetjenester og rehabilitering

Endrede rammebetingelser i forbindelse med sentrale forhandlinger kompenseres fra demografimidler fra 2028. Kommunalsjefsområdet håndterer økte utgifter i 2026 og 2027 med egne rammer

Nye tiltak

Overføring av midler fra ramme til ISF, hjemmesykepleien

Økning av ISF-satsen til hjemmetjenesten. Midlene overføres fra Hjemmetjeneste og rehabilitering til Forvaltning, og samlet ressursbruk i tjenesten endres ikke av dette.

Økning i hjemmetjenesten på natt - forskjøvet oppstart med 6 måneder

Økning av hjemmetjenesten på natt er lagt inn som et kompenserende tiltak for utsettelse av heldøgns omsorgsplasser. Behovsutviklingen viser at en utsettelse med 6 måneder er forsvarlig med hensyn til press på tjenesten.

Økt vakthold ved legevakten

For å ivareta sikkerheten til pasienter og ansatte ved legevakten er det behov for å øke opp vaktholdet igjennom døgnet.

Økte kostnader til bilhold - overføres til Hjemmetjenester

Økt driftskostnader til bilhold som følge av aktivitet i tjenestene.

5.15 Omsorgssenter

5.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Omsorgssentrene gir tjenester i institusjon eller bolig til mennesker som ikke lenger kan bo hjemme, eller som har behov for et tidsbegrenset opphold. Kommunalsjefområdet er delt opp i åtte enheter under hver sin enhetsleder. Totalt er det 28 avdelingsledere og omkring 1 300 ansatte fordelt på alle enhetene.

Syv av enhetene omfatter 15 omsorgssentre med heldøgns omsorgstilbud. I tillegg består en enhet av Kjøkkenservice, som leverer mat til institusjoner, dagsenter og hjemmeboende.

Hvert omsorgssenter har langtidsplasser i form av sykehjemsplasser og/eller omsorgsboligplasser. Totalt antall plasser i kommunalsjefområdet per 01.01.2027 er 773, hvorav 24 er rullerings- eller korttidsplasser og 198 er omsorgsboligplasser. Dette inkluderer 16 omsorgsboligplasser og to langtidsplasser som ble åpnet på Kleplandstunet november 2026.

I tillegg betjener Omsorgssenter 18 serviceleiligheter, tilknyttet Vågsbygdtnet og Tveit omsorgssenter.

I mai 2027 åpnes nye Randesund med 28 plasser. I tillegg åpnes to ekstra plasser som et tiltak for å håndtere renovering av fasaden ved Valhalla.

- Langtidsplasser (sykehjem/omsorgsboliger) er beboerens hjem.
- Det er to typer omsorgsboliger; selvstendige leiligheter og bokollektiv.
- Rulleringsplasser/korttidsplasser har hyppig skiftende brukere, med primært mål om hjemflytting.

5.15.2 Hovedprioriteringer

- Videreføre arbeidet med tiltak for driftstilpasning
- TØRN - Omstille tjenesten med hensyn til ny ansvars- og oppgavedeling mellom ulike fag- og profesjonsgrupper for å benytte kompetanse mer hensiktsmessig.
- Videreutvikle husassistent ordning i lys av ny ansvar- og oppgavedeling.
- Utvikle arbeidstidsordninger for å beholde og rekruttere kompetanse, redusere små deltidsstillinger og redusere vikarbruk.
- Følge opp prosjektet med uttesting av turnusgenerator.
- Videreutvikle arbeidsledermodellen i samarbeid med aktuelle partnere.
- Tydeliggjøre avdelingslederrollen gjennom å redusere administrative oppgaver for å frigjøre kapasitet til ledelse hos avdelingsledere.
- Ta i bruk digitale løsninger og hente ut effekter, på prioriterte områder i Helse og mestring.
- Planlegge for innføring av kamerateknologi ved flere sykehjem systematisk.
- Arbeid med nærværstiltak intensiveres i hele kommunalsjefsområdet i perioden.
- Videreføre ordning med Gledesspredere i sykehjem.
- Planlegge og følge opp bygging av nytt sykehjem på Randesund og etablere drift i tråd med vedtatt plan for åpning av plasser.
- Utvide driften ved Kleplandstunet i tråd med vedtatt økonomiplan.
- Sikre videreutvikling av Kjøkkenservice med hensyn til produksjon, organisering og lokaler.
- Implementere nytt fagsystem Kjøkkenservice.
- Arbeidet med matsvinnreduserende tiltak videreføres, men effektene må følges inn mot tertialrapportering med tanke på at området ikke lenger er finansiert over klimabudsjettet med ressurser til en dedikert person til arbeidet.

5.15.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Omsorgssenter	223 366	243 143	264 786	259 386	255 386	255 386
Sum	223 366	243 143	264 786	259 386	255 386	255 386

Kommunalsjefområdet budsjett er fra 2026 til 2027 økt med ca. 10 mill. kr. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på ca. 11 mill. kr.

Endringen gjelder primært midlertidig omprioritering i Helse og mestring til styrking av institusjonstjenesten, kompensering for økte kostnader i forhold til tidligere avsatte til drift av Kleplandstunet og tilbakeføring av driftsramme i forbindelse med stenging av omsorgsboligene ved Strømme.

Store deler av tjenestene innenfor dette kommunalsjefområdet finansieres gjennom innsatsstyrt finansiering (ISF) som ikke fremkommer i budsjett-tabellene over. Forventet ISF-finansiering av tjenestene utgjør ca. 662 mill. kr i 2027. Samlet sett har dermed området tilgjengelig ca. 926 mill. kr. Området har budsjettet ca. 15 mill. kr i inntekter fra salg av matvarer og brukerbetaling i 2026.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	243 143	243 143	243 143	243 143
Sum Deflator	6 079	6 079	6 079	6 079
Sum Lønns- og prisjustering	5 315	5 315	5 315	5 315
Tidligere vedtatte tiltak				
Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet	15 759	15 759	15 759	15 759
Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF	2 837	2 837	2 837	2 837
Gradvis åpning av nye Randesund omsorgssenter	2 050	0	0	0
Kompensasjon for merkostnader i forbindelse med drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter	-4 202	-4 202	-4 202	-4 202
Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter	-6 150	-6 150	-6 150	-6 150
Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter	12 300	12 300	12 300	12 300
Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten	-13 592	-13 592	-13 592	-13 592
Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Andre tiltak og tekniske justeringer	-3 152	-3 152	-3 152	-3 152
Sum Tidligere vedtatte tiltak	4 799	2 749	2 749	2 749
Sum Demografijustering	1 025	1 025	1 025	1 025
Vedtatte endringer	17 218	15 168	15 168	15 168
Vedtatt ramme	260 361	258 311	258 311	258 311
Nye tiltak				
Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre Kleplandstunet - natt & tillegg	1 075	1 075	1 075	1 075
Midlertidig driftskompensasjon i påvente av effekter av budsjetttilpasning Omsorgssenter	6 500	6 500	6 500	6 500
Ternevig omsorgsbolig	5 000	4 000	0	0
Andre tiltak og tekniske justeringer	-2 987	-2 987	-2 987	-2 987
Sum Nye tiltak	9 875	8 875	4 875	4 875
Demografijustering				
Avvikling omsorgsboliger Strømme fra 2026	287	287	287	287
Sum Demografijustering	-5 450	-7 800	-7 800	-7 800
Nye tiltak og realendringer	4 425	1 075	-2 925	-2 925
Ramme 2027-2030	264 786	259 386	255 386	255 386

Tidligere vedtatte tiltak

Forskjøvet oppstart 32 heldøgns omsorgsplasser Kleplandstunet

Bystyret har i forbindelse med forskjøvet oppstart av 32 heldøgns plasser på Kleplandstunet omprioritert budsjettmidlene. 10 mill. kr benyttes til å styrke avlastningstjenesten til barn og unge. De resterende 5 mill. kr omprioriteres til andre behov i Helse og mestring.

Forskjøvet oppstart av nye Randesund Omsorgssenter - driftsmidler avsatt et år for tidlig ISF

Bystyret vedtok å omprioritere demografimidler avsatt et år for tidlig til risikodempende tiltak i forbindelse med utsettelse av åpning av Kleplandstunet.

Kompensasjon for merkostnader ifm. drift under byggeperioden ved Randesund omsorgssenter

Bystyret vedtar å styrke Helse og mestring sine merkostnader knyttet til ombyggingsperioden ved Randesund omsorgssenter. Dette er økte kostnader knyttet til at omsorgsboligene ved Randesund skal driftes som normalt under byggeperioden.

Kompensasjon fra overordnede ansvar for å håndtere driftsutfordringer i Omsorgssenter

Kompensasjon fra overordnede ansvar for at Omsorgssenter håndtere driftsutfordringer. Videreføring fra 1. tertial 2025

Midler til budsjetttilpasning Omsorgssenter

Økte vederlagsinntekter tilbakeføres til drift av omsorgssentertjenesten for å håndtere utfordringer med å tilpasse drift til budsjetttrammer. Området jobber videre med ulike omstillingstiltak for å sikre en bærekraftig drift, samtidig så er det avdekket at finansiering til natt tjenestene ikke er tilstrekkelig for å sikre et faglig forsvarlig nivå. Det er behov for å videreføre en styrking av området i perioden.

Omprioriterte midler til midlertidig styrking av institusjonstjenesten

Omprioriterte midler ISF Randesund som følge av stenging under byggeperioden for å midlertidig å løse deler av utfordringene i Omsorgssenter.

Overføring av midler fra klimabudsjett til matsvinnprosjekt i omsorgssentre

Det har vært overført midler fra klimabudsjettet til finansiering av prosjektmedarbeider for å jobbe med matsvinnssreduerende tiltak i omsorgssentrene. Midlene er ikke videreført i perioden 2027-2030. Se også omtale av konsekvenser under hovedprioriteringer.

Nye tiltak**Gevinst ved innføring av kamera på fire omsorgssentre**

Det er innført kamera ved fire omsorgssentre og gevinsten knyttet til redusert bemanning på natt realiseres. Dette fremkommer som et nedtrekk på Omsorgssenter og Forvaltning og koordinering i tråd med finansieringsmodell på de ulike omsorgssentrene. Midlene trekkes inn til overordnet ansvar i Helse og mestring og er fordelt ut i det økonomiske opplegget for perioden.

Kleplandstunet - natt & tillegg

Kompensering for økte kostnader til driftsutgifter ved Kleplandstunet.

Midlertidig driftskompensasjon i påvente av effekter av budsjetttilpasning Omsorgssenter

5 mill. kr legges inn til Omsorgssenter som midlertidig driftskompensasjon i påvente av gjennomgang og evaluering av tjenestenivå og insentiver i fremtidig finansieringsmodell. Driftskompensasjonen foreslås redusert til 4 mill. kr i 2028, basert på effekt av tilpasningstiltak.

Ternevig omsorgsbolig

Fra 1. juni 2025 overtok Hjemmetjeneste og rehabilitering ansvaret for å levere helsehjelp og praktiske bistand som ISF-vedtak ved Ternevig omsorgsboliger. Basisfinansiering som har vært plassert hos Omsorgssenter overføres derfor til Forvaltning og koordinering som finansierer tjenesten via ISF til Hjemmetjeneste og Rehabilitering. Dette er en teknisk justering.

5.16 Investeringsstabell

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2027	2028	2029	2030	2027- 30	Inntekt 2027-30
Investeringer							
Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg		800	800	800	800	3 200	0
EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei	78 707	73 707	0	0	0	73 707	-16 122
EIE- Nytt helsehus	619 394	220 450	181 111	32 000	0	433 561	-32 244
EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund	442 527	45 577	0	0	0	45 577	-90 674
EIE- Nødstrøm institusjoner, oppstart 2026	6 000	1 800	2 200	0	0	4 000	0
EIE- Oppgradering kjøkken omsorgssenter, oppstart 2028	6 000	0	1 200	1 200	1 200	3 600	0
EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger	12 300	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
EIE- Reservestrøm kjøkkenservice	1 600	1 600	0	0	0	1 600	0
EIE- Setesdalsveien 53, nybygg etter brann	40 300	19 000	0	0	0	19 000	-14 000

Helse og mestring

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
	Brutto prosjektutgift	2027	2028	2029	2030	2027- 30	Inntekt 2027-30
Investeringsprosjekter							
EIE- Takheiser til flere sykehjem	80 000	12 200	0	0	0	12 200	0
Helse og mestring investeringsfond		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Inventar og vedlikehold Kjøkkenservice		300	300	300	300	1 200	0
IT-investeringer		1 750	1 750	1 750	1 750	7 000	0
Tilleggsteknologi varsling		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0
Sum Investeringer	1 286 828	381 184	191 361	40 050	8 050	620 645	-153 040
Avsetninger							
EIE- 2 nye nødboliger som erstatning for Midtheilia	3 000	0	1 500	1 500	0	3 000	0
EIE- Jegersberg gård, utvidelse - avsetning	99 000	0	0	0	3 000	3 000	0
EIE- Kriesenter	84 000	10 000	36 000	36 000	0	82 000	0
EIE- Ny bolig rus og psykisk helse	65 000	0	5 000	60 000	0	65 000	-16 000
EIE- Nye sykehjemsplasser Strømmehaven 2031	990 000	11 000	11 000	167 000	439 000	628 000	-90 000
EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien	198 000	0	1 000	6 000	14 000	21 000	0
EIE- Utredning nytt omsorgssenter 2033 - avsetning	15 000	0	0	5 000	10 000	15 000	0
Sum Avsetninger	1 454 000	21 000	54 500	275 500	466 000	817 000	-106 000

Forklaring til investeringstabell

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Helse og mestring er 5,8 mill. kr i 2027 (23,4 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 396,3 mill. kr i 2027 (1,41 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutningspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

Investeringsbudsjett

Digitale trygghetsalarmer og alarmanlegg

Midler til kommunalområdets løpende investeringer knyttet til digitale trygghetsalarmer og varslingsanlegg i sykehjem.

EIE- 2 nye nødboliger som erstatning for Midtheilia

På Midtheilia er det i dag etablert 2 nødboliger som er samlokalisert med kommunale utleieboliger. Bystyret har vedtatt at disse enhetene skal flyttes til annen lokasjon. Det er satt av midler i 2028 og 2029 til anskaffelse av to modulenheter. Lokalisering avklares på et senere tidspunkt i arbeidet med boligsosial handlingsplan og vedtatte tomter.

EIE- 6 bemannede boliger rusfeltet – småhusmodell - Voie Ringvei

Bystyret har vedtatt å etablere 6 bemannede boliger for personer med utfordringer knyttet til rusproblematikk ved Voie Ringvei. Det skal etableres boenheter utformet som småhus i tillegg til fellesarealer og personalfasiliteter. Byggeprosjektet gjennomføres i 2027, med igangsetting av drift fra 2028.

EIE- Jegersberg gård, utvidelse - avsetning

Det er lagt inn en avsetning i slutten av perioden for oppstart av arbeidet med utvidelse av kapasitet og utbedring av fasiliteter på Jegerberg gård. Det planlegges en utvidelse med 10 plasser. Det er i tillegg behov for å utvide spisesal og kjøkken. For å oppfylle HMS-krav er det nødvendig å sikre tilstrekkelige fasiliteter for kontorplasser og garderober. Avsetningen og oppstart av prosjektet er forskjøvet med ett år av hensyn til kommunens lånetak.

EIE- Krisesenter

Kristiansand kommune er vertskommune for krisesenter for kvinner og krisesenter for menn i et samarbeid med 16 kommuner i regionen. Krisesenter for menn har etter tilsyn fra statsforvalter fått pålegg om å sikre tilrettelegging for barn og for personer med funksjonsnedsettelser. Krisesenter for kvinner har behov for økte arealer samt tilrettelegging for personer med psykiske helseutfordringer. Tiltak må iverksettes snarest, og det er lagt inn investeringsmidler fra 2027.

EIE- Ny bolig rus og psykisk helse

Helse og mestring har meldt inn behov for en enhet med 6 boliger som er samlokalisert og som har fasiliteter for døgnbemanning. Målgruppen er personer med psykiske helseutfordringer og/eller utfordringer med rusmiddelbruk. Lokalisering og utforming av dette prosjektet avklares i kommende rullering av Økonomiplan. Ferdigstilling av denne enheten er planlagt i 2029, med drift fra 2030.

EIE- Nye sykehjemsplasser Strømmehaven 2031

På Strømme vil 14 sykehjemsplasser bli revet i etterkant av at Randesund omsorgssenter åpner. I tillegg har Bystyret i 2026 vedtatt å erstatte 24 omsorgsboliger i leilighet med sykehjemsplasser. Konseptutredning har vist at det er gjennomførbart å gjenbruke og bygge om leilighetene til sykehjemsplasser. Dette gir lavere investeringskostnader og redusert klimagassutslipp. Det er tatt høyde for opp til 84 sykehjemsplasser totalt i byggeprosjektet med både ombygging og nybygg. Endelig antall plasser avklares i den videre prosjekteringen. De nye sykehjemsplassene utgjør en del av landsbykonseptet i Strømmehaven. Byggeprosjektet er planlagt ferdigstilt i 2031.

EIE- Nytt aktivitetssenter vest - erstatning Gislemyrveien

Helse og mestring har ved tidligere rullering meldt inn behov for utvidelse av antall tilgjengelige plasser i aktivitetssenter for habilitering. Nytt aktivitetssenter Vest skal erstatte aktivitetssenteret i Gislemyrveien. Bystyret har vår 2025 vedtatt en faglig dreining av aktivitetstilbudet. Det er nødvendig å avklare hva som vil være riktig framtidig kapasitet for aktivitetssentrene, og hvordan de ulike lokasjonene vil bli benyttet i den nye strukturen. Det vil være behov for investeringer for å sikre hensiktsmessige og tilpassede arealer for tjenesten. Fram til realisering av prosjektet vil det være behov for driftsmidler til kompenserende tiltak for målgruppen. Det er nå lagt inn en redusert avsetning til oppstart av byggeprosjektet i 2028/2029 og en økning i avsetning i 2030. Endelig tidspunkt og kapasitetsbehov vil avklares fram mot neste rullering av økonomiplan.

EIE- Nytt helsehus

Det kommunale helsehuset er under bygging på Eg i nært samarbeid med Sørlandet sykehus. Prosjektet bidrar til bærekraftig tjenesteutvikling og synergier på tvers av forvaltningsnivå innenfor akuttmedisinske tjenester. I helsehuset etableres det nye lokaler for Kristiansand legevakt lokasjon Eg, en etasje med totalt 20 pasientrom til ØHD (øyeblikkelig hjelp døgn) og korttidsplasser, lokaler til responscenter og legevaktsentralen samt et legesenter for fastlegetjenester. Helsehuset bygges vegg-i-vegg med sykehusets akuttmottak og intensivfunksjoner. Prosjektet blir gjennomført som ett felles byggeprosjekt for Kristiansand kommune og Sørlandet sykehus, med ferdigstilling våren 2029.

EIE- Nytt omsorgssenter 2026 Randesund

Byggeprosjektet for Randesund omsorgssenter omhandler riving av 16 sykehjemsplasser, og bygging av 58 nye sykehjemsplasser i tilknytning til 18 omsorgsboliger som videreføres. Bygget ferdigstilles i slutten av 2026, og 2027 er siste år med investeringsmidler til byggeprosjektet. Med utgangspunkt i fremskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser, den reelle utviklingen av dette behovet, samt plan for åpning av Kleplandstunet fase 2 høsten 2026, planlegges det åpning av sykehjemsplassene på Randesund omsorgssenter i to faser:

Fase 1: åpning av 30 sykehjemsplasser mai 2027. 14 sykehjemsplasser fra Strømmehaven flyttes til Randesund. Det åpnes altså 16 netto nye plasser.

Fase 2: øvrige 28 plasser kan planlegges for åpning fra 2028. I løpet av 2027 vil det bli gjennomført en endelig vurdering om dette er riktig tidspunkt med tanke på utvikling av behovet for sykehjemsplasser.

Det er lagt inn driftsmidler i driftsbudsjettet til Helse og mestring for åpning av Randesund omsorgssenter. Disse driftsmidlene forutsetter flytting av de 14 sykehjemsplasser fra Strømmehaven til Randesund omsorgssenter.

EIE- Nødstrøm institusjoner, oppstart 2026

Det er over tid etablert nødstrøm i bygg for de mest kritiske tjenestene i Helse og mestring, der en har sårbare brukere som det er krevende å sikre forsvarlige tjenester til ved langvarig strømbrudd. Det er behov for etablering av nødstrøm på Bispegra omsorgssenter, Lillebølgen avlastning og Lundeveien avlastning. Investeringsprosjektet har startet i 2026, og videreføres i årene 2027-2028.

EIE- Oppgradering kjøkken omsorgssenter, oppstart 2028

Kjøkken i den enkelte bogruppe i omsorgssentrene benyttes intensivt og er utsatt for betydelig slitasje. I perioden 2016-2024 er alle kjøkken skiftet/oppgradert. Det er behov for videre planmessig oppgradering og utskiftning. Det er nå lagt inn årlige investeringsmidler fra 2028 for dette arbeidet.

EIE- Oppgradering personalfasiliteter boliger

Helse og mestring og Bolig i By- og stedsutvikling har i fellesskap gjennomgått behov for oppgraderinger i bemannede boliger for habilitering, rus og psykisk helse. Mange boliger er av eldre årgang, og i tillegg til ordinært vedlikehold er det behov for oppgradering av personalfasiliteter til dagens standard og krav. Det er forskjellige behov i ulike enheter. Det kan gjelde etablering av garderober, kontor, hvilerom for nattevakt og sikkerhetstiltak for personalet, m.m. Arbeidet er påbegynt i 2022. Budsjettet til dette arbeidet videreføres med 1 mill. kr per år i perioden.

EIE- Reservestrøm kjøkkenservice

Kjøkkenservice forsyner både omsorgssentrene og mange hjemmeboende med ferdig middag. For å sikre matlageret og matproduksjon i beredskapssituasjoner med bortfall av strøm over lengre tid er det behov for et anlegg for reservestrøm. Det er lagt inn investeringsmidler i 2027 til dette.

EIE- Setesdalsveien 53, nybygg etter brann

Setesdalsveien 53 er en kommunal bolig bestående av 8 boenheter. Sommeren 2024 ble bygget delvis skadet i en brann og 4 boenheter er ubeboelige. Bygget forøvrig er i dårlig stand, og er ikke tilpasset dagens krav og standard når det kommer til blant annet brannsikkerhet.

Boligene er lokalisert sammen med Setesdalsveien 55 hvor det er personalfasiliteter med heldøgns bemanning for oppfølging av beboerne. Boligene tildeles personer med rus og psykiatrilidelser med behov for oppfølging. I nylig vedtatt boligsosial handlingsplan pekes det på utfordringen med å skaffe egnede boliger til denne målgruppen. Det er derfor av stor betydning at boligen i Setesdalsveien 53

gjenoppbygges for å kunne opprettholde tilbudet til målgruppen, og unngå ytterligere press på ventelister og bruk av nødbolig.

Det er vurdert som mest hensiktsmessig å rive eksisterende bygningsmasse og bygge en ny og tilpasset bolig etter dagens standard. Prosjektet er kalkulert til en brutto kostnad på 40 mill. kr inklusive merverdiavgift. Det er avklart at ved en gjenoppbygging utløses et forsikringsoppgjør på 3,2 mill. kr, i tillegg har Husbanken indikert at prosjektet vil kvalifisere til investeringstilskudd. Det forutsettes at investeringstilskuddet vil utgjøre 14 mill. kr.

Kommunens andel av investeringen vil utgjøre 22,8 mill. kr. Prosjektet er igangsatt og ferdigstilles i 2027.

EIE- Takheiser til flere sykehjem

Strategien om å være en hjemmetjenestekommune fører til at innbyggere som får tildelt sykehjemsplass, ofte er fysisk dårligere nå enn i tiden da mange av dagens omsorgssentre ble bygget. Etablering av takheis til forflytning av beboere forebygger belastningsskader og sykefravær knyttet til dette. Det er meldt inn behov for takheiser på 6 omsorgssentre. Det er lagt inn investeringsmidler i 2027 for oppstart av en slik etablering som innebærer både innkjøp, tilrettelegging av bygget og driftskostnader knyttet til teknisk service. Erfaringer med kostnadsnivå fra første fase i 2027 vil legges til grunn ved neste rullering av økonomiplan.

EIE- Utredning nytt omsorgssenter 2033 - avsetning

Basert på framskrivninger av behovet for heldøgns omsorgsplasser i tråd med befolkningsutvikling, er det meldt behov for betydelig utvidelse av kapasitet. By- og stedsutvikling og Helse og mestring har i samarbeid utredet krav til bygningsmasse for å sikre effektiv drift av tjenesten i framtidens omsorgssentre. Med utgangspunkt i dette planlegges det mellom 120 og 144 plasser for omsorgssenteret som skal bygges etter ferdigstilling av nye sykehjemsplasser i Strømmehaven.

Bystyret har i 2023 vedtatt at drift av dette omsorgssenteret skal konkurranseutsettes. Det er lagt inn investeringsmidler til konseptutredning og prosjektering av dette omsorgssenteret fra 2029.

Som en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for vurdering av behovet for utvidelse av kapasiteten på heldøgns omsorgsplasser, vil det i 2026 bli utarbeidet en behovsplan som inkluderer muligheter for å styrke kapasitet og effektiv drift på eksisterende omsorgssentre. Resultater fra denne behovsplanen vil kunne påvirke investeringsprosjektet for dette omsorgssenteret, som skal bygges etter ferdigstilling av byggeprosjekt i Strømmehaven.

Helse og mestring investeringsfond

Dette er Helse- og mestrings eget investeringsfond. Midler herfra blir brukt til å finansiere løpende investeringsbehov i området. Eksempelvis mindre oppgraderinger og fornyelse av inventar på institusjoner og bygg, i tillegg til å løse ekstraordinære mindre investeringsbehov.

IT-investeringer

Dette er Helse og mestrings eget IT-investeringsfond. Midlene brukes til IT-modernisering av tjenestene i området og løpende utskifting av utstyr.

Tilleggsteknologi varsling

Det er bevilget 1 mill. kr årlig i perioden til prosjekt tilleggsteknologi varsling.

KUNSTHALL

BIBLIOTEK

6 Kultur og innbyggerdialog

6.1 Kort om området

Kultur og innbyggerdialog både driver og tilrettelegger for et mangfoldig tilbud innenfor kultur, idrett og fritid. Området har ansvar for kommunikasjon internt og eksternt, og tjenester knyttet til kommunens innbyggertorg som er lokalisert i bykjernen og utvalgte bydeler. Kommunens ulike demokratiordninger, som eldrerådet, ungdommens bystyre, rådet for personer med funksjonsnedsettelse og bydelsrådene hører også inn under dette direktørområdet. Området har et utstrakt samarbeid med institusjoner, profesjonelle og amatører innenfor alle fagområdene. Samarbeidet med frivillige organisasjoner, lag og foreninger står sentralt i vårt arbeid. I den forbindelse er tilrettelegging for ulike former for møteplasser og forvaltning av områdets ulike tilskuddsordninger viktig.

Området foretok en organisasjonsendring fra 2025 og fjernet ledernivået med kommunalsjefområder. Det har gitt større lederansvar på enhetsnivå, en bredt sammensatt ledergruppe og gode forutsetninger for økt samarbeid og utvikling på tvers av eget direktørområdet og ut mot resten av organisasjonen. Direktørområdet Kultur og innbyggerdialog består nå av en stab med kulturfaglige og tverrfaglige rådgivere, og følgende 8 enheter: Kulturskolen, Kulturarenaer, Bibliotek, Fritidsenheten, Idrett og fysisk aktivitet, Kommunikasjon, Innbyggertorg, Frivillighet og medvirkning.

Området har 207 årsverk fordelt på 338 fast ansatte. Området har i 2027 et netto driftsbudsjett på 470 mill. kr inkludert tilskudd til Kirkelig fellesråd på om lag 80 mill. kr.

Staben: De kulturfaglige rådgiverne har det faglige ansvaret for kulturområdene visuell kunst, musikk, scenekunst, museer, kulturvern, litteratur og film. Arbeidet foregår i hovedsak langs to linjer: Forvaltning av kommunens økonomiske tilskudd til kulturlivet og som aktør i samfunnsutviklingen gjennom deltakelse, dialog og rådgiving. De tverrfaglige rådgiverne har et koordinerende ansvar for områdene kriminalitetsforebygging, likestilling, inkludering og mangfold, folkehelse og flerkulturell dialog. Rådgiverne skal være pådrivere for kompetanse, fagutvikling og rådgiving på det aktuelle området. Rådgiverne benytter sin kompetanse til tverrfaglig utvikling og veiledning i samlet stab på området, ut til andre områder og tjenester i kommunen, og til eksterne aktører.

Kirkelig fellesråd i Kristiansand er en selvstendig juridisk enhet, som følger kommunegrensen. Budsjettmidler knyttet til kirkens virksomhet overføres til Kirkelig fellesråd i form av tilskuddsposter under kulturstaben.

Kulturskolen når ut til 2 000 barn og unge og gir planmessig og allsidig opplæring og kreativ utfoldelse i kunstneriske fag. Undervisningen følger grunnskolens skoleår og gis på ettermiddag og kveldstid på 22 ulike steder i kommunen. I tillegg tilbys ulike kortkurs i og utenfor skoleåret. Kulturskolen leverer også dirigenttjenester til kommunens skolekorps. Kulturskolen er også en betydelig produsent av konserter, forestillinger og utstillinger. Kulturskolen har ansvar for Den kulturelle skolesekken og KulturRullator, og sammen med elevproduksjoner står Knuden for over 1 000 produksjoner i året.

Kulturarenaer tilbyr arenaer for et mangfold av kulturopplevelser, både i egen regi og gjennom utleie av lokaler til andre. Enheten består av fire avdelinger: Samsen kulturhus, Søgne gamle prestegård, Sygna kultursenter og Vågsbygd kultursenter. Avdelingen i Vågsbygd har også ansvar for driften av de historiske byggene Andøen gård, Myren gård og Christiansholm festning.

Fritidsenheten har unge i alderen 10-18 år som hovedmålgruppe og tilbyr ulike aktiviteter gjennom fritidsklubber, arrangementer, turer og andre aktiviteter i nærmiljøene. Fritidsenheten tilbyr også tilrettelagte fritidstilbud for ulike målgrupper - både barn, unge og voksne. Fritidsenheten har ansvar for

BUA-ordningen med gratis utlån av utstyr. Fritidsenheten forvalter en rekke bydelshus og fritidssentre som er viktige møteplasser i lokalområdene.

Kommunikasjon har ansvaret for informasjon i alle kommunens kanaler til innbyggere, egne ansatte og andre interessenter. Bruken av kommunens kanaler er under stadig evaluering og forbedring for å sikre at vi når ut med informasjon til de ulike målgruppene våre. Enheten holder også kurs i medietrening, bruk av sosiale medier og publisering på nettsiden.

Biblioteket forvalter lovverket for folkebibliotek. Biblioteket er en møteplass for ytringsfrihet og demokratibygging, en arena for kunst og litteratur, og et sted for deling av livserfaring, kunnskap og ferdigheter. Hovedbiblioteket ligger sentralt i Kvadraturen i Kunsten og litteraturens hus. Det er filialer i Vågsbygd, Tangvall, Nodeland og kombinasjonsbibliotek på Finsland, Flekkerøy og Hellemyr. Våren 2025 startet et prøveprosjekt med bibliotek og møteplass på Rona, øst for Topdalsjorden. Prosjektet skal etter planen erstattes av et permanent bibliotek på østsiden i 2028.

Innbyggertorget er kommunens førstelinjetjeneste og ansikt utad. Innbyggertorget gir informasjon, veiledning og saksbehandling til våre innbyggere. Ansvar for kommunens arrangementer, borgerlige vigsler og Fritidsfondordningen ligger også til Innbyggertorget. Innbyggertorget er lokalisert i Kvadraturen. I tillegg betjener bibliotekene på Nodeland og Tangvall enkel informasjon og veiledning til våre innbyggere.

Frivillighet- og medvirkning skal støtte og tilrettelegge for god samhandling mellom innbyggere, kommunen og frivilligheten. Enheten har oppfølgingsansvar for kommunale- og organisasjonseide frivilligsentraler, og har ansvar for følgende råd og ordninger: Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdommens bystyre og barn og unges representant i plansaker (BUR). Politisk administrativt sekretariat har overtatt sekretærfunksjonen for de lovpålagte rådene, mens rådgivningsfunksjonen overfor rådene ligger til enheten Frivillighet og medvirkning. Bydelsrådene er fra 2026 innlemmet i ordinær drift etter en toårs prøveperiode. Per i dag er det etablert 7 bydelsråd for Søgne, Vågsbygd, Randesund, Tveit og Hånes, Hellemyr, Tinnheia og Grim, Torridal og Songdalen. Frivillighet og medvirkning er bydelsrådenes kontaktpunkt inn mot kommunen og kan gi råd og veiledning til bydelsrådene. Enheten sørger også for utbetaling av vedtatt tilskudd til bydelsrådene og avholder årlige dialogmøter med bydelsrådenes representanter, hvor erfarings- og informasjonsutveksling står sentralt.

Idrett og fysisk aktivitet sikrer og ivaretar anleggene hvor den organiserte aktiviteten utøves, gjennom planlegging, forvaltning, drift og utvikling. Kommunen har et rikt og variert tilbud av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Totalt finnes det over 1 300 idretts-, nærmiljø- og friluftsanlegg i kommunen, hvor det utøves nærmere 100 ulike typer aktiviteter. Disse anleggene må sikres, ivaretas og videreutvikles for å møte dagens og fremtidens behov og forventninger. Ansvaret for idrettsanleggene ivaretas gjennom god dialog og samhandling med brukerne, samt gjennom målrettet arbeid med forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av anleggene.

Idrettsenheten skal også være en aktiv medspiller i arbeidet med god folkehelse, trivsel, tilhørighet og muligheter for fysisk aktivitet. Dette oppnås gjennom bevisste prioriteringer, målrettede tiltak og investeringer som legger til rette for økt fysisk utfoldelse blant kommunens innbyggere.

Tilgjengelige arealer og anlegg, både for organisert og uorganisert aktivitet, er avgjørende for å stimulere til og fremme fysisk aktivitet i befolkningen.

Følgende idrettsanlegg inngår i enhetens portefølje:

- 49 natur- og kunstgressbaner (11'er, 9'er og 7'er utendørs flerbruksbaner)

- 14 idrettshaller (flerbrukshaller for håndball, basket, volleyball, mm)
- 3 friidrettsanlegg
- 3 styrketreningsanlegg
- 2 fotballhaller
- 2 turnhaller
- 2 svømmeanlegg
- 2 klatreanlegg
- 2 aktivitetsrom for dans
- 1 kampsportsanlegg
- 1 baseballanlegg
- 1 isanlegg
- 1 kastfelt for kastegrener
- 1 innendørs skyteanlegg

I tillegg inngår kommunens ulike garderobe-, lager og tribuneanlegg i porteføljen.

6.2 Hovedutfordringer

Kvalitet. Løfte kvaliteten på tjenestene gjennom kunnskapsdrevet forvaltning og utvikling av tjenestetilbud.

Utvikling. Fortsette utviklingen av innbyggerdialogen og samhandling med frivillighet og innbyggere. Utnytte og prioritere ressursene til tjenestene enda bedre. Bidra til utvikling av kulturnæring, institusjoner og «det frie feltet» gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.

Implementering av vedtatte planer gjennom samhandling og felles prioriteringer som følge av stramme økonomiske rammer.

Totalberedskap. Området har følgende oppdrag å utføre i henhold til beredskapstiltak:

- Formidle informasjon til innbyggere og frivillige organisasjoner om egenberedskap
- Bygge kompetanse i kildekritikk for kommunalt ansatte
- Sikre at det er riktig informasjon som kommer ut, og at man bruker kanaler som innbyggerne stoler på
- Sikre kompetanse på tolkning av mediebildet, og ha dialog med lokale, redaktørstyrte medier
- Ha god informasjon til ansatte, fagorganisasjoner, politisk ledelse og kommunens politiske organer.
- Mobilisere motstandskraft blant ansatte, herunder opplæring i sikkerhet, beredskap og førstehjelp, og utvikle rutiner for å håndtere desinformasjon og sikre troverdig kommunikasjon under kriser
- Utarbeide et drøftingsnotat om hva kommunen kan gjøre for å styrke demokratisk beredskap, herunder hos innbyggere med minoritetsbakgrunn
- Samhandle med kulturlivet om styrking av demokratisk beredskap
- Delta i utviklingsprosjekt om overvåking av sosiale medier
- Utvikle oversikter over ungdomsdeltakelse på nettet som del av det kriminalitetsforebyggende arbeidet
- Utarbeide forslag til ansvar og rutiner for hvordan kommunen tar imot og følger opp henvendelser fra ulike organisasjoner som ønsker å bidra i krisetid
- Invitere til samarbeid med relevante organisasjoner

Kulturstaben

- Prioritere ressurser for å oppnå kulturstrategiens visjon: *Kultur i alt vi gjør*.
- Samhandle og samarbeide internt og eksternt om viktige samfunnsutfordringer når det gjelder folkehelse, kriminalitetsforebygging, flerkulturell dialog, likestilling, inkludering og mangfold.
- Revidert folkehelselov skjerper kravene til kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid, evaluering av tiltak og ivaretagelse av folkehelsehensyn i planlegging og beredskap. Livskvalitet, sosial utjevning, barnets beste tillegges større vekt og miljørettet helsevern (miljø og helse) knyttes tettere til det systematiske folkehelsearbeidet. Lovendringene vil påvirke kommunens folkehelsearbeid i planperioden.
- Bidra til utvikling av kulturnæringen, institusjoner og det frie feltet gjennom kunnskapsdeling og samarbeid som gjør kultur enda mer sentralt i utviklingen av Kristiansand.
- Prioritere videreutvikling av Odderøya
- Prioritere satsningen på Kristiansand som Europeisk barnefilmby
- Videreutvikle satsningen på Europakonferansen og Demokratiuka i samarbeid med eksterne partnere.

Biblioteket

- Fullføre rehabilitering og modernisering av Hovedbiblioteket.
- Det er svært ujevn geografisk fordeling av bibliotektilbudet i kommunen. Det prioriteres derfor å etablere en ny filial i øst fra 2028.
- Balansere hensynet til et så godt tilbud som mulig til publikum og hensynet til et forsvarlig arbeidsmiljø innenfor tilgjengelige økonomiske rammer.

Fritidsenheten

- Behov for bedre vedlikehold og oppgraderinger på flere av bydelshusene som enheten benytter, inkl. nærliggende uteområder.
- Marginale budsjetter til fagavdelingene for å opprettholde god kvalitet og utvikling av tjenestetilbudene.
- Rom for færre kulturarrangementer og turer for målgruppene innenfor dagens økonomiske rammer.
- Prioritere å sikre videreføring av nyopprettet fritidsklubbtilbud i Finsland etter utløp av prøveprosjekt-perioden i 2026. Tilbudet er et viktig nærmiljøtiltak i denne delen av kommunen.

Idrett og fysisk aktivitet

- Anleggsutvikling – sikre riktig og bærekraftig utvikling både av nye og eldre idrettsanlegg.
- Samhandling – sikre faktabasert kunnskap fra ulike aktører, både internt og eksternt, for å få økt fysisk aktivitet i befolkningen.
- Styring – sikre at tiltak i vedtatte styringsdokumenter og planverk (temaplan for idrett og friluftsliv og strategi for toppidrett) ivaretas innenfor tilgjengelige økonomiske rammer.

Kulturskolen

- Kulturskolen preges av å befinne seg i et dynamisk marked hvor tilbudsetterspørselen endres over tid. På samme tid er kulturskolen statisk organisert med faste ansettelser av undervisningspersonale. Dette gir utslag i relativt store ventelister i noen fag, og færre søkere i andre fag.
- Lønnsutviklingen i skole og kulturskole vil gradvis få konsekvenser for den økonomiske rammen, og endring i kompetansebehov går raskere enn organisasjonens evne til omstilling.

- Trafikksituasjonen på Silokaia – området er ikke tilrettelagt for sikker henting og levering av elevene med bil.
- Kulturskolen består av mange små og spesialiserte fagfelt. Fordelen er at det gir virksomheten en total breddekompetanse. På samme tid gjør det også virksomheten sårbar ved sykefravær i den forstand at det kan være utfordrende å sette inn vikar.
- Fullføre omorganiseringsprosess for Samsen kulturhus og Knuden-Kristiansand kulturskole med virkning fra 1.1.2027, og legge til rette for en forsterket satsning på Ung Kultur gjennom å samle fagmiljøene på Samsen og Knuden under felles ledelse

Kulturarena

- Behov for oppgradering av bygninger og funksjonalitet for å møte dagens krav til kulturarenaer, fremføringsarenaer og møteplasser.
- Redusert tilgjengelighet, sviktende leieinntekter og inntekter fra kafédrift på Samsen kulturhus i forbindelse med utbygging av E39/Gartnerløkka.

Frivillighet og medvirkning

- Oppfølging av de lovpålagte rådene, Eldrerådet, Råd for personer med funksjonsnedsettelse og Ungdommens bystyre.
- Oppfølging av ordningen med Bydelsråd
- Medvirkning i plansaker som berører barn og unge.
- Legge til rette for god samhandling mellom kommunen og frivilligheten.
- Oppfølging av kommunale og organisasjonseide frivilligsentraler. Departementet har igangsatt enevaluering av tilskuddsordningen til frivilligsentralene som kan føre til endringer i dagens finansieringsmodell. Evalueringen og evt. forslag til endringer forventes sluttført i 2026 etter høringsrunde.

Kommunikasjon

- Være der målgruppene er, rett kanal til rett tid, for henholdsvis innbyggere og ansatte.

Innbyggertorg

- Rett kompetanse og riktig tjenestenivå.
- Organisasjons- og tjenesteutvikling frem i tid.
- Styrke samhandlingen med områdene vi leverer tjenester for.
- Styrke innbyggernes kjennskap til Fritidsfondet.

6.3 Endrede forutsetninger

Idrett og fysisk aktivitet har flere utfordrende rammevilkår, som blant annet gjelder kvalitetsnivå på ulike idrettstjenester og dialog med brukere om forventninger versus tilgjengelige midler/ressurser.

Kulturskolen er som skole, produksjonshus, fritidsarena og ressurscenter i et krysspress (Rapporten: «Kultur+skole=sant», Telemarksforskning). Forventningene til tjenesten blir mer sammensatte og krever økt utviklings- og omstillingskapasitet innenfor knappere økonomiske rammer.

Kommunikasjonsenheten har økte krav til kommunikasjonsberedskap, og behov for å være tilgjengelig 24/7. Det utfordrer kommunens begrensede kommunikasjonstjenester og fordrer en avklaring av ambisjonsnivå og ressursbehov fremover. Det er igangsatt en vaktordning på helg- og helligdager for kommunikasjonsenheten i en ett-årig prøveperiode, slik at uforutsette mediehenvendelser blir besvart internt og eksternt.

Salg av Skippergata 22 og 24 til Cultiva, innebærer økte leiekostnader for Agder Kunstsenter (i 24) og at grunnlaget for å opprettholde en kunstnerleilighet i Skippergata 22 endres. Kunstnerleiligheten flyttes til Myren gård i et samarbeid med Myren Grafiske Fellesverksted. Kulturdirektøren foreslår delvis kompensasjon til Agder Kunstsenter for økte leieutgifter gjennom økt driftstilskudd.

6.4 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Enhet	2027	2028	2029	2030
Fritid	-11	-11	-11	-11
Frivillighet og medvirkning	-494	-494	-494	-494
Idrett og fysisk aktivitet	-76	-76	-76	-76
Kultur og innbyggerdialog stab	-171	-171	-1 771	-2 571
Kulturarenaer	-22	-22	-22	-22
Kulturskole	-33	-33	-33	-33
Totalsum	-806	-806	-2 406	-3 206

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2027	2028	2029	2030
Kultur stab: Redusere bemanning - siste rest av 1 årsverk	-74	-74	-74	-74
Egenfinansiering i området - naturlig avgang (delfinansiering av Agder Arena)	0	0	-1 600	-2 400
Kirkelig fellesråd: Redusert driftstilskudd	-43	-43	-43	-43
Tilbakeføring bruk av disp.fond på tidl. kommunalsjefområde Kultur og fritid	-53	-53	-53	-53
Kulturskole: Redusere bemanning, fortrinnsvis i administrasjon - resten av 1 årsverk	-11	-11	-11	-11
Kulturskole: Inntekter fra utleie nybygg på Silokaia	-22	-22	-22	-22
Fritid: Økte inntekter fra utleie til private	-9	-9	-9	-9
Kulturarena: Økte inntekter på utleie til næringslivet/private	-22	-22	-22	-22
Frivillighet og medvirkning: Redusere bemanning - resten av 1 årsverk	-496	-496	-496	-496
Idrett og fysisk aktivitet: Økte inntekter på utleie av idrettshaller til næringslivet	-44	-44	-44	-44
Idda curling - økt utleieinntekt	-32	-32	-32	-32
Sum innsparingstiltak	-806	-806	-2 406	-3 206

Kommunedirektøren har fordelt bystyrets innsparingskrav på områdene. Kulturdirektøren har fordelt innsparingskravet i området, der stab og enheter har innført realistiske tiltak for å redusere utgiftene eller øke inntektene. Med unntak av nytt tiltak "Egenfinansiering i området - naturlig avgang knyttet til delfinansiering av Agder Arena", så er de øvrige tiltakene videreføring av allerede planlagte og vedtatte tiltak.

Området har foretatt noen hovedgrep for å gjennomføre innsparingskravene:

- Redusere bemanningen. Hovedsakelig ved naturlig avgang og fortrinnsvis i stillinger knyttet til administrasjon og ledelse. Avvikling av de fire kommunalsjefsområdene gir over tid økonomiske besparelser. Det er innført felles ledelse på Frivillighet og medvirkning, slik at det er spart inn en enhetslederstilling.
- Økte inntektskrav knyttet til utleie av lokaler og anlegg.

Tidligere vedtak om flate kutt knyttet til innkjøpsstopp, redusert overtid og kutt i tema-ukene "En by for alle" er innpasset permanent i budsjetttrammene.

Egenfinansiering i området - naturlig avgang knyttet til delfinansiering av Agder Arena, er et nytt innsparingstiltak som foreslås som et delbidrag for dekke inn økte driftsutgifter på Agder Arena fra 2029 (økt husleie på stipulert til 15 mill. kr fra 2030). Det vurderes ved rullering av neste økonomiplan hvor i området det er mulig å nedbemanne ved naturlig avgang.

6.5 Hovedprioriteringer

Agder Arena – Gimle

Realisering av idrettsbydelen Gimle har høy prioritet og arbeidet med Agder Arena inngår som en sentral del av denne. Prosjektet er et fellesprosjekt med Agder fylkeskommune. Forprosjektrapporten, med forslag til videre arbeid, ble lagt frem for politisk behandling i formannskapet 11. februar 2026 (sak 13/26). Rapporten følger opp vedtak fattet i formannskapet i sak 117/24 og bekrefter ellers både behov og utviklingspotensial. Med Agder Arena vil det kunne skapes sambruk og flerbruk på forskjellig nivå. Arenaen kan tilføre kommunen og regionen et unikt og banebrytende supplement for idrett, kultur, undervisning, folkehelse, arrangementer, konserter, kompetansemiljøer m.m.

I sak 13/26 anbefalte kommunedirektøren at det nå utarbeides et endelig beslutningsgrunnlag. Dette skal blant annet omfatte avklaringer knyttet til ambisjonsnivå, finansiering, eier- og driftsmodell, fremdriftsplan samt avtalefesting av nivået på ekstern finansiering og FutureBuilt-pilotering. Formannskapet sitt vedtak i saken støtter opp om kommunedirektørens anbefaling, med enkelte tilføyinger. Vedtaket ble:

1. *Formannskapet tar forprosjektrapporten for Agder Arena til orientering og legger den til grunn for videre arbeid med endelig beslutningsgrunnlag (prosjektforslag).*
2. *Formannskapet vedtar at Kristiansand kommune viderefører samarbeidet med Agder fylkeskommune om Agder Arena, og at prosjektet utarbeider en konkretisering av ambisjonsnivå, funksjonsinnhold, fremdriftsplan, usikkerhetsanalyse (P50/P85), finansieringsplan (investering og drift) og eierfordeling i god tid før politisk behandling av ØP 2027 -2030.*
3. *Formannskapet vedtar at prosjektet arbeider videre med å fremskaffe tilstrekkelig beslutningsunderlag slik at det kan søkes om nødvendig ekstern finansiering (stiftelser, tilskudd, spillemidler, mm.). Eventuelle intensjonsavtaler og forutsetninger legges frem i endelig beslutningssak.*
4. *Formannskapet vedtar at interkommunalt selskap (IKS) legges til grunn som primær eier-/finansieringsmodell i det videre arbeid.*
5. *Formannskapet vedtar at dialogen med FutureBuilt-pilotering fortsetter. (13/1)*
6. *Før endelig valg av konsept skal klima- og miljøkonsekvensene av de ulike alternativene tydeliggjøres.*

Ambisjonsnivå - konkretisering

I forprosjektrapporten (FP) for Agder Arena (AA), som ble gjennomgått i formannskapets møte i februar 2026 (sak 13/26), ble det presentert tre ulike scenarier (S1-S3) samt et nullalternativ, bestående av

rehabilitering av Gimlehallen og turnhallen eller riving av bygningsmassen på Gimle, med tilhørende investerings- og livssyklus kostnadskalkyler (FDVU/LCC).

I tråd med kommunaldirektørens anbefaling i saken og vedtak i formannskapet, har prosjektet utarbeidet en konkretisering av ambisjonsnivå med blant annet noe justert funksjonsinnhold, totalareal, fremdriftsplan, usikkerhetsanalyse (P50/P85), mm. Dette innebærer et konsept basert på FPs S2 og S3 funksjonelle løsninger, men som areal- og kostnadmessig ligger nærmere S2 enn S3. Løsningen ivaretar de prioriterte aktivitetene og funksjonene som ligger til grunn for prosjektet, og legger til rette for videre utvikling av Gimle som et regionalt senter for idrett, kultur, utdanning og forskning. Denne løsningen/konseptet er også i tråd med fylkeskommunens prioriteringer og idrettens ulike organer sine behov.

Ambisjonsnivået og konseptet, slik det foreligger nå, innebærer i all hovedsak følgende:

- Rive dagens bygningsmasse, og bygge en ny arena som erstatter dagens arealer (spilleflater og annet) med til sammen 4 flater i en storstue, en flerbrukshall ut over dette, en sandhall tilrettelagt for flere sandidretter, en fullverdig turnhall, trenings-/løpebane, sprintbane, skytebaner, kampsportarealer, flere aktivtetsaler, e-sport lab, styrerom, mm. Arenaen vil også bli tilrettelagt for konferanser, konserter, messer, mm.. Arenaen vil blant annet ha en tilskuerkapasitet på om lag 4 000 sitteplasser ved idrettsarrangementer, om lag 11 000 ståplasser ved konserter og om lag 1000 sitteplasser til konferanser.
- Kontorarealer for Idrettens hus og testarealer, lagringsarealer, arealer for utlån av idretts- og fritidsutstyr (BUA), mm.
- Undervisningsarealer for KKG og SMI-skolen
- Større ambisjoner på digitale løsninger og AV-løsninger.
- Det etableres arealer til Rask psykisk helsehjelp og Frisklivssentral
- Det er en ambisjon at UiA sitt institutt for idrettsvitenskap og kroppsøving også har kontorarbeidsplasser i tilknytning til idrettens hus.

Konseptet er utviklet med vekt på sambruk og flerbruk. Gjennom samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, idrettsorganisasjoner, academia og frivillig sektor er det utarbeidet en arena som samler mennesker, kompetanse og tjenester på ett sted.

Eier- og driftsmodell og finansiering

Arenaen foreslås organisert som et interkommunalt selskap (IKS) eller et aksjeselskap (AS) med Kristiansand kommune (KK) og Agder fylkeskommune (AFK) som eiere. IKS som selskapsform gir tydelig lovregulering, politisk forankring og mulighet for lånefinansiering, samtidig som den sikrer lavere finansieringskostnader og passer godt for offentlig samarbeid med begrenset kommersiell andel.

Prosjektet har oppdatert kostnadskalkyler (investering og drift), men det hefter fortsatt usikkerhet i kalkylene. Disse vil bli endelig avklart senere i prosessen, blant annet igjennom dialog med markedet.

Investeringskostnaden finansieres gjennom betydelige eksterne bidrag, herunder spillemidler, stiftelsesmidler og mva-kompensasjon, samt låneopptak i selskapet. Finans- og driftskostnader dekkes av selskapet gjennom husleieinntekter. Kommunen og fylkeskommunen vil være hovedleietakere i selskapet, og de årlige overføringene vil bli regnskapsført som husleieutgifter. Overføringene/leie vil bygge på en avtalt fordelingsnøkkel bestående av areal og brukstid m.m. Det blir også en fordeling av driftskostnader (FDVU) i tillegg mellom partene i bygget. Utleie av kontorlokaler til andre parter enn kommune og fylket vil foregå på markedsmessige vilkår. I kalkyle er det foreløpig lagt til grunn en fordeling på 50/50 mellom kommunen og fylket, og kommersielle arealer skal selvfinansieres. Forholdstallet mellom kommunen og fylket vil kunne justeres når de endelige arealene og kostnadene er landet.

Fremdrift - økonomiplan 2027-2030

Ut fra antatt fremdrift i prosjektet legges det inn halvårseffekt med 15 mill. kr i husleie i 2030. Beløpet er basert på dagens forutsetninger og kan bli justert når investerings- og driftskostnadene er endelig avklart. Det kan også bli aktuelt med andre justeringer (kostnader og inntekter) i flere områders kapitler som følge av dette.

Demo Rona - som erstattes av Randesund bibliotek og møteplass

Det midlertidige prosjektbiblioteket "Demo Rona" skal etter planen erstattes av en ny bibliotekfilial i et nybygg, som mest sannsynlig står ferdig i første kvartal 2029. Kristiansand kommune vil leie lokaler i nybygget. Det ble i økonomiplan 2026-2029 lagt inn ekstra budsjettmidler til etableringen av ny filial med 4,8 mill. kr (2028-kroner). Bevilgningen i økonomiplanen er imidlertid på om lag to-tredjedeler av det totale utgiftsbehovet for et fullverdig bibliotektilbud. Vedtatt økonomiplan 2026-2029 forutsetter derfor at «... kultur- og idrettsutvalget i 2026 vedtar hvordan biblioteket skal omdisponere ressurser for å finansiere driften av en fullverdig bibliotekfilial i et nybygg på Rona, ...» (side 183).

I tråd med denne forutsetningen, foreslo kulturdirektøren i sak 32/26 for kultur og idrettsutvalget en intern omprioritering tilsvarende 2,5 mill. kr innenfor bibliotekets budsjettramme.

Kultur- og idrettsutvalget behandlet forslaget 4.6.2026 og fattet følgende vedtak i sak 32/26: «Kultur- og idrettsutvalget slår fast at etableringen av nytt bibliotek på Rona ikke skal finansieres gjennom de foreslåtte omprioriteringene i saken, blant annet nedleggelse av biblioteket på Flekkerøy, reduksjon av bibliotektilbudet på Hellemyr eller reduksjon i arrangement-budsjettet. Administrasjonen bes vurdere alternative løsninger for finansiering av tiltaket og for å styrke biblioteket med de nødvendige 2,5 millioner kroner. Dersom dette ikke kan løses gjennom administrative innsparinger eller andre alternative løsninger uten reduksjon i tjenester til innbyggerne, skal nødvendige midler innarbeides i kulturbudsjettet i budsjettprosessen til høsten».

Kommunedirektør og kulturdirektør har vurdert anmodningen, blant annet opp mot behovet for å gjøre andre omprioriteringer i området i økonomiplanperioden knyttet til Agder Arena og andre vedtatte innsparingstiltak. Vurderingen er at det ikke vil være mulig å innfri hovedutvalgets premisser om å finansiere tiltaket gjennom administrative innsparinger i området uten reduksjon i tjenestetilbudet til innbyggerne. Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2027-2030 legger til grunn at det skal gjennomføres en intern omprioritering på biblioteket fra og med 2029, i tråd med forutsetningen i bystyrets budsjettvedtak for økonomiplan 2026-2029. Kommunedirektørens vurdering er at en eventuell endring av denne forutsetningen må vedtas av bystyret.

Kulturstrategien - videreutvikling av Odderøya

Videreutvikling av Odderøya vil fortsatt prioriteres. Dette er i tråd med vedtatt kulturstrategi og tilhørende handlingsplan, hvor det blant annet står at kommunen skal «sikre at Odderøya har et komplett tilbud av formidlingsbygg for kulturarv, scenekunst, musikk og billedkunst». Den nå fullfinansierte byggingen av nytt kulturhistorisk museum og formidlingsbygg på Odderøya i regi av Vest-Agder Museet er med på å virkeliggjøre denne strategien fullt ut.

Nytt museumsbygg på Odderøya i regi av Vest-Agder museet har en total kostnadsramme på 420 mill. kr eks. mva. Kommunens finansieringsbidrag utgjør 35 mill. kr og blir utbetalt etter vedtatt betalingsplan med 11,2 mill. kr i 2026, 15,8 mill. kr i 2027 og 7,6 mill. kr i 2028.

Områdesatsingen Kvadraturen/Eg

Kultur og innbyggerdialog har en aktiv rolle i dette nærmiljøprosjektet sammen med prosjektledelse fra Oppvekst. Enhetene frivillighet og medvirkning, fritidsenheten og kulturskolen prioriterer prosjektet høyt, slik at bydelen får prøvd ut og etablert viktige kultur- og fritidstilbud for barn og unge.

Kulturens avtrykk i utviklingen av Lagmannsholmen

Det er utarbeidet egen kunststrategi for Lagmannsholmen, og det kunstfaglige perspektiv har vært i fokus helt fra begynnelsen av prosessen med utvikling av området. Det er et ønske å etablere midlertidige eller permanente møteplasser i eksisterende bygningsmasse. Befaringer og dialog med aktuelle aktører og Ungdommens bystyre arrangeres høsten 2026.

Styrket satsning på Ung kultur. Strategiprosess Samsen & Knuden

Kultur og innbyggerdialog har første halvår 2026 gjennomført en strategi- og medvirkningsprosess for å styrke satsningen på ung kultur i Kristiansand kommune. I prosessen har Samsens posisjon og rolle i satsningen stått sentralt, sammen med spørsmålet om endret organisering av kjernevirksomheten vår innenfor ung kultur – Samsen og Knuden. Kulturdirektøren konkluderte før sommeren at Samsen og Knuden slås sammen til én organisasjon. Det innebærer at fagmiljøene i Samsen og Knuden samles under felles ledelse og at det etableres en avdelingsstruktur som gir god utviklingskraft for å lykkes med en tydelig og kraftfull satsning på ung kultur fremover. Administrasjonen vil bruke tiden frem til årsskiftet 2026 til å bestemme avdelingsstruktur og sette den nye organisasjonen.

Europeisk Barnefilmby

I handlingsplanen som følger opp Kristiansand kommunes kulturstrategi *Kultur i alt vi gjør*, er det en uttalt satsning på Kristiansand som europeisk barnefilmby. Kristiansand har et unikt utgangspunkt for denne satsningen gjennom Den internasjonale barnefilmfestivalen, Dyreparken, kompetansemiljøene på UiA og kompetansesentrene (Sør Norsk Filmsenter spesielt). Det er opprettet en arbeidsgruppe som i dag består av representanter fra kommunen, kommunens eksternt innleide prosjektleder, Kristiansand Internasjonale Barnefilmfestival, Kristiansand Dyrepark, Sørnorsk filmsenter, UiA og Agder Fylkeskommune. I arbeidet er det foreløpig prioritert fem tiltak som skal bidra til å realisere ambisjonen om å gjøre Kristiansand til europeisk barnefilmby: Meritterende internasjonal pris, Produksjonsmatching, Pitchforum, Utviklingshub og Formidling. Satsningen tar utgangspunkt i produksjon av film, men er ikke begrenset til dette. Det er innholdsproduksjon rettet mot målgruppen barn og unge som er det sentrale, og at hele produksjonens IP-univers utvikles og realiseres. Hver av tiltakene kan stå på egne bein og gjennomføres uavhengig av hverandre. Hvert tiltak finansieres separat og forutsetter betydelig egeninnsats og ansvar fra partnerskapet samt bidrag fra eksterne finansieringskilder lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Totalrammen på prosjektet er i løpet av en femårsperiode budsjettert til 31 mill. kr, hvor midlene i hovedsak brukes lokalt. I dagens budsjettestimater er kommunens andel på totalt 7,5 mill. kr over 5 års perioden, tilsvarende 24% av totalbudsjettet for satsningen. Innsatsen vil bidra til at midler tilfaller Kristiansand og skaper arbeidsplasser i filmnæringen og tilknyttede næringer. Ringvirkningene vil være betydelig større enn totalrammen på 31 mill. kr. Satsningen er i en utviklingsfase som forutsetter at partnerskapet gir sin endelige tilslutning til modell, prioriterte tiltak, ansvarsdeling og ressursbruk. Kulturdirektøren har derfor valgt å finansiere utviklingsarbeidet i 2026 og 2027 innenfor eksisterende rammer i Kultur og innbyggerdialog, herunder bruk av fond. Fra 2028 vil satsningen kreve tilførsel av friske midler på 1,2 mill. kr per år i henhold til gjeldende plan. Kulturdirektøren vil komme tilbake til dette i økonomiplan 2028-2031.

Utforske alternative modeller for realisering av store rehabiliteringsprosjekter

Hovedbiblioteket på Torvet har behov for omfattende rehabilitering og modernisering. Arbeidene har gjennom mange år blitt utsatt eller ikke prioritert. Rehabiliteringsprosjektet foreslås gjennomført i 2028 og 2029 som et vanlig kommunalt investeringsprosjekt. Ettersom prosjektet vil utfordre vedtatt gjeldstak, forutsettes det at kommunen selger det ferdige rehabiliterte hovedbiblioteket. Salg av hovedbiblioteket forutsetter inngåelse av en langsiktig leiekontrakt med kommunen.

Biblioteket trenger midlertidige lokaler i planlagt rehabiliteringsperiode i 2028/2029 (driftstiltak), som må vurderes nærmere ved rullering av økonomiplanen for 2028-2031.

6.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

For å oppfylle flere av målene i kommuneplanens samfunnsdel, er befolkningens tilgang til kunst og kultur gjennom hele livet et viktig satsingsområde. Det bidrar til å forme identitet og ytring, og derigjennom samfunnsdeltakelse og investering i demokratiet.

6.6.1 Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Retningsmål: Kristiansand har en by og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø.

- I Kristiansand bidrar kunst og kultur til kvalitet og attraktivitet i sentrumsområder og nærmiljøer.
- Kommunen bidrar til å legge til rette for kunst og kulturopplevelser der folk bor, og samarbeider om tilgjengelige, åpne kulturarenaer i alle bydeler.
- Kommunen jobber for god rangering på Norsk kulturindeks og idrettsindeks.
- Kommunen jobber for å øke andelen av kommunale kunstgressbaner som tilfredsstiller nasjonal forurensningsforskrift.
- Kristiansands rangering i Norsk idrettsindeks for storbyenes anleggsdekning opprettholdes.
- Kommunen jobber for å få etablert permanent bibliotek og møteplass på øst for Topdalsfjorden.

6.6.2 Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Hovedmål: I Kristiansand opplever alle barn og unge å være en del av fellesskapet

- Idrett, kunst- og kulturlivet skal speile mangfoldet i befolkningen, bidra til bedre folkehelse og motvirke utenforskap.
- Kommunen vil øke innsatsen for å bidra til at Kristiansand er en trygg digital kommune.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Barn og unge har tilgang til åpne, trygge og inkluderende idretts-, kultur- og fritidsarenaer i lokalområdene	Antall besøk i fritidsklubber, tilrettelagte fritidsgrupper og ferietilbud	80 000	80 000	80 000
	Kortere kurs og workshops på Knuden Kristiansand kulturskole	40	50	60
Flere barn og unge får mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter uavhengig av foreldres økonomi	Antall utlånte enheter fra utstyrslageret BUA	25 000	27 000	30 000

Hovedmål: I Kristiansand har alle innbyggere tillit til hverandre og mulighet til å delta i samfunnslivet.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Innbyggerne bruker biblioteket og andre kulturarenaer som et møtested for ytringsfrihet, meningsutveksling, demokratibygging, kunst og kultur	Samlet besøk på bibliotekene i Kristiansand	581 000	600 000	700 000
	Utlån av bøker	418 000	420 000	500 000

6.6.3 Satsingsområde: Skapende og kompetent

Hovedmål: Kristiansand er attraktiv for næringsliv, arbeidstakere, studenter og besøkende

- Kommunen skal videreutvikle Demokratiuka og Europakonferansen sammen med våre samarbeidspartnere.
- Kristiansand har kunnskapsdrevet og dialogbasert utvikling av idrett, kunst- og kulturfeltet. Kommunen sikrer at innbyggerne møter kunst og kulturlivet gjennom hele livsløpet.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Kristiansand er en attraktiv vertskommune for arrangementer og institusjoner av internasjonal, nasjonal og regional dimensjon	Antall regionale, nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer som kommunen tilrettelegger for per år	35	40	45

Måltallene på bibliotekets indikatorer er satt med utgangspunkt i forslaget til økonomiplan: Hovedbiblioteket stenger i 2028 og 2029, som forutsatt i rehabiliteringsplanen.

6.7 Endring betalingssatser

Betalingssatsene økes med 3,5 % som tilsvarer forventet lønns- og prisstigning i statsbudsjettet. Noen betalingssatser vil få en annen justering på grunn av avrunding til 10 eller 50 kr, eller fordi satsen har vært uendret over flere år. Andre satser forblir uendret dersom satsene har hatt større økning tidligere år, eller er i en kategori som ikke er naturlig for årlig endring. For å innfri innsparingskravet om økt inntekt på utleie av lokaler og anlegg vil enkelte betalingssatser bli økt mer enn den generelle prisstigningen. Det er lagt opp til at prisstrukturen og betalingssatsene forenkles mest mulig der det er formålstjenlig.

Nytt kulturskolebygg på Silokaia kan bare bli utleid i begrenset grad av hensyn til egen drift og innenfor rammene av lov om momskompensasjon.

Betalingssatser under Idrett og fysisk aktivitet er endret, slik at gratis leie til inntektsgivende arrangementer for idretten videreføres i økonomiplanperioden (tilsvarende en verdi på 750 000 kr).

6.8 Planoppgaver

Følgende vedtatte planer skal rulleres i økonomiplanperioden:

- Temaplan frivillighet 2022-2026
- Strategi for likestilling, inkludering og mangfold - "Det er mennesker det handler om"
- Kriminalitetsforebyggende plan for Kristiansand - "Sammen om en tryggere hverdag"
- Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028
- Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028

6.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kultur og innbyggerdialog stab	197 351	208 929	224 730	216 835	207 870	207 070
Kulturskole	39 587	43 434	44 590	44 590	44 590	44 590
Kulturarenaer	19 112	17 667	17 985	17 985	17 985	17 985
Fritid	30 340	32 579	33 303	32 678	32 378	32 378
Frivillighet og medvirkning	8 830	16 135	15 886	16 169	16 169	16 169

Kultur og innbyggerdialog

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunikasjon	11 299	11 472	14 272	11 759	11 759	11 759
Innbyggertorg	27 566	30 297	31 392	31 292	31 292	31 292
Bibliotek	37 522	37 155	41 548	43 097	42 667	42 667
Idrett og fysisk aktivitet	43 684	45 400	46 604	46 175	46 175	61 175
Sum	415 291	443 067	470 308	460 579	450 885	465 085

Områdets driftsbudsjett er økt fra 2026 til 2027 med 7,1 mill. kr. Området er kompensert for pris- og lønnsvekst med 15,5 mill. kr. Budsjettøkningen skyldes i hovedsak utbetaling av økt tilskudd til nytt museumsbygg i Nodeviga og bibliotek/møteplass på Rona.

Kommunalt driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er budsjettert på området til Kultur og innbyggerdialog, og utgjør 79,9 mill. kr i 2027. Det kompenseres med totalt 3,3 mill. kr for pris- og lønnsvekst.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	443 067	443 067	443 067	443 067
Sum Deflator	11 077	11 077	11 077	11 077
Sum Lønns- og prisjustering	7 734	7 734	7 734	7 734
Sum Integreringstilskudd	-99	-966	-966	-966
Tidligere vedtatte tiltak				
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	-205	-284	-284	-284
Demo Rona - lørdagsåpent	-102	-102	-102	-102
Kirkelig fellesråd - gravplassmelding	-512	-512	-512	-512
Lørdagsåpen fritidsklubb - prøveprosjekt	0	-718	-718	-718
Randesund bibliotek og møteplass	2 693	2 693	2 693	2 693
Randesund bibliotek og møteplass	0	2 050	2 050	2 050
Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga	4 202	-3 992	-3 992	-3 992
Statsbudsjett 2025 Vest-Agder museet korrigering 2029	0	0	-7 564	-7 564
Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner	788	1 051	1 051	1 051
Sum Tidligere vedtatte tiltak	6 863	185	-7 380	-7 380
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-806	-806	-806	-806
Vedtatte endringer	24 769	17 224	9 659	9 659
Vedtatt ramme	467 836	460 290	452 726	452 726
Sum Innsparingstiltak	0	0	-1 600	-2 400
Nye tiltak				
Agder Arena - husleie fra 1. august 2030	0	0	0	15 000
Egenandel nytt biblioteksystem	-500	-200	0	0
Eldrerådet, Ungdommens bystyre og Rådet for personer med funksjonsnedsettelser	-791	-791	-791	-791
Fast tilskudd til Helgøya kystfort-overføres til Parkvesenet	-10	-10	-10	-10
Lønnsdekning 0,5 stilling fra Næring og NAV til Kommunikasjonsenheten	513	0	0	0
Miljøstasjoner innendørs idrettsanlegg	350	0	0	0
Nytt biblioteksystem	950	430	0	0
Publiseringsløsning - nettsiden til kommunen	2 000	0	0	0
Studentrådet til økonomi- og virksomhetsstyring	-80	-80	-80	-80
Økt tilskudd til Sandripheia (prisjustering)	75	75	75	75
Andre tiltak og tekniske justeringer	-35	-35	-35	-35
Sum Nye tiltak	2 472	-611	-841	14 159
Integreringstilskudd				
Integrering Bibliotek tilrettelegging av språkkafé, innkjøp av litteratur	0	200	200	200
Integrering Fritidsfond for barn og unge	0	300	300	300
Integrering Fritidstilbud på mottaksskolen	0	300	0	0
Integrering Frivilligheten koordinering av frivillinghetsarbeid	0	100	100	100
Sum Integreringstilskudd	0	900	600	600
Nye tiltak og realendringer	2 472	289	-1 841	12 359

Beløp i 1000 kr

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Ramme 2027-2030	470 308	460 579	450 885	465 085

Tidligere vedtatte tiltak

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

I 2027 er det planlagt at alle 31 anlegg, som det må byttes flomlys på, har fått LED-lys. Potensiell årlig besparelse i driften er økende til totalt 1,050 mill. kr fra 2028, hvorav 400 000 kr gjelder besparelser på vedlikehold/utstyr hos Idrett og fysisk aktivitet og 650 000 kr på strøm hos Eiendom.

Kirkelig fellesråd - gravplassmelding

Den 13. april 2025 trådte ny forskrift for gravplassene i Kristiansand i kraft. Dette får konsekvenser for mulig gjenbruk av kistegraver, spesielt vil det gjelde for Kristiansand gravplass og gravplassene i vestre del av kommunen. Det er behov for grundig vurdering av investeringsbehovet gjeldende gravplassene i Søgne, Greipstad og Finsland, både med hensyn til arealkapasitet for kiste- og urnegraver, bårhus, toaletter mv. I denne forbindelse ble det bevilget 0,5 mill. kr for å leie inn ekstern bistand og spisskompetanse til utarbeidelse av en egen gravferdsmelding som ble ferdig våren 2026. Engangstilskuddet i 2026 medfører rammereduksjon fra 2027.

Lørdagsåpen fritidsklubb - prøveprosjekt

Bystyret vedtok i økonomiplanen 2026-2029 å bevilge på 700 000 kr til lørdagsåpen fritidsklubb, i en prøveperiode for 2026 og 2027. Fritidsenheten har startet prøveprosjektet med lørdagsåpen fritidsklubb på Slettheia fritidsklubb og Noden fritidsklubb i Songdalen. Det er gjennomført en ungdomsundersøkelse blant alle elever på ungdomsskolene i de aktuelle lokalområdene, der hensikten er å få aktuelle innspill og medvirkning fra ungdommene selv, til utforming av de nye tilbudene.

Randesund bibliotek og møteplass

Det midlertidige prosjektbiblioteket "Demo Rona" skal etter planen erstattes av Randesund bibliotek og møteplass, som en fullverdig bibliotekfilial i et leid nybygg som etter planen står ferdig i 2029. Det er tidligere lagt inn ekstra budsjettmidler til etableringen av ny filial med 4,8 mill. kr (2028-kroner), og det er behov for ytterligere 2,5 mill. kr for å få et fullverdig bibliotektilbud på Rona fra 2029.

Statsbudsjett 2025 - Vest-Agder-museet - nytt museumsbygg Nodeviga

Det ble i statsbudsjettet for 2025 bevilget 139 mill. kr til Vest-Agder-museets nye museumsbygg i Nodeviga. Det er innarbeidet 34 mill. kr fra Kristiansand kommune i økonomiplan 2026-28 (om lag 35 mill. kr i 2027 kr). Det er lagt inn driftstilskuddet til Vest-Agder-museet utbetales i byggeperioden 2026-2028, slik staten sannsynligvis vil periodisere sine tilskuddsutbetalinger. Rammereduksjoner er lagt inn året etter at vedtatte tilskudd er utbetalt.

Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner

Frivillighetens tilskuddsordning til barne- og ungdomsorganisasjoner er tidligere vedtatt økt med 788 000 kr i 2027 og 263 000 kr fra 2028 (prisjustert fra vedtaksår).

Nye tiltak

Agder Arena - husleie fra 1. august 2030

Agder Arena skal gjøre Gimle til et kraftsenter for idrett, kultur, utdanning og forskning. Gjennom samarbeid mellom ulike tjenester i kommunen, fylkeskommunen, idrettens aktører, akademia og andre fra frivillig sektor utvikles en arena som samler mennesker, kompetanse og tjenester på ett sted. Arenaen skal bidra til læring, aktivitet og fellesskap gjennom hele livsløpet.

Virksomheten organiseres som et interkommunalt selskap (IKS) eller et aksjeselskap (AS) med Kristiansand kommune og Agder fylkeskommune som eiere. Investeringskostnaden finansieres gjennom betydelige eksterne bidrag, herunder spillemidler, stiftelsesmidler og mva-kompensasjon, samt låneopptak i selskapet. Finans- og driftskostnader dekkes av selskapet gjennom husleieinntekter. Kommunen blir sammen med fylket ordinære leietakere, og årlige overføringer vil således bokføres som husleie. Ut fra antatt fremdrift i prosjektet legges det inn halvårseffekt med 15 mill. kr i husleie i 2030.

Egenandel nytt biblioteksystem

Kommunedirektøren foreslår å prioritere nytt biblioteksystem til en kostnad på 950 000 kr i 2027 og 430 000 kr i 2028. Det forutsettes at området selv må dekke inn 500 000 kr i 2027 og 200 000 kr i 2028. Det foreslås at kulturdirektørens/områdets sentrale disposisjonsfond benyttes til foreslått delfinansering av tiltaket.

Eldrerådet, Ungdommens bystyre og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse

Godtgjørelser og ordinære driftsutgifter for medvirkningsrådene Eldrerådet, Ungdommens bystyre og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse er fra 2. halvår 2026 overført fra Frivillighet og medvirkning til Politisk og administrativt sekretariat.

Miljøstasjoner innendørs idrettsanlegg

I økonomiplanperioden etableres om lag 30 kildesorteringsstasjoner i kommunens idrettshaller. Stasjonene plasseres i publikums- og inngangssoner, med utvidet kapasitet i større arenaer og haller med tribuner. Tiltaket skal legge til rette for økt og riktig kildesortering, redusere forsøpling og bidra til mer effektiv drift. Enheten vil i samarbeid med kommunens avfallsaktører også se på nye løsninger for avfallshåndtering og kildesortering med vekt på bærekraft og brukervennlighet. Tiltaket inngår i kommunens klimabudsjett, og det foreslås 350 000 kr til formålet i 2027.

Nytt biblioteksystem

Folkebiblioteket og grunnskolene i Kristiansand må i 2027 ut på anbud for nytt felles biblioteksystem. Avtalen med nåværende leverandør utløper i januar 2028 etter 10 år. Dagens system er en felles anskaffelse med tre andre storbyer i Norge, og forberedelsene er startet til en ny felles anskaffelse for fire eller fem storbyer. Det pågår dialog med KS Digital om bistand i prosessen. Midlene skal i hovedsak brukes til konsulentbistand, frikjøp av eget nøkkelpersonell, integrasjonskostnader og opplæring.

Publiseringsløsning - nettsiden til kommunen

Kommunens nettsider er en av de viktigste kanalene for dialog med innbyggere, næringsliv og besøkende. Publiseringsløsningen er verktøyet som gjør det mulig å forvalte og utvikle denne kanalen. Dagens løsning er fra 2014 og er ikke tilpasset dagens krav og forventninger til digitale tjenester. En ny publiseringsløsning vil legge til rette for bedre tilgjengelighet, økt selvbetjening, mer effektiv formidling av kommunens tjenester og en bedre brukeropplevelse for innbyggerne.

Studentrådet til økonomi- og virksomhetsstyring

Godtgjørelser og ordinære driftsutgifter for Studentrådet er fra 2. halvår 2026 overført fra Frivillighet og medvirkning til området Økonomi og virksomhetsstyring v/ Strategi, analyse og styring.

Økt tilskudd til Sandripheia (prisjustering)

Tilskuddet er basert på samarbeidsavtalen fra 2023 for det kommunale oppgavefellesskapet, og tilpasses avtalt andel mellom Vennesla (40%) og Kristiansand kommune (60%).

6.10 Investeringsstabell

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
Investeringer							
Brannvarslingsanlegg for scenerøyk/scenepyro-idrettshaller	2 300	1 300	0	0	0	1 300	0
EIE- Rehabilitering hovedbiblioteket	153 400	14 772	59 600	68 900	0	143 272	0
ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED-hovedprosjekt	17 638	3 425	0	0	0	3 425	-4 100
Fond for kommunal kunst		800	800	800	800	3 200	0
Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering		800	800	800	800	3 200	0
Idrettshaller - beskyttelsesgulv	1 600	1 600	0	0	0	1 600	0
Investeringstilskudd Den Norske Kirke		7 000	7 000	7 000	7 000	28 000	0
Kristiansand kapell - tak	2 500	2 500	0	0	0	2 500	0
Kunstgressbaner, hovedprosjekt		18 000	18 000	18 000	18 000	72 000	-16 560
Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg	1 056	213	170	0	0	383	0
Søgne gamle prestegård - avvik scener/rigg/heis	600	600	0	0	0	600	0
Utvikling av kulturarenaer		250	250	250	250	1 000	0
Voie kirkegård - utvidelse	29 675	429	0	0	0	429	0
Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke		991	1 016	1 041	1 067	4 115	0
Sum Investeringer	208 769	52 680	87 636	96 791	27 917	265 024	-20 660

Forklaring til investeringstabell

Alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, budsjetteres under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling. Investeringene på området vises samlet. Budsjettet for investeringer i Kultur og innbyggerdialog er 37,9 mill. kr i 2027 (121,7 mill. kr i perioden). Budsjettet for investeringer i Eiendom er 14,8 mill. kr i 2027 (143,3 mill. kr i perioden/Biblioteket).

Investeringsbudsjett

Brannvarslingsanlegg for scenerøyk/scenepyro-idrettshaller

Idrettshaller er utleieobjekter hvor blant annet scenerøyk/scenepyro benyttes regelmessig i noen av dem. Disse hallene må omprosjekteres og tilpasses for full deteksjon (aspirasjonsanlegg) ved fortsatt utleie til konserter, messer, festivaler og annet. Dette kreves etter Plan- og bygningsloven og gjeldende brannlovgivning. Idrett og fysisk aktivitet er avhengig av denne utleien for å beholde og eventuelt kunne øke inntektskravene i budsjettet.

EIE- Rehabilitering hovedbiblioteket

I mai 2025 gjennomførte eksterne rådgivere en helt ny tilstandsvurdering av bibliotekbygget i Rådhusgata 11. Rapporten viser hva som må til for at bygget oppgraderes til tilstandsgrad 1 i samsvar med byggeforskriften TEK 17. Basert på rapportens kalkyle og bibliotekets behov for modernisering er det utarbeidet behovsutredning for en full rehabilitering av «Kunsten og litteraturens hus» med ferdigstillelse i 2029. Totalkostnaden for dette er beregnet til 149 mill. kr.

I forrige økonomiplan ble det bevilget midler til gjennomføring av tre delprosjekter med en total prosjektramme på 58,6 mill. kr. Det gjaldt rehabilitering av skråvegg mot bakgården, gjennomføring av strakstiltak for å få bygget i forskriftsmessig stand, samt å skifte ut ventilasjons- og kjøleanlegg.

Kommunedirektøren forslår nå å gjennomføre en rehabilitering av hovedbiblioteket i tråd med tidligere utarbeidet rapport. En slik hovedoppgradering er planlagt gjennomført i 2028 og 2029 med en antatt byggetid på 15 måneder. Prosjektkostnaden er 153,4 mill. kr, herav 143,3 mill. kr i perioden.

ENØK, flomlys utendørsanlegg til LED-hovedprosjekt

For å beskytte miljøet og folkehelsen er det fra 2023 forbudt å produsere lysrør eller kompaktlysør som benyttes som lyskilde i de fleste av idretts flomlysanlegg. Med bakgrunn i forbudet og en reell fare for at anleggene blir uten lys (når nåværende lysrør ikke kan erstattes), ble det igangsatt en studie for å avdekke omfanget, sett på effektiviseringspotensial (ENØK) og generelle besparelser på drift/vedlikehold. Resultatet viste at investeringsprosjektet gir besparelser på strøm (Eiendom) og drift/vedlikehold (Idrett) på ca. 2,2 mill. kr i denne økonomiplanperioden. For å utnytte dette potensialet, viser kartleggingen et samlet investeringsbehov på ca. 14 mill. kr eks. mva. Fratrullet spillemiddelinntekter gir prosjektet en netto kostnad på ca. 10 mill. kr. Tilbakebetalingstiden på investeringen antas å være rundt 9 år.

Fond for kommunal kunst

I henhold til vedtatte retningslinjer for kunst i offentlige bygg og uterom skal bystyret i budsjettbehandlingen hvert år sette av minimum 0,2 % og inntil 0,5 % av «totalt brutto investeringsbudsjett for byggeprosjekter, parkanlegg og andre skattefinansierte anleggsprosjekter i offentlig rom». Det ble fra 2022 vedtatt en tilpasning som innebærer at minimum 0,2 % innfris, og at beløpet avrundes til 800 000 kr årlig.

Idrettsanlegg rehabilitering og oppgradering

Idrettsenheten får avsatt en årlig bevilgning på 800 000 kr til rehabiliteringsprosjekter og oppgraderinger, ettersom anleggene har stor slitasje. Bevilgningen blir benyttet til et stort antall tiltak på kommunens idrettsanlegg.

Idrettshaller - beskyttelsesgulv

Beskyttelsesgulv for kommunens flerbrukshaller er nødvendig for at de skal være tilgjengelig for mer enn idrettsbruk. Eksisterende beskyttelsesgulv er nå over 10 år og er i dårlig stand. I forbindelse med utlån eller utleie av idrettshaller til annet bruk kreves det et beskyttelsesgulv for å unngå skader på gulvene. Det foreslås innkjøp av nytt beskyttelsesgulv i 2027.

Investeringsstilskudd Den Norske Kirke

Kirkelig fellesråd har meldt inn et stort og alvorlig etterslep på vedlikehold og bygningsmessige oppgraderingsbehov. Kommunen økte investeringsstilskuddet med 1,5 mill. kr til totalt 5,0 mill. kr fra 2025. Kommunedirektøren foreslår å øke det årlige investeringsstilskuddet til Kirkelig fellesråd ytterligere, fra 5,0 mill. kr til 7,0 mill. kr årlig fra 2027.

Kristiansand kapell - tak

Kapellet ved Kristiansand kirkegård har et skifertak som må skiftes ut, ettersom skiferstein har falt ned fra taket og området rundt må sikres for å unngå fare for personer som ferdes i nærheten av bygget. Det er innhentet pris på 2,5 mill. kr for å skifte taket. Tiltaket er bevilget for gjennomføring i 2027.

Kunstgressbaner, hovedprosjekt

Fra 2027 er den årlige faste bevilgningen på 18 mill. kr, totalt på 72 mill. kr til hovedprosjektet i økonomiplanperioden. Det er/vil bli igangsatt planlegging av prosjektene på Slettheia, Søgne (Tangvall Arena), Flekkerøy (Arcikon Arena) Fagerholt, Karuss, Kongsgård bane 1, Sukkevann, Voiebanen, Havlimyra og Vårdåsbanen i økonomiplanperioden.

Miljøstasjoner utendørs idrettsanlegg

For å takle økende avfallsutfordringer på kommunens utendørs idrettsanlegg og samtidig få til økt kildesortering fra områdets brukere, sørger området for å etablere strategisk plasserte miljøstasjoner på alle utendørs idrettsanlegg. Målet med stasjonene er å oppmuntre til aktiv kildesortering, bidra til å

redusere/forhindre søppel/avfall i naturen og redusere driftsoppgaver til dette. Miljøstasjonene gir oss alle muligheten til å bidra til et bærekraftig miljø.

For å utnytte potensialet, er det et samlet investeringsbehov på 1,056 mill. kr, og tiltakene kan bli ferdigstilt senest 2028.

Søgne gamle prestegård - avvik scener/rigg/heis

Søgne gamle prestegård - kultursalens scene med takrigg/heis har avvik på gjeldende sikkerhetskrav, og foreslås oppgradert for 600 000 kr i 2027.

Utvikling av kulturarenaer

Investeringen gjelder en fast bevilgning på 250 000 kr til utvikling- og oppgraderingstiltak på kulturbyggene under enheten Kulturarenaer, og som omfatter Søgne gamle prestegård, Vågsbygd kultursenter, Christiansholm festning, Myren gård, Andøya gård og Sygna kultursenter.

Voie kirkegård - utvidelse

Voie gravplass ble tatt i bruk rundt 2014, og er blant kommunens nyeste gravplasser. Dagens gravplass fylles raskere enn opprinnelig estimert. Beregninger tilsier at dagens gravplass vil være full om ca. 6 år. Utvidelse i henhold til eksisterende skisseprosjekt vil ha en prosjektperiode på 5 år. Det var derfor viktig å sette i gang med neste fase slik at utvidet området kan tas i bruk medio 2028. Det er foreløpig god kapasitet på urnefelt, men det anbefales både urnefelt og minnelund i den nye delen. Utvidelsen er bevilget med totalt 29,7 mill. kr, og er bevilget med 429 000 kr slik at prosjektet og utvidelsen blir ferdig 2027.

Økning egenkapitaltilskudd Den Norske Kirke

Kristiansand kommune finansierer økt egenkapitaltilskudd fra Kirken til Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP) på 991 000 kr i 2027.

Havnebassenget

Tollbod-
plassen

Caledonien-
kvartalet

Havnegata

Containerplassen

Kystlagerplassen

Havnebygget

Havnepromenaden

Sentralparken

Losseplassen

Gravane

Fiskebrygga
vest

Fiskebrygga
øst

Lagmannsholmen
vest

Sentralplassen

Sjølystveien

Pjeder Ro's
plass

Krutthuset

Lagmannskanalen

Fiskemottak

Gravane-
kanalen

Lagmannsholmen
øst

Gravaneskjærane

Havneparken

Cruisepiren

Vestre havn

7 By- og stedsutvikling

7.1 Kort om området

By- og stedsutvikling består av 5 kommunalsjefområder: Ingeniørvesenet, Parkvesenet, Plan og bygg, Eiendom og Klima og areal.

By- og stedsutvikling har ca. 750 faste ansatte fordelt på ca. 680 årsverk og har ansvar for bolig-, areal- og transportplanlegging, klima og miljø, eiendomsutvikling, boligpolitikk, bygge- og anleggsprosjekter, plan- og byggesaker, geodata og eiendomsdata, landbruk, friluftsliv, park- og skjærgårdsforvaltning, småbåthavner, vann og avløp, vei, parkering, drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg og boliger.

7.2 Hovedutfordringer

Byutviklingen i Kristiansand følger en stø kurs med basis i langsiktige strategier og satsingsområder. Dette kommer til uttrykk i nylig godkjent kommuneplan, og i gjennomføringen av tilstøtende strategier som Byvekstavtale, utbyggingsprogram, satsing på universitetsbyen, helsebyen Eg og en bevisst satsing på styrking av bydelsentrene gjennom planer og tiltak. Det er også et kontinuerlig fokus på å styrke Kvadraturen som et godt sted å bo (inklusive områdesatsing) samtidig som den skal være et attraktivt besøksmål og landsdelssenter.

Hovedutfordringer

Areal og transportplanlegging

Byvekstavtalens premisser for byutvikling, og kommuneplanens arealdel er kommunens viktigste verktøy for å gjøre befolkningen mindre avhengig av personbil og redusere utslipp av klimagasser. Kristiansand har klart å redusere personbiltrafikken og samtidig har antallet perosner som tar buss og sykler økt. Målet om null-vekst i trafikken er dermed nådd for 2025. Det er mange prosjekter som er igang og som skal igangsettes i løpet av året. Dette er prosjekter som bedrer fremkommelighet for både biler, busser, syklistene og fotgjengere. Når Gartnerløkka er ferdig, vil det være mer midler disponibelt for andre større prosjekter. Det er derfor viktig å klargjøre prosjektene i handlingsplanen. Med det menes det å utarbeide og få vedtatt reguleringsplaner, prosjektering og grunnnerv. Viktige prosjekter som skal planlegges og klargjøres de nærmeste årene er: kollektivterminal i Rona, Havnegata, tilrettelegging for bussring (Kvadraturen, Lund, universitetet og sykehuset) og Dronningensgate.

Salg av eiendom

Bystyret har lagt inn betydelige inntekter i kommunens budsjetter knyttet til salg av kommunal eiendom. Markedet har de siste årene vært krevende på flere måter, og flere av kommunens salgsobjekter har vært vanskelig å omsette. Administrasjonen anser at denne trenden vil fortsette videre dersom det ikke skjer betydelige endringer, særlig knyttet til rentenivået.

Klimautslipp

Bystyret har vedtatt en klima- og miljøstrategi med handlingsplan som setter retning og tydeliggjør kommunens ambisjoner på området. Arbeidet med tiltakene i handlingsplanen må prioriteres, både tiltak som er knyttet til egen virksomhet og tiltak som skal gjennomføres for å få til endringer i samfunnet og næringslivet. Bystyret vedtok nylig revisjon av klima og miljøstrategi for kommunale bygge- og anleggsprosjekter. I denne settes det mål for klimafotavtrykk på prosjektene. Det er behov for å skifte ut flere lastebiler og større maskiner for å redusere utslippene. Klima- og miljøstrategien setter mål for forbruk og avfall. Det er et mål om å redusere avfall ved å stimulere til mer gjenvinning og redusert forbruk. Det skal fortsatt være et høyt fokus på marin forsøpling og reduksjon av matsvinn.

Vann og avløpsforsyning

De kommende årene må kommunen bruke betydelige ressurser på å få ferdigstilt arbeidet med

oppgradering/samkjøring av renseanleggene for avløp blant annet sjøledning fra Høllen til Odderøya. Samtidig må man opprettholde aktiviteten på utskifting av gamle rør og fjerning av fremmedvann (for eksempel regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet for å redusere overløpsutslipp. Også vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med å planlegge nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil snart komme i gang, og bygging av ny vannledning fra Lillesand til Kristiansand er godt i gang. Samtidig har man fortsatt stor aktivitet med å bytte gamle rør og redusere lekkasjeandelen i eksisterende vannledningsnett.

Klimatilpasning

Norge opplever økende klimarisiko, med mer ekstremvær, flom og havnivåstigning som påvirker både infrastruktur, samfunn og innbyggere. Ras, flom, vind og oversvømmelser er en stadig større utfordring. Kostnadene knyttet til høststormer og store snøfall er erfaringsmessig svært høye. Tilsvarende ser man at det stadig brukes mer ressurser på å øke kunnskapen om å forebygge og forhindre at det skjer ras der det er kjent at det er risiko. Mye av arbeidet som området gjør i forhold til overvann består i økt kapasitet på bortledning av regnvann i eksisterende områder, dimensjonere riktig i nye områder og ved fortetting.

Kommunale boliger

Bystyret vedtok den 19.06.24 boligsosial handlingsplan for perioden 2024-34. I hovedutfordringene i planen trekkes det spesielt fram at den kommunale boligmassen ikke er tilstrekkelig tilpasset brukergruppen og har til dels et betydelig vedlikeholdsetterslep. Spesielt er det mangel på egnede boliger til personer med utfordringer knyttet til rus og/eller psykiske lidelser. Planen legger til rette for at kommunen skal jobbe mer systematisk og målrettet med oppgradering av boligmassen, basert på kunnskap om boligmassen og behovene.

Driftsportefølje

I takt med bygging av nye boliger overtar Parkvesenet og Ingeniørvesenet nye veier, lekeplasser og anlegg på offentlige friområder og byrom som skal driftes. Enkelte av anleggene er store og kostnadskrevende eks. Kanalbyen og Lumber. Konsekvensen av dette er at anleggene gradvis forfaller. Ved å ikke kompensere for volumvekst på kommunale veier over tid, vil midler da måtte fordeles på flere km vei, g/s-vei og fortau. Ingeniørvesenet omprioriterer intern på oppgaver som ligger i rammen for sommervedlikehold så langt det lar seg gjøre, for å dekke merforbruk på enkeltoppgaver/budsjettposter. Parkvesenet har fått tilført noe midler ved denne rulleringen.

Beredskap på kort og lang sikt

Det er viktig å ha et robust veinett. Prosjekter som ytre ringvei, bro til sykehuset og ringbuss er viktige i denne sammenheng. Vi går inn i en tid med begrenset kapasitet på hovedveinettet, da særlig i årene 2026 - 2028 på grunn av byggingen E18/E39 Gartnerløkka - Kolsdalen. Det er en målsetting å redusere bruken av egen bil vesentlig i denne perioden. Det settes derfor inn ulike tiltak (eks leddbusser) for å lede transporten inn mot buss, sykkel og gange.

Tilfluktsrom og dekningsrom og eventuelle nye forskriftskrav til bygging av disse i forbindelse med større byggeprosjekter er et annet tema som vil bli diskutert i tiden fremover. Her vil administrasjonen avvente statlig politikk før det settes i gang omfattende arbeid.

7.3 Endrede forutsetninger

Eiendom

Dagens bemanning er ikke tilstrekkelig for å ivareta lovpålagte oppgaver, planmessig drift og vedlikehold av kommunale boliger. Dette medfører stor grad av akutte prioriteringer, begrenset kapasitet til planlegging av vedlikehold og utvikling av boligmassen. Eiendom vil omprioritere midler for å styrke bemanningen i forvalterleddet gjennom oppjustering av deltidsstillinger og intern omdisponering av

ressurser. Bemanningen styrkes med et netto behov for 1,2 årsverk på Boligenheten, tilsvarende om lag 1,4 mill. kroner årlig.

7.4 Innsparinger

Tabellen under viser økningen i innsparinger fra tidligere økonomiplaner som slår inni perioden 2027-2030. I tillegg kommer andre rammereduksjoner (se tekst under tabellen) og ikke kompenserte volumøkninger i driftsporteføljene i området som i realiteten har samme effekt som innsparinger.

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2027	2028	2029	2030
Eiendom	-366	-366	-366	-366
Ingeniørvesen	-215	-215	-215	-215
Klima og arealutvikling	-22	-22	-22	-22
Parkvesen	-313	-313	-313	-313
Plan og bygg	-11	-11	-11	-11
Stab	-98	-98	-98	-98
Totalsum	-1 024	-1 024	-1 024	-1 024

For å håndtere vedtatte innsparinger pluss konsekvens av avvikling av Areal og transportprosjektet (ATP) (gradvis rammereduksjon med 2,3 mill. kr fram til 2028 - 2 stillinger) og økte utgifter til avtalefestet pensjon (1,2 mill. kr pr år), vil området redusere antall stillinger. 11 stillinger med en beregnet gjennomsnittskostnad på 840 000 kr (2027 kr) reduseres i perioden fra 2025 til 2028. De tre første stillingene ble redusert i 2025. En omorganisering av Utbyggingsstaben, Prosjektstaben og Klima og areal førte til en reduksjon av 2 lederstillinger på kommunalsjefsnivå. I tillegg ble det kuttet 1 stilling i Parkvesenet i 2025. I 2026 er det kuttet 6 stillinger, i 2027 er det lagt inn reduksjon av 1 stilling og i 2028 ytterligere 1 stilling. Det samlede innsparingstrykket og fordelingen av de 11 stillingene går fram av tabellen under. I tillegg ble det ved behandling av økonomiplanen for 2026-2029 vedtatt et ytterligere innsparingskrav hos Parkering. Bystyrets begrunnelse er redusert bemanning på drift, gjennom naturlig avgang som følge av færre parkeringshus i kommunalt eie. Kravet slår inn i 2027 med 1,5 mil kr og øker til 3 mill. kr i 2029 og håndteres delvis ved reduksjon av en stilling og delvis ved effektivisering/økte inntekter (se konsekvenser beskrevet under tabellen nedenfor).

	2025	2026	2027	2028
Antall årsverk	-3	-9	-10	-11
Årsverk fordelt:				
Byutviklingsdirektøren/Klima og areal	-2	-2	-2	-3
Ingeniørvesenet		-2	-2	-2
Parkvesenet	-1	-2	-2	-2
Plan og bygg		-1	-2	-2
Eiendom		-2	-2	-2

Konsekvenser av reduserte stillinger:

Byutviklingsdirektøren/Klima og Areal

Byutviklingsdirektøren og Klima og areal reduserte 2 stillinger på kommunalsjefnivå i 2025 ved at Utbyggingsstaben, Prosjektstaben og Klima og areal ble slått sammen. Dette gir økt belastning på gjenværende ledere og lavere produksjonskapasitet da lederne har bidratt i drift av tjenestene.

Stillingsreduksjonen i 2028 vil gi ytterligere reduksjon i kapasitet og det vil bety at enkelte oppgaver/tiltak ikke lenger skal gjennomføres eller at kvaliteten må reduseres.

Ingeniørvesenet

Ingeniørvesenet har foretatt reduksjon av en stilling i kommunalsjefsområdets administrasjon, som er erstattet med innleie av en 50 % stilling fra regnskap, dvs. Ingeniørvesenet dekker 50 % av lønnskostnaden. I tillegg ble en ny 100 % stilling innen geoteknikk, som ble bevilget midler til i 2025, ikke lyst ut. Tjenesten leies inn ved behov på prosjekterelatert arbeid eller akutte behov. Systematisk arbeid innen fagområdet blir da ikke prioritert.

Ved bystyrets behandling av økonomiplanen for 2026-2029 ble det vedtatt et ytterligere innsparingskrav hos Parkering. Bystyrets begrunnelse er redusert bemanning på drift, gjennom naturlig avgang som følge av færre parkeringshus i kommunalt eie. Kravet slår inn i 2027 med 1,5 mill. kr og øker til 3 mill. kr i 2029. Parkeringsenheten vil løse innsparingskravet gjennom en kombinasjon av justering i bemanning og økt omsetning fra utleie av ressurser og økte inntekter gjennom mer effektive tjenester og leveranser. Det vurderes at ca. 1 mill. kr kan tas gjennom besparelser på bemanning (gjennom naturlig avgang og omfordeling av oppgaver) og ca. 2 mill. kr i merinntekter/økt omsetning.

Ved at planlagt større vedlikehold og oppgradering av p-husene i Elvegata og Børsen ikke gjennomføres vil disse omprioriteres til utbedre dekket i Slottet årkeringshus..

Parkvesenet

Parkvesenet reduserte med 1 stilling i 2025 og med ytterligere 1 stilling i 2026, tilsvarende 1,6 mill. kr. Årsverkene reduseres ved naturlig avgang eller ved at beløpet dekkes ved bruk av midler fra vakante stillinger i en overgangsperiode. Konsekvensen er redusert kapasitet. Det kan være aktuelt å slutte med enkeltoppgaver, eksempelvis endring av rutiner for søppelhåndtering eller gjøre en gjennomgang av lekeområder for å redusere antall anlegg å vedlikeholde.

Plan og bygg

Plan og bygg har redusert 1 stilling i 2026 og planlegger å redusere 1 stilling i 2027 i tråd med vedtatt økonomiplan. Dette er for 2026 løst ved å redusere en stilling hos avdeling for Geografisk informasjon og vil for 2027 bli redusert med en stilling hos avdeling for Matrikkel og eiendomsskatt. Enhet for Geodata er under omorganisering hvor tre avdelinger skal slås sammen til to avdelinger med gjeninnsettelse av egen enhetsleder.

Eiendom

Eiendom har redusert 2 stillinger i 2026 (tilsvarende 1,64 mill. kr) og løser det ved å ikke erstatte stillinger ved naturlig avgang. Hos Bolig og Byggservice er det henholdsvis en 50 % og 100 % stilling som ikke blir erstattet. Byggservice har allerede redusert med 3 årsverk for å få driften i balanse. I tillegg blir en prosjektlederstilling i Bygg og eiendomsforvaltning ikke erstattet. Denne stillingen har et inntektskrav og nettoeffekten blir derfor redusert. Det reduseres 2,5 årsverk med en netto effekt på 1,65 mill. kr. Konsekvensen av de reduserte stillingen er lavere kapasitet og færre timer som kan leveres til de enhetene i kommunen som benytter Eiendom sine tjenester. Reduksjon av en prosjektlederstilling vil medføre økt behov for kjøp av eksterne tjenester ved gjennomføring av investeringsprosjekter.

7.5 Hovedprioriteringer

Byvekstavtalen

Arbeidet med oppfølging av byvekstavtalen er høyt prioritert. For alle tiltak som finansieres innenfor byvekstavtalen der kommunen eller fylket er tiltakshaver legges det til grunn en egenandel på 15 %. Mange av prosjektene i porteføljen vil bidra til økt trafikksikkerhet. Dette har vært og er fortsatt et viktig arbeid. Myke trafikantenes behov, da spesielt at barn og unge har trygge skoleveier, skal prioriteres. Mye av arbeidet har vært og vil i en periode være knyttet til å få på plass byggeklare prosjekter. Byvekstavtalen bidrar med finansiering og øker forutsigbarheten i planleggingen. I økonomiplanen er det satt av penger til finansiering av den lokale egenandelen, noe som bidrar til økt forutsigbarhet og fremdrift både for planlegging og gjennomføring. Administrasjonen jobber med å gjennomføre tiltak i henhold til vedtatt handlingsprogram (www.byvekstavtalen.no)

Utbyggingspolitikk

Arbeidet med ny utbyggingspolitikk er godt i gang. Utbyggingspolitikken skal følge opp nye føringer i kommuneplanens arealdel, boligsosial handlingsplan, eiendomsstrategien og vurdere de ulike virkemidlene kommunen har til rådighet. Hovedtemaene i saken vil være bruk av lovverk, reguleringsmyndighet, eierposisjon, tomtepolitikk, økonomiske- og boligpolitiske virkemidler.

Salg av eiendom

Administrasjonen vil avklare hvilke objekter som oppfattes som mest salgbare i markedet (til takst) og legge disse frem for politisk behandling fortløpende. I tillegg jobbes det med å avklare realisering av de større utbyggingsområdene i kommuneplanen. Det jobbes også med avklaring av verbalvedtak vedrørende salgs- og driftsmodeller for småbåthavner.

Vann og avløp

Det viktigste prosjektene i året som har vært og i økonomiplanperioden vil være de store prosjektene som sikrer et robust vann- og avløpsnett som bl.a. vannforsyningen fra Lillesand, sjøledningen fra Høllen til Odderøya og alle ledningene i sentrale strøk som byttes ut. Sjøledningen fra Høllen til Odderøya skal være ferdig i 2030.

Kommunale boliger

Våren 2026 vedtok bystyret arealer det skal jobbes videre med i forhold til loklaisering av nye kommunale boliger for vanskeligstilte med helseutfordringer knyttet til rus og psykisk helse. Tomtene som ble valgt skal gjennom en reguleringsprosess. By- og stedsutvikling har omdisponert ressurser og har tatt prosjektledelsen for dette arbeidet. Arbeidet med regulering av de to første tomtene starter i år. Det planlegges å igangsette arbeid med ytterligere to planer i 2027. Arbeid med overordnet plan for boligmassen er startet, men dette vil være en tidkrevende prosess fordi man også skal avklare tjenestebehov.

Klimatilpasning

Kristiansand kommune deltar i EU-programmet Pathways2Resilience som hjelpe europeiske kommuner og regioner i å utvikle nye og robuste klimatilpasningsstrategier i løpet av en 18 måneders programperiode (januar 2026–juli 2027). Prosjektet skal styrke kommunens evne til å forutse, tilegne seg og tilpasse sitt arbeid i møte med klimarisiko. Parallellt med dette revideres overvannsnormen basert på kunnskapen man innhenter i programmet. Samtidig bruker kommunen mye ressurser på utskifting av gamle avløpsrør i sentrumsområder for å håndtere mer overvann i avløpssystemet, i tillegg til at rørene er gamle og derfor har dårlig kvalitet.

7.6 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

7.6.1 Attraktiv og miljøvennlig

Prioriterte oppgaver for å nå målene:

- Byveksttalen
- Utarbeide en ny utbyggingspolitikk som følger opp føringer i kommuneplanens arealdel
- Systematisk arbeid med klimagassreduksjon både i egen organisasjon, kommunen som eier og i samfunnet
- Systematisk klimatilpasningsarbeid.
- Etablere et robust vann- og avløpsnett
- Utvikling av bydelssentrene med boliger, arbeidsplasser og tjenester

Hovedmål: Kristiansand er et sosialt rettferdig lavutslippssamfunn med 55 % lavere klimagassutslipp i 2030 enn i 2015.

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
All trafikkvekst skjer via sykkel, gange og kollektivtransport	Antall påstigende busspassasjerer i Kristiansand ruteområde per år	14 396 715	15 260 500	16 634 000
	Personbiltransport basert på Statens vegvesens byindeks, målt i % endring	-1,1 %	0,0 %	0,0 %
Jordbruksarealer opprettholdes	Dyrka mark (daa)	25 148	25 148	25 148

Hovedmål: Kristiansand har en by- og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Boligbyggingen skjer ved fortetting og transformasjon i tilknytning til eksisterende senter og boligområder	Andel boliger som etableres i eller nær senterområdene (snitt siste 5 år)	80,0 %	0,0 %	80,0 %
	Antall boliger med mer enn 200 m til møteplass	7 100	6 950	6 850
	Antall boliger med mer enn 500 m til lokal park og nærmiljøpark	10 900	11 000	10 250

7.6.2 Inkluderende og mangfoldig

Prioriterte oppgaver for å nå målene:

- Oppfølging av boligsosial handlingsplan (herunder arbeidet med å lokalisere tomter og tilpasse boligmassen) sammen med Helse og mestring
- Bidra i områdesatsingen Kvadraturen-Eg
- Tilrettelegging for friluftsliv og kyststi
- Sammen med byggebransjen utvikle gode og inkluderende boliger og møteplasser

Hovedmål: Kristiansand er en helsefremmende kommune med reduserte levekårsforskjeller

Delmål	Indikator	Siste måling 2026	Mål 2027	Mål 2030
Kommunens utleieboliger er tilpasset og egnet for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet	Andel ledige kommunale boliger, målt i %	9,9 %	5,0 %	5,0 %
Kristiansands befolkning har god tilgang til nærturområder	Andel boliger som ligger nærmere enn 500 m fra tursti, turvei eller allment tilgjengelig grønnstruktur	95,0 %	97,0 %	100,0 %

7.6.3 Skapende og kompetent**Prioriterte oppgaver for å nå målene:**

- Bidra i planlegging og realisering av viktig infrastruktur herunder havn, E18/E39 og ytre ringvei
- Prioritere regulering- og byggesaker knyttet til næringsutvikling
- Utvikling av Lagmannsholmen og fokus på utvikling av Kvadraturen som en attraktiv by ved å utvikle byrommene og jobbe for å etablere nye tilbud
- Fortsette utviklingen av universitetsbyen og helsebyen Eg
- Utvikling av Agder arena

7.7 Endring betalingssatser**Vann, avløp og slam**

For tjenestene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og slam er årsgebyrene beregnet til å dekke 100 % av drifts- og kapitalkostnader. Beregningene er gjort etter gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Det er lagt til grunn 3,5 % lønns- og prisvekst for beregningen. Alle betalingssatser og gebyrer er oppgitt inklusiv merverdiavgift (mva).

For vann økes det totale årsgebyret for en bolig på 120 m² til 3509 kr. noe som er en økning på 466 kr. fra 2026. Økningen i prosent er på 15,31 % - økningen skyldes økte rentekostnader.

For avløp økes total årsgebyret for en bolig på 120 m² til 5848 kr. noe som er en økning på 592 kr. fra 2026. Økningen i prosent er på 11,27 % - økningen skyldes økte rentekostnader.

Tilknytningsgebyr for vann og avløp som er et engangsgebyr og betales etter fastsatte kategorier i gebyrregulativet. Gebyret for 2027 er 8 625 kr. inkl. mva. For 2026 var gebyret 11 500 kr. inkl. mva.

For slamtømming holdes normalgebyret på 3 258,41 kr. inkl. mva.

Renovasjon

Fra 2027 endres gebyrstrukturen for nedgravde avfallsløsninger fra en fast årspris til en kombinasjon av betaling pr nedkast for restavfall og et redusert abonnementsgebyr. Det innføres en sats på 17 kr pr. nedkast (kun for restavfall), mens fastgebyr for nedgravde avfallsløsninger reduseres med 1 500 kr til 3 335 kr (-31%). For dunkeløsning holdes fastgebyret uendret, mens pris pr. tømming av restavfallsdunk økes med 2%. Øvrige satser er uendret fra 2026.

For husholdningsrenovasjon vil et «normalabonnement» samlet medføre en økning i årskostnad på 65 kr, fra 5 231 kr til 5 296 kr (1,24%). Det vil også i løpet av 2027 innføres betaling for levering av restavfall på gjenvinningsstasjonene, med en sats på 4 kr. pr kg. For slam, som ikke er en del av husholdningsrenovasjonen, økes prisen med 21,63% på mottak av avvannet slam, som følge av

innstramninger i spredningsarealene, jf. Gjødselfareforskriften. Endringen vil gi økte kostnader for håndtering av slam fra kommunens avløpsrensseanlegg.

Avgiftshuset for vann, avløp, renovasjon og feiing

Normalgebyr for en standard bolig (120m²) priser er inkl. mva (det er ikke mva på feiegebyret):

Gebyr i 2027- priser		2026	2027	2028	2029	2030
Vann	120m ² bolig	3043	3509	3623	3617	3710
Avløp	120m ² bolig	5256	5848	5966	6201	6247
Renovasjon	3x120L dunker	5231	5296	5374	5462	5564
Feiing		356	395	383	372	361
Sum årsgebyr		13886	15048	15346	15652	15882

Gebyrendring i kr i forhold til året før		2027	2028	2029	2030
Vann		466	114	-6	93
Avløp		592	118	235	46
Renovasjon		65	78	88	102
Feiing		39	-12	-11	-11
Sum		1162	298	306	230

Gebyrendring i % i forhold til året før		2027	2028	2029	2030
Vann		15,31 %	3,25 %	-0,17 %	2,57 %
Avløp		11,27 %	2,01 %	3,94 %	0,74 %
Renovasjon		1,24 %	1,47 %	1,64 %	1,87 %
Feiing		10,96 %	-3,04 %	-2,87 %	-2,96 %
Sum		8,37 %	1,98 %	1,99 %	1,47 %

Graving i kommunal vei - Administrasjonsvederlag for behandling av gravearbeider

For graving i kommunal vei kan kommunen kreve et vederlag for administrasjon og kontroll av gravearbeidene (gravemeldingsgebyr). Administrasjonsvederlaget for 2027 er satt til 4 075 kr, en økning på 142 kr (3,61%) fra 2025.

Graving i kommunal vei - kontrollgebyr

For graving i kommunal vei – kontrollgebyr, økes gebyret for 2027 med lønns- og prisveksten på 3,5 %. Det vil si at gebyret for 2027 blir på 1 900 kr. En økning fra 2026 på 64,84 kr. Gebyret er basert på reell tidsbruk.

Graving uten godkjent gravetillatelse

Gebyret skal dekke kommunens kostnader i forbindelse med oppfølging, kontroll og saksbehandling i forbindelse med ulovlige gravearbeider. Gebyret var nytt i 2026. Gebyret økes med lønns- og prisveksten på 3,5%. Det vil si at gebyret for 2027 blir på 8 145 kr. En økning fra 2026 på 279 kr.

Parkering

Prisutviklingen for parkering har de senere årene vært høyere enn den generelle prisstigningen i samfunnet. Satsene er en målrettet og differensiert prisjustering som skal bidra til trafikkstyring, tilgjengelighet og økt sirkulasjon på sentrale parkeringsplasser, i tråd med målene i byvekstavtalen.

- Korttidsparkering i sentrum får samlet en prisøkning på 8-12,5 %.
- Gateparkering er fortsatt gratis etter kl. 17.
- Kvelds- og nattparkering i kommunens åpne parkeringshus videreføres med et lavere prisnivå for å støtte aktivitet og byliv i sentrum.
- Månedsløse erstattes med tillatelse. Prisene justeres opp, for å reflektere faktisk verdi og kostnad. Tillatelser med fast plass prises høyere enn fri flyt, som gir bedre kapasitetsutnyttelse.
- Prisene tilpasses markedet, men vil fortsatt ligge under nivået i private parkeringsanlegg i Kristiansand og i flere sammenlignbare kommunale anlegg i andre byer.

Feiegebyret

Feiegebyret økes med 10,9 % fra 356 kr i 2026 til 395 kr i 2027. Økningen er tillegg til pris- og lønnsvekst knyttet til økte husleiekostnader for KBR (Kristiansandsregionen Brann og Redning).

Utslippstillatelser

Gebyret dekker kommunens arbeid med behandling av søknaden og er differensiert på størrelse (antall hus/belastningen) pr. anlegg. Det er ikke full dekning over selvkost, men selvkostgraden økes mot 80%. Sammen med prisstigning medfører dette en økning av gebyret med 12% fra 2026 til 2027.

Tilsyn private avløpsanlegg

Kommunen har plikt til å føre tilsyn med at private avløpsanlegg fungerer og ikke forurenser. Gebyret skal dekke alle kostnader knyttet til tilsynet, og inkluderer mer enn besøk på anleggene. Les mer om hva gebyret dekker på kommunens nettside under private avløpsanlegg. Gebyret er differensiert på små anlegg (opp til 10 hus) og større anlegg. Sammen med prisstigning medfører dette en økning av gebyret på 5% fra 2026 til 2027.

Tiltaksplan graving i forurenset grunn

Kommunen er myndighet, og skal sørge for at graving i forurenset grunn ikke fører til forurensning. Kommunen skal godkjenne planer ved graving i forurenset grunn og gebyret dekker behandling av tiltaksplaner, inkludert kontroll/tilsyn. Gebyret er differensiert, og det skilles på vanskelighetsgrad og konsekvens for helse og miljø. Det er ikke full dekning over selvkost, men selvkostgraden økes mot 80 %. Sammen med prisstigning medfører dette en økning av gebyret med 12% fra 2026 til 2027.

Bygg

Byggesaksgebyrene er i snitt justert med 3,5 % i samsvar med pris- og lønnsvekst.

Oppmåling

Gebyrer og betalingssatser øker mellom 5 % - 6 %. De nye satsene er utarbeidet med mål om å nærme seg selvkostnivå og reflektere gebyrnivået i sammenlignbare kommuner.

Plan

Plangebyrene øker 3,5 % i samsvar med pris- og lønnsvekst.

Eiendom

Utleie av arealer til rigg i Kvadraturen med varighet lenger enn ett år samt all utleie av arealer til rigg utenfor Kvadraturen administreres av Eiendom. Parkering administrerer leie av arealer til rigg i Kvadraturen med kortere varighet enn ett år. Prisene øker med 3,5 %.

Småbåthavn

De kommunale småbåthavnene er organisert som et eget selvkostområde. I forslag til økonomiplanen er betalingssatsene justert med 3,5 % i samsvar med pris- og lønnsvekst. Det skal legges fram en egen sak

til politisk behandling som svar på verbalvedtak om utvikling av de kommunale småbåthavnene. Det kan komme endringer i betalingssatsene basert på vedtak i denne saken.

7.8 Planoppgaver

Planoversikten i økonomiplanen

Planoversikten i økonomiplanen viser de overordnede planene som skal utarbeides i økonomiplanperioden. Dersom planene er finansiert legges de inn i oversikten.

Bystyret har gjennom et verbalvedtak bestilt en treplantingsplan og fremdrift etterspørres. Oppgaven er ikke finansiert og er derfor ikke lagt inn.

Her gis en kort omtale av planene som ligger inne i oversikten:

Utbyggingsprogram

Utbyggingsprogrammet omhandler arealer til bolig- og næringsformål, og skal medvirke til at kommunens bolig- og næringsområder etableres og utvikles i tråd med overordnede føringer i kommuneplanen. Det legges spesielt vekt på en bærekraftig utvikling av bolig og næring i Kristiansand. Utbyggingsprogrammet er et viktig grunnlag for kommunens økonomiplan, samtidig som det fungerer som et styringsredskap for kommunen og informasjon til private parter angående status på de ulike delområdene over teknisk og sosial infrastruktur. Programmet rulleres årlig.

Endring av kommuneplanens arealdel

I forbindelse med sluttbehandling av kommuneplanens arealdel vedtok bystyret et oversendelsesforslag om byggegrense i 100-meterbeltet. Det er avklart i formannskapet at det startes en endring av kommuneplanens arealdel for å fastsette byggegrense mot sjø for et avgrenset område. Arbeidet er en pilot for et avgrenset område for å avklare arbeidet omfang, ressursbruk, føringer og premisser fra offentlige myndigheter for hva som skal ligge til grunn for arbeidet med å fastsette byggegrense i 100-meterbeltet.

Temaplan arkitektur

24. juni 2025 lanserte regjeringen sin nasjonale arkitekturstrategi "Rom for kvalitet". Ambisjonen er å bidra til fortetting med kvalitet, og øke bevisstheten rundt arkitekturens betydning i sted- og samfunnsutvikling. Som en oppfølging av denne, og kommuneplanens arealdel skal det lages en temaplan for arkitektur for Kristiansand. Temaplanen skal være kommunens verktøy for å sikre og diskutere kvalitet i by- og stedsutvikling og bidra til å formidle og styrke egenart, identitet, og mangfoldige og kulturhistoriske verdier (sentralt) i byen og (lokalt) i nabolagene/nærmiljøene. Planen skal også være et grunnlag for dialog og samarbeid med eksterne aktører, og krav i bygg- og plansaker. Både prosess og produkt har betydning for temaplanen forankring og måloppnåelse. Derfor vil arbeidet med temaplanen vektlegge dialog og medvirkning med ulike fag og eksterne aktører som bidrar i by- og stedsutvikling i Kristiansand.

Kommunedelplan Naturmangfold

Forrige bystyret vedtok at de ønsker at administrasjonen utarbeider en kommunedelplan naturmangfold. Kunnskapsgrunnlaget fikk et vesentlig løft ved utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel. Registreringer oppdateres fortløpende i nasjonale databaser. Planoppgaven foreslås løst ved å oppdatere temakartet som en mindre endring.

Andre planoppgaver som området jobber med:

Bryggeritomta

KNAS kjøpte bryggeritomta av Hansa Borg høsten 2023, etter at produksjonen av CB ble flyttet. Tomta er på totalt 22 mål og har en sentral beliggenhet. Reguleringsplanene er gamle og tilpasset tidligere bryggeridrift. På kort sikt jobber KNAS med å få opp aktivitet i den eksisterende bygningsmassen.

Parallelt med dette skal kommunen lage en områderegulering for hele området for å avklare fremtidig bruk. Arbeidet med planprogram er startet. Videre planarbeid starter dersom planarbeidet finansieres i neste rullering av økonomiplan. Arbeidet forutsetter samarbeid med KNAS når det gjelder faglig innhold og finansiering av planarbeidet.

Detaljregulering Lagmannskanalen

I områdereguleringsplan for Lagmannsholmen er det stilt krav om detaljregulering for Lagmannskanalen. Planen for kanalen må utarbeides og vedtas tidlig for å avklare kanalstrukturen og hvordan tilgrensende byggeområder skal tilpasses. Sidearealene til Lagmannskanalen skal tilrettelegges for opphold og adkomst helt ned til vannflaten og området gjøres området mer tilgjengelig og inviterende. Herunder muliggjøres blant annet bading, småbåttrafikk og andre småskala vannaktiviteter. Størrelse, lengde og utforming av kanalen er viktig å avklare tidlig, da det er store kostnader knyttet til disse tiltakene som vil være premiss for videre planlegging og kostnadsfordeling.

Regulering av tomter for kommunale boliger

I slutten av januar 2025 vedtok bystyret at kommunen skulle starte arbeidet med å finne tomter til nye samlokaliserte boliger for vanskeligstilte (boliger tilrettelagt for bemanning hele eller deler av døgnet) og tomter til midlertidig botilbud (nødboliger). Arbeidet med de to første reguleringsplanene Vigeveien 19 og et areal ved Borghilds vei/Tretjønneveien på Gimlekollen starter i år. I 2027 planlegges det å starte arbeidet med ytterligere to planer.

7.9 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
By- og stedsutvikling stab	18 570	22 152	23 593	23 593	23 593	23 593
Ingeniørvesenet	-132 667	-102 405	-146 314	-169 198	-186 109	-203 092
Parkvesenet	74 133	74 909	78 469	78 869	78 869	78 869
Plan og bygg	29 493	26 497	25 967	25 967	25 967	25 967
Eiendom	270 385	309 435	328 970	337 552	331 445	335 113
Klima og arealutvikling	42 500	53 328	55 794	55 478	55 478	55 478
Sum	302 414	383 916	366 479	352 262	329 244	315 929

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling reduseres med 41,2 mill. kr fra 2026 til 2027, før kompensasjon av pris- og lønnsvekst på 23,8 mill. kr.

Det som påvirker rammen aller mest er økte kapitalkostnader knyttet til vann og avløp. Kapitalkostnadene dekkes av gebyrinntekter og øker ingeniørvesenets netto inntektsramme med 43,3 mill. kr.

Større endringer som øker området netto driftsramme fra 2026 til 2027 er: kompensasjon for bortfall av leieinntekter 2,5 mill. kr ved salg av eiendom, økte FDV kostnader (forvaltning, drift og vedlikehold) 12,2 mill. kr til Lauvåsen skole og nytt omsorgssenter, kompensasjon for bortfall av inntekter ved salg av parkeringshus 2,9 mill. kr, riving av gangbro over E 39 samt innløsning av 2 boliger 5,9 mill. kr, økte utgifter til Rutebåt (Høllen og Randøya) 1,2 mill. kr, Reguleringer av 2 boliger i boligosialhandlingsplan (dekkes av boligfond) 1,1 mill. kr.

Større endringer som reduserer driftsrammen: besparelse knyttet til energiprojekt trinn 4 og 5 er 2,5 mill. kr i 2027 som øker utover i perioden., redusert drift/reduksjon i stillinger parkering 1,5 mill. kr som øker til 3 mill. kr fra 2029, inntektskravet hos parkering øker i perioden med 5 mill. kr i 2027 til 9,7 mill. kr i 2028 og til 13,5 mill. kr i 2029 og 2030.

Endringer i budsjettrammen er mer utfyllende kommentert under det enkelte kommunalsjefområde.

Netto driftsbudsjett for By- og stedsutvikling er i 2027 er 366,5 mill. kr. Områdets totale driftsinntekter forventes å bli ca. 1,3 mrd. kr, og totale driftsutgifter forventes å bli ca. 1,6 mrd. kr.

7.10 By- og stedsutvikling stab

7.10.1 Kort om kommunalsjefområdet

Stab byutviklingsdirektør har to fast ansatte som skal sikre plan, styring koordinering og samhandling på tvers av de fem kommunalsjefområdene i By- og stedsutvikling, samt yte faglig bistand.

7.10.2 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
By- og stedsutvikling stab	18 570	22 152	23 593	23 593	23 593	23 593
Sum	18 570	22 152	23 593	23 593	23 593	23 593

Netto driftsbudsjett for Direktør Byutvikling økes med 700 000 kr fra 2026 til 2027, før pris- og lønnsvekst på 800 000 kr.

Byutviklingsdirektøren tilføres 1,2 mill. kr for å håndtere økte utgifter til rutebåt i Søgne skjærgården og Randøyene som følge av ny avtale med Agder fylkeskommune og overgang til klimavennlige transportløsninger (el-ferje) og økte krav til tilgjengelighet. Rammen er nedjustert med 0,5 mill. kr som er tilført Klima og areal som følge av feil i rammen fra tidligere år.

Byutviklingsdirektøren koordinerer det økte innsparingskravet som ble lagt inn økonomiplan 2025-2028, overføringen av avtalefestet pensjon (AFP) til området økonomi, samt avviklingen av areal og transportprosjektet (ATP). Dette dekkes inn ved lavere bemanning i hele By og stedsutvikling. Budsjettrammen for det enkelte område reduseres i takt med nedbemanningen. Dette er nærmere beskrevet under avsnittet om innsparinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	22 152	22 152	22 152	22 152
Sum Deflator	554	554	554	554
Sum Lønns- og prisjustering	214	214	214	214
Tidligere vedtatte tiltak				
Omfordelt ramme innsparingskrav, AFP og ATP	106	106	106	106
Sum Tidligere vedtatte tiltak	106	106	106	106
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-98	-98	-98	-98
Vedtatte endringer	776	776	776	776
Vedtatt ramme	22 928	22 928	22 928	22 928
Nye tiltak				
Feil i rammer omorganisering i 2025	-526	-526	-526	-526
Økt utgift Båttransport (AKT)	1 193	1 193	1 193	1 193
Andre tiltak og tekniske justeringer	-2	-2	-2	-2
Sum Nye tiltak	665	665	665	665
Nye tiltak og realendringer	665	665	665	665
Ramme 2027-2030	23 593	23 593	23 593	23 593

Nye tiltak

Økt utgift Båttransport (AKT)

Merutgift ny avtale Agder Fylkeskommune inngått i 2025.

7.10.3 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Kommunalt bidrag byvekstavtale	32 700	5 000	5 000	9 000	9 000	28 000	0
Torridalsveien/Ringlebekkveien	2 600	0	0	0	0	0	-10 200
Sum Investeringer	35 300	5 000	5 000	9 000	9 000	28 000	-10 200
Sum By- og stedsutvikling	35 300	5 000	5 000	9 000	9 000	28 000	-10 200
Sum investeringsprosjekter	35 300	5 000	5 000	9 000	9 000	28 000	-10 200

Kommunalt bidrag byvekstavtale

Bystyret har vedtatt byvekstavtale for Kristiansandsregionen. Det legges inn 5 mill. kr årlig i investeringsbudsjettet for å dekke inn de kommunale egenandelene (15 %). Beløpet er økt til 9 mill. kr i 2029 grunnet omdisponeringer som er gjort knyttet til Hagen bro.

Torridalsveien/Ringlebekkveien

Kommunen har i forbindelse med utbyggingen av to utbyggingsområder på Sødal (Kokleheia og Ringlebekk ca. 165 boenheter), inngått utbyggingsavtale og påtatt seg ansvaret for å forskuttere og delfinansiere bygging/oppgradering av Ringlebekkveien med tilhørende VA-anlegg.

Anleggsbidragene periodiseres i henhold til fremdriften, bortsett fra ett av anleggsbidragene (10,2 mill. kr), som har utsatt innbetaling ved igangsetting, men innen utgangen av 2029 må betalingen være gjennomført. Det foreligger bankgaranti eller pant i eiendom som sikkerhet for gjenværende anleggsbidrag.

7.11 Ingeniørvesenet

7.11.1 Kort om kommunalsjefområdet

Ingeniørvesenet har ansvar for kommunens infrastruktur, som vei, vann, avløp, parkering og kommunens dammer. Kommunen har ansvar for ca. 1 800 km rørledninger, ca. 600 km kommunale veier og gang- og sykkelveier, ca. 22 000 veily, 27 dammer, 5 parkeringshus (2 planlagt solgt i 2026) og i overkant av 5 000 parkeringsplasser.

7.11.2 Hovedprioriteringer

Den største investeringen i perioden for avløp er ny sjøledning for avløp fra Høllen som skal erstatte dagens nedslitte renseanlegg. Det må gjennomføres reguleringsplan, prosjektering og bygging av ledningen de neste årene. Det er viktig å opprettholde kontinuerlig aktivitet på utskifting av gamle avløpsrør og samtidig opprettholde aktiviteten på fjerning av fremmedvann (regnvann, grunnvann, m.m.) fra avløpssystemet, for å redusere overløpsutslipp. Å separere kloakk- og overvannsledninger, for å redusere risiko for tilbakeslag av kloakk i kjellere ved store nedbørsmengder vil pågå i minst 10 år til. Dette gjelder spesielt i Kvadraturen og Lund. Statsforvalteren har, i tillegg til opprydding av utslipp fra gamle renseanlegg, varslet tydelig forventninger og krav til ledningsnett i arbeidet med ny utslippstillatelse for nye Kristiansand kommune. Implementering av EUs nye avløpsdirektiv vil også legge betydelige føringer for den nye tillatelsen.

Vannforsyningen har store investeringer foran seg. Arbeidet med planlegging av nytt reservevannverk sammen med Lillesand kommune vil starte opp i perioden, samtidig som man viderefører arbeidet med vannledning fra Lillesand til Kristiansand. Arbeidet har stoppet noe opp pga. reguleringsprosess.

Aktivitetsnivået med å bytte gamle vannrør opprettholdes for å redusere lekkasjeandelen i det eksisterende vannledningsnettet.

For vei- og parkeringsanlegg fortsetter arbeidet med oppgradering og utskifting av gamle lysarmatur til LED for å redusere strømforbruk. For veilys er det krav til målte anlegg for å kunne hente ut gevinst i besparelse på strømforbruk. For de kommunale parkeringshusene må innsatsen økes både på nødvendig brannsikring (sprinkleranlegg) og vedlikehold fordi flere av byggene har fått skader som følge av elde og slitasje.

Av større investeringsprosjekter på vei vil ny gang- og sykkelbro ved Haus igangsettes i 2027 og ferdigstilles i løpet av 2028.

Arbeidet med trafiksikkerhet særlig knyttet til barn og unge og trafiksikker skolevei er høyt prioritert. Hjertesoneprosjekt er vedtatt og allerede i gang på flere skoler. Dette arbeidet videreføres i perioden. I arbeid med trafiksikkerhet er det minst like viktig med holdningsskapende arbeid som fysiske trafiksikkerhetstiltak og arbeidet sees også i sammenheng med ny trafiksikkerhetsplan for perioden 2027-2030, som forventes politisk behandlet på slutten av 2026.

7.11.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2025	Budsjett 2026	Økonomiplan			
			2027	2028	2029	2030
Ingeniørvesenet	-132 667	-102 405	-146 314	-169 198	-186 109	-203 092
Sum	-132 667	-102 405	-146 314	-169 198	-186 109	-203 092

Netto inntektsramme, Ingeniørvesenets netto bidrag til bykassa, økes med 43,9 mill. kr fra 2026 til 2027 etter justering for pris- og lønnsvekst.

I 2027 har Ingeniørvesenet en netto inntektsramme på 146,3 mill. kr. Rammen inneholder tjenester som blant annet drift av vei, stab, næring (bl.a. deponier) og tilsyn dammer, som har større utgifter enn inntekter. For disse økes netto budsjett med 9,6 mill. kr, hvorav pris- og lønnsjustering utgjør 3,7 mill. kr. I 2025 ble det i 2 år bevilget 2 mill. kr til asfaltering av boligveier. Disse tas ut fra 2027. Det overføres 1,04 mill. kr fra kommunalsjefområdet Klima og areal til Vei. Midlene er knyttet til en stilling, som nå blir fast, som arbeider for å skape tryggere skoleveier samt forbedre trafiksikkerhet rundt skolene (Hjertesoner). Det er bevilget 5,9 mill. kr i forbindelse med riving av gangbroa over E39 – Hellemyrtoppen. Gangbroa er kommunal og i svært dårlig stand. Broa er viktig for 2 boliger for å kunne sikre adkomst til kollektiv- og trygge gang/sykkelvei løsninger. Det er avholdt møter med Statens vegvesen som har foreslått en 50% fordeling av kostnader til innløsning av de to boliger og istandsetting av areal (8,8 mill. kr totalt eks. mva). Kostnad for riving av bro må kommunen dekke alene (1,5 mill. kr eks mva). Enheten Vei har samlede driftskostnader i 2027 på 155 mill. kr, hvor vinterdriftsbudsjettet er på 64 mill. kr. Av disse er 1,6 mill. kr overført fra oppvekst og gjelder brøyting og beredskap knyttet til skoler og barnehager (parkerings- og avstigningsplasser).

Parkering og selvkosttjenestene vann og avløp har rammer der inntektene er større enn utgiftene. Parkering sin ramme for 2027 er en netto inntektsramme på 27,7 mill. kr. Det er en økning i forhold til budsjett 2026 med 5,2 mill. kr. I tillegg til inntektsøkningen som allerede ligger inne i økonomiplanen for 2026-2029 på 8,5 % er det lagt inn en ytterligere økning på 4 % som en forventer vil gi en inntektsøkning på 1 mill. kr pr år. Økningen på 1 mill. kr skal blant annet gå til drift av skateanlegg.

I bystyret desember 2026 ble det vedtatt å selge to parkeringshus. Rammen reduseres med 2,9 mill.kr fra 2027, fordelt med 1,9 mill. kr for parkeringshus Børsen og 0,9 mill.kr for parkeringshus Elvegata. Samtidig ble det lagt inn forventning om reduserte kostnader/ reduserte årsverk på 1,5 mill. kr som konsekvens av salg.

Planlagte brannsikringstiltak med henholdsvis 3 mill. kr i 2027, 1,7 mill. kr i 2028 og 1,4 mill.kr 2029 endrer periodisering som følge av oppdatert behovsutredning på parkeringshusene. Men også som konsekvens av parkeringshus som skal selges. Tiltakene og vedlikehold reduseres med 1 mill. kr i 2027, men øker med 0,2 mill. kr i 2028 og 0,4 mill.kr i 2029 og 2030. Vedlikeholdsmidler avsatt de til parkeringshusene som skal selges omdisponeres til Slottet parkeringshus og utbedring av gulv/dekke der.

Vann og avløpsgebyrene skal i tillegg til å dekke ordinære driftskostnader dekke kapitalkostnader knyttet til investeringer som gjøres på VA området. Netto inntektsramme øker fra 2026 til 2027 med henholdsvis 29,6 mill. kr for vann og 32,8 mill. kr på avløp. Hovedårsaken skyldes en økning i kapitalkostnader som følge av økte rentekostnader. For 2027 benyttes NIBOR rente (3 mnd NIBOR pluss 0,7 % påslag) som rentegrunnlag for beregningen av kapitalkostnadene. I 2027 så er det differensiert pris- og lønnsvekst der inntektene er prisjustert med 3 % og utgiftene er prisjustert med 4,9 %. Hovedårsaken til differensieringen er at man har fått en økning i materiell priser som følge av den geopolitiske situasjonen, og kapasitet/råvaretilgang hos leverandørene som produserer VA materiell.

7.11.4 Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	-102 405	-102 405	-102 405	-102 405
Sum Deflator	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
Sum Lønns- og prisjustering	1 497	1 497	1 497	1 497
Tidligere vedtatte tiltak				
Besparelse LED lys vei	-262	-526	-526	-526
Drift parkering	-1 538	-1 538	-3 075	-3 075
Kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	-23 164	-46 823	-71 116	-71 116
Parkering – økt inntektskrav	-2 827	-7 383	-10 953	-10 953
Salg av parkeringshus – bortfall av inntekter	2 921	2 921	2 921	2 921
Økt asfaltering boligveier	-2 101	-2 101	-2 101	-2 101
Andre tiltak og tekniske justeringer	161	161	161	161
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-26 811	-55 289	-84 689	-84 689
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-215	-215	-215	-215
Vedtatte endringer	-28 089	-56 568	-85 968	-85 968
Vedtatt ramme	-130 494	-158 973	-188 373	-188 373
Nye tiltak				
Endret periodisering parkeringshus	-1 000	200	400	400
Hjertesone koordinator Vei fra KA	1 036	1 036	1 036	1 036
Justert inntektsanslag parkering	-1 200	-1 300	-1 500	-1 500
Kapital- og indirekte kostnader vann og avløp	-21 144	-10 749	1 740	-15 243
Klimakvoter biodiesel fra KA til Ing	179	179	179	179
Kostnad riving av Gangbro E39 Hellemyrtoppen	5 900	0	0	0
Parkering økte inntekter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusert energikostnad utskiftning LED veilys	-160	-160	-160	-160
Vintervedlikehold overført fra Oppvekst, skole og barnehage	1 600	1 600	1 600	1 600
Andre tiltak og tekniske justeringer	-31	-31	-31	-31
Sum Nye tiltak	-15 820	-10 225	2 264	-14 719
Nye tiltak og realendringer	-15 820	-10 225	2 264	-14 719
Ramme 2027-2030	-146 314	-169 198	-186 109	-203 092

Nye tiltak

Endret periodisering parkeringshus

Brannsikringstiltak(vedlikehold) som ble vedtatt i forrige økonomiplan, endrer periodisering.

Hjertesone koordinator Vei fra KA

Det overføres 1,04 mill. kr fra kommunalsjefområdet Klima og areal til Vei. Midlene er knyttet til en stilling, som nå blir fast, som arbeider for å skape tryggere skoleveier samt forbedre trafiksikkerhet rundt skolene (Hjertesoner).

Justert inntektsanslag parkering

Endret periodisering på bakgrunn av estimert nettoinntekt i fjorårets økonomiplan.

Klimakvoter biodiesel fra KA til Ing

Midlene overføres fra Klima og miljø til Ingeniørvesenet og skal brukes til tiltak for å redusere eget klimautslipp, her gjennom økt bruk av biodiesel.

Kostnad riving av Gangbro E39 Hellemyrtoppen

Gangbroen er i dårlig stand og må rives. I tillegg må to boliger innløses. Kostnaden ved innløsning deles ved veivesenet. Riving av broen av beregnet til 1,5 mill. kr dekkes av kommunen.

Parkering økte inntekter

Estimert inntekter ved å øke gateparkering med 1kr.

Redusert energikostnad utskiftning LED veilys

Økt årlig besparelse på strøm er 160 000 kr pr år.

Vintervedlikehold overført fra Oppvekst, skole og barnehage

Ingeniørvesenet overtar ansvaret for brøyting av parkeringsplasser og avstigningsplasser ved skoler og barnehager. Det overføres 1,6 mill. kr fra Oppvekst.

7.11.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan			Sum Økonomiplan		
		2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Arbeidsplan vei		5 100	5 100	5 100	5 100	20 400	0
Asfaltering		1 625	1 625	1 625	1 625	6 500	0
Beredskap - tankanlegg for HVO og bensin (ING)	1 500	0	0	0	1 500	1 500	0
Brannsikring parkeringshus	10 000	3 000	3 000	1 500	0	7 500	0
Håndhevingsteknologi		200	200	200	200	800	0
Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)		25 200	7 600	12 800	12 400	58 000	0
Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)		34 500	26 500	26 000	27 000	114 000	0
Ladestasjoner El-biler parkering		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Ladestasjoner kommunale biler		1 200	1 200	1 200	1 200	4 800	0
Nullutslipp maskinpark (ING)	14 000	5 000	9 000	0	0	14 000	-3 000
Ny bro Haus	77 600	40 600	0	0	0	40 600	-35 000
Nyanlegg parkering		400	400	400	400	1 600	0
Parkeringsautomater		400	400	400	400	1 600	0
Tilskudd større veibredder		250	250	250	250	1 000	0
Vei- og gatebelysning LED		9 900	9 900	9 900	9 900	39 600	0
Øvrige dammer		14 500	25 000	18 000	15 000	72 500	0
Sum Investeringer	103 100	143 875	92 175	79 375	76 975	392 400	-38 000

By- og stedsutvikling

Selvkostinvesteringer

Arbeidsplan avløp		88 000	91 000	94 000	97 000	370 000	0
Arbeidsplan vann		63 000	65 000	67 000	67 000	262 000	0
Avløpsledning Korsvik-Fidjeåsen	41 667	10 667	2 000	0	0	12 667	0
E18-E39 samarb.prosjekt SVV avløp	35 000	13 000	13 000	3 000	3 000	32 000	0
E18-E39 samarbeidsprosj m/SVV Vann	18 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Eg Høydebasseng vann	14 000	13 000	0	0	0	13 000	0
Fiskåtangen pumpestasjon	24 602	18 000	0	0	0	18 000	0
Gravane Pumpestasjon	5 000	2 000	3 000	0	0	5 000	0
Grøvannsveien Pumpestasjon	9 000	7 000	2 000	0	0	9 000	0
Hovedvannl. Korsvik - Fidjeåsen	37 000	10 000	10 000	0	0	20 000	0
Kapasitetsøkning Rosse vann	75 000	10 000	0	0	0	10 000	0
Lekkasjereduksjon i vannettet vann	4 000	2 000	0	0	0	2 000	0
Mjåvann avløp	30 500	1 000	1 000	12 500	15 000	29 500	0
Odderøya renseanlegg, oppgradering	25 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000	0
Oppgradering ledning Oftenes/Kjellandsheia - Høllen avløp	10 000	1 000	1 000	6 000	0	8 000	0
Oppgradering sikkerhet pumpestasjoner avløp	25 000	6 000	4 000	4 000	5 000	19 000	0
Randesund bydelssenter avløp	15 000	10 000	2 000	0	0	12 000	0
Randesund bydelssenter vann	8 000	5 000	1 000	0	0	6 000	0
Reduksjon av vannmengder i avløpsnettet	25 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Reduksjon utslipp Kvadraturen og Lund	98 000	21 000	21 000	15 000	15 000	72 000	0
Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen	254 500	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	0
Renseløsning for Søgne og Songdalen	425 624	10 000	150 000	179 000	40 000	379 000	0
Reservevannf. Øst for Topdalsfj.	223 473	40 000	40 000	40 000	83 473	203 473	0
Sodefjed - Stangenes avløp	8 000	5 000	3 000	0	0	8 000	0
Tiltak Lastad - Ålø RA - Trysnes RA avløp	6 000	1 000	0	0	5 000	6 000	0
Tiltak Lastad - Ålø RA - Trysnes RA vann	5 000	1 000	0	0	4 000	5 000	0
Tronstadvann vannverk, oppgradering	2 000	1 000	0	0	0	1 000	0
Utskifting av pumper avløp		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	0
Utskifting av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann		2 700	2 700	2 700	2 700	10 800	0
Vannbehandlingsanlegg Grimevann VBA	205 000	8 000	8 000	15 000	167 000	198 000	0
Vannledning Rosse vann/Tangvall	97 000	55 000	50 000	0	0	105 000	0
Vesvann til Grasåsen HB sammenkobling	55 000	37 000	0	0	0	37 000	0
Østre Ringvei avløp	51 000	18 000	0	0	0	18 000	0
Østre Ringvei vann	28 000	10 000	0	0	0	10 000	0
Sum Selvkostinvesteringer	1 860 366	495 367	495 700	464 200	530 173	1 985 440	0
Sum By- og stedsutvikling	1 963 466	639 242	587 875	543 575	607 148	2 377 840	-38 000
Sum investeringsprosjekter	1 963 466	639 242	587 875	543 575	607 148	2 377 840	-38 000

Arbeidsplan avløp

Arbeidsplan for avløp benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av avløps- og overvannsnettet. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 370 mill. kr.

Arbeidsplan vann

Arbeidsplan for vann benyttes til løpende utskifting og rehabilitering av ledningsnettet. Det er innarbeidet en årlig prisjustering etter forventet konsumprisindeks. Bevilgning i perioden er 262 mill. kr.

Arbeidsplan vei

Arbeidsplan for vei skal gå til mindre veiprosjekter som gang/sykkelveier, fortau, kryssutbedringer, busslommer, overvannsanlegg, leskur, av- og påstigningsplasser ved skoler, støyskjermingstiltak og fartsdempende tiltak. Bevilgningen går også til å dekke egenandeler til prosjekter der det gis tilskudd fra andre (Byvekstmidler, BRA-midler m.m.). Bevilgningen er på 5,1 mill. kr hvert år i perioden.

Asfaltering

Det er bevilget 1,625 mill. kr pr. år til større asfalteringsprosjekter av kommunale veier. Denne må sees i sammenheng med bevilget driftsramme for mindre asfalteringsarbeider.

Avløpsledning Korsvik-Fidjeåsen

Avløpsledningen fra Korsvik - Fidjeåsen har en bevilgning i perioden på 2,6 mill. kr. som skal gå til å ferdigstille prosjektet.

Beredskap - tankanlegg for HVO og bensin (ING)

For å sikre kommunens beredskap og tilgang til drivstoff i en krisesituasjon med bortfall av strøm og/eller redusert tilgang på drivstoff er det foreslått å investere i et tankanlegg på Dalane. Anlegget vil sikre tilgang til drivstoff til både kommunens bil- og maskinpark og til nødstrømsaggregat ved formålsbygg, pumpestasjoner/vannforsyning, mm. Det settes av 1,5 mill. kr i 2030.

Brannsikring parkeringshus

Det er Slottet og Gyldengården parkeringshus som har det største behovet for diverse brannsikringstiltak i økonomiplan perioden. Noe småting på parkeringshusene Kvartal 6 og Kongens senter også. Det er satt av 9 mill. kr i perioden.

Fiskåtangen pumpestasjon

Ombygging og utvidelse av Lumber pumpestasjon er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kapasitet for mottak av avløp fra utbyggingsprosjekter i områdene rundt pumpestasjonen. Sjøledning fra Lumber til Odderøya for å pumpe avløpet fra Lumber pumpestasjon direkte til renseanlegget ble lagt i 2024. Denne sjøledningen vil bli satt i drift når ny pumpestasjon driftsettes. Det er satt av 18 mill. kr til prosjektet i økonomiplanperioden.

Gravane Pumpestasjon

I forbindelse med utbygging i området rundt Lagmannsholmen / Gravane så må det utvides med en pumpestasjon som skal håndtere avløpsvann i området. Det er tilsammen bevilget 5 mill.kr i perioden 2027-2028.

Grøvannsveien Pumpestasjon

I forbindelse med utbygging i området må det etableres en pumpestasjon som skal håndtere avløpsvann. I økonomiplanperioden er det avsatt tilsammen 9 mill.kr. i perioden 2027-2028.

Hovedvannl. Korsvik - Fidjeåsen

Prosjektet for hovedvannledning Korsvik - Fidjeåsen har blitt forsinket fordi det har tatt lengre tid å inngå avtaler med grunneierne. Det har derfor vært relativt liten aktivitet på prosjektet i 2025. Det forventes høyere aktivitet fremover og det er innarbeidet 17 mill. kr i 2026 og ytterlige 10 mill.kr. i både 2027 og 2028 for å ferdigstille prosjektet.

Håndhevingsteknologi

Fremtidige kontroll- og håndhevingsrutiner går i retning av billettløse ordninger via skanning av registreringsnummer, slik at betaling og øvrige vilkår er koblet sammen via registreringsnummeret til det enkelte kjøretøy. Det parkeringstekniske utstyret må tilpasses dette. Det er lagt inn 200 000 kr pr. år i perioden.

Kjøp av transportmidler (Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av bil- og maskinparken som Ingeniørvesenet administrerer for områdene Helse og mestring, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog og Eiendom. Rammen for perioden er 58 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Kjøp av transportmidler/maskiner (Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Kultur og Idrett)

Bevilgningen skal dekke utskiftning av biler- og maskiner for Ingeniørvesenet, Parkvesenet og Idrett. Rammen for perioden er 114 mill. kr fordelt etter antatt utskiftningsbehov.

Ladestasjoner El-biler parkering

Ny parkeringslovgivning har bestemmelser om at det på parkeringsområdet skal tilbys lademulighet for ladbar motorvogn på et tilstrekkelig antall plasser. Det er innarbeidet 2 mill. kr pr. år i økonomiplanperioden.

Ladestasjoner kommunale biler

Ved utskifting til 0-utslippsbilpark (el-biler) må det tilrettelegges for lading av disse på de ulike lokasjoner. Det er innarbeidet 4,8 mill. kr i perioden 2027-2030.

Lekkasjereduksjon i vannettet vann

Den aktive innsatsen gjennom år for reduksjon av lekkasjer fra vannledningsnettet har gitt gode resultater. Det er behov for økt satsing med investering i ombygging av kummer for å kunne få plass til mengde- og trykkmålere. Del av investeringen vil benyttes til systematisk bytte av reduksjonsventiler. Investeringen vil totalt sett gi bedre grunnlag for å avdekke lekkasjer og vil samtidig gi bedre grunnlag for rett spyling av ledningsnettet. Det er totalt bevilget 2 mill. kr i økonomiplanperioden.

Nullutslipp maskinpark (ING)

Ingeniørvesenet har noen større elektriske maskiner og kjøretøy, og har testet disse ut på flere anlegg for å se på effekten av å benytte nullutslipps maskiner kontra tradisjonelle fossile maskiner. Erfaringene med nyere maskiner er at gravemaskiner og lastebiler har økt kvalitet og kapasitet enn de første generasjonene. Dermed kan de benyttes til flere oppgaver, deriblant utførelse av VA anlegg. For å nå målsetting med å redusere klimautslipp fra egen virksomhet er det nødvendig å øke andel nullutslipp kjøretøy og maskiner. Det er satt av 14 mill. kr i perioden 2027-2030 som er for å dekke merkostnaden ved kjøp/erstatning av elektriske kjøretøy

Ny bro Haus

Ny gang- og sykkelbro ved Haus er kalkulert til 77 mill. kr. Prosjektet har vært ute på anbud, og man ser nå på muligheten for hvordan prosjektet kan optimaliseres. Det vil påløpe noen kostnader til prosjektledelse i 2026, mens hovedtyngden vil forekomme i 2027. Antatt byggetid ca. 1 år.

Nyanlegg parkering

Løpende bevilgning på 400 000 kr pr år for tilpasninger og krav knyttet til ny parkeringslovgivning.

Parkeringsautomater

Prosjektet gjelder ombygging og tilpasninger av betalingsløsningene slik at disse er universelt utformet i henhold til lovverket. Samtidig tilrettelegges det for digitalisering og billettløs parkering. Det er bevilget totalt 1,6 mill. kr i perioden.

Randesund bydelssenter avløp

I forbindelse med utvikling og utbygging av Randesund bydelssenter må kommunen oppgradere og bygge ut deler av spillvannsystemene. Det er satt av 12 mill. kr. i økonomiplanperioden

Randesund bydelssenter vann

I forbindelse med utvikling og utbygging av Randesund bydelssenter må kommunen oppgradere og bygge ut delere av vannforsyningssystemene. Det er i økonomiplanperioden satt av tilsammen 6 mill. kr.

Rehabilitering av vannettet i Kvadraturen

I forbindelse med at avløpsnettet i Kvadraturen skal rehabiliteres og samtidig skiftes også normalt vannledningen i samme trase. Det er innarbeidet 40 mill. kr i økonomiplanperioden.

Renseløsning for Søgne og Songdalen

Det skal etableres ny løsning for dagens renseanlegg i Høllen. Det er totalt innarbeidet 379 mill. kr i økonomiplanen 2027-2030. Kommunen har utredet løsning for å erstatte dagens renseanlegg med pumpestasjon i Høllen. Derfra skal avløpet pumpes via sjøledning til Bredalsholmen og videre til Odderøya renseanlegg. I løpet av 2026 vil prosjektet gå over i detaljprosjektering og utførelse. Ny pumpestasjon og sjøledning skal etter planen settes i drift i løpet av 2030.

Tilskudd større veibredder

Prosjektet må sees i sammenheng med kommunens utbyggingsprogram. Etter vedtatte retningslinjer skal kommunen dekke kostnader med veier ut over 6 m bredde i boligområdene. I tråd med foregående periode er det satt av 250 000 kr pr år.

Tronstadvann vannverk, oppgradering

Oppgradering av Tronstadvann vannverk. Tiltaket skal sikre oppgradering av sikkerhetskritiske tekniske installasjoner ved vannverket.

Utskiftning av pumper avløp

Pumpene har en gjennomsnittlig levetid på ca. 10 år og det er jevnlig behov for utskifting. Det er satt av 20 mill. kr i perioden.

Utskiftning av pumper og rehabilitering av høydebassenger vann

Kommunens høydebassenger krever oppgradering for å tilfredsstille krav til tetthet og sikkerhet. Antall pumpestasjoner og høydebasseng har økt i omfang. I økonomiplan perioden 2027 - 2030 er det satt av 2,7 mill.kr. årlig til denne oppgraderingen.

Vei- og gatebelysning LED

Investeringsmidlene benyttes til forsterkning av eksisterende anlegg eller nyanlegg (trafiksikkerhetstiltak), samt å bytte lengre strekk til LED, inkludert ombygging til målte anlegg. Anlegg prioriteres der man har samordningsgevinst med kommunens VA anlegg eller Glitre Nett sine anlegg. Først og fremst der det er luftnett som legges i bakken, men også der kabelanlegget er gammelt. Det årlige beløpet er 9,9 mill. kr pr år.

Øvrige dammer

Kristiansand kommune har 24 dammer underlagt NVE-tilsyn, samt en del dammer som vil komme under NVE-tilsyn ved nærmere gjennomgang. De fleste av dammene tilfredsstiller ikke NVE's krav, og flere har betydelige lekkasjer. Det er også tatt hensyn til utbedringer av sykehusdammene i økonomiplan perioden. Totalt ca. 30 mill. kr. Flomberegninger må være godkjent før teknisk plan kan sendes inn til godkjenning hos NVE. Storemyrvann med en estimert kostnad på 30 mill. kr. er beregnet å påbegynnes noe i 2028. Behovet er vurdert til 14,5 mill. kr i 2027, 25 mill. kr i 2028, 18 mill. kr i 2029 og 15 mill. kr i 2030. Totalt 72,5 mill. kr.

7.12 Parkvesenet

7.12.1 Kort om kommunalsjefområdet

Parkvesenet har ansvar for forvaltning og drift av friområder, parker, byrom, lekeplasser, miljøbyprosjekter, gravplassdrift, naturforvaltning, skolehager, urbant landbruk, samt tradisjonelt

landbruk og skogbruk. I tillegg utfører Parkvesenet vedlikehold av uteområdene rundt formålsbygg, rabatter for Ingeniørvesenet samt lekeplasskontroll for skoler og barnehager.

Parkvesenet er en aktiv deltaker i utviklingen av kommunen og har høy fagkompetanse på uterom, byliv, byrom og øvrig byutvikling. Derfor anses det som viktig at Parkvesenet til enhver tid er engasjert i de kreative prosesser og planer som er på gang, og som viser muligheter for utvikling av byrom og steder. Slik kan enheten bidra til å synliggjøre utviklingsmuligheter for byrom og steder, og sikre helhetlige, bærekraftige og kvalitativt gode løsninger for kommunens innbyggere.

7.12.2 Hovedprioriteringer

Parkvesenet står for tiden overfor en rekke oppgaver som det er et tydelig mål å videreutvikle og vitalisere i løpet av kommende økonomiperiode. Blant de mest sentrale satsingene er videreutvikling av Nybyen aktivitetspark, Kjøita skateanlegg samt pågående naturrestaureringsprosjekter. I tillegg arbeides det med etablering av et nytt fond i samarbeid med næringslivet, som skal bidra til langsiktig utvikling og finansiering av grønne og offentlige rom.

Videre er det stor interesse og engasjement knyttet til urbant landbruk. Dette kommer særlig til uttrykk gjennom etablering av skolehager i samarbeid med direktørområdet Oppvekst, hvor målet er å styrke læring, bærekraftforståelse og lokal matproduksjon.

Innsparingskravene løses ved redusert bemanning. Parkvesenets utfordringsbilde er, vedvarende økning av porteføljen uten at driftsmidler er innarbeidet i økonomiplan. Kommuneplanens bestemmelser gir føringer for at alle arealer som er tilrettelagt for beboere og allmennheten til opphold og lek, skal overføres til kommunalt eierskap (vederlagsfritt) og driftes av kommunen. Mange av anleggene som overtas er svært store og kostnadskrevende å vedlikeholde. Dette medfører over tid et økende etterslep på vedlikehold. Manglende driftsmidler på overtatte anlegg utgjør 4,2 mill. kr årlig. Disse manglende driftsmidlene kommer i tillegg til allerede vedtatte innsparingstiltak. Kommunedirektøren har kompensert 900 000 kr av dette etterslepet i rulleringen.

Et mulig alternativ for å møte utfordringene er å redusere eller avvike enkelte oppgaver, for eksempel gjennom endrede rutiner for søppelhåndtering i friområder. Videre vil en reduksjon i antall lekeområder kunne gi besparelser ved at det blir færre anlegg å vedlikeholde. Dette er tiltak Parkvesenet ønsker å vurdere, men signalene fra brukerne er at slike tiltak er lite ønskelige.

I planperioden vil det være fokus på gjennomføring av nye kommunale anlegg samt oppgradering av eksisterende anlegg. Mange av tiltakene følger av kommunens ansvar knyttet til gjennomføring av reguleringsplaner og tilhørende utbyggingsavtaler. Eksempler på dette er etablering av bydelspark i Vågsbygd, Nybyen og nytt skateanlegg på Kjøita. I tillegg skal flere anlegg finansiert gjennom Bydelsfondet – investering gjennomføres. På vegne av kirkevergen vil det i 2027 også bli ferdigstilt en utvidelse av Voie gravplass.

Det er i dag parkvesenets ansvar, gjennom tjenesteytingsavtalen mellom Kirkeverge og kommunen, å vedlikeholde gravplassene samt grave ved gravferd. Sone gravplass er et område som har gått i betydelig minus hvert år på grunn av avvik mellom tjenesteytingsavtale og bevilgning. Ny avtale er under utarbeidelse.

Parkvesenet arbeider systematisk med miljøtiltak i alle ledd. I økonomiperioden er det et tydelig mål å etablere permanent og tilstrekkelig strømforsyning på alle større kommunale arrangementsområder, slik at fossile energikilder og dieselaggregater kan fases helt ut.

7.12.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Parkvesenet	74 133	74 909	78 469	78 869	78 869	78 869
Sum	74 133	74 909	78 469	78 869	78 869	78 869

Parkvesenets netto budsjettramme øker med 422 000 kr fra 2026 til 2027 før pris og lønnsvekst. Kompensasjon for pris og lønnsvekst utgjør 3,1 mill. kr. Tidligere vedtatte tiltak og innsparinger reduserer rammen med netto 94 000 kr. Ny tiltak styrker Parkvesenet ramme med 516 000 kr der den største økningen er 400 000 kr til drift av anlegg og skal blant annet gå til drift av nytt skateanlegg på Kjøita. Dette tiltaket øker til 800 000 kr pr år fra 2028. Parkvesenet skal i tillegg bidra med 100 000 kr pr år fra egen ramme til tiltaket.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	74 909	74 909	74 909	74 909
Sum Deflator	1 873	1 873	1 873	1 873
Sum Lønns- og prisjustering	1 265	1 265	1 265	1 265
Tidligere vedtatte tiltak				
Klimasmart landbruk	162	162	162	162
Naturfondet	263	263	263	263
Opprustning av strand på Gravane	-205	-205	-205	-205
Sum Tidligere vedtatte tiltak	219	219	219	219
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-313	-313	-313	-313
Vedtatte endringer	3 044	3 044	3 044	3 044
Vedtatt ramme	77 953	77 953	77 953	77 953
Nye tiltak				
Fra Kultur til Parkvesenet tilskudd Forsvarshistorisk Forening Kristiansand	10	10	10	10
Oppvekst til Park lekeplasskontroll barneh. og skole Songdalen, barneh. Søgne	113	113	113	113
Økte driftskostnader anlegg	400	800	800	800
Andre tiltak og tekniske justeringer	-7	-7	-7	-7
Sum Nye tiltak	516	916	916	916
Nye tiltak og realendringer	516	916	916	916
Ramme 2027-2030	78 469	78 869	78 869	78 869

Tidligere vedtatte tiltak

Naturfondet

Ved innfasing av naturregnskap og -budsjett som styringsverktøy ber bystyret kommunedirektøren opprette et fond som skal gå til naturrestaureringsprosjekter. Miljøorganisasjoner, næringsliv, kommuner og fylkeskommunen inviteres til et samarbeid om finansiering. I påvente av opprettelsen av et fond skal det gjennomføres pilotprosjekter i Kristiansand kommune med sikte på å øke naturverdier i områder og utløse midler fra andre aktører enn kommunen for å sikre riktig ivaretagelse av de konkrete områdene. Rammen øker med 263 000 kr 2026 til 2027 til 512 500 kr. Den kommunale bevilgningen benyttes som egenandel ved søknader om ekstern finansiering. Kommunen har så langt hatt ikke fått tilslag på innsendte søknader, noe som har medført at den kommunale bevilgningen så langt ikke er brukt.

Opprustning av strand på Gravane

Engangsbevilgning på 250 000 kr i 2026 til opprustning av strand i Gravane tas ut. Det er lagt inn 50 000 kr til drift pr år videre i perioden.

Nye tiltak

Fra Kultur til Parkvesenet tilskudd Forsvarshistorisk Forening Kristiansand

Fra Kultur til Parkvesenet tilskudd Forsvarshistorisk Forening Kristiansand

Oppvekst til Park lekeplasskontroll barneh. og skole Songdalen, barneh. Søgne

Parkvesenet er ansvarlig kontrollør for alle lekeplasser ved skoler og barnehager i Kristiansand kommune, og gjennomfører kontroller fire ganger årlig. Etter kommunesammenslåingen har Parkvesenet utført denne tjenesten for anleggene i tidligere Søgne og Songdalen, og kostnadene har blitt fakturert Oppvekst. Kostnaden knyttet til utførelse av lekeplasskontroll overføres til Parkvesenet fra Oppvekst som en fast rammeøkning. Rammeøkningen utgjør 113 000 kroner per år.

Økte driftskostnader anlegg

Parkvesenet har fått økt bevilgning på 400 000 kr til drift og vedlikehold av blant annet Kjøita skatepark. Midlene gir Parkvesenet bedre forutsetninger for å opprettholde kvaliteten på anlegget og sikre at skateparken forblir et attraktivt og funksjonelt tilbud for byens skatemiljø. Samtidig vil et godt vedlikeholdt anlegg bidra positivt til nærmiljøet og områdets trivsel og attraktivitet. Bevilgningen øker til 800 000kr fra 2028 og vil da omfatte flere anlegg.

7.12.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
Investeringsprosjekter							
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Arbeidsplan friluftsliv park		250	250	250	250	1 000	0
Arbeidsplan nærmiljø park		700	700	700	700	2 800	0
Bydelspark Vågsbygd	11 470	0	2 000	3 000	0	5 000	0
Egenandel Skjærgårdspark Vest		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	-2 000
Forebyggende tiltak, små stygge steder		100	100	100	100	400	0
Grønn skolegård park		200	200	200	200	800	0
Nybyen Aktivitetspark	15 305	0	2 000	3 000	0	5 000	0
Ravnedalen, ny belysning	6 250	6 250	0	0	0	6 250	0
Sum Investeringer	33 025	8 500	6 250	8 250	2 250	25 250	-2 000
Sum By- og stedsutvikling	33 025	8 500	6 250	8 250	2 250	25 250	-2 000
Sum investeringsprosjekter	33 025	8 500	6 250	8 250	2 250	25 250	-2 000

Investeringsbudsjett

Arbeidsplan friluftsliv park

Bevilgningen utgjør 250 000 kroner per år i planperioden. Midlene benyttes både til etablering av nye anlegg og til rehabilitering av eksisterende anlegg. Tiltakene inngår i Parkvesenets årlige arbeidsplan og fremmes til politisk behandling og godkjenning hvert år. Den kommunale bevilgningen benyttes som egenandel ved søknader om ekstern finansiering. Kommunen har så langt hatt god uttelling på innsendte søknader, noe som har medført at den kommunale bevilgningen i praksis er blitt fordoblet gjennom tilskuddsmidler.

Arbeidsplan nærmiljø park

Bevilgningen er på 700 000 kr pr. år i perioden. Parkvesenet bruker beløpet på rehabilitering av lekeplasser, grønnstruktur, nærmiljøparker og parker. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Bydelspark Vågsbygd

Vågsbygd bydelspark inngår i et større, sammenhengende flerbruksområde som omfatter skole, idrettsanlegg, nærmiljøanlegg, grønnstruktur, parkering samt et gjennomgående gang- og sykkelveinett. Anlegget fungerer som et naturlig målpunkt for tilgrensende helsebygg, som også har bidratt inn i programmeringen av relevante deler av området. Skolens utearealer, bydelsparken og parkeringsløsningene er planlagt og vurdert i et helhetlig perspektiv.

Arealet avsatt til Vågsbygd bydelspark er kommunal eiendom og ferdig regulert, men gjenstår å detaljprosjekteres. Når parken er fullt utbygd, vil den inngå i beregningen av uteoppholdsareal for den ombygde Vågsbygd skole. Samtidig vil parken utgjøre en sentral del av områdets grønnstruktur og fungere som et viktig rekreasjons- og oppholdsareal for bydelen og nærområdet.

Det er utarbeidet et forprosjekt for hele bydelsparken. Etter dialog med direktørområdet Oppvekst er arrangementsfunksjonen i stedet lagt til skolegården («Storesletta»), og det er uttrykt et ønske om økt tilfang av aktivitetsflater og aktivitetsanlegg i selve bydelsparken. Det har samtidig kommet flere innspill om behovet for et sentralt og lett tilgjengelig skateanlegg i Vågsbygd. Parkvesenet vurderer bydelsparken som en egnet lokalisering for et slikt anlegg. Etablering av skateanlegg vil kunne utløse spillemidler og bidra til økt aktivitet og bruk av parken.

Det forventes byggestart tidligst våren 2027. Fullfinansiering av opparbeidelsen er per i dag ikke bevilget, og endelig finansiering vil først foreligge når samtlige utbyggingsavtaler er ferdigforhandlet. Tidligere kommunal bevilgning på 2 millioner kroner er forskjøvet til 2028, og det er lagt inn ytterligere 3 millioner kroner i 2029.

Egenandel Skjærgårdspark Vest

Det er bevilget 500 000 kr årlig til investering og oppgradering av skjærgårdsparken vest i perioden. Tiltakene er både nyanlegg og rehabilitering av eksisterende. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk. Den kommunale bevilgningen benyttes som egenandel ved søknader om ekstern finansiering. Kommunen har så langt hatt god uttelling på innsendte søknader, noe som har medført at den kommunale bevilgningen i praksis er blitt fordoblet gjennom tilskuddsmidler.

Forebyggende tiltak, små stygge steder

Prosjektets formål er å aktivisere skolene til å ta ansvar for å registrere og ruste opp «små stygge steder» langs skoleveien, i boligområder og langs kommunale veier. Det er bevilget 100 000 kr pr. år i perioden. Tiltakene i arbeidsplanen fremmes og godkjennes politisk hvert år.

Grønn skolegård park

Prosjektet grønn skolegård gjennomføres i samarbeid med skole. Det er bevilget 200 000 kr pr. år i perioden. Prioriteringer skjer i et samarbeid mellom Oppvekst og Parkvesenet. Den kommunale rammen kan brukes som egenandel når det søkes om spillemidler.

Nybyen Aktivitetspark

Det er behov for en fullstendig reetablering av Nybyen aktivitetspark. Anlegget er i dag svært nedslitt og preget av betydelig forfall. Høye murer og begrenset inn- og utsyn har bidratt til uønsket og negativ bruk av området, herunder omsetning av rusmidler og omfattende tagging.

Samtidig er området av stor betydning for nærområdet og benyttes daglig av ungdom, naboer og skoleelever. Nybyen aktivitetspark er det eneste tilgjengelige aktivitetsanlegget i denne delen av Kvadraturen, og har derfor en viktig sosial og bymessig funksjon. Området har over tid vært preget av midlertidige løsninger i påvente av realisering av tilgrensende reguleringsplaner. I forbindelse med etablering av nytt fylkeshus og nye boligprosjekter i området er det avgjørende at utearealene –

herunder park, tilliggende torg og gatetun – utvikles og realiseres som en helhet. En samlet oppgradering vil bidra til en etterlenget fornyelse av området, økt attraktivitet, flere brukere og et tryggere bymiljø.

Det eksisterende skateanlegget i Nybyen aktivitetspark flyttes til ny lokasjon på Kjøita. Flyttingen er begrunnet i både arealbehov og krav til anbefalt avstand til naboer, som ikke lar seg oppfylle på dagens plassering. Området der skateanlegget i dag ligger vil bli omprosjektert i samarbeid med Statens vegvesen gjennom prosjekt Gartnerløkka. Flyttingen av rulleanlegget gir gode muligheter for forbedring av gang- og sykkelveiforbindelsen inn mot Kvadraturen, og styrker den samlede bystrukturen.

Prosjektet har tidligere mottatt en bevilgning på 5 millioner kroner i 2024 og 2 millioner kroner i 2025. Disse midlene var øremerket skateanlegget, som nå er flyttet til Kjøita. Prosjektet er i tillegg tilført 2 millioner kroner i 2028 og 3 millioner kroner i 2029. Disse midlene er tiltenkt videre utvikling og etablering av Nybyen aktivitetspark.

Ravnedalen, ny belysning

Det er bevilget 6,25 mill. kr til investering og oppgradering av belysningsanlegget i Ravnedalen. Dagens lysanlegg er mer enn 40 år gammelt og har nådd slutten av sin tekniske levetid. Anlegget er preget av omfattende slitasje, med flere defekte armaturer, sviktende jordingsforbindelser og mangelfulle strømkoblinger. Som følge av de tekniske og sikkerhetsmessige utfordringene er deler av parken blitt mørklagt. Utkoblingen er gjennomført av sikkerhetshensyn for å redusere risiko knyttet til feil på det elektriske anlegget.

Prosjektet skal sikre en nødvendig fornyelse av belysningsanlegget, slik at Ravnedalen får en trygg, funksjonell og energieffektiv belysning som ivaretar både parkens brukere og områdets særlige landskaps- og kulturmiljøkvaliteter.

7.13 Plan og bygg

7.13.1 Kort om kommunalsjefområdet

Plan og bygg har 79 ansatte fordelt på tre enheter. Kommunalsjefområdet forvalter flere lovverk, men majoriteten av sakene behandles etter plan- og bygningsloven, matrikkellova og eiendomsskattelova.

Kommunalsjefområdet omfatter geodata, eiendomsdanning og forvaltningsansvar for kommunens kart- og planarkiv. Kommunalsjefområdet innstiller sine saker til Areal- og miljøutvalget, som har vedtaksmyndighet i byggesaker og innstillingsmyndighet overfor bystyret i plansaker.

7.13.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen for Plan og bygg er å gjennomføre beskrevne tiltak i kommuneplanens arealdel, herunder ferdigstillelse av områdeplan for Lagmannsholmen, Nodeland bydelssenter, Tinnheia **områdeutvikling** og legge Randesund bydelssenter ut til offentlig ettersyn. Det vil også bli igangsatt endring av reguleringsplan for kryss på gamle E39 ved Kjellandsheia. I forbindelse med oppfølging av KNAS sitt kjøp av Bryggeritomta, er det avtalt utarbeidelse av områderegulering av denne. Arbeid med planprogram er startet. Området har påtatt seg ansvaret for å bredde ut saksbehandlingssystemet Plan og Build slik at det skal fungere for alle fagenheter i By- og stedsutvikling. Målet er å effektivisere behandlingen av landskaps- og tekniske planer på tvers av kommunalsjefsområdene. Plan og bygg skal fortsatt ha fokus på videreutvikling og forbedring av informasjon til og fra innbyggerne. Arbeidet med å heve kvaliteten på matrikkelen vi fortsatte, men forskningsprosjektet finansiert av Norges forskningsråd (NFR) vil bli avsluttet i 2026.

7.13.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Plan og bygg	29 493	26 497	25 967	25 967	25 967	25 967
Sum	29 493	26 497	25 967	25 967	25 967	25 967

Netto driftsbudsjett for Plan og bygg reduseres med 1,9 mill. kr fra 2026 til 2027 før pris- og lønnsvekst på 1,4 mill. kr.

Engangsbevilgning til områderegulering for Randesund bydelssenter på 1,1 mill. kr i 2026 tas ut 2027. Omfordelt ramme knyttet til innsparingskrav og nedbemanning reduserer netto driftsbudsjett med ytterligere 0,8 mill. kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	26 497	26 497	26 497	26 497
Sum Deflator	662	662	662	662
Sum Lønns- og prisjustering	754	754	754	754
Tidligere vedtatte tiltak				
Omfordelt ramme innsparingskrav, AFP og ATP	-840	-840	-840	-840
Randesund bydelssenter - områderegulering	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 891	-1 891	-1 891	-1 891
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-11	-11	-11	-11
Vedtatte endringer	-485	-485	-485	-485
Vedtatt ramme	26 011	26 011	26 011	26 011
Nye tiltak				
Andre tiltak og tekniske justeringer	-44	-44	-44	-44
Sum Nye tiltak	-44	-44	-44	-44
Nye tiltak og realendringer	-44	-44	-44	-44
Ramme 2027-2030	25 967	25 967	25 967	25 967

7.13.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp Brutto prosjektutgift	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
		2027	2028	2029	2030	2027- 30	Inntekt 2027-30
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)	500	500	500	500	2 000		0
Skråfoto	1 250	0	1 250	0	2 500		0
Sum Investeringer	0 1 750	500	1 750	500	4 500		0
Sum By- og stedsutvikling	0 1 750	500	1 750	500	4 500		0
Sum investeringsprosjekter	0 1 750	500	1 750	500	4 500		0

Kartajourhold og teknisk utstyr (arbeidsplan)

Prosjektet dekker løpende oppgradering av digitalt kartverk, samt systematisk utskifting av teknisk utstyr. Det er lagt inn 500 000 kr pr. år i perioden.

Skråfoto

Det er avsatt 1,25 mill. kr hvert andre år framover for å oppdatere skråbildekartet for kommunen. Skråbildekart er et nyttig verktøy i arbeidet med eiendomsskatt, byggesaker, eiendomsdeling og annen saksbehandling innenfor området By- og stedsutvikling.

7.14 Eiendom

7.14.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet Eiendom har ansvar for forvaltning, drift og utvikling av kommunens bygningsmasse og boligportefølje. Området har om lag 330 ansatte (294 årsverk) og er organisert i tre enheter:

Boligenheten har ansvar for å framskaffe og forvalte kommunale utleieboliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Alle boliger tildeles av Helse og mestring etter søknad om kommunal bolig. Enheten har ansvar for vedlikehold og drift av boligene inkludert tekniske anlegg. Videre sørger enheten for kontraktskriving og forventningsavklaring med beboerne før innflytting. Det inngår i dag om lag 2 100 kommunale utleieboliger i porteføljen.

Byggservice er en produksjonsenhet som leverer tjenester innen byggdrift og renhold til hele kommunen. Tjenester som byggdrift, teknisk drift, håndverkstjenester og renhold leveres til eget kommunalsjefområde og til øvrige tjenesteområder i kommunen. Byggservice har også ansvar for energioppfølging og energistyring av kommunens formålsbygg, inkludert gjennomføring av ENØK tiltak for å redusere energibruken i kommunale bygg.

Bygg og eiendomsforvaltning er organisert i fem fagområder:

- Prosjekt med ansvar for prosjektledelse og byggeledelse av kommunens byggeprosjekter
- Forvaltning med ansvar for drift- og vedlikeholdsoppfølging av kommunens eksisterende bygg
- Småbåt med ansvar for alle kommunale småbåthavner
- Vakt og sikkerhet har ansvar for alarmer, kameraovervåkning og sikkerhetsløsninger i kommunens bygg
- Tilfluktsrom og oppfølging mot sivilforsvarstjenesten

7.14.2 Hovedprioriteringer

Eiendom vil i planperioden prioritere tiltak som gir bedre ressursutnyttelse, mer målrettet utvikling av eiendomsmassen og styrket samhandling i organisasjonen.

Videreutvikling av FDV-systemet

Videreutvikling av forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdssystemet (FDV) er avgjørende for:

- effektiv drift og bedre styringsinformasjon
- riktigere prioritering av vedlikeholdstiltak
- økt levetid på bygningsmassen

Oppfølging av boligsosial handlingsplan

Bystyret vedtok boligsosial handlingsplan i juni 2024. Oppfølging av planen er et sentralt satsingsområde.

Prioriterte tiltak:

- kartlegging av eksisterende boligmasse
- tilpasning av boligporteføljen til dagens behov
- utvikling av konsepter for samlokaliserte boliger
- vurdering av nye tomter for målgrupper med rus- og psykiske helseutfordringer

Arbeidet er styrket gjennom omdisponering av ressurser innen By- og stedsutvikling, og foregår i samarbeid med Helse og mestring.

Systematisk vedlikeholdsplanlegging

Eiendom følger opp anbefalinger fra forvaltningsrevisjonen gjennom å etablere helhetlige vedlikeholdsplaner.

Dette innebærer:

- bruk av levetidskostnadsberegninger (LCC)
- registrering av bygningsdeler og tekniske anlegg i FDV-systemet
- fastsettelse av kostnader og vedlikeholdsintervaller
- tiltak for å sikre ønsket tilstandsgrad og ivareta garantier

Bedre styringsgrunnlag gjennom tilstandsanalyser

Tilstanden på formålsbygg vurderes gjennom registrering av tilstandsgrad på bygningsdeler.

Dette gir:

- en samlet vektet tilstandsgrad for hvert bygg
- rapportering til ASSS-nettverket (de 12 største kommunene)
- sammenligningsgrunnlag mot andre kommuner

Siste rapportering viser at skolebygg ligger godt over gjennomsnittet, og at omsorgsbygg ligger noe over gjennomsnittet, målt mot ASSS kommunene. I tillegg vurderes universell utforming og byggenes funksjonelle egnethet.

Organisasjonskultur og samhandling

Det er en prioritert oppgave å styrke felles kultur i Eiendom.

Dette omfatter:

- bedre samhandling mellom enheter
- felles forståelse av mål og prioriteringer
- økt effektivitet på tvers av fagområder

Utvikle strategi for kommunens småbåthavner

Eiendom vil følge opp bystyrets verbalvedtak om utvikling av kommunes småbåthavner.

Dette inkluderer:

- avklare salgs- og driftsmodeller
- utvikle strategisk viktige havner
- utarbeide vedlikehold- og oppgraderingsplaner

7.14.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eiendom	270 385	309 435	328 970	337 552	331 445	335 113
Sum	270 385	309 435	328 970	337 552	331 445	335 113

Netto driftsbudsjett for Eiendom økes fra 2026 til 2027 med 2,2 mill. kr før pris- og lønnsvekst på 17,4 mill. kr. Det samlede innsparingskravet i 2027 er 366 000 kr sammenlignet med 2026.

Netto driftsbudsjett for Eiendom i 2027 er 329 mill. kr som er finansiert av bykassa.

Kommunalsjefområdet er i tillegg finansiert med leieinntekter fra kommunale utleieboliger, øvrige

utleiebygg, utleie av grunn og arealer, utleie av båtplasser og salg av tjenester til andre områder. Totalt forventes driftsinntektene å utgjøre i overkant av 300 mill. kr slik at brutto driftsutgifter for Eiendom er om lag 650 mill. kr i 2027.

I rammen er det lagt inn midler til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg i perioden i henhold til kommunens eiendomsstrategi. Det settes av drift og vedlikeholdsmidler til nye bygg som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig vedlikehold i byggets levetid. For kommunale utleieboliger justeres både inntektssiden og utgiftssiden i takt med endring i boligmassen.

Det er behov for å styrke vedlikeholdet av kommunale boliger. Bystyret har vedtatt en opptrappingsplan hvor vedlikeholdet øker med 1 mill. kr hvert år. Kommunedirektøren foreslår å fortsette denne satsingen med ytterligere 1 mill. kr i 2030. For å sikre at boliger med lange leieforhold i habiliteringsboliger blir prioritert i vedlikeholdsarbeidet har bystyret bestemt at 10 mill. kr av den samlede vedlikeholdsrammen til kommunale boliger skal forbeholdes boliger for habilitering.

Bystyret har tidligere vedtatt at det skal gjøres nødvendige vedlikeholdstiltak av Domkirkens menighetshus. Det er bevilget 3,6 mill. kr til dette formålet i 2026, som reverseres i 2027.

Eiendom har ansvar for energikostnadene i kommunens formålsbygg. Energibudsjettet justeres i takt med forventet utvikling i strømprisene. Kommunen har en prissikring i sin innkjøpsavtale på strøm for å redusere risikoen for store svingninger. Det pågår flere ENØK tiltak for å redusere energiforbruket, og det er lagt inn forventet besparelse fra tiltakene etterhvert som de gjennomføres. Rammen reduseres med 2,8 mill. kr i 2027, og med 21 mill. kr i perioden. Det pågår prosjekter hvor det installeres solceller på taket av kommunale bygg og utskifting til LED lys på idrettsanlegg. Kommunedirektøren foreslår å sette i gang ett nytt ENØK prosjekt i 2027.

Småbåthavnene disponerer kommunale arealer til sin virksomhet. Leien økte med 1 mil. kr i 2026, og øker med ytterligere 1 mill. kr fra og med 2027. Økte inntekter tilfaller bykassa.

Eiendom skal rehabilitere og utvide hovedbrannstasjonen, inntektskravet til Eiendom øker som følge av at ny husleie. Det er lagt inn halvårseffekt av ny leie i 2029, og full årseffekt fra 2030.

7.14.4 Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	309 435	309 435	309 435	309 435
Sum Deflator	7 736	7 736	7 736	7 736
Sum Lønns- og prisjustering	9 630	9 630	9 630	9 630
Sum Integreringstilskudd	0	-154	-154	-154
Tidligere vedtatte tiltak				
Aquarama ikke prisvekst på leieavtalen kompensasjon leie	-502	-502	-502	-502
Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg	-332	-463	-463	-463
Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold	-3 677	-3 677	-3 677	-3 677
Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg	-2 484	-2 484	-2 484	-2 484
FDV 6 boliger Voie rus (ROP) fra 2028	0	263	263	263
FDV kostnader nytt omsorgssenter i 2027	8 847	8 847	8 847	8 847
FDV Lauvåsen skole 2027	3 309	6 461	6 461	6 461
FDV nytt helse hus ferdig sent 2028	0	1 051	1 051	1 051
FDV Tordenskjoldsgate skole utvidelse	0	2 101	2 101	2 101
KBR - økt leie til dekning av renter og avdrag	0	0	-5 125	-5 125
Netto inntektsbortfall ved salg av eiendom	2 522	2 522	2 522	2 522
Nødovernatting EØS borgere	-134	-134	-134	-134
Riving Hamretun barnehage og redusert driftskostnad	-436	-436	-436	-436
Riving svømmehall på Grim og redusert driftskostnad	-3 152	-3 152	-3 152	-3 152
Småbåthavn økte inntekter	-1 025	-1 025	-1 025	-1 025

Beløp i 1000 kr

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Strømkostander formålsbygg	2 101	2 101	2 101	2 101
Vedlikehold av kommunale boliger	0	0	1 025	1 025
Vedlikehold bolig	1 051	2 101	2 101	2 101
Sum Tidligere vedtatte tiltak	6 088	13 574	9 474	9 474
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-366	-366	-366	-366
Vedtatte endringer	23 088	30 420	26 320	26 320
Vedtatt ramme	332 523	339 855	335 755	335 755
Nye tiltak				
Aquarama priskompensasjon	500	1 000	1 500	2 000
Bortfall av leieinntekter KBR i byggeperiode	0	3 650	1 825	0
Finansiering innkjøpsrådgiver til Anskaffelser	-1 076	-1 076	-1 076	-1 076
Gyldengården til HM for TG 65	-3 540	-3 540	-3 540	-3 540
Justering FDVU - nye formålsbygg	500	500	6 650	20 800
KBR økt inntektskrav	0	0	-3 832	-12 789
Krisesenteret - inntekter fra samarbeidskommunene	0	0	-1 600	-1 600
Lavere strømpriser	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Nødovernatting EØS borgere	600	600	600	600
Redusert energikostnad ENØK trinn 5	0	-1 800	-3 200	-4 400
Regulerings boligsosial handlingsplan	1 100	0	0	0
Vedlikehold kommunale boliger - videre opptapping	0	0	0	1 000
Andre tiltak og tekniske justeringer	-37	-37	-37	-37
Sum Nye tiltak	-3 953	-2 703	-4 710	-1 042
Integreringstilskudd				
Integrering Saksbehandler eiendom	400	400	400	400
Sum Integreringstilskudd	400	400	400	400
Nye tiltak og realendringer	-3 553	-2 303	-4 310	-642
Ramme 2027-2030	328 970	337 552	331 445	335 113

Tidligere vedtatte tiltak

Besparelser LED-lys utendørs idrettsanlegg

ENØK prosjekt for utskifting av lys til LED-lys på kommunale idrettsanlegg gir reduserte strømkostnader for kommunen. Idrett er ansvarlig for gjennomføring av prosjektet. Besparelsen øker for hvert år ettersom utskiftingen skjer på flere anlegg.

Domkirkens menighetshus nødvendig vedlikehold

Det ble bevilget midler til nødvendige vedlikeholdstiltak i eksisterende bygningsmasse slik at menigheten kan opprettholde sin aktivitet i lokalene i budsjettet for 2027. Bevilgningen reverseres i 2027.

Energiprojekt trinn 4 - effekt besparelse formålsbygg

Det legges inn en forventet besparelse av energikostnader som følge av ENØK tiltak (etablering av solceller på tak). Besparelsen er avhengig av investeringstakten som er foreslått for prosjektet. Det er tidligere bevilget FDV kostnader til drift og vedlikehold av solcelleanleggene.

KBR - økt leie til dekning av renter og avdrag

Det planlegges for rehabilitering og utvidelse av hovedbrannstasjonen. Når investeringen er gjennomført vil økt låneopptak for kommunen medføre økt husleie for KBR. I økonomiplanen er det lagt til grunn økt leie fra 2029, som er det tidspunktet en planlegger for ferdigstillelse av prosjektet.

Netto inntektsbortfall ved salg av eiendom

Bystyret har vedtatt at det skal selges kommunale eiendommer i perioden. Kommunen har leieinntekter fra eiendommene, og inntektskravet reduseres etterhvert som eiendommene selges og inntektene bortfaller. Inntektsbortfallet må justeres dersom det blir endringer i forutsetningene for hvilke eiendommer som selges og fra hvilket tidspunkt salgene skjer.

Småbåthavn økte inntekter

Småbåthavn disponere kommunale arealer til sin virksomhet. Leieinntektene økes med 1 mill. kr i 2026 og ytterligere 1 mill. kr fra og med 2027.

Vedlikehold av kommunale boliger

Bystyret har prioritert å øke bevilgningen til vedlikehold av kommunale boliger. Det legges opp til en opptrapping hvor rammen til vedlikehold økes med 1 mill. kr hvert år i perioden. Kommunedirektøren foreslår at opptrapping fortsetter med ytterligere 1 mill. kr i 2030.

Nye tiltak

Aquarama priskompensasjon

Leiekontrakten med Aquarama prisreguleres ikke. Eiendom kompenseres derfor for 2,5 % av leiebeløpet, noe som tilsvarer 5000 000 kr i året.

Bortfall av leieinntekter KBR i byggeperiode

Brannstasjonen skal rehabiliteres. KBR kan ikke være i lokalen i byggeperioden og kan derfor ikke faktureres leie. Netto husleie utgjør 3,65 mill. kr i 2027. Byggeperioden er anslått til halannet år. Husleien vil øke når rehabilitert brannstasjon er ferdigstilt.

Finansiering innkjøpsrådgiver til Anskaffelser

Eiendom overfører midler til Økonomi og virksomhetsstyring tilsvarende en stilling som innkjøpsrådgiver hos Anskaffelser.

Gyldengården til HM for TG 65

Ved justering av budsjettrammen, som en konsekvens av Helse og mestring sin flytting fra Gyldengården til Tordenskjolds gate 65, ble det ikke tatt hensyn til energi og renholdskostnader. For at budsjettrammene skal bli riktig, overføres 3,54 mill. kr fra Eiendom til Helse og mestring.

Justering FDVU - nye formålsbygg

I henhold til kommunens eiendomsstrategi bevilges det midler til FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) til nye formålsbygg. I økonomiplanperioden er det bevilgninger til byggene som ferdigstilles de nærmeste årene (Randesund omsorgssenter, Lauvåsen ungdomsskole, Tordenskjoldsgate skole og nytt Helsehus på Eg). I slutten av perioden er det gjort avsetninger for ferdigstilling av ny skole på Hånes, rehabilitering av Slettheia skole og rehabilitert hovedbrannstasjon.

KBR økt inntektskrav

Kristiansand kommune skal rehabilitere og utvide brannstasjonen til Kristiansandregionen brann og redning IKS. Når ny brannstasjon er ferdig øker husleien og inntektskravet til Eiendom øker. Det er forutsatt en byggeperiode på halvannet år, og at ny husleie gjelder for et halvt år i 2029 og med helårseffekt fra 2030.

Nødovernatting EØS borgere

For å oppretteholde tilbudet med nødovernatting for tilreisende EØS borgere må kommunen bidra med egenandel. Med dagens nivå på tilskuddet er kommunens kostnad om lag 600 000 kr i året for å stille lokaler for overnatting til disposisjon. Det er frivillige organisasjoner som følger opp beboerne og driften av tilbudet.

Redusert energikostnad ENØK trinn 5

Kommunedirektøren foreslår å bevilge investeringsmidler til et nytt ENØK prosjekt med oppstart i 2027. Dette skal bidra til lavere energiforbruk. Det legges inn forventet besparelser i perioden på tilsammen 9,4 mill. kr.

Regulerings boligsosial handlingsplan

Bystyret har vedtatt syv tomter som skal reguleres for boliger til perosner med rus og psykiatri lidelser. Eiendom planlegger for utarbeidelse av reguleringsplaner for 2 av tomtene i 2027 med en antatt kostnad på 1,1 mill. kr. Dette finansieres med bruk av fond for utvikling av den kommunale boligmassen.

Integreringstilskudd**Integrering Saksbehandler eiendom**

Eiendom bosetter flyktninger i kommunale utleieboliger. Eiendom tilføres 400 000 kr av intergreringsmidlene som kompensasjon for økt kostnader til forvaltning og saksbehandling.

7.14.5 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Beløp i 1000 kr	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2027	2028	2029	2030	2027- 30	Inntekt 2027-30
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger	98 990	8 147	17 655	14 700	12 805	53 307	0
Bolig - Rehabilitering kommunale boliger		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	0
Brannsikring i kommunale bygg		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023	83 380	5 000	5 000	5 000	0	15 000	0
Energiprojekt trinn 5, oppstart 2027	67 400	14 000	13 600	14 300	13 550	55 450	0
Radontiltak, oppstart 2026		2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	0
Rebudsjettering tidligere bevilgninger	50 000	0	0	0	50 000	50 000	0
Småbåthavn - Strømsøyler	4 000	1 000	0	0	0	1 000	0
Utskiftning heis	21 650	3 500	2 650	0	0	6 150	0
Valhalla Helsesenter - Rehabilitering av fasader	79 000	56 000	19 000	0	0	75 000	-1 000
Voiebyen skole - nye overvannsledninger	1 400	1 400	0	0	0	1 400	0
Sum Investeringer	405 820	96 047	64 905	41 000	83 355	285 307	-1 000
Avsetninger							
Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse	244 000	40 000	151 000	48 000	0	239 000	0
Sum Avsetninger	244 000	40 000	151 000	48 000	0	239 000	0
Sum investeringsprosjekter	649 820	136 047	215 905	89 000	83 355	524 307	-1 000

Forklaring til investeringstabell

Investeringsbudsjettet til Eiendom er på 136 mill. kr i 2027 (524 mill. kr i perioden). I tillegg budsjetteres alle investeringsprosjekt med EIE- i navnet, under kommunalsjefområdet Eiendom i By- og stedsutvikling, men vises i tabellen under tjenesteområdene. Disse investeringene utgjør 875 mill. kr i 2027 (3,49 mrd. kr i perioden).

Prosjekter som er gruppert under Avsetninger i tabellen indikerer at prosjektene er i en tidligfase, jamfør investeringsinstruksen. Det betyr at det er satt av midler til en antatt framtidig kostnad, men det er usikkerhet til både utgifts- og inntektssiden i prosjektet. Avsetning innebærer at det ikke er vedtatt en kostnadsramme for prosjektet, det vil først foreligge ved B2 (Beslutningspunkt 2) som beskrevet i investeringsinstruksen.

Investeringsbudsjett

Bolig - Kjøp og oppgradering kommunale boliger

Det er vedtatt at tidligere serviceboliger for eldre som det er overkapasitet av selges ut når leilighetene blir ledige. Dette gjelder 4 boligkomplekser som er omdannet til borettslag. Det kan også være aktuelt å selge enkelte andre boliger, da etter samråd med Helse og mestring. Det kan være salg av bolig til leietaker eller fordi boligen ikke lenger egner seg som kommunal utleiebolig. I økonomiplanperioden er det budsjetter med 89,5 mill. kr i salgsinntekter for salg av kommunale boliger.

Bystyret har vedtatt at salgsinntektene brukes til investeringer og oppgraderinger i den kommunale boligmassen, for å skaffe boliger som er egnet til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet i dag, og som kommunen har en forpliktelse til å hjelpe med å skaffe bolig.

Tabellen viser budsjetterte salgsinntekter fra salg av kommunale boliger og hvordan salgsinntektene er planlagt disponert i perioden.

	Økonomiplan				Sum
	2027	2028	2029	2030	2027-2030
Salg av utleieboliger, salgsinntekt	-23 500	-28 000	-25 000	-13 000	-89 500
Omkostninger ved salg	353	345	300	195	1 193
Finansiering nye boligprosjekter	15 000	10 000	10 000	0	35 000
Kjøp og oppgradering kommunale boliger	8 147	17 655	14 700	12 805	53 307
Sum	0	0	0	0	0

For å finansiere 6 nye boliger til personer med rusproblematikk settes det av 10 mill. kr av salgsinntektene i 2027. Disse boligene er planlagt ferdigstilt ved slutten av 2027 ved Voie Ringvei. Det settes av 5 mill. kr i 2027 og deretter 10 mill. kr i 2028 og 2029 til finansiering av en ny ROP bolig som er planlagt bygd i 2029. Resterende salgsinntekter forslås bevilget til kjøp av egnede boliger eller oppgradering og tilpasning av boligene kommunen allerede disponerer. Eiendom og Helse og mestring må sammen avklare hvilke tiltak som best løser de utfordringene som er til enhver tid.

Bykassa bevilger i tillegg om lag 14,6 mill. kr til gjenoppbygging av Setesdalsveien 53 for å fullfinansiere prosjektet, hensyntatt forsikringsoppgjør, tilskudd fra Husbanken og momskompensasjon. Til ny ROP bolig med ferdigstillelse i 2029, er det foreslått at bykassa bidrar med 15 mill. kr netto for å fullfinansiere investeringen. I tillegg bevilger bykassa 3 mill. kr i året til rehabilitering av kommunale boliger og 1 mill. kr i året til oppgradering av personalfasiliteter. Det er dermed en satsning på kommunale boliger utover det som er til disposisjon ved planlagt salg av kommunale utleieboliger.

Bolig - Rehabilitering kommunale boliger

I eksisterende boligmasse oppstår det behov for rehabilitering og ombygginger av boliger for å tilpasse til dagens standard og krav. Det er bevilget 3 mill. kr årlig til diverse tiltak. Dette knytter seg til brannsikringstiltak som brannvarslingsanlegg, utvidelse og oppgradering av sprinkleranlegg eller andre nødvendige strakstiltak og oppgraderinger som må utføres.

Brannsikring i kommunale bygg

Det bevilges årlig 2 mill. kr til brannsikring i henhold til lovpålagte krav, som innebærer at alle formålsbygg skal ha en brannteknisk rapport i sin branndokumentasjon. Det har vært jobbet systematisk med de ulike formålsbyggene, med særlig fokus på idretts- og skolebygg i den siste perioden. I 1. tertial 2025 ble det vedtatt at prosjektet utvides til samme formål for alle kommunale bygg. Eiendom utarbeider planer for gjennomføring av brannsikringstiltak for kommunens eiendommer.

Brannstasjonen - rehabilitering og utvidelse

Brannstasjonen ved Lundsbroa i Kristiansand inneholder alle tjenesteområdene innenfor samfunnsoppdraget Kristiansandsregionen brann og redning IKS (KBR) leverer tjenester på, inkludert selskapets administrasjon. Arealmessig har KBR vokst ut av stasjonen og må gjøre grep for å møte dagens og fremtidens behov.

KBR har definert sitt arealbehov og det er gjennomført en behovsutredning som beskriver hvordan dette kan løses ved å rehabilitere og utvide dagens brannstasjon. I tidligere kalkyler som grunnlag for avsetning, hvor ferdigstilling er planlagt medio 2029, ble prosjektkostnaden vurdert til 244 mill. kr, hvorav 239 mill. kr i perioden. På grunn av prosjektets størrelse, blir det gjennomført usikkerhetsanalyse på avsetningskalkylen. Ny kalkyle etter usikkerhetsanalyse gjennomføres av Bygganalyse AS, og signaler antyder at tidligere avsetningen har vært for lav. Kommunedirektøren vil komme tilbake til endelig kostnadsramme for prosjektet når ny kalkyle foreligger.

Energiprojekt trinn 4, oppstart 2023

Med bakgrunn i mulighetsstudie om utvidet energieffektivisering av utvalgte bygg i Kristiansand kommune sin portefølje, er det kartlagt flere effektiviseringstiltak. Mulighetsstudie er utført av ekstern rådgiver, Enøk Total AS.

Eiendom har satt søkelys på solceller på tak kombinert med batteribank for blant annet å kunne utnytte produksjon på sommerstengte skoler. Det er også ønskelig å gjennomføre et pilotprosjekt med liten vindmølle på tak for å hente erfaring. Mulighetsstudien viser at solcelleprosjektene har en tilbakebetalingstid på i underkant av 8 år.

Prosjektet hadde en opprinnelig kostnadsramme på 108 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2023 og det er installert solceller på 22 bygg. Underveis i prosjektet har det vist seg at enkelte bygg ikke er egnet for solceller, samtidig som kostnadene har vært noe lavere enn forutsatt. Prosjektkostnaden nedjusteres derfor til 83,4 mill. kr, inkludert 15 mill. kr i perioden for å ferdigstille prosjektet. Det er lagt inn besparelser i energikostnader fra og med 2024 i driften, som en konsekvens av prosjektet.

Energiprojekt trinn 5, oppstart 2027

Ekstern rådgiver, Asplan Viak AS, har på oppdrag fra Eiendom gjennomført en mulighetsstudie for energieffektivisering i Eiendom sin byggportefølje. 4 tiltak er kartlagt i studien:

1. Begvarmepumpe
2. Luft-vann varmepumpe og luft-luft varmepumpe
3. LED-belysning
4. Oppgradere SD anlegg

Studien viser at tiltakene gir betydelig besparelser i energibruk, beregnet til 3,8 mill. kWh dersom alle tiltakene gjennomføres. Med en budsjettert strømpris på 1,50 kr/kWh gir det besparelser på 5,7 mill. kr i energikostnader. Tilbakebetalingstiden for tiltakene er beregnet til mellom 7 og 20 år.

Kommunedirektøren foreslår at det bevilges midler til å starte opp et nytt ENØK prosjekt i 2027 med 14 mill. kr. Totalt bevilges det 55 mill. kr i perioden, mens total prosjektkostnad er kalkulert til 67,4 mill. kr. Det innarbeides besparelser i energikostnadene i driften, som er økende etter hvert som flere tiltak gjennomføres. Det er lagt inn besparelser på 9,4 mill. kr i økonomiplanperioden.

Radontiltak, oppstart 2026

På bakgrunn av krav i byggteknisk forskrift (TEK 17) skal alle bygninger som er beregnet for varig opphold, oppføres med radonforebyggende tiltak. Det skal foretas målinger på skoler, barnehager, i helse- og sosialbygg, idrettshaller, administrasjonsbygg, grendehus og utleiebygg. Målingene skal angi

om det er nødvendig å gjennomføre tiltak for å tilfredsstille gjeldende krav. Kommunens kommunale boliger vil også bli vurdert innenfor rammene av dette prosjektet.

Prosjektet ligger inne med en løpende bevilgning på 2 mill. kr. årlig i perioden til å fortsette arbeidet med tiltak og gjentakende kontrollmålinger.

Rebudsjettering tidligere bevilgninger

Ubrukte budsjettmidler fra tidligere bevilgninger budsjetteres i slutten av perioden. Budsjettet innarbeides i slutten av perioden for ferdigstillelse av prosjektene.

Småbåthavn - Strømsøyler

Det er behov for å oppgradere strømsøyler med ny og bedre betalingsløsning for strøm i de havnene som er utstyrt med strømsøyler i dag. I enkelte havner hvor det ikke er betalingsløsning i dag, må det monteres strømsøyler, og andre steder må det monteres flere strømsøyler for at det skal være tilstrekkelig kapasitet. Dette er nødvendig for at den enkelte leietaker av båtplass har tilgang til strøm og betaler for sitt eget forbruk. Arbeidet er igangsatt og det er avsatt 1 mill. kr i 2027 for å ferdigstille prosjektet.

Ved rulleringen av økonomiplanen for 2026–2029 er den årlige avsetningen til øvrige investeringer i småbåthavnene tatt ut av investeringsprogrammet. Det legges fram en egen sak som belyser ulike modeller for salg og drift av småbåthavnene som oppfølging av verbalvedtak.

Utskiftning heis

Det er behov for å skifte ut eldre heiser slik at de tilfredsstiller dagens standard. Det blir stadig strengere standarder og strengere håndheving av heiskontrollen, som gjør at tilsyn kan pålegge eier å oppgradere eldre heiser. Det gjelder særlig heiser montert før 1991. Det er i tillegg svært kostbart å stadig gjøre endringer på eksisterende heiser for å tilfredsstille nye standarder og krav som i motsetning til de fleste andre bygningsdeler gis tilbakevirkende krav.

Det er identifisert 10 heiser i formålsbygg fra før 1991 som må skiftes ut med et totalt behov på 21,65 mill. kr. Prosjektet startet opp i 2022. Det er bevilget 3,5 mill. kr til prosjekt i 2027 for å fortsette arbeidet. Det er avsatt totalt 6,15 mill. kr i økonomiplanperioden for å fullføre prosjektet.

Valhalla Helsesenter - Rehabilitering av fasader

En tilstandsanalyse viser at fasadekonstruksjonen på Valhalla Helsesenter har betydelige skader og mangler som innebærer risiko for personsikkerheten. Manglende lufting, setningsskader, frostsprengning og forekomst av fukt- og muggsopprelaterte skader har ført til svekkelser i fasadekonstruksjonen, og det er gjennomført strakstiltak for å redusere risikoen for nedfall av bygningsdeler. Fasadene har nådd slutten av sin tekniske levetid og må rehabiliteres.

Vinduer og ytterdører er også i dårlig teknisk stand og foreslås skiftet som en del av prosjektet. Utvendig solavskjerming er skadet og må erstattes. I tillegg er det identifisert behov for nærmere vurderinger av takkonstruksjoner og overganger for å sikre at eventuelle fuktskader og svakheter utbedres i sammenheng med fasadearbeidene.

Prosjektet skal bidra til å sikre byggets videre funksjon, redusere vedlikeholdsbehovet og forbedre byggets energiytelse. Det legges opp til en helhetlig rehabilitering av bygningskroppen, inkludert fasader, vinduer, dører og nødvendige tilstøtende bygningsdeler.

Oppdatert kalkyle viser en samlet brutto prosjektkostnad på om lag 79 mill. kroner. Konkurransen for utførelse av arbeidene planlegges kunngjort i september 2026. Byggestart er planlagt til februar 2027, og prosjektet forventes ferdigstilt i løpet av 2028.

7.15 Klima og arealutvikling

7.15.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalsjefområdet består nå av tre enheter; Klima og miljø, Arealutvikling og samferdsels, samt Prosjekt og eiendomsutvikling.

Kommunalsjefområdet jobber strategisk og områdeovergripende i et langsiktig perspektiv, ofte i nettverk og med eksterne samarbeidspartnere. Areal- og samferdselenheten har hovedansvar for overordnet areal-, steds- og byutvikling/-planlegging, kommuneplanlegging (arealdel, kommunedelplaner) og transport og samferdsel, inkludert Byvekstavtalen. Enheten har også ansvaret for utbyggingsprogrammet og kommunens samarbeid med private utbyggere med hovedvekt på gjennomføring og utbyggingsavtaler.

Klima og miljøenheten har ansvar for kommunens arbeid med klima og miljøvern. Her omfatter klimaarbeidet blant annet kommunens klimastrategi og handlingsplan, klimaregnskap og -budsjett, mens miljøvernarbeidet omfatter tilsyn, spredte avløp, overvåking av luftkvalitet, forurensning og kampanjer.

Prosjekt og eiendomsutviklingsenheten har ansvar for å sikre eiendommer for kommunale formålsbygg og boligprosjekter, kjøp og salg av kommunal eiendom, porteføljestyling og eiendomsstrategi for å understøtte kommunens arealpolitikk. Enheten har ansvaret for å styre behovsutredning av investeringsprosjekter. Videre har enheten det faglige og overordnede ansvaret for prosjektstyring av investeringer og innkjøp innenfor bygg og anlegg, samt overordnet kvalitetsarbeid og HMS.

7.15.2 Hovedprioriteringer

Areal og samferdselenheten vil prioritere arbeidet med ny utbyggingspolitikk. Enheten har også satt av kapasitet til å bidra i oppfølging av boligsosial handlingsplan. Oppfølging av Byvekstavtalen er også et prioritert område der det særlig handler om å få fram byggeklare prosjekter og bidra til en god prioritering i samarbeid med Ingeniørvesenet og Parkvesenet. For øvrig prioriteres løpende saksbehandling knyttet til rullering av utbyggingsprogrammet, oppfølging av kommuneplanens arealdel og andre løpende prosjekter i egen regi eller i samarbeid med andre.

Klima og miljøenheten har et hovedansvar for å koordinere arbeidet knyttet til reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning og arbeidet for et godt miljø. Kristiansand kommune har både som organisasjon og som samfunn vedtatt å redusere klimagassutslippene med hhv. 65 % og 55 % innen 2030. Enheten har et særlig ansvar for oppfølging av kommunens implementering av Miljøfyrtårn, klimaregnskap og klimabudsjettet som viktige verktøy for å styre de ulike prosessene. Enheten er en pådriver for satsing på tiltak som fører til energisparing, reduksjon av utslipp ved transport, reduksjon av matsvinn, tiltak mot marin forurensning og økt kildesortering særlig innenfor kommunen som organisasjon, men også i samfunnet ellers. Det arbeides også med å legge til rette for større grad av ombruk og reparasjon. Som samfunn må kommunen redusere utslippene ved transport, etablere karbonfangst ved avfallsforbrenningsanlegget, fortsette elektrifisering ved Kristiansand havn, samarbeid med bygge- og anleggsnæringen og industri for å redusere bruk av fossil energi. Enheten har også ansvar for føre tilsyn med grunn, luft- og vannkvalitet, herunder arbeidet med oppfølging av private avløpsanlegg. Arbeidet med klimatilpasning er et område med økt viktighet der det vil være aktuelt med tiltak.

Prosjekt og eiendomsutviklingsenheten har stor faglig spredning i sin portefølje. Salg av eiendom er en prioritert oppgave, men gjennomføringen er utfordrende med hensyn til forventete salgsinntekter og gjeldende markedssituasjon. Det er en stor utfordring å løse forpliktelsene som ligger i vedtatt økonomiplan. Tidligfasearbeidet (behov, prioritering, kartlegging og prosjektutvikling) utvikles i tråd med revidert investeringsinstruks og implementering av denne i kvalitetssystemet. Arbeidsoppgaver knyttet til store prosjekter som eksempelvis Agder Arena og Lagmannsholmen er høyt prioritert i enheten. Revidert Klima og miljøstrategi for bygge- og anleggsplasser er vedtatt og etterleves inn i nye prosjekter som skal realiseres. Futurebuilt satsingen er i gang, og i tillegg til intensjonsavtale og oppstart av 2 offentlige prosjekter, er det dialog med private aktører i byggebransjen. Kvalitetsarbeid med oppfølging og tilsyn/HMS/SHA(sikkerhet, helse og sikkerhet), internkontroll og risikostyring er prioriterte oppgaver.

7.15.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Klima og arealutvikling	42 500	53 328	55 794	55 478	55 478	55 478
Sum	42 500	53 328	55 794	55 478	55 478	55 478

Samlet netto driftsbudsjett for Klima og arealutvikling økes fra 2026 til 2027 med 300 000 kr før pris og lønnsvekst på 2,2 mill. kr. Ny ramme for kommunalsjefsområdet i 2027 blir 55,8 mill. kr. Det er flere endringer ut og inn av rammen som medfører dette;

Fra tidligere vedtatte tiltak økes Klimaomstillingsfondet med 525 000 kr i 2027 og prosjekt Matsvinn får tilbakeført 410 000 kr fra Oppvekst. Videre økes klimatiltaket for internt gjenbruk av møbler og inventar med 513 000 kr og engangsflytting av midler til veirenhold fra 2025 til 2026 trekkes ut igjen nå. Kommunalsjefområdet har i tillegg noen små innsparinger som slår inn i 2027, samt innsparing på 1 stilling som fra 2028.

I Økonomiplan 2027 ligger det inne to interne overføringer fra Klima og areal til Ingeniørvesenet, herunder Hjertesonekoordinator (1 mill. kr) og kjøp av klimavoter biodiesel (179 000 kr). I tillegg korrigeres en budsjettfeil fra vedtatt økonomiplan etter omorganisering i 2026 med 526 000 kr.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	53 328	53 328	53 328	53 328
Sum Deflator	1 333	1 333	1 333	1 333
Sum Lønns- og prisjustering	828	828	828	828
Tidligere vedtatte tiltak				
Klima og omstillingsfondet	525	1 051	1 051	1 051
Klimatiltak internt gjenbruk av møbler og inventar	512	512	512	512
Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP	-735	-1 576	-1 576	-1 576
Matsvinn 50% stilling	410	410	410	410
Omfordelt ramme innsparingskrav, AFP og ATP	735	735	735	735
Revidering av tiltaksutredning og handlingsplan - Veirenhold ubrukte midler 2025 overføres til 2026	-410	-410	-410	-410
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 037	722	722	722
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-22	-22	-22	-22
Vedtatte endringer	3 176	2 861	2 861	2 861
Vedtatt ramme	56 505	56 189	56 189	56 189
Nye tiltak				
Feil i rammer omorganisering i 2025	526	526	526	526
Hjertesone koordinator Vei fra KA	-1 036	-1 036	-1 036	-1 036
Klimavoter biodiesel fra KA til Ing	-179	-179	-179	-179
Andre tiltak og tekniske justeringer	-22	-22	-22	-22

Beløp i 1000 kr

Økonomiplan

Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Sum Nye tiltak	-711	-711	-711	-711
Nye tiltak og realendringer	-711	-711	-711	-711
Ramme 2027-2030	55 794	55 478	55 478	55 478

Tidligere vedtatte tiltak

Klima og omstillingsfondet

Klima- og omstillingsfondet styrkes med til sammen 750 000 kr i 2026 i forhold til 2025. Av dette ble 250 000 kr lagt inn ved politisk behandling av økonomiplan 2026. Samlet budsjett for 2026 utgjør 3,75 mill. kr. Av dette settes 500 000 kr av til arbeid mot marin forurensing (feks båter som utgjør en forurensningsfare).

Klimatiltak internt gjenbruk av møbler og inventar

Det er lagt inn 500 000 kr i 2026 som øker til 1 mill. kr i 2027 pr år til klimatiltak for internt gjenbruk av møbler og inventar. I tillegg styrket bystyret satsingen med et politisk vedtak knyttet til Bærekraftslager for møbler og materialer (se eget pkt.)

Lønnsforpliktelser etter avvikling ATP

Areal og transportprosjektet (ATP) er avviklet og det ble i 2025 lagt inn 2,3 mill. kr til dekning av lønnsforpliktelser. Disse trappes ned fra 2026, med 820 000 kr i 2026 og reduseres deretter gradvis i økonomiplanperioden. Det gjøres en omfordeling i området for å dette inn dette og andre rammereduksjoner som legges inn under interne rammeendringer.

Matsvinn 50% stilling

By- og stedsutvikling har overført midler tilsvarende 50% stilling til et matsvinnprosjekt i barnehage i deler av 2025 og nå for 2026. Denne overføringen tilbakeføres i 2027.

Nye tiltak

Hjertesone koordinator Vei fra KA

Det overføres 1,04 mill. kr fra kommunalsjefområdet Klima og areal til Vei. Midlene er knyttet til en stilling, som nå blir fast, som arbeider for å skape tryggere skoleveier samt forbedre trafiksikkerhet rundt skolene (Hjertesoner).

Klimakvoter biodiesel fra KA til Ing

Midlene overføres fra Klima og miljø til Ingeniørvesenet og skal brukes til tiltak for å redusere eget klimautslipp, her gjennom økt bruk av biodiesel.

7.15.4 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Beløp i 1000 kr	Samlede prosjektbeløp	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	2027	2028	2029	2030	2027-30	Inntekt 2027-30
By- og stedsutvikling							
Investeringer							
Boligpolitiske prosjekter		9 228	981	1 958	958	13 125	-25 650
Justeringsavtaler	69 120	15 332	14 884	12 329	11 612	54 157	-60 175
Kjøp av grunn gang/sykkelveier		800	800	800	800	3 200	0
Kjøp og salg av fast eiendom		1 800	1 500	1 500	1 700	6 500	-503 836
Salg av utleieboliger		353	345	300	195	1 193	-89 500
Sikring - kjøp friluft		1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	-3 000
Sykkelboder – klimabudsjettet	2 900	1 000	1 000	0	0	2 000	0
Utbyggingsområdene		4 080	440	60	10 020	14 600	-18 928
Sum Investeringer	72 020	34 093	21 450	18 447	26 785	100 775	-701 089
Sum By- og stedsutvikling	72 020	34 093	21 450	18 447	26 785	100 775	-701 089
Sum investeringsprosjekter	72 020	34 093	21 450	18 447	26 785	100 775	-701 089

Boligpolitiske prosjekter

Boligpolitiske prosjekter omfatter prosjekter som skal bidra til å nå boligpolitiske målsetninger. Prosjektene finansieres innenfor en ramme av 200 mill. kr, i henhold til bystyrets boligpolitiske vedtak av 2007. Prosjektene kan gjennomføres til selvkost, men salgsvilkårene skal likevel være til markedspris, med mindre egne vedtak er fattet. Utgiftene i prosjektet knyttes delvis til utløsning av boliger i Strømsdalen i forbindelse med områdeplanen for Rona samt avsetning til kapitalkostnader på Kroodden. Avtalen med utbygger på Kroodden er terminert, og inntekter og utgifter er dermed betydelig nedjustert sammenlignet med tidligere økonomiplaner. Budsjetterte inntekter i perioden er 25,6 mill. kr, og det forventes 13,1 mill. kr i utgifter.

Justeringsavtaler

Prosjektet gjelder inntekter og utgifter på merverdiavgift knyttet til kommunens 10 % andel av justeringsavtalene. Nettobeløpet i prosjektet antas å utgjøre kommunens 10 %-andel. I henhold til vedtak i bystyret skal denne andelen dekke kommunens utgifter til administrasjon av ordningen. Det legges opp til at kommunens 10 % andel av justeringsavtalene settes inn på et eget investeringsfond, men denne avsetningen er ikke tatt inn i budsjettet. Det legges opp til at avsetning til investeringsfond skjer i 2. tertial og i årsavslutningen.

Kjøp av grunn gang/sykkelveier

Prosjektet innebærer å sikre grunn for anlegg av planlagte/regulerte gang- og sykkelveier. Dette prosjektet må sees i sammenheng med de anleggene Ingeniørvesenet har med i sin økonomiplan. Det er avsatt 800 000 kr per år i perioden.

Kjøp og salg av fast eiendom

Inntektssiden i prosjektet er knyttet til salg av eiendommer. Det legges til grunn at man primært søker å optimalisere eiendomsverdiene ved realisering av objekter som kommunen ikke ser som formålstjenlig å ha i sin portefølje. Det er budsjettert med inntekter på 503,8 mill. kr i perioden. Inntektssiden omtales nærmere like etter tabellen over salgsinntekter fra ulike investeringsprosjekter.

Utgiftssiden i prosjektet er på samlet 6,5 mill. kr i økonomiplanperioden. Midlene knytter seg hovedsakelig til omkostninger knyttet til kjøp og salg samt utgifter til salgforberedelser, men det er samtidig lagt inn en mindre sum til kjøp av eiendom som er av strategisk betydning.

Salg av utleieboliger

Samlet i perioden ligger det budsjetterte salgsinntekter på 89,5 mill. kr og salgsutgifter på 1,2 mill. kr. Bystyret har vedtatt at salgsinntektene skal brukes til investeringer og oppgraderinger i den kommunale boligmassen. Det vises til omtale hos Eiendom vedrørende prosjekt 5410001 Bolig - Kjøp og oppgradering av kommunale boliger.

Sikring - kjøp friluft

Kristiansand kommune var frem til 2012 med i et storbysamarbeid om sikring av friområder. Årlige bevilgninger var på 5 mill. kr med 50/50 % på stat og kommune, og mange viktige eiendommer ble kjøpt i perioden. Kommunen har fortsatt et samarbeid med Miljødirektoratet, men søknadene fra kommunen gjelder nå også tilrettelegging og opparbeidelse av friområder. Stier og parkeringsplasser bygges og skiltes. Miljødirektoratet er villig til å sikre forutsigbare rammer gjennom et langsiktig samarbeid. Det er avsatt 1,5 mill. kr per år i perioden forutsatt 50 % tilskudd fra staten. Tilskuddet fra Staten forutsetter en evigvarende klausulering til friluftsformål for de flater som inngår.

Sykelboder – klimabudsjettet

En rekke enheter i kommunen spilte inn behov for låsbare sykkelboder til forrige økonomiplan, og prosjektet ble da innvilget midler på totalt 2,9 mill. kr i økonomiplanperioden 2026-2029 som en del av klimabudsjettet. Det gjenstår 2 mill. kr av prosjektkostnaden, og midlene fordeles likt i 2027 og 2028. Midlene er tiltenkt utdelt etter en intern søknadsordning som forvaltes av Arealutvikling og samferdsel. Det legges opp til at man skal utforske mulighetene for å kunne gå for standardiserte sykkelboder, slik at enhetsprisen dermed kan reduseres.

Utbyggingsområdene

Investeringsprosjekter innenfor utbyggingsområdene skal ved igangsettelse minimum være budsjettert til selvkost. Utvikling av utbyggingsområder fører normalt til utlegg relatert til kjøp av grunn og tilrettelegging av infrastruktur før man kan forvente salgsinntekter. Budsjetterte inntekter i perioden er 18,9 mill. kr, mens det legges til grunn utgifter på 14,6 mill. kr. Av utgiftene er 10 mill. kr satt av i 2030 til første del av infrastrukturkostnader på Lagmannsholmen.

Salgsinntekter investering:

Beløp i 1000 kr	2027	2028	2029	2030	Sum 2027-2030
Boligpolitiske prosjekter	-	-	-25 650	-	-25 650
Kjøp og salg av fast eiendom	-125 850	-96 336	-275 000	-6 650	-503 836
Salg av utleieboliger	-23 500	-28 000	-25 000	-13 000	-89 500
Utbyggingsområdene	-13 000	-5 450	-478	-	-18 928
Sum salgsinntekter investeringer	-162 350	-129 786	-326 128	-19 650	-637 914

Boligpolitiske prosjekter

Forventede inntekter i perioden er hovedsakelig knyttet til Trekanten og Holskogveien. Etter terminert avtale på Kroodden er inntektene tatt ut av økonomiplanen, men det tas høyde for at en redusert inntektsstrøm knyttet til et mulig nedskalert alternativ kan legges inn på et senere tidspunkt. Områdeplanen for Rona omfatter Strømsdalen, men det er imidlertid foreløpig ikke grunnlag for å anslå nivå og tidspunkt for inntekter herfra. For Krooddens sydlige del vil det bli arbeidet for å oppnå avtaler om mulig salg av kommunale arealer.

Kjøp og salg av fast eiendom

Det budsjetteres med salgsinntekter på til sammen 503,8 mill. kr i perioden. Dette inkluderer inntekter på 103 mill. kr som er rebudsjettering av overheng fra tidligere økonomiplanperioder samt inntekter fra salg av biblioteket mot slutten av perioden.

I bystyrets behandling av budsjettet i desember 2025 ble det lagt inn inntekter fra salg av småbåthavner og tomter på til sammen 40 mill. kr i 2027. Det legges til grunn i økonomiplanen at halvparten av disse inntektene vil komme i 2027, mens resten realiseres i 2028. I tillegg forskyves uspesifiserte salgsinntekter på til sammen 150 mill. kr noe. Det ligger samlet over 225 mill. kr i uspesifiserte salgsinntekter i perioden som vil være svært krevende å dekke inn. Det arbeides løpende med nedsalg av eiendom og usentrale småbåthavner/båtplasser, for å dekke opp deler av de uspesifiserte postene.

Det har de siste årene vært et meget utfordrende marked for omsetning av næringseiendommer, med historisk få transaksjoner. Aktuelle kjøpere sitter selv med posisjoner de ikke får realisert, og etterspørselen i markedet er lav. Det er dermed usikkerhet knyttet til hvorvidt inntektsforventningene kan nås de ulike årene, eller om det vil bli behov å nedregulere eller skyve ytterligere på deler av salgsinntektene. Det er svært krevende å håndtere eksisterende inntektsforventninger knyttet til salg av uspesifiserte objekter og det er et begrenset antall gjenstående aktuelle eiendommer i kommunens portefølje med større verdi som anses som salgbare.

Salg av utleieboliger

Det er vedtatt at det skal fases ut kommunale serviceboliger som det ikke lenger er etterspørsel etter. Det er budsjettet med 89,5 mill. kr i salgsinntekter i perioden og inntektene fra salget skal benyttes til kjøp og oppgradering av kommunale boliger.

Utbyggingsområdene

Salgsinntektene forventes å komme fra prosjektene Hellemyr Nord felt E1, Lindebø/Skålevik og Lindebø brygge. Markedssituasjonen er for tiden noe utfordrende med tanke på å realisere salgsobjekter, noe som på sikt kan måtte medføre forskyvninger på tidspunkt for inntekter.

8 Næring og Nav

8.1 Kort om området

Tjenesteområdet omfatter næringsutvikling, arbeidsrelaterte tiltak, inkluderingsarbeid, nødboliger og sosiale tjenester. I tillegg koordinerer området Flere i arbeid samarbeidet både internt og eksternt.

Området er organisatorisk delt inn i:

- Næringsavdelingen
- Nav Kristiansand
- Næring og Nav administrasjon hvor bl.a. koordineringen av Flere i arbeid inngår

Kort fortalt skal området:

- Koble mennesker som står utenfor arbeidslivet med virksomheter som trenger arbeidskraft
- Legge til rette for at næringslivet får gode muligheter til å utvikle seg i og fra Kristiansand
- Holde flest mulig i arbeidsfør alder i jobb
- Sørge for livsfaseytelser til de som har rett på det
- Sikre sosiale tjenester når det er nødvendig

Samlet netto driftsbudsjett for Næring og Nav, med foreslåtte endringer, utgjør 505 mill. kroner i 2027. Området har totalt 181 faste ansatte, fordelt på 169 årsverk. Ansatte tilknyttet prosjekter kommer i tillegg.

8.2 Hovedutfordringer

Området står overfor et sammensatt utfordringsbilde der internasjonale rammevilkår, demografiske utviklingstrekk og lokale strukturelle forhold påvirker både næringslivets konkurransekraft og innbyggernes muligheter for deltakelse i arbeid og samfunnsliv. Samtidig utfordres kommunen av behovet for omstilling, inkludering og bærekraftige løsninger innen arbeidsliv, kompetanse, bolig og velferd, i en situasjon preget av begrensede ressurser og økende etterspørsel etter tjenester.

Uforutsigbare rammevilkår for næringslivet: Den geopolitiske situasjonen, med konflikter og handelsforstyrrelser, samt lokale forhold som strømpris og krafttilgang, gjør at mange virksomheter er usikre på egne fremtidsutsikter.

Tilgang på kompetanse og kapital: Kampen om kompetanse øker. Virksomheter i regionen melder om utfordringer med å rekruttere kompetent arbeidskraft. Utfordringene kan handle om både å rekruttere og beholde etterspurt kompetanse i regionen. Det er også krevende å få tak i kapital til investeringer i innovasjon, og til nye og eksisterende virksomheter. Noen av utfordringene skyldes strukturelle utfordringer, men noe handler også om å synliggjøre regionens attraktivitet overfor potensielle arbeidstakere, kompetansemiljøer og investorer.

Infrastruktur: Vi er inne i en periode med store veiprosjekter som kan by på utfordringer for lokale virksomheter ved at det oppstår flaskehalser og begrenset tilgjengelighet for kunder. Samtidig er utbygging av infrastruktur viktig for næringslivets utvikling og regionens attraktivitet. Lokale bedrifter er en del av et regionalt, nasjonalt og internasjonalt marked, og de har behov for god infrastruktur til å frakte råvarer og ferdigprodukter. Opplevelsesnæringen trenger veier, havner, toglinjer og flyruter for å hevde seg. En annen infrastrukturutfordring er utbygging av kraftnettet i et tempo som sikrer nok tilgang på kraft til en konkurransedyktig pris for næringslivet.

Omstillingsbehov: Lokalt næringsliv har fortsatt behov for å omstille seg til lavutslippssamfunnet for å opprettholde konkurransekraften. I vår landsdel har leverandørindustrien til offshorenæringen tradisjonelt stått sterkt. Over flere år har trenden vært at ettermarkedet har fått større betydning, mens investeringen i nybygg har avtatt. Hvis vi skal beholde kompetanse og industrimiljøer, trengs det omstilling for denne sektoren slik at de får nye markeder å utvikle seg og ikke bare gir service, reparerer eller oppgraderer gamle installasjoner.

Utenforskap og lavere arbeidsdeltakelse: Ungt utenforskap er en stor og kompleks samfunnsutfordring som må løses på tvers av private og offentlige aktører. Kristiansand har, i likhet med resten av Agder, historisk sett hatt større levekårsutfordringer enn landsgjennomsnittet. Kristiansand har særlig lavere arbeidsdeltakelse. I Kristiansand er det en høy andel barn i lavinntektsfamilier. Barn som vokser opp i familier hvor ingen av foreldrene er i jobb har generelt færre muligheter og flere utfordringer. Det er høyere risiko for at de ikke fullfører skolen og kommer i jobb, sammenlignet med barn som har minst én foresatt i arbeidslivet. Disse samfunnsutfordringene må sees i sammenheng med arbeidsgiveres behov for arbeidskraft nå og i fremtiden.

Språkbarrierer og manglende arbeideretting for flyktninger: Språkkompetanse er fortsatt en hovedbarriere for overgang til arbeid for bosatte flyktninger, særlig for grupper med kort kvalifiseringstid. Begrenset språkkompetanse og kort kvalifiseringstid gir redusert arbeidsdeltakelse og økt risiko for langvarig behov for offentlige ytelser. Manglende kobling mellom språkopplæring og arbeidsrettede tiltak gjør det vanskelig å oppnå varig tilknytning til arbeidslivet. Det er behov for tettere oppfølging og praksisnære løsninger sammen med arbeidsgivere. Samtidig er det et betydelig etterslep etter høye bosetningstall de siste årene.

Høyt og langvarig behov for økonomisk sosialhjelp: Det er et vedvarende høyt nivå på økonomisk sosialhjelp, med økende varighet i ytelsene som følge av endringer i befolkningssammensetning, høy bosetting de siste årene og økte levekostnader. Særlig gjelder dette grupper med svak tilknytning til arbeidslivet, herunder flyktninger og personer over 55 år. Det er betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen fremover, herunder varighet i ytelsene for enkelte grupper og finansiering utover integreringstilskuddets periode. Varslet innføring av integreringsstønad fra 2028 kan bidra til endret kostnads- og ansvarsbildet for kommunen. Økte levekostnader og prisvekst gir ytterligere press på sosialhjelpsytelser, og det er behov for å styrket innsats innen økonomisk rådgivning og arbeidsretter oppfølging.

Boligutfordringer og akutte behov: Kristiansand har fortsatt betydelig utfordring med tilgang på egnede og varige boliger, både for barnefamilier, unge og personer med rus- og psykiske helseutfordringer. Manglende kapasitet og sirkulasjon i kommunale boliger fører til økt bruk av midlertidige og kostbare botilbud, med vesentlig høyere døgnkostnad og lavere statlig bostøtte. Akutte boligsituasjoner krever lavterskeltilbud og sikkerhetsnett som Natthjemmet. Behovet for slike løsninger er vedvarende og manglende tilbud vil generere økte sosialhjelpskostnader, og risiko for lovbrudd som følge av manglende tilbud om midlertidig husvære.

Omstillingsbehov på integreringsområdet: Etter flere år med høy bosetting står Nav overfor en krevende omstilling hvor tjenestetilbud og bemanning gradvis må tilpasses et lavere finansieringsnivå. Omstillingen skjer samtidig som kommunen fortsatt skal håndtere konsekvensene av tidligere års høye bosetting og opprettholde nødvendige tjenester til målgruppen. Det er derfor behov for løpende vurderinger av kapasitet, organisering og ressursbruk i takt med utviklingen i bosetting, tjenestebehov og statlige rammevilkår.

Rekrutteringsutfordringer: Konkurranse om arbeidskraft, lønnsforskjeller mellom stat og kommune og behov for stabil bemanning gjør det krevende å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere.

Samtidig er det behov for systematisk forebygging, oppfølging og utvikling av kompetanse for å sikre robusthet og kvalitet i tjenesten.

Begrenset finansiering av tverrsektorielle tiltak: Det er krevende å prioritere virkningsfulle tiltak i drift, særlig når de går på tvers av flere ansvarsområder i kommunen, fylkeskommunen og Nav. Arbeidsledermodellen er eksempel på et slikt tiltak.

8.3 Innsparinger

Beløp i 1000 kr

Tiltak	2027	2028	2029	2030
Innsparingstiltak administrasjon	-217	-217	-217	-217
Reduksjon områderammer	-22	-22	-22	-22
Totalsum	-240	-240	-240	-240

Innsparinger vist i tabellen over er vedtak fra tidligere økonomiplaner under det gamle direktørområdet Samhandling og innovasjon. De er nå overført til Næring og Nav. Endringen i 2027 er knyttet til to forskjellige innsparingstiltak og utgjør til sammen et nedtrekk i rammen på 240.000 kr fra 2027. Dette trekkes fra budsjettposten "Egenandeler prosjekter" i Næring og Nav administrasjon og vil medføre redusert mulighet for å delta i utviklingsprosjekter som dukker opp utenfor budsjettprosessene.

8.4 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringene for området er:

- **Næringsutvikling:** Utvikle leverandørindustri til forsvaret, samarbeid om å øke forsvarets tilstedeværelse og følge opp satsinger på hydrogen, havvind, sirkulære løsninger og grønt gründerskap.
- **Talent og mangfold:** Tiltrekke, inkludere og beholde nasjonale og internasjonale studenter, arbeidstakere og øke attraktivitet for næringsetableringer og investeringer.
- **Infrastruktur og areal:** Understøtte viktige vei-, fly- og havneprosjekter og sikre næringsarealer.
- **Forebygge utenforskap blant unge:** Prioritere tidlig og samordnet innsats for å sikre at flere unge fullfører skole og kommer i arbeid eller utdanning, i samarbeid med arbeidsliv og andre offentlige og private aktører.
- **Styrke arbeidsinkludering:** Prioritere strategisk satsing for å økt arbeidsdeltakelsen og redusere avhengigheten av offentlige ytelser. Innsatsen rettes mot tiltak tilpasset behovene i arbeidsmarkedet, og styrket samhandling mellom Nav, arbeidsgivere og andre offentlige aktører for bedre kobling mellom arbeidssøkere og arbeidsliv, blant annet gjennom Flere i arbeid samarbeidet.
- **Sikre sosial trygghet og boligstabilitet:** Prioritere trygg håndtering av akutte levekårsutfordringer og øke overgang til mer stabile boforhold.
- **Sikre bærekraftige og robuste tjenester:** Prioritere tilstrekkelig kapasitet, kompetanse og samarbeid for å levere tjenester med god kvalitet over tid.

Hovedprioriteringer utdypes under omtalen av kommunalsjefområdene. Flere i arbeid omtales under Næring og Nav administrasjon.

8.5 Oppfølging av kommuneplanens satsingsområder

Næring og NAV skal gjennom næringsutvikling, arbeidsinkludering og sosiale tjenester bidra til å realisere kommuneplanens mål om et attraktivt, inkluderende og kompetent Kristiansand. Særlig vektlegges innsats som bidrar til økt deltakelse i arbeidslivet, tilgang på kompetanse og arbeidskraft, inkludering av internasjonale talenter og reduserte levekårsforskjeller. Delmålene er hentet fra

Fornybarregionen, [Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen](#). Strategien er vedtatt av alle 6 kommunene i Kristiansandsregionen; Kristiansand, Birkenes, Iveland, Lillesand, Lindesnes og Vennesla.

Satsingsområde: Attraktiv og miljøvennlig

Næring og NAV skal bidra til grønn omstilling og bærekraftig næringsutvikling gjennom satsinger på blant annet havvind, hydrogen, sirkulære løsninger og grønt gründerskap.

Satsingsområde: Inkluderende og mangfoldig

Næring og NAV skal bidra til at flere innbyggere deltar i utdanning og arbeidsliv gjennom kvalifisering, arbeidsrettet oppfølging, samarbeid med arbeidsgivere og tiltak som reduserer utenforskap. Innsatsen omfatter også integrering av flyktninger og innvandrere, boligsosial oppfølging og arbeid for å redusere levekårsutfordringer.

Satsingsområde: Skapende og kompetent

Næring og NAV skal bidra til næringsutvikling, verdiskaping og tilgang på kompetanse gjennom samarbeid med næringsliv, utdanningsinstitusjoner og regionale aktører. Arbeidet omfatter også tilrettelegging for etableringer, investeringer og utvikling av viktige næringsarealer og infrastruktur.

Særskilte fokusområder: Samhandling om barn og unge med sammensatte behov

Næring og NAV skal bidra til tidlig og koordinert innsats for barn, unge og familier med sammensatte utfordringer, med særlig vekt på å forebygge utenforskap og styrke overgangen til utdanning og arbeid

Særskilte fokusområder: Flere i arbeid og ungt utenforskap

Flere i arbeid videreføres som et forpliktende samarbeid mellom offentlige og private aktører. Innsatsen skal bidra til økt arbeidsdeltakelse, styrke overgangen mellom utdanning og arbeid og redusere ungt utenforskap.

Særskilte fokusområder: Sikkerhet og beredskap

Næring og NAV skal videreutvikle sitt beredskapsarbeid for å sikre nødvendige tjenester til innbyggere og næringsliv ved uønskede hendelser, i tråd med kommunens overordnede beredskapsplan.

8.6 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Næring og Nav administrasjon	0	7 445	6 416	7 681	6 451	6 451
Næringsavdelingen	0	16 530	21 360	21 360	21 360	21 360
Nav	0	446 008	476 730	434 537	434 537	434 537
Sum	0	469 983	504 507	463 578	462 348	462 348

Næring og Nav har et samlet driftsbudsjett på 505 mill. kr i 2027, reduserende til 462 mill. kr i 2030. Driftsbudsjettet økes med 14 mill. kr fra 2026 til 2027, i tillegg til kompensasjon av pris og lønnsvekst på 20,5 mill. kr.

De største endringene er knyttet til integreringsområdet i Nav. lavere bosetting gir et nedtrekk på om lag 21,5 mill. kr fra 2026 til 2027. Samtidig tilpasses budsjetttrammen for økonomisk sosialhjelp med om lag 36 mill. kr. Dette er i hovedsak en korrigering av et for lavt budsjettnivå og ikke en styrking av tjenestenivået. Det vedvarende sosialhjelpsbehovet gjør at store deler av kapasiteten innen økonomisk saksbehandling videreføres i 2027.

For Næringsavdelingen og Næring og Nav administrasjon er endringer fra 2026 til 2027 hovedsakelig knyttet til økt tilskudd til Vitensenteret med 1 mill. kr og uttrekk av en tidligere rammeoverføring til programmet Flere i arbeid på 1,4 mill. kr. "Flere i arbeid garantien" kommer inn i 2028 med 1,16 mill. kr.

8.7 Næring og Nav administrasjon

8.7.1 Kort om kommunalsjefområdet

Næring og Nav administrasjon inkluderer satsningen **Flere i arbeid** og administrativ støtte til direktørområdet. Det er fire årsverk knyttet til Næring og Nav administrasjon, inkludert direktør og koordinator for Flere i arbeid.

Flere i arbeid startet som et tverrfaglig og sektorovergripende program (2021 - 2025) etter initiativ fra Kristiansand bystyre, og er nå videreført som et forpliktende samarbeid i ordinær drift. Det er etablert et partnerskap mellom Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, Nav Agder og Universitetet i Agder. Det jobbes med å finne de strukturelle grep som best bidrar til å få flere til å gjennomføre skole og finne sin plass i arbeidslivet. Arbeidet skal forbedre systemer og prosesser som gjør det enklere for arbeidsgivere å rekruttere utradisjonelt.

Flere i arbeid samarbeidet vil inngå som en sentral del av Agder fylkeskommunes brede satsing på bedre levekår i Agder og er koblet til det regionale samarbeidet i #vårtagder.

8.7.2 Hovedprioriteringer

Hovedprioriteringen i 2027 vil være:

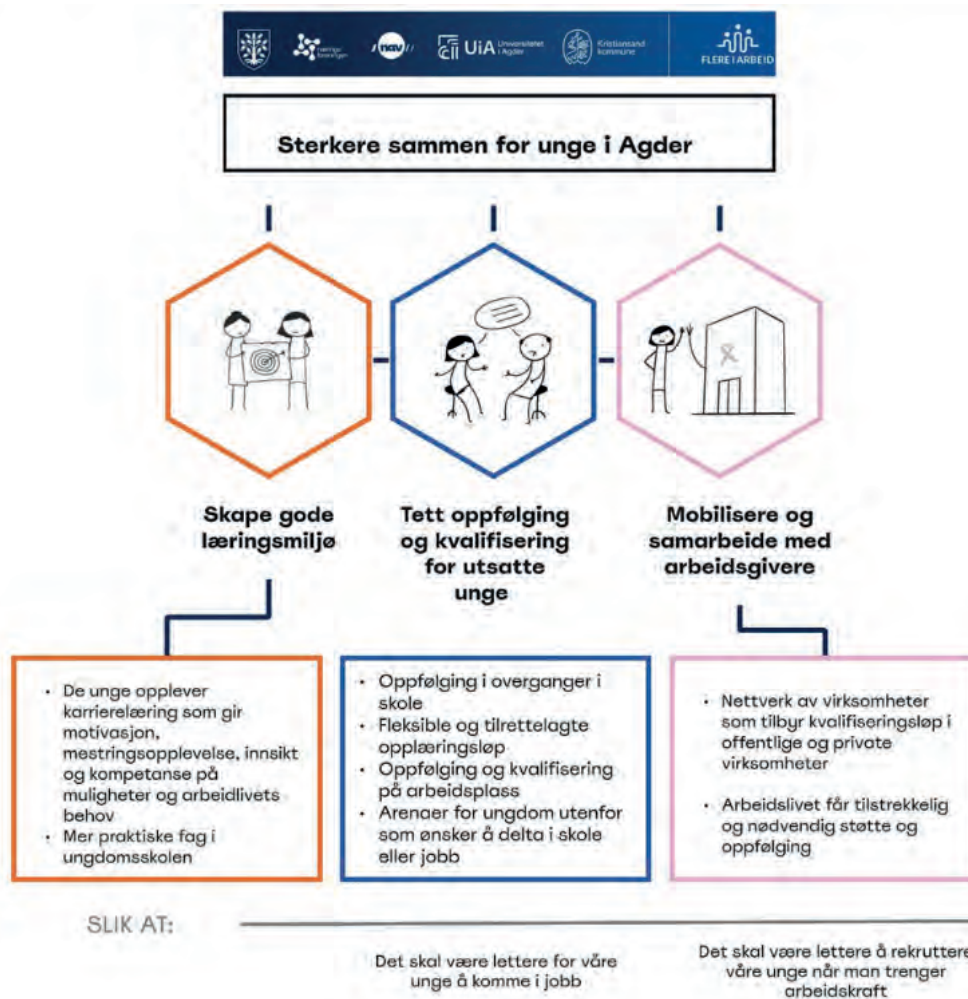
- Koordinere Flere i arbeid partnerskapet med private og offentlige aktører på vegne av Kristiansand kommune
- Sikre fremdrift innen felles innsatsområder og prioriterte aktiviteter 2027 - 2030
- Bidra til systemløsninger som gjør det lettere for flere å fullføre utdanning og komme i varig arbeid

Felles innsatsområder i Flere i arbeid

Felles innsatsområder og samarbeid innebærer at Kristiansand kommune og organisasjonene prioriterer virkningsfulle tiltak i ordinære virksomhet, med mål om varige effekter, bærekraftige løsninger og ytterligere endringsarbeid for å få flere i arbeid.

Mål for samarbeidet er at Flere i arbeid skal bidra til systemløsninger som:

1. Styrker overgang til videregående skole og utdanningsvalg innen yrkesrettede utdanningsprogram
2. Styrker tett oppfølging i overganger i kvalifiseringsløpet i skole og på arbeidsplasser
3. Styrker rekruttering av målgruppe i private og offentlige virksomheter

Hovedprioriteringer i Flere i arbeid samarbeidet 2027:

- **Videreutvikle og sikre finansiering av arbeidsledermodellen:** Tiltaket har ønskelige effekter innen integrering, jobb- og språktrening, karriereveiledning kvalifisering, rekruttering og innen omstillingsarbeid. I helsefag er det ansatt tre arbeidsledere i midlertidige stillinger som må over i faste stillinger for å sikre effekter og samarbeid med Agder fylkeskommune, Nav Agder og forskningsprosjekt støttet av forskningsrådet.
- **Flere i arbeid garantien og INN nettverk for arbeidsgivere:** Det er ansatt en bedriftsadministrator - en koblingsagent mellom virksomhetene og grunnskole, videregående skole, helse, Nav og ideelle organisasjoner. Næringsforeningen driver et lavterskel nettverk hvor arbeidsgivere kan få kompetanse og dele erfaringer. Det utvikles nettside og kundebehandlingsystem for å sikre god kommunikasjon og koordinering i utviklingsarbeidet. Mer informasjon her: www.flereiarbeid.no
- **Språktrening på arbeidsplass:** Det forbedres verktøy, støtte og informasjon til arbeidsgivere i privat og offentlig sektor. Påfølgende vil arbeidsgivere mobiliseres til å tilby flere språktreningsplasser for dem står utenfor arbeidslivet.
- **Ny arbeidsretter fellestjeneste for ungdom:** Det er utarbeides en ny arbeidsrettet fellestjeneste for ungdom mellom 16–25 år, der ulike tjenester fra Nav, Agder Fylkeskommune og oppfølgingstjenesten i kommunen er samlokalisert.
- **Ordninger som styrker overgang til VGS og yrkesrettede utdanningsprogram**
- **Videreutvikling av ungdomsveiledermodellen i samarbeid med Agder fylkeskommune**
- **Utnytte mulighetene for samarbeid med arbeidsmarkedsbedrifter**

- **Benytte handlingsrommet for å gjøre unntak fra kvalifikasjonsprinsippet i Kristiansand kommune**
- **Regional satsing på Flere i arbeid.** Agder fylkeskommune fortsetter sin rolle som pådriver for en regional satsing på unge i Agder. Dette inkluderer å videreutvikle samarbeidstiltak i Flere i arbeid.

8.7.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Næring og Nav administrasjon	0	7 445	6 416	7 681	6 451	6 451
Sum	0	7 445	6 416	7 681	6 451	6 451

Næring og Nav administrasjon sitt driftsbudsjett er redusert med 1,675 mill. kr fra 2026 til 2027. Driftsbudsjettet er kompensert med 460.000 kr i pris og lønnsjustering. Reduksjonen er i hovedsak knyttet til en rammeoverføring fra 2025 til 2026 til programmet Flere i arbeid hvor 1,435 mill. kr trekkes ut igjen fra rammen i 2027. I tillegg reduseres rammen med innsparinger på til sammen 240.000 kr. Dette er omtalt under kapittelet "Innsparinger".

Fra 2028 foreslår kommunedirektøren å styrke Flere i arbeids overgang til drift med 1,16 mill. kr til "Flere i arbeid garantien". Se tiltaksbeskrivelse for nærmere informasjon. I 2029 trekkes 1,23 mill. kr knyttet til koordinator stilling for Flere i arbeid ut fra rammen.

Næring og Nav administrasjon sitt driftsbudsjett er totalt på 6,4 mill. kr i 2027, økende til 7,7 mill. kr i 2028 og reduseres til 6,5 mill. kr fra 2029.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	7 445	7 445	7 445	7 445
Sum Deflator	186	186	186	186
Sum Lønns- og prisjustering	460	460	460	460
Tidligere vedtatte tiltak				
Arealoptimalisering - delfinansiering prosjekt	0	105	105	105
Flere arbeid over i drift, 1 årsverk. Ordinær drift fra 2029	0	0	-1 230	-1 230
Rammejustering ubrukte midler i 2025 overføres til 2026 FiA	-1 435	-1 435	-1 435	-1 435
Sum Tidligere vedtatte tiltak	-1 435	-1 330	-2 560	-2 560
Sum Tidligere vedtatt innsparingstiltak	-240	-240	-240	-240
Vedtatte endringer	-1 028	-923	-2 153	-2 153
Vedtatt ramme	6 416	6 521	5 291	5 291
Nye tiltak				
Flere i arbeid garantien	0	1 160	1 160	1 160
Sum Nye tiltak	0	1 160	1 160	1 160
Nye tiltak og realendringer	0	1 160	1 160	1 160
Ramme 2027-2030	6 416	7 681	6 451	6 451

Tidligere vedtatte tiltak

Arealoptimalisering - delfinansiering prosjekt

Som en del av prosjektet aktivitetsbasert arbeidsplass (2024-2025) ble det gjennomført en oppgradering og investering av IT-utstyr for de involverte områdene. Behov for nyinvesteringer ble dermed redusert. Tidligere område Samhandling og innovasjon ble trukket 100 000 kr i rammen fra 2024-2027. Midlene returneres i 2028 til Næring og Nav administrasjon.

Flere arbeid over i drift, 1 årsverk. Ordinær drift fra 2029

Programmet Flere arbeid ble overført til vanlig drift i 2026. For å sikre god videreføring av programmet ble det lagt inn 1,2 mill. kr til en koordinatorstilling i perioden 2026-2028. Området kommer tilbake i neste rullering av økonomiplan med plan for arbeidet med Flere i arbeid også etter 2028.

Rammejustering ubrukte midler i 2025 overføres til 2026 FiA

Ubrukte midler fra Programmet Flere i arbeid i 2025 på 1,4 mill. kr ble overført til 2026 for å sluttfinansiere oppstartede tiltak. Denne posten trekkes ut igjen fra rammen i 2027.

Nye tiltak

Flere i arbeid garantien

For Flere i arbeid garantien er det behov for driftsmidler til bedriftsadministrator, kundebehandlingssystem (CRM), til en APP for språktrening og til nettsiden www.flereiarbeid.no. I 2027 dekkes disse kostnadene av prosjektskjønnmidler fra statsforvalter og språk-app dekkes av integreringstilskuddet. Tiltaket gir ønskelig effekt ved at det er etablert en ny systematikk og struktur for samarbeid, koordinering, støtte og mobilisering av arbeidsgivere i private og offentlige virksomheter. Kommunedirektøren foreslår derfor finansiering av tiltaket med 1,16 mill. kr fra 2028.

8.8 Næringsavdelingen

8.8.1 Kort om kommunalsjefområdet

Kommunalområdet *Næring* er kommunens fagenhet i næringslivssaker og en inngangsdør for bedrifter til kommunen. Gjennom samarbeid med næringslivet, regionale aktører og kunnskapsmiljøer bidrar avdelingen til bærekraftig omstilling, økt jobbskaping og langsiktig økonomisk vekst. Arbeidet er utadrettet og tverrfaglig, og favner et bredt spekter av bransjer og utviklingsområder.

Arbeidet er forankret i strategi for verdiskaping, og oppgaver prioriteres i dialog med næringslivet og i tråd med politiske føringer, slik at innsatsen og bidraget fra kommunen møter behovene i næringslivet og bidrar til ønsket samfunnsutvikling.

Oppgavene til kommunalområdet omfatter blant annet:

- Tilrettelegge for næringsutvikling og nyetableringer
- Arbeide med å tiltrekke og beholde kompetanse
- Bidra til omstilling av næringslivet
- Saksbehandling

Næringsavdelingen består for tiden av 7 faste ansatte, og 1 midlertidig ansatt, alle i 100 % stillinger. Dette inkluderer ca 2,5 årsverk som arbeider med Relocation Agder, som er eksternt finansiert. Samarbeidet med Birkenes kommune opphørte 01.01.2026, og studenttrivselprosjektet opphørte 31.08.2026.

8.8.2 Hovedprioriteringer

Attraktiv og miljøvennlig

- Understøtte havvindsatsingen i regionen blant annet ved å følge opp aktiviteter i regi av Framtidens havvind og bidra til relevante havnefasiliteter i regionen.
- Understøtte hydrogensatsingen i regionen blant annet ved å bistå GCE Nodes hydrogennettverk og med etablering av hydrogenfabrikken på Fiskå.

- Stimulere til grønt gründerskap og nyskaping for å utnytte sidestrømmer og tilrettelegging for sirkulære løsninger f.eks. innen prosessindustrien. Fortsette samarbeidet om Bærekraftig forretningsidé konkurransen.

Inkludering og mangfoldig

- Bidra til at nasjonale og internasjonale talenter blir inkludert i utdanning, arbeidsliv og samfunnet gjennom Relocation Agder og Welcome Hub Agder.

Skapende og kompetent

- Muliggjør framtidig næringsutvikling og verdiskaping ved å understøtte arbeidet med å realisere viktig infrastruktur som tilgang på kraft, vei, havneareal og -fasiliteter og økt rutetilbud på Kjevik.
- Ivareta næringsinteressene i byutvikling som Lagmannsholmen og CB-tomten.
- Synliggjøre eksisterende næringsareal overfor potensielle etablerere og investorer, samt sikre at næringslivets perspektiv blir synliggjort og vurdert i arealplanlegging.
- Tiltrekke og beholde studenter, talenter, næringsetableringer, investeringer og besøkende gjennom tiltak som Vekst i Sør, Studentriversprosjektet, Work Without Borders, Relocation Agder og Welcome Hub Agder, Driv Agder, Innoventus Sør, Visit Sørlandet og Visit Sørlandet Convention Bureau.
- Understøtte satsning på leverandørindustri til forsvaret og forsvarsrelaterte etableringer i Kristiansandsregionen.

8.8.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2025	Budsjett 2026	Økonomiplan			
			2027	2028	2029	2030
Næringsavdelingen	0	16 530	21 360	21 360	21 360	21 360
Sum	0	16 530	21 360	21 360	21 360	21 360

Næringsavdelingens driftsbudsjett er økt med 1 mill. kr fra 2026 til 2027. Driftsbudsjettet er i tillegg kompensert med 3,4 mill. kr i pris og lønnsjustering.

Endringen i rammen til Næringsavdelingen er knyttet til tidligere vedtak om å øke tilskudd til Vitensenteret fra 2 til 3 mill. kr fra 2027. I tillegg videreføres en liten post knyttet til kaffetrekk fra 1. tertial 2026. Næringsavdelingens driftsbudsjett er på totalt 21,4 mill. kr fra 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	16 530	16 530	16 530	16 530
Sum Deflator	413	413	413	413
Sum Lønns- og prisjustering	3 399	3 399	3 399	3 399
Tidligere vedtatte tiltak				
Vitensenteret - økt tilskudd	1 025	1 025	1 025	1 025
Sum Tidligere vedtatte tiltak	1 025	1 025	1 025	1 025
Vedtatte endringer	4 837	4 837	4 837	4 837
Vedtatt ramme	21 367	21 367	21 367	21 367
Nye tiltak				
Andre tiltak og tekniske justeringer	-7	-7	-7	-7
Sum Nye tiltak	-7	-7	-7	-7
Nye tiltak og realendringer	-7	-7	-7	-7
Ramme 2027-2030	21 360	21 360	21 360	21 360

Tidligere vedtatte tiltak

Vitensenteret - økt tilskudd

Vitensenteret flytter fra Markens gate og etableres på Gimlemoen i juni 2026. Kristiansand kommune ved Oppvekst har gitt et fast tilskudd siden oppstarten på 1,89 mill.kr (2025). Tilskuddet bidrar til at Vitensenteret kan gi grunnleggende programmering for elevene på 5. og 6. trinn i Kristiansandsskolen. For å sikre nyetableringen og at Vitensenteret kan bidra til å skape realfagsglede og styrke utforskertrang blant alle barn og unge i Kristiansand, har bystyret vedtatt å legge inn ytterligere 2 mill. kr i 2026 som videreføres med 3 mill. kr fra 2027. Tilskuddet er lagt til Næringsavdelingen.

8.9 Nav

8.9.1 Kort om kommunalsjefområdet

Nav Kristiansand er organisert som et likeverdig partnerskap mellom Kristiansand kommune og Nav stat. Kommunalsjefsområdet består av 11 avdelinger samt stabs- og støttefunksjoner som understøtter linjeledelsen. Avdelingene er organisert etter oppfølging av ulike brukergrupper, markedsarbeid og publikumsmottak.

Avdelingen Nye mønstre er organisert under kommunalsjefsområdet og retter seg særlig mot barnefamilier med sammensatte behov. Jobbskolen er et forpliktende samarbeid mellom Nav, kommunen og fylkeskommunen, med mål om å øke unges deltakelse i videregående opplæring, arbeid og aktivitet.

Som følge av høy bosetting over tid ble det etablert en egen flyktningeavdeling fra høsten 2025. Dette bidrar til styrket helhetlig oppfølging og bedre samhandling på tvers av tjenesteområdene.

Kommunalsjefsområdet er i kontinuerlig utvikling for å møte forventninger og leveranser i Navs samfunnsoppdrag. Våren 2026 flyttet kontoret inn i nye lokaler med aktivitetsbaserte arbeidsplasser (ABW), som legger til rette for fleksible arbeidsformer og økt samhandling.

Nav Kristiansand ivaretar statlige oppgaver og kommunalt ansvar etter lov om sosiale tjenester. Dette inkluderer blant annet råd og veiledning, arbeidsrettet oppfølging, midlertidig husvære, gjeldsrådgivning, økonomiforvaltning, økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet (KVP).

Det er etablert et tett og systematisk samarbeid med arbeidslivet med mål om inkludering og kvalifisering på arbeidsplasser og bidra til økt rekruttering der det er behov for arbeidskraft.

Nav Kristiansand deltar i utprøving av nytt ungdomsprogram som del av den nasjonale ungdomsgarantien. Programmet har som mål å styrke oppfølgingen av unge og bidra til økt deltakelse i arbeid og utdanning.

8.9.2 Hovedprioriteringer

Styrke fokus på overgangsfaser til arbeid og utdanning for unge under 30 år

Det prioriteres tidlig, helhetlig og koordinert oppfølging av unge under 30 år og tett samarbeid med arbeidsgivere. Innsatsen rettes mot raskere avklaring og tydeligere krav til aktivitet og progresjon, med fokus på sårbare overgangsfaser til arbeid og utdanning. Samlokalisering av arbeidsrettede tjenester for unge skal bidra til mer tilgjengelig oppfølging for unge, og et helhetlig og systematisk samarbeid med arbeidsgivere. Dette bygger på erfaringer fra Flere i arbeid-satsingen.

Styrke språkkompetanse i overgang til arbeid for flyktninger

Det prioriteres at språkopplæring brukes aktivt for å styrke overgang til arbeid. Innsatsen rettes mot økt

bruk av praksis i ordinært arbeidsliv, tett oppfølging og styrket samarbeid med arbeidsgivere, særlig i overgang etter introduksjonsprogrammet og innenfor 5-årsperioden etter bosetting.

Styrke overgang til selvforsørgelse gjennom arbeid og aktivitet

Det prioriteres tiltak som bidrar til å redusere nivå og varighet i økonomisk sosialhjelp gjennom økt arbeidsdeltakelse og aktivitet. Innsatsen er særlig rettet mot grupper med svak tilknytning til arbeidslivet, herunder flyktninger i og etter 5 årsperioden. Tett oppfølging, styrket økonomisk rådgivning og tydelige krav til aktivitet og progresjon skal bidra til å nå mål om mer varig tilknytning til arbeidslivet.

Sikre varig drift av arbeidsledermodellen som en del av Flere i arbeid

Det prioriteres å videreutvikle og forankre arbeidsledermodellen i ordinær drift som et virkningsfullt tiltak innen integrering, kvalifisering og rekruttering til helse- og omsorgssektoren. Modellen inngår i forskningsprosjektet "Helt i mål", hvor det er en forutsetning av arbeidsledere prioriteres. Fast finansiering vurderes som nødvendig for å sikre forutsigbarhet, videre utvikling og realisering av effekter.

Styrke trygg håndtering av akutte boligsituasjoner og overgangen til varige boforhold

Det prioriteres tiltak som bidrar til bedre utnyttelse av boligressurser og raskere overgang til varige boforhold. Innsatsen rettes mot samarbeid og styrket oppfølging som bidrar til bedre sirkulasjon i kommunale boliger og redusert bruk av midlertidige botilbud. Natthjemmet prioriteres som et lavterskeltilbud for forsvarlig håndtering av akutte boligsituasjoner, og som et nødvendig sikkerhetsnett for personer uten reelt botilbud.

Nav som attraktiv arbeidsgiver i partnerskap

Det prioriteres å redusere sykefravær og sikre tilstrekkelig og stabil bemanning. Innsatsen rettes mot systematisk forebygging og oppfølging, samt tiltak for å styrke rekruttering og redusere sårbarhet i driften. Samarbeid i partnerskapet videreutvikles for å sikre felles innsats og tilstrekkelig kompetanse i tjenestene.

Videreutvikle, kvalitets sikre og effektevaluere arbeidsrettene tiltak

Det prioriteres å kvalitetssikre og videreutvikle tiltak som ambulerende lærer, praksiskoordinator og arbeidsledermodellen gjennom effektmåling og erfaringsbasert utvikling. Måling av resultater og kvalitet vil bidra til bedre måloppnåelse og en mer effektiv prioritering av virkningsfulle tiltak og ressursbruk.

8.9.3 Driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Nav	0	446 008	476 730	434 537	434 537	434 537
Sum	0	446 008	476 730	434 537	434 537	434 537

Kommunalsjefsområdets budsjett øker med om lag 14,6 mill. kr fra 2026 til 2027. I tillegg kompenseres området for pris- og lønnsvekst på om lag 16 mill. kr.

Tjenesteområdet får økt rammefinansiering på om lag 3,6 mill. kr knyttet til Gyldengården, arbeidsledermodellen og boligtiltak. Samtidig overføres om lag 1,5 mill. kr til Helse og mestring for finansiering av kommunens rehabiliteringstilbud ved Jegersberg gård. Integreringsbudsjettet øker med om lag 12,5 mill. kr. I tillegg er det budsjettet med inntekter og tilskudd på om lag 16 mill. kr. Samlet har tjenesteområdet et tilgjengelig budsjett på om lag 493 mill. kr i 2027.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000 kr

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2027	2028	2029	2030
Opprinnelig budsjett	446 008	446 008	446 008	446 008
Sum Deflator	11 150	11 150	11 150	11 150
Sum Lønns- og prisjustering	4 855	4 855	4 855	4 855
Sum Integreringstilskudd	-21 470	-65 589	-65 589	-65 589
Tidligere vedtatte tiltak				
Videreføring av natthjem	0	-9 225	-9 225	-9 225
Andre tiltak og tekniske justeringer	0	0	0	0
Sum Tidligere vedtatte tiltak	0	-9 225	-9 225	-9 225
Vedtatte endringer	-5 465	-58 808	-58 808	-58 808
Vedtatt ramme	440 543	387 200	387 200	387 200
Nye tiltak				
Arbeidsledermodellen Omsorgssentre	1 900	1 900	1 900	1 900
Energi og renhold Gyldengården	1 025	1 025	1 025	1 025
Natthjem - midlertidig tiltak frem til 2031/2032	0	9 200	9 200	9 200
Rehabiliteringstilbud Jegersberg gård	-1 538	-1 538	-1 538	-1 538
Sum Nye tiltak	1 387	10 587	10 587	10 587
Statsbudsjett				
Statsbudsjett 2026 fra utviklingstilskudd til ramme	750	750	750	750
Sum Statsbudsjett	750	750	750	750
Integreringstilskudd				
Integrering arbeidsledermodellen - tilbakelevering	-1 900	0	0	0
Integrering sosialhjelp	36 500	36 000	36 000	36 000
Integrering språkkordinator	850	0	0	0
Integrering økonomisk saksbehandling	5 500	0	0	0
Tilpasning av tjenestenivå integrering	-6 900	0	0	0
Sum Integreringstilskudd	34 050	36 000	36 000	36 000
Nye tiltak og realendringer	36 187	47 337	47 337	47 337
Ramme 2027-2030	476 730	434 537	434 537	434 537

Tidligere vedtatte tiltak

Videreføring av natthjem

Natthjem som et nødovernattings tilbud videreføres i 2027

Nye tiltak

Arbeidsledermodellen Omsorgssentre

Det foreslås å prioritere tre faste stillinger i drift for å sikre forutsigbarhet i samarbeidsmodellen og forskningen som støtter opp under videre implementeringsarbeid. Arbeidslederne er en sentral forutsetning for videreføring av arbeidsledermodellen i helse- og omsorg og for oppfølging av satsingen *Helt i mål*. Dagens finansiering er i stor grad midlertidig og basert på tilskudd og prosjektmidler, noe som gir lav forutsigbarhet og risiko for tap av kompetanse. Det anbefales derfor at stillingene sikres gjennom varig finansiering i ordinær drift, forankret på tvers av relevante direktørområder. Det foreslås å finansiere tiltaket med 1,9 mill. kr fra bykassen og 900.000 kr gjennom intern omprioritering i NAV fra 2027.

Energi og renhold Gyldengården

Ny avtale i Gyldengården har gitt lavere leiekostnader sammenlignet med tidligere leieforhold, noe som ble korrigert i økonomiplan 2023-2026. Samtidig er ikke alle driftskostnader fullt ut finansiert innenfor dagens rammer. For renhold og energi er merkostnadene beregnet til om lag 1 mill. kr årlig. I 1. tertial 2026 ble budsjetttrammen styrket tilsvarende dette behovet. Finansieringen foreslås videreført med med varig effekt fra 2027.

Natthjem - midlertidig tiltak frem til 2031/2032

Videreføring av natthjemmet vurderes som uavhengig av de nye boligene som etableres i Voie, da brukerne av natthjem i liten grad er aktuelle for denne typen boligtiltak. Siden oppstarten i desember 2024 viser erfaringene at kommunen i stor grad har unngått lovbrudd knyttet til manglende tilbud om midlertidig husvære. Tiltaket gir også nødvendig beredskap ved akutte henvendelser fra politi og legevakt, hvor det ikke er forsvarlig å benytte hotell eller lignende løsninger. Tiltaket bidrar til at personer som ikke er i en akutt boligsituasjon, i større grad finner alternative løsninger selv, noe som reduserer sosialhjelpsutbetalinger knyttet til hotellopphold. Finansiering av natthjemmet er vedtatt til og med 2027. Erfaringene siden oppstarten viser at tilbudet dekker et viktig behov, og kommunedirektøren foreslår derfor å videreføre natthjemmet i økonomiplanperioden.

Rehabiliteringstilbud Jegersberg gård

Videreføring fra 1. tertial 2026. For å sikre en mer forutsigbar finansiering av kommunens rehabiliteringstilbud ved Jegersberg gård overføres 1,5 mill. kr fra Næring og NAV. Tiltaket bidrar til å avvikle internfakturering.

Statsbudsjett

Statsbudsjett 2026 fra utviklingstilskudd til ramme

Styrket boligsosial oppfølging og bruk av boliglos bidrar til at flere kommer i varige boligløsninger og reduserer behovet for midlertidige botilbud. Tiltaket har tidligere vært finansiert gjennom utviklingstilskudd fra Statsforvalteren. Tilskuddsordningen ble avviklet og innlemmet i rammefinansieringen fra 2026. I forbindelse med 1.tertial 2026 ble finansiering av tiltaket overført til Nav. Det foreslås å videreføre finansieringen permanent i økonomiplanperioden.

Integreringstilskudd

Integrering arbeidsledermodellen - tilbakelevering

Arbeidsledermodellen ved omsorgssentrene overføres fra finansiering gjennom integreringstilskudd til ordinær drift fra 2027. Endringen skal sikre forutsigbar finansiering og videreføring av arbeidsledermodellen i helse- og omsorg, samt oppfølging av satsingen Helt i mål. Arbeidsleder for maleryrket finansieres fortsatt av integreringstilskudd i 2027 og vil bli vurdert på nytt i neste rulleringsperiode.

Integrering sosialhjelp

Tilpasning av budsjettrammen for økonomisk sosialhjelp med 36,5 mill. kr i 2027 og 36 mill. kr fra 2028. Tiltaket innebærer en korrigerende av et for lavt budsjettnivå, da det i begrenset grad er lagt inn varig finansiering av økte sosialhjelpsutgifter som følge av de høye bosettingstallene i perioden 2022–2025. Samtidig legges det fortsatt til grunn en betydelig reduksjon i kostnadene gjennom planperioden. Det er usikkerhet knyttet til utviklingen i sosialhjelpsutgiftene når de høye bosettingskullene fra 2022 gradvis går ut av integreringstilskuddsperioden. Bosettingsårene 2022–2026 har hatt en høyere andel eldre flyktninger enn tidligere. Dette bidrar til et mer varig sosialhjelpsbehov, da deler av målgruppen har begrensede muligheter for overgang til arbeid og selvforsørgelse. Framtidige statlige endringer og mulig innføring av integreringsstønad skaper ytterligere usikkerhet om det langsiktige finansieringsbehovet.

Integrering språkkordinator

Videreføring av språkkordinator, første gang omtalt i bystyresak 15/25. Tiltaket er en del av satsingen Flere i arbeid og skal styrke koordinering og samordning av språktrening på arbeidsplass. Dette omfatter samarbeid med offentlige og private arbeidsgivere, samt arbeid for å redusere barrierer for språktrening og deltakelse i arbeidslivet.

Integrering økonomisk saksbehandling

Tilførsel av 5,5 mill. kr for å muliggjøre en gradvis tilpasning av kapasiteten innen økonomisk saksbehandling. Det vedvarende nivået på økonomisk sosialhjelp gjør at full effekt av nedtrekkene ikke kan realiseres på kort sikt. Framtidige statlige endringer og mulig innføring av integreringsstønad skaper i tillegg usikkerhet om det langsiktige tjenestebehovet. Videre tilpasning av tjenestenivået må vurderes i kommende økonomiplanperioder.

Tilpasning av tjenestenivå integrering

Gradvis tilpasning av tjenestetilbud, bemanning og kapasitet som følge av reduserte bosettingstall og fallende statlige tilskudd. Omfang og tempo vurderes løpende ut fra utviklingen i målgruppen, tjenestebehovet og kommunens økonomiske rammer. Det legges til grunn at budsjettnivået i 2030 i hovedsak er tilbake på nivået før de ekstraordinære bosettingene som følge av krigen i Ukraina.

9 Utenomsektorielt

9.1 Skatt på formue og inntekt

Brutto skatteinngang for kommunen påvirkes av skatteregler, lønnsnivå, næringssammensetning og sysselsetting. Anslaget på kommunesektoren sine skatteinntekter i 2027 bygger blant annet på en sysselsettingsvekst på 0,7 % og en årslønnsvekst på 4,4 % fra 2026 til 2027.

I Kommuneproposisjonen 2027 er det ikke fastsatt et isolert, endelig prosentanslag for skatteveksten i 2027. Dette skyldes at det konkrete skatteanslaget og skatteøret for 2027 først vedtas i det endelige statsbudsjettet til høsten. Regjeringen legger imidlertid i Kommuneproposisjonen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2027 på mellom 2,8 og 3,2 mrd. kr, hvorav 2,4 mrd. kroner er relatert til forventet økning i tjenesteomfang som følge av befolkningsendringer (demografiskompensasjon).

I kommuneproposisjonen for 2027 legges det opp til en videreføring av skatteandel på 40 %. Dette betyr at skattøren på inntekt fastsettes slik at samlede skatteinntekter inkl. eiendomsskatt utgjør om lag 40 % av samlede inntekter. Med dette utgangspunktet tilsier KS sine beregninger at realveksten i 2027 fordeles med om lag 1,7 mrd. kr i skattevekst og 1,3 mrd. kr i rammetilskudd.

Fra og med januar 2026 ble ordningen med skattetrekkskonto avviklet, og arbeidsgivere skal i stedet fortløpende innbetale forskuddstrekk til Skatteetaten samtidig med utbetaling av lønn, pensjon eller andre trekkpliktige ytelser. I overgangsåret 2026 betyr dette at det er to ekstra måneder som inngår i forskuddstrekket, nærmere bestemt forskuddstrekk for november og desember 2025. Disse endringene medfører også at skatteinntekter som ville kommet i januar 2027 kommer i desember 2026, som er en del av forklaringen på en 6,3 % skattevekst i RNB i forhold til 2025, selv om skatteøren settes ned med 1,4 prosentpoeng. Som følge av omlegging når arbeidsgivere innbetaler forskuddstrekk, er skatteinngangen i 2025 og 2026 ikke direkte sammenlignbar.

I forutsetningene for skatteanslaget for 2027, hvor det er anslått en skattevekst på om lag 1,7 mrd. kr, legger kommunedirektøren prognosemodellen fra KS til grunn. Nivået på kommunenes skatteinntekter i 2027 fastsettes med utgangspunkt i skattenivået fra RNB 2026. Det er i prognosemodellen lagt til grunn egne beregninger for utviklingen i folketallet. Skatteanslaget hos Kristiansand kommune innebærer at kommunen vil ligge på 85,2 % av landssnittet per innbygger i 2027.

Følgende er lagt inn for Kristiansand kommune med en deflator i 2027 på 2,5 %:

Hele 1000 kr fast pris	2026	2027	2028	2029	2030
Inntekts- og formuesskatt	4 544 325	4 709 482	4 759 725	4 809 530	4 858 845

9.2 Andre skatteinntekter (Konsesjonskraft IKS)

Det blir skapt store verdier gjennom regulering av vassdrag og utbygging av kraftanlegg. Fordi lokale naturressurser blir brukt, har lokalsamfunnet rett til en del av disse verdiene. Dette skjer blant annet gjennom ordningen med konsesjonskraft. Kristiansand kommune er en del av Konsesjonskraft IKS sammen med mange andre kommuner på Agder. Dette er i forbindelse med kraftverket som ligger på Boen bruk i Kristiansand kommune. Budsjettet inntekt knyttet til dette er 0,5 mill. kr hvert år i økonomiplanperioden.

9.3 Eiendomsskatt

Bystyret vedtok i økonomiplan 2025-2028 å redusere eiendomsskatten, dette ble videreført i økonomiplanen 2026-2029. Følgende promillesatser ble vedtatt i gjeldene ØP 2026-2029.

	2026	2027	2028	2029
Skattesats	1,96 ‰	1,93 ‰	1,91 ‰	1,88 ‰

Kommunedirektøren har videreført reduksjon i økonomiplan for 2027-2030 hvor det er en ytterligere reduksjon i 2030 for å følge opp handlingsregelen vedtatt av bystyret som sier: *Skattesats for 2024 skal betraktes som et maksimalt nivå for eiendomsskatt. Volumveksten som følge av nye boliger i kommunen skal uavkortet benyttes til å redusere eiendomsskatten.*

Skattesatsen fra 2030 er beregnet til å bli 1,84 ‰.

I 2027 faktureres eiendomsskatten sammen med kommunale avgifter over fire terminer. Forfall foreslås satt til den 20. i månedene mars, mai, august og november. Eiendomsskatten for hele 2027 fordeles likt på disse fire terminene.

Tabellen under viser budsjettert eiendomsskatt og skattesats lagt til grunn i økonomiplanen:

Tall i 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Eiendomsskatt løpende pris (1,93 promille i 2027)	328 989	328 989	328 989	328 989
Skattesats	1,93 ‰	1,91 ‰	1,88 ‰	1,84 ‰
I faste 2027-priser	328 989	320 965	312 393	305 499

9.4 Statlig rammetilskudd

I 2027 vil det som tidligere år gjøres en rekke korrigeringer i rammetilskuddet for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd med videre.

Tall i 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Fast del	4 210 700	4 249 870	4 293 077	4 337 734
Skjønn	8 000	8 000	8 000	8 000
Inntekstutjevning	576 747	582 717	588 632	594 485
Sum rammetilskudd	4 795 447	4 840 587	4 889 709	4 940 219

Basert på kommuneproposisjonen får Kristiansand kommune et rammetilskudd på ca. 4,8 mrd. kr i 2027. Realveksten i 2027 fordeles med om lag 1,7 mrd. kr i skattevekst og 1,3 mrd. kr i rammetilskudd. Deflatoren som kommunedirektøren har lagt til grunn i 2027 er 2,5 %. Det offisielle og oppdaterte anslaget for deflatoren for 2027 legges frem av regjeringen i statsbudsjettet for 2027 i starten av oktober 2026.

Fra og med 2026 inngår merkostnader til pensjon i anslått deflator. For 2027 har KS anslått nullvekst i merkostnader til pensjon, med andre ord er det i 2027 forventet at veksten i pensjonskostnader vil bli lik

forventet årslønnsvekst. Anslaget på den kommunale deflatoren er anslått av KS til 3,1 % i 2027 hvor lønnskostnadene er anslått til 3,7 % og prisveksten på varer og tjenester er anslått til 2,2 %.

Fast del

Den faste delen av inntektssystemet øker i perioden.

I utgiftsutjevningen får hver kommune beregnet et behov ut fra hvilken sammensetning av innbyggere en kommune har, både i forhold til alderssammensetning og visse sosioøkonomiske karakteristika. Utgiftsutjevningen (trekket) for Kristiansand kommune økes i økonomiplanperioden som følge av at utgiftsbehovet er beregnet til 97,46 % av landsgjennomsnittet i 2027 mot 97,32 % i 2029.

Oppgaveendringer

Det er flere oppgaveendringer og korreksjoner i kommuneproposisjonen. Regjeringen varsler at følgende øremerkede tilskudd vil avvikles fra 2027 og innlemmes i rammetilskuddet:

Oppgaveendringer

- Tilskudd skoleturer i forbindelse med handlingsplan antisemittisme med en bevilgning på 17,6 mill. kr i 2026. Siden både kommuner og fylkeskommuner kan søke på dette tilskuddet er halvparten av tilskuddsrammen (8,8 mill. kr) innarbeidet i kommunenes innbyggertilskudd og utgifts utjevning fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole.
- Tilskudd til samarbeid SFO, kulturskole, idrettslag og andre frivillige organisasjoner med en bevilgning på 20 mill. kr er innarbeidet i innbyggertilskudd og utgifts utjevning fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole.
- Tilskudd til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever med en bevilgning på 10 mill. kr er innarbeidet i innbyggertilskudd og utgifts utjevning fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole.
- Tilskudd forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme med en bevilgning på 10 mill. kr er innarbeidet i rammetilskuddet med et likt beløp per innbygger.
- Tilskudd sekretariatsfunksjon i helsefellellskapene med en bevilgning på 11,1 mill. kroner er innarbeidet i innbyggertilskudd og utgifts utjevning fordelt etter delkostnadsnøkkel for kommunehelse.
- Lønntilskudd til utdanning i avansert klinisk allmennsykepleie med en bevilgning på 15,8 mill. kroner er innarbeidet i innbyggertilskudd og utgifts utjevningen fordelt etter delkostnadsnøkkel for kommunehelse.
- Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljø med en bevilgning på 41,5 mill. kroner i 2026. Siden både kommuner og fylkeskommuner kan søke på dette tilskuddet, er halvparten av tilskuddsrammen (20,75 mill. kroner) innarbeidet i rammetilskuddet med et likt beløp per innbygger.

Regjeringen varsler samtidig at man vil komme tilbake med forslag til ytterligere avvikling av øremerkede tilskudd og innlemming av disse i kommunenes rammetilskudd ved framleggelsen av statsbudsjettet for 2027. Det varsles videre at regjeringen vil vurdere sammenslåing av ulike øremerkede tilskuddsordninger.

Statsbudsjettet 2026

I statsbudsjettet for 2026 ble kommunenes innbyggertilskudd redusert med 11,4 mill. kroner som følge av at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har fått et større økonomisk ansvar for opplæring av brann- og redningspersonell med etableringen av Brann- og redningsskolen. Det ble

samtidig anslått at kommunene vil få en samlet innsparing på 22,9 mill. kroner når omleggingen er fullt innfaset i 2028, og som følge av dette er det innarbeidet en reduksjon i innbyggertilskuddet i 2027 med 5,7 mill. kroner

Ved Stortingets saldering av statsbudsjett for 2026 ble det vedtatt flere endringer i kommunenes rammetilskudd for 2026 som videreføres til kommende år:

- Økt bevilgning med 3,0 mrd. kroner for styrking av kommunenes frie inntekter
- Økt rammetilskudd med 218 mill. kroner som kompensasjon for nedjustering av samlet skatteanslag som følge av regelverksendringer
- Avvikling av følgende øremerkede tilskudd og innlemming av disse bevilgningene i kommunenes rammetilskudd (reduisert styringstrykk):
 - Kommunalt rusarbeid, 448,6 mill. kr
 - Veiledning av nytilsatte lærere i barnehage og grunnskole, 182,4 mill. kr
 - Sosialt arbeid, 33 mill. kr
 - Friskliv, læring og mestring, 34,4 mill. kr

Ordinære skjønnsmidler

Total ramme for ordinære skjønnsmidler for kommunene er i 2027 på 830 mill. kr, dette er en videreføring av beløpene satt i 2026.

Statsforvalteren i Agder har satt av til sammen 30 mill. kroner til ordinære skjønnsmidler for 2026. Dette inkluderer 0,8 mill. kroner tilbakeholdte ordinære skjønnsmidler til kommuner som er i ROBEK. I 2026 har Kristiansand kommune mottatt 7,03 mill. kr i ordinære skjønnsmidler, hvor 5,93 mill. kr var relatert til ressurskrevende tjenester og 1,1 mill. kr var knyttet til særegne forhold på tjenesteområdene.

I Økonomiplanperioden er det lagt til grunn 8 mill. kr i ordinære skjønnsmidler hvert år i perioden, som er noe over hva kommunen mottok i 2026.

Inntektsutjevning

Gjennom skatteutjevningen må kommuner med høye skatteinntekter fra skatt på inntekt og formue overføre deler av sine inntekter til kommuner med lave skatteinntekter. Så lenge Kristiansand er en minsteinntektskommune (under 90 % av landssnittet) vil inntektsutjevningen dekke ca. 95 % av eventuell skattesvikt og vi vil trekkes like mye av eventuell merinntekt.

I perioden ventes inntektsutjevningen å øke fra ca. 576 mill. kr i 2027 til ca. 594 mill. kr i 2030.

Forutsetninger – befolkningsvekst og endringer i utgiftsutjevningen

Det er innarbeidet befolkningsprognoser for kommunen og for landet. Siden Kristiansand kommune forventer en vekst i befolkningen som er noe over landsgjennomsnittet fra 2027, vil kommunen få en økning i innbyggertilskuddet som er høyere enn for landet.

Kostnadsindeksen:

	2027	2028	2029	2030
Kostnadsindeks	0,9746	0,9738	0,9735	0,9733

Befolkningsprognoser per 1/1:

	2027	2028	2029	2030
Kristiansand	120 478	121 668	122 846	124 007
Landet	5 658 058	5 688 682	5 719 306	5 749 760

Det er benyttet egne beregninger for befolkningsutvikling i perioden da tilflytting av studenter har gitt store svingninger i grunnlagstallene som SSB benytter. I beregningene er det forutsatt en årlig gjennomsnittlig befolkningsvekst på ca. 1 % i Kristiansand, mens snittet på landet som helhet i perioden forutsettes å få en økning på ca. 0,5 % per år. Svakere utvikling i befolkningsveksten kan slå ut i lavere frie inntekter enn det som er lagt til grunn i økonomiplanen. Kostnadsindeksen er relativt stabil i økonomiplanperioden.

INGAR (Inntektsgarantiordningen)

INGAR er dagens overgangsordning i inntektssystemet. Formålet med ordningen er å skjerme kommunene mot en for brå nedgang i rammetilskuddet fra ett år til det neste. Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste som beregnet per innbygger, er mer enn 400 kroner lavere enn beregnet vekst på landsbasis. Ordningen blir finansiert gjennom et likt trekk per innbygger for alle landets kommuner i 2027.

Trekket går øker noe i økonomiplanperioden for Kristiansand kommune.

I økonomiplanen er det for kommunen lagt inn trekk med 4,9 mill. kr i 2027, 4,9 mill. kr i 2028, 5 mill. kr i 2029 og 5 mill. kr i 2030.

Forventet vekst i frie inntekter 2028 til 2030

Det gis i kommuneproposisjonen ikke noe tallanslag for hvilken realvekst som kan forventes i årene 2028 – 2030. Kommunedirektøren har lagt til grunn en realvekst i frie inntekter på ca. 3,0 mrd. kr, fordelt med 1,6 mrd. kr på skatt og 1,4 mrd. kr på rammetilskuddet fra 2028, 2029 og 2030. Dette vekstanslaget er lik veksten i 2027.

9.5 Momskompensasjon

Momskompensasjon for driftsutgiftene er innarbeidet i områdenes driftsrammer. All merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer føres i investeringsregnskapet og må benyttes til finansiering av investeringer. Ordningen er derfor nærmere omtalt under investeringsbudsjettet.

9.6 Tilskudd til renter og avdrag

Regjeringen har gjennom statsbudsjettet satt av midler gjennom Husbanken til rentekompensasjon til kommunale investeringer i helse og omsorgsboliger, renovering av skole og kirkebygg. Ordningen går ut på at kommunene etter søknad presenterer prosjekter som godkjennes og danner grunnlag for kompensasjon.

I 2024 kom det en ny ordning hvor en også kan søke kompensasjon til investeringer i læringsarenaer, utstyr og inventar som bidrar til mer praktisk og variert opplæring på 5.-10. trinn i skolen. Denne ordningen ble utvidet i statsbudsjettet 2026 til også å gjelde for 1.-4. trinn. I 2026 ble derfor tilskuddsordningen økt fra 160 til 191 mill. kr.

Regjeringen har også opprettet en rentekompensasjonsordning for investeringer i utstyr og læringsarenaer som verksteder, skolekjøkken eller uterom som gjør undervisningen praktisk, aktiv og

relevant. I 2026 ble investeringsrammen økt til 3 mrd. kr. De neste fem årene skal denne trappes opp til 8 mrd. kr.

Oppsummering i faste 2027 priser

Tall i 1000 kr	2026	2027	2028	2029
Tilskudd til renter og avdrag, skoleutbygging	-2 709	-2 155	-1 601	-5 648
Tilskudd til renter og avdrag, omsorg	-13 639	-12 872	-10 364	-7 138
Tilskudd til renter og avdrag, kirke	-1 356	-1 224	-1 082	-943
Sum	-17 704	-16 251	-13 047	-13 729

9.7 Omstilling av kommunens integreringsarbeid

Kristiansand kommune er inne i en ny fase etter de ekstraordinært høye bosettingstallene i perioden 2022–2025. Det er lagt til grunn en nedgang i bosettingen fra 160 flyktninger i 2026 til 150 flyktninger i 2027 og 100 årlige bosettinger fra 2028 og ut planperioden, i tillegg til 9 årlige familiegjenforeninger. Som følge av redusert bosetting og at de store bosettingskullene fra 2022–2024 gradvis utgår av tilskuddsordningene eller omfattes av lavere tilskuddssatser, reduseres de statlige inntektene raskere enn kommunens kostnader.

Langvarige kostnader knytter seg særlig til økonomisk sosialhjelp og tilhørende saksbehandling, ekstraordinære vedtak i grunnskole og helse- og omsorgstjenester, samt kvalifisering og oppfølging mot arbeid. Samtidig er det betydelig usikkerhet knyttet til framtidig tjenestebehov og finansiering som følge av forventede endringer i statlige rammevilkår og finansierungsordninger.

Det er også usikkerhet knyttet til kostnader som følger av enkeltvedtak og direkte ytelser. Kostnadene er foreløpig ikke fullt ut innarbeidet i budsjettfordelingen mellom direktørområdene og vil bli korrigert ved årsavslutning basert på faktisk kostnadsnivå.

Tabellen nedenfor viser hvordan redusert bosetting følges opp gjennom omprioriteringer og tilpasninger i tjenesteområdene, samtidig som det videreføres finansiering av økonomisk sosialhjelp og andre prioriterte tiltak.

Tertialrapportene vil være et sentralt styringsverktøy for å følge utviklingen i flyktningbefolkningen og tjenestebehov, og for å vurdere om budsjettreduksjoner kan gjennomføres uten at det går ut over lovpålagte tjenester, tjenestekvalitet eller kommunens integreringsarbeid.

Tall i 1 000 kr (2027 kr)	2027	2028	2029	2030
Tilpasning av tjenestenivå og tilbakeføring fra tjenesteområdene	-52 400	-26 000	-45 500	-60 900
Finansiering av sosialhjelp	36 500	36 000	36 000	36 000
Finansiering av særskilte tiltak i tjenesteområdene	29 700	22 850	7 350	7 350
Netto finansierungsbehov etter tilbakeføring og finansierungs tiltak	13 800	32 850	-2 150	-17 550

Negative beløp viser tilbakeføring/reduert ramme fra tjenesteområdene, mens positive beløp viser finansiering av sosialhjelp og prioriterte tiltak. Bunnlinjen viser netto finansierungsbehov etter at tilbakeføringer og finansierungs tiltak er sett under ett. Negative tall innebærer netto tilbakeføring, mens positive tall innebærer netto finansierungsbehov.

9.8 Integreringstilskudd

Kommunen mottar integreringstilskudd i en femårsperiode for personer som bosettes med flyktningstatus. Tilskuddet skal bidra til rask og treffsikker bosetting og til at de bosatte over tid blir selvforsørget gjennom deltakelse i arbeidslivet. Alle kommuner mottar tilskudd etter samme satsstruktur og nivå.

Beregningsutvalgets kartlegging for 2025 viser en dekningsgrad for integreringstilskuddet på 96,7 prosent, mot 90,9 prosent i 2024. Til sammenligning var dekningsgraden for norsktilskuddet 71,5 prosent i 2025, mot 83,1 prosent i 2024. Utvalget peker samtidig på at grenseganger mellom tilskuddsordninger og endret kostnadsføring mellom utgiftsområder kan påvirke dekningsgradene.

Satsene er foreløpig uendret i påvente av statsbudsjettet for 2027. Tabellen nedenfor viser gjeldende satser.

Bosettinger	Satser for 2026 (kr)	Satser for 2027 (kr)	Endring i kr
År 1 (enslige voksne)	250 500	250 500	0
År 1 (andre voksne)	202 000	202 000	0
År 1 (enslige mindreårige)	194 300	194 300	0
År 1 (barn)	202 000	202 000	0
År 2	259 000	259 000	0
År 3	184 300	184 300	0
År 4	91 400	91 400	0
År 5	74 800	74 800	0
Sum voksne enslige	860 200	860 200	0
Sum voksne	811 700	811 700	0
Sum enslige mindreårige	804 000	804 000	0
Sum barn	811 700	811 700	0

Med grunnlag i forventede tilskuddssatser og ovennevnte forutsetninger om bosetting vil kommunens tilskuddsinntekter utvikle seg som følger i økonomiplanperioden.

I 2028 benyttes i tillegg tidligere avsatt tilskudd i sektor 9 med 27 mill. kr, i tråd med vedtatt økonomiplan 2026–2029. Dette reduserer behovet for bruk av integreringsfond sammenlignet med en situasjon der hele finansieringsbehovet måtte vært dekket av fond.

Tall i 1 000 kr (2027 kr) negative beløp viser inntekt eller finansiering	2027	2028	2029	2030
Statstilskudd til integrering, vedtatt økonomiplan 2026-2029	-242 656	-176 872	-126 342	-126 342
Redusert inntekt som følge av lavere bosetting	33 479	22 102	12 837	26 930
Nytt anslag statstilskudd til integrering	- 209 177	- 154 770	- 113 505	- 99 412
Ramme til politisk vedtatt tiltak, økonomiplan 2026-2029	4 000	4 000	4 000	
Forslag til ny budsjettramme i tjenesteområdene	241 706	167 673	118 042	102 642

Behov for finansiering fra integreringsfond	-36 529	-16 903	-8 537	-3 230
--	----------------	----------------	---------------	---------------

Negative beløp viser inntekter eller finansiering, mens positive beløp viser redusert inntekt og foreslåtte budsjettammer. Behov for bruk av integreringsfond viser differansen mellom nytt anslag for integreringstilskudd og foreslåtte rammer.

9.9 Vertskommunetilskudd

Kommuner med asylmottak mottar vertskommunetilskudd fra UDI. Tilskuddet skal bidra til å dekke kommunens gjennomsnittlige merkostnader knyttet til lovpålagte tjenester til personer som oppholder seg i asylmottak. Tilskuddet består av en grunnsats per kommune og satser basert på antall iverksatte mottaksplasser.

Kristiansand kommune har tre asylmottak med en avtalt kapasitet på mellom 270 og 585 plasser, avhengig av hvor mange plasser som til enhver tid er iverksatt av UDI. Satsene er foreløpig uendret i påvente av statsbudsjettet for 2027.

Tall i hele kroner	Sats	Antall
Grunnsats	851 007 kr	1 kommune
Sats pr. ordinær mottaksplass	13 061 kr	250-560 plasser
Sats pr. tilrettelagt plass	184 922 kr	20-25 plasser

Med utgangspunkt i forventede tilskuddssatser og planlagt mottakskapasitet forventes følgende inntekter i økonomiplanperioden (minus= inntekt):

	2026	2027	2028	2029
Vertskommunetilskudd	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Avsatt til senere fordeling	695	945	1045	1045
Bruk av integreringsfond	0	0	0	0

9.10 Særskilt tilskudd til enslige mindreårige

Det er i økonomiplanen lagt til grunn årlig bosetting av 10 enslige mindreårige flyktninger.

Beregningsutvalgets kartlegging for 2025 viser en dekningsgrad for særskilt tilskudd til enslige mindreårige på 103,9 prosent, mot 107,2 prosent i 2024. Utvalget peker på at dekningsgraden påvirkes av både utgiftsnivå og personsammensetningen i gruppen.

Satsene for særskilt tilskudd til enslige mindreårige er foreløpig uendret i påvente av statsbudsjettet for 2027.

Tall i hele kr (2027 kr)	2026	2027	Økning
Sats året de fyller			
Til 17 år	1 098 700 kr	1 098 700 kr	0 %
Fra 17 år	692 800 kr	692 800	0 %

Med grunnlag i forventede tilskuddssatser og ovennevnte forutsetninger om bosetting vil kommunens tilskuddsinntekter og avsetninger utvikle seg som følger i økonomiplanperioden.

Tall i 1 000 kr (2027 kr)	2027	2028	2029	2030
---------------------------	------	------	------	------

Utenomsektorielt

Statstilskudd til særskilt tilskudd, vedtatt økonomiplan 26-29	-46 000	-35 000	-26 000	-26 000
Økt inntekt som følge av forventet bosetting	-9 000	-10 000	-4 000	0
Nytt anslag særskilt statstilskudd	-55 000	-45 000	-30 000	-26 000
Forslag til budsjettramme i tjenesteområdene	43 400	38 950	28 150	31 150
Avsatt til senere fordeling	11 600	6 050	1 850	0
Bruk av integreringsfond særskilt statstilskudd	0	0	0	-5 150

9.11 Bruk av disposisjonsfond til integreringsarbeidet

Behovet for kommunale tjenester består over lengre tid, samtidig som statlige tilskuddsinntekter reduseres som følge av lavere bosetting og utløp av tilskuddsperioder.

For å håndtere overgangen mellom fallende tilskuddsinntekter og mer langvarige tjenestekostnader foreslår kommunedirektøren å benytte om lag 70,3 mill. kr av disposisjonsfond i perioden 2027–2030.

Bruk av fondsmidler gir tid til nødvendig omstilling, men reduserer samtidig kommunens økonomiske handlingsrom på lengre sikt.

Det er stor usikkerhet knyttet til kostnader som følger av enkeltvedtak, direkte ytelser samt tidsavgrensede og målrettede tiltak. Dette reduserer forutsigbarheten i disponeringen av fondene og understreker behovet for en forsiktig bruk av fondsmidler. Tabellene nedenfor viser forventet utvikling i fondene etter foreslått bruk i økonomiplanperioden.

Integreringsfond i 1 000 kr (2026 kr)	2027	2028	2029	2030
Forventet fondsbeholdning ved utgangen av året	-155 824	-138 921	-130 384	-127 154
Bruk av integreringsfond i året	36 529	16 903	8 537	3 230

Integreringsfond særskilt tilskudd i 1 000 kr (2026 kr)	2027	2028	2029	2030
Forventet fondsbeholdning ved utgangen av året	-58 066	-58 066	-58 066	-52 916
Bruk av integreringsfond særskilt tilskudd i året	0	0	0	5 150

9.12 Diverse fellesordninger

Kalkulatoriske inntekter

Det er beregnet en overføring på 31,1 mill. kr fra By- og stedsutvikling til område 9 i 2027. Beløpet reduseres til 28,8 mill. kr i 2030 som skyldes økte investeringer i 2027 i forhold til de andre årene. Dette skal dekke kapitalutgifter for investeringer i utstyr innen maskinforvaltningen. Internleie biler er lagt inn med 17 mill. kr i 2027 og reduseres til 15,3 mill. kr i 2030.

Det er beregnet overføring fra småbåthavnregnskapet på 12,2 mill. kr i 2027 som reduseres til 8,4 mill. kr i 2030 grunnet lavere investeringer. Det brukes selvkostrente/kalkylerente i beregningene. Beløpet skal dekke renter og avdrag blant annet etter at innskuddene ble tilbakebetalt i 2006 og erstattet av låneopptak.

Øvrige forhold område 9

Det ligger flere salg av eiendommer inne i økonomiplanen som gjør et låneopptak kan reduseres og at

kommunen holder seg innenfor gjeldstaket på 8,8 mrd. kr. Konsekvensene ved disse salgene fører til reduserte leieinntekter og økte leieutgifter for kommunen. Nettoen av dette er budsjettert på område 9 med en utgift på 4 mill. kr i 2027, 11 mill.kr i 2028 og 12 mill. kr i 2029 og 2030.

I kommunedirektørens forslag er det også lagt inn salg av biblioteket i 2030 for å komme under gjeldstaket. Biblioteket vil kommunen måtte leie tilbake og det er derfor lagt inn leieutgifter på 12 mill.kr i 2030.

Finansrådgivning og annen rådgivning knyttet til område 9 er budsjettert med ca. 2,6 mill. kr årlig.

Pensjon

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom den betalbare pensjonspremien og en regnskapsmessig aktuarberegnet pensjonskostnad. De siste årene har den regnskapsmessige beregnede pensjonskostnad vært lavere enn den betalbare pensjonspremien, som har gitt et positivt premieavvik. Når premieavviket er positivt må det deretter utgiftsføres (amortiseres) over de neste 7 årene, mens positivt premieavvik oppstått i årene 2002 til 2010 skal utgiftsføres over 15 år, og fra 2011 til 2013 over 10 år. Motsatt gjelder dersom premieavviket blir negativt, må det deretter inntektsføres de neste 7 årene.

Budsjettforslaget brukt i økonomiplan 2027-2030 baserer seg på prognoser fra aktuarene for de tre pensjonskassene Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP), Kommunal landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). I kommunedirektørens forslag er imidlertid prognosene fra KLP og SPK de samme som ble brukt i ØP 2026-2029, da kommunen ikke mottar nye prognoser før i midten av september. 2030 tallene for KLP og SPK er kopi av 2029 tallene. Dette gjør at tallen som er brukt for KLP og SPK er svært usikre. Som tidligere brukes ikke netto premieavvik til å finansiere årets drift i det økonomiske opplegget, men dette avsettes til fond. I økonomiplan 2027-2030 er netto premieavvik positivt med 111,4 mill. kr i perioden.

Regjeringen varslet i kommuneproposisjonene at de vil justere forholdstallet mellom diskonteringsrenten og lønnsvekst. I 2025 var dette forholdstallet 1. I 2026 reduserte Kommunal- og distriktsdepartementet dette forhåndstallet til 0,88 og i 2027 er det varslet at det vil være 0,75. Målet er at over tid skal pensjonskostnadene reflektere nivået på pensjonspremiene. Det at forholdstallet reduseres vil isolert sett gi høyere beregnede pensjonskostnader i kommuneregnskapene og gi lavere premieavvik. Det at de beregnede pensjonskostnadene blir høyere vil også medføre en høyere deflator og dermed høyere rammetilskudd.

Anslaget for merkostnader til pensjon for 2027 legger til grunn at sektoren bruker alle tilbakeførte midler til premiefond i 2026 til å betale pensjonspremier i år.

Netto premieavvik inklusiv arbeidsgiveravgift er årets premieavvik – utgiftsføring/amortisering av tidligere positive premieavvik. I økonomiplanperioden er det forutsatt at netto premieavvik minus inndekning av tidligere premieavvik, bedrer ordinært netto driftsresultat med 111,4 mill. kr. Med andre ord er kommunens korrigerende resultat 111,4 mill. kr dårligere enn kommunens ordinære resultat. Her er det viktig å merke seg at disse inntektene i årene når netto premieavvik er positivt ikke medfører noen innbetalinger og motsatt når netto premieavvik er negativt vil det ikke føre til noen utbetaling. Kommunen bør derfor unngå å bruke premieavviket i driften, da det er en inntekt uten innbetaling eller en utgift uten utbetaling. Inntekter fra premieavviket burde alltid settes av i et eget disposisjonsfond eller brukes når premieavviket er negativt for ikke å påvirke likviditeten, slik som bystyret har vedtatt i handlingsregel 3. Ideelt sett burde alt tidligere netto premieavvik vært avsatt til premieavviksfondet for å unngå at likviditeten tappes. I dag er det en underdekning på ca. 143,5 mill. kr.

Budsjettet innebærer at akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden økes med 111,4 mill. kr. For å demme opp mot tapping av likviditeten, foreslår kommunedirektøren at hele netto premieavvik i perioden, salderes mot premieavviksfondet. Fondet vil ha en saldo på om lag 1 256 mill. kr ved utgangen av 2030, det vil si at netto belastning på likviditeten vil være 143,5 mill. kr.

I 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Premieavvik	-337 605	-355 083	-339 506	-388 631
Amortisert tidligere premieavvik	303 808	328 256	332 625	344 731
Netto i året	-33 797	-26 827	-6 882	-43 900
Akkumulert premieavvik ved utgangen av året	1 321 609	1 348 436	1 355 318	1 399 218
Fond til dekning av premieavvik ved utgangen av året	1 178 109	1 204 936	1 211 818	1 255 718
Akkumulert premieavvik minus fond	143 500	143 500	143 500	143 500

Måten kommunen har håndtert pensjon og premieavvik på viser seg å ha vært god økonomisk styring og medfører at handlingsrommet til kommunen øker, sammenlignet med andre kommuner som ikke har håndtert pensjon og premieavvik på denne måten. I 2025 ble kommunen tilført 76,1 mill. kr over rammetilskuddet i hovedsak grunnet økt beregnet pensjonskostnad (ny offentlig AFP skal inngå i beregningene fra 2025). Denne inntekten videreføres i økonomiplanperioden og kan brukes på annet enn pensjon grunnet avsatt disposisjonsfond knyttet til premieavvik. I tillegg har kommunen god likviditet sammenlignet med andre kommuner, da kommunen ikke har brukt netto premieavviket i driften. Kommunen har budsjettet med en årlig likviditet på 2 mrd. kr, som gir en årlig renteinntekt på ca. 104,4 mill. kr som tilfaller driften. En annen følge av god likviditet de seneste årene er at det ikke har vært nødvendig å ta opp lån knyttet til investeringer før sent på året. Likviditeten er økt med ca. 500 mill. kr i forhold til vedtatt ØP 2026-2029, som blant annet henger sammen med at det korrigerte netto driftsresultatet i 2025 var positivt med 477 mill. kr, og det at kommunen avsetter til fond for inndekning av premieavviket for ikke å tappe likviditeten. Fra og med januar 2026 ble ordningen med skattetrekkkonto avviklet, og arbeidsgivere skal i stedet fortløpende innbetale forskuddstrekk til Skatteetaten. Dette har gitt en mer stabil likviditet gjennom 2026.

Pensjonspremie

Ny offentlig AFP (AFP Livsvarig) og særaldersgrenser

Effekten av AFP Livsvarig er en betydelig økning i pensjonsforpliktelse og pensjonskostnad og gjelder fra året 2025. Ny offentlig AFP er inkludert i den samlede premiesatsen som kommuner betaler i pensjonspremie. Dette er forskjellig fra gammel AFP ordning, som ble holdt utenom den samlede pensjonspremiesatsen i KKP.

Ny offentlig AFP skal også inkluderes i regnskapsført pensjonskostnad fra og med året 2025.

Gammel AFP ordning

Gammel AFP ordning ble flyttet til område 9 (fellesområde) i 2025. Gammel AFP ordning utgår i slutten av 2029. I økonomiplanen er gammel AFP budsjettet til 70,2 mill. kr i 2027, 51,4 mill. kr i 2028 og 19,5 mill. kr i 2029 på område 9.

2026

Reguleringspremien estimeres basert på de seneste prognoser for lønnsvekst fra Statistisk sentralbyrå og Norges Bank. Regjeringen la 15. mai ut revidert nasjonalbudsjett, hvor det viser seg at lønnsveksten blir høyere enn anslått i statsbudsjettet. Det samme gjelder regulering av grunnbeløpet i folketrygden. Det at disse blir høyere enn anslått fører til økt pensjonspremie.

Nye anslag for årslønnsvekst er i nye beregninger estimert til 4,4 %. G-regulering (regulering av grunnbeløpet) ble 1. mai 2026 økt med 4,91 %. Det vil si at alderspensjon under opptjening også ble oppregulert med 4,91 % prosent.

Fra 2026 inngår kompensasjon for den anslåtte veksten i de beregnede pensjonskostnadene i anslaget på den kommunale deflatoren. Oppdaterte anslag viser at veksten i pensjonskostnadene inkl. amortisering ligger an til å bli vesentlig lavere enn opprinnelig anslått i statsbudsjettet for 2026. I statsbudsjettet ble det lagt til grunn at pensjonskostnadene ville utvikle seg i takt med årslønnsveksten. Nå er veksten i pensjonskostnader anslått å bli 0,8 prosentpoeng lavere enn årslønnsveksten. Det at den beregnede pensjonskostnaden (som regnskapsføres) forventes å bli lavere gjør at premieavviket forventes å bli høyere i 2026. Premieavviket er forskjellen mellom beregnet pensjonskostnad og det kommunen må betale i faktisk pensjonspremie.

Økonomiplan 2027-2030

Regjeringen legger i Kommuneproposisjonen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2027 på mellom 2,8 og 3,2 mrd. kr, hvorav 2,4 mrd. kroner er relatert til forventet økning i tjenestefomfang som følge av befolkningsendringer (demografisk kompensasjon).

Fra og med 2026 inngår merkostnader til pensjon i anslått deflator. For 2027 har KS anslått nullvekst i merkostnader til pensjon, med andre ord er det i 2027 forventet at veksten i pensjonskostnader vil bli lik forventet årslønnsvekst. Anslaget på den kommunale deflatoren er anslått av KS til 3,1 % i 2027, hvor lønnskostnadene er anslått til 3,7 % og prisveksten på varer og tjenester er anslått til 2,2 %.

KKP (Kristiansand kommunale pensjonskasse)

Premievarselet fra KKP for 2027 innebærer en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 19,21 % av pensjonsgrunnlaget, inkludert i dette er ny livsvarig AFP. Medlemspremien på 2 % og gammel AFP ordning anslått til ca. 1,73 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KKP.

I økonomiplanen er det budsjettet på områdene med premie på 15 % til KKP. Kommunedirektøren foreslår i perioden 2027 å finansiere premie (ekskl. AFP-kostnader) ut over 13,5 % fra opparbeidet premiefond i KKP. Fra 2028 til 2029 økes prosenten til 14 % og i 2030 økes den til 15%. Tjenestefområdene belastes som tidligere med 15 % premie, mens differansen på 1,5 % i 2027 og 1 % i 2028-2029 føres til inntekt i område 9. I 2030 satsen lik det som tjenestefområdene belastes med. I økonomiplanperioden er denne inntekten budsjettet til totalt ca. 159 mill. kr i område 9 inkludert arbeidsgiveravgift.

Saldo på premiefondet i KKP var per 01.01.2026 på 517 mill. kr. Bruk av premiefond estimeres til totalt 291 mill. kr for 2026. Det er forventet at restbeløp på dette fondet i KKP vil være etter årets tilførsel på ca. 410 mill. kr.

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Noe av dette ivaretas av egenkapitalens egen avkastning, men dette har tidligere ikke vært tilstrekkelig. Kommunen økte derfor tilførselen i 2025 i investeringsdelen i 2025 med 5 mill. kr mer enn det som var lagt inn i forrige økonomiplanperiode. I 2027 er beløpet beregnet til 55,4 mill. kr og er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 59,6 mill. kr i 2030. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital, det vil eventuelt kommunedirektøren komme tilbake til.

Bruk av premiefondet ventes å utgjøre hele 843 mill. kr i økonomiplanperioden, fordelt med 216 mill. kr i 2027, 208 mill. kr i 2028, 208 mill. kr i 2029 og 211 mill. kr i 2030. Dette fordrer at det i løpet av den aktuelle budsjettperioden blir tilført til sammen drøye 719 mill. kr til kommunens premiefond fra pensjonskassens drift/årsoverskudd i årene 2027-2030.

De siste års økning i markedsrenter gjør at pensjonskassers og livselskapers fremtidige avkastningsutsikter er løftet, sammenliknet med forutsetningene slik de så ut for et par år siden. Dette sannsynliggjør at den nødvendige kapital vil kunne tilføres premiefondet i løpet av perioden. Det må imidlertid tillegges at anslaget fortsatt strekker «utbytteforventningene» overfor KKP utover det nivået som f.eks. KLP har formidlet på sine tilsvarende forsikringskontrakter. KKP's kapasitet til å kunne oppnå det målsatte i perioden henger, i tillegg til selve avkastningen, også sammen med årlige bidrag av egenkapitaltilskudd som nevnt over og soliditet for øvrig. Sviktende forutsetninger på disse områdene vil til en viss grad måtte kompenseres av et økt nivå på det premieelementet som KKP tar seg betalt for å oppnå tilfredsstillende avkastning i kapitalmarkedene.

Mer avdempet inflasjon de siste par år medvirker til forventninger om noe lavere lønns- og pensjonsregulering i kommende periode. Dette innebærer igjen at reguleringspremien som offentlige pensjonsordninger må kreve inn for å dekke dette kostnadselementet, kan forventes lavere enn i perioden vi har lagt bak oss. Anslag fra KKP's aktuar, basert på oppdaterte prognoser fra SSB der estimerer for lønnsvekst og prisvekst er lagt inn i periodens anslag på reguleringspremie, gir en samlet snittpremie for arbeidsgiver for perioden 2027-2030 på ca. 19,3 % som er inklusiv ny livsvarig AFP, men eksklusiv gammel AFP ordning.

KLP (Kommunal landspensjonskasse)

I kommunedirektørens forslag er imidlertid prognosene fra KLP de samme som ble brukt i ØP 2026-2029, da kommunen ikke mottar nye prognoser før i midten av september.

Basert på dette innebærer 2027 en samlet pensjonspremie fra arbeidsgiver på ca. 20,3 % av pensjonsgrunnlaget før bruk av premiefond. Medlemspremien på 2 % kommer i tillegg. Det endelige premienivået avhenger som alltid av årets lønns- og pensjonsoppgjør. Det er lite som skal til av endringer målt mot foreliggende anslag på årslønnsvekst og forventet G-regulering, før dette får konsekvenser for det samlede premienivået som skal innbetales til KLP.

I økonomiplanen er det budsjettert med premie på 15 % til KLP på områdebudsjettene i hovedsak på Helse- og mestring. Kommunedirektøren foreslår i kommende økonomiplan at all premie over 13 % skal dekkes ved bruk av premiefond, på samme måte som for KKP (her er imidlertid proSENTsatsene noe høyere). Premiefondet til KLP har vokst betydelig over tid og derfor foreslår kommunedirektøren og dekke mere av premien ved bruk av premiefondet. I 2026 er det tilført 69,5 mill. kr til premiefondet og det brukes 53 mill. kr slik at saldo 01.01.2027 vil være ca. 157 mill. kr.

Bruk av premiefondet ventes å utgjøre 272 mill. kr i økonomiplanperioden, fordelt med 69 mill. kr i 2027, 61 mill. kr i 2028, 71 mill. kr i 2029 og 2030. Ved et forsiktig anslag på renteoverskudd/avkastning på midlene forventes premiefondet å være på ca. 44 mill. kr ved utgangen av 2030.

Det er avsatt 3,4 mill. kr i egenkapitaltilskudd til KLP i investeringsdelen i 2027. Beløpene er påfølgende år prisjustert og er nærmere omtalt under investeringsdelen.

SPK (Statens pensjonskasse)

I kommunedirektørens forslag er imidlertid prognosene/økonomiplanen for SPK de samme som ble brukt i ØP 2026-2029, da kommunen ikke mottar nye prognoser før i midten av september. Premien til

SPK ventes å bli 6,83 % i 2027 mot 7,3 % i 2026. Rammene for oppvekst er korrigert for reduksjon i premie. I SPK har vi ikke premiefond.

I tillegg er det avsatt årlig 2,5 mill. kr i forbindelse med overføringsavtalen og pensjonskontorkostnader.

9.13 Pris- og lønnsvekst

2027

Deflatoren som kommunedirektøren har lagt til grunn i kommunedirektørens forslag i 2027 er 2,5 %. Det offisielle og oppdaterte anslaget for deflatoren for 2027 legges frem av regjeringen i statsbudsjettet for 2027 i starten av oktober 2026.

Fra og med 2026 inngår merkostnader til pensjon i anslått deflator. KS har for 2027 anslått nullvekst i merkostnader til pensjon, med andre ord er det i 2027 forventet at veksten i pensjonskostnader vil bli lik forventet årslønnsvekst. KS har anslått den kommunale deflatoren til 3,1 % i 2027 hvor lønnskostnadene er anslått til 3,7 % og denne utgjør ca. 58 % av deflatoren. Prisveksten på varer og tjenester er anslått til 2,2 % og denne utgjør ca. 42 % av deflatoren.

2026

Fra og med 2026 inngår kompensasjon for den anslåtte veksten i pensjonskostnadene i anslaget på den kommunale deflatoren. Anslaget for pris- og lønnsveksten i 2026 ble i statsbudsjettet anslått til 3,5 % (deflatoren), hvor lønnsveksten inkl. pensjon ble anslått til 4 % og prisveksten til 2,8 %. I RNB ble deflatoren endret til 4,1 %. Lønnsveksten inkl. pensjon ble endret fra 4,0% til 3,6% og prisveksten ble endret fra 2,8 % til 4,9 %.

Lønnsveksten alene er anslått å gå fra 4 % til 4,4 %, mens oppdaterte anslag viser at veksten i pensjonskostnadene inkl. amortisering ligger an til å bli vesentlig lavere enn opprinnelig anslått, altså 0,8 prosentpoeng lavere enn den isolerte årslønnsveksten. Det at den beregnede pensjonskostnaden (som regnskapsførers) forventes å bli lavere gjør at premieavviket forventes å bli høyere i 2026. Premieavviket er forskjellen mellom beregnet pensjonskostnad og det kommunen må betale i faktisk pensjonspremie.

Lønnsvekst inklusiv pensjon teller 58 % av deflatoren og prisveksten teller 42 %.

Da deflatoren består av flere elementer nå enn tidligere, det vil si lønnsvekst, merkostnader pensjon og prisvekst er dette splittet opp i tabellen under.

	2026 (RNB)	2027 (KS)	Vekt
Lønnsvekst inkl. pensjon	3,6 %	3,7 %	58 %
Lønnsvekst	4,4 %	3,7 %	
Bidrag fra merkostnader pensjon	-0,8 %	0,0 %	
Prisvekst kjøp av varer og tjenester	4,9 %	2,2 %	42 %
Deflator	4,1 %	3,1 %	
Deflator uten bidrag fra pensjon	4,6 %	3,1 %	

9.14 Kommunale foretak

Etter avvikling av Kristiansand Boligselskap KF, gjenstår nå kun Kristiansand havn KF som eget foretak. Foretaket fremmer egen sak om budsjett og økonomiplan for bystyret og det henvises til denne saken for nærmere opplysninger.

9.15 Netto renter, avdrag, lånegjeld og utbytte drift

Renter og avdrag

Etter at Norges Bank kuttet styringsrenten til 4 % høsten 2025, snudde utviklingen raskt hovedsakelig på grunn av en vedvarende høy prisvekst og svak kronekurs. I mai 2026 ble renten hevet med 0,25 prosentpoeng til 4,25 %, og de varslet at det trolig vil bli behov for å sette renten ytterligere opp på et av de nærmeste rentemøtene. På rentemøtet i juni publiserte Norges Bank sin nye rentebane med sannsynlig utvikling i styringsrenten frem til 2030. Anslaget for styringsrenten ved utgangen av 2026 er nå 4,55 %. Ved inngangen til 2030 bunner den ut på 3,24 %. Merk at disse tallene er basert på Pengepolitisk rapport fra juni. Ny rapport og rentebane kommer 24. september.

Norges Bank har økt styringsrenten kraftig de siste årene. Fra å være på 0,5 % ved inngangen til 2022, har vi nå hatt en styringsrente på 4 % eller mer gjennom hele 2025 og frem til i dag. For Kristiansand kommune, som har høy lånegjeld, vil slike store endringer i rentenivået påvirke handlingsrommet i driften gjennom økte renteutgifter. Gjennomsnittlig rente for kommunens gjeldsportefølje uten startlån ventes å stige fra 3,95 % i 2026 til 4,39 % og 4,44 % i 2027 og 2028, før den faller noe til 4,40 % og 4,38 % i henholdsvis 2029 og 2030. For øyeblikket ligger markedet endel høyere enn rentebanen til Norges Bank i slutten av økonomiplanperioden, og det er markedsrentene som benyttes når forventet gjennomsnittlig rente på kommunens portefølje beregnes.

Det er avgjørende for kommunens økonomiske handlefrihet at nye låneopptak tilpasses innenfor lånetaket på netto 8,8 mrd. kr. Lånegjelden vil presse kommunens drift i mange år fremover. Netto finansutgifter som består av renteinntekter, utbytte, avkastning energiverksfondet, renteutgifter og avdragsutgifter i driften, ventes å øke med 169 mill. kr fra 2027 til 2030 (i løpende priser). Både renter og avdrag viser økning, som følge av fortsatt betydelige låneopptak knyttet til et meget høyt investeringsnivå i perioden. Kommunens årlige avdragsbetaling på lån knyttes til gjenværende levetid på anleggsmidlene (bygninger, anlegg inventar & utstyr mv.). I økonomiplanen er avdragene på lånegjelden tilpasset slik at det minst budsjetteres med lovpålagt minimumsavdrag. Anslagene for minimumsavdrag er imidlertid noe usikre, som følge av usikre avskrivningsbeløp. Kommunedirektøren vil om nødvendighet komme tilbake til dette i første tertialrapport 2027.

Avskrivningene av anleggsmidlene representerer verdifall eller slit og elde på anleggsmidlene. Avskrivninger inngår i brutto driftsresultat, men de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Dette vises i de obligatoriske oversiktene. Avskrivningene er budsjettert til 745,1 mill. kr i 2027 og forventes å holde seg stabile i perioden, selv med økte investeringer, da avskrivning på selvkostområde fikk utvidet avskrivningstid fra 2026. Minimumsavdraget er budsjettert til 527,4 mill. kr i 2027, økende til 591 mil. kr i 2030.

Hovedmålsettingen for gjeldsforvaltningen er å oppnå stabile og lavest mulige rentekostnader innenfor et akseptabelt risikonivå. Kommunens evne til å håndtere høyere renteutgifter enn budsjettert er begrenset. Dette innebærer at rentebinding bør benyttes for den del av låneporteføljen som ikke har avlastningsmuligheter ved renteendringer. Kommunen styrer rentebindingen i henhold til nærmere bestemte regler i finansreglementet. Andelen av gjeldsporteføljen med lang rentebinding for kommunen var 41,3 % per 2. tertial 2026, en reduksjon på 3,4 prosentpoeng i forhold til 2. tertial 2025. Gjennomsnittlig rente på kommunens investeringslån er budsjettert med 4,4 % for 2027, 4,44 % for 2028, mens den synker til 4,4 og 4,38 i henholdsvis 2029 og 2030. Prognosene er basert på de til enhver tid gjeldende markedsrentene, og kan derfor variere betydelig fra et tidspunkt til et annet.

Netto finans

(i 1000 kr løpende priser)	2027	2028	2029	2030
Renteutgifter investeringslån (kommunen)	489 994	520 938	507 166	568 008

Utenomsektorielt

Renteutgifter startlån	52 404	60 298	60 299	68 299
Avdrag i drift	527 416	552 182	577 722	590 980
Sum renter og avdrag	961 564	996 028	1 057 776	1 115 725
Renteinntekter (kommunen)	-126 063	-120 976	-116 071	-113 950
Renteinntekter startlån	-52 404	-60 298	-60 299	-68 299
Utbytte	-111 738	-84 224	-87 668	-92 055
Gvinster på finansielle omløpsmidler	-78 695	-80 207	-81 719	-83 231
Netto finans løpende priser	703 513	790 377	802 161	872 551
Netto finans faste 2027-priser	703 513	771 100	763 508	810 251

Som tabellen viser, vil netto finansutgifter øke betydelig og legge beslag på en stadig større del av driftsinntektene. Netto finans ventes å øke med ca. 169 mill. kr fra 2027 til 2030 i løpende priser. Økt låneopptak og høyere avdragsutgifter vil føre til at handlingsrommet reduseres i driften. Av netto finansutgifter i 2027 dekkes ca. 17,7 mill. kr av statlige tilskuddsordninger omtalt i eget kapittel om tilskudd til renter og avdrag. Renteinntekter (kommunen) kommer hovedsakelig fra drifts- og overskuddslikviditet, som i 2027 er budsjettert til ca. 104,4 mill. kr. Det resterende er knyttet til utlån, hovedsakelig til KNAS. Likviditeten er økt med ca. 500 mill. kr i forhold til vedtatt ØP 2026-2029, som blant annet henger sammen med at det korrigerte netto driftsresultatet i 2025 var positivt med 477 mill. kr, og det at kommunen avsetter til fond for inndekning av premieavviket for ikke å tappe likviditeten. Se ellers omtale i avsnitt om pensjon og premieavvik.

Av overskuddslikviditeten er ca. 600 mill. kr utplassert i likviditets- og obligasjonsfond.

Avkastning på energiverksfondet er økt fra 5,9 % til 6,3 % i neste økonomiplanperiode.

Lånegjeld

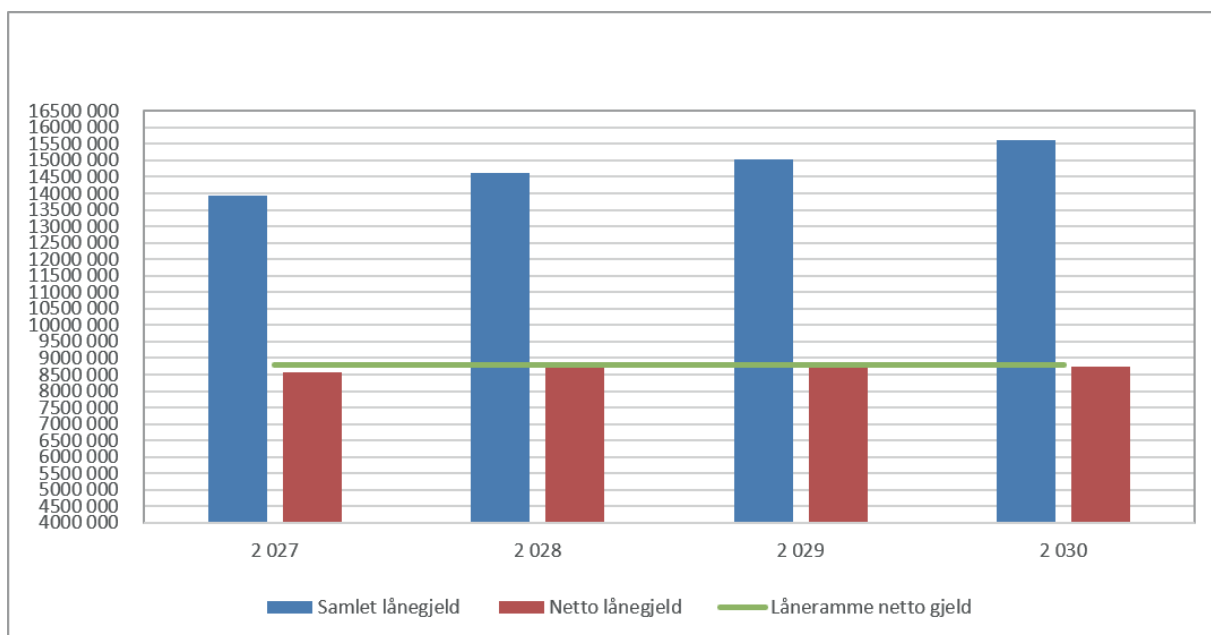
I 1000 kr	2027	2028	2029	2030
Samlet lånegjeld u/pensjonsforpl.	13 924 219	14 618 038	15 033 316	15 611 336
Lånegjeld knyttet til utlån	1 626 183	1 751 183	1 871 183	1 986 183
Beregningsgrunnlag VAR	3 724 874	4 067 853	4 424 382	4 885 924
Netto lånegjeld	8 573 163	8 799 002	8 737 751	8 739 230
Lånetak	8 800 000	8 800 000	8 800 000	8 800 000

Økonomiplanen gir netto lånegjeld som vist i tabellen over.

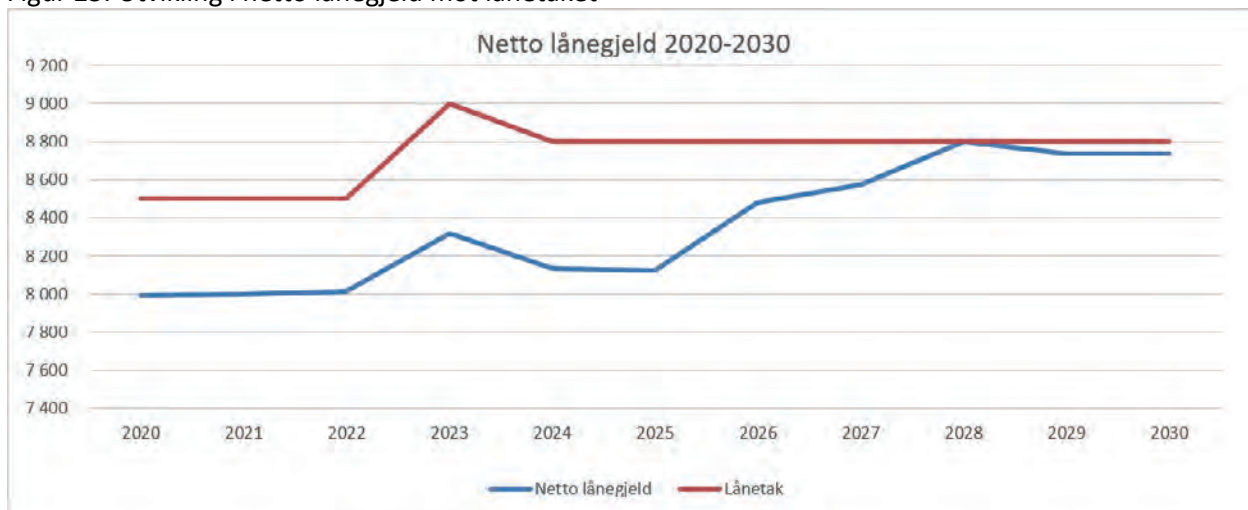
Det er viktig å skille mellom lån til selvfinansiert virksomhet (vann, avløp, renovasjon, utlån mv.) og lån til ordinære kommunale formål. Andelen av gjelden som ikke er selvfinansierende, kalles netto lånegjeld. Denne utgjør ca. 62 % i begynnelsen av økonomiplanperioden og synker til ca. 56 % mot slutten. Vedtatt maksimalt tak på netto lånegjeld er 8,8 mrd. kr i hele perioden, uten prisjustering.

Lånegjeld i 1000 kr

Figur 22: Samlet lånegjeld uten pensjonsforpliktelser

Figur 23: Utvikling i netto lånegjeld mot lånetaket

Statlige tilskuddsordninger for renter og avdrag vil bidra til å finansiere lån tilsvarende ca. 211 mill. kr av netto lånegjeld i 2027 (forutsatt 25 års nedbetaling og 4,4 % rente). Brutto lånegjeld øker betydelig i økonomiplanperioden 2027-2030. Gjelden øker med 1,7 mrd. kr fra anslått 13,9 mrd. kr ved utgangen av 2027 til 15,6 mrd. kr ved utgangen av 2030. Økningen i brutto lånegjeld i perioden kommer imidlertid som følge av stor økning i låneopptak til investeringer innen selvkostområdene (vann og avløp). Det skal investeres for 2 mrd. kr innen vann og avløp i økonomiplanperioden. Det er også betydelig økning i startlån, som er lån til videre utlån, hvor årlig låneopptak er 240 mill. kr. Låneopptak til investeringer innen vann og avløp og startlån belaster ikke kommunen, men er selvfinansiert. Resten av økningen i brutto lånegjeld skyldes økt lån til ordinære kommunale formål.

Som tabellen viser, vil netto lånegjeld ligge 222 mill. kr under lånetaket i 2027 på 8,8 mrd. kr. Dette reduseres til kun 1 mill. kr i 2028, mens det øker igjen til ca. 60 mill. kr under lånetaket i 2030. Det at netto lånegjeld øker, gjør at belastningen på driftsbudsjettet øker. Netto renter, utbytte og avdragsutgifter i driften øker med 169 mill. kr fra 2027 til 2030 i løpende priser.

Kommunen bør prøve å begrense investeringsnivået og redusere lånegjelden i perioden fremover. I økonomiplanperioden overføres det 500 mill. kr fra drift til investeringsregnskapet for å ligge under

lånemarket. I kommunedirektørens forslag er investeringer i anleggsmidler beregnet til 6,2 mrd. kr i økonomiplanperioden, dette er en økning på ca. 300 mill. kr sammenlignet med 4 års perioden i vedtatt økonomiplan 2026-2029.

I økonomiplanperioden betales det gjennomsnittlig minimumsavdrag med ca. 562 mill. kr årlig i løpende priser. Det tas opp 4,1 mrd. kr i nye lån knyttet til investeringer i økonomiplanperioden og det betales ca. 2,2 mrd. kr i avdrag. Det vil si at lånegjelden knyttet til investeringer øker med ca. 1,9 mrd. kr. For å redusere lånegjelden, bør opptak av nye lån ligge under minimumsavdragene som betales, som gjennomsnittlig er ca. 562 mill. kr årlig.

Den høye lånegjelden innebærer en «ikke ubetydelig» finansiell risiko for kommunen. Risikoen håndteres i en samlet finansstrategi, hvor evnen til å motstå svingninger i renter, avkastning og verdivurderinger inngår.

Finansreglementet har bestemmelser om blant annet rentesikring av lånegjelden.

9.16 Aksjeselskaper

Kommunen eier en rekke aksjeselskaper, helt eller delvis. I 2021 vedtok bystyret i Kristiansand ny eierskapsmelding som inneholder kommunens overordnede strategi i forhold til sine eierposisjoner. Det er gjennom flere år fremmet egne saker for bystyret knyttet til enkelte selskap. Disse sakene utgjør del 2 av eierskapsmeldingen. Nå omtalt i det videre som selskapsspesifikke eierstrategier. Under presenteres i hovedsak selskaper det forventes utbytteutbetalinger fra i kommende økonomiplanperiode.

Å Energi AS

Kristiansand kommunes eierandel i Å Energi AS er 6,006 %. Utbyttepolitikken i Å Energi innebærer at utbyttet i utgangspunktet utgjør 70 % av det underliggende IFRS-resultatet, hvor bl.a. vesentlige gevinster og tap holdes utenfor beregningsgrunnlaget. For å sikre eierne forutsigbarhet, forskyves utbytteutbetalingene ett år, slik at beregningen og utbetalingen av utbytte i 2027 skjer på bakgrunn av regnskapet for 2026.

Underliggende IFRS-resultat i 2025 var 2,459 mrd. kr, og etter justering for eierkostnader gir dette gir et beregnet utbytte på 102,8 mill. kr til Kristiansand kommune i 2027.

Bystyret har vedtatt en handlingsregel, som innebærer at deler av ekstra høyt utbytte skal disponeres til engangsutgifter, dvs. at det kun er et jevnt utbyttelnivå over tid som skal finansiere løpende drift. Det legges til grunn at utbyttelnivået i økonomiplanperioden representerer et nytt jevnt normalnivå, og hele utbyttet bokføres i driftsregnskapet.

Økt grunnrentebeskatning har gitt en kraftig reduksjon av nåværende og fremtidige utbyttegrunnlag. Usikkerheten rundt utviklingen i strømprisene gjør det i tillegg vanskelig å estimere utbytteutbetalingene mot slutten av økonomiplanperioden, men nivået som legges til grunn er på linje med det selskapet selv har estimert som et nedre gulv for utbytte.

Løpende priser (1000 kr)	2027	2028	2029	2030
Utbytte	103 800	71 600	71 600	71 600

Kristiansand Næringsselskap AS (KNAS)

Kristiansand Næringsselskap eies 100 % av Kristiansand kommune. Bystyret vedtok i januar 2022 Eierstrategi for Kristiansand Næringsselskap AS med bl.a. vekt på fastsetting av avkastningskrav og utbytttemodell.

Bystyret vedtok at den foreslåtte utbyttmodellen iverksettes med et mål for utbytte på minimum 50 % av konsernets årsresultat. Utbetalingen av utbytte forskyves ett år, slik at kommunen allerede i budsjettprosessen har forutsigbarhet vedr. neste års utbytte

Oversikt over utbytte fra KNAS i perioden 2022-2027:

Løpende priser (1000 kr)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Konsernresultat året før utbetalt utbytte	75 373	50 294	1 873	11 024	0	0
Utbytte	18 000	32 000	38 000	25 000	0	0

Med et negativt konsernresultat for regnskapsåret 2025 legges det til grunn at det ikke utdeles utbytte fra selskapet i 2027, på samme måte som at det negative resultatet i 2024 ikke gav grunnlag for utdeling i 2026.

KNAS melder at eiendomsmarkedet er i en utfordrende periode med få kjøpere og lite likviditet i markedet. En foreløpig prognose viser negative årsresultater for regnskapsårene 2026 og 2027, slik at det vil dermed heller ikke være grunnlag for utbytte i 2028 og 2029. Prognosene viser imidlertid positive årsresultater fra 2028 og utover. KNAS står overfor betydelige investeringer i forbindelse med utviklingen av Lagmannsholmen og selskapet har i den anledning behov for økt likviditet. I samråd med selskapet fravikes derfor utbyttmodellen i slutten av perioden, og det legges til grunn at det heller ikke utbetales utbytte i 2030.

Løpende priser (i 1000 kr)	2027	2028	2029	2030
Utbytte	0	0	0	0

Avfall Sør Holding AS

Kristiansand kommunes eierandel utgjør 87,9 %. Etter vedtatt eierstrategi for Avfall Sør Holding, skal nivået på utbytte utgjøre minst 50 % av konsernresultatet (eksklusiv selvkost og Returkraft). Utbetalingen av utbytte forskyves i tillegg med ett år, slik at utbyttet basert på årsresultatet for 2025 først kommer til utbetaling i 2027. Dette sikrer kommunen forutsigbarhet for det første året i økonomiplanperioden.

Bystyret har vært noe tilbakeholden med å hente ut for store utbytter fra selskapet de siste årene, for ikke å tappe selskapet for kapital i en periode med store investeringer i nytt deponi. Konsernet begynner nå å få avkastning på investeringene, og det legges opp til en trinnvis økning i utbytteutbetalingene for ikke å samle opp for mye kapital i selskapet. Utbyttenevåene er basert på selskapets egne vurderinger i samråd med kommunedirektøren.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Resultat/resultatprognose	14 000	19 600	18 800	19 700	0	0
Sum utbytte til eiere	3 500	4 987	8 400	12 700	13 200	14 800
Utbytteandel (basert på resultat to år tidligere)		50%	60%	65%	70%	75%

Kommunens andel av utbyttet blir:

Løpende priser (i 1000 kr)	2027	2028	2029	2030
Utbytte	7 384	11 163	11 603	12 130

KinoSør AS.

Kristiansand Kino Holding AS eide 100 % av Kristiansand Kino Eiendom AS sammen med 51 % av aksjene i KinoSør AS. Eiendomsselskapet er nå solgt, og styret i holdingselskapet har foreslått å avvikle selskapet og overføre aksjeposten i KinoSør AS over til kommunen.

Selv om selskapet ikke formelt er avviklet i skrivende stund, legger kommunedirektøren til grunn at prosessen gjennomføres i løpet av 2026 og at mottatt utbytte fra KinoSør AS i fremtiden går direkte til kommunen.

Det legges til grunn et noe forsiktig utbyttelnivå i perioden, ettersom det er usikkerhet knyttet til hva et fremtidig "normalnivå" på utbytte vil være. Det legges inn 1,5 mill. kr i utbytte årlig.

Kommunedirektøren ønsker imidlertid å ta en grundig gjennomgang av aksjeposten i KinoSør AS, for å se hvorvidt man kan hente ut ledige midler som ekstra utbytte.

Løpende priser (i 1000 kr)	2027	2028	2029	2030
Utbytte	1 500	1 500	1 500	1 500

9.17 Oversikt over fondsmidler

Totale disposisjonsfond for kommunen var på 2,4 mrd. kr ved inngangen til 2026.

Totale ubundne investeringsfond var på 1,1 mrd. kr ved inngangen til 2026.

Kristiansand kommunes energiverksfond

I tabellen nedenfor angis status for fondet og planlagt tilførsel til og bruk av fondet i løpende priser.

Energiverksfondet (i mill. kr)	2027	2028	2029	2030
Til disp. 1. jan	1 249	1 273	937	961
Utlån til KNAS		-360		
Avkastning	79	80	82	83
Tilført driftsregnskapet	-79	-80	-82	-83
Prisjustering av fondet (fra drift og investering)	24	24	24	24
Saldo pr. 31.12	1 273	937	961	985

Regnskapsfondene knyttet til energiverksfondet i tabellen består av to fond, et disposisjonsfond på 300 mill. kr og et ubundet investeringsfond på 949 mill. kr, til sammen 1 249 mill. kr ved utgangen av 2026. Det er i 2028 planlagt å gi KNAS et ansvarlig lån på 360 mill. kr i forbindelse med selskapets kjøp av Lagmannsholmen fra Kristiansand Havn KF. Lånet vil bli finansiert av energiverksfondets investeringsfond med belastning av kommunens likviditetsbeholdning. Fremtidige avdrag på lånet vil bli tilbakeført til fondet. Energiverksfondets aktivaportefølje vil ikke bli berørt av utlånet. Fra 2028 er det en beregnet verdi av regnskapsfondene, hvor utlånet er lagt til, som er grunnlaget ved prisjustering. Det legges opp til å prisjustere energiverksfondet i hele perioden 2027-2030, slik det er forutsetning om i finansreglementet og handlingsregel 2. Fondet prisjusteres med 24 mill. kr hvert år, og

regnskapsfondenes verdi vil derfor ved utgangen av 2030 være på 1 345 mill. kr, inkludert verdien av utlånet på 360 mill. kr.

Markedsverdien ved årets inngang var 1 266,8 mill. kr. Ved utgangen av 2. tertial 2026 var den 1 303,4 mill. kr, som er en økning på 36,6 mill. kr. Netto økning kommer fra positiv avkastning på 40,9 mill. kr og uttak fra porteføljen på 4,3 mill. kr.

Det er regnskapsfondenes verdi, ikke markedsverdi, som er lagt til grunn for avkastning i forslag til økonomiplan for 2027-2030. Fra 2028 er utlånet inkludert i verdien. Kommunedirektøren har innarbeidet årlig avkastning på 6,3 % i hele perioden. Dette er en økning på 0,4 prosentpoeng i forhold til vedtatt økonomiplan 2026-2029. Anslaget er noe forsiktig sett i forhold til beregninger fra kommunens rådgiver Gabler. Økningen utgjør ca. 5 mill. kr hvert år i perioden. Bakgrunnen for å øke avkastningsforventningen fra 5,9 % til 6,3 % er økte markedsrenter.

I økonomiplanperioden tilføres driften årlig en gjennomsnittlig avkastning på ca. 81 mill. kr. Fondsmidlene i energiverksfondet vil utgjøre 1 345 mill. kr ved utgangen av 2030, når man inkluderer verdien av utlånet på 360 mill. kr.

Sentralt disposisjonsfond

Sentralt disposisjonsfond var 01.01.26 på 407 mill. kr. Fondet ble tilført netto 52,7 mill. kr fra områdefond og 97,3 mill. kr i forbindelse med 1. tertial 2026. Prognosen for det sentrale disposisjonsfondet ved årsslutt er på om lag 557 mill. kr per 31.12.26.

Bystyrets målsetting er at det sentrale disposisjonsfondet skal utgjøre minimum 4 % av brutto driftsinntekter, og prognosen tilsier at fondet vil utgjøre om lag 4,7 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2026 og 3,1 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2030 som er under målsetningen.

Det er flere ASSS kommuner som varsler kutt i 2026 og videre i økonomiplanperioden 2027-2030. Tromsø som er en av ASSS kommunene ble i august 2026 innmeldt i ROBEK. I 2025 hadde ca. en tredjedel av landets 357 kommuner et negativt netto driftsresultat, det var imidlertid en betydelig forbedring i forhold til kriseåret 2024. Ferske analyser viser at i 2026 vil fortsatt rundt en tredjedel av landets kommuner få negativt netto driftsresultat, mens to tredjedeler av landets kommuner ligger an til positive resultater.

Kristiansand kommune forventer et positivt resultat i 2026 og det er budsjettet et positivt resultat alle år i økonomiplanperioden. Det korrigerte resultatet er for årene 2027-2030 budsjettet til 351,3 mill. kr.

Sentralt disposisjonsfond - (i mill. kr)	2027	2028	2029	2030
Til disp. 1. jan	557	540	285	327
Saldering i ØP drift	-17	-255	41	49
Avkastning	26	24	12	13
Overført driftsregnskapet	-26	-24	-12	-13
Saldo pr. 31.12	540	285	327	375
I % av brutto driftsinntekter	4,5%	2,4%	2,7%	3,1%

Netto brukes det 181 mill. kr fra sentralt disposisjonsfond for å saldere økonomiplanen, da det overføres hele 508 mill. kr til investeringsregnskapet. Dette gjør at en ligger under målsetningen på 4 % av brutto driftsinntekter i årene 2028-2030.

Andre disposisjonsfond per 01.01.2026

Områdefond	118
Vedlikeholdsfond	175
Vedlikeholdsfond kommunale boliger	47
Integrering	223
Integrering enslige mindreårige	42
Driftsreguleringsfond småbåthavner	5
Byvekstavtale	10
SUM (i mill. kr)	620

Områdene hadde samlet disposisjonsfond på 118 mill. kr per 01.01.2026 og prognosen per 31.12.26 er samlet på -17,3 mill. kr. Helse og mestring forventer negativt fond på -49 mill. kr og Oppvekst forventer negativt fond på -59,7 mill. kr. De andre områdene forventer positive disposisjonsfond.

Saldo på integreringsfondet er om lag 223 mill. kr ved inngangen av 2026. Endingene gjort i 1. tertial 2026 medfører at fondets størrelse vil være på ca. 192 mill. kr ved inngangen til 2027. Det brukes 65 mill. kr av integreringsfondet i økonomiplanperioden slik at saldo vil være ca. 127 mill. kr i 2030.

Saldo på integreringsfondet til enslige mindreårige var ved inngangen til 2026 på 42 mill. kr. Endingene gjort i 1. tertial 2026 medfører at fondets størrelse vil være på ca. 58 mill. kr ved inngangen til 2027. Det brukes 5,2 mill. kr av integreringsfondet til enslige mindreårige i økonomiplanperioden slik at saldo vil være 52,9 mill. kr i 2030.

Det er enkelte disposisjonsfond der en ikke har prognoser for størrelse. Størrelsene vises derfor i tabellen ovenfor per 01.01.2026.

Fond til dekning av premieavvik

Det ventes per 01.01.2027 avsatt 1 144 mill. kr på fondet til dekning av opparbeidet premieavvik. Budsjettet innebærer at akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden økes med 111,4 mill. kr. For å demme opp mot tapping av likviditeten, foreslår kommunedirektøren at hele netto premieavvik i perioden, salderes mot premieavviksfondet. Fondet vil ha en saldo på om lag 1 256 mill. kr ved utgangen av 2030.

Fond til dekning av premieavvik (i mill. kr)	2027	2028	2029	2030
Til disp. 1. jan	1 144,3	1 178,1	1 204,9	1 211,8
Netto endring i året	33,8	26,8	6,9	43,9
Saldo pr. 31.12	1 178,1	1 204,9	1 211,8	1 255,7

Kapitalfondet

Kapitalfondet var 01.01.2026 på ca. 73 mill. kr. I 2024 og 2025 ble det ikke avsatt noe til kapitalfondet slik det var budsjettet grunnet underdekning i investeringsregnskapet. Det er i 2026 og i økonomiplanperioden netto budsjettet brukt ca. 73 mill. kr. Det tilser at kapitalfondet vil være tømt i slutten av perioden. For å opprettholde en viss handlefrihet i forbindelse med finansiering av investeringer og for å dekke egenkapitaltilskudd til pensjonskassene KKP og KLP som ikke kan lånefinansieres må det overføres mere fra drift eller avsettes mere fra salgsinntektene etter 2030.

Utenomsektorielt

Investeringsfond – kapitalfondet (i mill. kr)	2027	2028	2029	2030
Til disp. 1. jan	42	41	53	53
Bruk i året	-62	-64	-63	-63
Avsetning i året	61	76	63	10
Avkastning	2	2	2	0
Overført driftsregnskapet	-2	-2	-2	0
Saldo pr. 31.12	41	53	53	0

På eget investeringsfond for KNAS står det fra 2019 avsatt 40 mill. Kr, dette foreslås brukt i 2028 som et kapitalinnskudd i KNAS.

9.18 Investeringsbudsjettet

Hovedoversikt – investering og finansiering

Beløp i 1000	2027	2028	2029	2030
Investeringer i varige driftsmidler	1 611 630	1 715 969	1 599 543	1 258 176
Tilskudd til andres investeringer	26 252	22 900	20 370	19 679
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	58 772	100 242	61 747	63 291
Utlån av egne midler	0	360 000	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 696 654	2 199 111	1 681 660	1 341 146
Kompensasjon for merverdiavgift	-198 736	-204 369	-207 357	-125 850
Tilskudd fra andre	-183 787	-38 511	-174 549	-25 341
Salg av varige driftsmidler	-162 350	-129 786	-326 128	-19 650
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-2 416	-2 416	-2 716	-27 716
Bruk av lån	-1 079 000	-1 121 000	- 873 000	-1 064 000
Sum investeringsinntekter	-1 626 289	-1 496 082	- 1 583 782	-1 262 557
Videreutlån	240 000	240 000	240 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån	-240 000	-240 000	-240 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	110 000	115 000	120 000	125 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-110 000	-115 000	-120 000	-125 000
Netto inntekter/utgifter videreutlån	0	0	0	0

Utenomsektorielt

Beløp i 1000	2027	2028	2029	2030
Overføring fra drift	-70 000	-315 000	-98 000	-25 000
Avsetning til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetning til ubundet investeringsfond	61 175	75 893	63 064	9 825
Bruk av ubundet investeringsfond	-61 540	-463 922	-62 942	-63 414
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-70 365	-703 029	-97 878	-78 589
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Det er et meget høyt investeringsnivå i perioden på ca. 6,9 mrd. kr. Innen Helse og mestring er det samlet sett investeringer på 1 438 mill. kr, mens Oppvekst har samlet investeringer for 1 487 mill. kr. De største investeringene er nye sykehjemsplasser ved Strømmehaven til 990 mill. kr, som skal ferdigstilles i 2031, og i perioden er det avsatt 628 mill. kr. Det er avsatt 433,6 mill. til nytt helsehus på Eg (totalbevilgning 619,4 mill. kr). I tillegg ferdigstilles nytt omsorgssenter i Randesund i 2027. Det skal også investeres i 6 bemannede boliger innen rus på Voie for 73,7 mill. kr (totalbevilgning 78,7 mill. kr), samt et Krisesenter til 82. mill. kr. (totalbevilgning på 84. mill. kr.).

Det er satsing på opprustning av eksisterende skoler og nye skolebygg. Dette er de neste fire årene beregnet å koste 1 375,4 mill. kr og gjelder hovedsakelig Lauvåsen ungdomsskole, ny skole Brattbakken i Hånesområdet, samt utvidelse av Tordenskjoldsgate skole og Slettheia skole. Det er avsatt 72 mill. kr til kunstgressbaner i perioden. Det investeres 2 mrd. kr innen vann- og avløpsområdet. Det skal investeres 239 mill. kr til rehabilitering og utvidelse av brannstasjonen. I tillegg skal fasaden på Valhalla Helsesenter for ca. 75 mill. kr. I forbindelse med Kristiansand Næringssselskap (KNAS) sitt kjøp av Lagmannsholmen fra Kristiansand Havn KF gis KNAS et nytt ansvarlig lån på 360 mill. kr i 2028. Det innarbeides også 50 mill. kr i 2030 for å dekke etterslep av ubrukte budsjettbevilgninger fra tidligere år.

Bruk av lån er den viktigste finansieringskilden for investeringene. Ca. 61 % finansieres ved bruk av lån i perioden. Dette innebærer økt press på driften i form av økte rente- og avdragsutgifter. Egenfinansieringen er på ca. 39 % i perioden og består av salg av fast eiendom, momskompensasjon, tilskudd, mottatte avdrag på utlån av egne midler og bruk av fond.

Staten yter tilskudd til en del av investeringene (sykehjem, omsorgsboliger og skoler) samt spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. I økonomiplanperioden er tilskuddene beregnet til ca. 422,2 mill. kr. Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger ble innført i 2008. Formålet med tilskuddet er å stimulere kommunene til både å fornye og øke tilbudet av institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester.

Samlet låneopptak vises i tabellen over. Startlån utgjør 240 mill. kr årlig.

Inntekter ved salg av eiendom tilfører netto ca. 637,9 mill. kr. Da disse inntektene er usikre, er ca. 210 mill. kr av dette forutsatt avsatt til kapitalfondet og dermed ikke direkte benyttet til finansiering av investeringer i perioden. Ekstra salgsinntekter på 40 mill. kr i 2027 går i sin helhet til å redusere gjeld, det samme gjør salg av hovedbiblioteket i 2029. Det benyttes 40 mill. kr av KNAS ubundet investeringsfond til kapitalinnskudd i KNAS, og ca. 611,8 mill. kr av kapitalfondet i perioden til å finansiere investeringer, og investeringer i aksjer og andeler i selskaper (egenkapitaltilskudd KKP og KLP).

Avskrivninger

Det gjennomføres lineære avskrivninger for de anleggsmidlene som forringes ved slit og elde. Avskrivninger inngår i resultatbegrepet brutto driftsresultat, men de tas ut i netto driftsresultat hvor avdragene på lån er inkludert. Budsjetterte avskrivninger på 745,1 mill. kr legges inn i Økonomiplanen for 2027 og forventes å holde seg stabilt i perioden, selv med økte investeringer, da avskrivning på selvkostområde har fått utvidet avskrivningstid fra 2026.

Momskompensasjon

Momskompensasjon i økonomiplanperioden for investeringsutgifter vises av tabellen over.

Avtaler med utbyggere med justeringsrett mva. og mva.-kompensasjon

Inngåtte avtaler innebærer netto inntekt på ca. 8,7 mill. kr i løpet av økonomiplanperioden.

KNAS – nedbetaling på ansvarlig lån

KNAS har avdragsfrihet på sine ansvarlige lån ut 2029 og vil starte nedbetaling i 2030 på 3 av sine lån med 25 mill. kr årlig.

Øvrige avdrag på utlån

Diverse utlån medfører årlige avdrag på ca. 2,4 mill. kr i 2027 og 2028, økt til ca. 2,7 mill. kr i 2028 og 2029 da Bjaavann golfklubb starter nedbetaling av deres lån etter noen år med avdragsfrihet.

Egenkapitaltilskudd KKP

Pensjonskassens økte forvaltningskapital fra ett år til det neste, tilsier isolert sett en styrking av egenkapitalbasen for å opprettholde en stabil risikoprofil for kapitalforvaltningen. Kommunen har avsatt 55,4 mill. kr i tilførsel i investeringsdelen i 2027. Dette beløpet er de påfølgende årene prisjustert med 2,5 % årlig opp til 59,6 mill. kr i 2030. Det kan bli behov for ytterligere innkalling av egenkapital.

Egenkapitaltilskudd KLP

Det er lagt inn 3,4 mill. kr i bevilgninger til egenkapitaltilskudd for KLP i 2027. Dette beløpet er de påfølgende årene justert opp til 3,7 mill. kr i 2030. Det forutsettes at eventuelle endringer i behov for tilskudd blir behandlet i tertialrapportene.

Formidlingslån

Avdrag på Startlån og tidligere etableringslån varierer fra år til år, avhengig av hvor mye ekstraordinære innfrielser som finner sted. Det ventes mottatte avdrag på 110 mill. kr i 2027 og at dette øker med 5 mill. kr per år til 125 mill. kr i 2030. Dette brukes i sin helhet til nedbetaling av innlånene i startlånsordningen.

Startlånet er rettet mot husstander med langvarige boligfinansieringsproblemer. Med boligpriser som til nå i år har økt mer i Kristiansand enn gjennomsnittet for Norge, har antall søknader kommunen har mottatt økt med 25 % fra tilsvarende periode i 2025. Beløpet som er utbetalt per 2. tertial er på linje med forventningene, og det forventes at utlånet i løpet av året vil tilsvare innlånet fra Husbanken i 2026. Det forventes videre at boligprisene i Kristiansand vil fortsette å stige de neste årene, men da mer moderat enn hva vi har sett for de siste ti årene.

Innlånet fra Husbanken holdes på 240 mill. kr årlig i hele perioden. Boliglånsforskriften, som trådte i kraft 01.01.2017, har ført til at bankene er blitt mindre villige til å være med på samfinansieringer enn tidligere. Dette gjør at startlånet nå blir benyttet som fullfinansiering i flere saker, og at et gjennomsnittlig startlån dermed er større enn tidligere. Risikoen må vurderes opp mot de positive virkningene låneordningen ellers har.

10 Planoppgaver 2027-2030

Kristiansand planstrategi for 2024-2027 ble vedtatt av bystyret 18.09.24. Prioritering av planoppgaver justeres årlig, og inngår i økonomiplanen. Følgende planoppgaver foreslås prioritert etter vurdering opp mot Planstrategien fra 2024, som innebærer forenkling av plansystemet.

Kommunedirektøren har også for kommende planperiode vurdert planer i henhold til bystyrets vedtak fra 18.09.24: «Bystyret ber administrasjonen i forbindelse med fremleggelse av neste planprogram gjennomføre en planvask hvor det redegjøres for hvilke planer og strategier som på hensiktsmessig måte kan flyttes til kommuneplanens samfunnsdel. Målet for planvasken er å redusere byråkrati og planadministrasjon».

Dette betyr at vi nå årlig har et kritisk blikk på planoppgavene med tanke på vurdering om de skal forlenges, rulleres eller utfases. Dette er et kontinuerlig arbeid.

Til grunn for den årlige vurderingen tar kommunedirektøren utgangspunkt i følgende kriterier:

Kriterier for planer som inngår i planstrategien

Kommuneplan og temaplaner er et verktøy for politisk prioritering og styring.

Med dette mener vi:

Temaplaner benyttes:

- For å utdype samfunnsdelen innenfor et tema eller fagområde hvor det er behov for et eget styringsdokument over en lengre periode, og som beskriver nødvendig omstilling sett opp mot utfordringsbildet.
- For å sikre politisk eierskap, retning og lokalpolitikkutforming på viktige fag- og politikkområder.
- For å sikre at administrasjonen får nødvendig mandat på strategisk nivå fra politisk nivå.
- For nødvendig samordning på tema som berører flere eksterne samarbeidspartnere på viktige fag og politikk-områder
- Ved eksplisitte lovkrav og/eller nødvendig posisjonering overfor nasjonale ordninger eller eksterne finansieringskilder

Kommunedirektøren forstår bystyrets vedtak fra 2024 slik at oppfølging av saken legges frem i neste vedtak av planstrategi, som behandles av bystyret innen et år etter neste kommunestyrevalg (jf, plan og bygningsloven). I denne tar det nye bystyret også stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal revideres.

			Oppstart (o) Vedtak (v)					Kommentar	Områder som skal bidra i utarbeidelse og implementering
PLAN	Gjelder perioden	Sist vedtatt	2026	2027	2028	2029	2030	Planene i grå felt skal ikke rulleres i denne perioden	
KOMMUNEPLANEN									
Planstrategi	2024- 2027	18.09.2024		O	V			Lovkrav, jf. PBL. Skal vedtas innen et år etter kommunestyrevalget. Bystyret skal i denne ta stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke.	Alle områdene
NÆRING OG NAV									
Handlingsplan til Fornybarregionen - strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen	2024- 2028	19.06.2024							

Planoppgaver 2027-2030

PLAN	Gjelder perioden	Sist vedtatt	Oppstart (o) Vedtatt (v)					Kommentar	Områder som skal bidra i utarbeidelse og implementering
			2026	2027	2028	2029	2030		
Temaplan for arbeidet med barnefamilier i vedvarende lavinntekt.			O	V				Planene i grå felt skal ikke rulleres i denne perioden	
								Politisk initiert plan. Hovedansvaret for planen ligger hos Næring og Nav, mens Helse og mestrings, Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog har medansvar. Planarbeidet har vært noe forsinket på grunn av plankapasitet.	Alle områdene
ØKONOMI OG VIRKSOMHETSSTYRING									
Forsknings- og innovasjonsstrategi	2025-2030	14.05.2025						Justert versjon vedtatt av formannskapet 14.05.2025, sak 32/25. Ifbm at Kristiansand skal ha en rolle i Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF), kreves en vedtatt strategi for forskning og innovasjon.	
Eierskapsmelding	2024-2027	09.06.2021	V			O V		Etter kommuneloven § 26-1 skal kommunen minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Ny eierskapsmelding skal vedtas i september 2026. Rullering av denne eierskapsmeldingen for ny valgperiode blir i 2029.	Ikke behov
Strategi - Universitetsbyen Kristiansand > 2030	2019-2030	27.11.2019			O	V		Universitetsbystrategien forlenges i nåværende form, da den er retningsgivende for samarbeidet mellom UiA og Kristiansand kommune. Revideres med oppstart i 2028.	Alle områdene
ORGANISASJON OG TEKNOLOGI									
Smartere sammen - Digitaliseringsstrategi for Kristiansand kommune	2022-2030	26.10.2022							
Arbeidsgiverstrategi	Mot 2030	09.12.2020							
OPPVEKST									
Handlingsplan for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker		30.10.2024							
Handlingsplan mot vold og overgrep mot barn og unge («Nullvisjonen»)	2024->	20.03.2024							
HELSE OG MESTRING									

Planoppgaver 2027-2030

			Oppstart (o) Vedtak (v)					Kommentar	Områder som skal bidra i utarbeidelse og implementering
PLAN	Gjelder perioden	Sist vedtatt	2026	2027	2028	2029	2030	Planene i grå felt skal ikke rulleres i denne perioden	
Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk			V					Vedtas ila høsten 2026. Kommunene er pålagt å ha en alkoholpolitisk handlingsplan. For Kristiansand kommune inngår denne i en helhetlig Rusmiddelpolitisk temaplan.	Næring og NAV, Oppvekst, Kultur og innbyggerdialog, By og sted, Organisasjon og teknologi
Temaplan for psykisk helse	2024- 2032	19.06.2024							
Temaplan helse og omsorg	2025- 2035	21.05.2025							
BY- OG STEDSUTVIKLING									
Utbyggingsprogram			V	V	V	V	V	Årlig rulling. Utbyggingsprogrammet omhandler arealer til bolig- og næringsformål, og skal medvirke til at kommunens bolig- og næringsområder etableres og utvikles i tråd med overordnede føring i kommuneplanen og koordinerer forventet utbygging med kommunale investeringer.	Bidrag fra oppvekst, helse og mestring, kultur og innbyggerdialog, næring og nav og strategi og virksomhetsstyring
Hovedplaner for vann og avløp			V					Vedtas ila høst 2026.	
Trafikksikkerhetsplan	2022- 2026	22.03.2023	V					Vedtas ila høst 2026. Planen rulleres hvert 4. år. Temaplan med tiltak i en handlingsdel, som prioriteres og som danner grunnlag for tiltak som finansieres gjennom økonomiplanen. Inneholder i tillegg prioriteringer av tiltak på fylkesveier som spilles inn til fylkets trafikksikkerhetsplan.	Samarbeid med oppvekst
Temaplan arkitektur				V				Oppfølging av Kommuneplanens arealdel og nasjonal arkitekturstrategi. Temaplanen skal være kommunens verktøy for å sikre og diskutere kvalitet i by- og stedsutvikling. Arbeidet vil vektlegge dialog og medvirkning med ulike fag og eksterne aktører.	
Endring av kommuneplanens arealdel			O	V				Fastsetting byggegrense mot sjø for et avgrenset område. Oppfølging av politisk vedtak.	Ingen
Temaplan for klima- og miljøkrav for		28.01.2026	V					Vedtatt av bystyret 28.01.2026	

Planoppgaver 2027-2030

PLAN	Gjelder perioden	Sist vedtatt	Oppstart (o) Vedtak (v)					Kommentar	Områder som skal bidra i utarbeidelse og implementering
			2026	2027	2028	2029	2030		
kommunale bygge- og anleggsprosjekter								Planene i grå felt skal ikke rulleres i denne perioden	
Klima- og miljøstrategi Omstilling et bærekraftig lavslippssamfunn	2023-2030	18.01.2023							
Handlingsplan til klima- og miljøstrategi	2023-2030	21.06.2023							
Klimatilpasningsstrategi		11.07.2020							
Eiendomsstrategi		29.05.2024							
Temaplan for kulturminner for Kristiansand kommune	2024-2034	28.02.2024							
Strategi for urbant landbruk - "Dyrk fellesskap" m/handlingsplan		20.09.2023							
KULTUR OG INNBYGGERDIALOG									
Temaplan for idrett og friluftsliv 2023-2028	2023-2028	22.03.2023		O	V			Rulleres.	By- og stedsutvikling
Temaplan frivillighet	2022-2026	18.05.2022	O	V				Rulleres.	Helse og mestring. Frivillige organisasjoner. Andre ved behov
Bibliotekplan for Kristiansand Folkebibliotek (temaplan)	2022-2026	28.09.2022	O	V				Rulleres.	
Temaplan fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud	2023-2028	23.11.2022		O / V				Rulleres.	Helse og mestring Oppvekst
Sammen om en tryggere hverdag. Krimforebyggende plan for Kristiansand.	2016-2024	27.11.2019 24.03.2021		O / V				Rulleres. Overordnet plan for kommunen på området. Videreføres i henhold til kriterier for utarbeidelse av planer.	De fleste områder involveres.
Strategi for likestilling, inkludering og mangfold. Det er mennesker det er snakk om.	2015-2023	Vedtatt videreført 2021		O	V			Rulleres. Revidering av denne planen er utsatt i påvente av fylkeskommunens LIM-plan som er planlagt sendt på høring etter sommerferie 2026 med høringsfrist oktober 2026, og vedtak av fylkestinget før sommer 2027.	LIM-gruppe er sentral i utarbeidelsen, og områdene involveres via denne gruppen.
Strategi for toppidrett		20.09.2017	V					Ble i Planoppgaver 2026-2029 foreslått som kapittel i Temaplan for idrett og friluftsliv. Legges nå inn som egen temaplan, da det ble vurdert nødvendig å ha en egen plan for toppidrett på bakgrunn	

Planoppgaver 2027-2030

			Oppstart (o) Vedtak (v)					Kommentar	Områder som skal bidra i utarbeidelse og implementering
PLAN	Gjelder perioden	Sist vedtatt	2026	2027	2028	2029	2030	Planene i grå felt skal ikke rulleres i denne perioden	
								av planene for Gimle og Agder arena. Målene og tiltakene i temaplanen vil bli svart ut ved en realisering av Agder arena. Ved neste rullering av temaplan for idrett og friluftsliv vil toppidrett kunne bli et nytt kapittel i denne planen og ikke egen temaplan.	
Folkehelsestrategi . Sammen om gode levkår, god livskvalitet og god helse for alle	2022- 2030	09.11.2022							

11 Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

11.1 Driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger

Bystyret vedtok 20. september 2023 (sak 143/23) følgende prinsipper og rutiner for forvaltningen av årlige driftstilskudd:

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Årlig driftstilskudd brukes når det foreligger en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale om finansiering av eksterne aktører, eller når det er vedtatt at slik avtale skal inngås. Aktører må forholde seg til de anvisninger som er beskrevet i samarbeidsavtalen.
4. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettdokumentene.
5. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/ årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
6. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Kommunedirektøren fastsetter søknadsfristen.
7. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 500 000 kr i sin helhet ved starten av året. Utbetalinger på over 500 000 kr fordeles som hovedregel på fire utbetalinger i året. Svarbrev skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rullering av Kristiansand kommunes økonomiplan og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.

Årlige driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og foreninger har vært utlyst i 2026. I økonomiplanen er det foretatt prioriteringer innenfor en samlet og forsvarlig budsjettamme. Fellesnemndas prinsipper og rutiner for årlig driftstilskudd sier at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes gjennom tilskuddsordninger. Kun unntaksvis skal det gis årlig driftstilskudd. I vurderingen av den enkelte søknad er det lagt vekt på mottakernes medvirkning i realiseringen av strategier og målsettinger i kommunens vedtatte styringsdokumenter, for kommunen som helhet og i de respektive fagsektorene.

Bystyret har vedtatt driftstilskudd 2027 til følgende mottakere hvor kommunen enten har en politisk vedtatt samarbeidsavtale, eller slik avtale skal inngås i løpet av året. Alle tall er i 1 000 kr.

Tilskuddene til Kilden IKS, Kilden kultur, Vest-Agder-museet, Kunstsilo, Naturmuseum, Fullriggeren Sørlandet og Sandripheia fritidspark må justeres etter avtaler og Statsbudsjett for 2027 (oktober).

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

Driftstilskudd institusjoner, selskap og stiftelser

Mottaker	2026	Søknad	2027	Område	Merknad
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS	37 649	44 822	38 590	Kultur og innbyggerdialog	70/30-fordeling mellom stat og region. Egen avtale om fordeling av regional andel, bystyrevedtak 63/13. Løpende avtale.
Kilden Kultur	10 444	11 792	10 705	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, bystyrevedtak 42/17. Samarbeidsavtale fornyes automatisk for perioder på fire år fra 1.1. 2022, dersom avtalen ikke blir sagt opp senest 18 måneder før utløpet av perioden.
Vest-Agder museet IKS	8 356	8 356 +indeks 4% + 450 haubitz- gangen	8 565	Kultur og innbyggerdialog	Eier 22 %, samfinansieres med fylket og øvrige kommuner i Vest-Agder. Inkludert magasin, bystyrevedtak 254/20. Løpende selskapsavtale.
Vest-Agder-museet IKS		1 700	0	Kultur og innbyggerdialog	Økt finansieringsbehov pga. drift av nytt museum i Nodeviga
Kunstsilo	9 805	10 150	10 050	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen jf. bystyrevedtak 76/19. Løpende avtale, fornyes automatisk for ett budsjettår dersom den ikke blir sagt opp senest 30. juni i året i forveien.
Naturmuseum og botaniske hage, Universitetet i Agder	4 698	4 858 +3,5%	4 815	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med UiA og fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 111/14. Uoppsigelig avtale med mindre partene er enig om opphør.
Fullriggeren Sørlandet	3 883	3 500 + 600 (klassing)	3 980	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen, jf. bystyrevedtak 79/17. 15 % andel. Løpende avtale. Tillagt økt bevilgning på 0,6 mill. kr fra 2026.
Bredalsholmen dokk og fartøyvernseier	984	2 000	1 009	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med fylkeskommunen og Riksantikvaren, formannskapsvedtak 91/13, bystyrevedtak 44/03. Løpende avtale.
Driftstilskudd/leie til Bredalsholmen Eiendom	121	124	124	Kultur og innbyggerdialog	Overføring fra kultur til Kristiansand eiendom som eier Bredalsholmen Eiendom AS.
Sandripeia fritidspark	2 888		3 037	Kultur og innbyggerdialog/ Eierskap	Samarbeidsavtale med Vennesla kommune, som kommunalt oppgavefelleskap, bystyrevedtak 132/23. Fast samarbeidsavtale.
Kristiansand Kunsthall (Kunstforeningen)	1 145	1 745	1 174	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kunsthallen, bystyrevedtak 120/16. Avtalen blir automatisk fornyet for perioder på fire år, dersom den ikke blir sagt opp senest 18 måneder før utløpet av perioden
Zefyr – regionalt filmfond	320	355	328	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arendal, Vest-, Aust-Agder og Telemark, Bystyrevedtak 107/20. Partnerskapsavtalen reforhandles i 2025
Sørnorsk Filmsenter AS	900	900	900	Kultur og innbyggerdialog	Ny eieravtale signert i 2025. Likeverdig eier sammen med Agder, Vestfold og Telemark fylkeskommune. Løpende avtale. Hver av aksjonærene kan si opp avtalen om pliktig driftstilskudd med ett års skriftlig varsel innen 31.desember hvert år.
Barnefilmfestivalen	950	950	950	Kultur og innbyggerdialog	Jf. bystyrevedtak 25.10.17. Avtale utløper i 2025.
Agder kollektivtrafikk A/S	5 199		5 329	By- og stedsutvikling	Iht. aksjonæravtale av 09.02.16. Beløp avklares i egen prosess. Fast avtale uten utløpsavtale.
Agder kollektivtrafikk A/S	359		368	By- og stedsutvikling	AKT Svipp – Vågsbygd. Vedtak 1. tertial 2024 samt ØP 25-28. Fast avtale uten utløpsdato.
Midt-Agder friluftsråd	2 666		2 770	By- og stedsutvikling	Kontingent pr. innbygger. Avtale uten utløpsdato, ett års oppsigelsesfrist.
Innoventus Sør AS	714		732	Næring og NAV	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Årlig avtale.
Europakontoret	788		807	Økonomi og virksomhetsstyring	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Avtalen løper inntil annen politisk beslutning foreligger.
Etablerersenter Vest-Agder	714		732	Næring og NAV	Andel av samfinansiering med andre. Egen prosess ifm. søknad/tildeling av midler. Løpende selskapsavtale uten utløpsdato.
Aquarama – gratis svømming	1 381		1 423	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten. Avtale har ikke blitt inngått.
Vitensenteret	1 218		1 248	Oppvekst	Fast tilskudd siden oppstarten, 2017. Avtale har ikke blitt inngått.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

Mottaker	2026	Søknad	2027	Område	Merknad
Amatheia	1 000		1 025	Oppvekst	Løpende driftstilskudd vedtatt av bystyret i budsjettet for 2026-2029.
Geitmyra matkultursenter for barn	2 539		2 618	Oppvekst	Fast tilskudd. Avtale har ikke blitt inngått.
Kommunalt foreldreutvalg grunnskolen	57		59	Oppvekst	Fast tilskudd, organ jfr. Opplæringsloven.
Foreldreutvalget for barnehagene	50		53	Oppvekst	Fast tilskudd
SiA (Studentsamskipnaden i Ager)	720		738	Helse og mestring	I bystyrets behandling desember 2025 ble det vedtatt et årlig tilskudd på 720 000 kr i perioden 2026-2029. Det er inngått samarbeidsavtale.

Driftstilskudd frivillige organisasjoner

Mottaker	2026	Søknad	2027	Område	Merknad
Alternativ til vold	1 845		1 891	Helse og mestring	Helse- og sosialstyrevedtak 11/08. Løpende avtale, ett års oppsigelse.
NOK.Agder	716		734	Helse og mestring	Samarbeidsavtale, spleiselag med alle kommuner i Agder og BUF. dir.
Bragdøya kystlag	307		315	Helse og mestring	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22. Løpende avtale.
Bragdøya Kystlag	1 260	+500 båttransport + indeks 2,5%	1 292	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Kystlaget, Bystyrevedtak 22/22.
Blå Kors	5 913		6 061	Helse og mestring	Blå Kors har i perioden 2022-2025 mottatt samlet 7,5 millioner (2022 kroner) i driftstilskudd. Dette inkluderte tilskuddene til Vision aktivitetshus og Barnas stasjon. Søker om 9 millioner samlet. Blå Kors har også en avtale om tjenestekjøp. Samarbeidsavtalen går ut 2025. Ny avtale må eventuelt inngås.
Blå Kors	1 514		1 552	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Kultur og innbyggerdialog er til Vision aktivitetshus.
Blå Kors	874		901	Oppvekst	Vedtatt av bystyret 320/21. Det er inngått en samarbeidsavtale angående 7,5 mill. kr (2022-kroner) i driftstilskudd fra kommunen. Tilskuddet fra Oppvekst er til Barnas stasjon, egen avtale for perioden 2026-2029.
Filadelfia	1 400		1 435	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2026 – 2029. Samarbeidsavtale er opprettet.
Hopeful	2 025	3 500	2 075	Helse og mestring	Opprinnelig vedtatt 1 mill. kr av bystyret i budsjettet for perioden 2025 – 2028. For perioden 2026-2029 har bystyret vedtatt å bevilge ytterligere 1 mill. kr. Ny samarbeidsavtale oppdateres.
Matsentralen Sør	370	350	379	Helse og mestring	Vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2022. Samarbeidsavtale er opprettet. Samarbeidsavtalen går ut 2025.
Søgne misjonskirke/ Åpent hus	1 332		1 365	Helse og mestring	Økning vedtatt av Bystyret i budsjettet for 2025 – 2028. Ny samarbeidsavtale skal opprettes. Samarbeidsavtalen går ut 2025.
Kristiansand Idrettsråd	1 050	1 250	1 076	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Idrettsrådet, formannskapsvedtak 33/13. Avtale evalueres etter hvert kommunevalg.
Stiftelsen Arkivet	1 313	1 359	1 346	Kultur og innbyggerdialog	Avtale med Arkivet. Jf. bystyrevedtak 195/21. Løpende partnerskapsavtale, tre måneders oppsigelsesfrist.
Vågsbygd Turn	490	1 367	502	Kultur og innbyggerdialog	Avtale. Jf. Bystyrevedtak 245/20. Avtale utgår 31.12.2030.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

FIDA	556	1 420	570	Kultur og innbyggerdialog	Vedtatt av bystyret i budsjettet for 2022. Ikke vedtatt tidsbegrensning, foreligger samarbeidsavtale.
Odderøyas Venner	169	169	173	By- og stedsutvikling	Vedtatt for 4 år i budsjettet for 2022. Avtale må opprettes. Politisk vedtak, ikke tidsbegrenset.
Kirkens ungdomsprosjekt	3 880	3 977	3 976	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid og videreføring vedtatt av bystyret i budsjettet for 2025-2028.
Frelsesarmeen – Home start	1 019		1 044	Oppvekst	Løpende driftstilskudd med ett års oppsigelsestid, 2024-2027.
Ressurssenteret Unik	500		513	Oppvekst	Løpende driftstilskudd vedtatt av bystyret i budsjettet for 2026-2029.
Muslimsk union Agders samarbeid med forebygging av ekstremisme i fengsel	51		52	Helse og mestring	Det er vedtatt årlig driftstilskudd i perioden 2024-2027 vedtatt i budsjettbehandlingen 2024. Avtale har ikke blitt inngått.
Redningssselskapet	0		0	Oppvekst	Vedtatt av bystyret i budsjettbehandlingen 2025 for perioden 2025-2028. Avtalen gjelder for to skoleår, f.o.m 2024/2025. Sparebankstiftelsen dekker tilskuddet i 2026 og 2027.

Nye søknader om driftstilskudd – institusjoner og det frie feltet

Nye søkere for 2027	Søknad	2027	Område	Kommentar
Fotografisk fellesverksted	80		Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Skal søke kommunens ordinære tilskuddsordninger.

Nye søkere om årlig kommunalt driftstilskudd – frivillige organisasjoner

Nye søkere for 2027	Søknad	2027	Område	Kommentar
Norsk Tourette Forening	Ingen søknadsum	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Kirkens Bymisjon	3 000	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) Sør	2 100	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Integrering for alle	277	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Kristiansand Sanitetsforening	2 000	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Bryggedans Kristiansand	25	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Skal søke kommunes ordinære tilskuddsordninger.
Dansespiren - Dans for helse	554	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Aktiv på dagtid	550	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Fargespill Kristiansand	1 230	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Fargespill får tilskudd gjennom samarbeid med kulturskolens ansatte/lokaler.
Royal jule for alle/ Kulturhuset Sør	525	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Spillsenteret	1 519	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Ingen ordning som dekker private fritidsklubber eller denne aktiviteten.
Kristiansand Roklubb	30	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Får tilskudd fra kommunens driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner.
Kristiansands Cykleklubb		0	Kultur og innbyggerdialog	Har ikke søkt om noen søknadssum. Får tilskudd fra kommunens driftstilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner.
Fri Agder	400	0	Helse og mestring	Avslag. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

Nye søkere for 2027	Søknad	2027	Område	Kommentar
Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn Kristiansand	852	0	Kultur og innbyggerdialog	Ikke vurdert. Søknad mottatt etter fristen. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Skaperhuset Sør	160	0	Kultur og innbyggerdialog	Avslag. Skal søke kommunes ordinære tilskuddsordninger.
Rom – Råd og muligheter	550	0	Helse og mestring	Ikke vurdert. Søknad mottatt etter fristen. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.
Vatneli og Likleiva Velforening	300	0	By- og stedsutvikling	Ikke vurdert. Søknad mottatt etter fristen. Henvises til å søke de ordinære tilskuddsordningene.

11.2 Tilskuddsordninger

Forvaltningen av tilskuddsordninger skal baseres på åpenhet og likebehandling, alle potensielle søkere skal ha en reell mulighet til å konkurrere på lik linje med andre søkere. Retningslinjer for den enkelte ordning med vurderingskriterier, saksbehandlingsregler og tildelingsfullmakter skal vedtas politisk og være lett tilgjengelige for offentligheten. Hovedformålet med tilskuddsordningene er å gi eksterne aktører som *ikke* mottar årlig driftstilskudd, muligheten til å motta økonomisk støtte fra kommunen til prosjekter og tiltak på ulike samfunnsområder.

Tilskuddsordninger	2026	2027	Avtale varighet	Område
Samlelegatet for tilskudd til organisasjoner	951	974	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykiskhelsefeltet	5 508	5 646	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv for flerkulturelle	1 586	1 626	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til interesseorganisasjoner og organisering av frivillig innsats innen helse-, omsorgs- og sosialfeltet	1 450	1 486	Løpende	Helse og mestring
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	6 090	6 993	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens satsing på rytmisk musikk	910	930	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kunst- og kulturformål	2 010	2 060	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til festivaler	1 890	1 940	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til skolekorps	1 025	1 050	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Aktivitetsmidler idrett – kommunal andel storbymidler inkl. bosettingsmidler	800	820	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Satsingsmidler toppidrett	630	650	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til orienteringskart	185	190	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemninger	150	154	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til historiske bygg, aktivitetshus og private grendehus	900	925	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til private idrettsanlegg	780	800	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	5 020	5 150	Løpende	Kultur og innbyggerdialog
Tilskudd til utendørsaktiviteter i lokalsamfunnet	807	827	Løpende	By- og stedsutvikling (kontingent og flere velforeninger reduserer tilskuddspotten)
Løyperydding	348	357	Løpende	By- og stedsutvikling
Tilskudd til privat vedlikehold av veier	565	579	Løpende	By- og stedsutvikling (ingeniørvesenet og Vei)
Panteordning for eldre ikke-rentbrennende ildsteder – Grim, Lund, Kvadraturen	194	189	Løpende	By- og stedsutvikling

Driftstilskudd og tilskuddsordninger 2027

Panteordning piggedekk	425	400	Løpende	By- og stedsutvikling
Bydelsfond (drift)	1 500	1 537	Løpende	By- og stedsutvikling
Aktivitetsmidler kultur (Bydelsfondet)	300	307	Løpende	By- og stedsutvikling (Overført fra Kultur og innbygg.dialog)
Folkets klimadugnad	511	520	Løpende	By- og stedsutvikling
Klimaomstillingsfondet	3 061	3 400	Løpende	By- og stedsutvikling
Oppvekstutvalgets tilskuddsordning for utsatte/vanskeligstilte barn og unge	641	657	Løpende	Oppvekst
Tilskuddsordning til private fritidsordninger	3 588	3 677	Løpende	Oppvekst
Tilskudd til samlivskurs	289	296	2024-2027	Oppvekst

Priser, stipender og aksjoner

	2026	2027	Område
Kunstnerstipend	450	470	Kultur og innbyggerdialog
Kulturprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Frivillighetsprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Idrettsprisen	50	50	Kultur og innbyggerdialog
Kommunens miljøpris	50	50	By- og stedsutvikling
Arbeidsmiljøprisen	50	50	Organisasjon og teknologi
TV-aksjonen	164	168	Organisasjon og teknologi
Rajshahi-aksjonen (kr 2 pr innb. hvert tredje år)	0	240	Oppvekst
Rajshahi - aksjonen tilskudd til adm. av innsamlingen	0	119	Oppvekst
Rajshahi – administrativt tilskudd	135	139	Oppvekst

Kontingenter

	2026	2027	Merknad
Region Kristiansand	663	680	Økonomi og virksomhetsstyring. Vedtatt reduksjon i bystyrebehandlingen.
KS - kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	14 538	14 901	Økonomi og virksomhetsstyring Ordinær kontingent, OU-midler og FOU-midler.
Midt-Agder friluftsråd	2 666	2 770	By- og stedsutvikling Kontingent pr. innbygger

Tilleggsbevilgningskonto

	2026	2027	Merknad
Kultur- og idrettsutvalgets tilleggsbevilgningskonto	450	450	Brukes i samsvar med kulturutvalgets vedtak 11/20

Kristiansand
kommune

Postboks 4
4685 Nodeland
Tlf: 38 07 50 00
www.kristiansand.kommune.no